

GRAND
HOTEL REGAL

Muzeul Județean Olt

Muzeul OLTULUI 4

**Slatina
2014**

MUZEUL JUDEȚEAN OLT
Slatina

M U Z E U L
O L T U L U I
4

MUZEUL JUDEȚEAN OLT
Slatina

MUZEUL OLTULUI

4

*Autograful
mgm*

Craiova, 2015

MUZEUL OLTULUI

t. 4 2014-2015

ISSN 2247 – 2789

Anuar editat de
MUZEUL JUDEȚEAN OLT

RO – 230079 Slatina
Str. Ana Ipătescu, nr. 1
Tel. / Fax. 0249-415-279

E-mail:
muzeu_olt@yahoo.com
<http://www.mjolt.ro>

COORDONATORI:

dr. Laurențiu-Gerard GUȚICĂ-FLORESCU
dr. Doru NEAGU

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI:

Prof. univ. dr. Ion CALAFETEANU
Facultatea de Științe Umaniste a Universității „Valahia” din Târgoviște

Prof. univ. dr. Sorin-Liviu DAMEAN
Șef de Catedră, Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova

Responsabilitatea asupra materialelor publicate revine
în exclusivitate autorilor

© : Muzeul Județean Olt, 2015

Coperta:

Carte poștală: *Slatina – Hauptplatz.*
Kunstanstalt Kilophot Ges. m.b.H. Wien, 1918.
Colecția Muzeului Județean Olt.

Tiparul: S.C. LIBRA COM S.R.L., Craiova, tel. 0251 419 661
e-mail: redactia@edituramjm.ro / www.edituramjm.ro
Tiraj. 500 ex.

S U M A R

Arheologie

Dr. Laurențiu-Gerard GUȚICĂ-FLORESCU

Slatina de la antropogeneză la etnogeneză 7

Drd. Sabin-Claudiu-Iulian POPOVICI

Plastica culturii Vădastra de pe valea Oltului inferior 25

Istorie

Prof. Doina LEULESCU

Denissa-Liliana GUȚICĂ-FLORESCU

Monumente istorice din zona central-estică a județului Olt 55

Iancu St. TOMA

Liceul „Radu Greceanu” – Slatina 171

Prof. drd. Jeana PĂTRU

Revolte anticomuniste ale țăranilor din județele Olt și Romanați

înainte de declanșarea oficială a procesului de colectivizare 439

Documentar

Prof. Cornel MANOLESCU

„Împământenirea” doctorului Ernest de Lapommeraye

(19 septembrie 1828 – 27 octombrie 1885) 451

Iancu Stan TOMA

Listă de lucrări 461

Etnografie

Drd. Florentina-Claudia BALAȘ

Elemente de ritual funerar și postfunerar

în lumina descoperirilor arheologice în arealul Olteniei 467

Drd. Florentina-Claudia BALAȘ

Recuzita materială a riturilor postfunerare.

Modelările din aluat. Repere simbolice..... 493

Patrimoniu

Dr. Iohana-Raluca POPESCU

Restaurarea unui butoiș de păcură pictat aflat

în patrimoniul muzeului județean Olt 511

Iuliana DUMITRANA

Restaurarea unui cioltar..... 521

Ing. Verginia IONESCU

Tratarea obiectelor de fier cu ajutorul acidului tanic

(metoda taninării) 529

ArheologieSLATINA DE LA ANTROPOGENEZĂ
LA ETNOGENEZĂ

Dr. Laurențiu-Gerard GUȚICĂ-FLORESCU

1. PALEOLITIC, EPIPALEOLITIC ȘI
MEZOLITIC ÎN AREALUL SLATINEI

Cercetările arheologice făcute în Muntenia apuseană, zona Slatina-Pitești, pe văile Oltului și Dârjovului, evidențiază existența unora dintre cele mai vechi așezări umane din Europa, aparținând lui *Homo Erectus* - tip uman care a populat Africa și Asia, cunoscut pe continentul nostru sub denumirea de *Anteneanderthal*¹ - și a celor mai vechi unelte litice, specifice „culturii de prund”, realizate prin cioplirea unifacială sau bifacială rudimentară a bulgărilor de piatră (silex, cuarț, cuarțit etc.). Aceste descoperiri sunt încadrate epocii pietrei cioplite (*Pebble Culture*) și alcătuiesc baza paleoliticului românesc.

Deși descoperirile făcute lângă Slatina nu sunt însoțite de observații stratigrafice și nici asociate cu resturi de faună sau floră, piesele litice fiind recuperate în marea lor majoritate din prundișurile Dârjovului, ele pot fi considerate cele mai vechi de pe teritoriul României². În concluzie ele sunt extrem de importante întrucât încadrează Slatina în spațiul în care a avut loc procesul de antropogeneză.

Primele cercetări științifice asupra paleoliticului pe valea Oltului, în raza orașului Slatina, au fost întreprinse sub conducerea lui C.S. Nicolaescu-Plopșor începând cu anul 1954³, urmare a semnalărilor făcute de Ion N. Moroșanu de la muzeul din Slatina⁴.

¹ Lucian ROȘU, *Treptele antropogenezei. Mic dicționar al oamenilor fosili*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1987, p. 8.

² Mircea PETRESCU-DĂMBOVIȚA, *Scurtă istorie a Daciei Preromane*, Edit. Junimea, Iași, 1978, p. 25, 204: Hărți (pl. I – Slatina figurează în aria descoperirilor paleolitice făcute în spațiul românesc); *Istoria României în date*, coord. Dinu C. GIURESCU, Edit. Enciclopedică, București, 2003, p. 9.

³ Lucian ROȘU, Mihail BUTOI, *Unelte ale culturii de prund în colecțiile Muzeului din Slatina*, în „Revista Muzeelor”, 1973, nr. 6, p. 535. La cercetările efectuate au luat parte Corneliu Mateescu, Ion N. Moroșanu și Lucian Roșu.

⁴ C.S. NICOLAESCU-PLOPȘOR, *Rezultatele cercetărilor paleolitice în ultimii patru ani în R.P.R.*, în „Studii și Cercetări de Istorie Veche”, t. VII, nr. 1-2, ianuarie-iunie

Descoperirile arheologice făcute de Ion N. Moroșanu și C.S. Nicolaescu-Plopșor între anii 1954-1962, Gheorghe Rădulescu⁵ între 1966-1970, Alexandru Păunescu între anii 1974-1978 și Paul I. Dicu⁶ în anii 1970 și 1980, în aluviunile recente ale văii Muierii (cunoscută și sub denumirea de valea Strehareț, afluent din stânga al Oltului), în partea de nord-vest a Slatinei (în aval de Cireașov) au scos la lumina istoriei un număr de 70 de piese din silex: 13 cioplitoare unifaciale, 15 cioplitoare bifaciale, 1 *pebble-tool*, 3 poliedre, 1 discoid, 2 piese bifaciale atipice din care una cioplită în stil abbevillian, o lamă fragmentară, 2 cuțite cu cortex, 22 așchii, 1 vârf pseudo-Levallois, 1 vârf Levallois pe lamă, 3 piese denticulate, 1 racloar, 4 nuclee⁷. În opinia specialiștilor acest complex material litic aparține paleoliticului inferior și superior⁸.

Alte descoperiri importante au fost făcute în aluviunile văii Oltului din zona centrală și de sud a orașului Slatina în intervalul cronologic 1954-1982, de către arheologii mai sus citați. Campaniile arheologice întreprinse au evidențiat un număr de 33 de piese, din care distingem 4 cioplitoare unifaciale, 7 cioplitoare bifaciale, 1 *pebble-tool*, 1 discoid, 3 piese bifaciale,

1956, p.12; Detalii privind biografia și activitatea lui Ion N. Moroșanu, considerat a fi fondatorul Muzeului Județean Olt, a se vedea la Paul I. DICU, *Profesorul și Muzeograful Ion N. Moroșanu (1894-1967)*, în „Argessis. Studii și Comunicări”, seria Istorie, Pitești, t. IX, 2000, p. 507-510.

⁵ Economistul Gheorghe Rădulescu (era originar din Slatina) s-a distins prin cercetările făcute pe văile Dârjovului, Oltului, Muierii, Comăniței, Clocociovului și Obogăi.

⁶ Profesorul Paul I. Dicu din Pitești a cercetat zona dintre Argeș și Olt, îndeosebi cursul mijlociu al Argeșului, văile Bascovului, Cotmenei, Vedei, Teleormanului, Topologului, Oltului. Potrivit relatărilor acestuia, cele aproape 100 de piese pe care le-a descoperit între anii 1937-1944, în zona dintre Olt și Argeș, au fost văzute și studiate la Slatina de savanții Ion Andrieșescu (1888-1944), șeful Catedrei de Preistorie de la Universitatea din București și director al Muzeului Național de Antichități, Ion Simionescu (1873-1944) și Simion Mehedinți (1869-1962), confirmând încadrarea lor corectă. În anii 1955-1959 având calitatea de inspector școlar regional și membru al Societății de Științe Istorice, Paul I. Dicu a făcut „*apel la profesorii de istorie, diriginți, directorii de școli și inspectori raionali să mobilizeze pe elevi la strângerea bolovanilor de silex care prezintă desprinderi intenționate*”. Piesele descoperite au fost triate și cercetate împreună cu Ion N. Moroșanu, fiind oprite numai uneltele specifice paleoliticului inferior și depozitate la muzeul din Slatina – P.I. Dicu, *loc. cit.*, p. 509-510.

⁷ Dintre aceste descoperiri cele mai multe piese se află actualmente în Colecția de Paleolitic a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din București, ce cuprinde colecțiile Ion N. Moroșanu (153 piese) și Gh. Rădulescu (6 piese). Celelalte piese se găsesc în colecțiile Paul I. Dicu - Pitești (1 piesă), Muzeului Județean Argeș (1 piesă) și Muzeului Județean Olt (9 piese) - Alexandru PĂUNESCU, *Paleoliticul și Mezoliticul din spațiul cuprins între Carpați și Dunăre. Studiu monografic*, Edit. AGIR (Academia Română: Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”), București, 2000, p. 200-203.

⁸ *Ibidem*, p. 203.

5 aşchii de mărime mijlocie, 3 lame, 3 vârfuri Levallois, 1 vârf pseudo-Levallois pe aşchie, 1 racloar simplu drept, 4 cuţite cu cortex, încadrabile cronologic în paleoliticul inferior, unele obiecte putând fi atribuite cu certitudine premusterianului şi mustermanului⁹, cu corespondenţe în descoperirile din Europa, Africa şi Asia¹⁰.

Investigaţiile făcute în marginea sudică a municipiului Slatina, mai exact între strada Abatorului şi valea Clocociovului, în profilul situat pe versantul stâng al Oltului, au evidenţiat şi alte informaţii importante relativ la evoluţia geologică şi a vieţii în acest areal geografic. Astfel, în terasa de la Slatina au fost remarcate depuneri fluvio-lacustre, deasupra cotei 105, împărţite pe cinci ansambluri litologice¹¹. În stratul 37 s-au găsit atât moluşte ca *Unio apscheronicus* Als., *Unio cf. Bozdagiensis* Als, *Anodonta* sp., *Euphrata* sp., *Corbicula* sp., *Viviparus lineatus* ş.a., cât şi mamifere ca *Trogontherium dacicum*, *Mimomys* sp.. În opinia cercetătorilor forma de *Trogontherium* caracterizează începutul Pleistocenului în Bazinul Dacic, fapt ce a permis trasarea limitei Pliocen - Pleistocen la baza stratului 37 (nivelul faunistic Slatina 3), situată cronologic între 1.800.000 şi 1.600.000 ani¹².

Tot în pietrişurile terasei înalte a Oltului de la Slatina, considerată a fi Mindeliană¹³, a fost găsită o aşchie Levallois atipică, care a fost atribuită paleoliticului inferior, cel mai probabil industriei premusteriene¹⁴.

Descoperiri importante au mai fost făcute în partea de sud a municipiului Slatina, zona cartierului Clocociov, unde în anul 1970 Gheorghe Rădulescu a găsit două piese, un cioplitor bifacial şi o aşchie de silex, atribuite, de asemenea paleoliticului inferior¹⁵. Din materialul litic rezultat din cercetările periegetice întreprinse de Ion N. Moroşanu pe Valea Clocociovului şi aflat astăzi în colecţiile Muzeului Judeţean Olt, merită

⁹ Dintre aceste piese cele mai multe se găsesc în Colecţia de Paleolitic a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din Bucureşti (21 piese), la Muzeul Judeţean Olt (7 piese), Muzeul Judeţean Argeş (2 piese), Muzeul Naţional de Istorie a României (1 piesă) şi Paul I. Dicu – Piteşti (2 piese) – *Ibidem*, p. 204-205.

¹⁰ L. Roşu, M. Butoi, *loc. cit.*, p.536.

¹¹ A. Păunescu, *op. cit.*, p. 205.

¹² *Ibidem*, p. 206.

¹³ *Ibidem*; perioadă glaciară din era cuaternară care s-a desfăşurat după ultimile datări în urmă cu cca. 650.000-300.000 ani.

¹⁴ Piesa se află în colecţia Institutului de Speologie „Emil Racoviţă” din Bucureşti - *ibidem*.

¹⁵ Piese aflate în colecţia Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din Bucureşti - *ibidem*.

evidențiate o lamă de silex, atribuită de C.S. Nicolaescu-Plopșor, aurignicianului timpuriu, cât și un molar de *Elephas antiquus*¹⁶.

Intensele campanii periegetice întreprinse de C.S. Nicolaescu-Plopșor, împreună cu Ion N. Moroșanu, Alexandru Păunescu, Marin Nica, la Brebeni, Curțișoara, Milcov Vale, Priseaca, Buicești, Valea Mare, în vecinătățile orașului Slatina, au evidențiat descoperirea unei importante colecții de piese din silex aparținând paleoliticului inferior¹⁷.

Descoperirile de faună cuaternară plio-pleistocenă făcute pe valea Oltului, la Slatina, de tipul fragmentelor de molari¹⁸ și femur de *Elephas meridionalis*, a fragmentelor de maxilar de *Rhinoceros tichorhinus* întregesc spectrul investigațiilor arheologice de depistare a resturilor fosilifere din zonă¹⁹. În mai multe puncte neprecizate ale terasei înalte a Oltului, dar și din prundișurile râului – pe raza și în vecinătatea orașului Slatina - au fost semnalate fragmente osteologice de *Elephas antiquus* și fragmente de *Camelus alutensis*²⁰.

Nu putem trece cu vederea descoperirea făcută de geologul Gregoriu Ștefănescu în anul 1874, pe valea Oltului, în zona din dreptul satului Milcov Vale²¹. Cu ocazia lucrărilor de construcție a căii ferate Pitești-Vârciorova, în profilul din malul stâng al Oltului, la adâncimea de circa 6 m, într-o depunere de pietrișuri și nisipuri cuaternare, au fost găsite fragmente osoase (două mandibule) de *Camelus alutensis* - prima cămilă fosilă din Europa - amestecate cu un craniu de antilopă și molari de *Elephas primigenius*²².

În 1912 a fost descoperită pe strada Grădiștea, la adâncimea de un metru, o mandibulă stângă de *Elephas antiquus*. În anul 1936 descoperirea a fost atribuită - de un alt cercetător - lui *Elephas meridionalis*²³.

¹⁶ *Ibidem*, p. 207.

¹⁷ *Ibidem*, p. 15, 185-189, 197, 199, 207.

¹⁸ Un molar de mastodon arvernensis a fost găsit în terasa Oltului la Slatina: I. BODESCU, *Urme de viață veche în straturile din Zona Slatina*, în „Oltul”, Anul II, nr. 507 din 5 octombrie 1969, p. 2.

¹⁹ L. Roșu, M. Butoi, *loc. cit.*, p. 535.

²⁰ C. S. NICOLAESCU-PLOPȘOR, C. N. MATEESCU, *Rapoarte de Săpături. Șantierul arheologic Cerna-Olt*, în „Studii și Cercetări de Istorie Veche” (infra: SCIV), Anul VI, nr. 3-4, iulie-decembrie 1955, p. 400.

²¹ G. VÂLSAN, *Câmpia Română*, în „Buletinul Societății Regale Române de Geografie”, XXXVI, 1915, București, 1916, p. 340-341, 380; C. S. NICOLAESCU-PLOPȘOR, *Cercetări privitoare la paleoliticul inferior (raionul Slatina, regiunea Pitești)*, în „Materiale și cercetări arheologice”, vol. VII, 1961, p. 11.

²² Dintre aceste descoperiri doar o parte se mai găsesc astăzi în colecțiile Laboratorului de Paleontologie al Universității din București - A. Păunescu, *op. cit.*, p. 197.

²³ *Ibidem*, p. 206.

De asemenea, în anul 1957 a mai fost găsit în sedimentele terasei înalte a Oltului, zona nordică, un molar de *Mammuthus primigenius*. În anul 1970, Alexandru Păunescu și Gheorghe Rădulescu au recuperat din pietrișurile de la confluența văii Muierii cu Oltul, două fragmente de molari, care conform determinărilor specialiștilor au fost atribuiți unul lui *Archidiskodon meridionalis*, respectiv unui *Equus stenonis*²⁴.

2. NEO-ENEOLITICUL

În anul 1936, avocatul slătinean I.I. Florescu - unul dintre pionierii cercetării arheologice în județul Olt - menționa faptul că în ceea ce privește epoca neolitică s-au făcut foarte multe descoperiri și semnala existența în colecția personală a peste 20 de piese neolitice, în special ciocane, găsite în comunele Constantinești, Mogoșești, Beria, Oprelu, Prișaca, Mărgineni, Slatina și Cireașov²⁵.

Evidențiind bogăția *Oltului Preistoric*, acest eminent intelectual al orașului Slatina făcea un apel de suflet și conștiință către semenii săi, îndemnând la cercetarea și colectarea mărturiilor istorice, rămas de mare actualitate chiar și în zilele noastre: „*Rămâne ca oamenii ce au dragoste de pământul pe care s-au născut sau pe care întâmplător îl muncesc și îl locuiesc, să nu lapede și să nu negligeze nici-o urmă, nici-o monedă, nici-o piatră cioplită, scrisă ori schișată, nici un obiect de metal mai vechi, în sfârșit nimic din ce ar putea dovedi că pe acest pământ au ai fost și alți oameni afară de noi, generațiile de astăzi. Căci nimeni nu suntem căzuți din lună în acest județ. Toți suntem de aci. Să ne fie drag, să sfredelim tot trecutul lui*”²⁶.

Cercetările arheologice făcute pe teritoriul și împrejurimile Slatinei atestă prezența încă din neoliticul timpuriu (cca. 6600 - 5500 a.Chr.) a vestigiilor istorice aparținând purtătorilor culturii Starcevo-Criș²⁷, cum ar fi cele descoperite în nord-est, în apropierea satului Sărăcești-Cireașov, apreciate a fi dintre cele dintâi situate în estul Olteniei și vestul Munteniei²⁸.

²⁴ Primul fragment fosilifer se găsește astăzi în colecția Institutului Geologic din București, iar cele două fragmente de molari în colecția Institutului de Speologie „Emil Racoviță” din București – *ibidem*.

²⁵ I.I. FLORESCU, *Oltul preistoric* în „Școala Noastră. Revista Asociației Învățătorilor din Olt”, Anul IV, nr. 6, octombrie 1936, p. 7.

²⁶ *Ibidem*, p. 11.

²⁷ Eugen COMȘA, *Neoliticul pe teritoriul României. Considerații*, Edit. Academiei, 1987, p. 159 (fig. 1).

²⁸ Mihail BUTOI, *Vechimea Slatinei în lumina descoperirilor arheologice*, în vol. *Slatina 633*, Editura Fundației „Universitatea pentru Toți”, Slatina, 2001, p. 4-5; Idem,

Analiza inventarului arheologic descoperit pe teritoriul României a determinat specialiștii să includă zona Slatina în arealul culturilor neolitice Dudești (cca. 5500-5000 a.Chr.)²⁹, eneolitice Vădastra și Boian (cca. 5000-4500 a.Chr.), Gumelnița și Sălcuța (cca. 4600/4500-3800/3700 a.Chr.)³⁰.

În anul 1958 un colectiv de specialiști condus de Dumitru Berciu (din care mai făceau parte Petre Roman, Ion N. Moroșanu și Mihai Butoi) a efectuat primele cercetări arheologice în orașul Slatina și în împrejurimi. Scopul acestor investigații era acela de a preciza caracterul și epoca unor descoperiri arheologice anterioare, precum și decizia efectuării de cercetări științifice suplimentare³¹. În așezarea de pe dealul Grădiștei au fost descoperite fragmente ceramice și un vas lucrat din lut amestecat cu pleavă, decorat cu ornamente spiralice incizate, legate stilistic de cultura Boian³².

Pe teritoriul Slatinei au mai fost identificate materiale arheologice din fazele Bolintineanu, Giulești și de tranziție, specifice culturii Boian³³.

În anii 1956-1957 arheologul Mihai Butoi a făcut cercetări de suprafață pe terasa stângă a văii pârâului Sopot, în zona străzii Pitești, între grădina locuitorului Marin Mincu și actualul Spital Județean, depistând numeroase fragmente ceramice pe care le-a înaintat spre studiu decanului Facultății de Istorie București, prof. dr. Dumitru Berciu. Din analiza acestor materiale arheologice s-a emis concluzia că aparțineau neoliticului (cultura Vădastra), perioadei de tranziție la epoca bronzului (cultura Coțofeni), epocii bronzului (culturile Glina și Verbicioara) și culturii geto-dacice Latène³⁴.

Neoliticul târziu (eneoliticul) din județul Olt (cca. 3700-2500 î.e.n.), Edit. Inspectoratului pentru Cultură Olt, Slatina, 1999, p. 7.

²⁹ Marin NICA, *La culture Dudești en Oltenie*, în „Dacia”, N. S., Tome XX, 1976, p. 71-103.

³⁰ Mihail BUTOI, *Vase zoomorfe din așezările eneolitice*, în „Oltul”, anul III, nr. 660 din 5 aprilie 1970, p.2; E. Comșa, *Neoliticul...*, p. 159-161, fig. 1-3.; Nicolae URSULESCU, *Eneoliticul timpuriu*, în *I.R.*, I, p.136, fig. 12, pct. 128; Idem, *Eneoliticul dezvoltat*, în *I.R.* I, p. 156, fig.18, pct. 177.

³¹ Dumitru BERCIOU, Mihai BUTOIU, *Cercetări arheologice în orașul Slatina și în împrejurimi*, în „Materiale și Cercetări Arheologice”, VII, 1961, p. 139.

³² C.S. NICOLAESCU-PLOPȘOR, C.N. MATEESCU, *Rapoarte de Săpături. Șantierul arheologic Cerna-Olt*, în *SCIV*, Anul VI, nr. 3-4, iulie-decembrie 1955, p. 401; Eugen COMȘA, *Istoria comunităților culturii Boian*, Edit. Academiei RSR, Institutul de Arheologie, XXIII, 1974, p. 29.

³³ *Ibidem*, p. 31, 33-35, 41; Marin I. NICA, *Descoperiri ale complexului cultural Boian V-Gumelnița în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei” S. N., Edit. Academiei, 4, 1985, p. 37.

³⁴ Mihail BUTOI, *Descoperiri arheologice în județul Olt*, Edit. Inspectoratului pentru Cultură Olt, Slatina, 1999, p. 24.

Cercetările arheologice de suprafață întreprinse în zona de nord-est a orașului, în dreapta șoselei naționale Craiova-Pitești, între Sanatoriul T.B.C. și Spitalul Județean, pe terasa și panta unui deal, au scos la lumina istoriei fragmente ceramice neolitice, cenușă și chirpici ars. Descoperirile atestă existența în zonă a unor locuințe de suprafață sau bordeie, complementare unei așezări aparținând culturii Vădastra³⁵ (4500-3500 a.Chr.), considerată a fi cea dintâi așezare de acest tip situată la est de Olt. Tot de aici a rezultat un bogat material arheologic specific culturilor Glina III și Verbicioara, dar și fragmente ceramice ce indică o continuitate de locuire prefeudală și feudală timpurie³⁶.

Avându-se în vedere această extindere a ariei de răspândire a culturii Vădastra și pe malul stâng al Oltului, la Slatina, Dumitru Berciu și Mihail Butoi au considerat că vasul descoperit pe Grădiște, aparținea de fapt tot culturii Vădastra, și nu Boian³⁷.

Construirea cartierului Crișan în anul 1971 avea să ofere informații prețioase prin descoperirea unor importante vestigii arheologice aparținând neoliticului. La adâncimea de cca. 1,15 m au fost găsite material ceramic și vase de tipul Vădastra I și II³⁸, similare cu cele de la Fărcașele, fapt ce a confirmat ipoteza potrivit căreia, la vest sau la est de Olt, cultura Vădastra a evoluat identic, chiar de la începuturile sale. Ceramica rezultată din acest sit arheologic se încadrează, după părerea specialiștilor, din punct de vedere al tehnicii de ornamentare și motive, în fazele mai târzii (clasice sau baroce) ale culturii Vădastra³⁹. Inventarul așezării mai evidențiază și plastică neolitică, realizată din lut ars, cu predilecție figurine antropomorfe și doar una zoomorfă⁴⁰.

Ceramică Vădastra a mai fost descoperită ulterior în vecinătatea catedralei Ionașcu a orașului Slatina și în zona străzii Oituz⁴¹.

În anul 1959, Dumitru Berciu, împreună cu Petre Roman și Mihail Butoi au efectuat primele săpături în *tell*-ul de la Strehareț, aflat la cca. 200

³⁵ Dumitru BERCIU, Mihail BUTOIU, *Cercetări arheologice în orașul Slatina și în împrejurimi*, în „Materiale și Cercetări Arheologice”, VII, 1961, p. 139; Radu FLORESCU, Hadrian DAICOVICIU, Lucian ROȘU, *Dicționar Enciclopedic de Artă Veche a României*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1980 (infra: *DEAVR*), p. 313.

³⁶ D. BERCIU, M. BUTOIU, *Cercetări arheologice...*, p. 139.

³⁷ *Ibidem*, p. 140.

³⁸ Mihail BUTOI, *Noi descoperiri arheologice în orașul Slatina*, în „Revista muzeelor”, Nr. 2/1973, p. 137

³⁹ *Ibidem*, p. 138.

⁴⁰ *Ibidem*. Pentru detalii vezi și Cristian SCHUSTER, Sabin POPOVICI, *Despre arta neolitică și eneolitică din zona Oltului Inferior(I)*, în „Buletinul Muzeului «Teohari Georgescu»”, Giurgiu, Anul II-IV, nr.2-4, 1996-1998, p. 115-121.

⁴¹ Mihail Butoi, *Descoperiri arheologice...*, p. 27.

m spre nord de bariera orașului, lângă podul de la „Botul Calului”, în dreapta drumului județean Slatina - Proaspeți. Aici a fost descoperit un complex arheologic aparținând culturii Sălcuța⁴², considerat a fi primul din vestul Munteniei. Săpăturile efectuate în situl aparținând orizontului Sălcuța-Gumelnița⁴³ de la Strehareț, au scos la lumina zilei numeroase unelte și ceramică, precum și figurine antropomorfe⁴⁴ din lut ars și os .

Dintre descoperirile neolitice de excepție făcute în urma cercetărilor arheologice, amintim pe cele din vara anului 1997, când un colectiv de arheologi format din Marin Nica, de la Institutul de Cercetări Socio-Umane din Craiova și Aurelia Grosu de la Muzeul Județean Olt, au efectuat un sondaj arheologic în fața blocului GA1 de pe strada Cornișei, în cartierul Crișan II. La adâncimea de 1 m s-au descoperit numeroase fragmente ceramice Vădastra, din care, în urma selectării atente și a unei restaurări minuțioase făcute de către conservatorul Ion Marinică de la Muzeul Județean Olt, au rezultat 5 vase: o strachină, un castron, o cupă cu picior, o fructieră și un vas de provizii⁴⁵. Toate aceste piese de patrimoniu sunt din lut ars, au fost modelate manual și au fost decorate pe întreaga suprafață în tehnica inciziei-exciziei și a încrustației în alb. Ornamentația acestora este de tip meandrat sau spiralic.

Civilizațiile neo-eneolitice în arealul Slatinei continuă să fie atestate arheologic și de descoperiri mai recente. Cu prilejul construirii magazinului Billa (anul 2008), periegheza arheologică a relevat numeroase fragmente ceramice Vădastra, iar amenajarea peisagistică întreprinsă în cartierul Crișan II a evidențiat locuințe, vetre de foc, ceramică, plastică antropomorfă și zoomorfă vădăstreană.

⁴² *Ibidem*, p. 24; Cătălin Nicolae PĂTROI, *Elemente noi privind catalogul așezărilor și descoperirilor culturii eneolitice Sălcuța*, în *Drobeta*, XXI, Seria Arheologie-Istorie, Drobeta Turnu Severin, 2011, p. 7.

⁴³ R. Florescu, H. Daicoviciu, L. Roșu, *DEAVR*, p. 313.

⁴⁴ Cristian SCHUSTER, Sabin POPOVICI, *Despre arta neolitică și eneolitică din zona Oltului Inferior(II)*, în „Buletinul Muzeului «Teohari Georgescu»”, Giurgiu, Anul V-VI, nr. 5-6, p. 143-144.

⁴⁵ Aurelia GROSU, *Locuirea milenară a Slatinei atestată prin mărturiile arheologice*, în „Oltul Cultural”, Periodic al Inspectoratului ptr. Cultură al județului Olt, Anul III, nr.2(8), 2000, p. 5; Idem, *Cultura neolitică Vădastra. Descoperiri de excepție în Slatina*, în vol. *Slatina 633*, Edit. Fundației „Universitatea pentru Toți”, Slatina, 2001, p. 7-11; Ulterior, ca urmare a unor cercetări efectuate în perimetrul sondajului de către elevul Lucian Truță, a mai rezultat un castron aparținând culturii Vădastra.

3. EPOCA BRONZULUI

Pentru perioada de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului amintim descoperirile făcute în Valea Sopotului, Curtișoara și Clocociov unde s-a găsit ceramică Coțofeni⁴⁶.

Din epoca bronzului timpuriu (cca. 3500 a.Chr.), față de cele deja menționate anterior, remarcăm existența în arealul Slatinei a numeroase descoperiri: în sudul orașului, zona cartierului Clocociov, în punctul „La Tufani” a fost depistată o așezare tip Glina; în punctul „Pădurea Iliescu” a fost identificată o așezare Verbicioara, databilă în bronzul mijlociu; în apropierea ALRO, la cca. 400 m nord-est de stația de transformare a curentului electric au găsite fragmente ceramice tipice culturii Glina; la intersecția străzilor Oituz și Dealul Viilor, au fost recunoscute materiale arheologice aparținând culturii Verbicioara. Alte prețioase descoperiri au mai fost făcute în cartierul Clocociov, unde a fost găsit într-o așezare Verbicioara un topor de luptă prototracic, de piatră șlefuită⁴⁷. În cadrul tell-ului de la Strehareț a fost găsit un topor de luptă de bronz, tipul cu „muchia prelungită”, cu analogii în cultura Wietenberg⁴⁸.

4. ÎNAINTE DE CUCERIREA ROMANĂ

Lucrările de construcție ale cartierului Crișan II au scos la lumină și vestigii ale culturii materiale geto-dacice. Săpăturile de salvare desfășurate între anii 1961-1963 au dus la descoperirea de ceramică modelată manual sau lucrată la roată. Din inventarul arheologic rezultat amintim: un vas tip sac, cu proeminențe dispuse în cruce la exterior; un vas-borcan ornamentat cu brâu alveolar și butoni cilindrici; cătuie dacice⁴⁹; vase-cupă cu picior; un vas de provizii (chiup)⁵⁰. Analiza diversității formelor vaselor, a tehnicii de

⁴⁶ Petre I. Roman, *Cultura Coțofeni*, Edit. Academiei RSR, Institutul de Arheologie, Biblioteca de Arheologie XXVI, București, 1976, p. 81, pct. 44 și 45, conform Planșa I; Mihail BUTOI, *Vechimea orașului Slatina în lumina descoperirilor arheologice (Rememorări personale)*, în vol. *Slatina 633*, p. 5; idem, Edit. Fundației „Universitatea pentru Toți”, Slatina, 2002, p. 5-25.

⁴⁷ Mihail BUTOI, *Arme tracice din epoca bronzului descoperite pe teritoriul județului Olt*, în „Oltul Cultural”, Periodic al Direcției Județene Olt pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național, Anul IV, nr. 4(15)/2001, p. 15-16.

⁴⁸ Idem, *Descoperiri arheologice...*, p. 26-27.

⁴⁹ Pentru descriere și detalii vezi R. Florescu, H. Daicoviciu, L. Roșu, *DEAVR*, p. 89.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 98; Mihail Butoi, *Mormînt de incinerare din epoca fierului descoperit la Slatina*, extras din „Oltenia. Studii și comunicări”, Craiova, 1974, p. 29;

modelare, decorare și ardere a vaselor acreditează ideea că așezarea geto-dacică de la Slatina a evoluat între secolul IV a.Chr. și începutul secolului I p.Chr.⁵¹.

Cea mai importantă descoperire făcută în așezarea geto-dacică din Crișan II o reprezintă mormântul de incinerare datând din epoca Laténe (sec. IV-III a.Chr.) Inventarul arheologic al acestuia constă dintr-o urnă funerară fragmentară modelată la roată, un vârf de lance trecut prin foc și îndoit, un cuțit de luptă traco-iliric din fier curbat și un cuțitaș din fier trecut prin foc.⁵²

Istoriografia circumscrisă problematicii monedelor geto-dacice consemnează o descoperire arheologică la Slatina, rămasă încă în incertitudine, chiar și astăzi. În anul 1869, Cezar Bolliac publica în „Trompeta Carpaților” primele informații despre găsirea în orașul nostru a unui tezaur de circa 500-600 de monede dacice. Numismatul Constantin Preda încadra piesele monetare în tipul monetar Aninoasa-Dobrești⁵³, ca imitații târzii ale tetradrahmelor lui Filip II⁵⁴. Din aceeași categorie sunt considerate monedele getice de tip Jiblea. La Slatina a fost identificată o asemenea monedă⁵⁵.

Constantin PREDA, *Geto-dacii din bazinul Oltului Inferior. Dava de la Sprîncenata*. Cu colaborarea lui Mihail Butoi, Edit. Academiei, București, 1986, p. 115-116.

⁵¹ Mircea BABEȘ, *Descoperiri funerare*, în: *Istoria Românilor. Moștenirea timpurilor îndepărate* vol. I, coord. Mircea PETRESCU-DÂMBOVIȚA, Alexandru VULPE, Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologie, Edit. Enciclopedică, București, 2001 (infra: *I.R.*, I), p. 745; Mihail Butoi, *Mărturii peste timp*, p. 48; idem, *Mormînt de incinerare din epoca fierului descoperit la Slatina*, în „Oltenia. Studii și Comunicări”, Muzeul Olteniei Craiova, 1974, p. 29.

⁵² *Ibidem*, p. 29-30; Idem, *Mormînt de incinerare din cea de-a doua epocă a fierului, descoperit în cartierul Crișan II din Slatina-Olt*, în „Oltul Cultural”. Periodic al Inspectoratului pentru Cultură al județului Olt, Anul III, nr. 2(8), 2000, p. 7; Cuțitul curbat este de tip „sica” – C. Preda, *Geto-dacii...*, p. 116; Valeriu SÂRBU, *Credințe și practici funerare religioase și magice în lumea geto-dacilor*, Muzeul Brăilei, Edit. Porto-Franco, Galați, 1993, p. 78, 171: vezi și lista localităților de pe hărți unde la poziția 147 apare Slatina și p. 173: Harta de la figura 1.

⁵³ Constantin PREDA, *Monedele geto-dacilor*, Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România, Institutul de Arheologie, XIX), București, 1973, p. 282, 285.

⁵⁴ Detalii cu literatura de specialitate, *ibidem*, p. 274-288.

⁵⁵ Mihai BUTOI, *Monede rare intrate în colecțiile Muzeului din orașul Slatina (județul Olt)*, în „Revista Muzeelor”, 1971, 4, p. 326; C. Preda, *Monedele geto-dacilor...*, p. 173. În sursele menționate apare o diferență în privința dimensiunii și a greutateii piesei monetare: M. Butoi, 22mm și 13,10 grame, C. Preda, 23 mm și 12,45 grame; pentru descrierea tipului Jiblea vezi: *ibidem*, p. 171-176.

În colecția de numismatică a Muzeului Județean Olt se păstrează o monedă de bronz emisă de Filip al II-lea⁵⁶, depistată la Slatina.

Așezări geto-dacice au mai fost identificate în orașul nostru în cartierul Cireașov, punctul „Săliște”, în sud-vestul Satului Nou și în punctul „Leasă”. În vecinătatea Slatinei se găsesc și alte situri arheologice de aceeași factură, la Teslui, Curtișoara, Dobrotinet, Linia din Vale, Brebeni⁵⁷. Cercetările arheologice au mai scos la lumină materiale ceramice, monede și așezări geto-dacice, la Milcov Vale (com. Milcov), Recea, Turia și Priseaca (com. Valca Mare)⁵⁸.

Din cele peste 41 de așezări geto-dacice descoperite în județul Olt, marea majoritate sunt deschise, nefortificate, cum sunt cele de la Slatina, pe terasa stângă a Sopotului, Priscaca și Turia⁵⁹. De tip fortificat este cea de la Milcov Vale⁶⁰. Așezarea geto-dacică de la Milcov Vale este situată pe un pînten al terasei Oltului, în partea de nord a satului, la marginea pârâului Urlătoarea. O mare parte a acesteia a fost distrusă în urma construcției căii ferate Slatina-Craiova. În urma unor sondaje arheologice de salvare făcute în anii 1979-1980 au fost găsite vase de lut întregi și fragmentare, obiecte de metal și os, vetre de foc, un cuptor și numeroase locuințe. S-a stabilit că aici a existat o așezare din perioada clasică a civilizației geto-dacice, încadrabilă cronologic între sfârșitul secolului al II-lea a.Chr. și începutul secolului I a.Chr.⁶¹

Istoricul Gheorghe Popilian afirmă că aici de fapt ar fi localizată Acidava dacică, castrul Acidava (sat Enoșești, oraș Piatra-Olt) fiind construit de soldații romani ai unității *Cohors I Flavia Commagenorum* și *Cohors I Thracum*⁶².

⁵⁶ M. Butoi, *Monede rare...*, p.326.

⁵⁷ Gheorghe BICHIR, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, Edit. Academiei, București, 1974, p. 123-124, pl. I/2, pct. 13 - 24.

⁵⁸ Florentina PREDA, *Tipuri de așezări geto-dacice din Oltenia*, în „Drobeta”, 1980, p. 60, 62-63, pct. 43, 53, 68.

⁵⁹ Mihail Butoi, *Mărturii peste timp*, p. 29-30.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 31.

⁶¹ C. Preda, *Geto-dacii...*, p.113-114.

⁶² Dumitru TUDOR, *Oltenia Romană*, ediția a IV-A, Edit. Academiei, București, 1978, (infra: OR), p. 258; G. POPILIAN, Ion CIUCĂ, *La céramique sigillée d'importation d'Acidava*, extras din „Dacia” N.S., XXX, no. 1-2, Janvier-Décembre 1986, p. 101; Constantin PREDA, Aurelia GROSU, *Cercetările arheologice din așezarea civilă a castrului roman de la Enoșești-Acidava (Piatra-Olt, județul Olt)*, în „Arhivele Olteniei”, S. N., nr.8, 1993, p.43-57; vezi și Gheorghe POENARU-BORDEA, *Acidava*, în *Enciclopedia Arheologiei și Istoriei Vechi a României*, coordonator științific Constantin PREDA, vol. I, A-C, Editura Enciclopedică, București, 1994 (infra: EAIVR), p. 22; Alexandru BARNEA, Ion CIUCĂ, *O nouă unitate militară romană la Acidava*, în SCIVA, nr. 2, tomul 40,

Pe teritoriul comunei Priseaca, la cca. 1 km nord de satul Buicești, în punctul „Valea Ailaltă” (situat pe malul drept al Dârjovului) au fost găsite întâmplător un mic tezaur de denari romani republicani, cărămizi și ceramică de factură romană. Dintre piesele numismatice au ajuns în colecțiile Muzeului Județean Olt două monede emise în vremea magistraților C.M. Censorinus și L. Titurius, D. Sabinus (87 a.Chr.)⁶³.

Din perspectiva acestor descoperiri se poate conchide că în zona Slatinei și în împrejurimile sale sunt suficiente argumente în sprijinul evidențierii existenței unei populații geto-dacice, dispersată în mai multe așezări, care practica agricultura și creșterea animalelor. Ceramica de import sau monedele descoperite în această zonă certifică realitatea că aceste comunități tribale geto-dacice practicau schimburi comerciale cu lumea greco-romană pe drumul natural al văii Oltului.

5. EPOCILE ROMANĂ ȘI POSTROMANĂ

Cei mai mulți istorici consideră că Oltenia a fost cucerită și anexată Imperiului Roman de către Traian (98-117), chiar după primul război dacic (101-102)⁶⁴. După pacea din 102 romanii au intuit importanța strategică a văii Oltului care putea constitui calea cea mai vulnerabilă a unui posibil atac al geto-dacilor din Transilvania. De aceea, la răsărit de Olt a fost creată o *terra deserta*⁶⁵ interzisă barbarilor.

După cel de-al doilea război dacic (105-106) teritoriul Olteniei este supus unui intens proces de romanizare și colonizare. Atacurile sarmaților roxolani dinspre răsărit, prin Dobrogea și Muntenia, ale sarmaților iazigi spre Moesia, prin Banat, îl determină pe Hadrian (117- 138) să construiască limesul alutan.

Septimius Severus (193 - 211) continuă planurile administrării eficiente a Daciei prin ridicarea limesului transalutan, ridicat cu scopul creării unei largi zone de siguranță așezărilor romane de pe malul drept al Oltului. Regiunea ocupată militar a fost încorporată Daciei *Malvensis* și cuprindea o zonă extinsă situată în apropierea localităților Turnu Măgurele,

aprilie-iunie 1989, p.147-155; Aurelia GROSU, *Noi contribuții arheologice la cunoașterea Limes-ului Alutan Inferior*, teză de doctorat, susținută la Universitatea București în anul 2004, p. 31.

⁶³ C. Preda, *Geto-dacii...*, p.115; Idem, *Milcov*, în *EAIVR*, vol. III, M-Q, 2000, p.72.

⁶⁴ D. Tudor, *OR*, p. 30-34, 154.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 153.

Roșiorii de Vede, Pitești, Câmpulung, Rucăr și Râșnov⁶⁶. Limesul alutan a fost supus atacurile carpile și goților fapt ce a determinat părăsirea sa în anul 245. A rezultat o expunere la devastări temporare a orașelor, târgurilor și satelor din zona câmpiei Olteniei.

Retragerea aureliană din anul 271 nu a însemnat evacuarea totală a Daciei. A plecat în sudul Dunării doar o parte a populației orașelor, a aparatului administrativ și armatei. Dacă în privința zonei riverane dunărene constatăm menținerea unor capete de pod, cu scopul protejării noii linii defensive concepute de Aurelian, cea mai mare parte a teritoriului dacic din Oltenia și Muntenia revine carpile și dacilor liberi⁶⁷. Teritoriul din stânga Oltului care include și actuala vatră a orașului Slatina a fost integrat provinciei din vremea lui Septimius Severus (193-211) până la Filip Arabul (245). Situată în zona limesurilor alutan și transalutan așezarea geto-dacică de la Slatina a cunoscut cu certitudine efectele temporare ale stăpânirii romane⁶⁸.

Istoricul Nicolae Popescu-Optași consideră că dezvoltarea Acidavei (corelativul dacic al Enoșeștilor, de lângă Piatra Olt) a făcut ca așezarea de la Slatina să treacă în penumbra istoriei, până la retragerea administrației romane din Dacia (271). După această dată, Slatina a „reintrat în rolul său istoric, uzurpat câteva secole, ridicându-se de această dată ireversibil, ca vămă la capătul răsăritean al aceleiași vad”⁶⁹.

Poziția strategică a dealului Grădiștei, punct natural de observație în stânga văii Oltului, cel mai probabil și al drumului roman din dreapta râului, nu putea rămâne fără a se constitui aici un punct de supraveghere și semnalizare a oricăror pericole, în cadrul cordonului roman al unităților militare de la Acidava. Dacă luăm în considerație apropierea Acidavei și Rusidavei de acest avanpost natural al Grădiștei, care le domină prin altitudine, înțelegem că într-un asemenea loc este imposibil să nu fi existat o fortificație sau un avanpost al armatei romane. Este posibil ca detașamente sau patrulă romane să se fi deplasat periodic din castrul Acidava pe dealul Grădiștei⁷⁰ pentru ține sub observație lunca Oltului. Deocamdată dovezile

⁶⁶ *Ibidem*.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 415.

⁶⁸ Aurelia GROSU, *Arheologia Slatinei – izvor nescris în reconstituirea istoriei*, în „Zori de zi”, Revista Bibliotecii Județene Olt, Anul I, nr.3, 4/2003, p. 9.

⁶⁹ Acidava și Slatina cele două localități riverane Oltului și-au disputat câteva veacuri întâietatea, determinată în primul rând de poziția topografică: Nicolae POPESCU-OPTAȘI, *Acidava, omologul riveran al Slatinei în epoca antică*, în „Oltul”, Anul I, nr. 179 din 15 septembrie 1968, p. 2.

⁷⁰ DEX. *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ed. a II-a. [Edit]. Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 433 s.v. Acolo se indică etimologia sl. „gradiște” < „castru”.

arheologice nu au apărut în acest punct, pentru a avea certitudini. Privind lucrurile din perspectiva atâtor frământări ale istoriei la care a fost martoră Grădiștea, înțelegem că natura și omul i-au influențat decisiv structura geologică, privându-ne de mărturii arheologice indubitabile.

Amprenta romanizării zonei s-a dovedit în timp a fi ireversibilă. Această realitate a fost certificată de identificarea unor substanțiale izvoare arheologice. În perioada romană calea de comunicație lesnicioasă a Oltului de la Ocnele Mari la Dunăre constituia o *via salaria*⁷¹ sau „drumul sării”. Încărcarea acestora se făcea la Buridava și transportul era efectuat pe „calea lui Traian” cu carele și pe cursul Oltului prin intermediul plutelor.

În aceste context trebuie avute în vedere și controversele istorice legate de localizarea topografică a așezărilor situate de-a lungul drumului roman al Oltului - începând de la Sucidava (cartierul Celei, orașul Corabia, județul Olt), Romula (satul Reșca, com. Dobrosloveni, județul Olt), Acidava (satul Enoșești, orașul Piatra-Olt), Rusidava (cartierul Momotești, orașul Drăgășani), Pons Aluti (Ioneștii Govorii, com. Ionești, județul Vâlcea), Buridava (Râureni, județul Vâlcea) și mai departe pe valea Oltului până în Transilvania, potrivit *Tabulei Peutingeriene* - care aduc în discuție și o posibilă identificare la Slatina a Buridavei⁷², conform supozițiilor lui W. Tomascheck⁷³.

Cercetările și descoperirile arheologice au evidențiat urme de locuire romană în orașul Slatina, lângă Fabrica de Cărămidă, pe dealul din fața Casei Agronomului de la Strehareț, în comuna Cireașov, în punctul „La Leasă”, pe valea pârâului Ștreangul⁷⁴. În zona carierei de lut a Fabricii de Cărămidă s-au găsit fragmente ceramice provinciale romane, două vârfuri de lance din fier și un topor din fier, ceea ce a dus la ipoteza existenței aici a unui sat-vicus⁷⁵. Vestigii din epoca romană (arme și cărămizi) au fost scoase la lumina istoriei și din perimetrul cartierului Crișan II⁷⁶.

În anul 1874 s-a descoperit în împrejurimile orașului Slatina un tezaur monetar de aproximativ 2.250 denari imperiali romani, emisiuni monetare din perioada Galba (68-69 d.Chr) - Commodus (180-192 d.Chr.)⁷⁷.

⁷¹ D. Tudor, *OR*, p. 54.

⁷² *Ibidem*, p. 270: pentru identificarea exactă a Buridavei.

⁷³ *Ibidem*, p. 70.

⁷⁴ Gheorghe Matache, *Mărturii arheologice ale continuității populației autohtone, în „Oltul”*, Anul II, nr. 304 din 9 februarie 1969, p. 2.

⁷⁵ Mihail Butoi, *Descoperiri arheologice...*, p. 27; Gheorghe Bichir, *Geto-dacii...*, p. 123-124, pct. 19.

⁷⁶ M. Butoi, *Descoperiri arheologice...*, p. 25.

⁷⁷ Identificat de Cezar BOLLIAC, în „Trompeta Carpaților”, nr. 1114, 1874. Vezi: D. Tudor, *OR*, p. 121, 123; Gh. Bichir, *Geto-dacii...*, p. 64; Constantin PREDA,

Tezaurul monetar de la Slatina figurează între cele mai mari descoperite, după cele de la Reșca (8.000 piese), Craiova (5.000 piese), Sâmburești⁷⁸ (4.500 piese), Slobozia și Scurtu (3.000)⁷⁹. Cel mai probabil îngroparea sa poate fi legată de contextul unor timpuri tulburi sau de intenția proprietarului de a-și proteja avuția în fața unor potențiale pericole.

Între descoperirile monetare izolate făcute pe teritoriul Munteniei, în necropole sau așezări geto-dacice, amintim descoperirea la Slatina a două piese monetare: prima este din argint și datează din timpul lui Severus Alexander (222-235); a doua monedă a fost identificată la poalele Grădiștei și datează din vremea lui Gordian III (238-244)⁸⁰.

În concluzie, existența acestor izvoare arheologice ne determină să afirmăm că vatra de locuire a orașului Slatina nu a fost numai o zonă de penetrație economică romană aflată în lumea dacilor liberi, ci și un spațiu de evidentă locuire daco-romană.

În contextul părăsirii Daciei, așa cum reiese din bibliografia istorică de specialitate, fenomenul ruralizării cuprinde și zona geografică în care ne aflăm. Continuitatea vieții romanice este indiscutabilă pe anumite interstii cronologice (de pildă sec. II-III și V-VII). În favoarea acestei afirmații pledează cercetările istoricului Ștefan Olteanu care a semnalat existența la Slatina a unei așezări databile în sec. III-V⁸¹.

6. ROMANITATEA CARPATO-DANUBIANĂ ÎN SECOLELE V-XI

Cercetarea arheologică consemnează la Slatina, în punctele Strehareț, Cireașov, Crișan II, izvoare istorice precum monede constantiniene⁸² din bronz, ceramică specifică culturilor Militari-Chilia (sec. II-III), Ipotești-Cândești (sec. VI-VII)⁸³ și Dridu⁸⁴ (sec. VIII). De asemenea

Enciclopedie de numismatică antică în România, Edit. Enciclopedică, București, 2008, p. 265.

⁷⁸ Maria CHIȚESCU, Eugenia POPESCU, *Tezaurul monetar imperial de la Sâmburești (județul Olt)*, în „Studii și cercetări de numismatică”, vol. VI, 1975, p. 223-227.

⁷⁹ D. Tudor, *OR*, p. 123.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 121; Gheorghe Bichir, *Geto-dacii...*, p. 75.

⁸¹ Ștefan OLTEANU, *Societatea carpato-danubiană-pontică în secolele IV-XI. Structuri demo-economice și social-politice*, Edit. Didactică și Pedagogică, București, 1997, p. 24-25; pct.229; *ibidem*, p. 314: Anexa 1 - cu așezări din secolele III-V.

⁸² D. Tudor, *OR*, p. 121.

⁸³ Mihail BUTOI, *Slatina la 600 de ani de existență documentară: Mărturii arheologice*, în „Oltul”, Anul I, nr. 1 din 18 februarie 1968, p. 2; Gheorghe Bichir, *Cireașov*, în *EAIVR*, vol. I, 1994, p. 304; Sebastian MORINTZ, *Les fouilles archeologiques*

la Curtișoara⁸⁵, în apropierea orașului, pe partea stângă a drumului spre Slatina s-au identificat așezări cu vestigii arheologice Chilia-Militari (sec. II-III) și Ipotești-Cândești (sec. VI-VII).

Pe teritoriul comunei Priseaca, situată în nord-estul Slatinei, în august 1965, locuitorul Ursu R. Dumitru a descoperit un tezaur format din 141 monede (hexagrame) bizantine de argint⁸⁶: 8 piese datând din vremea împăratului Constans II (641-668) și 133 piese din timpul împăratului Constantin IV (668-685), împreună cu doi cercei stelați (în greutate de 23,80 grame și 23,60 grame), considerat a fi singurul de acest tip cunoscut pe teritoriul românesc și unul dintre cele mai mari din aria geografică în care a circulat moneda bizantină.

În legătură cu proveniența sau proprietatea acestui tezaur s-a opinat că ar fi fost adus din imperiu pentru a fi prelucrat și transformat în podoabe de un meșter ambulant, în contextul lipsei acestui metal prețios în nordul Dunării. O altă supoziție a fost aceea că ar fi reprezentat solda unui conducător local (sau mercenar) ce a fost în serviciul armatei bizantine. Aceste concluzii au ca argument faptul că monedele nu prezintă semne de uzură datorate circulației⁸⁷, ele fiind dintru început destinate teaurizării. Cerceii cu pandantivul stelat au fost

en Roumanie (1972), în „Dacia” N.S., XVII, 1973, p. 390, la nr. 138 (informații oferite de M. Butoi); Dumitru PROTASE, *Autohtonii în Dacia*, vol. II: *Dacia postromană până la slavi*, Edit. Risoprint, Cluj-Napoca, 2000, p. 289, cu mențiunea că autorul citează incorect punctul „Strehărel”, în loc de „Strehareț”; vezi *ibidem*, harta 1- Vestigii ale populației autohtone în fosta Dacie romană (a. 276 – sec. VI), pct. 646; harta 2 – Răspândirea monedelor romane în teritoriile fostei provincii Dacia între 276 și sfârșitul secolului VI, pct. 646.

⁸⁴ M. Butoi, *Descoperiri arheologice...*, p. 25.

⁸⁵ Gheorghe Bichir, *Curtișoara*, în *EAIVR*, vol. I, A-C, 1994, p. 399.

⁸⁶ M. Butoi, *Un mare tezaur monetar*, în ziarul „Secera și Ciocanul”, Pitești, 16, nr. 3798 din 24 iulie 1966; „România Liberă”, nr. 6773 din 27 iulie 1966; Bucur MITREA, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines en Roumanie*, în „Dacia”, N.S., t. XI, 1967, p. 377-393; M. Butoi, *Un tezaur de monede și obiecte de podoabă din sec. al VII-lea descoperit în comuna Priseaca - Slatina*, în „Studii și comunicări. Istorie – Științele Naturii”, Muzeul Pitești, 1, 1968, p. 97-104; Bucur MITREA, *Date noi cu privire la secolul al VII-lea. Tezaurul de hexagrame bizantine de la Priseaca (județul Olt)*, în „Studii și cercetări de numismatică”, vol. VI, 1975, p. 113-125; Dan Gh. TEODOR, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V- XI e. n.*, Edit. Junimea, Iași, 1981, p. 35 și fig. 9, nr. 10; Ion BARNEA, *Priseaca*, în *EAIVR*, vol. III, M-Q, 2000, p. 377-378;

⁸⁷ M. Butoi, *Un tezaur...*, p. 102-103.

considerați ca fiind lucrați local de meșteri bizantini itineranți sau stabiliți la nordul Dunării⁸⁸.

Având în vedere argumentul că tezaurul a fost descoperit într-un vas de lut de factură autohtonă Ipotești-Cândești, mediul de proveniență ar putea fi acela al populației străromânești din împrejurimile comunei Priseaca, rămasă majoritară după plecarea slavilor la sud, urmare a căderii graniței bizantine a Dunării. Frecvența importurilor bizantine în zonă și existența acestui tezaur monetar dovedesc continuitatea legăturilor comerciale ale autohtonilor carpato-dunăreni cu Bizanțul, datorate și comunității etno-lingvistice cu romanitatea sud-dunăreană. Unii istorici numismați fixează data ascunderii tezaurului în jurul anului 680⁸⁹ legând-o de contextul evenimentelor dintre anii 678-681, când protobulgarii lui Asparuh pătrund și ocupă teritoriile slave sud-dunărene, dar și de instalarea unui nou grup de avari în Câmpia Pannonică⁹⁰.

În anul 1966, la aproximativ 7 km de Slatina, pe malul drept al pârâului Dârjov, la cca. 300 m spre sud-vest de moara din satul Brebeni a fost descoperită întâmplător, pe o arătură, o fibulă digitată din bronz⁹¹. Piesa se află în colecțiile Muzeului Județean Olt⁹². Are 6,7 cm, 5 butoni, placă romboidală cu decor spiralic, simetric pe axul longitudinal, cu o pereche de capete de păsări stilizate, care au avut pietre semiprețioase în locul ochilor⁹³. Această descoperire a fost atribuită mediului populației autohtone ce locuia în așezări de tip Ipotești-Cândești, în zonă acestea fiind localizate cele de la Ipotești (aflată la 4 km distanță), Slatina (7km), Găneasa, și nu în ultimul rând Priseaca (7-8 km)⁹⁴.

Unii cercetători leagă semnificația fibulelor digitate de tendința generală de barbarizare a civilizației materiale, aducând în discuție faptul că au fost purtate de obicei de clientela barbară și că unele erau produse de meșteri din imperiu⁹⁵. Referitor la obiectele de podoabă, cazul fibulelor digitate este cel mai semnificativ pentru chestiunea schimbărilor de esență petrecute în civilizația romană-bizantină a secolelor VI-VII, prin grefarea

⁸⁸ D. Gh. Teodor, *op. cit.*, p.35; Alexandru MADGEARU, *Continuitate și discontinuitate culturală la Dunărea de jos în secolele VII-VIII*, Edit. Universitatea din București, 1997, p. 46.

⁸⁹ B. Mitrea, *Date noi cu privire la secolul VII...*, p. 117-118.

⁹⁰ D. Gh. Teodor, *op.cit.*, p.38-39.

⁹¹ M. Butoi, *Fibula digitată descoperită în comuna Brebeni, județul Olt*, în „Revista muzeelor”, 5, 1970, p. 434-435.

⁹² Piesa este înregistrată în colecția de Istorie-Arheologie având nr. Inv....

⁹³ M. Butoi, *Fibula digitată...*, p. 434; A. Madgearu, *op. cit.*, p. 50.

⁹⁴ M. Butoi, *Fibula digitată...*, p. 435.

⁹⁵ A. Madgearu, *op. cit.*, p. 63.

unor influențe barbare (avare, slave, gepide) asupra unor prototipuri bizantine⁹⁶.

Analizând inventarul descoperirilor arheologice făcute în spațiul Olteniei, precum fibule digitate, cercei, catarama bizantine sau monede, istoricul Alexandru Madgearu opinează că putem astfel identifica structuri teritoriale, posibile centre de putere, databile din secolul al VII-lea. Localizarea în teren a descoperirilor determină trei asemenea zone: una în apropierea Porților de Fier, situată pe ambele maluri ale Dunării; alta în centrul Olteniei; ultima în apropiere de Slatina, unde tezaurul meșterului ambulant de la Priseaca argumentează existența unei clientele bogate interesate de produsele pe care le oferea⁹⁷.

La final de capitol se impun câteva considerații cu valoare concludivă. Slatina și împrejurimile sale au constituit una dintre zonele extracarpatică care au favorizat procesul de etnogeneză a poporului român. Acest lucru este dovedit de existența în arealul orașului a mai multor situri arheologice, dintre care două prezintă un inventar arheologic de excepție⁹⁸. Extinderea vetrei urbane a orașului nu a putut estompa unicitatea celui din în punctul „Săliște (zona Cireașov), unde întâlnim două așezări cu corespondență istorică în epocile Latene și romano-bizantină. Celălalt se află în zona pârâului Sopot și a străzii Pitești, unde remarcăm nu mai puțin de 5 așezări databile din neolitic și până în epocile bronzului, Latene, romană și cea a migrațiilor.

În concluzie, continuitatea de locuire într-o zonă favorizantă vieții umane cum este cea a Slatinei este o certitudine și constituie un factor vital în procesul de evoluție istorică milenară a orașului.

⁹⁶ *Ibidem*, p. 65.

⁹⁷ *Ibidem*, p. 164, p. 165, fig. 58: Posibile centre de putere în Oltenia în secolul al VII-lea, pct.15 - Priseaca.

⁹⁸ De aceea au fost clasate în *Lista monumentelor istorice și a siturilor arheologice din județul Olt*, publicată în „Monitorul Oficial al României”, anul 172(XVI), nr. 646 bis, partea I, vineri 16 iulie 2004.

Arheologie

PLASTICA CULTURII VĂDASTRA DE PE VALEA OLTULUI INFERIOR

Drd. Sabin-Claudiu-Iulian POPOVICI
(Caracal-Olt)

Rezumat

Valea Oltului Inferior este principala zonă geografică unde în perioada neoliticului dezvoltat și a eneoliticului timpuriu au evoluat culturile Dudești și Vădastra.

Cercetările arheologice desfășurate de-a lungul timpului în siturile aparținând culturilor menționate din spațiul amintit au dus la descoperirea, alături de alte artefacte, a unui număr mare de figurine, majoritar antropomorfe.

O parte dintre acestea a fost valorificată științific în diferite publicații de specialitate însă unele pot fi considerate inedite și aici ne referim la unele dintre cele descoperite în siturile vădăstrene de la Hotărani, Slatina, Piatra Sat și Vlădila. Doar o singură piesă se pare că a fost descoperită în situl eponim, Vădastra. Acestea constituie obiectul articolului de față. Sunt în număr de 22 de piese, majoritar antropomorfe și reprezintă rodul muncii arheologilor Marin Nica, Mihail Butoi și probabil Vasile Christescu. Din cauza stării fragmentare este dificil să le încadrăm tipologic, doar câteva putând fi socotite *în poziție verticală* sau *șezând*. Majoritatea figurinelor din lotul nostru sunt antropomorfe.

În general figurinele simbolizează anumite manifestări magico-religioase, fiind în același timp și expresia unor înclinații artistice.

Cuvinte cheie: figurină, cultura Vădastra, valea Oltului Inferior, poziție verticală, poziție șezând, fragmentar, antropomorf

Summary

Lower Olt Valley is the main geographical area where developed during the Neolithic and early Eneolithic Dudești cultures evolved and Vădastra.

Archaeological research carried out over time in sites listed in the cultures of the area led to the discovery remembered, among other artifacts, a large number of figurines, mostly anthropomorphic.

One of them was recovered in various publications scientific specialized but some may be considered unpublished and here we refer to some of the sites discovered in the Hotărani vădăstrene, Slatina, Piatra Sat and Vlădila. Only one piece seems to have been discovered in the eponymous site, Vădastra. These are the subject of the present article. There are the number of 22 pieces, mostly anthropomorphic and are the labors of the archaeologists Marin Nica, Mihail Butoi and probably Vasile Christescu. Because fragmentation is a difficult condition framed typological few can be counted in *the vertical position* or *sitting*. Most of our group are anthropomorphic figurines.

Overall figures symbolize certain magical-religious manifestations, while being the expression of artistic inclinations.

Keywords: figurine, Vădastra culture, the Lower Olt Valley, *the vertical position, sitting, fragmentary, anthropomorphous.*

Valea Oltului Inferior este o regiune care aparține geografic atât Olteniei de est cât și vestului Munteniei. Spațiul amintit este socotit principala zonă de dezvoltare a culturilor neoliticului dezvoltat și eneoliticului timpuriu.

Specifice acestui areal, culturile Dudești și Vădastra se constituie în unele din cele mai semnificative și interesante culturi neo-eneolitice din sud-estul Europei.

Cercetările arheologice efectuate în siturile de referință aparținând culturilor menționate, situate în bazinul Oltului Inferior au dus la descoperirea, alături de alte artefacte, a unor reprezentări plastice majoritar antropomorfe. Numărul lor este relativ mare, aproximativ câteva sute în acest moment și aproape că nu este nici o cercetare, de mai mare sau mai mică amploare unde să nu fi fost descoperite figurine. O parte dintre acestea au fost valorificate din punct de vedere științific atât în lucrări de sinteză cât și în articole de specialitate, unde apar alături de alte artefacte aparținând neo-eneoliticului în timp ce unele dintre ele pot fi socotite a fi mai puțin cunoscute sau chiar inedite. Acestea din urmă vor face obiectul articolului de față.

Astfel, cercetările întreprinse de Vasile Christescu pe *Măgura Fetelor*, în 1926 au dus, și la descoperirea unui număr de 22 de reprezentări plastice majoritar antropomorfe (Christescu 1927-1932, p. 201, fig. 43, 45).

Investigațiile lui Dumitru Berciu care a desfășurat o activitate intensă atât în zona Slatina (jud. Olt) împreună cu Mihail Butoi (Butoi 1973, p.137-139) cât și cu Marin Nica la Hotărani și Fărcașele (Berciu 1966, p.97) au dus și ele la descoperirea unui număr mare de figurine, în parte inedite.

Nu în ultimul rând intensele cercetări desfășurate de Corneliu Mateescu în perioada 1946 – 1970 de la Vădastra și Crușovu vor duce și acestea la descoperirea unui număr însemnat de figurine, majoritar inedite (jud. Olt). (Mateescu 1955, p. 49; Mateescu 1959, p. 65; Mateescu 1957, p. 103-113).

După cum am menționat anterior, în perioada 1966 – 1998 cercetarea arheologică pe valea Oltului Inferior se leagă în principal de activitatea lui Marin Nica dar și de aceea a lui Mihail Butoi (1960 – 1980).

La început, sub îndrumarea lui Dumitru Berciu, aceștia au efectuat primele cercetări de suprafață și săpături de salvare, cum ar fi sondajul

stratigrafic de la Hotărani din 1963, punctul *La Turn* (Berciu 1966, p. 96 – 97). Aproximativ în aceeași perioadă s-au desfășurat și cercetările de suprafață din jurul orașului Slatina din 1960 (Berciu, Butoi 1960, p.137-139). Investigațiile vor fi continuate ulterior, mai ales de către Marin Nica, cu această ocazie descoperindu-se noi situri în zonă, situri necunoscute până atunci cum ar fi cele de la Hotărani- Fărcașele, jud. Olt (Nica 1970, p. 45; Nica 1971, p. 27-28; Nica 1976, p. 97-99; Nica 1980, p.27-57) și Drăgănești-Olt, jud. Olt, unde cu ocazia unor săpături de salvare din centrul civic al orașului menționat au fost descoperite și figurine (Nica, Zorzolui, 1992, p. 15) . Probabil ultimele descoperiri în ceea ce privește plastica culturii Vădastra de pe valea Oltului Inferior au fost făcute în perioada 1980 – 1990 în siturile de la Vlădila (Nica 1985, p. 21; Nica 2000, fig. 1, 2) și Piatra Sat, punctul *Nucet*, ambele situate în județul Olt (Nica 1986, fig. 4; Nica 1989, fig. 12).

O trecere în revistă a cercetărilor arheologice în stațiuni aparținând neo-eneoliticului de pe teritoriul României, din punct de vedere al descoperirilor de plastică aparținând epocii menționate a fost făcută în ultimul deceniu al secolului trecut de cercetătorul Eugen Comșa (1995) în sinteza *Figurine antropomorfe din epoca neo-eneolitică pe teritoriul României*. Se fac, evident, referiri și la spațiul și secvența cronologică avute în vedere de noi (Comșa 1995, p. 25-32).

Foarte apreciată este și sinteza asupra plasticii neo-eneolitice descoperite pe spații largi, incluzând între acestea și bazinul Oltului Inferior, realizată de curând de arheologul german Svend Hansen (Hansen 2007, p.178).

Articolele din revistele de specialitate apărute de-a lungul timpului nu abordează în mod exclusiv problematica plasticii, aceasta fiind cercetată alături de alte aspecte ale neo-eneoliticului. Pot fi menționate și unele excepții. Astfel, pentru zona noastră de cercetare este foarte important articolul cercetătorului Marin Nica, publicat în revista *Oltenia II* din anul 1980, articol numit *Reprezentările antropomorfe în cultura Vădastra, descoperite în așezările neolitice de la Hotărani și Fărcașele* unde arheologul amintit abordează problematica plasticii antropomorfe descoperite în siturile menționate aparținând culturii Vădastra de pe valea Oltului Inferior (Nica 1980, p. 27- 57). Pentru partea de nord a bazinului Oltului Inferior, respectiv zona orașului Slatina problematica plasticii a fost abordată într-o serie de două articole ale arheologilor Cristian Schuster și Sabin Popovici unde au fost analizate o serie de reprezentări, rodul muncii cercetătorilor Mihail Butoi și Marin Nica (Schuster, Popovici 1996-1998, p. 115-121; Schuster, Popovici 1999-2000, p. 143-153). Dintre acestea, un articol numit *Despre arta neolitică și eneolitică din zona Oltului Inferior*

(I), publicat în Buletinul Muzeului Teohari Antonescu de la Giurgiu, anul II-IV, nr. 2, 1996-1998 se referă la plastica culturii Vădastra descoperită de cercetătorii menționați în spațiul supus atenției noastre (Schuster, Popovici 1996-1998, p. 115-121).

Reprezentările plastice ale culturii Vădastra, descoperite pe valea Oltului Inferior, sunt mai numeroase și mai diversificate din punct de vedere tipologic decât cele ale culturii Dudești. Plastica culturii Vădastra din această zonă reprezintă, în general, o dezvoltare a plasticii culturii amintite. Așa cum cultura Vădastra în ansamblul ei s-a format și dezvoltat pe baze dudușene, tot așa și reprezentările plastice vădăstrene își au originea în cele ale culturii anterioare, Dudești. Plastica culturii Vădastra a păstrat tradiția Dudești în toată evoluția sa, ulterior dobândind o mai mare diversitate tipologică.

Astfel, figurinele aparținând culturii Vădastra din bazinul Oltului Inferior însumează un număr mare de reprezentări, peste 200 în cea mai mare parte antropomorfe. Dintre acestea cele socotite a fi feminine sunt majoritare, cele masculine fiind o raritate.

Obiectul analizei noastre este dat de un număr de 22 de reprezentări plastice inedite aparținând culturii menționate, descoperite în principal de către Marin Nica dar și de către Mihail Butoi, în cunoscutele situri vădăstrene de la Piatra-Sat, Hotărani-Fărcașele, Vlădila, Slatina și probabil Vădastra, toate situate în județul Olt (pl. 1). O singură piesă, cea de la Vădastra, a fost descoperită, probabil de către Vasile Christescu.

Acestea sunt de o mare varietate tipologică. De remarcat este faptul că cercetătorul Marin Nica analizează figurinele descoperite mai ales la Vlădila, Hotărani-Fărcașele și Piatra-Sat în funcție de fazele culturii Vădastra, faze dezvoltate din studiul ceramicii acestei culturi, figurinele fiind descoperite în contexte stratigrafice socotite de către Nica ca fiind sigure. Despre repartizarea stratigrafică a plasticii culturii Vădastra de pe valea Oltului inferior putem să afirmăm că deși aceasta a fost împărțită de către cercetătorul Marin Nica în patru faze de evoluție, acestea nu au fost practic surprinse în nici o așezare din arealul amintit, periodizarea menționată fiind construită mai mult pe baze stilistico-tipologice, materialul ceramic de tip Vădastra concentrându-se probabil, pe două niveluri, unul timpuriu și celălalt dezvoltat, fapt relevat de studierea nemijlocită a acestuia.

Considerăm că plastica culturii Vădastra din zona Oltului Inferior poate fi tratată ca aparținând celor două niveluri timpuriu și târziu specifice acestei culturi din zona amintită, uneori fiind dificil de încadrat, mai ales în cazul figurinelor nedecorate. În ceea ce privește piesele descoperite de Mihail Butoi, mai ales la Slatina, acestea nu au un context arheologic clar

însă pe considerente stilistico-tipologice pot fi repartizate și ele pe cele două faze amintite mai sus.

În rândurile ce urmează vom încerca o analiză a plasticii descoperite în așezările menționate de pe valea Oltului Inferior.

În cadrul plasticii culturii Vădastra descoperite pe valea Oltului Inferior există un lot de figurine, care se pot încadra într-o diversitate de tipuri dar al căror context stratigrafic este fie neclar, eronat sau chiar lipsește.

Tipologia figurinelor culturii Vădastra este complexă, nefiind clarificată până în prezent. Dintre tipurile identificate pentru această cultură specificăm pe acelea *în poziție verticală*, *în poziție șezând*, grupuri statuare înfățișând divinități sau familia, măști miniaturale (Nica 1980, p. 27-58) dar și o categorie care cuprinde statuete sau vase antropomorfe de mari dimensiuni.

O trăsătură caracteristică tuturor tipurilor de figurine vădăstrene este trecerea treptată de la schematismul specific plasticii culturii Dudești la o modelare a acestora într-o manieră realistă. Potrivit opiniei lui Marin Nica, într-o primă fază se va păstra tipul de figurine specifice culturii Dudești, adică figurine reprezentate *în poziție verticală*, cu partea inferioară ușor lătită, având forma plată, modelate din lut nisipos, bine netezite cu decorul realizat în tehnica inciziei, însă în cele mai multe cazuri neavând decor și detaliile anatomice reprezentate foarte schematic (Nica 1980, p. 28). Ulterior tipologia se va diversifica.

Lotul de piese analizate cuprinde reprezentări descoperite în așezările de la Fărcașele-Hotărani, Vlădila, Piatra-Sat și Slatina, toate situate în județul Olt. Dacă cele descoperite la Fărcașele-Hotărani, Vlădila și Piatra-Sat au contexte arheologice considerate a fi sigure, nu același lucru se poate afirma și despre cele de la Slatina.

Figurinele antropomorfe sunt decorate în aceeași manieră cu ceramica corespunzătoare fazelor în care au fost încadrate ale culturii Vădastra. Unele dintre ele nu sunt decorate.

Prezentăm în continuare câteva figurine care se pot încadra tipologic în categoria numită *în poziție verticală*:

Astfel, o figurină reprezentativă pentru această categorie a fost descoperită, în așezarea de la Hotărani, *La Turn* în anul 1980 (pl.2/1). Piesa este păstrată aproape în întregime și reprezintă un personaj masculin. Chipul acestuia este schematizat, gâtul se prezintă ca o simplă prelungire a trupului cilindric iar brațele sunt întinse lateral ca două cioturi, unul dintre ele fiind rupt din vechime. Picioarele sunt lipite, fără linie de separare, fesele sunt proeminente și sexul puternic reliefat. Spatele este drept. Piesa este nedecorată. Partea inferioară a acesteia este ușor lătită, ceea ce-i

conferă o anumită stabilitate. Are o înălțime de aproximativ 8,5 cm și o deschidere a brațelor de 3 cm. Piesa are analogii cu unele figurine aparținând fazei finale a culturii Dudești de la la Fărcașele (Nica 1980, p. 28).

Descoperită în același loc, Hotărani, punctul *La Turn*, este o figurină, probabil feminină păstrată fragmentar. Se păstrează de la mijloc în jos și este stilizată. Are fesele și șoldurile puternic reliefate în timp ce alte detalii anatomice sunt neglijate. Decorul este spiralo-meandric excizat înfățișând, poate, piese de îmbrăcăminte (pl.2/2). În aceeași serie tipologică poate fi menționată o altă figurină, păstrată și ea de la mijloc în jos. A fost descoperită în situl amintit. Pasta din care a fost modelată este fină, fiind foarte bine netezită. Partea de jos a acesteia, pe care se sprijină, este ușor lătită. Decorul este compus din incizii fine care înfățișează, probabil, piese de îmbrăcăminte sau tatuajul. Mijlocul este delimitat de partea inferioară de o linie incizată. Piesa are șoldurile și fesele reliefate (pl. 2/3). Are analogii cu descoperiri similare de la Fărcașele de Sus *Pe Coastă* (Nica 1980, fig. 1/1, 3). Foarte asemănătoare cu aceasta menționăm o figurină păstrată fragmentar, descoperită la Slatina (pl. 3/4).

Aflate din păcate într-o stare fragmentară, care uneori nu ne-a permis o încadrare clară din punct de vedere tipologic, sunt o serie de figurine descoperite în același situri de la Hotărani, Slatina, Vlădila și Piatra-Sat. Astfel, două figurine descoperite la Hotărani nu sunt decorate și au fost modelate foarte schematic (pl. 3/1; pl. 2/4). Foarte interesantă este o figurină descoperită în același sit. A fost modelată la rândul său schematic și se păstrează fragmentar, de la mijloc în sus. Nu este decorată și chipul său este stilizat. Probabil poartă o mască (pl. 4/1).

O piesă fragmentară, modelată probabil în poziție verticală a fost descoperită în punctul *Nucet* de la Piatra Sat. Se păstrează de la mijloc în jos. *La partea de jos se sprijină pe un suport circular. Nu este decorată* (pl. 4/2). În aceeași manieră au fost modelate două figurine descoperite la Vlădila, *Magazinul Universal*. Două dintre ele se păstrează de la mijloc în jos, sunt nedecorate și se încadrează, ca și cele anterioare, culturii Vădastra (pl. 4/3,4).

Prezentăm în continuare două piese descoperite la Slatina. Ambele se află în stare fragmentară care nu ne permite încadrarea tipologică a acestora. Nu au fost descoperite în condiții stratigrafice sigure. Decorul este spiralo-meandric fiind realizat în tehnica inciziei și a exciziei (pl. 3/2; pl. 3/3).

Figurinele reprezentate în *poziție șezând* apar în opinia cercetătorului Marin Nica în fazele III și IV ale culturii Vădastra (Nica 1980, fig. 9/8),

după periodizarea Berciu-Nica sau în faza târzie după analiza noastră. Sunt în număr mai mic, numai trei piese (pl. 5/1-3).

Astfel, două dintre ele au fost descoperite la Vlădila și celelaltă la Hotărani, punctul *La Turn*. De asemenea menționăm faptul că toate sunt fragmentare, păstrându-se de la mijloc în jos. În general, ele nu sunt decorate, exceptând unele linii incizate ce separă elementele anatomice. Sunt modelate foarte schematic, doar una dintre ele având modelați sânii reliefați (pl. 5/3). Dintre acestea se remarcă o figurină în poziția amintită, descoperită la Vlădila, jud. Olt. Piesa se păstrează fragmentar, de la mijloc în jos (pl. 5/1). A fost realizată într-o manieră foarte schematică, neavând foarte clar delimitate elementele anatomice. Nu este decorată și spatele este drept. Brațele sunt întinse lateral, ca două cioturi, fiind foarte mici ca dimensiuni. Picioarele, abdomenul și partea din spate a figurinei sunt despărțite de linii incizate. Partea inferioară a picioarelor are, la rândul său, câteva linii incizate paralele. Nu ne putem pronunța asupra sexului acestei figurine deoarece nu avem nici un element în acest sens. Cea de a doua figurină descoperită tot în situl de la Vlădila, a fost la rândul său modelată schematic (pl. 5/2). Se păstrează de la mijloc în jos. Abdomenul îngroșat este despărțit de partea inferioară de o linie incizată. De asemenea și picioarele, în partea din față, sunt despărțite de o linie incizată. Are fesele și șoldurile reliefate. Chiar dacă nu avem și alte elemente anatomice presupunem că este vorba despre o figurină feminină. Remarcăm, ca și în cazul piesei anterioare, lipsa decorului. În ceea ce privește piesa descoperită la Hotărani, așa cum am menționat, chiar dacă predomină schematismul, pare a avea mai multe elemente modelate realist (pl. 5/3). Astfel, sânii și abdomenul sunt îngroșate. Picioarele și mâinile sunt reprezentate stilizat. Unul din brațe este rupt în timp ce celălalt este întins lateral. Acesta are o perforație. Piesa a fost spartă, probabil din vechime, și are capul rupt. Este nedecorată, cu excepția unei incizii care delimitează mijlocul de partea inferioară a corpului și a unei incizii paralele situate în partea inferioară a picioarelor ce pare a figura degete deși sunt câte trei de câte fiecare picior. Pasta din care a fost modelată această figurină este fină, de culoare cărămizie.

Alături de piesele descrise anterior menționăm câteva figurine antropomorfe pe care, din cauza stării lor fragmentare, nu putem să le încadrăm tipologic cât și o serie de reprezentări plastice aparținând culturii Vădastra, toate descoperite în bazinul Oltului Inferior. Astfel, acestea sunt reprezentate de unele statuete reprezentate numai bust sau foarte fragmentare, piese cu reprezentări antropomorfe și un vas zoomorf. Dintre piesele cu reprezentări antropomorfe menționăm pe acelea de pe vase și

măștile miniaturale. Toate au fost modelate din pastă fină, având nisip în componența sa.

Foarte interesante sunt reprezentările care au în tematica lor chipul uman. Deoarece chipurile de pe anumite piese reprezintă figuri umane de vârste diferite, se poate considera că reprezintă pe anumiți membri ai comunității, decedați, având legătură cu cultul familiei (Nica 1980, p. 52). Aceste chipuri se remarcă prin modul realist în care au fost modelate cu nasul, și arcadele sprâncenelor reliefate. Fața are și ea de obicei un contur bine precizat care este umplut cu pastă albă în timp ce conturul feței este delimitat cu culoare roșie. Cele două culori simbolizează viața și moartea, având în felul acesta o importanță deosebită în cadrul unui ritual (Nica 1980, p. 53). Interesante sunt și măștile umane care de obicei se modelau pe piciorul vaselor însă există cazuri în care s-au modelat sub buza acestora. Dintre acestea se remarcă o mască umană descoperită în așezarea de la Hotărani (Nica 1980. p. 53) (pl. 6/2) . Această piesă are analogii cu descoperiri similare, din stațiunea menționată (Nica 1971, fig. 12/6). Foarte interesantă este o aplicație antropomorfă pe un vas. Din păcate nici locul de descoperire nici contextul nu sunt cunoscute. Având în vedere că foarte multe din obiecte au fost donate Muzeului Romanaiului din Caracal de către colecționarul Ilie Constantinescu este posibil ca acest fragment de vas să provină de la Vădastra, deoarece este cunoscut faptul că acesta a participat la săpăturile arheologice întreprinse de Vasile Christescu în așezarea eponimă a culturii amintite. Aplicația antropomorfă este situată la partea de sus a unui fragment de vas decorat în tehnica inciziei și exciziei, prin cruțare. Se compune dintr-un chip uman, potrivit opiniei lui Vladimir Dumitrescu, cu urechile mari lăsate în jos (Dumitrescu 1974, p. 194-195). În opinia lui Marin Nica, acest tip de capete ar fi mai degrabă capete umane de formă plată și ușor bombată, cu nasul foarte proeminent și creștetul despărțit de o cărare cu pletele în bucle. Asemenea capete au fost descoperite și la Hotărani (Nica 1980, p. 39, fig. 9/2, 3, 4, 5). Din păcate se află în stare fragmentară (pl. 6/3). În aceeași serie tipologică putem menționa un chip uman, din păcate într-o stare foarte fragmentară, descoperit la Vlădila. Nu s-a păstrat decât o parte din fața personajului, nasul proeminent și fruntea (pl. 6/1).

Despre figurinele prezentate ca fiind bust sau fragmentare nu putem să precizăm decât că starea lor nu ne permite să le încadrăm tipologic cu precizie. O singură piesă din această categorie este supusă analizei noastre. A fost descoperită în așezarea de la Vlădila (pl. 7/ 3). Nu este decorată și pare a fi mai degrabă o componentă a unui grup statuar numit generic *Mama și copii*, cu analogii la Hotărani (pl. 7/1). O statueta antropomorfă de mari dimensiuni a fost descoperită la Hotărani (pl. 7/ 4). Are analogii într-o

piesă asemănătoare descoperită la Slatina (pl. 7/2). În ceea ce privește decorul, acesta este spiralo-meandric excizat pentru una dintre ele (pl. 7/4), cealaltă fiind nedecorată (pl. 7/3). Despre piesa nedecorată putem să spunem faptul că în ciuda stării fragmentare pare a fi făcut parte dintr-un grup statuar întâlnit în cultura Vădastra, numit generic mama și copii (pl. 7/3). Nu același lucru se poate afirma și despre o piesă asemănătoare descoperită la Hotărani (pl. 7/4), aceasta fiind, așa cum am menționat anterior o statueta antropomorfă de mari dimensiuni. Cum am mai precizat, aceasta din urmă are analogii în descoperiri similare de la Slatina (Nica 1980, fig. 11/1) (pl. 7/2). O altă statueta de mari dimensiuni, păstrată, din păcate într-o stare foarte fragmentară, însă întregibilă, a fost descoperită la Slatina, în cartierul Crișan II. Partea superioară a acesteia este rotunjită, personajul fiind redat cu părul despărțit de o cărare. Decorul statuei se compune din spirale excizate, figurând îmbrăcămintea (pl. 7/2).

Vasele zoomorfe, probabil cu caracter de cult sunt întâlnite practic în toate culturile neo-eneoliticului din zona Oltului Inferior. În mediul Vădastra de pe valea Oltului Inferior nu sunt numeroase și sunt în general fragmentare. Foarte interesant este un vas zoomorf descoperit la Slatina, în cartierul Crișan II. S-a păstrat aproximativ 50% și are picioarele sub forma copitelor de bovidu prezentând la extremitatea superioară două capete de bovină (pl. 6/4). Vasul este nedecorat. Pasta din care a fost modelat este, ca și în cazul figurinelor, de bună factură.

CONCLUZII

Prezentul articol se bazează pe studierea în mod nemijlocit a unui număr de 22 de piese inedite aparținând culturii Vădastra. Acestea au fost descoperite în așezări aparținând culturii amintite de pe valea Oltului Inferior precum: Vădastra, Hotărani-Fărcașele, Vlădila, Piatra-Sat și Slatina, toate situate în județul Olt și reprezintă în principal rodul muncii cercetătorului Marin Nica dar și a arheologului Mihail Butoi.

Din păcate, în stadiul actual al cercetărilor, nu putem afirma decât foarte puține lucruri despre figurinele descoperite în situl eponim, Vădastra. Deși, presupunem, că aici s-au descoperit de-a lungul timpului un număr impresionant de figurine, foarte puține au fost publicate, restul rămânând inedite. Ar fi foarte interesantă și utilă în același timp o analiză comparativă a plasticii descoperite pe valea Oltului Inferior și aceea descoperită la Vădastra. De asemenea o analiză pe spații largi cu plastica de tip Vădastra descoperită în Bulgaria dar și cu aceea de tip Boian, cu care cultura Vădastra se înrudește genetic, fiind formate amândouă pe același fond Dugești și pe

care încă din 1961, în stadiul cercetărilor de atunci, cercetătorul Dumitru Berciu le apropiase intuind un complex cultural numit Boian –Vădastra (Berciu 1961, p. 61). Nu în ultimul rând ar fi necesară o analiză comparativă între plastica complexului cultural Dudești-Vădastra specific Oltului Inferior și descoperirile relativ recente de plastică de la Măgura *Buduiasca* din județul Teleorman, unde cercetările au relevat o secvență culturală asemănătoare cu aceea din zona noastră (Andreescu 2007, p.53-65).

Din cercetarea nemijlocită a pieselor amintite se pot desprinde o serie de concluzii cum ar fi:

Din punct de vedere stratigrafic figurinele aparținând culturii menționate din bazinul Oltului Inferior se pot grupa, într-un mod asemănător cu al ceramicii corespunzătoare fazelor respective, probabil în două faze de evoluție, faza I sau timpurie și faza II sau târzie, precizând că este foarte dificil de spus când putem vorbi de figurine încadrate în faza finală a culturii Dudești sau în faza de debut a culturii Vădastra I. O situație asemănătoare o avem și în ceea ce privește dispunerea pe faze în cadrul culturii Vădastra, mai ales în cazul figurinelor nedecorate care nu au un context arheologic clar.

Cea mai mare parte a reprezentărilor sunt figurine antropomorfe, dintre acestea cele socotite a fi feminine fiind majoritare iar cele masculine numai una.

Din cauza stării fragmentare în care se află cea mai mare parte a figurinelor supuse analizei noastre este dificil să le încadrăm din punct de vedere tipologic. Doar câteva dintre acestea pot fi încadrate cu siguranță ca fiind *în poziție verticală* sau *șezând*. Despre celelalte categorii putem să menționăm că figurinele bust sunt în număr de două piese și reprezentarea chipului uman pe vase tot în număr de două. În ceea ce privește vasele zoomorfe, sunt reprezentate doar de o singură piesă.

Dintre acestea se remarcă reprezentările care au în tematica lor chipul uman, modelate în manieră realistă, îmbinând cele două culori albul și roșul care simbolizează moartea și viața. În accepțiunea lui Marin Nica, acestea ar reprezenta mai degrabă pe unii membri ai comunității decât zeități, fiind legate, probabil, de un anumit cult al familiei (Nica 1980, p. 53). O trăsătură generală a plasticii culturii Vădastra este trecerea treptată de la schematismul specific culturii Dudești la realismul specific acesteia (Nica 1980, p. 28).

Cum am mai subliniat, nu lipsit de importanță este și caracterul fragmentar al figurinelor culturii menționate. Foarte puține dintre ele s-au păstrat întregi sau aproape întregi. De asemenea o importanță o are și dispunerea acestora pe faze și context stratigrafic. Despre contextul stratigrafic al figurinelor putem menționa că el este o caracteristică a

pieselor descoperite în săpături socotite a fi sistematice cum ar fi cele de la Vădastra, Fărcașele-Hotărani, Vlădila și Piatra-Sat. Însă și aici sunt cazuri în care piese deosebite, dintr-un motiv sau altul, nu au contextul stratigrafic sau acesta este fie eronat sau parțial. Din acest motiv, precizăm că uneori este foarte dificilă încadrarea stratigrafică a unei figurine. La aceasta se adaugă și continuitatea tipologică în cadrul plasticii culturilor Dudești și Vădastra de pe valea Oltului Inferior, făcând și mai dificil demersul nostru, mai ales în cazul pieselor nedecorate.

Despre decor, amintim că un număr de 13 piese sunt nedecorate în timp ce 7 sunt decorate. Decorul este socotit, în general a reprezenta piese de îmbrăcăminte însă uneori poate reprezenta și tatuajul (Nica 1980, p. 41).

În funcție de materialul din care au fost modelate figurinele, acestea pot fi din lut, marmură sau os. Toate figurinele supuse analizei noastre au fost modelate din lut, în cele mai multe cazuri de bună calitate.

Foarte interesant este un bust de figurină descoperit la Vlădila și care s-ar putea constitui mai degrabă într-o componentă a unui grup statuar numit *Mama și Copii* (pl. 7/3). Ceea ce face ca piesa aceasta să fie deosebită față de altele similare descoperite în zona noastră de cercetare este tocmai caracterul său abstract. Același caracter abstract este valabil și pentru statueta antropomorfă de mari dimensiuni descoperită la Hotărani (pl. 7/4), cealaltă cunoscută fiind modelată într-o manieră oarecum realistă (pl. 7/2). O figurină cu o formă mai puțin obișnuită pentru spațiul nostru de cercetare a fost descoperită la Piatra Sat în punctul *Nucet* (pl. 4/2). Nu în ultimul rând considerăm că și unele dintre figurinele reprezentate *șezând* se pot constitui în categoria amintită (pl. 5/1, 3).

Un element care a generat controverse în rândul cercetătorilor a fost acela al semnificației plasticii neo-eneolitice. Și în acest caz majoritatea cercetătorilor sunt de acord că figurinele atât cele antropomorfe cât și cele zoomorfe sunt în general legate de un anumit cult al fertilității și al fecundității.

Astfel, în lucrarea *Plastica Antropomorfă Gumelnițeană. Analiză Primară*, cercetătorul Radian Andreescu abordând problematica semnificației plasticii gumelnițene concluzionează că aceasta ține de o inerentă logică a istoriei și că civilizația amintită fiind o lume complexă întinsă pe vastă arie geografică ar fi fost în afara legităților istorice să nu fi avut și ea partea ei de sacru, plastica având, deci legături cu viața spirituală a acestei societăți (Andreescu 2002, p. 87). Considerăm că acest lucru poate să fie valabil și pentru cultura Vădastra de pe valea Oltului Inferior, care s-a dezvoltat pe un spațiu geografic destul de întins, atât pe teritoriul României cât și în nordul Bulgariei, și care a cunoscut o evoluție în timp îndelungată, cultura Vădastra fiind o dezvoltare a culturii anterioare Dudești.

Despre figurinele neolitice, în general, cercetătorul Svend Hansen menționa că nu se știe cu precizie cărui scop serveau dar că modul lor de realizare și anumite caracteristici ar indica faptul că fac parte din patrimoniul cultural al civilizațiilor sedentare. Acestea nu sunt socotite simple accesorii ci *o expresie a înțelegerii și confirmării de sine a societăților agrare* (Hansen 2004-2005, p. 25-26). De asemenea, același autor sublinia faptul că deși figurinele au fost modelate în stiluri regionale, specifice fiecărei arii culturale, există unele trăsături comune care le apropie (Hansen 2011, p. 117).

Studiind figurinele descoperite în spațiul balcanic, D.W. Bailey concluzionează că majoritatea au fost modelate din lut. În privința sexului consideră că deși majoritatea figurinelor sunt socotite a fi feminine, acestea neavând în realitate atribute foarte clare, foarte puține având sexul clar reprezentat (Bailey 2000, p. 102). De asemenea subliniază faptul că o serie de figurine ar fi avut un rol în diferite ritualuri în timp ce altele ar reprezenta de fapt membri ai comunității. Despre figurinele perforate, autorul menționează faptul că ar fi fost folosite ca pandative (Bailey 2005, p. 198-199).

În zona Oltului Inferior, zonă de dezvoltare a culturilor neoliticului dezvoltat și eneoliticului au fost descoperite un număr de câteva sute de figurine din care cele considerate a fi masculine sunt cu totul neînsemnate cantitativ, marea majoritate a plasticii fiind considerată feminină. Probabil reprezentarea femeii a fost legată de cultul fertilității și al fecundității, care vrea să redea imaginea divinității mamă, zeița supremă, așa cum apare ea în plastica Asiei Anterioare, vechea religie a Europei fiind dominată de zeițe ale nașterii, iar cele masculine socotite în general ca reprezentând acoliți ai acestora. Unele interpretări consideră că cel puțin o parte din figurinele socotite a fi feminine reprezintă divinități protectoare ale celor decedați (*cele descoperite în morminte*), ale căminului casnic (*cele descoperite lângă vetre*) sau adorante ale zeitelor (Comșa 1995,p.122). În general, figurinele simbolizează, conform majorității celor care s-au ocupat de ele, anumite manifestări magico-religioase, fiind în același timp și expresia unor înclinații artistice (Nikolova 1999,p.317). La polul opus se situează opiniile altor specialiști care neagă plasticii orice caracter magico-religios socotind că unele dintre figurinele neo-eneolitice atât cele antropomorfe cât și cele zoomorfe ca fiind membri ai comunității (Nica 2000,p. 27-34) *simple jucării* sau au fost asociate cu dorința de a avea copii (Ucko 1962, p. 38-54).

Considerăm că numai studiarea unui număr mare de figurine al căror context stratigrafic să fie foarte clar, coroborat cu analogii pe spații largi ar putea duce la conturarea unor noi ipoteze în ceea ce privește plastica culturii Vădastra.

CATALOGUL PLASTICII

1. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Figurină masculină păstrată aproape în întregime, modelată în poziție verticală. Este de formă cilindrică și a fost modelată foarte schematic. Capul acesteia este ca o simplă prelungire a trupului în timp ce brațele, dintre care unul rupt, sunt ca două cioturi întinse lateral. Fesele și sexul sunt proeminente. Picioarele nu sunt delimitate de o linie de despărțire. Piesa este nedecorată. (pl. 2/1)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 8,5 x 3 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

2. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Figurină feminină păstrată fragmentar. S-a păstrat numai de mijloc în jos. A fost modelată în poziție verticală. Fesele și șoldurile sunt proeminente. Piesa este decorată spiralo-mendric excizat, înfățișând, probabil piese de îmbrăcăminte. (pl. 2/2)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 9 x 2 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

3. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Partea inferioară a unei statuete antropomorfe. S-a păstrat de la mijloc în jos. A fost modelată în poziție verticală. Are o formă cilindrică, ușor turtită la bază. Șoldurile și fesele despărțite de o linie incizată sunt proeminente. Piesa este decorată incizat spiralo-meandric. Pasta din care a fost modelată este fină. (pl. 2/3)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 8,5 x 2 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

4. Slatina *Crișan II*, jud. Olt

Descriere: Figurină antropomorfă, probabil feminină, reprezentată în poziție verticală. Piesa s-a păstrat fragmentar. Capul și brațele au fost rupte. Șoldurile și fesele sunt proeminente. Are o formă cilindrică. Se sprijină în partea inferioară pe un suport circular. Decorul este incizat, figurând, probabil, îmbrăcămintea. (pl. 3/4)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 7,5 x 3 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

5. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Tors de figurină. Se păstrează de la gât în jos. Capul, mâinile și picioarele au fost rupte din vechime. Sâni, abdomenul și fesele sunt reliefate. Piesa nu este decorată. Pasta din care a fost modelată este fină, de culoare cărămie. (pl. 3/1)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 4 x 2 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

6. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Figurină, probabil feminină, păstrată fragmentar, de la mijloc în sus. Este realizată într-o manieră schematică, neprezentând decor și nici detalii anatomice. Are brațele rupte. Chipul este realizat într-o manieră stilizată. Probabil că poartă o mască. Pasta din care a fost modelată este de factură fină. (pl. 4/1)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 3,5 x 2 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

7. Piatra-Sat *Nucet*, jud. Olt

Descriere: Figurină feminină fragmentară prezentată în poziție verticală. Piesa s-a păstrat de la mijloc în jos. Fesele, abdomenul și șoldurile sunt proeminente. Trunchiul este delimitat de partea inferioară de o linie incizată. Fesele sunt și ele delimitate de o linie incizată care se continuă până la baza figurinei. În partea din față, la baza figurinei sunt reprezentate un număr de cinci incizii paralele care ar putea figura degetele unui personaj. (pl. 4/2)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 3 x 2,5 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

8. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Statuetă antropomorfă, probabil feminină. Piesa este modelată rudimentar și nu este decorată. Partea inferioară, pe care se sprijină, este ușor lățită. Abdomenul, șoldurile și fesele sunt puternic reliefate. Acestea din urmă sunt despărțite de o linie incizată. (pl. 2/4)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 6 x 2,5 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

9. Vlădila, jud. Olt

Descriere: Figurină antropomorfă. Piesa s-a păstrat de la mijloc în jos. Fesele și șoldurile, abdomenul și șoldurile sunt proeminente. Trunchiul este delimitat de partea inferioară de două linii incizate paralele. Picioarele sunt lipite, fără linie de despărțire. Partea inferioară este ușor lățită. Pasta din care a fost modelată este fină. (pl. 4/3)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 5 x 2,5 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

10. Vlădila, jud. Olt

Descriere: Figurină feminină modelată în poziție verticală. Piesa s-a păstrat de la mijloc în jos. Fesele și șoldurile, abdomenul și șoldurile sunt proeminente. Acestea sunt despărțite de o linie incizată. Picioarele sunt lipite, fără linie de despărțire. Partea inferioară este ușor lățită. Pasta din care a fost modelată este fină. (pl. 4/4)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 3,5 x 2,5 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

11. Slatina *Crișan II*, jud. Olt

Descriere: Figurină antropomorfă, probabil feminină. S-a păstrat numai partea inferioară. Partea din față este decorată cu motive spiralo-meandrice excizate. Spatele este nedecorat. Fesele sunt proeminente și despărțite printr-o linie incizată ce desparte și picioarele. Linia este flancată de un șir de înțepături paralele cu aceasta. (pl. 3/2)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 6 x 3 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

12. Slatina *Crișan II*, jud. Olt

Descriere: Trunchiul unei statuete antropomorfe. Capul a fost rupt, probabil din vechime. Nu sunt figurate și alte detalii anatomice. Este decorată cu motive incizate și excizate care simbolizează, probabil, îmbrăcămintea. (pl. 3/3)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 7 x 3 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

13. Vlădila, jud. Olt

Descriere: Figurină, probabil feminină, deși nu există elemente clare de delimitare a sexului, reprezentată în poziția șezând. Piesa se păstrează de la mijloc în jos. A fost realizată schematic, neavând foarte clar delimitate elementele anatomice. Nu este decorată. Spatele este drept. Brațele sunt întinse lateral, ca două cioturi. Picioarele, abdomenul și spatele figurinei sunt despărțite de linii incizate paralele. (pl. 5/1)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 4,5 x 2,5 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

14. Vlădila, jud. Olt

Descriere: Figurină, probabil feminină, reprezentată în poziția șezând. Piesa se păstrează de la mijloc în jos. Abdomenul îngroșat este despărțit de partea inferioară a figurinei de o linie incizată. Picioarele sunt și ele despărțite printr-o linie incizată. Fesele și șoldurile sunt reliefate. Piesa este nedecorată. Pasta din care a fost modelată este fină, de culoare cărămizie. (pl. 5/2)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 2,5 x 2 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

15. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Statuetă, feminină, reprezentată în poziția șezând. Piesa este fragmentară. Capul și un braț sunt rupte. Sâni și abdomenul sunt puternic reliefate. Picioarele și o mână sunt reprezentate schematic. Brațul, întins lateral, are o perforație. Probabil că figurina putea să fie atârnată. Piesa nu are elemente de decor cu excepția a două incizii, fiecare dintre ele despărțind anumite elemente anatomice. Pasta din care a fost modelată este fină, de culoare cărămidie.

(pl. 5/3)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 5 x 2 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

16. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Reprezentare plastică a chipului uman pe un vas. Probabil este vorba de o mască miniaturală. Piesa este modelată în mod realist, având nasul figurat cu două înțepături ce reprezintă nările și arcadele sprâncenelor bine reliefate. Se remarcă ochii care sunt foarte expresivi, de formă triunghiulară, cu o înțepătură în centru cât și gura redată într-un mod foarte realist. Fața are un contur triunghiular. Pasta din care a fost modelată este fină. (pl. 6/2)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 4 x 2 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

17. Vădastra *Măgura Fetelor*?, jud. Olt

Descriere: Fragment de vas având la partea superioară o aplicație antropomorfă. Vasul este decorat cu incizii și excizii în tehnica cruțării. Se compune dintr-un chip uman, potrivit opiniei lui Vladimir Dumitrescu (Dumitrescu 1974, p. 194-195), cu urechile mari lăsate în jos și un nas proeminent (pl. 6/3).

Pasta din care a fost modelat este fină.

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 6x3 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

18. Vlădila *Magazinul Universal*, jud. Olt

Descriere : Chip uman modelat pe un vas. Se păstrează în stare fragmentară doar o parte din

față, fruntea și nasul proeminent. Pasta din care a fost modelat este fină. (pl.6/1)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 3,5 x 2 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

19. Vlădila *Magazinul Universal*, jud. Olt

Descriere: Bust de figurină modelată foarte schematic. Nu este decorat. S-a păstrat de la mijloc în sus. Pare a fi partea superioară a unei figurine specifice culturii Vădastra și numite *Mama cu copii*. (pl. 7/3)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 3,5 x 3 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

20. Slatina *Crișan II*, jud. Olt

Descriere: Vas zoomorf păstrat fragmentar, s-a păstrat aproximativ 50% și are picioarele sub forma copitelor de bovidu prezentând la extremitatea superioară două capete de bovină. Piesa este de formă circulară, ușor albiată. Nu este decorat. Pasta din care a fost modelată este fină, de culoare cărămidie. (pl. 6/4)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 2,5 x 4 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

21. Hotărani *La Turn*, jud. Olt

Descriere: Statuetă antropomorfă de mari dimensiuni, păstrată aproximativ 50%. Piesa are o formă patrulateră. Este goală pe dinăuntru. Decorul este spiralo-meandric excizat la care se adaugă și motivul tablei de șah. Numai partea din față este decorată. La partea superioară are un fragment, probabil, din gâtul unui cap uman cu urechile lăsate în jos. De asemenea sub motivul tablei de șah a fost decupată o zonă dreptunghiulară. Pasta din care a fost modelată este fină. (pl. 7/4)

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 10 x 14 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: piesa este inedită

22. Slatina *Crișan II*, jud. Olt

Descriere: Statuetă antropomorfă de mari dimensiuni. Piesa este foarte fragmentară însă întregibilă. Partea superioară este oarecum rotunjită reliefând umerii. Personajul amintit este redat cu părul despărțit de o cărare. Alte detalii anatomice, precum sânii sunt redată schematic. Piesa este decorată cu spirale excizate care figurează, probabil, îmbrăcămintea (pl. 7/2).

Dimensiuni: (înălțime, lățime): 15x20 cm

Încadrare culturală: Cultura Vădastra

Bibliografie: Piesa este inedită.

BIBLIOGRAFIA

- Andreescu 2002 Radian Romus Andreescu, *Plastica antropomorfă gumelnițeană. Analiză Primară*, Muzeul Național de Istorie a României, București.
- Andreescu 2007 Radian Romus Andreescu, *Valea Teleormanului. Considerații asupra plasticii Antropomorfe*, SP 4, p. 53-65.
- Bailey 2000 D. Bailey, *Balkan Prehistory. Exclusion, Incorporation and Identity*, Routledge, London.
- Bailey 2005 D.W. Bailey, *Prehistoric figurines. Representation and corporeality in the Neolithic*, Routledge, London, New York.
- Berciu 1961 Dumitru Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului în România în lumina noilor cercetări*, București, Editura Academiei, București.
- Berciu 1966 Dumitru Berciu, *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre*, Editura Științifică, București.
- Bolliac 1873 Cezar Bolliac, *Trompeta Carpaților*, anul XI, No. 1059, din 1/13 aprilie, în Alexandru Odobescu, *Opere V, Scrieri arheologice, partea I*, Editura Academiei, București 1989, ediție îngrijită de Alexandru Avram.
- Butoi 1973 Mihail Butoi, *Noi descoperiri arheologice în orașul Slatina, RM, 2*, p. 137- 139.
- Comșa 1995 Eugen Comșa, *Figurinele antropomorfe din epoca neolitică pe teritoriul României*, Editura Academiei, București.
- Christescu 1927-1932 Vasile Christescu, *Les stations préhistoriques de Vădastra, Dacia, III-IV*, p. 167 – 225.
- Dumitrescu 1974 Vladimir Dumitrescu, *Arta preistorică în România*, Editura Meridiane, București.
- Hansen 2004-2005 Svend Hansen, *Figurinele neolitice din sudul bazinului Carpatic*, *Analele Banatului, S.N, Arheologie Istorie, XII-XIII*, p. 25-39.
- Hansen 2007 Svend Hansen, *Bilder vom Menschen der Steinzeit. Untersuchungen zur anthropomorphen Plastik der Jungsteinzeit und Kupferzeit in*

Südosteuropa. Archäologie in Eurasien 20 (Mainz 2007).

- Hansen 2011 Svend Hansen, Figurines in Pietrele: Cooper Age Ideology, DP, XXXVIII, p.117-129.
- Mateescu 1955 Corneliu Mateescu, Săpături de salvare și cercetări arheologice la Vădastra și în împrejurimi, SCIV,VI, 3-4, p. 447-455.
- Mateescu 1957 Corneliu Mateescu, Săpăturile arheologice de la Crușovu, MCA, III, p. 103-114.
- Mateescu 1959 Corneliu Mateescu, Săpături arheologice la Vădastra, MCA,V, p. 61-73.
- Nica 1971 Marin Nica, Evoluția culturii Vădastra pe baza descoperirilor de la Hotărani-Fărcașele (Jud.Olt), Historica II, p. 5-33.
- Nica 1972 Marin Nica, Cercetări arheologice de suprafață pe valea Tesluiului, Contribuții Istorice I, Craiova, p. 202-217.
- Nica 1976 Marin Nica, La culture de Dudești en Olténie, Dacia NS, XX, p. 97 – 103.
- Nica 1980 Marin Nica, Reprezentările antropomorfe în cultura Vădastra, descoperite în așezările neolitice de la Hotărani Fărcașele, județul Olt; Oltenia, II, p. 27-57.
- Nica 1985 Marin Nica, Neoliticul timpuriu și mijlociu în zona răsăriteană a Olteniei rezumatul tezei de doctorat, Universitatea din București, Facultatea de Istorie.
- Nica, Ciucă 1986 Marin Nica, Ion Ciucă, Descoperiri arheologice pe teritoriul comunei Piatra- Olt, AO, 5, SN, p. 61- 76.
- Nica, Ciucă 1989 Marin Nica, Ion Ciucă, Așezările neolitice de la Piatra-Sat, Jud.Olt, AO, 6, SN, p. 17 – 41.
- Nica, Zorzoliu 1992 Marin Nica, Traian Zorzoliu – Câteva date despre așezarea neolitică de la Drăgănești-Olt, AO,7, SN, p. 5-18
- Nica 2000 Marin Nica, Reprezentarea pieselor de îmbrăcăminte pe figurinele antropomorfe ale culturilor Vădastra și Boian din Oltenia, Oltenia, Studii, documente, culegeri, seria a III-a, an IV, 1-2, p. 27 – 34.
- Nikolova 1999 Lolita Nikolova, în Lolita Nikolova with the contribution of I. Manzura and Cristian Schuster, The Balkans in Later Prehistory. Periodization, Chronology

and Cultural Development in the Final Copper and Early Bronze Age (Fourth and Third Millenia BC), BAR International Series 791, p. 317-323.

Schuster,
Popovici 1996-
1998

Cristian Schuster, Sabin Popovici, Despre arta neolitică și eneolitică din zona Oltului Inferior (I). BMJTA, 2-4, Giurgiu, p.115-121.

Schuster,
Popovici 1999-
2000

Cristian Schuster, Sabin Popovici, Despre arta neolitică și eneolitică din zona Oltului Inferior (II). BMJTA, 5-6, Giurgiu, p.143-153.

Ucko 1962

P. Ucko, "The interpretation of prehistoric antropomorphic figurines", Journal of Royal Anthropological Institute 92, p. 38 – 54.

ABREVIERI

Analele Banatului
SN

Analele Banatului, S.N, Arheologie Istorie, Muzeul Banatului.

AO

Arhivele Olteniei, Craiova.

AO SN

Arhivele Olteniei, serie nouă, Craiova.

BMJTA

Buletinul Muzeului Județean "Teohari Antonescu ", Giurgiu.

Contribuții
Istorice

Contribuții Istorice. Studii și Cercetări. Craiova.

Dacia NS

Dacia, Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, Nouvelle Série, București.

DP

Documenta Praehistorica, Ljubljana.

Historica

Historica, Academia Română. Centrul de Științe Sociale Craiova.

MCA

Materiale și Cercetări Arheologice, București.

Oltenia

Oltenia, Studii. Documente.Culegeri, Craiova.

RM

Revista Muzeelor, București.

SCIV(A)

Studii și Cercetări de IstorieVeche (și Arheologie), București.

SP

Studii de Preistorie, Asociația Română de Arheologie, București.

pl.

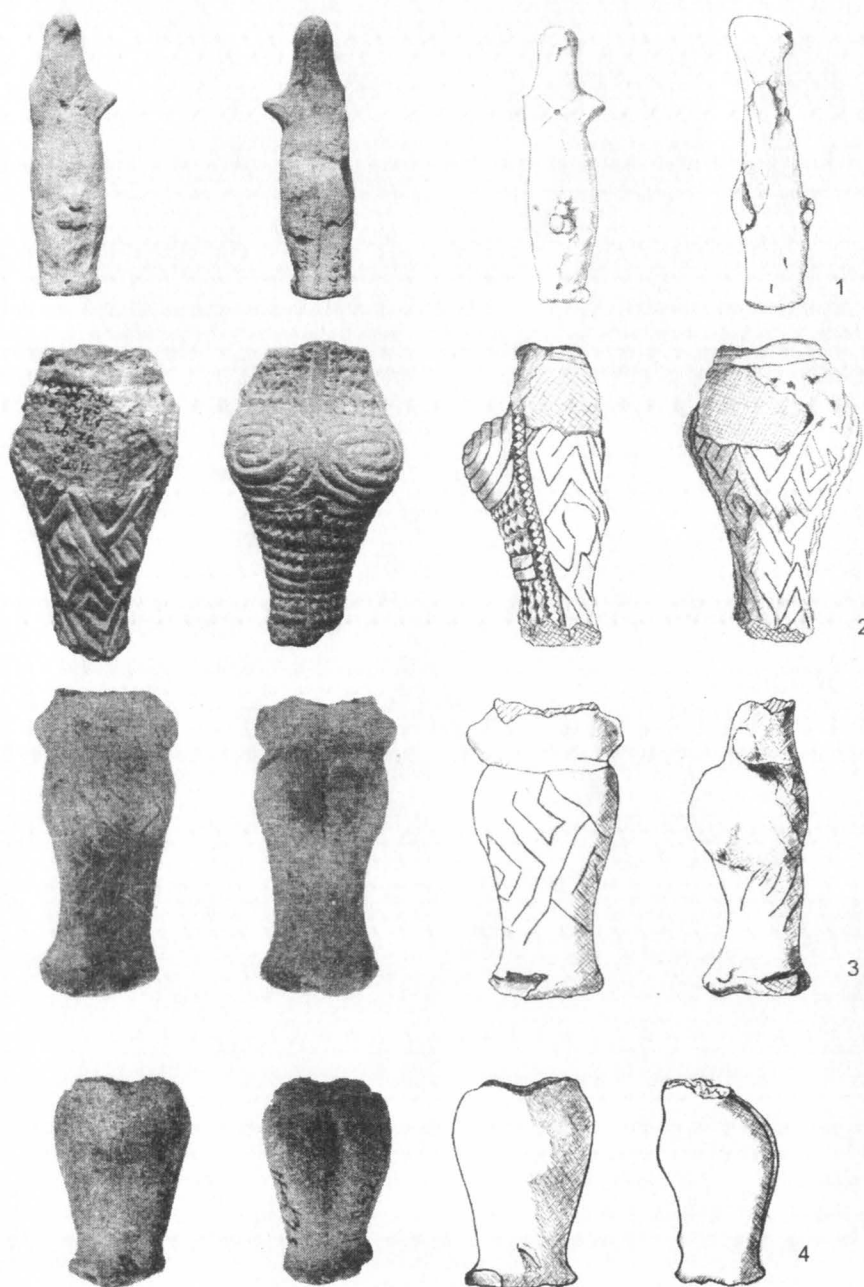
planșă

LISTA ILUSTRAȚIILOR

1. Harta siturilor culturii Vădaștra unde s-au descoperit figurine.
2. Cultura Vădaștra. Plastică antropomorfă: 1-4. Hotărani *La Turn*.
3. Cultura Vădaștra. Plastică antropomorfă: 1. Hotărani *La Turn*; 2-4. Slatina.
4. Cultura Vădaștra. Plastică antropomorfă: 1. Hotărani *La Turn*, 2. Piatra Sat *Nucet*; 3, 4. Vlădila.
5. Cultura Vădaștra. Plastică antropomorfă: 1, 2. Vlădila, 3. Hotărani *La Turn*.
6. Cultura Vădaștra. Aplicații antropomorfe pe vase (1, 2, 3) și 1 vas zoomorf (4): 1. Vlădila; 2. Hotărani *La Turn*; 3. Vădaștra?; 4. Slatina.
7. Cultura Vădaștra. Grupuri statuare: 1. Hotărani *La Turn*, 3. Vlădila; Statuete antropomorfe de mari dimensiuni: 2. Slatina, 4. Hotărani *La Turn* (fig. 1, 2. fără scară).

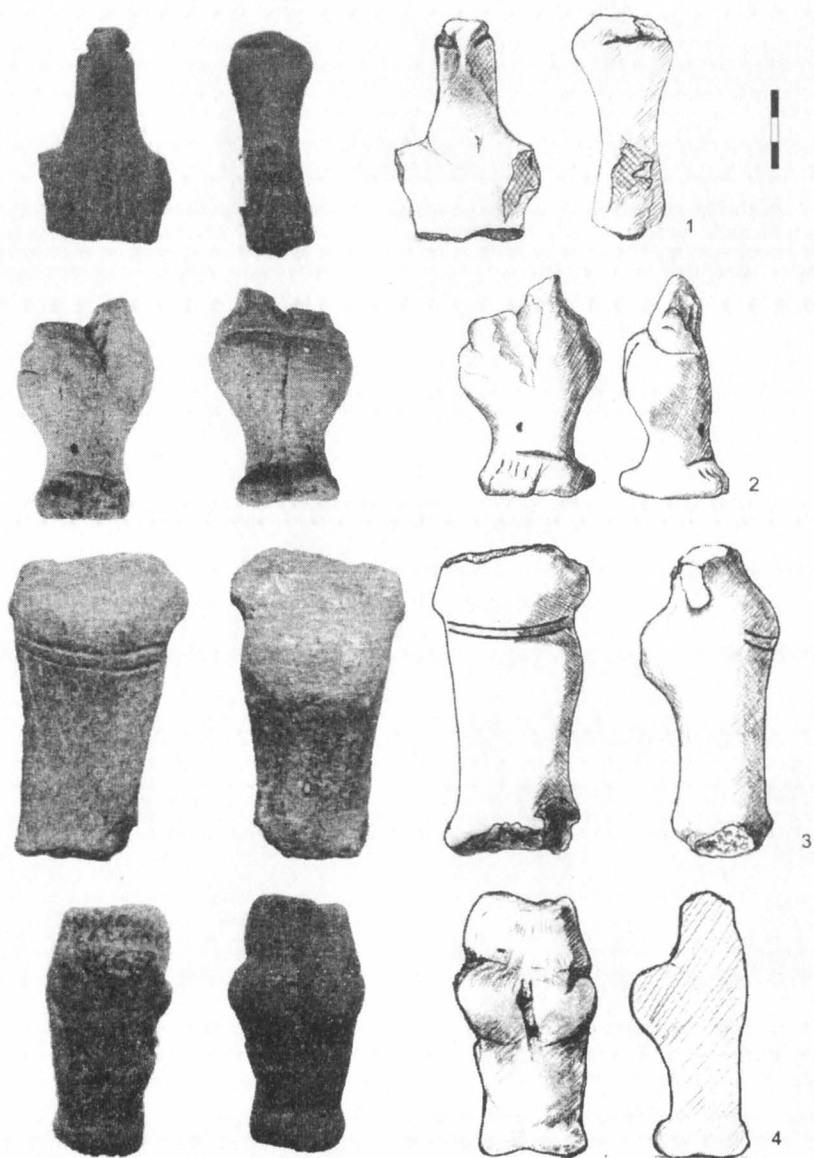
Pl. 1. Harta siturilor culturii Vădastra unde s-au descoperit figurine.

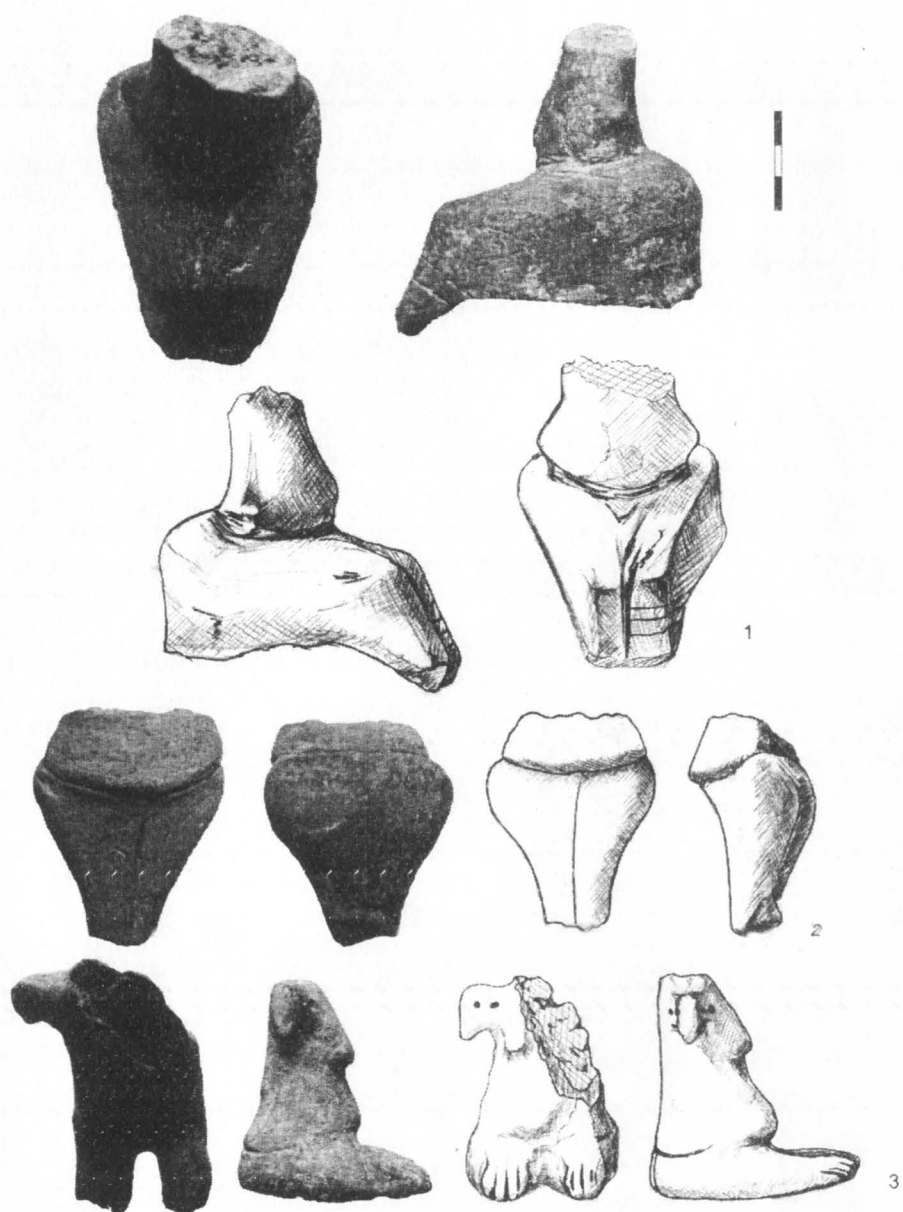
Pl. 2. Cultura Vădastra. Plastică antropomorfă: 1-4. Hotărâni La Turn.

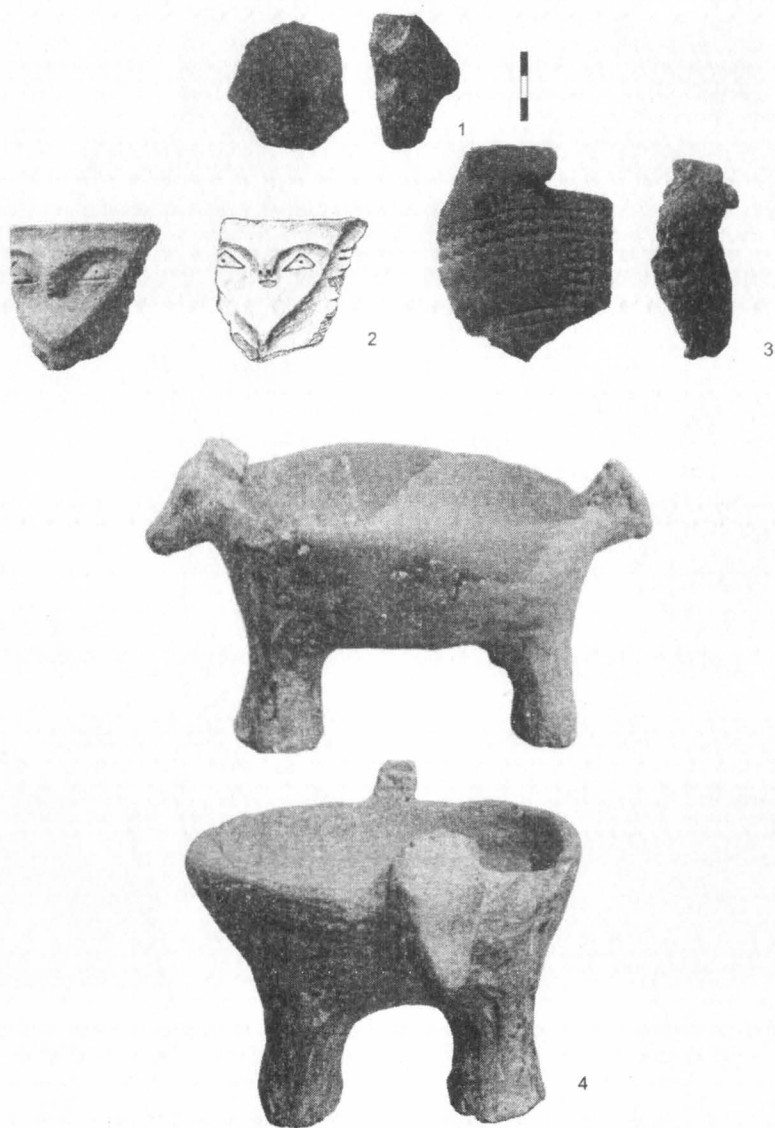
Pl. 3 Cultura Vădastra. Plastică antropomorfă: 1. Hotărani *La Turn*; 2-4. Slatina.

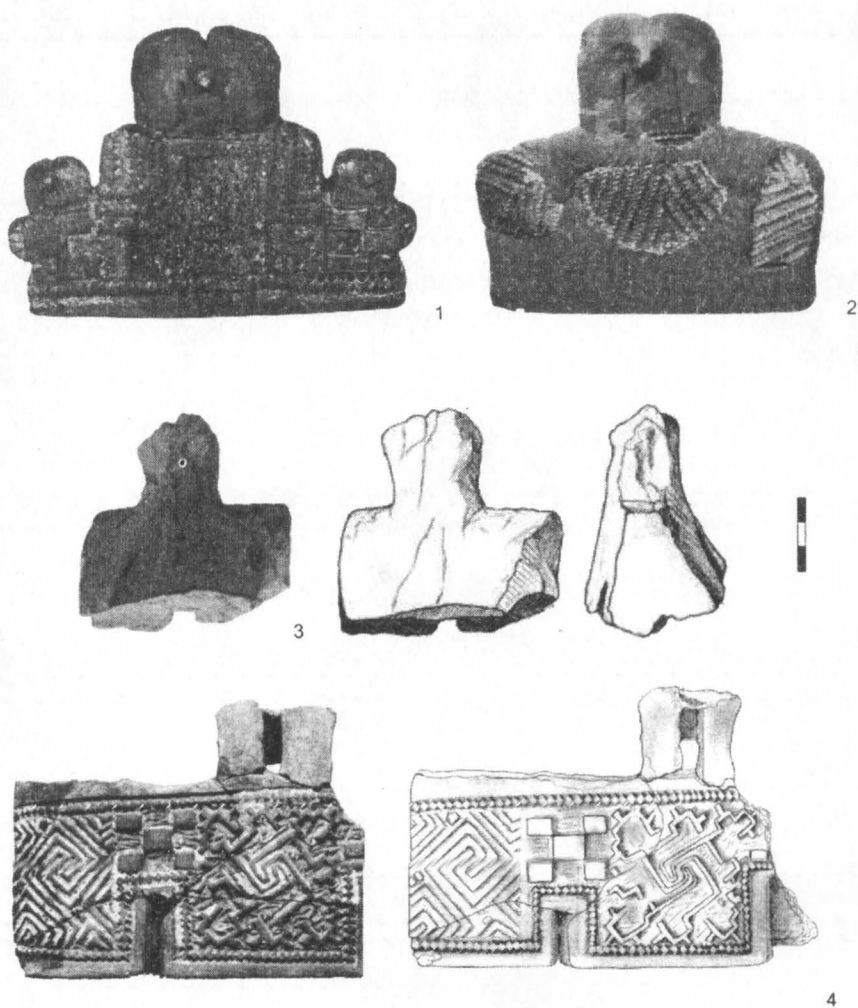
Pl. 4. Cultura Vădastra. Plastică antropomorfă: 1. Hotărani *La Turn*, 2. Piatra Sat *Nucet*; 3, 4. Vlădila.

Pl. 5. Cultura Vădastra. Plastică antropomorfă: 1, 2. Vlădila, 3. Hotărani *La Turn*.

Pl. 6. Cultura Vădastra. Aplicații antropomorfice pe vase (1, 2, 3) și 1 vas zoomorf (4): 1. Vlădila; 2. Hotărani *La Turn*; 3. *Vădastra*?; 4. Slatina.

Pl.7. Cultura Vădastra. Grupuri statuare: 1. Hotărani *La Turn*, 3. Vlădila ; Statuete antropomorfe de mari dimensiuni: 2. Slatina, 4. Hotărani *La Turn* (fig. 1, 2. fără scară).

MONUMENTE ISTORICE DIN ZONA CENTRAL-ESTICĂ A JUDEȚULUI OLT

Prof. gr. I Doina LEULESCU
Denissa-Liliana GUȚICĂ- FLORESCU

De-a lungul istoriei româniei și-au apărat cu prețul vieții pământul țării. În perioada modernă și cea contemporană, atunci când conflictele interumane s-au transformat în conflagrații mondiale cu consecințe din cele mai devastatoare pentru omenire, istoria națională a urmat consecvent firul istoriei universale. Pierderile umane la nivel mondial și național au căpătat proporții îngrijorătoare.

Între cei care au dat jertfa supremă se numără și mulți fii ai Oltului.

În Primul Război Mondial au căzut în luptă peste 6 800 de combatanți din județul istoric Olt, ceea ce reprezintă un sfert din totalul celor mobilizați, și tot atâția din fostul județ Romanți (ambele unități administrative constituind actualmente județul Olt).

În cea de a doua conflagrație mondială au pierit peste 5 300 de soldați din actualul județ Olt. În cinstea acestor eroi ai neamului pe teritoriul Oltului s-au ridicat peste 200 de monumente comemorative, care să omagieze și să glorifice faptele lor de vitejie și să aline jalea și lacrimile urmașilor.

În cele ce urmează vom prezenta monumentele din zona central-estică a județului cu cele peste 4.000 de nume ale eroilor din cele două războaie înscrise spre aducere- aminte generațiilor următoare despre jertfa de sânge dată de strămoșii acestor locuri. Este vorba despre cele peste patruzeci de monumente ridicate la Bălănești, Bălteni, Comani-Drăgănești, Corbu, Crâmpoia, Drăgănești, Ghimpețeni, Greci, Icoana, Ipotești, Izvoarele, Lisa, Mărgineni, Mărunței, Mierlești, Mihăilești, Movileni, Nicolae Titulescu, Perieți, Potcoava, Schitu-Greci, Seaca, Slatina, Stoborăști, Stoicănești, Șerbănești, Valea Mare, Văleni și Vâlcele.

BĂLĂNEȘTI sat
com. Mărunței

Monumentul eroilor din Primul Război Mondial

În 1924 numărul cunoscut al soldaților din Mărunței morți în Primul Război Mondial era de 97, între care 4 ofițeri¹. De numele acestora s-au ocupat, până la ridicarea monumentului, învățătorii care au întocmit două tabele pe care le-au afișat la școală și la biserică. Învățătorul Pavel T. Vitănescu i-a trecut în monografia comunei². El însuși luptase până la gradul de sublocotenent, fiind decorat cu medalia „Bărbăție și credință” (clasa a II-a cu spadă).

Demersurile pentru ridicarea unui monument au început la scurt timp după terminarea războiului, numai că monumentul nu s-a putut realiza atunci.

La 17 ianuarie 1922 C. Stavarache, directorul Băncii Uniunii Agrare Comerciale și Industriale din Slatina, trimitea o adresă Prefecturii județului Olt în care arăta că: *„de comun acord cu consătenii mei din comuna Bălănești, satul meu natal, am luat inițiativa de a ridica în această comună un monument în amintirea eroilor din Bălănești care s-au jertfit în marele Război pentru întregirea Neamului”*. Directorul promitea că va contribui cu o sumă însemnată și ruga a se da cuvenita autorizație pentru strângerea fondurilor necesare³. Răspunsul de la Ministerul Muncii și Ocrotirilor Sociale a venit în 17 februarie 1922. Comitetul comunal era autorizat să adune fonduri prin *„30 liste de subscripție, vizate de noi, care vor circula în județul Olt până la 15 august 1922. Persoanelor însărcinate cu colecta li se vor elibera câte o legitimație”*⁴. Comitetul însă nu și-a îndeplinit misiunea.

La 10 ianuarie 1938 Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale autoriza un nou comitet pentru a strânge bani în cuprinsul județului Olt pe 30 de liste de subscripție. Data limită era fixată la 15 iulie 1938. Membrii comitetului raportau la 22 septembrie 1938 Ministerului că suma strânsă era insuficientă, de numai 29.532 lei și solicita prelungirea colectei cu încă un an⁵.

¹ AJO, 1924, p. 132.

² Vitănescu, 1937. Lucrarea a fost distinsă cu Premiul „Gh. Chițu” al Academiei Române.

³ P.J.O., 1922, ds. 17, f. 5.

⁴ Ib., f. 14.

⁵ P.J.O., 1938, ds. 48, f. 4, 138.

Direcția Arte din Ministerul Cultelor și Artelor comunica Prefecturii Olt că a avizat planul monumentului de la Bălănești. Comisia (alcătuită din sculptorii Cornel Medrea și Frederic Storck, pictorul Camil Ressu și arhitectul Horia Teodoru) a examinat două exemplare ale planului monumentului întocmite de sculptorul Ion Iordănescu din București. Se dădea aprobarea necesară dar se punea condiția ca părțile sculpturale să fie executate în piatră sau bronz⁶.

Monumentul se află în curtea grădiniței din localitate. Înălțimea sa ajunge la 5 m. Are ca autor pe sculptorul Ion Iordănescu din București.

Pe un postament format din trei trepte de beton de plan rectangular se ridică un soclu din două blocuri paralelipipedice suprapuse. Soclul susține o coloană de aceeași formă paralelipipedică din piatră în vârful căreia se află o cască tot din piatră. Pe fațada principală a coloanei este aplicat un basorelief în piatră, vopsit, cu un vultur cu aripile ridicate având în gheare un drapel.

Pe monument sunt săpate numele eroilor satului și următoarele inscripții:

1. „1916-1919”

2. „Eroilor din com. Bălănești”

Menționăm că pe monument nu apare înregistrat regimentul din care au făcut parte eroii⁷. Dintre aceștia 47 au fost încadrați în Reg. 43 Infanterie.

Eroii satului (121):

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Unitatea	Gradul
1.	Voiculescu C-tin	1904	21. Art.	Cap. medic
2.	Marineanu Marin	1901	82. Inf.	Căpitan
3.	Stavarache Cristea ⁸	1916	3 Inf.	Locot.
4.	Păunescu Marin ⁹	1910	„	Sub-lt.
5.	Constantinescu P.	1910	Comp jd. R-ți	Plot.
6.	Câdea Radu	1903	43. Inf.	Serg.
7.	Paraschiv Marin	1910	3 Inf.	„
8.	Vlad Tudor	1910	43. Inf.	Cap.

⁶ Ib., f. 141-142.

⁷ Vitănescu, 1937, p. 49-52.

⁸ Locotenentul Cristea Stavarache a murit în luptele de la Coșna la 6 august 1917, *AJO*, 1924 p. 110.

⁹ Sublocotenentul Marin Păunescu a murit la 24 septembrie 1916 la Geatri-Bair, în Dobrogea, *AJO*, 1924, p. 110

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Unitatea	Gradul
9.	Cojocaru C-tin	1913	1 Gr.	„
10.	Cârciumaru Ivan	1918	43 Inf.	„
11.	Ghenciu Ilie	1892	„	Sold.
12.	Scarlat C-tin	„	„	„
13.	Cegă Marin	1893	„	„
14.	Nistor Grigore	„	„	„
15.	Șip Ivan	„	„	„
16.	Ciociu Marin	1894	„	„
17.	Ciobanu D-tru	1895	„	„
18.	Dincă Radu	„	„	„
19.	Iamandache Adru	„	„	„
20.	Joia Alexandru	1895	43. Inf.	Sold.
21.	Obloja Stan	„	„	„
22.	Secu Ilie	„	„	„
23.	Băluță Mihai	1896	„	„
24.	Gheorghisor C-tin	„	„	„
25.	Neațu Stan	„	„	„
26.	Gheorghe Ioniță	„	„	„
27.	Nistor Stancu	„	„	„
28.	Părvulescu C-tin	„	„	„
29.	Șerban D-tru	„	„	„
30.	Vlad Marin	„	„	„
31.	Berbece Mihalache	1897	„	„
32.	Paraschiv Stancu	„	„	„
33.	Stoian Ion	„	„	„
34.	Năvodaru Stan	„	5 V-tori	„
35.	Ganciu Ofiță	1899	80 Inf.	„
36.	Ganciu Stan	„	„	„
37.	Munteanu Pană	„	„	„
38.	Neațu Radu	„	„	„
39.	Turbatu Florea	„	„	„
40.	Berbece Stan	1900	„	„
41.	Cândea Alexie	„	9 Art.	„
42.	Grigoroiu Ioan	„	80 Inf.	„
43.	Mitrache Nicolae	„	„	„
44.	Stavarache Mihai	„	73. Inf.	„
45.	Pescaru Ioan	1901	1 Art. gr.	„

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Unitatea	Gradul
46.	Rotaru Marin	„	5 V-tori	„
47.	Țândărică Voicu	1902	43 Inf.	„
48.	Vieru Grigore	„	„	„
49.	Costache Simion	1903	3 Inf.	„
50.	Dinică M. Badea	„	43 Inf	„
51.	Dinu Alexandru	„	3 Inf.	„
52.	Ganciu Zaharia	„	„	„
53.	Nistor Vlad	„	„	„
54.	Olaru C-tin	„	„	„
55.	Radu Nicolae	„	„	„
56.	SmarandacHe N-lae	„	„	„
57.	Șerban Marin	„	„	„
58.	Bătăiosu Stancu	1904	43 Inf.	„
59.	Marcu Ioniță	„	„	„
60.	Secu Alexandru	„	„	„
61.	Brezoi Ioan	1905	„	„
62.	Secu V. Alexandru	„	„	„
63.	Berbece Stancu	1906	„	„
64.	Năvodaru Ioan	„	„	„
65.	Dogaru Ioan	„	„	„
66.	Eremia Marin	1907	9 Art.	„
67.	Țândărică Marin	„	43 Inf.	„
68.	Baltă Voicu	1908	43 Inf.	„
69.	Sârbu Nae	„	„	„
70.	Secu Ion	„	„	„
71.	Bicu Ene	1909	„	„
72.	Cândeia Ioan	„	„	„
73.	Făcă Florea	„	„	„
74.	Grigore Ioan	„	„	„
75.	Radu Sandu	„	„	„
76.	Flueriș Milea	1910	3 Inf.	„
77.	Ghenciu Radu	„	„	„
78.	Arabela Ștefan	1911	1 C.F.R.	„
79.	Dinică Marin	„	3 Inf.	„
80.	Ilie Marin	„	„	„
81.	Ivanca Cârstea	„	5 V-tori	„
82.	Mincu C-tin	„	3 Inf.	„

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Unitatea	Gradul
83.	Stănculeț Ilie	„	„	„
84.	Stănculeț Ioan	„	„	„
85.	Candea C-tin	1912	„	„
86.	Ghene Gheorghe	„	„	„
87.	Gheorghe Florea	„	„	„
88.	Gheorghe Voicu	1913	„	„
89.	Năvodaru D-tru	„	„	„
90.	Secu Ilie	„	„	„
91.	Țândărică C-tin	„	„	„
92.	Cibanu Nicolae	1914	„	„
93.	Fluerici C-tin	„	„	„
94.	Ivan Marin	„	„	„
95.	Mihai Nicolae	„	„	„
96.	Munteanu Ilie	„	„	„
97.	Baldovin Tănase	1915	33 Inf.	„
98.	Enache Iroftei	„	3 Inf.	„
99.	Lincă Păun	„	„	„
100.	Stanciu D-tru	„	9 Art.	„
101.	Stavarache Stan	„	3 Inf.	„
102.	Chiriac C-tin	1916	„	„
103.	Cioroianu D-tru	„	„	„
104.	D-tru C-tin	„	„	„
105.	Iordan C-tin	„	„	„
106.	Marinaș Vladu	„	„	„
107.	Măș Iancu	„	„	„
108.	Năvodaru Marin I.	„	„	„
109.	Șip Florea	„	„	„
110.	Dinică Ioniță	1917	„	„
111.	Paraschiv Stancu	„	5 Ial.	„
112.	Preda Marin	„	43 Inf.	„
113.	Dumitru Florea	1918	3 Inf.	„
114.	Dogaru Ioan	„	20 Ismail	„
115.	Făcă Gheorghe	„	3 Inf.	„
116.	Năvodaru D-tru	1918	5 V-tori	„
117.	Iamandache Ilie	„	3 Inf.	„
118.	Preda Florea	„	„	„
119.	Arabela Florea	1919	3 Inf.	„

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Unitatea	Gradul
120.	Dumitru N. Ioan	„	„	„
121.	Neagu D. Ioan	„	„	„

Monumentul a fost restaurat în anul 2010. În urma restaurării, pe monument au fost adăugate trei plăci de marmură albă pe care sunt trecute numele eroilor din cel de al Doilea Război Mondial și două plăci pe care sunt reluate inscripțiile săpate pe monument și adăugată inscripția „1939-1945”.

Eroii comunei (46):

Aj. pilot aviație 1. Năvodaru I. Nicolae

Subofițer 2. Chelaru I. Pavel

Serg. Maj. 3. Secu Ilie, 4. Tuipurel M. Ion

Sergent 5. Iordache Mihalache, 6. Ciobanu I. Elisei, 7. Vlad Aristide, 8. Neferu Dumitru, 9. Stavarache Tudor

Caporal 10. Berbece I. Vasile

Soldat 11. Marinaș Florea, 12. Triță Ion, 13. Stănculeț Gheorghe, 14. Chelaru I. Marin, 15. Cismaru I. Gheorghe, 16. Năvodaru I. Grigore, 17. Paraschiv Elisei, 18. Safta Ilie, 19. Vieru Enache, 20. Țândărică Ion, 21. Secu Marin, 22. Strejescu Constantin, 23. Strejescu Vasile, 24. Ganciu Constantin, 25. Cioroianu D. Constantin, 26. Obloja Ofiță, 27. Voicu Bălașa, 28. Șeban Vasile, 29. Voicu Smarandache, 30. Vitan Anton, 31. Țândărică R. Ion, 32. Bălașa Florea, 33. Stroe Marin, 34. Brezoi Florea, 35. Zmarandache Scarlat, 36. Eremia Marin, 37. Epure N. Florea, 38. Moraru Alexandru, 39. Dobre N. Marin, 40. Stavarache Marin, 41. Mandeia Marin, 42. Tobă Ion, 43. Obloja I. Năstase, 44. Moldoveanu Grigore, 45. Vieru Alexandru, 46. Ciobanu Ion

Starea de conservare: bună.

BĂLTENI com.

Monumentul eroilor din Primul Război Mondial

Numărul cunoscut în 1924 al celor morți în Primul Război Mondial originari din Bălteni era de 133 între care se afla și căpitanul. Enăchescu Zamfir de la Ministerul de Război¹⁰.

¹⁰ *AJO*, 1924, p. 133.

În cinstea acestora, în anul 1921 a fost înălțat un monument la inițiativa unui comitet format din intelectualii localității, cum aflăm din inscripții. Comitetul eroilor din comuna Bălteni trimitea la 16 octombrie 1921 o adresă prefectului de Olt, Mile Comăneanu, prin care îl invita să ia parte la dezvelirea monumentului joi, 27 octombrie 1921, ora 9. Adresa era semnată de Radu Popescu drept președinte¹¹. Monumentul a costat 20.000 lei¹².

Amplasat în curtea bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din Bălteni are o înălțime de cca. 3 m și este operă a sculptorului N. Karagheorghe din Craiova.

Așezat pe un postament din două trepte de plan pătrat din beton, monumentul este alcătuit dintr-un soclu de piatră și o coloană din două blocuri în formă de trunchi de piramidă suprapuse. Blocul superior al coloanei se termină cu un vârf în formă de triunghi, sub care se află o cruce în basorelief, înconjurată de o cunună de lauri sculptată.

Pe monument sunt trecute numele eroilor și inscripțiile:

1. „Nu plângeți eroii”.

2. „În amintirea EROILOR căzuți pentru patrie în războiul 1916-1919 din comuna Bălteni, județul Olt. 14 octombrie 1921. Recunoștința noastră pentru jertfa lor.”

3. „Comitetul fondator Președinte Radu St. Popescu învățător, Secretar Ioan D. Călinescu învățător, Casier V. Aristotel notar, Dobre Predescu, Stancu D. Predescu normalist, Nedelea D. Predescu normalist, Ion N. Șerbănescu, Marin St. Popescu, Voicu F. Popescu, Ion Voinescu, Dumitru N. Matei cântăreț, Nae Ionescu, Constantin St. Popescu percepător, Năstase R. Burcă, Ion I. Stoica primar, Mitică Popescu”.

4. „N. Karagheorghe, B. Carol N 10 Craiova”.

5. „Mărășești, Oituz, Carpați, Dobrogea, Jiu”.

Eroii comunei (145):

Căpitanul 1. Zamfir Enăchescu

Plotonier 2. Stancu I. Popescu

Sergenți 3. Ion Pr. Badea, 4. Mărin Gr. Maican

Caporali 5. Ghe. D. Măgureanu, 6. Nicolae V. Maican, 7. Nae R. Pițur, 8. Ilie St. Grigore

Soldați 9. Radu Oprescu, 10. Mihalache Ion Stoica, 11. Neagu V. Șerban, 12. Nedelea D. Șerban, 13. D-tru I. Popescu, 14. Crăciun Oprea, 15. Tudor P. Șerban, 16. Iancu I. Dănică, 17. Lics. M. Mălacu, 18. Vasile R.

¹¹ P.J.O., 1921, ds. 58, f. 70.

¹² P.J.O., 1936, ds. 52, f. 64.

Călin, 19. Ion C. Dan, 20. Stan T. Marineață, 21. Dumitru Chiriță, 22. Radu F. Comănescu, 23. Radu St. Comănescu, 24. D-tru Pr. Grigore, 25. Radu Alexe, 26. Ion D. Grigore, 27. Const T. Călin, 28. Ion T. Marineață, 29. Voicu T. Marineață, 30. Florea N. Marineață, 31. Anton G. Ioniță, 32. Iancu Racău, 33. Marin Babă, 34. Nicolae St. Nicula, 35. Nic. St. Militaru, 36. C-tin T. Ciobanu, 37. C-tin D. Martin, 38. Stancu D. Ghindescu, 39. Mih. I. Andronache, 40. Alecs. M. Pițur, 41. Mitică V. Șerban, 42. Stancu T. Danică, 43. Nae C. Dănică, 44. Voicu St. Marin, 45. Marin B. Puiu, 46. C-tin N. Martin, 47. Tudor N. Ilina, 48. Voicu M. Irimia, 49. Marin Neaga, 50. Nicolae I. Secetă, 51. Marin C. Enache, 52. Marin B. Eniță, 53. Ion L. Malacu, 54. Radu Maican, 55. C-tin I. Pârvulescu, 56. Radu T. Dănică, 57. Tudor C. Manolea, 58. Stancu Andronache, 59. C-tin B. Enculeasa, 60. C-tin I. Sârbu, 61. Gh. M. Matei, 62. Nicolae Stoian, 63. Tudor D. Maican, 64. Nicolae C. Ene, 65. Tudor T. Eniță, 66. Nicolae I. Oancea, 67. C-tin M. Matei, 68. D-tru C. Voicu, 69. Tudor D. Dițu, 70. C-tin St. Doinea, 71. Neagu R. Boltaș, 72. Nicolae I. Toma, 73. Ion M. Zamfir, 74. C-tin D. Onțică, 75. C-tin R. Ivan, 76. Stan T. Marineață, 77. Ion St. Doinea, 78. Preda B. Iancu, 79. Smarand P. Boțogan, 80. Marin S. Grigore, 81. Const M. Nicolae, 82. Lics. T. Andronache, 83. Mih. N. Mirică, 84. Ioniță V. Dițu, 85. Costică C. Păun, 86. D-tru I. Păun, 87. Ion D. Nedelea, 88. Radu I. Pârvu, 89. Tudor C. Badea, 90. Voicu I. Mirică, 91. Călin N. Stângă, 92. C-tin I. Onțică, 93. Ion Badea, 94. Ion Pârvulescu, 95. Tudor C. Popescu, 96. Savin T. Maican, 97. Ion Sc. Surceanu, 98. Lazăr P. Boltaș, 99. Petre B. Pițur, 100. Petre Grigore, 101. Radu M. Boțogan, 102. Dobre M. Pătrășcoiu, 103. Marin N. Zamfir, 104. Ghe. T. Păun, 105. C-tin C. Nedelea, 106. Voicu C. OGREZEANU, 107. Ilie St. Grigore, 108. Ghe. N. Bărbulescu, 109. Ilie B. Cârstea, 110. Ghe. N. Marineață, 111. Marin G. Ciobanu, 112. Manea M. Scarlat, 113. Radu M. Enache, 114. Ion M. Ionașcu, 115. Nic. N. Ene, 116. Ghe. I. Enache, 117. Ilie R. Ivan, 118. D-tru I. Surceanu, 119. Ion M. Pârvulescu, 120. Ilie A. Secetă, 121. Tudor M. Chiriță, 122. Gh. I. Diaconu, 123. Tudor N. Bărbulescu, 124. Radu C. Dan, 125. Oprea M. Ciurea, 126. Iacov T. Nicolae, 127. Voicu N. Mirică, 128. Ilie R. Voica, 129. Petre N. Buzatu, 130. Ion D. Dițu, 131. Marin I. Dițu, 132. Ghe. Onea Sion, 133. Radu D. Popescu, 134. Gh. I. Martin, 135. Voicu T. Stan, 136. Iacov G. Marin, 137. Stancu D. Ciobanu, 138. Tudor I. Enache, 139. Marin I. Moșteanu, 140. D-tru N. Drăghiceanu, 141. Tudor D. Vasile, 142. Ghe. D. Popescu, 143. Radu I. Pițur, 144. Voicu I. Maican, 145. Costică Dumitrescu.

Starea de conservare: bună.

BREBENI com.

În comuna Brebeni nu există un monument al eroilor, dar considerăm că merită menționat efortul din perioada interbelică al localnicilor în sensul ridicării unui astfel de monument.¹³

Pe Monumentul Ecaterinei Teodoroiu din Slatina (fațada estică, poz. 33) este trecut caporalul H. Mirea din contingent 1916, Reg. 43, originar din Brebeni. A căzut la Poenile. În cinstea lui și a celorlalți eroi ai comunei s-a dorit ridicarea unui monument al eroilor. La 25 aug. 1929 comitetul de inițiativă din Brebeni-Sârbi trimitea prefectului o adresă prin care solicita strângerea de fonduri necesare unei serbări „*în scopul strângerii de fonduri necesare acestui scop nobil*”¹⁴. La 17 iunie 1937 suma strânsă era de 7.884 lei, insuficientă pentru realizarea unui monument¹⁵. Până astăzi nu s-a ridicat niciun monument al eroilor în Brebeni.

Numele eroilor din această comună apar înscrise pe unul din pereții bisericii de aici.

BUZEȘTI sat com. Corbu

Monument pentru eroii din Războiul de Independență 1877-1878 și din Primul Război Mondial

Pentru ridicarea unui monument în cinstea celor 116¹⁶ morți originari din Buzești în războiul din 1916-1919 „*s-au strâns fonduri pentru a se ridica un monument, iar Ministerul de Război a donat 2 tunuri care au și fost aduse în comună*”.¹⁷

Strângerea de „ofrande” pentru ridicarea monumentului eroilor din comuna Buzești a fost autorizată de Ministerul Muncii și al Ocrotirilor Sociale prin 30 de liste de subscripție, vizate de minister încă din anul 1921. Listele puteau circula în tot județul până la 1 sept. 1922¹⁸. Cheltuielile

¹³ Conform unor informații puse la dispoziție de către domnul doctor Mircea Șerbu din Slatina, a mai existat o încercare de ridicare a unui monument al eroilor din comună la mijlocul anilor 60. Sarcina realizării monumentului a revenit lui Theodor Selu, fiu al satului, absolvent al Academiei de Belle Arte din București, student al profesorului Corneliu Mendrea, care a realizat în acest sens grupul statuar „Victoria”. Proiectul inaugurării monumentului a eșuat datorită atitudinii fățiș anticomuniste a sculptorului, care a fost astfel marginalizat și neagreat de către autorități.

¹⁴ P.J.O., 1929, ds. 169, f. 80.

¹⁵ P.J.O., 1936, ds. 34, f. 71-72.

¹⁶ În unele surse numărul victimelor se cifrează la 93, *AJO*, 1925, p.156

¹⁷ *AJO*, 1924, p. 144.

¹⁸ P.J.O., 1921, ds. 58, f. 68.

pentru întreținerea monumentului au fost mari. La 23 august 1929 conducerea școlii primare „Gh. Popescu” din localitate cerea prefectului aprobarea pentru organizarea „unei serbări școlare în ziua de 25 august în folosul Monumentului Eroilor căzuți în război”¹⁹. Acesta a fost inaugurat în anul 1924 și a fost realizat de către Giovanni Bianchi din Slatina. Astăzi se află în curtea școlii, fiind amplasat aici prin anii 1969-1970, după demolarea clădirii vechi a școlii din Buzești²⁰.

Pe un postament dintr-o treaptă de plan pătrat din beton se ridică un soclu format din trei blocuri paralelipipedice suprapuse și o coloană în formă de trunchi de piramidă cu capitel. Coloana susține un vultur cu aripile larg deschise. Monumentul²¹ este realizat din piatră și are o înălțime de cca. 3 m. Pe fațada principală a coloanei se află un basorelief ce reprezintă un soldat în uniformă de campanie cu arma la picior.. Deasupra basoreliefului se găsesc două medalioane ce încadrează fotografiile locotenentului Gheorghe Popescu și soldatului D. Ungheanu. Pe soclu au fost aplicate plăci de marmură cu numele eroilor și un basorelief în metal ce reprezintă soldați în atac.

Pe monument sunt trecute numele eroilor comunei și următoarele inscripții:

1. „În amintirea Eroilor din comuna Buzești, Jud. Olt. Eroii căzuți în războiul pentru neatârănarea țării 1877-1878 Alexandru D-tru, sold. Reg. 7 Linie, Puiu Mateiu C-tin, sold. Reg. 3 Dorobanți, Stăvaru Toma, sold., Bat. 2 Vânători. Eroii căzuți în Războiul pentru întregirea neamului 1916-1919”.

2. „Membrii fondatori: 1. Nic. Mitulescu, înv., 2. C. Scărlătescu proprietar, 3. I. A. Marinescu, înv, 4. Maria A. Marinescu, 5. Maria Ungheanu, proprietar, 6. I. Dănescu, contabil, 7. Simion Ionescu perceptor, 8. Pr. Gh. Rădulescu, 9. I. Ștefănescu notar, 10. I. Rădulescu proprietar, 11. Maria Gh. Popescu, 12. C. M. Opreșcu primar, 13. Arghir Raicu, 14. C-tin Vasilescu, sanitar, 15. Alex. Diaconu și 16. Ofiță Nicolescu, proprietari, 17. I. Ceroianu, înv., 18. I. Oproiu, înv.”

3. „G. Bianchi”

În statisticile oficiale din 1924 sunt menționați 116 decedați²² în campaniile din 1916-1919 care au luptat în Regimentele: 3 Olt, 9 Artilerie 3, 26, 43 și 80 Infanterie. Pe monument apar numai 90 de nume.

Eroii comunei (90):

A. din satul Milcoveni (31):

¹⁹ P.J.O., 1929, ds. 169, f. 87.

²⁰ Călinescu & Ceașu, 2002, p. 26.

²¹ Ib., p.27-28

²² AJO, 1924, p. 144.

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
1.	Periețeanu C. C-tin ²³	3 Olt	Căpitan
2.	Ungheanu M. D-tru prop. cu foto	9 Art.	Sold. Propr.
3.	Lupu M. Tudor	43. Inf.	Cap.
4.	Militaru Voicu	„	Sold.
5.	Oprea St. Marin	„	„
6.	Albu Ioan	5. Vânăț.	„
7.	Dogeanu A. Gheorghe	3 Olt	„
8.	Ciobanu C. Ioan	„	„
9.	Iova St. Păun	„	„
10.	Bazaliu C. Ioan	43 Inf.	„
11.	Măgureanu T. Badea	„	„
12.	Măgureanu T. Ioan	3 Olt	„
13.	Florea R. Gheorghe	„	„
14.	Puiu St. Stan	„	„
15.	Puiu St. Voicu	„	„
16.	Puiu St. Ilie	„	„
17.	Văcaru C. Ioan	„	„
18.	Dumitru E. Marin	„	„
19.	Bordeiu Alex.	„	„
20.	Vișoiu I. Gh.	80 Inf.	„
21.	Fofica Gh.(Gorj)	26 Inf.	Cap.
22.	Mitre M. C-tin	1 Obuz.	Sold.
23.	Ghidarcea M. C-tin	46 Inf.	„
24.	Ghidarcea M. Nic.	43. Inf.	„
25.	<i>Ghidarcea M. Păun</i>	5 Vânăț.	„
26.	Smaranda P.Marin	43 Inf.	„
27.	Lungu P. Nicolae	3 Olt	„
28.	Gheorghe B. Ioan	„	„
29.	Mocanu Ioan	„	„
30.	Mateescu Ion	„	„
31.	Scarlat Marin	-	-

B. Satul Spălăței (21):

²³ Căpitanul Periețeanu Constantin a murit la 11 octombrie 1916 la Valul lui Traian, în Dobrogea (*AJO.*, 1924, p. 110)

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
1.	Popescu I. Gh. cu foto	3 Olt	Locot.
2.	Marinescu C. Anastase	80 Inf.	
3	Raicu B. Marin	3 Olt	Cap.
4.	Scarlat C. Ioan	43. Inf.	Sold.
5.	Burciu V. Barbu	3 Olt	„
6.	Scarlat Ilie	80 Inf.	„
7.	Chiriță Marin	„	„
8.	Ștefan A. C-tin	43 Inf	„
9.	Ștefan N. C-tin	„	„
10.	Tudor M. Marin	„	„
11.	Tudor M. C-tin	3 Olt	„
12.	Diaconu A. Ghe.	„	„
13.	Scarlat Gh. Marin	„	„
14.	Zanfir D. Grigore	43 Inf.	„
15.	Zanfir Marin	5 Obuz.	„
16.	Zanfir D. Alex	2 Art. Grea	„
17.	Spălățelu A. Ghe.	2 Roș.	„
18.	Spălățelu A. Marin	3 Olt	„
19.	Selea M. Alex.	Div. Tren	„
20.	Borborici Anastasie	3 Olt	„
21.	Mihăiță D. Petre	C. Dv 11	„

C. Satul Buzești (14):

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
1.	Baicu Cârstea	43 Inf.	Sold.
2	Ghencea Ioan	43 Inf.	„
3.	Ghencea Badea	3 Olt	„
4.	Scărlătescu D-tru	„	„
5.	Cârstea Petre	„	„
6.	Dobrița C-tin	-	„
7.	Ciucu Alex.	21 Art.	„
8.	Rădoi I. Ilie	2 Căl.	„
9.	Gheorghe Gh.	43 Inf.	„
10.	Minculescu Marin	„	„
11.	Nebunu Tudor	3 Olt	„
12.	Cârstea I. Gh.	43 Inf.	„
13.	Mirică Arghir	„	„

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
14.	Mirică Marin	3 Olt	„

D. Satul Ciurești (3):

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
1.	Surdilă C. Gh.	3 Olt	Sold.
2.	Turnel Gheorghe	„	„
3.	Turnel Ioan	80 Inf.	„

E. Satul Burdulești (7):

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
1.	Ciașu Tudor	3 Olt	Cap.
2.	Daicu Stancu	„	„
3.	Toaje Nicolae	43 Inf.	Sold.
4.	Datcu I. Tudor	„	„
5.	Ciucu Alex.	80 Inf.	„
6.	Urucu Radu	43 Inf.	„
7.	Nebunu D-tru	„	„

F. Satul Corbu (24):

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
1.	Bărbuceanu Marin	14 Art.	Cap.
2.	Bărbuceanu Ioan	3 Olt	Sold.
3.	Bărbuceanu Stan	43. Inf.	„
4.	Dumitru Ilie	3 Olt	„
5.	Sandu Dumitru	„	„
6.	Ghergiulescu Ilie	„	„
7.	Ene Ilie	43 Inf.	„
8.	Savu Radu	„	„
9.	Berechet Neacșu	„	„
10.	Nichita Vasile	„	„
11.	Cârlogea Victor	„	„
12.	Ciobanu Ilie	„	„
13.	Radu Poenaru	„	„

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
14.	Duță Ilie	„	„
15.	Dragomir Dumitru	„	„
16.	Berechet Gheorghe	„	„
17.	Birghi (?) Ioan	„	„
18.	Vișoiu Voicu	„	„
19.	Drăgușin Victor	„	„
20.	Badea Ioan	-	„
21.	Mărăcineanu Cârstea	4 Art. Grea	„
22.	Marica Badea	3 Art. Grea	„
23.	Săvulescu Cârstea	5 Vânăț.	„
24.	Bătrânu Gheorghe.	1 Grăniceri,,	

Starea de conservare: bună. Unele dintre numele înscrise au devenit greu lizibile.

COMANI localitate suburbană oraș Drăgănești-Olt

Cruce memorială pentru eroii din Primul Război Mondial

A fost ridicată din inițiativa unui comitet local alcătuit din învățătorii Marin Constantinescu, Mihnea Iliescu și plugarii Nae Dumitrescu și Pavel Mateescu²⁴.

Acțiunea de realizare a monumentului a demarat în anul 1928. De sărbătoarea Sf. Gheorghe a acelui an „*locuitorii comunei Comani care au luat parte în Campania Războiului 1916-1919*” adunați în localul băncii populare au format un comitet „*pentru ridicarea unui monument istoric în amintirea eroilor căzuți pe câmpul de luptă*”. Se urmărea organizarea de serbări pentru strângerea de fonduri. Comitetul urma să „*supravegheze (să controleze) toate încasările și plățile ce se vor face în timpul executării*

²⁴ Zorzolui, 1997, p.189

acestei lucrări”²⁵. Pentru sporirea fondului pentru monumentul eroilor, comisia interimară hotărâ vinderea prin licitație a 70 de duble de porumb, obținându-se suma de 850 lei²⁶. În tabelul din 12 decembrie 1936 al Preturii plășii Drăgănești monumentul nu apare menționat²⁷.

Monumentul a fost realizat din marmură albă în atelierul de sculptură al lui Niță Dumitrescu din Craiova și este amplasat lângă Grădinița de copii din comună.

Pe un postament din trei trepte de plan rectangular din beton se ridică un soclu paralelipipedic tot din beton și o coloană din trei blocuri de formă paralelipipedică. În partea superioară crucea are un capitel și susține o cruce din marmură albă frumos ornamentată.

Pe monument sunt trecute numele eroilor comunei și următoarele inscripții:

1. „Închinare ostașilor comunei Comani căzuți în războiul 1916-1919”.

2. „Executat în atelierul de sculptură Niță Dumitrescu Craiova”

3. „Mărășești, Jiu, Oltuz, Olt”

Numărul menționat în statisticile din 1924 al soldaților din Comani decedați în Primul Război Mondial variază între 176 respectiv 178²⁸. Pe monument sunt trecute numele a 148 de eroi ai comunei.

Eroii comunei (148):

Locot. medic 1. Paladian Grigore S

Sublt. 2. Teodorescu Ioan²⁹

Serg. 3. Negrila C., 4. Matei Sim, 5. Oanță Neagu, 6. Dogaru C., 7. Neatu M., 8. Andrei P.

Cap. 9. Ivanescu Sterie, 10. Milos N., 11. Nicolae N.C.

Sold. 12. Neatu M., 13. Sarbu T., 14. Nedelea I., 15. Braică N., 16. Fesana C., 17. Dima M., 18. Ciubuc I., 19. Mihaila Mih., 20. Burta Verde Is., 21. Manea V., 22. Potecaru G., 23. Oprea Fota, 24. Nicula I., 25. Burta Verde C., 26. Comorasu M., 27. Basangeac I., 28. Iacob M., 29. Rosoi I., 30. Barbu N.B., 31. Rădulescu C., 32. Savu D., 33. Niculescu G., 34. Tămbălau I., 35. Jilavu H., 36. Trasnea M., 37. Brandusoiu Fl., 38. Bejliu Pascu, 39. Bibie Sterie, 40. Barbu C., 41. Stancu I.C., 42. Iosef Behtol, 43.

²⁵ P.J.O., 1928, ds. 52, f. 55.

²⁶ P.J.O., 1931, ds. 46, f. 359.

²⁷ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 62.

²⁸ 176 în AJO, 1924, p. 152 și 178; AJO, 1925, p. 154.

²⁹ Sublocotenentul Teodorescu C. Ioan, din Regimentul 3 Olt a murit la 19 noiembrie 1916 la Matei Basarab, pe Neajlov (AJO, 1924, p. 110.)

I.M. Andreana, 44. Fota I., 45. Dima M., 46. Ilie Stanescu, 47. Fota D., 48. Marioara Vlădescu, Crucea Roșie, 49. Lazăr Sil., 50.. Cojoc I., 51. Chivu I., 52. Cojocar M., 53. Gutan N., 54. Iorga I., 55. Sarbu P., 56. Fota D., 57. Andrei Ilie, 58. Chirca G., 59. Dan I., 60. Mihalache D., 61. Barbu F., 62. Mindea C., 63. Bibie V., 64. Voicu I., 65. Nițu M., 66. Brutaru M., 67. Tobescu I., 68. Panduru N., 69. Ciustuc M., 70. Cercel G., 71. Bibie D., 72. Dragoi C., 73. Trasnea I., 74. Oprisan M., 75. Nita G., 76. Radut D., 77. Calciu P., 78. Cercel V., 79. Serban I., 80. Borcan I., 81. Cercel I., 82. Sandu A., 83. Jiga Sma., 84. Tiganu Ilie, 85. Traistaru N., 86. Matei Sim, 87. Vespe C., 88. Neacsu T., 89. Ungureanu P., 90. Balan N., 91. Gagi N., 92. Vaduva I., 93. Chirea R.I., 94. Paunescu D., 95. Stuparu P., 96. Florea F., 97. Patru G., 98. Trasnea M., 99. Ispas P., 100. Cuna I., 101. Carstea J., 102. F.D. Ioana, 103. Ion S.T., 104. Chirca D., 105. Gutu Ilie, 106. Stoica C. 107. Patru Mih., 108. Chirculescu B., 109. Gaita I., 110. Gaita C., 111. Gaita M. și 112. Gaiță F., frați, 113. Gaita Ilie, 114. Ciobanu N., 115. Tobescu V., 116. Cercel A., 117. Dicu C., 118. Stancu M., 119. Moraru C., 120. Chirca V., 121. Ciustuc N., 122. Calin C., 123. Taz M., 124. Fota I., 125. Varjoghie I., 126. Andreiana R., 127. Coteneanu T., 128. Vespe R., 129. Fota T., 130. Andrei I., 131. Stancu O., 132. Fota C., 133. Bucica A., 134. Stoica C., 135. Stancu C., 136. Iorga C., 137. Podaru I., 138. Pascu St.C., 139. Stefan I., 140. Cobzaru C., 141. Mares I., 142. Tardel T., 143. Tardel T., 144. Stoian C., 145. Andrei I., 146. Balan G., 147. Costache N., 148. Mihalache I.

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu din Slatina sunt trecuți ca făcând parte din Reg. 43 Infanterie și 3 soldați originari din Comani:

Nr.	Numele	Ctg.	Mort	Fațada
1.	Cercel I.	1903	Bogatu	N poz. 7
2.	Brutaru M.	1905	D. Marcului	E poz.9
3.	Fota Tudor	1912	Buliga	E poz.21

Pe lângă numele eroilor morți în Primul Război Mondial, numele soldaților morți în cea de a doua conflagrație mondială, în număr de 56, apar atât într-un Tabel înrămat și afișat în biserica din sat, precum și în monografia satului³⁰.

³⁰ Constantinescu, 2005, p. 28-30

În anul 2014 a fost restaurat postamentul, nu și monumentul în întregime. Cele trei trepte ale postamentului de beton au fost placate cu marmură gri. Datorită acestui fapt a fost acoperită inscripția „*Executat în atelierul de sculptură Niță Dumitrescu Craiova*”, ce apărea pe a treia treaptă.

Starea de conservare: bună

CORBU com.

Monument pentru eroii din Al Doilea Război Mondial

În anul 1925 se estima că numărul celor morți în Primul Război Mondial din comuna Corbu³¹ era de 93³². Pentru aceștia s-a încercat ridicarea unui monument în anul 1937. La 6 aprilie în acel an Societatea „Cultul Eroilor” aproba comitetul pentru realizarea monumentului și acorda aviz favorabil de colectare a sumelor necesare. Listele de subscripție trebuiau să circule până la 15 octombrie 1937 în județ³³. Monumentul nu s-a realizat atunci, posibil din lipsă de bani. Acest lucru s-a realizat abia în anul 2003.

Din comitetul de inițiativă al monumentului ridicat în 2003, alături de primarul Constantin Dinuț, a făcut parte și economistul Emanoil Tănase, originar din Corbu. Acesta din urmă, fiu postum, nu și-a cunoscut tatăl, Ion C. Tănase, care a murit în anul 1942 la Cotul Donului. Văduva acestuia, Tudorița, a văzut materializată ideea recunoașterii oficiale a soțului său ca erou căzut în al Doilea Război Mondial, prin realizarea acestui proiect.

Monumentul se află amplasat în fața școlii din comună și este opera unui colectiv de artiști plastici menționați în inscripții.

Pe un postament din două trepte se înalță un soclu dintr-un bloc în forma unui trunchi de piramidă patrulateră din beton. Pe soclu se ridică o placă din marmură, în care este decupată o cruce. Crucea este încadrată de silueta unui porumbel.

Soclu este placat cu marmură. Pe fațada principală este aplicată o placă de marmură de culoare mai închisă cu un basorelief reprezentând o carte deschisă cu următoarea inscripție gravată: „*Cinste și glorie eternă*”

³¹ Comuna Corbu a fost înființată prin Legea unificării administrative din 1924 – *AJO*, 1924, p. 156

³² *AJO*, 1925, p. 156.

³³ *P.J.O.*, 1937, ds. 34, f. 32, 34.

Eroilor comunei Corbu, 8 iunie 2003". În centrul paginii este harta României pe care este localizată comuna, iar în estul hărții se află inscripția: „*Basarabia*".

Pe celelalte plăci sunt trecute 35 de nume de morți pe front, 18 deportați și 285 participanți la război, apoi numele a 9 sponsori, 3 realizatori ai monumentului și 12 consilieri locali.

Monumentul este încadrat de două tunuri.

Eroii comunei :

Morți (35):

mr. 1. Nicolescu C-tin

lt. 2. Diaconescu Ștefan

sold. 3. Bădescu C. Ion, 4. Burcea Ștefan, 5. Caravețeanu Stelian, 6. Cimpoeu Alex., 7. Daicu D. C-tin, 8. Daicu D. Stan, 9. Diță Ilie, 10. Dicu Ion, 11. Albulescu C-tin, 12. Dobrin C-tin, 13. Dogeanu Gh., 14. Enăchescu Anton, 15. Floarea T. Stancu, 16. Gârțoman Dumitru, 17. Grigore Ion, 18. Gruia Tudor, 19. Iordăchescu Gh., 20. Ivan I. C-tin, 21. Lungu C-tin, 22. Marin R. Nicolae, 23. Mănescu D-tru, 24. Mica Ștefan, 25. Mocanu C-tin, 26. Necuța D. Marin, 27. Radu C-tin, 28. Săndulescu Nic., 29. Spiridon C-tin, 30. Spiridon Ștefan, 31. Tacu C-tin, 32. Tănase Dumitru, 33. Tacu D-tru, 34. Tănase C. Ion, 35. Savu Radu.

Deportați (18):

1. prof. Dragomir I., 2. Nae Ilie, 3. Fieraru I., 4. Nae Marin, 5. Mihai Dumitru, 6. Buzaliu I., 7. Mihai N. Gh., 8. Slate Luci, 9. Mihai C-tin, 10. Tănase I., 11. Niculae I., 12. Turcan Ghe., 13. Niculae Fl., 14. Vasile I., 15. Niculae Ștef., 16. Dumitru I., 17. Ciolacu C. Ion, 18. Oproiu Ion.

Participanți la război (285):

1. Gârțoman I., 2. Ilie Al., 3. Gârțoman C, 4. Ionescu Gh., 5. Guță Ion, 6. Ionică Iancu, 7. Gheorghe Ilie, 8. Ion Marin, 9. Ghencea Gh., 10. Irmoiu A., 11. Gheorghe R. 12. Ilie I. Ion, 13. Ganțoi Fl., 14. Ionete Ghe., 15. Ghidarcea B., 16. Iancu D., 17. Gheorghe Gh., 18. Lăzărescu G., 19. Gheaburu I., 20. Gheorghită I., 21. Gheorghită D., 22. Gheorghită M., 23. Gheorghită M., 24. Gheorghită V., 25. Gheorghită Al., 26. Grecu Fl., 27. Grigore St. I., 28. Ioan C. Ghe., 29. Ivan Ilie, 30. Ivan I. Marin, 31. Gheorghita D. N., 32. Nedelescu N., 33. Lăzărescu V., 34. Lăzărescu N., 35. Lăzărescu Ilie, 36. Lăzărescu C., 37. Lințoiu St., 38. Lupu T. Ion, 39. Lungu C-tin., 40. Moraru V., 41. Mihăilă Ion, 42. Mozăceanu I., 43. Mihăescu A., 44. Matei Marin, 45. Țenea O., 46. Spiridon N., 47. Baban Ion, 48. Gulie Ion, 49. Mihai Ghe., 50. Miu Tudor, 51. Marin N., 52. Marina T., 53.

Marina R., 54. Marina Ghe, 55. Marina I. M., 56. Mitre Tudor, 57. Mitre Ion, 58. Mitre vasile, 59. Mocanu Ghe., 60. Moțoi C., 61. Mănescu D., 62. Marica C., 63. Mărgărit F., 64. Măcău C., 65. Neacșu T., 66. Neagu Gh., 67. Stoenescu I., 68. Tănase P., 69. Drăgușin D., 70. Dobrescu St., 71. Mihăiță C., 72. Matei Gr. Al., 73. Matei Stan, 74. Militaru S., 75. Măcău F., 76. Mica Ion, 77. Mocanu Gr., 78. Mica O., 79. Mocanu D., 80. Mica Voicu, 81. Morărescu I., 82. Morărescu N., 83. Marin S. M., 84. Marin S. S., 85. Militaru G., 86. Mărcăneanu M., 87. Mărcăneanu G., 88. Mitre I., 89. Micu M., 90. Marica Nic., 91. Neaguța C., 92. Nicolescu I., 93. Nicolescu D., 94. Nicolescu G., 95. Voicu Mincă, 96. Col. Iulian C-tin., 97. Bughiu P., 98. Argeșanu I., 99. Bărbuceanu C., 100. Alexandru I., 101. Burtescu I., 102. Antoniu Al., 103. Bătrânu Fl., 104. Anca Ghe., 105. Baicu Ghe., 106. Albu C-tin., 107. Baicu N.V., 108. Alecu M., 109. Baicu A-dru, 110. Anghel M., 111. Budrugeac P., 112. Aria Nicolae, 113. Burdulea P., 114. Albulescu M., 115. Budrugeac C., 116. Bădescu C., 117. Albulescu I., 118. Artarus V., 119. Alexe Ghe., 120. Anghel T., 121. Berechet A., 122. Boaje Marin, 123. Bărăgan V., 124. Bătrânu T. M., 125. Burtescu A., 126. Bălănescu G., 127. Bălănescu G., 128. Bazaliu N., 129. Bazaliu I., 130. Barbu Eugen, 131. Belu Ilie, 132. Burchiu C-tin, 133. Burghilea A., 134. Oproiu V. M., 135. Oproiu C. I., 136. Oprea M., 137. Oprea D., 138. Oprea Gh., 139., Oprea I., 140. Oprea M., 141. Oprea D., 142. Onică D., 143. Popescu P., 144. Popescu G., 145. Popa A., 146. Predescu I., 147. Predescu M., 148. Petre I., 149. Petre N., 150. Pârvulescu C., 151. Potcoveanu D., 152. Predețeanu G., 153. Puiu St. G., 154. Puiu Ilie, 155. Serg. Simion Ilie, 156. Basangeac Dumitru, 157. Rădoi Gh. O., 158 Rădoi Ilie, 159. Rădoi M., 160. Rădoi I., 161. Radu M., 162. Rada M., 163. Radu V. Ct., 164. Radu M., 165. Rusu Ion., 166. Rizescu Gh., 167. Rădulescu I., 168. Raicu B. I., 169. Raicu V. M., 170. Raicu V.I., 171. Stancu G. R., 172, Stancu G. I., 173. Ștefan C., 174. Stancu N. I., 175, Stancu Al., 176. Stancu N. C., 177. Stancu St. O., 178. Ștefănescu G., 179. Ștefănescu M., 180. Surdilă C. M., 181. Săvuleț C., 182. Scarlat M., 183. Scarlat D., 184. Scarlat C., 185. Scarlat Gh., 186. Scarlat Z., 187. Selea C., 188. Apălățelu C.T., 189. Sandu M., 190. Stoenescu A., 191. Tănase T., 192. Surdilă N., 193. Toaje M., 194. Toaje A., 195. Tudora A. I., 196. Tortoman V., 197. Turnel M., 198. Turnel I., 199. Turnel Ilie, 200. Constantin N., 201. Tudora D., 202. Tarla Ilie., 203. Tănase M., 204. Tănase Ion, 205. Tănase A., 206. Tănase M. G., 207. Tănase I., 208. Tuturică I., 209. Tudor D., 210. Tortoman C., 211. Vlad. C. I., 212. Vițănescu I., 213. Vlad B. I., 214. Vădescu P., 215. Vișan M., 216. Vișoiu Ilie, 217. Voiculeț I., 218. Vișoiu Gh., 219. Voiculeț O., 220. Vișan Ilie, 221. Vișoiu Ilie, 222. Vișoiu M., 223. Voiculeț Il., 224. Barbu N., 225. Barbu St., 226. Ciucu M., 227. Ciucu Z. Ghe., 228. Ciucu N., 229. Ciucu A. Ghe., 230,

Ciucu A. Ion, 231. Ciucu A. M., 232. Ciucu D-tru., 233. Călin M., 234. Ceaușu Ion, 235. Cârstea P., 236. Cruceru M., 237. Cârstea P., 238. Cârstea Ghe., 239. Cârstea B. Gh., 240. Cârstea B. C., 241. Cristescu S., 242. Cristescu N., 243. Ciobanu N., 244. Ciobanu D., 245. Cîbanu D. I., 246. Ciobanu M., 247. Ciobanu P., 248. Constantin I., 249. Catarca I., 250. Cojocaru I. 251. Chirițescu M., 252. Chiriță M. Ilie, 253. Dumitru I., 254. Dănescu P., 255. daicu Marin, 256. Dărăgălău N., 257. Dinuț Marin, 258. Dicu Mihai, 259. Dicu Ion, 260. Diță M. Ion, 261. Diță Anton, 262. Diță Ghe., 263. Diaconescu G., 264. Dogeanu D., 265. Dogeanu I., 266. Dumitriță I., 267, Dumitriță M., 268, Dănescu P., 269, Dobrin D., 270. Dobrin V., 271, Dragnea M., 272. Diaconescu M., 273. Dușan Nic., 274. Dobrescu P., 275. Drăgușin Gh., 276. Dragomir S., 277. Enăchescu I., 278. Enăchescu I., 279. Enăchescu A., 280. Enuța D. M., 281. Filipeanu D. C., 282. Fieraru Fl., 283. Filipescu C., 284. Florescu St., 285 Florea A.

Sponsori: 1. Ing. Tomescu D-tru, 2. Man. Stancu Gh., 3. Constructor M. Stănescu, 4. Andrei Ghidarcea, 5. Conf. Dr. Denisa Predețeanu, 6. Ec. Emaniol Tănase, 7. Ec. Corneliu Dușan, 8. Ec. Marian Mihăescu, 9. Manager ARIA Florian

Numele artiștilor plastici care au realizat monumentul: 1. Alina Enache sculptor; 2. M. Murariu, pictor; 3. Daniela Dragomir-Popescu, C.N.R. UNESCO.

Comitet de inițiativă: 1. Primar Ing. C-tin Dinuț, consilieri din perioada 2000-2004: 2. Marin Bărăgan, 3. Ion Budrugeac, 4. Ion Ciucu, 5. Gh. Ciucu, 6 Laurențiu Ganea, 7. Marin Nicuță, 8. Nicolae Nicolescu, 9. Paula Pavel, 10. Marin Raicu, 11. Mihail Scarlat, 12. Nicolae Spălățelu, 13. Constantin Vlaicu

Starea de conservare: bună.

COTEANA com.

În Războiul pentru Întregire, conform statisticilor oficiale din 1925, au căzut 117 eroi din localitate, între care și sublocotenentul Teodor Boldescu³⁴.

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu din Slatina sunt trecuți coteneni Radu Trifu (ctg. 1902, fațada sudică, poz. 5) și Nicolae Marin (ctg. 1903, fațada sudică, poz. 7). Primul a căzut la Oboroca iar al doilea la Valea Zăbrăuciorului. În cinstea acestora se dorea ridicarea unui monument în Coteana. La 24 aprilie 1931 primăria din Coteana trimitea Prefecturii Olt o adresă și o copie de pe procesul verbal „*întocmit cu ocazia constituirii Comitetului pentru ridicarea unui Monument al eroilor campaniei 1916-1918*”. Se solicita cuvenita aprobare pentru strângerea de sume și ofrande în acest scop. Comitetul număra 24 de membri între care și primarul Constantin Vidu. Sumele încasate erau depuse la Banca populară din localitate³⁵.

Monumentul nu s-a realizat, însă ideea nu a fost abandonată. La 14 septembrie 1947 Pretura Plășii Slatina trimitea Prefecturii județului Olt o adresă prin care arăta că în „*comuna Ion I.C. Brătianu* (numele de atunci al comunei – n.n.) *s-a constituit un Comitet pentru ridicarea unui Monument în cinstea Eroilor Neamului*” pentru care se solicita aprobarea³⁶. Se înaintau și trei copii ale proceselor verbale. În primul, datat 17 august 1947, se arăta că 300 de locuitori ai comunei, adunați în sala Căminului Cultural în prezența primarului Constantin Bădiță, au stabilit locul de amplasare al monumentului: intersecția șoselei județene Slatina-Dudu cu șoseaua comunală Coteana-Ipotești. Prof. univ. Ion Conea, (născut la Coteana în 1902, mort în 1974, profesor de geografie la „Școala palatină” înființată de regele Carol al II-lea pentru fiul său Mihai) era desemnat președinte de onoare al comitetului. Cel de-al doilea proces verbal consemna că locuitorii întruniți la școală au hotărât să înceapă lucrările pentru a ridica „*monumentul eroilor coteneni*”. La 9 sept. 1947, data celui de-al treilea proces verbal, se discuta „*începerea colectei benevole de ridicare a Monumentului, colecte benevole de cereale (grâu) ce vor fi puse la dispoziția cooperativei «Înfrățirea»*”³⁷.

Monumentul nu s-a realizat până în prezent (2014), însă numele eroilor apar în monografia comunei³⁸.

Războiul de Independență:

³⁴ *AJO*, 1925, p. 158.

³⁵ *P.J.O.*, 1931, ds. 2, f. 61-62.

³⁶ *P.J.O.*, 1947, ds. 207, f. 1.

³⁷ *Ib.*, f. 2-4.

³⁸ *Mihai&Timu*, 2003, p. 29-32.

Primul Război Mondial (12):

1. Staicu Gheorghe, 2. Tinu Vasile, 3. Dinu Ivan, 4. Neda Petcu, 5. Neda Constantin, 6. Vâlcea Lazăr, 7. Câmpeanu Florea, 8. Cojocaru M. C-tin, 9. Tudor Pană, 10. Cârstea Ion, 11. Scarlat Dinu, 12. Vâlcea Marin

Al Doilea Război Mondial (31):

1 Dima Florea, sold. 2. Ivanciu Ion, sold., 3. Vidu Ioan, serg., 4. Țancu Pavel, sold, 5. Pană Petre, caporal, 6. Vălu Petre, sold., 7. Vălu Florea, caporal voluntar, 8. Vălu Florea, sold., 9. Toader Constantin, sold., 10. Țicur Gheorghe, serg. 11. Țicur Vasile, locot., 12. Croitoru Constantin, 13. Costea Ion, sold., 14. Selu Marcel, sublt. invț., 15. Ivan Tudor, 16 Barbu Ioan, sold., 17. Bădescu Dumitru, sold, 18. Vișan Marin, sold., 19. Turturică Mihai, sold., 20. Dumitrescu Gheorghe, caporal, 21. Truțescu Gheorghe, fruntaș, 22. Tanciu Marin, fruntaș, 23. Bănică Grigore, sold., 24. Cojocaru Dumitru, sold, 25. Marcu Mihai, sold, 26. Bold Stelian, serg, 27. Ninu Petre, sold., 28. Ilie Marin, serg. major T.R., 29. Țicur Gheorghe, 30. Țicur Vasile, 31. Dogaru Gheorghe, sold.

CRÂMPOIA, com.

Cruce memorială pentru eroii din Primul Război Mondial

Comform datelor din 1924, comuna a pierdut în Primul Război Mondial 108 morți³⁹.

La 4 octombrie 1927 comitetul de inițiativă din comună trimitea o adresă prefecturii județului Olt prin care arăta informa că era gata monumentul ce urma a fi inaugurat în acel an, la 23 octombrie⁴⁰.

Este o cruce memorială care a fost amplasată în curtea primăriei. Are o înălțime de cca. 4 m. După cum aflăm din inscripții, a fost realizată de N.G. Marinescu din Roșiori de Vede.

Monumentul este alcătuit dintr-un postament din două trepte din beton și un soclu din 5 blocuri de piatră, paralelipipedice, suprapuse. Soclul susține crucea din piatră frumos ornamentată. Pe blocul al doilea al soclului se află un basorelief ce înfățișează un vultur ce ține în gheare un steag vopsit tricolor. Pe ultimul bloc apare în basorelief bustul în profil al unui soldat cu arma la ochi.

Pe monument sunt trecute numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „N.G. Marinescu, Roșiori de Vede”

³⁹ AJO, 1924, p. 157.

⁴⁰ P.J.O., 1927, ds. 127, f. 96.

2. „*Ridicat acest monument prin contribuția locuitorilor în amintirea EROILOR căzuți în campania 1916-1919 din com. Crâmpoia Județul Olt cu stăruința DL. GR. ALEXANDRESCU Primarul Comunei*”,

3. „*Nu vărsați lacrimi pe mormintele EROILOR ci mai curând slăviți-i în cântece așa ca faima numelui lor să rămână ca un ecou prin legenda veacurilor.*”⁴¹

Eroii comunei (116):

Nr.	Numele și și prenumele	Contingent	Regimentul	Gradul
1.	Dosinescu Vasile ⁴²	-	3 Olt	căpitan
2.	Vâlcica Marin	1912	„	Serg. Inst.
3.	Croitoru Matei	1915	„	Serg.
4.	Constantinescu Matei	1914	„	„
5.	Popa Petre	1915	„	Caporal
6.	Crâmpoescu Clement	1907	43 Inf.	Serg.
7.	Raicu Marin	1904	3 Olt	Sold.
8.	Lică Constantin	„	„	„
9.	Istrate Ion	„	„	„
10.	Banciu Nicolae	1909	„	„
11.	Vâlcică Gheorghe	1910	„	„
12.	Bădoi St. Ion	„	„	„
13.	Spânu Datcu	1911	„	„
14.	Șuțu Ștefan	„	„	„
15.	Nuță Alexandru	„	„	„
16.	Ciupercă Stancu	„	„	„
17.	Mitrache Marin	„	„	„
18.	Dicu Petre	„	„	„
19.	Mateiaș Nicolae	„	„	„
20.	Velea Florea	„	„	„
21.	Robescu Stancu	1912	„	„
22.	Pavel Ilie	„	„	„
23.	Ștefan Ilie	„	„	„
24.	Gagiu Istrăilă	1913	„	„

⁴¹ Inscripția este un citat al Reginei Maria, care apare pe mai multe monumente. Pe monumentul de la Crâmpoia această inscripție este foarte greu lizibilă astăzi, numele reginei Maria fiind șters în mod intenționat.

⁴² Lt. Vasile Dosinescu a fost ridicat *post-mortem* la gradul de căpitan. Ca ofițer în Regimentul 3 Olt a căzut la Matei Basarab pe Neajlov în 19 nov. 1916 (*AJO*, 1924, p. 110).

Nr.	Numele și și prenumele	Contingent	Regimentul	Gradul
25.	Istrate Ilie	1913	„	„
26.	Smarand Florea	1915	„	„
27.	Manea Ion	1916	„	„
28.	Pană Hristache	„	„	„
29.	Olteanu Todor	„	„	„
30.	Oprea T. Dumitru	„	„	„
31.	Curcă Marin	1915	„	„
32.	Chiuchiunea Ghe.	„	„	„
33.	Berechet Alexandru	„	„	„
34.	Raicu Alexandru	„	„	„
35.	Vâlcică Radu	„	„	„
36.	Neaga Tudor	1898	43 Inf.	„
37.	Mircea Tache	„	„	„
38.	Gârlea Ghe.	„	„	„
39.	Dițoiu Radu	1899	„	„
40.	Cincă Scarlat	1902	„	„
41.	Olteanu Petre	1903	„	„
42.	Dicu Dumitru	„	„	„
43.	Rașoga Petre	1904	„	„
44.	Rotaru Constantin	„	„	„
45.	Chiroiaca D-tru	„	„	„
46.	Calotă Voicu	„	„	„
47.	Dincă Datcu	1906	„	„
48.	Vlad Florea	„	„	„
49.	Colțan Nicolae	„	„	„
50.	Nițu Vasile	1917	„	„
51.	Dobrin Radu	1898	„	„
52.	Olteanu Marin	1916	3 Vână.	„
53.	Bălan Marin	1907	43. Inf.	„
54.	Dumitra Nicolae	1904	1 Pion.	„
55.	Țiganu Anghel	1894	43 Inf.	„
56.	Alexandra R. Olteanu	„	„	„
57.	Colțan Ion	1909	C.F.	„
58.	Colțan C-tin	1918	-	-
59.	Aldescu Pană	1908	5. Vână	„
60.	State Ghe.	1911	„	„
61.	Oprea T Ion	„	9 Roșiori	„

Nr.	Numele și și prenumele	Contingent	Regimentul	Gradul
62.	Dicu Ghe.	1913	2 Roșiori	„
63.	Bălan D-tru	1916	1 Tren.	„
64.	Ștefan D-tru	„	„	„
65.	... D-tru	1917	23. Inf.	„
66.	... Florea	1896	Etape	„
67.	1913	Corp. Jand.	„
68.	Olteanu Ghe.	1900	80 Inf.	„
69.	Vasile Ilie	„	„	„
70.	Brătulescu Anghel	1901	„	„
71.	Cristescu C-tin	1902	„	„
72.	Vâlcică Dumitru	„	21. Art.	„
73.	Dascălu Ghe.	„	1 Pion.	„
74.	Curcă Constantin	1916	„	„
75.	Ștefan Marin	1909	2 Pion.	„
76.	Rusu Marin	1909	„	„
77.	Cocoșatu Ilie	1906	Com. 1 Sub. Ziz.	„
78.	Văduva Ion	1915	„	„
79.	Ciobanu Vasile	1906	9 Art.	„
80.	Șuțu Ghe.	1917	„	„
81.	Voican Ion	1905	43 Inf.	„
82.	Șarpe Constantin	1903	„	„
83.	Istrate Pană	1906	„	„
84.	Olteanu Ion	„	„	„
85.	Tudor Marin	„	„	„
86.	Aldescu Ion	1908	„	„
87.	Aldescu Straftate	„	„	„
88.	Staicu Neagu	1909	„	„
89.	Rașoga Ion	„	„	„
90.	Croitoru D-tru	„	„	„
91.	Cofaci Tănăsache	„	„	„
92.	Drăghici Marin	1916	„	„
93.	Vlad Radu	1918	„	„
94.	Banciu Sandu	1898	80 Inf.	„
95.	Olteanu Alexandru	1917	3 Olt	„
96.	Mitrache Marin	„	„	„
97.	Feraru Dumitru	„	„	„

Nr.	Numele și și prenumele	Contingent	Regimentul	Gradul
98.	Staicu Stan	„	„	„
99.	Belu Ghe.	„	„	„
100.	Lincan Eftimie	1918	„	„
101.	Banciu Gheorghe	„	„	„
102.	Gheorghe Cristache	„	„	„
103.	Chiuchiunea Marin	1919	3 Olt	„
104.	Mătușa Năstase	„	„	„
105.	Cocoșatu Nicolae	„	„	„
106.	Bălan Marin	„	„	„
107.	Burcioiu Matei	1892	43. Inf.	„
108.	Mărghidanu Hristache	1893	„	„
109.	Ion Alexandru	1894	„	„
110.	Dragnea Grigore	1895	„	„
111.	Burcea Dumitru	1896	„	„
112.	Sora Vasile	1897	„	„
113.	Rusu Tudorache	„	„	„
114.	Aldescu Ilie	„	„	„
115.	Șuțu Dobre	„	„	„
116.	Toporan Ion	1898	„	„

Starea de conservare: foarte bună (restaurat 2013).

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu de la Slatina sunt trecuți ca originari din Crâmpoia:

Nr.	Numele	Gradul	Ctg.	Mort	Poziția
1.	Crâmpoeșu Clement	sg.	1907	Buliga	S 17
2.	Stancu Marin	cap.	1907	Valea Zăbrăuciorului	S 19

DRĂGĂNEȘTI-OLT oraș

1. Cruce memorială dedicată preotului C. Păunescu⁴³

⁴³ Menționată în **Zorzoiliu, 1997**, p. 50, 188

Crucea este primul monument ridicat, în fosta comună Drăgănești, pe strada Morii, de către familia preotului Păunescu din Radomirești (fostă Mihăeștii de Jos).

Crucea de piatră a servit drept monument pentru eroii comunei până în anul 1929 când s-a ridicat monumentul aflat azi în centrul actualului oraș. În tabelul Plășii Drăgănești privind monumentele aflate la 12 dec. 1936 pe teritoriul său, monumentul de la Mihăeștii de Jos figurează ca ridicat în anul 1918 de pietrarul Batista⁴⁴ contra sumei de 21.000 lei⁴⁵.

Crucea este amplasată la ieșirea din Drăgănești spre Stoicănești. Este realizată în piatră și este înaltă de 3 m.

Pe un postament de o treaptă de plan pătrat din beton se ridică un soclu din două blocuri paralelipipedice de dimensiuni diferite suprapuse și o coloană cu capitel care susține crucea.

Pe monument apar inscripțiile:

1. „În acest locu sa* stins viața preotului C Păunescu în etate de 28 ani, ecsecutat* la 21 februarie de armata imperială germană, lăsând nemângăiată soția cu 2 copii și părinți, frați, surori. 1917”.

2. „Triști de soarta fiului, Naie Păunescu și Stana Naie Păunescu din Comuna Mikăeștii* de Jos Olt”.

Numele preotului Păunescu este înscris atât pe monumentul de la Drăgănești (poz. 2) cât și pe monumentul de la Radomirești (poz. 1).

În anul 2012 monumentul a fost restaurat. În urma operațiilor de restaurare au fost aplicate pe soclu și pe coloană trei plăci de marmură pe care sunt reluate vechile inscripții de pe monument la care se aduagă inscripția: „Restaurat A. N. C. M. R. R. Subfiliala Drăgănești-Olt, 25 octombrie 2012. De asemenea, fotografia veche, cu silueta în picioare a preotului Păunescu a fost înlocuită o altă fotografie care îl reprezintă pe acesta în bust.

Starea de conservare: bună. Restaurat 2012

2. Monumentul eroilor căzuți în Primul Război Mondial

Numărul cunoscut în 1924 al morților în acest război din comuna Drăgănești (localitatea a devenit oraș în 1968) se cifra la 115⁴⁶.

⁴⁴ Batista Durigo, italian stabilit la Drăgănești, a mai construit biserica din Radomirești, unde a slujit preotul C. Păunescu (Vînătoru, 2010, p. 58)

⁴⁵ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 62.

⁴⁶ A.J.O., 1924, p. 165

Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale autoriza la 18 mai 1928 Comitetul eroilor din comuna Drăgănești să strângă sumele necesare ridicării unui monument prin 1.000 de chitanțe ce vor circula în jud. Olt timp de un an, până la 15 mai 1929⁴⁷. La 26 februarie s-a redactat un proces verbal care consemna următoarele: „Noi, locuitorii din comuna Drăgănești-Olt întruniți în urma convocării d-lui primar Ionel Manolescu în localul șc. nr. 1 am ascultat darea de seamă făcută de d-l Vasile Pucleşeanu și Pr. C.I. Nicolescu asupra celor făcute până în prezent la Monumentul Eroilor și în urma celor expuse am hotărât: 1. completarea comitetului (mulți plecați sau decese). Scopul acestui comitet este ca prin mijloacele ce le vor găsi de cuviință: serbări, ofrande și cotizații etc. să strângă suma necesară pentru ridicarea unui monument în amintirea eroilor Neamului Românesc și pentru început s-a decis ca toți membrii aici trecuți să se subscrie în dreptul fiecăruia cu suma ce găsește că poate contribui, care sumă se obligă a o vărsa casierului comitetului la cerere când se va face comanda monumentului”⁴⁸.

Sumele variau între 200 și 10.000 lei. În comitet intrau 31 de membri, președinte fiind Nicu Iliescu Peret ce contribuia cu suma de 10.000 lei. Suma adunată se ridica pe atunci la 30.495,75 lei. Această sumă a fost depusă la banca populară „Sf. Nicolae” din localitate. Depunerea avea o dobândă care, calculată la zi, ridica suma la 40.495,75 lei⁴⁹. Pentru completarea fondurilor necesare, la 5 aprilie 1929 s-a organizat o serbare. Rezultatul completării acestor fonduri era anunțat prefectului la 1 septembrie 1929 de către Nicu Iliescu⁵⁰. Tabelul Preturii Drăgănești privind monumentele aflate la 12 decembrie 1936 pe teritoriul preturii prezintă acest monument ca fiind ridicat în iunie 1929 de către E. Iliescu Pereth. Suma cheltuită se ridicase la 230.000 lei⁵¹.

Monumentul a fost lucrat la un atelier din Craiova.

Amplasat în centrul orașului, a fost realizat din piatră și inaugurat 1929. A fost placat cu marmură în 2006.

Pe o platformă pavată cu dale se ridică un postament din două trepte de beton, care susțin un soclu înalt, format din trei blocuri paralelipipedice suprapuse. Elementul central îl constituie statuia *ronde-bosse* a unui soldat în ținută de campanie, în mărime naturală, cu arma la picior. Întregul ansamblu are cca. 6 m.

⁴⁷ P.J.O., 1928, ds. 52, f. 46.

⁴⁸ Ib., f. 19.

⁴⁹ Ib., f. 19.

⁵⁰ P.J.O., 1929, ds. 169, f. 98.

⁵¹ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 62.

Pe monument sunt trecute numele eroilor și inscripțiile:

1. „*Glorie eternă eroilor din Drăgănești, 1916-1919*”

2. „*Mărășești, Mărăști, Oituz, Jiu*”

Eroii comunei(235):

Lt. col. 1. George I. Antonescu

Preot 2. Păunescu Constantin

Srg. col. 3. Manolescu Petre

Plt. maj. 4. Popescu Alexandru

Srg. 5. Zaharia Ioan

Cap. 6. Tudorică Mandache, 7. Ulescu Ioniță, 8. Parcălabescu Grigore, 9. Jumuga T. Tudor

Soldați 10. Popescu Alexandru, 11. Bălănescu Florea, 12. Bărbulescu Năstase, 13. Paraschiv Florea, 14. Dogaru Alexandru, 15. Onescu Gheorghe, 16. Rădulescu Nicolae, 17. Constantinescu Gh., 18. Bădălan Nastase, 19. Catana Constantin, 20. Stănescu Ion, 21. Jianu Alexandru, 22. Rusciucă Gheorghe, 23. Marin Gheorghe, 24. Dumitrescu Tudor, 25. Beșliu Constantin, 26. Turbatu Dumitru, 27. Catană Dumitru, 28. Iacob Dumitru, 29. Popescu Ion, 30. Voinescu Stan, 31. Toancă Tudor, 32. Pieptănescu Ion, 33. Valman Carol, 34. Vesela Ion, 35. Snop Florea, 36. Cocioran Fane, 37. Boeru Grigore, 38. Mihai Badea, 39. Budan Tudor, 40. Cîncea Ion, 41. Stancu Rădoi, 42. Turbatu Ilie, 43. Dogaru Marin, 44. Jumuga Stan, 45. Beșliu Marin, 46. Păun Ilie, 47. Tonea Tudor, 48. Potecaru Niță, 49. Catană Dumitru, 50. Bădălan Paraschiv, 51. Iliescu Anghel, 52. Olaru Constantin, 53. Bănică Constantin, 54. Mihalache Ion, 55. Cocioran Gh., 56. Mutulescu Gh., 57. Neaga Constantin, 58. Marin Mihalache, 59. Miciorga I. Marin, 60. Ștefănescu Scarlat, 61. Drăgușin Nicolae, 62. Lulache Constantin, 63. Caragea Nicolae, 64. Manea Alexandru, 65. Petrescu George, 66. Bălănescu Arsente, 67. Troancă Grigore, 68. Răducoiu Ilie, 69. Bărbulescu Lixandru, 70. Richițeanu Ioan, 71. Florea Dumitru, 72. Miu Mihalache, 73. Bantea Mihalache, 74. Pancea Radu, 75. Pitaru Vasile, 76. Tudosie Tudor, 77. Tudosie Radu, 78. Burtea Ilie, 79. Spătaru Ioan, 80. Petre Popescu, 81. Burtea Ion, 82. Popescu Ioan, 83. Toancă Dumitru, 84. Tâmbalău Ioan, 85. Preoteasa Ioan, 86. Badea Stancu, 87. Tudorică Stan, 88. Stanciu Badea, 89. Stănescu Petre, 90. Bercea George, 91. Drăgușin Ioan, 92. Grecuțu Ioan, 93. Șerban Tudor, 94. Călin Costică, 95. Hristea Ioan, 96. Popescu Ilie, 97. Drăgușin Ioan, 98. Craiu George, 99. Bădălan Ioan, 100. Florea Ilie, 101. Șerban Ion, 102. Joia Vlad, 103. Snop Stan, 104. Peicea Marin, 105. Mutu Tudor, 106. Joia Constantin, 107. Stanică Cantili, 108. Rădoi Ioan, 109. Gramuș Ioan, 110. Snop Gheorghe, 111. Popescu Constantin, 112. Mionel Dumitru, 113. Bădălan Dumitru, 114. Dumitru Pantelie, 115. Mihalache

Ilie, 116. Raicea Mihalache, 117. Brutaru Constantin, 118. Dumitrescu Pandele, 119. Lulache Grigore, 120. Craiu Mandache, 121. Stroiescu Ioan, 122. Mândroc Constantin, 123. Dorobanțu Nicolae, 124. Zevrescu Ioan, 125. Dumitrescu Ioan, 126. Bădălan Alexandru, 127. Bărbulescu Marin, 128. Nistor Grigore, 129. Mândroc Alexandru, 130. Busuioc Alexandru, 131. Jumuga Constantin, 132. Paraschiv Mihalache, 133. Scoican Lisandru, 134. Știrbu Constantin, 135. Ivăncescu Ilie, 136. Andrei Gheorghe, 137. Paraschiv Alex., 138. Tobescu Constantin, 139. Constantinescu Gh., 140. Sora Constantin, 141. Mehedințu Ioan, 142. Mateescu Tudor, 143. Păsărică Vasile, 144. Nistor Vasile, 145. Turbatu Vasile, 146. Stoenică Fanică, 147. Păsărică Pascu, 148. Logofătu Ilie, 149. Paraschiv Ioan, 150. Grămuș Gh., 151. Manea Ioan, 152. Radu Ion, 153. Boghinel Niță, 154. Rădoi Petre, 155. Joia Voicu, 156. Joia Nicolae, 157. Pătru Grigore, 158. Preda Ilie, 159. Ioana Dumitru, 160. Budan Ioan, 161. Mateescu Radu, 162. Moț Ioan, 163. Vasile Dincă, 164. Catană Florea, 165. Coman Florea, 166. Păiuș Toma, 167. Dina Radu, 168. Rinja Ioan, 169. Drăgușin Ioan, 170. Burtea Marin, 171. Stoica Anghel, 172. Dogaru Ion, 173. Burtea Niță, 174. Mionel Grigore, 175. Tacu Florea, 176. Marin Nae, 177. Racescu Călin, 178. Marin Boieru, 179. Mândroc Ion, 180. Zidaru Mișu, 181. Caragea Tudor, 182. Nădescu Voicu, 183. Păiuș Constantin, 184. Panciu Florea, 185. Grigore Dumitru, 186. Banta Nicolae, 187. Vișan Dumitru, 188. Dobre Constantin, 189. Logofătu Marin, 190. Rădoi Tudor, 191. Vasile Tache, 192. Bădălan Nicolae, 193. Bănică Grigore, 194. Lulache Vasile, 195. Popescu Tudor, 196. Olteanu Marin, 197. Dumitrana Marin, 198. Onescu Constantin, 199. Diaconeasa Marin, 200. Băsăceanu Ion, 201. Catană Constantin, 202. Adameșteanu Cîrstea, 203. Panciu Pantelimon, 204. Tămbălau Constantin, 205. Bărbulescu Constantin, 206. Tănăsescu Constantin, 207. Popescu Alexandru, 208. Bărbulescu Marin, 209. Durigo Francisco, 210. Bădălan Grigore, 211. Jumuga Mandache, 212. Neamțu Pantelimon, 213. Ciobănică Gheorghe, 214. Ciobănică Marin, 215. Dorobanțu Florea, 216. Jianu Marin, 217. Dincă Ioan, 218. Dincă Joia, 219. Catană Ioan, 220. Mutu Domnin, 221. Monea Marin, 222. Preda Marin, 223. Purcărea Marin, 224. Ulei Grigore, 225. Preda Ion, 226. Constantin Petre, 227. Mitroi Stan, 228. Negrila Ioan, 229. Voicu Ioan, 230. Podaru Călin, 231. Bărbulescu Ioan, 232. Dima Ioan, 233. Teodor Ilie, 234. Văduva Ioan, 235. Catană Fănică.

Monumentul a fost restaurat în anul 1981 prin grija prof. Traian Zorzoliu din Drăgănești. Restaurarea a costat 10.000 lei care au fost donați de primăria orașului.

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu de la Slatina sunt trecuți ca făcând parte din Reg. 43 infanterie următorii soldați din Drăgănești (ultimul neidentificat pe monumentul din Drăgănești):

Nr.	Nume	Ctg.	Mort	Poziția
1.	Preda Ilie	1909	Buliga	E 19
2.	Troancă D.	1909	Buliga	N 23
3.	Dumitrescu M.	1909	Buliga	N 24

Stare de conservare: bună.

GHIMPEȚENI com.⁵²

Monumentul eroilor

A fost ridicat în 1985 din inițiativă locală și cu contribuția financiară a sătenilor. Este amplasat în curtea bisericii „Sf. Ioan Botezătorul” din localitate și are o înălțime de cca 3,5 m.

Pe un postament dintr-o treaptă de plan rectangular de beton se ridică un soclu din patru blocuri din beton, de forme și dimensiuni diferite, suprapuse. Soclul susține o placă de marmură cu o cruce în basorelief. Pe fațada principală a monumentului și pe una din fațadele laterale ale soclului sunt aplicate plăci de marmură. Pe una dintre acestea se află un basorelief cu o pușcă și o baionetă încrucișate încadrând o cască militară. Pe celelalte sunt trecute numele eroilor și inscripțiile următoare:

1. „Cinste eroilor patriei”.

2. „Acest monument s-a ridicat în memoria eroilor satului Ghimpețeni-Olt prin contribuția sătenilor și cu inițiativa și stăruința Cons. Parohial și a preotului paroh Ion Bănuța în 1985”.

Eroii comunei (82):

Primul Război Mondial (41):

Plt. maj. 1. Nicula N. Marin

Serg. 2. Crăciun Nic., 3. Pomacu Ilie

Cap. 4. Pomacu I. Radu, 5. Rusu C-tin

Sold. 6. Apostol Radu, 7. Anghel Marin, 8. Badea S. Ion, 9. Bădoi D-tru, 10. Bărbăscu Păun, 11. Căușu Ilie, 12. Cismaru Stan, 13. Crîmpoiescu Clement, 14. Crăciun C-tin, 15. Drăgan Fircă, 16. Dinică Mihai, 17. Ganciu Ion, 18. Giurea Ilie, 19. Mihai Ilie, 20. Mihai C-tin, 21. Popescu N., 22. Manolache Ion, 23. Nicula Voicu, 24. Neagoe Ion, 25. Olteanu S. Stancu, 26. Olteanu Preda, 27. Olteanu Ștefan, 28. Olteanu M. Stancu, 29. Olteanu M. Ilie, 30. Olteanu D-tru, 31. Purcaru N. Marin, 32. Purcaru Oprea, 33. Pistol Ion, 34. Stoica R. D-tru, 35. Stoica M. Radu, 36. Saioc N. Ion, 37. Șerban Păun, 38. Ungureanu Barbu, 39. Văleanu M. Vasile, 40. Văleanu Ilie, 41. Zamfira Niță.

Al Doilea Război Mondial (41):

⁵² Comuna Ghimpețeni a fost înființată în anul 1864. Între anii 1968- 2005 localitatea s-a transformat într-o unitate administrativ teritorială mai mică, sat. (D.I.L.J.O, vol. II, p. 42)

Serg. maj. 1. Apostol Ghe., 2. Crăciun M. Ilie

Serg. 3. Bălăceanu Radu, 4. Bărăscu Ilie, 5. Ciobanu I. D-tru, 6. Ceașescu Nic., 7. Giurea C. C-tin, 8. Olteanu Vasile, 9. Stefan Ilie, 10. Voiculescu Alex.

Cap. 11. Baron Nic.

Frunt. 12. Ciobanu Petre, 13. Ghiorghiță Ion

Sold. 14. Anghel Ghe., 15. Baron Ghe., 16. Bărăscu Ghe., 17. Berindei Alex., 18. Bălan Ghe. Ilie, 19. Ciaușu Ghe. Ion, 20. Ciaușu C-tin, 21. Ciobanu Minu, 22. Ciobanu I. Ghe., 23. Ciobanu I. Marin, 24. Cîrstea Marin, 25. Dincă R. Florea, 26. Dinu C-tin, 27. Gaiță C-tin, 28. Grigore C-tin, 29. Luptaciui Andrei, 30. Mihai Florea, 31. Mușă Ilie, 32. Manolache Carpu, 33. Moșteanu Alex., 34. Olteanu Năstase, 35. Olteanu S. Ion, 36. Petrișor Ghe., 37. Smaranda D-tru, 38. Ștefan C-tin, 39. Șerban Grigore, 40. Tudora Smarandache, 41. Văleanu Ilie.

Stare de conservare: bună.

GRECI sat
com. Schitu

Monumentul eroilor

A fost ridicat în anul 1975 din inițiativă locală, cum scrie în una din inscripțiile de pe soclu.

Se află în curtea bisericii „Sf. Ierarh Nicolae” din sat și are o înălțime de cca 3 m.

Pe un postament dintr-o treaptă de beton de plan pătrat se ridică un soclu din piatră format din trei blocuri paralelipipedice și o coloană cu capitel pe care se află o cruce din marmură albă.. Pe fațada principală se observă un basorelief înfățișând o cască pe un afet de tun, o baionetă și o ramură de stejar vopsite în negru, verde, brun.

Pe monument sunt săpate numele eroilor și următoarele inscripții:

1. *„Spre amintirea, cinstirea și recunoștința eroilor din satul Greci căzuți pentru patrie”*

2. *„S-a ridicat acest monument în anul 1975 din contribuția bunilor donatori din satul Greci din inițiativa și stăruința Comitetului parohial local. Veșnic recunoscători eroilor căzuți la datorie”*

3. *Nu-i plîngeți, ci-i slăviți,/ În cîntecele voastre,/ Prin jertfa vieții ei ne-au dat,/ Mîndria timpurilor noastre”.*

Eroii comunei (82):

Serg. I Iancu Octavian

Cap. 2. Ionițoaia Stancu

Sold. 3. Avramescu Vasile, 4. Anghel Marin, 5. Băjan Ilie, 6. Băjan Ion, 7. Băjan Dumitru, 8. Badea Marin, 9. Botgros Neagu, 10. Badea Ilie, 11. Băloi Marin, 12. Bărbuț Ion, 13. Bastangă Radu, 14. Constantin Ilie, 15. Chirilă Dumitru, 16. Coveianu Constantin, 17. Constantin Gheorghe, 18. Diaconescu Nicolae, 19. Dinu Ilie, 20. Drăgan Dumitru, 21. Dan Ion, 22. Gangiu Ion, 23. Ivănescu Lazăr, 24. Iscriu Marin, 25. Iscriu Ion, 26. Lunganu Constantin, 27. Lache Tudor, 28. Manda Alecu, 29. Marcu Alecu, 30. Mișu Gheorghe, 31. Lunganu Florea, 32. Lunganu Constantin, 33. Lunganu Marin, 34. Nicula Constantin, 35. Preduț Ion, 36. Preduț Florea, 37. Stoican Marin, 38. Scaete Florea, 39. Tâmbălău Gheorghe, 40. Tatu Ion, 41. Vidroi Ilie, 42. Vișan Florea, 43. Dobrescu Dumitru, 44. Stoican Marin, 45. Cojocar Ion, 46. Moșteanu Gheorghe, 47. Bonciu Stoian, 48. Conea Ștefan, 49. Petcu Florea, 50. Dumitru Olteanu (Lisa), 51. Matei Marin, 52. Băjan Constantin (Schitu), 53. Badea Dumitru, 54. Manolache Ilie, 55. Nicula Grigore, 56. Oprea Gheorghe, 57. Preduț Nicolae, 58. Răcaru Smarandache, 59. Stan Constantin, 60. Stanca Pană, 61. Sora Ilie, 62. Șisu Badea, 63. Scaete Ion, 64. Șisu Gheorghe, 65. Tudor Alecu, 66. Tudor Păun, 67. Urs Marin, 68. Ungureanu Tudor, 69. Vidroi Ion, 70. Vișan Petre, 71. Vidroi Ion, 72. Vișan Niță, 73. Vișan Vasile, 74. Tudor Constantin, 75. Busuioc Marin, 76. Coveianu Constantin, 77. Costea Florea, 78. Coveianu, Nicolae, 79. Cioacă Marin, 80. Constantin Nicolae, 81. Diaconescu Alexandru, 82. Diaconescu Ion.

Stare de conservare: bună.

ICOANA com.

Cruce memorială închinată eroilor comunei

În 1924 Icoana făcea parte, alături de satul Floru, din comuna Icoana. Numărul trecut în statisticile oficiale din 1925 al celor căzuți în primul Război Mondial din comuna Floru era de 70⁵³. Din satele Ursoaia și Ciuciu, care sunt astăzi sate componente ale comunei Icoana, au murit în acel război 66 de oameni. În cinstea lor s-a dorit realizarea unui monument.

La 31 iulie 1937 Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale autoriza comitetul pentru ridicarea unui monument în satul Ursoaia. Se trimiteau 4 registre chitanțiere cu câte 100 file. Acestea puteau circula în jud. Olt până la 31 ianuarie 1938⁵⁴. Președintele comitetului era preotul

⁵³ *AJO*, 1924, p. 170.

⁵⁴ *P.J.O.*, 1937, ds. 34, f. 90.

Radu Popescu. Acesta depunea la 17 februarie 1938 un chitanțier cu suma strânsă de 4.600 lei. Preotul o socotea insuficientă și ruga prefectura să aprobe prelungirea termenului cu încă un an (până la 31 ianuarie 1939)⁵⁵. În perioada februarie – 21 noiembrie 1938 s-au mai strâns 1.350 lei și aceștia insuficienți. Se cerea o nouă prelungire a colectei⁵⁶. Din lipsă de fonduri, în Ursoaia monumentul nu s-a realizat.

Crucea din comuna Icoana s-a ridicat în iulie 2008 din inițiativă locală, membrii comitetului fiind menționați pe una din inscripțiile monumentului. A fost realizată de sculptorița Alina Enache.

Se află amplasată în fața bisericii „Sf. Împărați Constantin și Elena” din localitate și are o înălțime de cca. 2,5 m. Pe o platformă pietruită se află un postament din două trepte de plan pătrat din beton placat cu gresie neagră. Pe postament se ridică un soclu din aceleași materiale în forma unui trunchi de piramidă care susține o cruce din marmură albă. Pe soclu au fost aplicate plăci de marmură albă în forma unor cărți deschise pe care sunt trecute numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „Cinstire și glorie eternă eroilor comunei Icoana, județul Olt care s-au jertfit pentru libertate în primul 1916-1918 și al doilea 1941-1945 război mondial”.

2. „Comitetul de inițiativă 1. Ing. diplomat primar Gheorghe Perieșeanu, 2. Alina Enache sculptor, 3. Ing. Grigore Dobre, 4. Ion Fetița . Iulie 2008”

Eroii Comunei (70):

A. satul Icoana (36)

Primul Război Mondial (14): 1. Albu Ioniță, 2. Ageac C-tin, 3. Boajă C. Alex., 4. Dumitru Preda, 5. Iordache Niță, 6. Ilie Marin, 7. Ioniță Ioniță, 8. Jianu Alexandru, 9. Matei Radu, 10. Neamțu Ene, 11. Neașcu Sandu, 12. Nicula Constantin, 13. Șerban Nicolae, 14. Tănase Ion.

Al Doilea Război Mondial (22): 1. Albu I. Marin, 2. Albu Tudor, 3. Albu P. Ion, 4. Ilie M. Ion, 5. Matalan D. Ion, 6. Neașcu Oică, 7. Pițigoi Mircea, 8. Gheorghe Simion, 9. Gheorghe F. Simion, 10. Manolache Voicu, 11. Manolache Florea, 12. Mateescu M. Păun, 13. Neașcu Dumitru, 14. Neașcu Alex., 15. Popescu F. Nicolae, 16. Stan G. Gheorghe, 17. Tănase Meltiade, 18. Tabacu Badea, 19. Toaje Constantin, 20. Voicu A. Ion, 21. Voiculeț Ion, 22. Voiculeț Gheorghe.

⁵⁵ P.J.O., 1938, ds. 48, f. 16.

⁵⁶ Ib., f. 159.

B. Satul Floru (9): Al Doilea Război Mondial (9) : 1. Burciu Alexan., 2. Ilie Nicolae, 3. Iordache Dumitru, 4. Marineci Ilie, 5. Onexe Radu, 6. Rotaru Dumitru, 7. Stănculescu Ilie, 8. Stroe Nicolae, 9. Stancu Constan.

C. Satul Ursoaia (25): Al Doilea Război Mondial: 1. Ciobanu Ion, 2. Calotă Ilie, 3. Calotă Marin, 4. Calotă Petrică, 5. Cârstea Nicolae, 6. Ciucescu Ion, 7. Chiriță Nicolae, 8. Cîmpoeru Alex., 9. Drăghici Ion, 10. Dulfeanu Marin, 11. Florea Dumitru, 12. Florian Tudorică, 13. Gheorghe Ion, 14. Ionescu Nicolae, 15. Marinescu Dumitru, 16. Mateescu Mircea, 17. Popescu Ion, 18. Pițigoi Marin, 19. Rădulescu Iorga, 20. Roșioru Florea, 21. Stoian Marin, 22. Selea Alexandru, 23. Selea Constantin, 24. Stoica M. Alex., 25. Toma Ion.

Numele eroilor din Ciuciu, cătun din Ursoaia, nu apar separat pe monumentul din Icoana dar sunt consemnate pe fresca pridvorului bisericii „Sf. Nicolae” din satul Ciuciu-Ursoaia.⁵⁷

Pe peretele sudic al bisericii se află trecuți următorii decedați în Primul Război Mondial: 1. Nuță Nicolae, 2. Nuță Bitu, 3. Nuță Alexandru, 4. Periețeanu Năstase, 5. Rada Gheorghe, 6. Brînaru Ion, 7. Brînaru Gheorghe, 8. Teodorescu Cîrstea, 9. Mitru Constantin, 10. Drăghici N. Marin, 11. Drăghici Voicu, 12. Marin R. Dumitrașcu, 13. Ghencea Stan, 14. Dragnea Constantin, 15. Stoian Badea, 16. Matei Dima, 17. Pană St. Ion Marin, 18. Nicolae I. Nicolae.

Pe peretele nordic se află cei decedați în al Doilea Război Mondial. În afara celor menționați pe monument, sunt trecuți: 1. Florea Nicolae, 2. Dumitru Marin, 3. Nicolae Constantin, 4. Ghiță Gh. Nicolae, 5. Stanciu I. Nicolae, 6. Tudor Gh. Ion, 7. Marin St. Ilie, 8. Chiriță Marin, 9. Stoian Voicu, 10. Rada M. Ion, 11. Ștefan Marin, 12. Dumitrașcu Ion, 13. Teodorescu Badea, 14. Rădulescu Ion, 15. Ion St. Ion.

Tot în Ursoaia, pe peretele nordic al bisericii „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” și „Sf. Alexie, omul lui Dumnezeu” sunt trecuți morții dintre 1941-1945, în total 35 de nume. În plus față de numele de pe monument sunt: 1. Matei Dima, 2. Rădulescu Nicolae 3. Chiriță Marin.

Starea de conservare : bună.

⁵⁷ Informații primite de la doamna Ioana Chiriță și preotul Miu Florea din sat (în iunie 2010).

IPOTEȘTI com.

Monumentul eroilor

Monumentul a fost înălțat în 1984 de către urmașii celor care au căzut în al al Doilea Război Mondial, așa cum este scris pe una din inscripții. Este amplasat în centrul comunei și are o înălțime de 3 m.

Pe un postament în trei trepte de beton de plan rectangular se ridică un soclu pararelipipedic. Soclul susține bustul unui soldat cu arma la piept. Pe soclu sunt aplicate plăci de marmură cu numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „Acest monument s-a ridicat în aug. 1984 de către fiii eroilor: 1. Noată M. D-tru, 2. Gicu Ghiță, 3. Rizea Marin, 4. Tutunaru Florea, 5. Grădinaru Gh., 6. Ionel Ghiță, 7. Natotu Florea, 8. Ciulu Zamfir, 9. 10. Ilie Zamfir, Grădinaru Ilie, 11. Lungu Giculan, 12. Stroe Alex. Au colaborat: Cîrstea Gh. Cepăreanu, Mazilu A. Gheorghe, Dinulescu Z. Marin, Culce I. Pricoliciu. Sfințit de preot Nicolae Alex.”

2. „Ei s-au dus și n-au mai venit/ Dar numele lor a rămas în granit.”

3. „Să nu plîngeți pe eroi/ Ei mereu sunt printre noi/ În veci rămân neuitați/ Că ne-au fost părinți și frați”

Eroii comunei (66):

Primul Război Mondial (41):

1. Noată C. Dumitru, 2. Tutunaru Gheorghe, 3. Ciolponea Radu, 4. Căruntu Gheorghe, 5. Pantelică Zamfir, 6. Pantelică Dumitru, 7. Ilie Marin, *. Bălan Stanciu, 9. Lungu Dumitru, 10. Cuțaru Marin, 11. Vînt Petru, 12. Ghiță N. Ion, 13. Sterie Marin, 14. Ungureanu Dumitru, 15. Ghiță C. Ion, 16. Streche Ilie, 17. Ciobanu Dumitru, 18. Pîrvu Ilie, 19. Pricoliciu Gheorghe, 20. Gîscă C-tin, 21. Tudorică Dumitru, 22. Tudorică Voicu, 23. Popescu Petre, 24. Popescu Gheorghe, 25. Neacșu Voicu, 26. Neacșu Ion, 27. Neacșu Ilie, 28. Albei Gheorghe, 29. Albei C-tin, 30. Lințoiu Marin, 31. Enache Ilie, 32. Grădinaru Grigore, 33. Ilinca Nicolae, 34. Lupu A. Ilie, 35. Pricoliciu Zamfir, 36. Cuțaru Gh., 37. Șerban Pavel, 38. Sterie Ilie, 39. Streche Radu, 40. Ristea Ion, 41. Ilie Puican

Al Doilea Razboi Mondial (25):

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
1.	Noată R. Marin	1934	Serg.
2.	Căpraru Alexe	1933	Sold.

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
3.	Rizea Smarandache	1930	Cap.
4.	Tutunaru Tudor	1934	Sold.
5.	Grădinaru Paraschiv	„	„
6.	Ghiță Ilie	1941	Cap.
7.	Natotu Păun	1934	Sold.
8.	Ilie Marin	1938	„
9.	Ciulu Ion	1934	„
10.	Ilinca Z. Nicolae	1936	„
11.	Lungu Marin	1934	„
12.	Stancu Nicolae	1941	„
13.	Noată Radu	1936	„
14.	Pricoliciu Nicolae	1922	„
15.	Patalan C-tin	1945	„
16.	Neacșu D-tru	1941	„
17.	Gavrilă Nicolae	1938	„
18.	Chișora Ion	1940	„
19.	Petre Ion	„	„
20.	Stroe Marin	1934	„
21.	Ristea Nicolae	1941	„
22.	Mazilu Marin	„	„
23.	Brezoi Zamfir	„	„
24.	Căpraru Tanta	„	„
25.	Andrei Ion	1936	„

Starea de conservare: bună.

IZVOARELE com.

Cruce memorială

O statistică oficială întocmită în 1924 indică pentru Primul Război Mondial 83 de morți din Alimănești și 103 din Izvoarele⁵⁸.

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu de la Slatina sunt trecute numele a 2 soldați din Reg. 43 Infanterie, originari din Alimănești, morți la Buliga, cu mențiunea că din această unitate au murit pe front 21 de soldați din localitate⁵⁹, ale căror nume nu apar pe monumentul din Slatina.

⁵⁸ *AJO*, 1924, p. 128, 173.

⁵⁹ *Epure*, 2011, p. 131-136

Nr.	Numele	Contingent	Poziția
1.	Sârbu Teodor	1915	E poz. 26
2.	Preduț Marin	1916	S poz. 34

În cinstea acestor eroi s-a dorit ridicarea unui monument. La 30 august 1936 locuitorii s-au întrunit la primărie „în vederea construirii unui Monument al eroilor din comună. Cu acest gest suntem animați de dorința de a cinsti memoria acestor eroi și a contribui la cimentarea sentimentului național în sufletele tinerelor vlăstare, cetățenii țării de mâine. D-l M. Sârbu face un călduros apel în această privință rugând cetățenii ca la înfăptuirea acestei opere să punem suflet și să fim dezbrăcați de orice alte considerente care ar întina-o”. Se alege un comitet de 15 membri în acest scop. La 13 septembrie 1936 comitetul se întrunește alegând ca președinte pe primarul Stancu Zorlescu, asistat de Florea St. Vișan drept casier⁶⁰. Monumentul nu s-a realizat în această perioadă, ci abia în anul 2000.

A fost amplasat în centrul comunei și are o înălțime de cca. 3 m. Pe un postament din trei trepte de plan pătrat din beton se ridică un soclu de forma unui trunchi de piramidă pe care e amplasată o cruce din marmură albă. Pe soclu sunt aplicate două plăci de marmură pe care sunt trecute următoarele inscripții:

1. „Acest monument a fost ridicat în anul 2000 pentru cinstirea bravilor eroi din comuna Izvoarele Alimănești care și-au jertfit viața pentru drepate și libertate. Amintire eternă”.

2. „Glorie eternă eroilor din comuna Izvoarele Alimănești căzuți în luptă în I și al II-lea război mondial pentru apărarea pământului strămoșesc. Dumnezeu să-i odihnească-n pace!”

Pe monument nu sunt trecute numele eroilor. Acestea apar în două tablouri expuse în biserica din localitate, realizate de Victor Epure (lt col. r.) și preoții Gheorghe Crețu, Gheorghe Badea și Marian Nițoi⁶¹. Pentru Războiul de Independență sunt menționate numele a 2 eroi, pentru Campania din 1913 este trecut numele unui erou, pentru Primul Război Mondial sunt înscrise numele a 165 de decedați, iar pentru cel de al Doilea Război Mondial, 70.

Starea de conservare: bună.

⁶⁰ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 47-48.

⁶¹ Numele eroilor apar la Epure, 2011, p. 131-137.

LISA sat
com. Schitu

Monumentul eroilor

S-a ridicat din inițiativă locală în anul 1947, așa cum reiese din inscripții. Este amplasat în curtea bisericii „Sf. Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir” din sat și are o înălțime de cca. 3 m.

A fost conceput și realizat în piatră de Jean Mezzaroba din Slatina.

Pe un postament din două trepte de beton de plan rectangular se ridică un soclu și o coloană paralelipipedice din piatră. Pe coloană se află un vultur cu aripile larg deschise, din același material. Pe fațada principală a coloanei apare în basorelief un înger ce ține în mâini un stindard de luptă.

Pe monument sunt săpate numele eroilor comunei și următoarele inscripții:

1. *„Acest monument sa* ridicat în anul 1947 din contribuția bunilor donatori din satul Lisa. Veșnic recunoscători eroilor căzuți la datorie”.*

2. *„Nu-i plângeți, ci-i slăviți/ În cântecel voastre/ Prin jertfa vieții, ei ne-au dat/ Mândria timpurilor noastre”.*

Eroii satului (56):

Primul Război Mondial (28):

cap. 1. Stan Ion, 2. Briceag Sandu**⁶²

sold.: 3. Vlad T. Gh., 4. Calotă R. Tache, 5. Tudor I. C-tin, 6. Dragomir D-tru, 7. Scarlat M. Ion**, 8. Scarlat Iacob, 9. Marin Florea, 10. Victoria Stancu, 11. Duță D-tru, 12. Tița Hristache**, 13. Rada Pană**, 14. Căruntu D-tru**, 15. Vlad V. Marin, 16. Slujitoru D-tru, 17. Ifrim Marin**, 18. Niță Alex.**, 19. Vlad Penea, 20. Olteanu D-tru, 21. Toma Dumitru, 22. Nae Ion**, 23. Gh. Voicu**, 24. Vlad D-tru, 25. Duță Ion, 26. Alex. R. Coman, 27. Fulga Gh. C-tin, 28. M. Gugu.

Al Doilea Război Mondial (28):

Serg. Maj. 1. Ciobanu R. Marin, 2. Predescu B. Ion

Serg. 3. Costea I. Marin, 4. C-tin T. Zamfir, 5. Radu Petre, 6. Iordache P. Marin

⁶² Numele decedaților dublu stelați – Tița Hristache, Nae Ioan, Rada Pană, Briceag Sandu, Ifrim Marin, Niță Alexandru, Ion Scarlat, Dumitru Căruntu, Voicu Gheorghe- se regăsesc și pe monumentul din Mierlești deoarece în anul 1922, când s-a ridicat monumentul din Mierlești, satul Lisa făcea parte din această comună.

Cap.7. Preduț I. Zamfir (dispărut), 8. Matei C. Marin, 9. Vlad P. Marin, 10. Tonea I. Mihaiu, 11. Tomescu I. C-tin, 12. Dragomir M. Gh.

Sold. 13. Dinu B. Florea, 14. Bejan M. Gh. (dispărut), 15. Luță I. Ilie, 16. Bălașa Alex., 17. Pană C. Ion, 18. Vănozea Marin, 19. Stănescu Radu, 20. Bâscoveanu I. R., 21. Pană O. Gh., 22. Adam R. C-tin, 23. Preda F. Marin, 24. Pătru Gh. Ioan, 25. Costea Ion, 26. Niță Damian, 27. Tucă Marin, 28. Vlad Florea.

Starea de conservare: rea (vulturul are o aripă lipsă).

MĂRGINENI localitate suburbană oraș Scornicești

Monumentul eroilor din Primul Război Mondial

În 1924 statisticile consemnau că 99 de oameni din satul Bălțați (azi în componența localității Mărgineni) muriseră în Primul Război Mondial⁶³.

Monumentul din Mărgineni⁶⁴ a fost ridicat în anul 1931. Realizarea monumentului aparține firmei Parsic & Mezzaroba din Slatina. Este amplasat în centrul localității și are o înălțime de cca. 4 m. Dezvelirea monumentului a avut loc în ziua de 21 mai 1931. La solemnitate a fost invitat și prefectul de Olt. Invitația era trimisă de președintele comitetului: Ion N. Popescu⁶⁵. Suma cheltuită cu ridicarea monumentului a fost de 32.000 lei⁶⁶.

Pe un postament dintr-o treaptă de beton se ridică un soclu format din două blocuri paralelipipedice suprapuse și o coloană cu capitel din piatră de Albești. Monumentul are în vârf un vultur cu aripile larg deschise și o cruce în cioc. Pe fațada principală a coloanei se află un basorelief din piatră cu bustul în profil al unui soldat cu arma la ochi încadrat de o coroană din frunze de stejar legată cu eșarfă tricoloră. Atât basorelieful cât și capitelul sunt vopsite cu verde.

Pe monument sunt trecute numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „Mărășești, Mărăști, Jiu, Oituz”
2. „Comuna Mărgineni recunoscătoare fiilor săi morți în campania din 1916-1919.”
3. „Nu-i plângeți pe eroi”.
4. „Ridicat în anul 1931”

⁶³ AJO, 1924, p. 135.

⁶⁴ Tucă & Cociu, 1983, p. 263; Spălățelu, 1999, p. 118

⁶⁵ P.J.O., 1931, ds. 2, f. 71-73.

⁶⁶ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 64.

5. „Parsic & Mezzaroba, Slatina”

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroii din Slatina (fațada S. poz. 40) este trecut sold. Piroi Radu din Reg. 43 Infanterie, originar din Mărgineni.

Ulterior au fost trecute pe monument și numele eroilor căzuți în cel de al Doilea Război Mondial și următoarea inscripție: „Eroii morți în războiul antihitlerist 1944-1945”

Eroii satului (155):

Primul Război Mondial (105):

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
1.	Crăciun Ilie	43 Inf.	Serg.
2.	Moacă Alex	„	„
3.	Costea Ion	„	„
4.	Troană Crăciun	„	„
5.	Tufaru D-tru	43 Inf.	Serg.
6.	Mihai Alecu	„	„
7.	Ștefan G. Ghe.	„	„
8.	Ștefănescu Ilie	„	„
9.	Mantu Avram	„	„
10.	Avram Voicu	„	„
11.	Voicu Ion	„	„
12.	Murugă Ion	„	„
13.	Florea Marin	„	„
14.	Mihăilescu C-tin	„	„
15.	Ene Ion	„	„
16.	Cioroianu C-tin	„	„
17.	Ionașcu Stancu	„	„
18.	Stanciu Mihai	„	„
19.	Troană Năstase	„	„
20.	Olteanu Andrei	„	„
21.	Popescu C-tin	„	„
22.	Tocăneală Ion	„	„
23.	Stanciu Voicu	„	„
24.	Preda Voicu	„	„
25.	Văduva N-lae	„	„
26.	Iordache N-lae	„	„
27.	Geru C-tin	„	„
28.	Păuna Iancu	„	„

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
29.	Trandafir Ion	„	„
30.	Radu Marin	„	„
31.	Moacă Ghe.	„	„
32.	Murugă Neacșu	„	„
33.	Screciu Ghe.	„	„
34.	Grosu Radu	„	„
35.	Bădia Ion	„	„
36.	Grosianu Marin	„	„
37.	Fârtatu C-tin	„	„
38.	Murugă Ion	„	„
39.	Aurel Bădia	„	„
40.	Stanciu Ghe.	„	„
41.	Petrescu C-tin	„	„
42.	Aurel Alex.	„	„
43.	Radu Nica	43 Inf.	„
44.	Cioroianu C-tin	„	„
45.	Screciu C-tin	„	„
46.	Alex Lupoiu	„	„
47.	Gioarsă C-tin	„	„
48.	Duică Ghe.	„	„
49.	Murugă C-tin	„	„
50.	Geru Stan	8 Vânăț.	„
51.	Catana Marin	„	„
52.	Bălțeanu Ghe.	„	„
53.	Cărămizaru Ion	„	„
54.	Ofițeru Marin	„	„
55.	Troană Crăciun	„	„
56.	Trașcă Alex	V. M.	Cap.
57.	Negreanu Ion	9 Art.	„
58.	Bălașa Ion	„	„
59.	Drejoi Vasile	14 Obuz.	„
60.	Florea Ghe.	„	„
61.	C-tinescu Alex.	38 Inf.	„
62.	Grosianu Marin	80 Inf.	„
63.	Drăghici Vasile	„	„
64.	Ghelianu Ion	„	„
65.	Aurel Petre	B. P.Get.	„
66.	Catana Ilie	1 Grăn.	„

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
67.	Andrei T. Alex.	3 Inf.	„
68.	Aurel Marin	43 Inf.	Sold.
69.	Trașcă Marin	„	„
70.	Piroi Radu	„	„
71.	Anca Ion	„	„
72.	Olteanu Alex.	„	„
73.	D-trașcu Ghe.	„	„
74.	Bican Ion	„	„
75.	Soreată Ghe.	„	„
76.	Radu D-tru	„	„
77.	Ciulin N-lae	„	„
78.	Ștefănescu Ion	„	„
79.	Zamfirescu Ion	„	„
80.	Murugă N-lae	„	„
81.	Dina D-tru	„	„
82.	Pircin Ion	„	„
83.	Potecea Ion	„	„
84.	Cărămizaru Ion	„	„
85.	Screciu Ion	„	„
86.	Olteanu Ștefan	3 Inf.	Serg.
87.	Olteanu D-tru	„	„
88.	Ivan Simion	„	Sold.
89.	Ion Ghe.	„	„
90.	Crăciun N-lae	„	„
91.	Drugă D-tru	„	„
92.	Georgescu Alex	„	„
93.	Bălăcianu Ilie	„	„
94.	Crăciun C-tin	„	„
95.	Tănăsioiu Sm-dache	„	„
96.	Danciu C-tin	„	„
97.	Potecaru Marin	„	„
98.	Mihăilă Ion	„	„
99.	Andreescu Ion	„	„
100.	Pandelică Zamfir	„	„
101.	Mămuleanu Alex	3 Inf.	„
102.	Nicula Nicolae	1 Pion.	Cap.
103.	Caracalianu Alex.	J. Pedr.	Sold.
104.	Gherghina C-tin	C. I. Sani.	„

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
105.	Lițescu Matei	I. Closc.	„

Al Doilea Război Mondial (50):

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
1.	Cărunțu Savu	1944	SIT. Rez
2.	Guran D-tru	„	„
3.	Ionicioară A. Ghe.	„	Săr..
4.	Tănase Ștefan	„	„
5.	Preda Nicolae	„	Frun.
6.	Gherghina Tudor	„	„
7.	Matei Ilie	1938	Sold.
8.	Negrilă C-tin	1945	„
9.	Drugă Ghe.	1944	„
10.	Ionescu Alex.	„	„
11.	Gioarsă C. Marin	1941	Săr.
12.	Voicu R. Ghe.	1944	„
13.	Buzescu C. Ilie	„	„
14.	Stanciu Marin	„	„
15.	Olteanu Marin	1943	„
16.	Radu M. Ion	„	„
17.	Stănescu Iulian		Serg. TER. Inv.
18.	Mihale Niculae		„
19.	David Ioana		„
20.	Tufaru Savu		„
21.	Borianu N-lae		„
22.	Negreanu Voicu		„
23.	Crăciun Alex.		„
24.	Troană Ghe.		„
25.	Gherghina Marin		„
26.	Ionașcu Marin		„
27.	Oporanu I. Ion		„
28.	Nica Iancu		„
29.	Piroi S. Ilie		„
30.	Piroi S. Alex		„
31.	Ștefan Alex.		„
32.	Pîrvu N. Ion		„

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
33.	Ioncea D. C-tin		„
34.	Ghemeci Ghe.	1943	Sold.
35.	Grosu Ilie	„	„
36.	Albăstroiul Marin	„	„
37.	Derea I. Ghe.	„	„
38.	Ciulin C. Alex.	„	„
39.	Danciu M. Năstase	„	„
40.	Stanciu Ion	„	„
41.	Geican C-tin	„	„
42.	Screciu Marin	„	„
43.	Pârvu C-tin	„	„
44.	Soreață Ilie	„	„
45.	Oporanu I. Ghe.	„	„
46.	Negriciu I. Ion	„	„
47.	Popa Mihai	„	„
48.	Teiușanu Ion	„	„
49.	Căruntu Ghe.	„	„
50.	Catana Ilie	„	„

Starea de conservare: bună.

MĂRGINENI- SLOBOZIA localitate suburbană
oraș Scornicești

Cruce memorială pentru eroii căzuți pe câmpul de luptă

A fost realizată, așa cum reiese din inscripția de pe cruce, de către Anghel C-tin și Neacșu Smarandache, fiind ridicată cu sprijinul financiar al familiei Ion Moisesescu.

Se află în curtea bisericii „Sf. Cuv. Parascheva” și a fost sfințită în 22 iulie 2000, cum aflăm din inscripțiile de pe cruce.

Pe un postament din două trepte de beton de plan rectangular se ridică o placă turnată din beton care susține o cruce de marmură. Sub cruce este aplicată o cască turnată în beton.

Pe monument sunt trecute numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „Glorie eternă eroilor patriei, 1916-1940”.
2. „Ridicat de fam. Moisescu Ion 22. VII. 2000”
3. „Lucrat de Anghel C-tin și Neacșu Smarandache.”

Eroii satului (44):

1. Neacșu Marin, 2. Ceașu Ilie, 3. Trașcă Alexandru, 4. Tufaru Dumitru, 5. Tufaru Savu, 6. Ciulin Alexandru, 7. Țurloiu Gheorghe, 8. Ungureanu Marin, 9. Matei Ilie, 10. Beroniade Nicolae, 11. Drăghici Vasile, 12. Trașcă C. Gheorghe, 13. Troancă Voicu, 14. Căruntu Savu, 15. Murugă Ion, 16. Jurubiță Ion, 17. Ionașcu Marin, 18. Ionașcu Alex., 19. Duică Gheorghe, 20. Căruntu Ghe., 21. Negreanu Voicu, 22. Gherghina Victor, 23. Ionașcu Stancu, 24. Crăciun Ilie, 25. David Toma, 26. Mihale Nicolae, 27. Nicula Nicolae, 28. Grosu Zamfir, 29. Murugă I. Ion, 30. Troancă Năstase, 31. Gherghina Marin, 32. Trașcă Marin, 33. Ghemeci Gheorghe, 34. Bălan Aurel, 35. Tănase Ștefan, 36. Ene Vasile, 37. Pahonțiu Ștefan, 38. Uscatu Dumitru, 39. Ene David, 40. Grigorescu Ion, 41. Grigorescu C-tin, 42. Grigorescu Marin, 43. Bălănescu Drăgușin, 44. Bălănescu Ion.

Starea de conservare bună.

MĂRUNȚEI com.

Cruce memorială

În 1924 în satul Viișoara (ce făcea parte din comuna Mărunței) statisticile înregistrau 116 decedați pe front⁶⁷.

În anul 1997⁶⁸ a fost construită din inițiativă locală o cruce dedicată eroilor comunei căzuți în cele două războaie mondiale. Este amplasată în fața școlii din comună și are o înălțime de cca. 4 m.

Pe un postament din două trepte de beton de plan rectangular se ridică un soclu paralelipipedic și o coloană în formă de trunchi de piramidă din beton. Coloana susține o cruce din marmură albă. Pe fațada principală a soclului a fost aplicată o placă de metal cu un basorelief ce înfățișează o *scenă de luptă*. *Pe cele patru fațade ale coloanei a fost aplicată câte o placă de marmură pe care sunt trecute numele eroilor comunei și următoarea inscripție:*

1. „*Glorie eternă eroilor comunei Mărunței căzuți la datorie în primul și al doilea război mondial.*”

Eroii comunei (92):

Primul Război Mondial (37):

fr. I. Bălan Barbu

⁶⁷ *AJO*, 1924, p. 203.

⁶⁸ Informația privind anul ridicării monumentului provine de la un funcționar al primăriei din localitate, primită în anul 2006.

cp. 2. Bălănescu Ion
 sg. 3. Călin C-tin
 cp. 4. Cojocaru Vasile
 fr. 5. Cojocaru Grigore, 6. Călin Profir, 7. Cazacu Dragomir
 sg. 8. Dumitru Ghiță, 9. Dinu Gheorghe
 fr. 10. Ghiță Mihalache
 cp. 11. Guțan Marin, 12. Iova Dumitru
 sg. 13. Lupu Constantin
 fr. 14. Lupu Florea, 15. Lupu Sandu, 16. Matea Călin, 17. Militaru

Ilin

cp. 18. Meleru Ion
 fr. 19. Meleru Niță, 20. Slăiala Ilie, 21. Militaru Ilie, 22. Nicolae C-tin, 23. Nicolae Marin
 cp. 24. Niță Constantin
 sg. 25. Pirvu Pavlică
 fr. 26. Stanică Radu, 27. Stoian Smarandache, 28. Preda Duiuleasa,
 29. Stan Marin, 30. Stancu Pestrea, 31. Timpurel Nicolae, 32. Cojocaru C-tin, 33. Cojocaru Ion, 34. Ivan Radu, 35. Boicea Marin, 36. Voinea Marin, 37. Voinea Gheorghe⁶⁹.

Al Doilea Război Mondial (55):

Nr.	Numele și prenumele	Născut	Regimentul	Gradul
1.	Andronache St.	-	-	Cp.
2.	Boicea Radu	1914	21 Art.	Sg.
3.	Barbu Nicolae	1917	3 Olt	„
4.	Ciurea Vasile	„	26 Art.	„
5.	Ciurez Petre	1921		Lt.
6.	Călin C-tin	-	-	Sg.
7.	Călin C. C-tin	1916	Inf.	„
8.	Ciocîrlan St.	1921	„	Sg. M.
9.	Ciubuc Nicolae	1912	Jnd.	Pt.
10.	Cazacu Marin	1915	-	Sg.
11.	Ciobanu Ion	1919	18 Inf.	Ft.
12.	Duiuleasa Marin	-	-	Cp.
13.	Firică Mitrache	1915	-	„
14.	Firică Dumitru	1912	2 Art.	„

⁶⁹ De remarcat că pe cruce nu e trecut numele niciunui soldat, sunt trecute doar nume de gradați.

Nr.	Numele și prenumele	Născut	Regimentul	Gradul
15.	Ghiță Gheorghe	1915	-	„
16.	Ghiță Ion	1921	31 Inf.	Fr.
17.	Ghiță Marin	1914	26 Art.	Sg.
18.	Lupu Stoian	„	„	Cp.
19.	Lupu Radu	1921	31 Inf.	Fr.
20.	Lupu Petre	1915	Cav.	Sg.
21.	Lupu Alexandru	1919	3 Olt	Fr.
22.	Mitrache Ion	1920	-	„
23.	Mirea Panait	-	-	„
24.	Mihai Dumitru	-	-	Cp.
25.	Nicolae Vasile	1916	Inf.	Sg.
26.	Neacșu Petre	1909	1 Gr.	„
27.	Pestrea Ilie	1913	21 Art.	„
28.	Timpurel Ion	1915	-	Sg.
29.	Iova Ion	1916	Cav.	Cp.
30.	Ionescu Marin	„	Inf.	Fr.
31.	Pantelimon Petre	1919	3 Olt	Fr.
32.	Petcu Dumitru	1920	„	„
33.	Rinja Marin	1912	Vnt.	„
34.	Sanda C-tin	„	„	„
35.	Terteleacu Ion	1917	Art.	„
36.	Stoica Ion	1916	„	„
37.	Moldoveanu Gr.	„	„	„
38.	Purecel C-tin	1913	24 Vnt.	Cp.
39.	Smarandache M.	1911	2 Cav.	Sld.
40.	Scarlat Nicolae	1919	3 Olt	„
41.	Cazacu Vasile	1920	„	„
42.	Pîrvu Pavel	1921	31 Inf.	Sg.
43.	Moldoveanu Gr.	1919	4 Roș.	Cp.
44.	Dumitru Marin	„	96 Inf.	Sld.
45.	Cazacu Ion	1915	1 Pion.	Cp.
46.	Bălănescu Alex.	1922	4 Gr.	Fr.
47.	Andronache St.	1915	„	„
48.	Dumitru G. Marin	1914	21. Art.	Sld.
49.	Smarandache St.	1923	15. Vânt.	Sg.
50.	Enache Nicolae	„	„	Fr.
51.	Badea Ion	„	„	„
52.	Iamandache Ion	„	„	„

Nr.	Numele și prenumele	Născut	Regimentul	Gradul
53.	Marin Florea	„	„	„
54.	Bălașa Ion	1915	3 Drb.	Cp.
55.	Mitrache Gheorghe	1922	Inf.	Sg.

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu de la Slatina (fațada nordică, poz. 33) este trecut soldatul S. Stanciu din Mărunței (contingentul 1918), din Reg. 43 Infanterie căzut în Valea Zăbrăuciorului și pe care nu l-am identificat pe monumentul din comună.

În anul 2014 pe monument s-au făcut modificări. Alături de cele patru plăci de marmură de pe fațadele coloanei, ca și pe postament, au fost aplicate plăci de gresie neagră. Numele eroilor, trecute inițial cu bronz, au fost rescrise cu vopsea neagră.

Starea de conservare: bună.

MIERLEȘTI sat com. Perieți

Monument pentru eroii căzuți în Primul Război Mondial

În 1924 numărul cunoscut al celor căzuți din satul Mierlești în Primul Război Mondial era de 137, dintre care 136 de soldați și sublt. Marinescu Hristache⁷⁰. În cinstea acestora s-a ridicat din inițiativă locală un monument dezvelit în anul 1922.

La 23 iunie 1921 maestrul pietrar Giovanni Bianchi din Slatina semna Comitetului pentru ridicarea unui monument al eroilor din comuna Mierlești o chitanță prin care arăta că primea de la Vasile Stănculescu suma de 10.000 lei pentru a realiza monumentul. Acesta trebuia să fie asemănător cu cel de la Potcoava. În angajament se stipula ca la 14 septembrie 1922 monumentul să fie terminat⁷¹. Suma cheltuită cu ridicarea monumentului a fost de 13.000 lei⁷².

Amplasat în curtea școlii din sat a fost realizat din piatră de Albești și are o înălțime de cca 3 m.

Pe un postament din două trepte din beton de plan rectangular se ridică un soclu din două blocuri paralelipipedice din piatră suprapuse și o coloană în formă de trunchi de piramidă cu capitel.

⁷⁰ *AJO*, 1924, p. 176.

⁷¹ *P.J.O.*, 1922, ds. 17, f. 43.

⁷² *P.J.O.*, 1936, ds. 52, f. 64.

Pe monument sunt trecute numele eroilor, ale membrilor comitetului de inițiativă și următoarele inscripții:

„Mărășești, Mărăști, Oituz”

1. „Nu ne uitați”

2. „În amintirea vitejilor din această comună care au înfăptuit ROMÂNIA MARE, 1916-1918”

3. „Inaugurat Înălțarea Domnului 1922.”

4. „Giovanni Bianchi Slatina”

5. „Din inițiativa 1. I. F. Popescu, 2.V. Stănculescu, 3. C-tin Bunda, 4. D. Garbea, 5. N. Marțian, 6. I. C. Predescu, 7. M. Lungan, 8. G. Gălbenușă, 9. S. Manu, 10. C. I. Blagu, 11. Eracle Stan, 12. D. C. Popescu, 13. M. A. Pană, 14. A Jician”

Eroii comunei (152):

lt. 1. Marinescu Hristache

plt. 2. Ion Dumitru, 3. Manolache Gheorghe

sold. 4. Tudor I. Barbu, 5. Voicu Gh. Gheorghe, 6. Const. Alexandrescu, 7. Marin I. Mihai, 8. G.B. Costandinescu, 9. Mihăescu Iancu, 10. Florea T. Toader, 11. Voiculescu A. Marin, 12. Ion Drăghicescu, 13. Popescu Vasile, 14. Cristea Gheorghe, 15. Florea A. Pană, 16. Prună Gheorghe, 17. Amarin Dumitrache, 18. Haralamb St. Drăghici, 19. Badea Marin, 20. Stancu Căușu, 21. Ilie B. Căușu, 22. Badea T. Stancu, 23. Ion Codricel, 24. Radu I. Moșteanu, 25. Marin Vasile, 26. Ion Scarlat, 27. Dumitru Căruntu, 28. Dumitru St. Dragomir, 29. Miu Roman, 30. Vasile M. Calcan, 31. Gh. R. Căușu, 32. Ilie Stănculeț, 33. Gheorghe R. Ilie, 34. Nicolae Pițur, 35. Mihalache Gugu, 36. Marin Gh. Popescu, 37. Stancu Al. Lixandru, 38. D-tru Gh. Drăghici, 39. Tudor Bucur, 40. Ion C. Bucur, 41. Stanciu Marin, 42. S.T. Gheorghe, 43. Popa Alexandru, 44. Gh. T. St. Vladu, 45. Niță Alexandru, 46. Tudor T. Rada, 47. Dumitru P. Pițur, 48. Gh. N. Lică, 49. Ion C. Popa, 50. Amarin C. Badea, 51. Dumitru Raicu, 52. Gheorghe S. Popa, 53. Ilie R. Pițur, 54. Ioan S. Pițur, 55. Marin I. Lungan, 56. Gh. N. Luță, 57. Pena T. Vlad, 58. Dumitru Zet Ilie, 59. Drăgan Florea, 60. Tița Hristache, 61. Ștefan Gheorghe, 62. Fulga Constandin, 63. Mihăescu Ioan, 64. Nichita Dr. Nica, 65. Marin P. Pițur, 66. Marin E. Diaconu, 67. Constandin H. Dobre, 68. Marinca I. Văduva, 69. Stancu L. Duță, 70. Dumitru Corae, 71. Vasile Gh. Popescu, 72. Gh. Gh. Popescu, 73. Bechir Marin, 74. Bechir Constandin, 75. Bechir Ilie, 76. Dobra O. Gheorghe, 77. Preda Alexandru, 78. Ioan Pârvan Tița, 79. Didei Dumitru, 80. Florea Gh. Stanciu, 81. Nae Ioan, 82. Ilie Ioan Ivan, 83. Gheorghe Ilie Pițur, 84. Ilie M. Gugu, 85. Marin I. Drăgan, 86. Marin N. Oancea, 87.

Cârstea Badea, 88. Const. P. Colcău, 89. Rada P. Pană, 90. Marin Ilie, 91. Preda Pană, 92. Preduț Rada, 93. Bălan Gheorghe, 94. D-tru Ivan Ilie, 95. Niță Miu Roman, 96. Ciucă Constandin, 97. Stancu Oneloaica, 98. Iacob Constandin, 99. Florea M. Dumitrache, 100. Popa Aureliu, 101. Moșteanu Gheorghe, 102. Rădulescu Ilie, 103. Lungan Pană, 104. Vespa Gheorghe, 105. Stancu C. Marin, 106. Manolache Ion, 107. Ongea Florea, 108. Budoii Nicolae, 109. Nica Marin, 110. Coman Ion, 111. Petre St. Nicolae, 112. Amarin Vladu, 113. Călin Tucu, 114. Nicolae Marin, 115. Briceag Sandu, 116. Florel Vasile, 117. Badea C. Ștefan, 118. Amarin Nichita, 119. Dumitru Radu, 120. Radu T. Duică, 121. Ilie Diaconu, 122. Niță Manolache, 123. Rada Ilie, 124. Const. Băjan, 125. Ghiță Ciobanu, 126. Alexandru Ioan, 127. Cocui Nicolae, 128. Ilie Marin, 129. Radu Cristache, 130. Badea Gheorghe, 131. Balomir Florea, 132. Anca Marin, 133. Frunză Gheorghe, 134. Preda Anghel, 135. Coman Florea, 136. Adam Ioan, 137. Petre Ciobănică, 138. Stancu D. Ilie, 139. Amarin D. Rada, 140. Coman D. Bârsean, 141. Ioan Mihai, 142. Nae Mezdrea, 143. Marin Ifrim, 144. Stan T. Costea, 145. Const. I. Tudor, 146. Marin Dumitru, 147. Florea N. Manolache, 148. Florea R. Iacob, 149. Marin Ion, 150. Ilie D. Gugiu, 151. Ion Fetica, 152. Nicolaie Rotaru.

După Războiul din 1941-1945 au fost trecute numele eroilor din această conflagrație pe fațada principală dar intemperiiile au șters aceste nume. Astăzi se văd doar niște urme ale acestora.

Starea de conservare: bună. Numele eroilor sunt greu lizibile.

MOVILENI com.

Cruce memorială pentru eroii din Primul Război Mondial

În Primul Război Mondial, conform statisticilor oficiale din 1924, din Bacea⁷³ (azi sat component al comunei Movileni⁷⁴) au căzut pe câmpul de luptă 49 de combatanți⁷⁵.

⁷³ În sec. XIX- XX, satul Bacea a făcut parte din comunele Movileni (1864-1925, 1950- până în prezent), Bacea (1923-1929, 1931-1939), Șerbănești (1929-1931), *DILJO*, II, 2009, p. 198

⁷⁴ Comuna numită azi Movileni a purtat în ultimele două secole mai multe nume: Tâmpeni (1864-1934, 1956-1965), I.G. Duca (1934- 1956), Movileni (1965- până în prezent), *ib.*, p.193

⁷⁵ *AJO*, 1924, p. 131.

În cinstea lor a fost ridicată în anul 1937 o cruce memorială, în curtea bisericii „Sf. Nicolae” din Movileni⁷⁶. Ea a fost renovată 50 de ani mai târziu, în 1987, cum aflăm din una din inscripțiile de pe soclu:

Pe un postament din cinci trepte de plan pătrat din beton se ridică un soclu paralelipipedic și o coloană înaltă în forma unui trunchi de piramidă cu un capitel simplu. Pe coloană se află o cruce de marmură cu brațe scurte. Monumentul are o înălțime de cca. 4 m. și este protejat de un garduleț din mici stâlpi de beton legați între ei cu lanțuri.

Pe fațada principală a monumentului și pe fațadele laterale ale soclului au fost aplicate plăci de marmură cu numele eroilor și inscripții. Pe fațada din spate a monumentului se află un basorelief ce reprezintă bustul în profil al unui soldat cu arma la ochi înconjurat de o coroană din frunze de laur și stejar.

Pe monument citim inscripțiile:

1. „Nu plângeți eroii”

2. „Mărăști, Oituz, Jiu, Dobrogea”

3. „În amintirea eroilor morți pentru întregirea neamului în războiul din 1916-1919”

4. „Călătorule află că noi am murit pentru dezrobirea neamului Românesc”

5. „Cu îndrumarea lui Ion Alex. Gălbeneanu. Acest monument închinat eroilor neamului Românesc din această com. a fost ridicat în anul 1937. I s-a făcut renovarea în anul 1987 cu contribuția cetățenilor din com. Movileni.”

După ce monumentul a fost restaurat, în anul 1987, au fost trecute și numele eroilor căzuți în cel de al Doilea Război Mondial.

Eroii comunei (239):

Primul Război Mondial (155):

Din Tâmpenii de Sus (90): 1. Aurica Ilie Iordache, 2. Marin Radu State, 3. Dumitru Chivu Ene, 4. Ion Păun Tudor, 5. Radu Const. Veia, 6. Dumitru Dura State, 7. Marin Dura State (cap.), 8. Iancu R. Ghimpe, 9. Marin Albu Calotă, 10. Tache P. Calotă, 11. Ion Marin, 12. Ion St. Galbenușă, 13. Ion Găleşanu, 14. Pârvan P. Calotă, 15. Mihai T. Diaconu, 16. Ion Matei Arcel, 17. Marin P. Joia (cap.), 18. Ion G. Suiceanu, 19. Voicu M., 20. Florea R. D-trana Ciolan, 21. Petre G. St. Popa, 22. Stan S.S. Costea, 23. Ion St. Ilie, 24. Mandache M. Preda, 25. Niculae R. Scarlat, 26. Marin P. Vladu, 27. Ilie P. Vladu, 28. Ion P. Vladu, 29. Ilie Vitan, 30. Ion

⁷⁶ pe atunci Tâmpeni

Iancu Șerban, 31. Ion Pârvu Stanciu, 32. Constantin F. Neaga, 33. Vasile Stan Dian, 34. Niculae Marin Pârvu, 35. Fircă R. Neagoe, 36. Iancu M. Tudorică, 37. Vasile Ion Toma, 38. Dumitru I. Corae, 39. Ciucă C-tin, 40. Simion Nicorescu, 41. Alexandru Năstase, 42. Radu Ion, 43. Fircă Stroe, 44. Ilie Ion, 45. Vladu Năstase, 46. Gh. Voica R. Popa, 47. Grigore Anica Costache, 48. N. B. Drăghici, 49. Ilie Stănică, 50. Radu Miliaru, 51. Ilie M. Ivănescu, 52. Gh. M. Ivanescu (Serg.), 53. Ion St. Șerban, 54. Ion Politron Popa, 55. Ion Dincă (Serg.), 56. Vasile I. Vișan, 57. Stan M. Dragomir, 58. Fronie M. Dragomir, 59. Ilie C. Ciopor, 60. Traian Teodorescu, 61. Dumitru N. Pătrașcu, 62. Ion N. Radu, 63. Marin G. Sandu, 64. Ion Lupu, 65. Ilie Lupu, 66. Ion St. Sandu, 67. Dumitru M. Marin, 68. Niculae N. Pena, 69. Niculae Pană, 70. Gheorghe T. Stancu, 71. Ion R. Crăcea, 72. Paraschiv G. Popa, 73. Niculae T. Marin, 74. Dumitru St. Giura, 75. Niculae Sb. Vladu, 76. Constantin I. Manea, 77. Ion R. Pârvu, 78. Marin T. Giambașu, 79. Pârvan T. Giambasu, 80. Stan D. Popa (Pt. Maj.), 81. Marin Bădescu (Pt. Maj.), 82. Gheorghe P. Ilie, 83. Marin Sandu, 84. Al. N. Anton, 85. Stancu P. Duia, 86. Ilie C. Anton, 87. Ion M. Drăghicescu, 88. Const. M. Drăghicescu, 89. Petre R. Stroe, 90. Dumitru T.

Din Tâmpenii de Jos (65): 1. Niculae Tudora C-tin Diaconu, 2. Niculae S-da Ion Pătrașcu (serg.), 3. Carol S-da Ion Pătrașcu, 4. Paraschiv Mar. Diaconu, 5. Ion Mar. Diaconu, 6. Marin Ioana Diaconu, 7. Vladu Ioana Diaconu, 8. Mihalache C-tin Gh. Diaconu, 9. Niculae Radu M. Matei, 10. Constantin Radu M. Matei, 11. Mărgărit Neacșu Cocei, 12. Petrache Neacșu Cocei, 13. Mandache Neacșu Cocei, 14. Niculae Neacșu Cocei, 15. Gh. Iv. Joia, 16. Ion Ilie Pârvan, 17. Dumitru R. Iașcu, 18. Toma Alexandru, 19. Chica B. Lica, 20. Marin V. Vlad, 21. Marin Marin, 22. Radu Leoveanu, 23. Marin T. Mateescu, 24. Ion Dicu Niculae, 25. Marin Ion Neaga (Serg.), 26. Radu Niță Ene, 27. Ion Ioana R. Linte, 28. Ion R. Linte, 29. Ion Const. Stancu, 30. Marin Ilie Stana, 31. Mihalache M. Năniță, 32. Ion Frusina. M.C. Bădiță, 33. Marin D-tru. Paraschiv, 34. Ion M. St. Matei, 35. Ion St. Beica, 36. Ion Niculae Pârvan, 37. Mihalache M. Pârvan, 38. Vladu Mandache Pârvan, 39. Petre Fluturel, 40. Ispas Cojocaru, 41. Barbu Ion, 42. Barbu Nicolae, 43. Ilie T. Ciolan, 44. Marin M. Năstase, 45. Ion Voica Linte, 46. Alesandru Linte, 47. Stan Ion Petre, 48. Ion Matei Beica, 49. Vladu M. Beica, 50. Radu I. Diaconu, 51. Ilie D. Costea, 52. Petrache G. Nicolae, 53. Ion G. Crețu, 54. Dumitru I. Crețu, 55. Anghel I. Crețu, 56. Stan Andrei, 57. Scarlat N. Alexandru, 58. Const. R. Dima, 59. Const. Militaru, 60. Constantin Brumășilă, 61. Marin N. Petre, 62. Stancu Ion, 63. Stancu Dumitru, 64. Radu Ciobanu, 65. Joia Constantin.

Al Doilea Război Mondial (84):

serg. maj. 1. Marinescu T. Alex.

serg. 2. Drăghici C. Marin, 3. Stancu P. Grigore, 4. Pârvan I. Nicolae,

5. Ciopor I. Marin, 6. Costea A. Ion, 7. Marin M. Șerban, 8. Scarlat I. Marin

cap. 9. Petre I. Dumitru, 10. Stancu T. Leoveanu, 11. Ciobanu R. Ion

sold. 12. Mihai R. Radu, 13. Gheorghe I. Vladu, 14. Geambașu Ion,

15. Geambașu T. Const., 16. Dragomir V. Const., 17. Vlad I. Const., 18.

Dragomir I. Vlad, 19. Paraschiv M. Alex, 20. Alexandru M. Polifron, 21.

Marin C. Joia, 22. Marin P. Lioveanu, 23. Alexandru Gălușcan, 24. Radu M.

P. Calotă, 25. Radu D. M. Tudor, 26. Ilie M. Șerban⁷⁷, 27. Stancu I.

Bibescu, 28. Veia I. Const., 29. Stancu A. Pătrașcu, 30. Gheorghe D.

Pătrașcu, 31. Năbărog I. Ion, 32. Băscoveanu Radu, 33. Drăgușin M. Ion,

34. Enache C. Const., 35. Anghel Gh. Dumitrana, 36. Rada S. Gh., 37.

Eremia V. Mandache, 38. Turcin I. Const., 39. Grigore Gh. Ghe., 40. Ciuran

I. Alex, 41. Polifron S. Petre, 42. Dima D. Const., 43. Simion M. Nicolae,

44. Pârvan St. Marin, 45. Paraschiv F. Ghe., 46. Iordache N. Marin, 47.

Călin T. Marin, 48. Vasile Tănase, 49. Florea Sm. Linte, 50. Gheorghe St.

Mateescu, 51. Pană N. Ilie, 52. Traian T. Șerban, 53. Nicolae St. Ioniță, 54.

Andrei Petre, 55. Petre N. Nicolae, 56. Năstase E. Alex., 57. Gheorghe F.

Boață, 58. Constantin A. S. Matei, 59. Diaconu M. Ion, 60. Cocei N. Stoian,

61. Gheorghe Simion, 62. Dian Gh. Ilie, 63. Drăghicescu Marin, 64.

Emanoil A. Nicorescu, 65. Linte I. Marin, 66. Vitan N. Alex, 67. Gheorghe

Ceaușu, 68. Deaconu N. Dumitru, 69. Deaconu N. Stan, 70. Mihalache

Marin, 71. Mihalache Nicolae, 72. Ion St. Mihalache, 73. Stancu

Manolache, 74. Florea C. Costache, 75. Ciucă Ilie, 76. Chițu Ion, 77. Tecu

M. Dumitru, 78. Petre I. Nicolae, 79. Marin C. Guțu, 80. Tite M. Guțu, 81.

Feraru V. Toma, 82. Feraru V. Nicolae, 83. Drăghici C. Dumitru, 84. Cocei

N. Stoian.

Pe monumentul din Slatina al sublocotenentei Ecaterina Teodoroiu se regăsesc numele a doi soldați originari din Movileni (pe atunci Tâmpeni), înrolați în Regimentul 43 Infanterie:

Nr.	Numele	Contingent	Poziția
1.	Ivănescu G.	1914	S 22
2.	Radu Dumitru ⁷⁸	1918	N 35

⁷⁷ Soldatul Ilie M. Șerban, fratele tatălui nostru, a murit înecat în Marea Neagră, odată cu scufudarea vasului, la retragerea din Crimeea, după cum a fost anunțată în acel timp familia (n.n)

⁷⁸ Soldatul R. Dumitru nu apare pe monumentul din Movileni

Stare de conservare: bună.

NICOLAE TITULESCU com.

Monumentul eroilor căzuți în Primul Război Mondial

A fost ridicat din inițiativa și cu sprijinul „tuturor locuitorilor” comunei. A fost inaugurat la 5 mai 1924 și realizat de meșterul pietrar N. G. Marinescu din Roșiori, după cum aflăm din inscripții. Suma cheltuită pentru ridicarea monumentului a fost de 34.000 lei⁷⁹.

Amplasat în curtea bisericii cu hramul Sf. Mc. Gheorghe, monumentul are o înălțime de circa 3 m și este realizat din piatră.

Pe un postament din două trepte de beton de plan rectangular se află un soclu alcătuit din două blocuri de piatră de dimensiuni diferite. Pe soclu se ridică o coloană formată din două blocuri paralelipipedice suprapuse, care se termină cu un capitel cu ornamente de piatră. Pe coloană se află un vultur din piatră cu aripile larg deschise, vopsit în cărămiziu. Pe fațada principală a coloanei se află un basorelief ce reprezintă două jerbe din frunze de stejar care încadrează capul unei femei cu părul despletit, o alegorie a Patria-Mamă care își plânge fiii morți în război. Mai jos, pe aceeași fațadă sunt aplicate însemne militare vopsite tot în cărămiziu.

Pe monument sunt săpate numele eroilor comunei și următoarele inscripții:

1. „Maistor N G. Marinescu, Roșiori, 1924, Mai 5”,
2. „Donator general Cristu Dumitru, Eugen Burcă, Haralambie Ionescu, Nicolae Ciobanu.”
3. „Acest monument este ridicat prin ofranda tuturor locuitorilor comunei Titulești-Olt ca recunoștință camarazilor eroi morți pentru Patrie Neașă Nicolae.”
4. „1916-18 și 19”

Eroii comunei (86)⁸⁰:

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
1.	Goga M. Drăgușin	43 Inf.	Sublt.

⁷⁹ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 62.

⁸⁰ Deși din comună au fost 22 de soldați încadrați în Reg. 43 Infanterie, pe Monumentul Ecaterinei Teodoroiu din Slatina nu este trecut nici un erou din comuna Titulești.

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
2.	Popescu C. Ilie	28 Inf.	Plut.
3.	Stanca Marin	43 Inf.	Serg.
4.	Gârțoman Ion	3 Olt	Cap.
5.	I. U. Ungurelu	-	Sublt.
6.	Neacșa Nicolae	D.R.	Sold.
7.	Marin Alexandru	Depoz. M. Război	„
8.	Marin Eftemie	3 Olt	„
9.	Prikindel Ion	„	„
10.	Neacșa Radu	„	„
11.	Florescu Ion	„	„
12.	Badea Marin	„	„
13.	Văleanu Gheorghe	„	„
14.	Raicu Ilie	„	„
15.	Gagiu Tudor	„	„
16.	Sudatu Gheorghe	„	„
17.	Nicula Gheorghe	„	„
18.	Nițu Ion	„	„
19.	Stângă Ion	„	„
20.	Badea Dumitru	„	„
21.	Pârvu Stan	„	„
22.	Mierlescu Ion	„	„
23.	Dumitrescu Barbu	„	„
24.	Coman Șerban	„	„
25.	Moale Zamfir	„	„
26.	Lungu Stancu	„	„
27.	Tiutiu Nicolae	„	„
28.	Fărcașanu Emanoil	„	„
29.	Baboi Tudor	„	„
30.	Dumitrescu Pavel	„	„
31.	Cruceru Ion	„	„
32.	Popescu Năstase	2 Tren	„
33.	Stanca Iancu	indescifrabil	„
34.	Tudor Marin	43 Inf.	„
35.	Costake D-tru	„	„
36.	Nicolae Ciobanu donator	-	-
37.	Mușa Florea	43 Inf.	Sold.
38.	Moraru Tudor	indescifrabil	„
39.	Costea Mandache	-	„

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
40.	Bălășean Marin	-	„
41.	Paraskiv Marin	-	„
42.	Stanca Ion	29 Vîn.	„
43.	Fărcășan Anghel	2 Căl.	„
44.	Burciu Ilie	I. CLOSC	„
45.	Nițu Vasile	26 Obuz.	„
46.	Dumitrescu Alexandru	Comp. 1 Sanitară	„
47.	Mierlescu Radu	Marina	„
48.	Costea Cos-din	Depoz.	„
49.	Costea Ion	3 Olt	„
50.	Baboi Marin	„	„
51.	Pătrașcu Carol	„	„
52.	Văduva Ioan	„	„
53.	Tudor Ilie	43 Inf.	„
54.	Lincă Ion	„	„
55.	Coman Nica	„	„
56.	Drăgușin Marin	„	„
57.	Bălășean Matei	„	„
58.	Bălășean Badea	„	„
59.	Ninosu Radu	„	„
60.	Moale Stan	„	„
61.	Siteavu Nedelea	„	„
62.	Nicula Dumitru	„	„
63.	Siteavu Isailă	„	„
64.	Savu Marin	„	„
65.	Cârciumaru Ion	„	„
66.	Olteanu Anton	„	„
67.	Mândroc Nicolae	3 Olt	„
68.	Neacșa Mihai	„	„
69.	Neacșa Năstase	„	„
70.	Ioana Constantin	„	„
71.	Bălan Ion	„	„
72.	Mușa Dobrin	„	„
73.	Ivăncescu Lazăr	„	„
74.	Popescu Petre	„	„
75.	Alexe Ion	„	„
76.	Bancu Constantin	„	„
77.	Ioana Gheorghe	„	„

Nr.	Numele și prenumele	Regimentul	Gradul
78.	Zbengheci Ilie	„	„
79.	Mușă Radu	„	„
80.	Buciu Ion	„	„
81.	Văduva Matei	„	„
82.	Mușă Ilie	„	„
83.	Badea Ion	„	„
84.	Olteanu Nicolae	„	„
85.	Manda Radu	43 Inf.	„
86.	Petrescu Florea	„	„

În spatele monumentului se află 37 de cenotafe și cruci ale eroilor morți în războiul din 1941 – 1945.

Starea de conservare: bună.

PERIEȚI com.

Monumentul eroilor căzuți în Primul Război Mondial

Numărul cunoscut în statisticile oficiale din 1924 al celor căzuți în războiul din 1916-1918 originari din Perieți era de 113. Între ei se aflau căpitanul dr. Mihăilescu Constantin și sublocotenentul Drăghicescu Constantin. În cinstea lor s-a ridicat un monument⁸¹ comemorativ. Acesta a fost realizat din inițiativa unui comitet local în anul 1922 și amplasat în fața primăriei. Este opera sculptorului P. Carajianis din Craiova, așa cum scrie pe monument.

În legătură cu comitetul de inițiativă privind construirea monumentului dl. prof. Stanciu Apostescu Dumitru, pensionar, ne-a împărtășit în anul 2010 următoarele: *„fără a nedreptăți pe ceilalți membri ai comitetului cred că cheltuielile materiale au fost suportate de proprietarii I. Gh. Massu și G. G. Missail, dacă avem în vedere și alte lucrări făcute de înaintașii celor doi pentru comunitatea locală. Bunicii lor, Ion și Elena Fontâneanu* au ctitorit biserica cu hramul «Sf. Dimitrie» din centrul comunei – fiind imortalizați în interiorul acesteia. Lucreția Massu a ridicat pe cheltuiala sa școala primară, oferind din proprietatea sa și terenul pentru construcție”*.

Membrii comitetului, în număr de 25, întruniți în anul 1922 „pentru ridicarea unui monument istoric în amintirea eroilor morți pe altarul

⁸¹ AJO, 1924, p. 185.

patriei, din comuna Perieți” trimiteau o adresă prefecturii prin care rugau „a interveni locului spre a se da cuvenita aprobare”. În acest scop „rugau a se autoriza lansarea a 15 liste de subscripție precum a se da și o serbare școlară în vederea completării fondului necesar”⁸². Ministerul Sănătății Publice, Muncii și Ocrotirilor Sociale dădea un răspuns afirmativ⁸³. După cum reiese din documente monumentul a costat 50.000 lei.⁸⁴

Pe un postament din două trepte din beton de plan pătrat se ridică un soclu din două blocuri paralelipipedice și o coloană monobloc care susține un vultur din bronz cu aripile larg deschise, așezat pe o sferă din același material. Monumentul este realizat din marmură albă și se remarcă prin aspectul său elegant. Pe fațada principală se găsesc câteva elemente decorative: basoreliefuri ce reprezintă o cunună de laur, o scenă de luptă, respectiv o panoplie cu arme.

Sub vultur, pe fațada principală, se află una sub alta următoarele inscripții:

1. „Nu plângeți eroii”

2. „Comuna Perieți recunoscătoare fiilor ei care s-au jertfit pe altarul Patriei, îi dă ca pildă urmașilor ei și le ridică în semn de veșnică amintire și recunoștință națională această piatră simbolică”.

3. „Pe aici nu se trece”

4. „Mărăști, Oituz, Mărășești”

5. „P. Carajianis sculptor Craiova”

Pe fațada opusă sunt trecute numele celor din comitetul de inițiativă:

„Acest Măreș Monument s-a ridicat în anul 1922 din inițiativa domnilor: 1. I. G. Massu, 2. G. G. Missail, 3. D. Gârbea Ad-tor Plasă, 4. Dumitru Drăghicescu, 5. Al. Toma învățător, 6. P. Diaconeasa plt. maj. jand., 7. R. Cosma perc., 8. Matei Mandache, 9. N. Mandaș, 10. Tudor Găbunea, 11. Al. Ghimiș, 12. R. Stanciu, 13. Ion Antonescu, 14. N. Guțescu, 15. Ion Cosma, 16. I. Georgescu, 17. C. Antonescu, 18. I. Prioteasa, 19. I. Michalache, 20. Mișu Lungu, 21. preot I. Mitrican, 22. Ioniță Neață, 23. Ion Pârvulescu, 24. Fl. Drăghicescu, 25. Marin Manolache.”

Eroii comunei (112):

căpitan dr. I. Mihăilescu C-tin

sub-l-nent 2. Drăghicescu C-tin

plutoner 3. Pireiu Andr.

⁸² P.J.O., 1922, ds. 17, f. 93.

⁸³ Ib., f. 121.

⁸⁴ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 3.

sergenți 4. Gurlui Alex., 5. Olteanu C-tin, 6. Lică Marin, 7. Siscu Nicolae, 8. Badea Marin, 9. Ionescu Tudor, 10. Stoicescu Ch., 11. Voicu Ch., 12. Tinca Remus.

caporali 13. Ghimișescu Marin, 14. Vasilescu N-lae, 15. Stoian Mh., 16. Preda C-tin, 17. Mitrică Alex., 18. Burciu Ilie, 19. Tudosie Ilie, 20. Pisiță Mihai, 21. Ungureanu D-tru .

soldați 22. Gică Toma, 23. Nedelcu Radu, 24. Nedelea Marin, 25. Petre N. Flora, 26. Năstase Mutească, 27. Deaconie D-tru, 28. Mazilu Radu, 29. Ene C-tin, 30. Niță Ion, 31. Vătraiu Gh., 32. Gurlui Radu, 33. Deaconu Miță, 34. Deaconu Tudor, 35. Voiculescu Alex., 36. Negreanu D-tru, 37. Lungu Anghel, 38. Trăsculeasa Gh., 39. Alexe Marin, 40. Ungureanu C-tin, 41. Coșoi Marin, 42. Coșoiaru Pantelimon, 43. Lică Sandu, 44. Tache Marin, 45. Iancu Găbunea, 46. Dinică Anton, 47. Petrică Mitruleasa, 48. Ioniță T. Florea, 49. Neacșu T. Ion, 50. Neacșu T. Costică, 51. Neacșu B. C-tin, 52. Petrovici Preda, 53. Parpală Ion, 54. Parpală Nicolae, 55. Petcu Marin, 56. Ghimiș Nicolae, 57. Leasă Ilie, 58. Dinu Ion, 59. Ioniță Savu, 60. Breazu Petre, 61. Deaconu Cons., 62. Luță Ilie, 63. Ghiocanu Ion, 64. Onică Ion, 65. Leasă Ion, 66. Stănescu Radu, 67. Ilie Păun, 68. Marinescu Ilie, 69. Alex. C-tin, 70. Mitrache Ion, 71. Alexe Alexandru, 72. Mănescu Gri., 73. Dumitrașcu Ion, 74. Dinu Harlambie, 75. Ștefana Ion, 76. Ciobanu Zamfir, 77. Berechet Marin, 78. Andreiță Flo., 79. Andreiță Ilie, 80. Guiu Const., 81. Badea Marin, 82. Badea Drăghici, 83. Pisiță Stancu, 84. Nicolae Flo., 85. Toma Ion, 86. Barbu Petre, 87. Preda Ilie, 88. Preda N-lae, 89. Nedea Marin, 90. Florea N-lae, 91. Petre Radu, 92. Stoica Ion, 93. Stoica Marin, 94. Popescu Alex., 95. Munteanu Ilie, 96. Nicolae Petre, 97. Olteanu Mih., 98. Ștefan Preda, 99. Popescu Ion, 100. Ioniță N-lae, 101. D-trașcu N-lae, 102. Nedela Vasile, 103. Luță Andrei, 104. Pavelescu C-tin, 105. Pavel C-tin, 106. Stanciu Ion, 107. Mitrache Ion, 108. Neacșu Nicolae, 109. Antonescu Radu, 110. Bălângioaia St., 111. Voicu C-tin, 112. Gică Petre.

Starea de conservare: bună.

POTCOAVA oraș

1. Cruce memorială închinată eroilor din Primul Război Mondial

În prima conflagrație mondială, conform statisticilor oficiale, au decedat 169 de soldați din Potcoava în cinstea cărora, în 1921, s-a ridicat un

monument⁸⁵. Între cei morți este menționat și sublt. Zamfir Dumitru. În altă sursă este mai este amintit și sublt. Dumitru Georgescu⁸⁶.

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu din Slatina este trecut soldatul Nicolae Vladu din Potcoava (contingent 1905) din Reg. 43 Infanterie (fațada N, poz. 11), căzut la Buliga.

Monumentul din Potcoava a fost primul din cele două monumente ridicate în județul Olt în anul 1921, aceasta dovedind grija locuitorilor comunei față de eroi, dar și darea lor de mână, comuna fiind printre cele mai mari și mai bogate din județ. La 3 octombrie 1921 comitetul de inițiativă din Potcoava trimitea o adresă prefectului județului Olt prin care îl invita „duminică 9 octombrie, ora 10, în curtea școlii nr. 1 unde se va face Inaugurarea Monumentului Eroilor. Vă rugăm cu insistență să binevoiți a lua și Dv. parte la această faptă sfântă”⁸⁷. Numele membrilor comitetului apar înscrise pe monument. Suma cheltuită pentru realizarea sa a fost de 7.500 lei⁸⁸. Monumentul a fost amplasat în curtea școlii din satul Mijlocu. Crucea are aproximativ 3 m și a fost realizată de către Giovanni Bianchi.

Pe un postament din două trepte de beton de plan pătrat se ridică un soclu de mici dimensiuni și o coloană din două blocuri din piatră de Albești suprapuse peste care este plasată crucea frumos decorată cu o cunună de flori din același material.

Pe monument sunt trecute numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „Nu ne uitați”
2. „D-tru Georgescu fost învățător și locotenent”
3. „Acest monument s-a ridicat pentru vecinica amintire a Eroilor din comuna Potcoava, Olt, morți pentru Patrie în Războiul din 1916-1918”,
4. „G. Bianchi Slatina”
5. „1. Gh. Marinescu, 2. St. Cârjan, 3. Ion Pârvulescu, 4. Alex Lughianu, 5. M. Rădulescu, 6. Fl. M. Rădulescu, 7. F.D. Georgescu, 8. Dr. I. A. Marinescu, 9. C. Bălșanu, 10. L. C. Bălșanu, 11. Alex Chirculescu, 12. Th. I. Stănculescu, 13. Th. Ionescu, 14. V.I.V. Osiceanu, 15. D. Gh. Popescu, 16. Gh. T. Meșina, 17. I. S. Ionescu, 18. M.C. Zănfir, 19. C-tin I. Manole, 20. I. F. Caliu, 21. D. Apostescu, 22. M. C. Răduș, 23. D. V. Preda.

Eroii comunei (187):

locotenent 1. D-tru Georgescu (învățător)

⁸⁵ AJO, 1924, p. 187.

⁸⁶ AJO, 1925, p. 202.

⁸⁷ P.J.O., 1921, ds. 58, f. 69.

⁸⁸ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 64.

sold. 2. Ion Badea, 3. Ion Pârvu, 4. Ion Zamfir, 5. Tudor Dumitru, 6. D-tru Tudor, 7. D-tru Dejoii, 8. Iancu Goală, 9. State Peica, 10. Ion Cârpici, 11. Pavel Apostol, 12. C-tin Pătrașcu, 13. Ion Pestrițu, 14. Ban Haralambie, 15. Marin Stănculescu, 16. Niculae Guianu, 17. Niculae Vladu, 18. Alex. Giogârdac, 19. C-tin Dumitrescu, 20. Florea Baniță, 21. Coman Neacșa, 22. D-tru Tănăsioiu, 23. C-tin Matei, 24. C-tin Cazangiu, 25. D-tru Laudă, 26. Ion Popescu, 27. Ilie Voicu, 28. Marin Badea, 29. Radu Milea, 30. Ion Ioniță, 31. Marin Popa, 32. Marin Marica, 33. Petre Bălan, 34. Alex. Popa, 35. Alex. Dogaru, 36. Nicolae Nicolae, 37. Ilie Giogârdac, 38. Licsandru Pârvu, 39. Mihai Licsandru, 40. Ciurea Drejoi, 41. Stan Laudă, 42. Radu Catană, 43. Radu Marin, 44. Marin Voicu, 45. Marin Drejoi, 46. Matache Marin, 47. Ion Arapu, 48. Stancu Mierloi, 49. Marin D-tru, 50. D-tru Milea, 51. Ion Rădulescu, 52. Radu Răduneășă, 53. C-tin Cercelaru, 54. M. Livezeanu, 55. Tudor Dorobanțu, 56. Marin Iancu, 57. Ion D. Apostescu, 58. Badea Pestrițu, 59. Neacșu Pârvu, 60. Marin Badea, 61. Marin Gheorghe, 62. Mihai Milea, 63. Stancu R. Vișan, 64. Iancu Florea, 65. Petre Iancu, 66. Badea Fudulu, 67. Apostol Iordache, 68. Ilie Diaconu, 69. Florea Cojocaru, 70. Călin Cojocaru, 71. Tudor Popescu, 72. Tudor Dincă, 73. Călin Ioniță, 74. Mihai Stănculeț, 75. D-tru Drăghici, 76. D-tru Popescu, 77. Gheorghe Popa, 78. Ion Voicu, 79. Zamfir Popa, 80. Marin R. Oprea, 81. Voicu Marin, 82. Ilie Burcea, 83. Nicolae V. Ene, 85. Stancu O. Roșu, 84. Vladu S. Savu, 86. Stancu C. Neacșu, 87. Stancu Toader, 88. C-tin Angelescu, 89. Mihai R. Drăgan, 90. Ion R. Pârvulescu, 91. Ion G. Florescu, 92. Nicolae Neacșu, 93. Gheorghe Ciută, 94. Ion Ștoi, 95. D-tru Voicu, 96. Voicu Ilie, 97. Nicolae Stoica, 98. Călin Rotaru, 99. Ion M.O. Roșu, 100. Năstase Ghioc, 101. Marin Radu, 102. Stan C. Neacșu, 103. D-tru Teodorescu, 104. Ion Gane, 105. Nicolae S. Miu, 106. Năstase Prioteasa, 107. Ion Baniță, 108. Florea I. Pârvulescu, 109. Gh. Negreanu, 110. Alex. Furchiță, 111. Gh. Zâmbreanu, 112. Nicolae St. Neacșu, 113. C.M. Ciută, 114. C-tin Drândaru, 115. C-tin Stan, 116. Gh. Stănculescu, 117. Emil G. Marinescu, 118. Gh. Ionescu, 119.. Gh. Popescu, 120. Niță Bălășioiu, 121. V.N. Bălășioiu, 122. Gh. Zamfirescu, 123. M. Popescu, 124. I. Florescu, 125. M. Vișan, 126. Ion Sârbu, 127. Ion Anghel, 128. Ilie Milcu, 129. Pârvu D-tru, 130. Vișan Vână, 131. Ion Ganea, 132. Ion Beica, 133. Mihai Mazilu, 134. Stancu Dobre, 135. D-tru Taifas, 136. D-tru Giorgiescu, 137. C-tin Florescu, 138. Marin Cercelaru, 139. Ilie Stănculescu, 140. Marin Pârvulescu, 141. Gheorghe Costea, 142. Năstase G. Manole, 143. D-tru Stoica, 144. Niculae Ciută, 145. C-tin Livezeanu, 146. Nicola C. Marinescu, 147. Florea Stănculescu, 148. C-tin Enăchioaia, 149. Marin Fluture, 150. D-tru Tănăsioiu, 151. Radu Pașala, 152. Ion Optășanu, 153. C-tin Cârpici, 154. Nicolae Vâlcea, 155. Raicu Moșteanu, 156. D-tru Guianu, 157. Mihai Popa,

158. D-tru Pașala, 159. Mihai Săraru, 160. Marin Bădica, 161. Ion Dulfeanu, 162. Ilie Stanca, 163. Ion Miu, 164. Marin Bădica, 165. Năstase Rusu, 166. Stan Optășanu, 167. Alex. Cătu, 168. Matei Cărpici, 169. Ion Drejoi, 170. Gheorghe C-tin, 171. Nicolae Bălan, 172. Radu Banișă, 173. Ilie Stancu, 174. Ion Bucinică, 175. Stancu Drejoi, 176. C-tin Răducanu, 177. Florea Neacșu, 178. Ion Stoica, 179. Nicolae Leznescu, 180. C. Stănculescu, 181. I. N. Badea, 182. M. N. Popescu, 183. A. I. Ciobanu, 184. P. Grigorescu, 15. M. D. Mihai, 186. N. Trocmaer, 187. I. Nuță,

Starea de conservare: rea.

În anul 2007 pe monument se mai găsea încă fotografia lt. Dumitru Georgescu. Începând cu anul 2010, aceasta nu mai există. În vara anului 2014 au început lucrările de restaurare a monumentului.

2. Cimitirul din satul Fălcoeni

Cruce memorială pentru eroii din al Doilea Război Mondial

În Registrul de morți al Primăriei din Potcoava sunt trecuți ca decedați în acest război:

Nr.	Nume	Decedat	
		locul	anul
1.	Constantin Marin	câmpul de luptă	1941
2.	Răduneăță Ion	aerodrom	1941
3.	Bădoi Vintilă	Sărata Galbenă	1941
4.	Constantin Ion	Transnistria	1941
5.	Anghel Ion	Ucraina	1941
6.	Diaconu Matache	Ucraina	1941
7.	Nicolae M. Moisil	Balka Transnistria	1941
8.	Constantin M. Marinete	Transnistria	1941
9.	Sima Ion	Ucraina	1941
10.	Govlej Gheorghe	Ucraina	1941
11.	Staicu Ion	Ucraina	1941
12.	Marin Joia Radu	Ucraina	1941
13.	I. Sandu Zis	Ucraina	1941
14.	Sandu I. Marin	Ucraina	1941
15.	Popescu Nicolae	Cotul Donului	1941
16.	Ștefan Duminică	Ucraina	1941
17.	Stoica Cochinescu	Ucraina	1941
18.	Ilie Marin Popa	Rusia	1942

Nr.	Nume	Decedat	
		locul	anul
19.	Tudor Marin Voicu	Rusia	1942
20.	Constantin Voicu Dumitru	Rusia	1942
21.	Diaconu Ion	Ucraina	1942
22.	Neagoie Tudor	Ucraina	1942
23.	Drăghici Voicu	Transnistria	1942
24.	Nicolae St. Florea	Transnistria	1942
25.	Prioteasa Nicolae	Rusia	1943
26.	Voicu Ilie Marin	Rusia	1943
27.	Mircea Voicu	Frontul din Iași	1944
28.	Napoleon Constantinescu	Ungaria	1944
29.	Milea Marin	Ungaria	1945
30.	Popa Florea	Ucraina	1941

Numele unora dintre eroii menționați în acest registru apar și pe monumemntul ridicat în cimitirul din Potcoava.

În curtea cimitirului s-a ridicat în anul 1899 o piatră funerară pe numele Aneta Arezeanu (1881-1899), scriitoare de origine nobilă, din comună. Datorită extinderii cimitirului crucea a fost mutată în fața bisericii cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae” iar în 1988 a fost transformată în cruce-monument pentru eroi prin grija preotului Ion Alexandrescu și a locuitorilor satului, în condițiile în care Areta Arezeanu nu mai avea niciun urmaș.

Pe un postament format din două trepte de beton de plan pătrat se ridică un soclu paralelipipedic și o coloană înaltă, în forma unui trunchi de piramidă, alcătuită din două blocuri de marmură suprapuse. Primul bloc al coloanei provine de la vechiul monument funerar al Anetei Arezeanu. Coloana susține o cruce de marmură cu brațe scurte. Ansamblul are o înălțime de cca. 3,5 m.

Pe monument sunt trecute numele eroilor și următoarea inscripție: *„De dorul meu !/ Dacă vei trece întâmplător/ Pe aicelea unde sunt/ Aduceți flori și mi presărați/ Pe tristul meu mormânt/ Și mi amintiți cuvinte dragi/ Cu părere de reu/ Să plâng alături cu voi/ De dorul meu/ Oh! Cât ași vre din cei iubiți / Să nu mă uite nimeni/ Atâta suveniri să duc / În golul tristei inimi ./ Aneta.”*

Pe monument sunt trecute numele a 40 de eroi⁸⁹ :

serg. 1. Bădoi Vintilă⁹⁰, 2. Răduneată Ion, 3. Laudă Vasile, 4. Popa N. Florea, 5. Cârciumaru N. Nicolae, 6. Nițu F. Ion, 7. Călin I. Nicolae, 8.

⁸⁹ Numele acestora apar și în **Cârjan, 1999**, p. 56-57

Catană Marin, 9. Voicu N. Tudor, 10. Minescu P. Ion, 11. Trocmaer Marin, 12. Pestrițu St. Marin,

cap. 13. Diaconu Ion, 14. Ioncea Marin, 15. Cărmizaru Marin, 16. Pandilică Dumitru, 17. Minescu N. Radu, 18. Minescu M. Năstase, 19. Pandilică B. C-tin, 20. Ghiță Nicolae, 21. Buiculescu M. C-tin, 22. Tutunaru Ilie, 23. Ghioca Ion, 24. Ciungu Gheorghe, 25. aviator Angelescu Zanfir, sold. 26. Pârvu Ion, 27. Ilie Marin, 28. State Nicolae, 29. Răducu Marin, 30. Tănăsioiu Marin, 31. Catană Alexandru, 32. Popa M. Marin, 33. Andrei N. Mircea, 34. Popescu M. Ion, 35. Anghel Ion, 36. Catană F. Marin, 37. Laudă Gheorghe, 38. Roșu Badea, 39. Roșu C-tin, 40. Roșu Ion.

Stare de conservare: bună.

3. Cruce memorială în cinstea eroilor din cătunul Mijlocu

Crucea este amplasată în curtea bisercii „Sf. Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir”. A fost inaugurată la 1 iunie 1995 cu ocazia sărbătorii religioase a Înălțării Domnului. A fost realizată din inițiativa și cu sprijinul comunității locale. Numele membrilor fondatori sunt trecute pe monument. Prin această cruce preotul paroh Constantin Patriche, împreună cu Consiliul Parohial, au dorit să omagieze pe toți eroii satului.

Pe o platformă mai largă din beton se ridică un postament dintr-o treaptă de beton de plan rectangular care susține un soclu paralelipipedic și o coloană în forma unui trunchi de piramidă. Pe coloană se află o cruce cu brațe scurte. Numele membrilor fondatori sunt trecute pe soclul crucii. La baza crucii, pe trei fațade, artistul plastic Alexandru Drejoi a pictat câte un înger sub care se află inscripția „Nu plângeți eroii”. Ca element al vitejiei ostășești este pictată o cască pe fațada estică alături de inscripția „Glorie eternă eroilor patriei”. Pe monument mai apar următoarele inscripții:

1. „Eroi căzuți pe câmpul de luptă în războiul din 1916-1918 pentru întregirea neamului”

2. „Eroi căzuți pe câmpul de luptă în războiul din 1941-1945 pentru apărarea patriei”

3. „Eroi ce și-au jertfit viața pentru o cauză dreaptă”

4. „Membrii fondatori: fondatori 1. Pr. Paroh. Patriche C-tin, 2. Epitrop Fudulu Petre, 3 Cîntăreț Avram Florea. Membrii Consiliului

⁹⁰ Serg. Bădoi Vintilă, unchiul nostru, fratele mamei, a fost dat dispărut la 11 iulie 1941, în luptele de la Sărata Galbenă, Basarabia. Familia i-a ridicat o cruce memorială în anul 1941, cu inscripția: „Mort cu arma în mână pentru patrie. / Părinți, frați și voi surori, / Pe mormânt semănați flori, / N-(a)ți văzut când am murit, / Iarba mi-a fost așternut.” (n.a.)

Parohial 1. Drejoi Ilie, 2. Zamfir Mihai, 3. Preda Ion, 4. Badea Pană, 5. Ciobanu Vintilă, 6. Matei Marin, 7. Moșteanu Ion, 8. Goșa C-tin
 5. „Sfințit la data de 1 iunie 1995, Praznicul Înălțării Domnului”
 6. „Pictor Drejoi Alexandru”

Eroii comunei (62):

Primul Război Mondial(40):

lt. 1. Georgescu Dumitru (învățător și lt. în rezervă))

sold. 2. Milea Radu, 3. Enăchioaia C-tin, 4. Optășeanu Ion, 5. Moșteanu Raicu, 6. Săraru Mihai, 7. Optășeanu Stan, 8. Bălan Nicolae, 9. Voicu Ilie, 10. Levezeanu C-tin, 11. Pârvulescu Ioan, 12. Neașcu Florea, 13. Baniță Radu, 14. Optășeanu Ilie, 15. Stănculescu Călin, 16. Neașcu Florea, 17. Popescu Nicolae, 18. Alexandru Mihai, 19. Anghelescu Ioan, 20. Ianculescu Tudor, 21. Rotaru Călin, 22. Alexandru Ioan, 23. Cojocar Călin, 24. Milea Anghel, 25. Apostescu Ioan, 26. Apostescu C-tin, 27. Stoica Dumitru, 28. Matache Marin, 29. Marica Badea, 30. Stănculescu Marin, 31. Matei Gheorghe, 32. Calotă Constantin, 33. Burcea Ilie, 34. Soare Marin, 35. Fluture Marin, 36. Drăgușin C-tin, 37. Ion Ioniță Călin, 38. Badea Marica, 39. Cojocar Gheorghe, 40. Ciufu Nicolae.

Al Doilea Război Mondial (22) :

1. Dumitra Constantin, 2. Popa Ion, 3. Popa Ilie, 4. Popa Năstase, 5. Săraru Florian, 6. Diaconu Ioan, 7. Popescu Constantin, 8. Florea Constantin, 9. Bălășescu Dumitru, 10. Nedea Marin, 11. Diaconu Matache, 12. Văduva Marin, 13. Veselu Constantin, 14. Dincă Năstase, 15. Osiceanu Titu, 16. Călin Nicolae, 17. Badea Constantin, 18. Milea Marin, 19. Soare Ioan, 20. Osiceanu Petre, 21. Predescu Constantin, 22. Sima M. Ion⁹¹.

Morți pentru „o cauză dreaptă”:

lt. maj. 1. Cazacu Alexandru⁹², 2. Badea Ioan, 3. Stoian Gheorghe

lt. 4. Pîrvulescu Marin

sold. 5. Preda Ștefan.

Starea de conservare: bună.

⁹¹ În monografia comunei sunt trecuți 26 de morți (Cârjan, 1999, p. 57-58). Pe cruce nu apar: 1. Minescu Nicolae Cotul Donului, 2. Zamfir Nicolae, 3. Gălbenuș Gh., 4. Cochinescu Ștefan, 5. Marinete Gh., 6. Lupescu Ion, 7. Neagoe Voicu, 8. Popescu T. Mircea.

⁹² Locotenent- majorul de la Inspectoratul Județean de Miliție Olt a murit într-o misiune de capturare a unui infractor pe raza comunei Baldovinești.

SCHITU com.

Monumentul eroilor din Primul Război Mondial

Comuna Schitu-Greci a fost înființată prin legea din 5 apr. 1924. Avea în componență satele: Greci (reședința), luat de la Bărcănești și Schitu Greci, Lisa și Moșteni luate de la com. Mierlești⁹³. Prin legea administrației locale din 1931⁹⁴ a fost creată și com. Lisa (cuprinzând satele Lisa și Moșteni) com. Schitu-Greci rămânând cu satele Schitu și Greci. Cu ocazia reimpărțirii administrativ teritoriale conform Deciziei nr. 4117/1934 comunei Lisa i se schimbă numele în Vasile Brătianu iar comunei Greci i se spune Ion Kalinderu. Această situație va rămâne până în anul 1938 când satul Schitu iese din com. Kalinderu fiind declarat reședință a comunei Brătianu.

Monumentul ridicat în cinstea eroilor din Primul Război Mondial originari din Schitu este amplasat în curtea bisericii cu hramul "Sf. Arh. Mihail și Gavriil" din localitate.

Pe un postament de plan pătrat dintr-o treaptă din beton se ridică un soclu alcătuit din două blocuri paralelipipedice din piatră, suprapuse. Pe soclu se ridică o coloană cu capitel și o cruce din fier. Pe fațada principală a coloanei se află un basorelief în care sunt înfățișate simboluri militare: un tun, o cască și o baionetă, precum și o jerbă din frunze de stejar.

Pe monument sunt săpate numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „1916-1919”

2. „Mărășești, Jiu, Oituz”

3. „În amintirea eroilor căzuți pentru patrie”.

4. „Satul Schitu, Com. V Brătianu”.

5. „Acest Monument s-a ridicat de locuitorii satului Schitu, prin stăruința Pr. paroh. Const. Cazangiu, 1940”.

Eroii comunei (41):

1. Gh. Constantinescu (învățător), 2. Nicolae Bădoi, 3. Ion Codricel, 4. Costache Băcan, 5. Badea Tudor, 6. Radu I. Stoican, 7. Ion Dumitrescu, 8. Gh. Cojocar, 9. Stancu Duia, 10. Ion Vănoagea, 11. Ilie Sora, 12. Voicu Gheorghe, 13. Dumitru Vlad, 14. Stancu Victoria, 15. Marin Ifrim, 16. Hristache Tița, 17. Stan Ion, 18. Stan F. Costea, 19. Gheorghe Vlad, 20. Dumitru Ivan, 21. Octavian Brumușescu, 22. Alex. M. Bălașa, 23. Gheorghe

⁹³ AJO, 1925, p. 224.

⁹⁴ Decretul nr. 2536 din 1931, în: M.O., 165/ 1931.VII.15.

O. Dabu, 24. Ion Gh. Chelban, 25. Const. D. Pavel, 26. Ion Gangiu, 27. Vasile Fluerele, 28. Neagoe Ghiță, 29. Marin Rădulescu, 30. Preda Pană, 31. Anghel Pahonțu, 32. Ion Preduț, 33. Ion Fetică, 34. Marin Z. Ilie, 35. Marin I. Moraru, 36. Alex. I. Moraru, 37. Marin Sima, 38. Const. Băcan, 39. Gh. P. Iordache, 40. Radu Gh. Chelban, 41. C-tin R. Adam

Starea de conservare: bună.

SEACA com.

Monument al eroilor în Primul Război Mondial

Numărul cunoscut în statisticile oficiale din anul 1924 al celor morți în război din această localitate era de 159⁹⁵.

Strângerea de fonduri pentru ridicarea monumentului eroilor începe în ianuarie 1928⁹⁶. La 22 decembrie 1928 Comitetul de inițiativă trimitea o adresă prefectului prin care arăta că suma de 52.000 lei care s-a strâns nu este suficientă pentru „*a ne îndeplini scopul dorit*”. Se cerea să se intervină la Minister pentru acordarea unui nou termen de 6 luni⁹⁷.

În Tabloul monumentelor existente la 12 decembrie 1936 pe teritoriul plășii Drăgănești, monumentul de la Seaca figurează ca fiind ridicat în 1936. Statuia soldatului a fost realizată de către sculptorul I. Iordănescu contra sumei de 70.000 lei⁹⁸. Monumentul este amplasat în apropierea primăriei, în centrul localității.

Pe un postament în trei trepte din beton placate cu gresie de culoare brună, se ridică un soclu alcătuit din trei blocuri de piatră paralelipipedice, suprapuse. Pe soclu se sprijină statuia ronde-bosse, în mărime naturală, a unui soldat în poziție de drepti, care strânge la piept drapelul vopsit în cele trei culori. Întregul ansamblu are o înălțime de aproximativ 4 m și este înconjurat de un garduleț din lanțuri.

Pe fiecare fațadă a soclului este aplicată câte o placă de marmură albă pe care sunt săpate numele membrilor comitetului de inițiativă (fațada principală) și ale celor 157 de morți și 6 invalizi din Primul Război Mondial (celelate trei fațade).

Pe monument apar inscripțiile:

⁹⁵ *AJO*, 1924, p. 192.

⁹⁶ *P.J.O.*, 1928, ds. 52, f. 6.

⁹⁷ *Ib.*, f. 56.

⁹⁸ *Ib.*, f. 62.

1. „Președinte I. Preot G. M Seiculescu, 2. Vice-președinți Radu N. Pârvan, 3. Ilie Niculescu, 4. Casier Învăț. C-tin M. Nițulescu, 5. Secretar Gh Nițulescu, Membrii 6. Ilie Rogoveanu, 7. Zoe Mihălcescu, 8. Sm. Pârvulescu, 9. Ion I. Dragomir, 10. Dumitru Manu, 11. Barbu Duță, 12. Tudor I. Ciobanu, 13. Vasile Bolboașă, 14. Marin M. Țenea, 15. Ilie M Preda, 16. Marin I. Fifoiu, 17. Ion S. Stoian, 18. Grig. I. Pârvu, 19. Dumitru Epureanu, 20. Haralambie Firică, 21. Ion Manu”

2. „D. Loghin Cal. Griviței 318 București” care ar putea fi numele celui care a executat soclul și cele patru plăci de marmură inscripționate.

Eroii comunei (157):

Plut. 1. Fifoiu D.

Serg. 2. Cârstea Radu, 3. Mecu Niculae, 4. Bădulescu At., 5. Albu Ion, 6. Spilcea Florea

Cap. 7. Șerban Stancu, 8. Minciună Nic, 9. Savu Ion, 10. Goanță Gh.

Sold. 11. Mateescu Tudor, 12. Ionică M. Ion, 13. Olteanu M.R., 14. Șerban D., 15. Șerban Preda, 16. Căpraru Radu, 17. Ruță Aurică, 18. Ruță Mic, 19. Dragomir Fl., 20. Diaconu Ion, 21. Cârjaliu Radu, 22. Albu Barbu, 23. Rogoveanu Marin, 24. Cârstea Gh., 25. Rogoveanu Radu, 26. Rogoveanu Ion, 27. Rogoveanu Petre, 28. Rogoveanu Alex, 29. Dragomir Ion, 30. Dragomir Marin, 31. Radu Dragomir, 32. Cârjaliu Ion, 33. Gingină Marin, 34. Sârbu P. Marin, 35. Trașcă Vas, 36. Boangher Ion, 37. Mâna Ion, 38. Suflețel Stan, 39. Dinu Marin, 40. Neacșu Marin, 41. Ciungu Marin, 42. Preda Stancu, 43. Preda Ilie, 44. Vasile Pandlele, 45. Nedelcu Fl., 46. Grosu Radu, 47. Ivan Zoia, 48. Preda Ion, 49. Goargă Tache, 50. Jădovu Stancu, 51. Țuglui Ion, 52. Ionică S. Ion, 53. Fifoiu Ion, 54. Burcin Ion, 55. Cârjaliu Ilie, 56. Cârjaliu Ghe., 57. Dumitrescu Alex., 58. Militaru Radu, 59. Militaru Florea, 60. Gheorghiu C-tin, 61. Militaru Ilie, 62. Tuglui Nic., 63. Chivu D., 64. Bucuroaia Nic., 65. Hristescu Hrist., 66. Moșteanu Fl., 67. Negreci Marin, 68. Negreci Ofiță, 69. Ungureanu T., 70. Gruiu Păun, 71. Dârvă Ilie, 72. Dârvă C-tin, 73. Bican St., 74. Cărciumaru St., 75. Bădica Zoia, 76. Savu Ion, 77. Savu Stanciu, 78. Visan Marin., 79. Boboacă Marin, 80. Boboacă. Radu, 81. Ristea Ion, 82. Moșteanu Gh., 83. Dovleac Matei, 84. Mareș Stan, 85. Ciobanu Radu, 86. Ciobanu Stancu, 87. Petre S. Marin, 88. Ciobanu Gh., 89. Sârbu D., 90. Bădău Radu, 91. Mihailă Ion, 92. Toma Gh., 93. Florea C-tin, 94. Mihailă Sandu, 95. Mihailă S. Marin, 96. Vasile Stanciu, 97. Ivan Ion, 98. Ivan Matei, 99. Cepan Ilie, 100. Nae Ion, 101. Dobrică Stan, 102. Mihai Iancu, 103. Manu C-tin, 103. Vișan Radu., 104. Pașol Marin, 105. Militaru Păun, 106. Tăbârca Petre, 107. Cojocar D., 108. Cârjaliu Ion, 109. Nae Tănase, 110. Cazacu Gh., 111. Militaru Matei, 112. Grosu Petre, 113. Caimac Badea, 114. Grosu Radu, 115. Grosu Păun, 116.

Degeratu Tudor, 117. Dogaru Fl., 118. Pantan Nic., 119. Negru Ion, 120. Negru Marin, 121. Negru Radu, 122. Tănase Ilie, 123. Fifoiu Ilie, 124. Mușat Marin, 125. Mână Nic., 126. Vasile Const., 127. Gruia Ion, 128. Goargă Matei, 129. Goargă Ion, 130. Grosu Stancu, 131. Șerban M. Gh., 132. Savu Pantelimon, 133. Cojocarui Const., 134. Albu Gh., 135. Stoian Zaharia, 136. Țiganilă Preda, 137. Sârbu F. Marin I, 138. Nadolu Mihai, 139. Costea I. Mitrache, 140. Peptea Ilie, 141. Bratcoveanu Drăgoi, 142. Drăgan D., 143. Badea Radu, 144. Grosu N. Fl., 145. Poștaliu Ion, 146. Ciuvică Alex., 147. Badea Const., 148. Cârjaliu Radu, 149. Ușurelu Const., 150. Urdeș Marin, 151. Predoaia Ion I, 152. Predoiu Ion II, 153. Delcea Ion, 154. Preda Ion, 155. Daciu Enache, 156. Stoian Cârstea, 157. Dumitrașcu Marin.

Ca invalizi vii sunt trecuți: 1. Ungureanu Const., 2. Gușă Ion, 3. Ciungu Ion, 4. Mihailă Radu, 5. Bucuroaia Marin, 6. Toader Ilie.

Pe monumentul de la Slatina al Ecaterinei Teodoroii sunt trecuți ca originari din Seaca și făcând parte din Reg. 43 Infanterie:

Nr.	Numele	Contingent	Poziție	Mort
1	Savu C.	1909	S 27	Buliga
2	Pandele C.	1912	S 27*	D. Marcului
3	Onică Ion	1905	E 11	Jiu

Aceștia nu apar pe monumentul de la Seaca.

Starea de conservare: bună. Soclul restaurat în 2012.

SINEȘTI localitate suburbană oraș Potcoava

Monument pentru eroii din Primul Război Mondial

Numărul menționat în statisticile oficiale din 1925 al eroilor din comună morți în primul Război Mondial este de 143⁹⁹. La acea dată Sinești era o comună alcătuită din satele: Sinești, Ursoaia și Ciuciu. Ultimele două sate au fost arondate ulterior comunei Icoana. Din aceste sate au murit 66 de eroi în Primul Război Mondial.

⁹⁹ *AJO*, 1925, p. 209.

Dezvelirea monumentului a avut loc la 13 iunie 1937. La solemnitate a fost invitat prefectul de Olt cu rugămintea de a interveni la Reg. 3 Olt pentru a fi trimisă muzica¹⁰⁰.

Monumentul se află în fața școlii și are o înălțime de cca. 3 m.

Pe o platformă mai largă de plan pătrat din beton se ridică un soclu din trei blocuri din piatră de Albești suprapuse și o coloană cu capitel din două blocuri paralelipipedice din același material.¹⁰¹

Pe blocul de sus, fațada principală, se află un basorelief reprezentând bustul unui soldat cu arma la ochi.

Pe monument sunt săpate numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „*Recunoștință eroilor din comuna Sinești-Olt căzuți pe câmpul de onoare, 1916-1919*”.

2. „*Comitetul de inițiativă: 1. Președinte Preot Gheorghe Sălcianu, 2. Primar Ion Dumitrache, 3. Învățător Gr. Ștefănescu, 4. Învățător Ion Marinescu, 5. Notar Marin Zanfir, 6. Matei Alexandru*

Eroii comunei (77):

Sergenți 1. Dumitrescu Năstase, 2. Buiculescu Stan

Caporal 3. Ciuciu Alexandru

Soldați. 4. Bălcău Nicolae, 5. Nicolescu C-tin, 6. Baboi Ilie, 7. Prascan Tudor, 8. Stan Marin, 9. Sandu Stoica, 10. Sandu Coman¹⁰², 11. Cojocar Stancu, 12. Rotaru Călin, 13. Pahonțu Ilie, 14. Predica Stancu, 15. Lupescu Nicolae, 16. Teodorescu Gheorghe, 17. Gherghe Radu, 18. Buiculescu Mihai, 19. Sandu Dumitru, 20. Ion Sandu, 21. Dragomir Gh., 22. Sandu Stoica, 23. Avram Pană, 24. Stancu Ion, 25. Doinea Gh., 26. Radu Badea, 27. Văleanu Marin, 28. Dobre Radu, 29. Cochinescu Dumitru, 30. Pandelică Alexandru, 31. Rădoi Badea, 32. Baboi Marin, 33. Baboi Dumitru, 34. Burcea Ilie, 35. Sandu Radu, 36. Rotaru Ivan, 37. Dobrin Dumitru, 38. Dinu Nedelea, 39. Baboi Ilie, 40. Lupescu Dumitru, 41. Ionică Florea, 42. Mihai Gheorghe, 43. Staicu Ilie, 44. Crăcea Florea, 45. Drăgușin Gheorghe, 46. Gheorghe Florea, 47. Sima Nicolae, 48. Dragomir Ion, 49. Bălăuroiu Badea, 50. Voicu Gheorghe, 51. Văleanu Iancu, 52. Poșircă Ion, 53. Dumitrescu Ilie, 54. Perețeanu Ion, 55. Costache Dumitru, 56. Radu Badea, 57. Geican Alexandru, 58. Bănică Ilie, 59. Bădicu Ion, 60. Toma Constantin Ion, 61. Dumitrache Voicu, 62. Olteanu Constantin, 63. Dinică

¹⁰⁰ P.J.O., 1937, ds. 34, f. 67.

¹⁰¹ Inițial monumentul se termina cu un vultur care a fost înlăturat în perioada comunistă, așa cum ne-a relatat în 2012 dl. prof. Nedelea Teodor, originar din Sinești.

¹⁰² Un Sandu Coman (contingent 1912) din Reg. 43 Infanterie se găsește pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu de la Slatina (fațada nordică, poziția 25, mort la Buliga)

Zamfir, 64. Militaru Marin, 65. Cruceru Ilie, 66. Iancu Ene, 67. Ciobanu Florea, 68. Cruceru Alexandru, 69. Marin Coporâe, 70. Crăcea Florea, 71. Mirea Ion, 72. Popa Stancu, 73. Cercelaru T., 74. Alexandru C-tin, 75. Marin A.I. Miu, 76. Dobre Marin, 77. Cosma Gh..

Stare de conservare: bună.

SLATINA

1. Monumentul Ecaterinei Teodoriu¹⁰³

La 20 oct. 1922 în cabinetul prefectului de Olt a avut loc o întrunire¹⁰⁴ pentru a se hotărî locul amplasării monumentului dedicat Ecaterinei Teodoroiu¹⁰⁵, eroina căzută pe câmpul de luptă în Primul Război Mondial. O explicație pentru realizarea unui monument dedicat Ecaterinei Teodoroiu la Slatina¹⁰⁶ ar putea fi următoarea: autoritățile au luat în considerare faptul că aceasta a comandat un pluton din Compania a 7-a, Regimentul 43/59 Infanterie, al cărui sediu era la Slatina. Locul ales pentru monument a fost „*la capul aleei Oltului de la intrarea în oraș, numai în urma îmbunătățirii ce se vor aduce de Primăria locală pentru amenajarea șoselei*”¹⁰⁷. Monumentul a fost inaugurat la 31 mai 1925 în prezența reginei Maria¹⁰⁸ și a unei mulțimi imense din Slatina și din împrejurimi. În unele

¹⁰³ Istoricul monumentului: **Mihai, 1998**, p. 25.

¹⁰⁴ În anul 1919, la 1 decembrie, prefectul județului Olt trimitea o adresă către comandantul Garnizoanei Slatina prin care solicita numele a cinci soții de ofițeri care să facă parte din Comitetul societății „Mormintele eroilor căzuți în război” (**P.J.O., 1920**, ds. 92, f. 33), iar la 14 decembrie se solicita tot de către Prefectură o întrunire a acestui comitet pentru strângerea de fonduri pentru un monument al eroilor (ib., f.34). Din Comitet făceau parte soțiile ofițerilor: *Theodorescu, Bucică, Chiciu, Ionescu, Morjan, Dosinescu*, Milcoveanu și Florian.

¹⁰⁵ Născută la 16 ianuarie 1894 la Vădeni, județul Gorj, E. Teodoroiu participă ca infirmieră voluntară la luptele de pe Jiu din 1916. Impresionat de curajul tinerei, în timpul unei inspecții făcute pe linia frontului, Comandatul Armatei I, generalul Ion Dragalina o numește „o adevărată eroină” (**Mocioi, 1986**, p.52). Apreciată chiar în timpul războiului ca o adevărată „Jeana D’Arc a noastră” de către căpitanul Liviu Teiușanu, prof. la Școala Militară de Infanterie, Iași. Ecaterina moare la 22 august 1917, în luptele de la Dealul Secului, zona Muncelului. A fost înmormântată alături de cpt. Morjan Dumitru, cu paradă militară, pe câmpia din Zăbrăuți. (**Mocioi, 1981**, p.113). Ulterior osemintele au fost duse la Tg. Jiu.

¹⁰⁶ Monumente dedicate Ecaterinei Teodoroiu s-au mai realizat la Brăila (1920) și la Tg. Jiu (un sarcofag de piatră în 1935-1936 realizat de Milița Petrașcu și o statuie în 1976), **Mocioi, 1981**, p.120

¹⁰⁷ **P.J.O., 1922**, ds. 58, f. 16.

¹⁰⁸ **P.J.O., 1925**, ds. 63, f. 3.

lucrări¹⁰⁹ anul dezvelirii monumentului este indicat (în mod greșit) ca fiind 1923.

La inaugurare au fost invitați: gen. Mărdărescu (ministrul de Război)¹¹⁰, autorul monumentului, sculptorul Dimitrie Mățăoanu (domiciliat în București, str. Griviței, nr. 22)¹¹¹. Întrucât „cazarea era imposibilă”, invitații erau rugați să vină cu trenul de dimineață¹¹².

Amplasat la ieșirea din oraș, spre Craiova, monumentul este creația sculptorului Dimitrie Mățăoanu (1889-1929)¹¹³.

Pe un pedestal masiv din piatră este montată statuia ronde-bosse a Ecaterinei Teodoroiu, turnată în bronz. Eroina este înfățișată în mărime naturală, într-o atitudine dinamică, cu arma în cumpănire și cu o cască ostășească în mâna dreaptă. Fațada dinspre vest a pedestalului este decorată la bază cu un drapel, frunze de stejar și cu o cască miliară încadrată de frunze de laur. Deasupra sunt redată stemele provinciilor istorice unite cu patria-mamă în anul 1918. Pe această fațadă se află următorul text:

„Eroina Fecioară Ecaterina Teodoroiu, născută în Gorj a luptat ca cercetașă. A fost voluntară în Reg. 18 Infanterie. Cere să lupte în primele rânduri. La Filiași a fost rănită grav și evacuată la Iași în spitalul unde [...] i-a oferit solda ce o primea lunar de [...]”. Înrolată în Reg. 43 Infanterie cu gradul onorific de sublocotenent, a murit în luptele de la Dealul Secului, în fruntea plutonului și îmbărbătând ostașii ce-i comanda prin cuvintele «Înainte băieți, înainte, nu vedeți că sunt între voi»”.

Pe celelate trei fațade ale soclului sunt trecute numele „Eroilor Regimentului 43 Inf. morți pentru Dezrobirea Neamului, 1916-1919”

A. Fațada sudică

Nr.	Numele și prenumele	Gradul	Contingentul	Locul nașterii	Locul morții
-----	---------------------	--------	--------------	----------------	--------------

¹⁰⁹ Tucă & Cociu, 1983, p. 345.

¹¹⁰ P.O.S., 1925, ds. 371, f. 43.

¹¹¹ Ib., f. 43.

¹¹² Ib., f. 54, 56.

¹¹³ Detalii: Predescu, 1940=1999, p. 531.

¹¹⁴ Două cuvinte sunt distruse, presupunem că în mod intenționat în timpul regimului comunist. Prin Decretul nr. 191 din 10 martie 1917, publicat în *M. O.*, 292, 1917 III 16, onorurile i-au fost înmânate și solda i-a fost comunicată Ecaterinei de către suveranul țării, așa încât cuvintele lipsă ar putea fi *regele Ferdinand*, care nu erau pe placul autorităților comuniste. n.n.

¹¹⁵ Cuvânt șters, probabil *de la Palat* n.n.

Nr.	Numele și prenumele	Gradul	Continentul	Locul nașterii	Locul morții
1.	Popescu V. ¹¹⁶	Sublt. rez.		Mehedinți	Buliga
2.	Nicolescu C.	„		G.M. Gorj	Oboroca
3.	Teodoroiu Ecat.	Volun.		Tg. Jiu	V. Zăbr.
4.	Dobre D.	Sold.	1902	Maldăr	D. Marcului
5.	Trifu Radu	„	„	Coteana	Oboroca
6.	Zamfir Ion	„	1903	Doba	Buliga
7.	Marin Nicolae	„	„	Coteana	V. Zăbr.
8.	Marica Marin	„	1904	Scornicești	Jiu
9.	Pârvu. D.	„	„	Colibaș	Buliga
10.	Fluture M.	„	1905	Dranovăț	D. Marcului
11.	Ioan Nicolae	„	„	Teslui	Tg. Jiu
12.	Deleanu N.	„	„	Dranovăț	Buliga
13.	Rotaru Rafail	Serg.	1906	Slătioara	„
14.	Marin G.	„	„	Dranovăț	„
15.	Verdeș D.	Cap.	„	Pobolu	V. Zăbr.
16.	Ciucă G.	„	„	Otești	Oboroca
17.	Crâmpoiescu C.	Serg.	1907	Crâmpoia	Buliga
18.	Gheorghe G.	Cap.	„	Urși	„
19.	Stancu Marin	„	„	Crâmpoia	V. Zăbr.
20.	Chiriță Marin	Serg.	1908	Dienci	D. Marcului
21.	Verdeș S.	„	„	Pobolu	Bumbești
22.	Drăgoi T. S.	Cap.	„	Bircii	Buliga
23.	Paraschiv M.	Serg.	1909	Drăgoești	Oboroca
24.	Marica A.	Cap.	„	Frunzaru	V. Zăbr.
25.	Savu C.	Sold.	„	Seaca	Buliga
26.	Pandele C.	„	1912	„	D. Marcului
27.	Tutunaru M.	„	1913	Stoicânești	Buliga
28.	Ivănescu G.	„	1914	Tâmpeni	„
29.	Trancan S.	„	1915	B. de Vede	D. Marcului

¹¹⁶ Sublocotenentul Popescu Vasile a murit la 12 sept. 1916, la Poiana Mihai Bravul și nu la Buliga, așa cum apare pe monument (Mocioi, 1981, p. 43).

Nr.	Numele și prenumele	Gradul	Contingentul	Locul nașterii	Locul morții
30.	Mihăilescu D.	Pt. Maj.	1916	Slatina	P. Mihai Viteazul
31.	Ștefan I.	Plut.	„	S. Dolj	Buliga
32.	Tolbaru Ion	Sold.	„	Deleni	„
33.	Ionică D.	„	„	Găneasa	„
34.	Preduț Marin	„	„	Isvoarele	„
35.	Petcu Alex.	„	„	Negreni	„
36.	Drăgan Dimirtoff	„	-	Slatina	-
37.	Briceag Stan	„	-	Negreni	-
38.	Ion Marin	„	-	Vulturești	-
39.	Popa Alexandru	„	-	Otești	„
40.	Piroi Radu	Sold.	-	Bălțați	-

B. Fațada estică

Nr.	Numele și prenumele	Gradul	Contingentul	Locul nașterii	Locul morții
1.	Toporoff H.	Sublt. rez.	-	Silistra	Buliga
2.	Ionescu T.	„	-	Slatina	Oboroca
3.	Burtea M.	„	-	București	„
4.	Nica Ion	Sold.	1902	Spineni	M. Zănoaga
5.	Pițurlea Ene	„	1903	Negreni	Sălătruc
6.	Florescu M.	„	„	Priseaca	Buliga
7.	Coarnă Ion	„	1904	B. de Cepturi	Frâncești
8.	Dulgheru S.	„	„	Brâncoveni	Buliga
9.	Brutaru M.	„	1905	Comani	D. Marcului
10.	Avram G.	„	„	Dumitrești	„
11.	Ionică Ion	„	„	Seaca	Jiu
12.	Ștefan D.	„	1906	Bircii	D. Marcului
13.	Chiriță D.	„	„	Casa Veche	Negrilești
14.	Paraschiv G.	„	1907	Deleni	Buliga
15.	Vlad Vasile	„	„	Dumitrești	„

Nr.	Numele prenumele și	Gradul	Contin- gentul	Locul nașterii	Locul morții
16.	Vețeanu Ion	Serg.	1908	Bărăști V.	Răchitiș
17.	Dumitrescu V.	Cap.	„	Slatina	Buliga
18.	Voiculescu S.	„	1909	Otești	„
19.	Preda Ilie	Sold.	„	Drăgănești	„
20.	Olaru Grigore	„	„	Dejești	„
21.	Fota Tudor	„	1912	Comani	„
22.	Vișan Vișan	„	1913	Spineni	Buliga
23.	Albu Pătru	„	„	„	„
24.	Turcu Ion	Serg.	1914	Dobrotinet	„
25.	Dumitrache D.	„	1915	Teslui	D. Marcului
26.	Sârbu Tudor	Sold.	„	Isvoarele	Buliga
27.	Pavel Ilie	„	1916	Slatina	V. Zăbr.
28.	Borbcer G.	„	„	„	Oboroca
29.	Danu Dumitru	„	1917	Cr. De Jos	V. Zăbr.
30.	Odagiu Alex.	„	„	Bărcănești	D. Marcului
31.	Turcu Marin	Cap.	1918	Dobrotinet	V. Zăbr.
32.	Lupu Marin	„	„	Dumitrești	D. Marcului
33.	Mirea H.	Cap.	1916	Brebeni	Poenile Popei
34.	Pascu Tudor	„	„	Beciu	V. Zăbr.
35.	Matei Radu	„	„	Colonești	„
36.	Dumitrescu Dumitru	Sublt.	-	Bărăști	-
37.	Rădulescu Gheorghe Poboran	Serg.	-	Slatina	
38.	Marinescu Gheorghe	Cap.	-	„	-
39.	Popa Nicolae	„	-	Otești	-
40.	Udrescu S. Constantin	Sold.	-	Slatina	-

C. Fațada nordică

Nr.	Numele prenumele și	Gradul	Contingentul	Locul nașterii	Locul morții
1.	Murat N. ¹¹⁷	Major activ	-	T. Severin	Oboroca Tran.
2.	Morjan D. ¹¹⁸	Capt. activ	-	Slatina	V Zăbr.
3.	Lilovici Aruse	Loct. rez.	-	Romanați	Buliga- Gorj
4.	Buzatu Radu	Sold.	1902	Priseaca	Oboroca
5.	Bălașa S.	„	1903	Mih. de Sus	Sălătruc
6.	Cercel Ilie	„	„	Comani	Bogatu
7.	Andrei Marin	„	1904	Slatina	Sălătruc
8.	Niță Dumitru	„	„	Negreni	Buliga
9.	Cotoi Ion	Serg.	1905	Cr. de Jos	„
10.	Eana Gherman	Cap.	„	Mogoșești	„
11.	Niculae V.	Sold.	„	Potcoava	Buliga
12.	Militaru G.	Cap.	1906	Poboru	D. Marcului
13.	Mihai Ion	Sold.	„	Optași	M. Șerpilor
14.	Mazilu Ilie	„	„	Cr. de Jos	Buliga
15.	Diroiu Alex.	„	„	Profa	„
16.	Luțu S. Ilie	Serg.	1907	Albești	O. Secuilor
17.	Badea Petre	Cap.	„	Făgețel	„
18.	Nica Vasile	„	„	„	Cireășov
19.	Florea Ion	Serg.	1908	Văleni	Buliga

¹¹⁷ Ecaterina Teodoroiu, în amintirile sale despre război, păstrate în manuscris, datat 12 decembrie 1916, descrie astfel moartea maiorului Murat: „*Tot în munții Scorușelor am făcut cunoștință cu d-l maior Murat din Regimentul 43 infanterie. Acesta ne-a reținut, sfătuiindu-mă să nu merg prea înainte unde vin obuzele(...) Depărtându-ne noi cinci sute de metri auzim venind o furioasă ghiulea și lipsită de milă bunului maior, numai că-l lovește drept în piept, transformând-l în zeci de mii de bucățele și a încetat din viață strigând la noi, „Înainte, la izbândă!”*” (Mocioi, 1981, p.45-46).

¹¹⁸ Căpitanul Morjan Dumitru, comandat al Companiei a 6-a, a fost unul din cei 35 de ofițeri români care au murit în luptele de la Muncelu, la 21 aug. 1917. (Mocioi, 1981, p.110-113). În semn de prețuire pentru erou, familia a ridicat un monument funerar în cimitirul Strehareți din Slatina, realizat din marmură albă de către P. Carajanis din Craiova, autor al monumentelor închinat eroilor din comunele Perieți și Iancu Jianu din jud. Olt.

Nr.	Numele prenumele și	Gradul	Contingentul	Locul nașterii	Locul morții
20.	Popa Hristea	Cap.	„	Râjlețu	„
21.	Răduca Stan	Sold.	„	Poiana	„
22.	Bădescu Ioan	Serg.	1909	Bălteni	Schije obuz
23.	Troană D.	Sold.	1909	Drăgănești	Buliga
24.	Dumitrescu M.	Cap.	„	„	„
25.	Sandu Coman	Sold.	1912	Sinești	„
26.	Gheorghisor S.	Serg.	1913	Bărcănești	Buliga
27.	Scarlat C.	„	„	Spineni	M. Negoiu
28.	Sucea Petre	Sold.	1914	Brâncoveni	Buliga
29.	Bărăscu F.	Serg.	1915	Profa	„
30.	Tudorache D.	Cap.	1916	Maldăr	„
31.	Ticneanu M.	Sold.	„	Urși	„
32.	Răducu D.	„	1917	Dranovăț	V. Zăbr.
33.	Stanciu S.	„	1918	Viișoara	„
34.	Obadă D.	„	„	Ungureni	„
35.	Radu Dumitru	„	„	Tâmpeni	„
36.	Barat Louis	„	-	Cuvânt distrus	-
37.	Ionescu Nicolae	„	-	Slatina	-
38.	Dumitrescu Ion	Cuv. Distrus	-	„	-
39.	Dumitrescu Ilie	„	-	„	-
40.	Piru Marin	Sold.	-	Cuv. distrus	-

D. Fațada vestică

Maior 1. Drăguțescu¹¹⁹ ... Slatina,

Căpitan 2. Mihăilescu ... Slatina

Ad-tor. Lt. 3. Florian ... Slatina

Sub. Lt 4. Constantinescu... Slatina, 5. Dumitrescu D., Slatina

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu sunt trecute numele a 125 de eroi. Regimentul a avut pierderi mari. Din acest motiv pe 3 dintre fațadele acestuia stă scris „...și alții”. În această categorie ar intra 43 de morți din

¹¹⁹ Maiorul Drăguțescu are un monument funerar realizat de familie, în Cimitirul Strehareți din Slatina.

Bălănești, 29 din Bărcănești (azi: Vâlcele), 67 din Mărgineni, 23 din Buzești, 47 din Deleni, 22 din Titulești (azi: N. Titulescu), 20 din Negreni, 5 din Păroși (Leleasca), 34 din Topana, 54 din Stoicănești, 21 din Scornicești și 21 din Izvoarele, nume care apar însemnate pe monumentele eroilor din localitățile respective, unde este specificat Regimentul 43 Infanterie ca unitate militară din care au făcut parte aceștia.

Statuia a fost amplasată în 1925 la intersecția șoselei Craiova-Slatina cu strada Dissescu. Împrejmuirea statuii a fost realizată de antreprenorii Francesco De Mezzo și Giovanni Bianchi, acesta din urmă executând și pavajul¹²⁰. G. Bianchi a primit 2.780 lei pentru scrierea celor 556 litere de pe monument¹²¹. Literele au fost vopsite de maistrul zugrav Wilhelm A. Polk din Slatina¹²². Monumentul a fost încadrat cu 2 tunuri aduse de la Târgoviște¹²³.

Actualul amplasament, în apropierea podului de peste Olt, datează din mai 1981.

Starea de conservare: bună. Inscripțiile de pe soclu sunt greu lizibile, unele chiar ilizibile.

2. Monumentul eroilor din Cimitirul Strehareți

Monumentul este amplasat la intrarea în cimitir, pe partea stângă. Din inscripția de pe soclu s-ar putea deduce că fost ridicat în perioada interbelică din inițiativă privată.

Monumentul este alcătuit dintr-un soclu paralelipipedic din piatră, frumos ornamentat, cu o înălțime de cca. 1m. Pe soclu se ridică statuia din marmură albă unui înger ce ținea în mâini o cruce, azi distrusă. Monumentul are o înălțime totală de de cca. 2,5 m.

Pe fațada principală a soclului a fost aplicată o placă pe care se poate încă citi:

„1916 NOEMBRIE DE EROI / Așa ne-au învățat strămoșii / Murind să ne apărăm moșia / Și să strigăm în clipa morții / Trăiască totuși ROMÂNIA / Constanța Eufrosina Leontina Ștefănescu / BUCUREȘTI”

Nu am găsit informații suplimentare despre acest monument. În memoria colectivă s-au reținut două ipoteze referitoare la data amplasării monumentului în cimitir: unii locuitori din zonă susțin că este aici din perioada interbelică, alții că a fost adus în anii 50.

¹²⁰ P.U.S., 1925, ds. 371, f. 3-4, 8

¹²¹ ib., f. 29-32.

¹²² ib., f. 47-48

¹²³ ib., f. 22

3. Monumentul din Cimitirul eroilor

Osemintele soldaților morți în Războiul pentru Întregire Națională au fost înhumate la Slatina în trei cimitire.

Unul a fost amenajat pe terenul Regimentului I Obuziere¹²⁴, actualmente cartierul de blocuri ridicat între strada Artileriei și calea ferată. Acesta avea o suprafață de 2.500 mp. Aici erau înhumați 625 soldați, din care 618 români și 7 de alte naționalități. Cimitirul nu mai există astăzi.

Al doilea cimitir se afla în curtea Regimentului 21 Artilerie¹²⁵, actualmente cazarma dezafectată a unității U.M. 01217 din Slatina. Într-o adresă a Poliției orașului din 1921 către prefectura Județului Olt, se arăta că „soldații Regimentului 21 Artilerie au fost îngropați în curtea acestui regiment.”¹²⁶. Nici acest cimitir nu mai există astăzi.

Al treilea cimitir se găsea lângă Spitalul de atunci al județului Olt, gara de astăzi, singurul care încă există. Avea 1.024 mp cu un număr de 194 de morminte¹²⁷.

Cimitirul Eroilor de la Gară a fost creat în anul 1920. Comisia interimară a comunei Slatina a votat în ședința sa din 10 decembrie 1919 ca „*terenul cel mai accesibil și în condițiunile Decretului-Lege Nr. 3715/1919 al Ministerului de Război, ce hotăra înființarea de cimitire militare pentru înhumarea osemintelor soldaților morți în război, ar fi acela din câmpul gării, unde era spitalul holeriei*”. Membrii comisiei solicitau ca în bugetul pentru anul următor să se prevadă o sumă care „*să servească pentru înprejmuirea acestui cimitir, precum și de a se construi pe acel teren, o casă pentru locuința omului însărcinat cu paza cimitirului și care om să se caute a cunoaște cât de puțin horticultura ca pe lângă cimitirul de pază ce va face, să se ocupe și cu sădirea, cultivarea și îngrijirea cu flori, pentru ornamentarea mormintelor*”¹²⁸.

¹²⁴ Înainte de primul Război Mondial, regimentul purta numele de 26 Obuziere, transformat după război în I Obuziere. Pierderile suferite de acesta în război se cifrează la cca. „250 oameni și 270 cai”, *AJO*, 1924, p. 108.

¹²⁵ Pierderile acestui regiment suferite în Primul Război Mondial au fost „230 de oameni și 300 de cai”, *AJO*, 1924, p. 109.

¹²⁶ *P.J.O.*, 1921, ds. 65, f. 205. În anul 2010 lt. col. (r) Miu Dumitru, ofițer activ al regimentului până în anul 1984, ne-a relatat că prin anii 50 au săpat în curtea unității o groapă de aprox. 25x 10 m, pentru depozitarea cisternelor de carburant. Cu acest prilej au fost descoperite oseminte umane (ulterior păstrate într-un osuar în unitate) lucru care confirmă informația din document.

¹²⁷ *P.J.O.*, 1920, ds. 92, f. 19, 22.

¹²⁸ *Ib.*, f. 57.

Într-un plan privind sistematizarea, înreținerea permanentă și înfrumusețarea cimitirelor eroilor din Slatina emis la 9 septembrie 1942 erau amintite „Cimitirul eroilor din fața școlii de arte și meserii”, adică Cimitirul de la Gară și „Cimitirul din Mahalaua Clocociov”¹²⁹. Azi cimitirul din Clocociov nu mai există.

În Cimitirul de la Gară există astăzi 276 de cruci și un monument comemorativ. Luând în calcul spațiile goale dintre cruci considerăm că numărul acestora a fost mai mare (aproximativ 300). Crucile actuale sunt de beton (cele vechi fiind din lemn de brad¹³⁰) și au fost puse atunci când a fost ridicat monumentul actual. Monumentul a fost ridicat de Primăria Slatina în colaborare cu Unitatea Militară nr. 01217 din oraș¹³¹. Data probabilă a ridicării monumentului este 1986¹³².

Este realizat din beton, într-o concepție modernă. Pe o platformă largă, betonată, se ridică o coloană alcătuită din trei plăci.

Pe placa de marmură aplicată pe fațada principală citim inscripția:

„Glorie ostașilor români căzuți în luptele pentru dreptate socială și independență națională”.

Dl. Florea D. Ioana, consilier la Parohia II Negreni ne-a declarat în anul 2010 că în cimitir a mai existat un monument al eroilor care astăzi nu se mai află acolo: „*Lucram la I.P.A. Slatina. Făceam naveta. Treceam zilnic prin Cimitirul Eroilor de la Gară. Acolo era un monument reprezentând un înger sub care era scris: Așa ne-au învățat strămoșii/ Murind să ne apărăm moșia/ Și să strigăm în clipa morții/ Trăiască totuși România./ Prin anii 1981-1985 a fost luată acea statuie și nu știu unde a fost dusă*”. Datorită unor elemente comune ale monumentului descris de dl. Ioana și monumentului din Cimitirul de la Strehareți am presupus că sunt unul și același monument. Pentru a confirma această ipoteză, dl. Florea Ioana a venit la Slatina și a văzut monumentul de la Strehareți. Presupunerea noastră s-a dovedit nefondată: la monumentul de la gară îngerul avea aripile mult deschise iar inscripția era pe două coloane, după cum ne-a declarat consilierul parohial.

Pe lângă soldații din Primul Război Mondial îngropați în Cimitirul de la Gară, în anul 1930 aici au fost reînhumate osemintele unui soldat

¹²⁹ P.J.O., 1942, ds. 61, f. 161.

¹³⁰ Informație primită de la lt. col. (r) Lăpădat Gheorghe

¹³¹ Informații oferite de lt. col. (r) Gheorghe Lăpădat și lt. col. (r) Dumitru Ion

Miu, în anul 2010.

¹³² În presa locală de până în 1985 am găsit următoarea formulare: „*au fost depuse coroane de flori în Cimitirul Eroilor*”, iar începând cu 1987 în presă apare informația „*au fost depuse coroane de flori la Monumentul din Cimitirul Eroilor*” – Oltul, Slatina, 1987 mai 12.

participant la campania din 1913, care a murit la Bălănești în timpul retragerii, cunoscut sub numele de *Costică*. Întrucât venea de departe, din comuna Bistrița, județul Iași numele său de familie nu era cunoscut de locuitorii din Bălănești. Povestea sa i-a impresionat pe săteni și stă la baza unui bocet din Bălănești intitulat *Costică din Bistrița*:

„*Foaie verde ca nalba,/ Costică din Bistrița,/ Mi-ocoliși Bulgaria/ Și nu te lovi moartea!// Foaie verde arțăraș,/ Costică, băiat din Iași, / Prin Bulgaria umblași / Și nimic nu căpătași;/ Și-mi veniși pân la Stârciog*¹³³,/ *Te lovi moartea cu foc!// Foaie verde și-o alună,/ Trec fetele la grădină/ Cu chite de flori în mână,/ Să dea și pe la Costică/ Să-i pue de-o chiticică!// Foaie verde de rozet,/ Mă rog, domnule sergent,/ Să-mi pui mâinile pe piept./ Că am fost băiat deștept!*”¹³⁴.

Stare de conservare: bună.

4. Monumentul eroilor din al Doilea Război Mondial

Este amplasat în fața Casei de Cultură a Tineretului. A fost înălțat în 1997 din inițiativa și cu fondurile Asociației Veteranilor de Război, Slatina, Olt.

Pe o platformă largă din trei trepte de beton se ridică o coloană de beton placată cu marmură. În toate cele patru colțuri ale postamentului se află câte un panou din piatră placat cu gresie pe interior și cu marmură la exterior. Pe fiecare placă de marmură sunt trecute numele eroilor morți în al Doilea Război Mondial. Obeliscul din beton este placat cu marmură. În partea superioară este decupat. Deasupra se află un vultur din bronz.

Pe inscripția pe care o regăsim pe două fațade opuse, scrie:

„*Ridicat-am acest monument după datina străbună și credință creștină în amintirea camarazilor noștri slătineni căzuți pe câmpul de onoare în războiul din 1941-1945 pentru apărarea, întregirea și libertatea patriei și a neamului românesc*”.

Sub fiecare din cele două inscripții se află câte o placă din email colorat ce prezintă o coroană din frunze de laur și stejar, cu un steag tricolor, o cască pusă peste două puști încrucișate și inscripția: *Slavă eroilor*.

Pe fiecare din cele patru panouri stă scris 1941-1945, după care sunt trecute numele celor căzuți pentru patrie.

Panoul 1

¹³³ Numele vechi al satului Malu Roșu.

¹³⁴ Vitănescu, 1937, p. 195.

Cpt. 1 Cismaru Aurel, 2. Voicilă Ilie, 3. Roșu Nicolae, 4. Șerban Stan,
 5. Duică Marin
 Serg. M. 6. Mihalache Ion, 7. Șerban Costică,
 Serg. 8 Sefcic Ion, 9. Dumitrescu Pantelimon
 Cap. 10. Ionescu Gheorghe, 11. Marinescu Dumitru, 12. Dumitrescu Nicolae, 13. Georgescu Victor,
 Sold. 14. Badea Nicolae, 15. Badea Tudor, 16. Boloman Nicolae, 17. Stăncescu Marin, 18. Costică Grigore, 19. Măiculescu Constantin, 20. Ionescu Stancu, 21. Adar Tudor, 22. Bărbulescu Petre, 23. Mendrea Ștefan, 24. Pleșa Constantin, 25. Oanță Găină, 26. Istrate Costică, 27. Blaje Serafin, 28. Moțog Toma, 29. Alimănescu Dumitru, 30. Bălan Consantin, 31. Georgescu Alexandru, 32. Petre Nicolae.

Panoul 2

Col. 1 Nasta Andrei
 Mr. 2. Marinescu Cornel
 Cpt. 3. Konig Carol, 4. Ionescu Nicolae, 5. Moisa Nicolae
 M. M. 6. Velescu Nicolae
 Plt. T.R. 7. Suci Petre
 Srg. T.R. 8. Iliescu Mihail, 9. Cioacă Marin
 Cap. 10. Niculescu Constantin, 11. Ristici Valentin,
 Frt. 12. Ciubuc Petre, 13. Rusu Ion
 Sold. 14. Florescu Marin, 15. Breazu Constantin, 16. Ciobanu Ilie, 17. Dudea Vasile, 18. Drăgoi Marin, 19. Mihai Ion, 20 Nicolae Dumitru, 21. Marin Ion, 22. Tudose Tudor, 23. Moise Ilie, 24. Cristea Lazăr, 25. Lemnaru Ion, 26. Nițu Constantin, 27. Găină Ilie, 28. Stancu Nicolae, 29. Săvulescu Ion, 30. Istrate Ilie, 31. Boștinaru Tudor, 32, Ghiță Moise

Panoul 3

Cpt. 1. Vlad Constantin,
 Lt. 2. Dumitrescu Horia, 3. Floreșteanu Nicolae
 Slt. 4. Galiță Nicolae,
 Serg. M. 5. Georgescu Petre, 6. Marin Marin
 Serg. 7. Stănciugel Constantin, 8. Popa Nicolae
 Cap. 9. Călin Dumitru, 10. Drăguț Ion, 11. Teodorescu Nicolae,
 Frt. 12. Niculescu Ion
 Sold. 13. Bălan Alexandru, 14. Zamfirescu Constantin, 15. Luște Gheorghe, 16. Ștefan Alexandru, 17. Mazilu Dumitru, 18. Cefuleanu Vasile, 19. Scarlat Florea, 20. Nicolescu Ion, 21. Parcel Stan, 22. Nicolae Grigore, 23. Smarandache Marin, 24. Ene Stan, 25. Ionescu Ion, 26. Peca Florea, 27.

Mustafu Petre, 28. Stancu Ion, 29. Ciubuc Petre, 30. Luca Gheorghe, 31. Kiss Carol, 32. Moșora Dumitru

Panoul 4

Slt. 1. Damian Ilie, 2. Enăchescu Dan, 3. Ionescu Iuliu, 4. Dogaru Petre

Serg. M. 5. Negură Nicolae

Serg. 6. Rădulescu Virgil

Cap. 7. Drob Marin, 8. Sterina Nicolae, 9. Stavre Nicolae

Frt. 10. Avrente Petre, 11 Naidin Marin

Sold. 12. Georgescu Alexandru, 13. Munteanu Constantin, 14. Mitroiu Ion, 15. Dumitru Nicolae, 16. Pătașcu Constantin, 17. Nagy Alexandru, 18. Băluță Ioan, 19. Croitoru Ion, 20. Dimitrov Gheorghe, 21. Coconoiu Ioan, 22. Cobzaru Florea, 23. Frunză Eugen, 24. Susală Năstase, 25. Ilie M. Marin, 26. Gogale Nicolae, 27. Popescu Gheorghe.

Stare de conservare: satisfăcătoare. Plăcile au început să se desprindă.

5. Monumentul pentru eroii din Primul Război Mondial -Clocociov

A fost ridicat din inițiativă locală în amintirea eroilor morți în Primul Război Mondial din satul Clocociov și mahalaua Căluianca Monumentul a fost inaugurat la 18 noiembrie 1923, festivitate la care a fost invitat și primarul Slatinei¹³⁵.

A fost realizat de Giovanni Bianchi din Slatina, după cum reiese din inscripția de pe fațada principală.

Pe un postament de plan pătrat se înalță o coloană din trei blocuri de piatră suprapuse, cu capitel frumos decorat. Coloana are în vârf o acvilă din piatră cu aripile întinse.

Pe fațada principală, blocul de sus, sunt reprezentate o cruce în basorelief și o coroană din frunze de stejar.

Pe monument apar numele eroilor și inscripțiile:

1. „Nu plângeți eroi”.

2. „Acest Monument se ridică în amintirea Eroilor din satul Clocociovu și Mah. Căluianca morți pentru patrie în războiul pentru întregirea neamului 1916-1918.”

3. „Comitetul inițiator: 1. I. Neacșu, 2. C-tin I. Neacșu-sublt., 3. Vasile Vâlceleanu, 4. C-tin I. Dumitru, 5. Th. Lăzărescu, 6. Ioniță Georgescu, 7. Alecs. Georgescu Nanu, 8. M.P. Iliescu, 9. I. Marian, 10. Tudor Niță, 11. Gheorghe Fudulu, 12. Marin Banu”

¹³⁵ Mihai, 1998, doc. 303, p. 21; Ilie, 2001, p. 96-98.

4. „G. Bianchi, Slatina”

Eroii (99):

1. Gh. N. Calotescu, 2. D-tru P. Calotă, 3. Truică Grigore, 4. Costică Gh. Sușială, 5. Nicolae Gh. Costache, 6. Lambre Blaje, 7. D-tru V. Brabete, 8. C. Belițoiu, 9. Costică Dumitrescu, 10. Nicolae Rizea, 11. Petrică P. Manea, 12. Ion Motroc, 13. Marin C. Linguriță, 14. Petre N. Calotă, 15. Linguriță Costache, 16. Tudor Anghel, 17. Pantelimon F. Pavel, 18. Ion St. Toporan, 19. Marin Gușatu, 20. Blaje Iordan, 21. Marin O. Buță, 22. Marin Alecsandru, 23. Badea Călin, 24. Duțu Ilie, 25. Niță Smarandache, 26. Manea Marin, 27. Duțu Petre, 28. Dumitru Minou, 29. Anton Ciolpan, 30. Dumitru I. Dogaru, 31. C-tin R. Voicu caporal, 32. Dumitru I. Trăistaru, 33. Boiangiu C-tin plot. maj., 34. D-tru M. Budrescu, 35. Savu N. Fofâsnac, 36. C-tin O. Găină, 37. Vagner Ion, 38. Sandu Marin, 39. Văcaru Nicolae, 40. Ion T. Smarandache, 41. Petre Nițulescu, 42. C-tinescu Vasile, 43. Tănase I. Vâlvoi, 44. Fierăscu Mihai, 45. Badea Burciu, 46. Gheorghe Budrescu, 47. Dumitru C. D-tru, 48. Savu R. Mendre, 49. Zăvelcă Ilie, 50. Nicolae C. Șușială, 51. Pătrașcu Ion, 52. Mihalache St. Mincu, 53. Stoian Banciu Stoian, 54. Tudor O. Buță, 55. Fănică I. Tucmeanu, 56. Marin I. Meleancă, 57. Ion V. Corbeanu, 58. C-tin C. Corbeanu, 59. Mihai Ciobanu caporal, 60. Bădica Ion, 61. Tudor M. Linguriță, 62. Costache Marin, 63. Dumitru Paraschiv, 64. Tudor Cismaru, 65. Constantin Linguriță, 66. Clănțon C-tin, 67. Anghiel D. Fofâsnac, 68. Tache Marinescu, 69. C. Rădulescu, 70. Lisei Mitre, 71. Ioniță Petre, 72. Radu Petre, 73. Grigore C-tin, 74. Joe OGREZEANU, 75. Gheorghe Vasilescu, 76. Petrică M. Camen, 77. Gh. N. Deaconu, 78. Costea Ilie, 79. Ilie T. D-tru, 80. Ilie Gh. Popescu, 81. Ilie Istrate, 82. Iotu Dumitru, 83. Iotu Vasile, 84. Costea Micu, 85. Vasile Marin, 86. Florea Geru, 87. Ștefan O. Buță, 88. Naidin Petre, 89. Nicolae I. Dogaru, 90. Dumitru N. Scarlat, 91. Iancu Țancu, 92. Radu I. Chiriac, 93. C-tin L. Trăistaru, 94. C-tin D. Grigore, 95. Nicolae D. Grigore, 96. Nae R. Boldeanu, 97. Velcu Țancu, 98. Alecs. D. Voicu, 99. Ilie Fofâsnac.

Starea de conservare: satisfăcătoare.

6. Monumentul eroilor din Primul Război Mondial - Cireașov

În 25 martie 1934 comuna Cireașov trimitea o adresă prefectului de Olt prin care informa despre inițiativa de a se ridica un monument în memoria eroilor „noștri”. Membrii comitetului constituit în acest scop arătau că nu se putea strânge suma necesară numai din comună, de aceea

solicita prefectului să intervină pe lângă angajații instituției „*rugându-i să binevoiască a subscrie pe alăturata listă cât poate și voiește fiecare*”¹³⁶.

Monumentul a fost inaugurat la 3 iunie 1934. La eveniment a participat și Fanfara Regimentul 3 Dorobanți. Muzica a întreținut atmosfera iar 30 de soldați au dat onorul cuvenit celor decedați¹³⁷.

Monumentul este realizat din piatră sub forma unei coloane din trei blocuri suprapuse, așezate pe un postament de plan rectangular. De o parte și de alta a postamentului se află patru piloni scurți de beton.

Pe blocul din mijloc al coloanei, fațada principală, este aplicată o placă metalică semnată în colțul din dreapta, jos, de Petre Bianchi, ce înfățișează o scenă de luptă: doi soldați care aruncă grenade, al treilea pare rănit lângă afetul unui tun în timp ce o femeie ține în mâna dreaptă un drapel iar cu stânga indică direcția de atac.

Al treilea bloc de piatră, cel de sus, frumos ornamentat, are în vârf un capitel deasupra căruia se află o sferă¹³⁸. Pe bloc este reprezentat într-un medalion de piatră bustul unui soldat cu arma la ochi, încadrat de o coroană din frunze de stejar.

Pe monument sunt săpate numele eroilor și următoarele inscripții:

1. *„Comuna Cireașov recunoscătoare fiilor săi morți în campania 1916-1919”.*

2. *„Acest monument s-a ridicat în anul 1934 din contribuțiunea benevolă a văduvelor de război și alți buni români, sub conducerea unui Comitet de inițiativă format din:*

Președ. 1. Nicolae Tomescu, directorul școlii,

Membrii 2. Nicolae Voicu, 3. Bălan Costache, 4. Grigore I. Tănase, 5. Marin Petrescu, 6. Ion N. Rizea 7. Ilie P. Mudava, 8. preot I. Popescu”

3. *„Mărășești”*

4. *„Mărăști”*

5. *„Oituz”*

6. *„Parsic & Mezzaroba Slatina”*

7. *„Ptr. Bianchi”*

Pe fațadele laterale sunt săpate în piatră numele a 60 de eroi din Cireașov decedați în prima conflagrație mondială și 8 din alte localități:

¹³⁶ P.J.O., 1934, ds. 53, f. 46.

¹³⁷ Ib., f. 82.

¹³⁸ Inițial a fost un vultur care s-a distrus în perioada comunistă. Despre dispariția vulturului dl. Constantin Preda din Cireașov ne-a declarat în anul 2007: „*Vulturul a existat dar în perioada comunistă a fost dat jos pentru că era cu fața spre răsărit și rușii aveau impresia că se uită la ei, le era teamă că românii să nu pornească un nou război*”.

Eroii (60):

1. Anastasie I. Vasile, 2. Badea D. Tănase, 3. Const. D. Enciu, 4. Const. F. Pălărie, 5. Const. I. Tănase, 6. Const. P. Bușă, 7. Const. Nistorescu, 8. Const. St. Ionescu, 9. Const. T. Popescu, 10. Const. V. Marcu, 11. D-tru. N. Geană, 12. D-tru. T. Cîrstea, 13. D-tru. A. Trandafirescu, 14. D-tru. M. Voiculeț, 15. Ene St. Popescu, 16. Gh. Niță, 17. Gh. T. Cîrstea, 18. Gh. Z. Sorescu, 19. Gh. F. Boiangiu, 20. Gh. I. Stancu, 21. Gh. M. Andrei, 22. Gh. M. Piru, 23. Gh. T. Dumitrache, 24. Ion M. Marcu, 25. Ion Ilie Tănase, 26. Ion R. Ilie, 27. Ion D.M. Șerban, 28. Ilie D. Bușă, 29. Ilie D.P. Drăguț, 30. Ilie M. Rizea, 31. Ilie N. Roșu, 32. Ilie P. Bușă, 33. Ilie R. Stănică, 34. Mihai St. Ionescu, 35. Mihai D. Radu, 36. Mihalache Gh., 37. Marin F. Pălărie, 38. Marin M. Pîrvu, 39. Marin D. Ilie, 40. Matei T. Lupu, 41. Marin F. Croitoru, 42. Marin S. Patriche, 43. Nicolae I. Stancu, 44. Nicolae M. Sorescu, 45. Nicolae G. Ștefan, 46. Nicolae St. Ionescu, 47. Radu T. Cîrstea, 48. Savu R. Stănică, 49. Sterie Bibi Vlad, 50. Toma G. Vochiță, 51. Tudor C-tin, 52. Tudor F. Badea, 53. Tudor D. Ciobanu, 54. Vasile I. Nistor, 55. Voicu M. Teodorescu, 56. C-tin M. Sorescu, 57. Ion C. Vochiță, 58. Marin N. Călin, 59. Oprea N. Barbu, 60. Barbu C-tin¹³⁹.

Pe monument sunt trecuți și eroi originari din alte localități

- a) din Dobrotinet: 1. Ion D. Ionescu, 2. C-tin Gănescu, 3. Sandu C-tin,
- 4. C-tin F. Neagu
- b) din Valea Mare: 1. Tudor Bălteanu
- c) din Slatina: 1. Petre I. Rădulescu, 2. C-tin Mudava, 3. Mihai Mudava

Pe monument au fost scrise cu vopsea, după cel de al Doilea Război Mondial, numele eroilor morți în războiul din 1941-1945. Numele acestora s-a șters de-a lungul timpului, astăzi nu se poate citi niciun astfel de nume.

Starea de conservare: bună.

7. Cruce memorială închinată generalului Ion Călugăru din Slatina

Crucea este amplasată în curtea bisericii „Sf. Ioan Botezătorul” din Slatina. În această curte, prin strădania preotului Dumitru Constantin a fost ridicată în anul 1997 o altă biserică, pe al cărui perete sudic este aplicată o placă de marmură pe care stă scris: „*Această sfântă biserică s-a construit în cinstea eroilor neamului (...)*”.

¹³⁹ În 1925 sunt înregistrați 55 de decedați în Războiul pentru Întregire (*AJO*, 1925, p. 151)

În aceeași curte a fost ridicată în anul 1997 din inițiativa și cu cheltuiala doamnei Felicia Constanța Bantaș o cruce în memoria tatălui său, generalul Ioan Călugăru, și a eroilor neamului morți în Primul Război Mondial. A fost realizată în marmură de către Gheorghe Diaconu din Slatina și a costat 9 milioane de lei, după afirmațiile preotului stavrofor Dumitru Constantin. Crucea este înaltă de cca. 2,5 m și are ca model crucea preotului Popa Șapcă din Celei.

Pe un postament de beton dintr-o treaptă de plan rectangular se ridică un soclu din trei blocuri paralelipipedice suprapuse și o cruce înaltă pe care este aplicat un medalion cu fotografia generalului Ioan Călugăru. De o parte și de alta a postamentului au fost ridicați doi stâlpi mici de marmură în forma unor lumânări. Pe fațada principală, blocul din mijloc al soclului, sunt aplicate cinci medalioane cu fotografiile ctitorilor (soția, cele trei fiice și ginerele lui Ioan Călugăru.)

Pe monument apar următoarele inscripții:

1. „*Această sfântă cruce este ridicată în amintire pentru eternitate a generalului Ioan Călugăru luptător în războiul de reînțregire* a țării din 1916-1918 și a eroilor neamului românesc.*”

2. „*Ridicăta de Amelia, Angela, Agripina, Felicia și Costache Bantaș în anul 1997, luna oct.*”

Starea de conservare: bună

STOBORĂȘTI sat com. Tufeni

Cruce memorială

Crucea este amplasată în curtea bisericii „Sf. Ierarh Nicolae”.

A fost înălțată în 1955, din inițiativa unui comitet al cărui membri sunt amintiți într-una din inscripțiile de pe monument. Crucea a fost realizată de către Gheorghe Onofrei din Stoborăști, așa cum aflăm dintr-o altă inscripție.

Pe un postament în patru trepte din beton se ridică o coloană din marmură, pe care se înalță o cruce din același material, cu brațele laterale scurte.

Pe fațada principală a coloanei se află un basorelief reprezentând o coroană legată cu o panglică sub care se află încrucișate o pușcă și o baionetă.

Pe monument sunt trecute numele eroilor și ale veteranilor, precum și următoarele inscripții:

1. „În memoria eroilor parohiei noastre din primul și al doilea război mondial”

2. „Glorie lor”

3. „Muritor ești, stai nu trece/ Ci, contemplă piatra rece,/ Ce ești tu, am fost odată,/ Ce sîntem, veți fi odată”.

4. „Rămîneți în umbra sfîntă, Basarabi și voi Mușatini, Descălecători de țară, dătători de legi și datini”.

5. „Gheorghe Onofrei”

6. „1955, ..., ... (două cuvinte indescifrabile) din inițiativa și stăruința preotului ... (cuvânt indescifrabil) cu ajutorul unui comitet special și prin contribuția benevolă a o parte din enoriași s-a înălțat această umilă cruce ..., ... (două cuvinte indescifrabile) strămoșești. Comitetul 1. Ioan D. Ionescu, 2. Tudor Roșu, 3. Ioan Moraru, 4. Marin Roșu, 5. Marin Stancu, 6. Vasile Ivașcu, 7. Ioan Vișan, 8. Toader Ivașcu, 9. Cârstea Anghel, 10. Niță C. Zaharia, 11. Ioan B. Roșu, 12. Ioan I. Șerban, 13. Ioan Dincă, 14. Florea Grănescu, 15. Ilie C. Tudorache, 16. Marin Dragomir, 17. Maria Andrei, 18. Paraschiva Roșianu, 19. Gherghina Tufă”

Eroii comunei (60) :

A: Fațada principală: pr. 1. M. Rădulescu, 2. Ivașcu Teodor, 3. Roșu Badea, 4. Camen Anastasie, 5. Tecuceanu R. Nicolae, 6. Dinu D. C-tin, 7. Manea St. Emilian, 8. Niță I. Zaharia

B. Fațada din dreapta:

Plt. mj. 9. Floreanu Badea,

Sergenți 10. Alex. Beican, 11. Popescu R. Vasile, 12. Radovan M. Vasile, 13. Burlan N. C-tin, 14. Barbu C. Radu, 15. Teodorescu M. C-tin

Caporali 16. Roșianu M. Marin, 17. Andrei N. Nicolae, 18. Epure I. Eugeniu, 19. Tudor V. Ivan, 20. Carabulea Gh., 21. Manea S. Radu, 22. Barbu T. Vasile

Fruntași 23. Alexe N. Florea, 24. Mingheru Velea, 25. Stănoi Florea, 26. Toader N. Vasile, 27. Tudorache C-tin, 28. Dobre S. Ghe., 29. Dobre G. Ion, 30. Badea Ilie, 31. Spireanu V. Datcu, 32. Stroe Alex

C. Fațada din stînga:

Soldați 33. Cucu R. Marin, 34. Șoricilă Cîrstea, 35. Șoricilă R. Anton, 36. Șoricilă M. Anton, 37. Cârstean Anastase, 38. Ghiță C. Gh., 39. Rusu I. C-tin, 40. Zaverea M. Marin, 41. Păun D. Ioan, 42. Păun I. Ilie, 43. Roșu R. Nicolae, 44. Olteanu S. Grigore, 45. Zavera C. C-tin, 46. Baron P. Gh., 47. Grigore Barbu, 48. Draghe Dobre, 49. Dinculescu I. Ilie, 50. Dobre I. Călin, 51. Stan Ion, 52. Vișoiu D. Radu, 53. Dobrin Gh., 54. Mîndrea V. P, 55.

Rudărescu V. Marin, 56. Triță Gh., 57. Cârjan Gh. Ion, 58. Olteanu Voicu, 59. Manda I. Marin, 60. Popescu I. Ilie

D. Pe spatele crucii este trecut comitetul de inițiativă, format din 18 membri: 1. Ioan D. Ionescu, 2. Tudosie P. Roșu, 3. Ioan I. Moraru, 4. Marin Păun, 5. Vasile Ivașcu, 6. Ioan N. Vișan, 7. Teodor Ivașcu, 8. Cîrstea Anghel, 9. Niță C. Zaharia, 10. Ioan B. Roșu, 11. Ioan I. Șerban, 12. Ioan Dincă, 13. Florea Grănescu, 14. Ilie C. Tudorache, 15. Marin Dragomir, 16. Maria N. Andrei, 17. Paraschiva A. Roșianu, 18. Gherghina Tufa.

Starea de conservare: satisfăcătoare. Inscriptiile și numele eroilor au fost acoperite cu var.

STOICĂNEȘTI com.

Cruce memorială

În Primul Război Mondial au murit pe front 197 de soldați din comună, așa cum reiese din statisticile oficiale¹⁴⁰.

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu din Slatina este amintit soldatul M. Tutunaru (ctg. 1913, fațada S, poz. 27), din Reg.. 43 Infanterie, mort la Buliga, originar din Stoicănești. Profesorul Gheorghe Vieru, de la școala din comună susține că din Stoicănești ar fi fost încadrați în Reg. 43 Infanterie 54 de militari care ar fi căzut în luptele de la Buliga-Vulcan, Oboroaca, Cîineni, Sălătruc etc.¹⁴¹

Ideea ridicării unui monument în comună a aparținut învățătorului Constantin Gh. Vieru. Acesta nota în monografia sa din 1942, rămasă în manuscris¹⁴²: „*O mare greșală s-a făcut celor 197 eroi căzuți în primul război mondial cărora nu li s-a ridicat un monument*”. El prefigura un astfel de monument în centrul comunei¹⁴³.

Peste 50 de ani, intelectuali de frunte ai așezării, ca profesorii Gheorghe Vieru, Traian Zorzoliu, Gheorghe Grosu, Aristotel Militaru ș.a. au reluat această idee, dovadă că „*ideile nu mor niciodată*” după cum arăta economistul Marian Toloș, primarul comunei, la inaugurarea monumentului la 3 iunie 2006. Primarul amintea în context și pe cei 81 de decedați pe câmpul de luptă din 1941-1945.

¹⁴⁰ *AJO*, 1924, p. 194.

¹⁴¹ *Toloș*, 2006, p. 9.

¹⁴² *Apud Toloș*, 2006, p. 2-3

¹⁴³ *Vieru*, 2006, p. 9-12.

Crucea are o înălțime de cca. 6 m. Este realizată din beton placat cu marmură albă. Pe o platformă largă de beton de plan pătrat din trei trepte, se ridică un soclu din trei blocuri paralelipipedice de dimensiuni diferite, suprapuse. Pe soclu se înalță o coloană dintr-un bloc de forma unui trunchi de piramidă, care susține o cruce de marmură cu brațele scurte. Pe fațada principală a soclului se regăsesc următoarele inscripții:

1. „*Glorie eternă eroilor comunei Stoicănești 1916-1918, 1939-1944*”

2. „*Tabel cu eroii stoicăneșteni căzuți pe câmpul de luptă în războiul pentru reîntregirea neamului atât pe frontul de răsărit cât și din apus*”.

Pe cele 12 plăci din marmură aplicate pe monument sunt încrustate numele celor morți în Primul Război Mondial și în cel de-al Doilea Război Mondial.

Eroii comunei (278) :

Primul Război Mondial (197):

1. Ion C. Popescu, 2. Ion B. Păunaș, 3. Florea T. Roșu, 4. Dumitru I. Bărbulescu, 5. Constantin Gh. Tutunaru, 6. Constantin D. Știrbu, 7. Constantin M. Crîngeanu, 8. Constantin F. Spătaru, 9. Dumitru V. Vieru, 10. Nicolae I. Cioabă, 11. Radu D.N. Dinu, 12. Constantin I. Gilceavă, 13. Constantin I. Bercea, 14. Dumitru I. Moț, 15. Radu M.S. Mihai, 16. Ion N. Pițigoi, 17. Gheorghe Spengheci, 18. Constantin I. Știrbu, 19. Florea I. Tutunaru, 20. Florea Gh. Tutunaru, 21. Marin Parlea, 22. Alexandru Bărbuș, 23. Gheorghe A. Păduroaica, 24. Ion D. Tudose, 25. Stan I. Grosu, 26. Marin D. Neașcu, 27. Radu D. Manea, 28. Radu M. Ton, 29. Alexandru Tălmăciu, 30. Gheorghe I. Sindili, 31. Gheorghe Rădulescu, 32. Radu M. Stănculeț, 33. Gheorghe Badea, 34. Toma C. Matei, 35. Marin I. Bota, 36. Marin Nedelcu, 37. Ilie Tudor, 38. Toma Mateescu, 38. Vlad Ștefan, 39. Gheorghe Mateescu, 40. Constantin Nedelcu, 41. Radu Dumitrescu, 42. Marin Ton, 43. Petre Mitrea, 44. Dumitru Nițu, 45. Gheorghe Ghinescu, 46. Radu M. Mateescu, 47. Gheorghe Duna, 48. Constantin Niculescu, 49. Radu N. Lungu, 50. Stan Gh. Cioabă, 51. Păun R. Gruia, 52. Coman N. Popescu, 53. Gheorghe D. Cioabă, 54. Ion V. Voinea, 55. Gheorghe T. Roșu, 56. Gheorghe N. Vremeș, 57. Ion M. Ton, 58. Marin Gh. Doicaru, 59. Nicolae I.P. Cârstea, 60. Nicolae I.P. Cârstea, 61. Ilie C. Pițigoi, 62. Ion St. Crîngeanu, 63. Constantin Gh. Crîngeanu, 64. Paraschiv N. Pârjol, 65. Constantin M. Moț, 66. Marin B. Mihalache, 67. Dumitru M. Dogaru, 68. Alexandru F. Pițigoi, 69. Radu St. Cocoș, 70. Ion R. Iacobescu, 71. Ivan I. Stuparu, 72. Dumitru Florescu, 73. Gheorghe M. Jianu, 74. Constantin Tămbălau, 75. Ghiță R. Mitrea, 76. Ion P. Stanasescu, 77. Dumitru I.

Cruceru, 78. Ilie Gh. Pițigoi, 79. Nicolae D. Becheanu, 80. Ion P. Catrina, 81. Mihai Botoargă, 82. Mărgarit Tutunaru, 83. Fănică Dogaru, 84. Tudor M. Rogojinaru, 85. Dumitru I. Roșu, 86. Florea R. Dogaru, 87. Constantin C. Nicolescu, 88. Gheorghe M. Moț, 89. Matache M. Petrescu, 90. Marin D. Rogojinaru, 91. Stancu F. Moraru, 92. Constantin I. Gherghina, 93. Radu I. Osiceanu, 94. Tudor M. Spătaru, 95. Radu I.C. Bota, 96. Anghel M. Bărbălan, 97. Ilie I. Pitaru, 98. Păun Bota, 99. Stan Coteneanu, 100. Marin I. Zăvelcă, 101. Ilie N. Cocoșilă, 102. Ilie Crețescu, 103. Constantin I. Neacșu, 104. Gheorghe D. Croitoru, 105. Ghiță A. Pițigoi, 106. Dumitru B. Duna, 107. Gheorghe B. Duna, 108. Ion M. Toloș, 109. Ion M. Ciobanu, 110. Stan I. Toloș, 111. Ivan I. Stuparu, 112. Gheoghe St. Bota, 113. Dumitru M. Becheanu, 114. Marin I.C. Bota, 115. Ion T. Spataru, 116. Ilie I. Rădulescu, 117. Ilie A. Jugănar, 118. Radu I. Stănculeț, 119. Dobre I. Bota, 120. Mihalache B. Negru, 121. Ion C.B. Negru, 122. Ghiță Gh. Negru, 123. Ion St.D. Negru, 124. Ion P. Negru, 125. Marin M.I. Negru, 126. Constantin C.P.St. Negru, 127. Ion A. Negru, 128. Ilie M.I. Negru, 129. Radu Gh. Saioc, 130. Gheoghe Gh. Moise, 131. Năstase Caimac, 132. Mihai M. Popescu, 133. Vișan I. Popescu, 134. Marin R. Rogojinaru, 135. Marin I. Grosu, 136. Zamfir B. Rogojinaru, 137. Toma N. Rogojinaru, 138. Stan D. Știrbu, 139. Ilie D. Matei, 140. Zamfir N.L. Matei, 141. Pavel I. Prioteasa, 142. Stoian R. Bota, 143. Dumitru Doicaru, 144. Petre D. Doicaru, 145. Gheorghe Scărișoreanu, 146. Marin I. Scărișoreanu, 147. Mihalache I. Scărișoreanu, 148. Marin I. Matei, 149. Gheorghe M. Matei, 150. Alexandru P. Scărișoreanu, 151. Stancu P. Scărișoreanu, 152. Aristotel Gh. Zorzoliu, 153. Marin T. Dogaru, 154. Florea I. Preoteasa, 155. Dumitru F. Dogaru, 156. Ion P. Joița, 157. Ion A. Cocoș, 158. Dumitru C. Bărbuț, 159. Ion M. Perpelea, 160. Toma M. Dirnea, 161. Ion N. Răduț, 162. Ion N. Crîngeanu, 163. Alexandru I. Popescu, 164. Marin I. Roșu, 165. Ilie F. Florescu, 166. Marin Gh. Cocoș, 167. Stancu C. Neacșu, 168. Constantin N. Militaru, 169. Constantin Mejdrea, 170. Gheorghe St. Zorzoliu, 171. Ion C. Becheanu, 172. Tudorin B. Neferu, 173. Fircă N. Burcea, 174. Radu N. Burcea, 175. Voicu N. Crăciuneanu, 175. Ilie N. Perpelea, 177. Dumitru Z. Dinu, 178. Ion S. Nicolescu, 179. Ion M. Vieru, 180. Constantin I. Nistor, 181. Constantin M. Bota, 182. Marin C. Ton, 183. Marin B. Cazangiu, 184. Ion N. Dinu, 185. Marin B. Slujitoru, 186. Bălan D. Zorzoliu, 187. Ghiță I. Balaciu, 188. Mircea M. Dinu, 189. Mihai Ton, 190. Petre D. Mitrea, 191. Mihai Ton, 192. Marin I. Vieru, 193. Grigore I. Nistor, 194. Alexandru V. Simion, 195. Enache Gâlceavă, 196. Constantin V. Rogojinaru, 197. Ion V. Moț

Al Doilea Război Mondial (81):

1. Spătaru Ilie, 2. Bota R. Tudor, 3. Florescu I. Georgică, 4. Grosu F. Ion, 5. Răduț F. Gheorghe, 6. Dogaru M. Radu, 7. Paraschiva Gh. Ion, 8. Slujitoru Gh. Badea, 9. Toloș V. Constantin, 10. Dogaru Gh. Vasile, 11. Drăghici St. Constantin, 12. Grosu P. Stan, 13. Negru C.C.B. Alexandru, 14. Negru I.A. Cârstea, 15. Stănculeț I. Marin, 16. Tudose I. Gheorghe, 17. Cazangiu F.V. Marin, 18. Pandurescu Gh. Aristotel, 19. Păunaș St. Constantin, 20. Știrbu D. Stoian, 21. Sucală R. Cîrstea, 22. Chiciordeanu B. Mircea, 23. Militaru M. Mihai, 24. Vieru Gr. Marin, 25. Bărbulescu Fl. Chirilă, 26. Grosu I.M. Ilie, 27. Niculescu G.C. Marin, 28. Sbengheci N.B. Alexandru, 29. Nicolescu A.R. Dumitru, 30. Prună I. Stan, 31. Zăvelcă I. Vasile, 32. Cocos St. Ilie, 33. Dună M.I. Gheorghe, 34. Cazangiu F.V. Ion, 35. Neacșu F.D.S. Dumitru, 36. Neacșu I.C. Gh. Marin, 37. Niculescu A.R. Dumitru, 38. Neferu N.B. Gheorghe, 39. Păunaș St. B. Vasile, 40. Puui M.N. Ion, 41. Zavelcă T. Vasile, 42. Ștefanescu C. Alexandru, 43. Pițigoi St. M.C. Constantin, 44. Ton P.C. Zanfir, 45. Balaciu M. Constantin, 46. Matei M. Aurel, 47. Negru V. Dumitru, 48. Pistol A. Radu, 49. Becheanu C.I. Vergilică, 50. Neacșu I.St. Marin, 51. Rogojinaru A.I. Ion, 52. Toloș M. Ion, 53. Popescu S. Florea, 54. Nistor I. Marin, 55. Balaciu M. Florea, 56. Ciobanu R. Smarandache, 57. Dună Florea, 58. Paraschiva Gh. Aristotel, 59. Dobrinescu M. Negru, 60. Dogaru I. Marin, 61. Dogaru M. Constantin, 62. Grosu I. Ion, 63. Ghinescu D. Ion, 64. Manea Fl. Iancu, 65. Muscu C. Ion, 66. Dinu I. Grigore, 67. Grosu St. Ilie, 68. Iacobescu I. Ion, 69. Moise M. Ilie, 70. Militaru V. Stan, 71. Niculescu S.M. Pandeale, 72. Perpelea M. Alexandru, 73. Rădulescu Gh. Gheorghe, 74. Manea R. Ion, 75. Matei D. Marin, 76. Neagu V. Constantin, 77. Vasile C. Claru, 78. Mitrea M.D. Ilie, 79. Păunaș St. Stefan, 80. Moise M. Gheorghe, 81. Botorga M. Vasile,
Starea de conservare: bună.

ȘERBĂNEȘTI com.

Monumentul eroilor

S-a inaugurat în septembrie 1932 în amintirea soldaților din comună morți în Războiul de Independență și în primul Război Mondial. Inițiativa a aparținut autorităților locale, în frunte cu primarul de atunci, Costică Popescu, și realizat de către N. G. Marinescu, din Roșiori, așa cum reiese din inscripția de pe fațada principală. Suma cheltuită pentru ridicarea monumentului a fost de 40.000 lei¹⁴⁴.

¹⁴⁴ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 64.

Este amplasat în centrul comunei.

Monumentul are o înălțime impresionantă de aproximativ 6 m. și a fost realizat din piatră. Pe o platformă de beton de plan pătrat se ridică un postament din două trepte tot de plan pătrat. Pe acest postament se înalță un soclu paralelipipedic care susține coloana cu capitel pe care a fost montată o acvilă, din piatră, cu aripile întinse. Pe coloană este aplicat un basorelief care reprezintă un soldat ce ține în mână dreaptă un steag și calcă peste un tun.

Pe monument sunt săpate numele eroilor comunei din războaiele din 1877, 1916-1919, 1941-1945 și următoarele inscripții:

1. „1916-1919. ”

2. „*Ridică în amintirea voastră care cu sângele vostru ați contribuit la mărirea și gloria PATRIEI*”

3. „*Primar Costică Popescu. Făcut în sept. 1932*”

4. „*N.G. Marinescu- Roșiori*”

Eroii comunei (168):

Războiul din 1877-1878: 1. Ene C-tin, 2. Ciobanu Fl.

Primul Război Mondial (126):

Serg. 1. Traian Teodorescu, 2. Crânceanu C-tin

Cap. 3. Rotaru Ioan, 4. Bunea D-tru, 5. Grigore Sârdescu, 6. Ch. A. Dumitrescu

Sold. 7. Tudor Ștefan, 8. C-tin E. Tinca, 9. Petrică Ilie, 10. Militaru P. Gh., 11. Nae Costache, 12. Costache Ion, 13. Badea E. Tinca, 14. Iosif P. Dinu, 15. Petrică Ion, 16. Neagu D-tru, 17. Pistol Ion, 18. Pistol D-tru, 19. Marin Costea, 20. Barbu D-tru, 21. Rasol C-tin, 22. Ciobanu Gh., 23. Ene Marin, 24. Murega D-tru, 25. Vlad Pârvan, 26. Ciobanu Barbu, 27. Badica Ioan, 28. Neagoe Nicolae, 29. Precup Alex, 30. Marin Ilie, 31. Vișan Ioan, 32. *Brătoi Marin*, 33. *D-tru Tinca*, 34. *Neaga C-tin*, 35. *Pisică D-tru*, 36. Neacșu Ioan, 37. Turlea Stan, 38. Comănescu Gh., 39. D-tru Cătănescu, 40. Dondea D. Stan, 41. Marin Drăgănescu, 42. Aurică R. Dondea, 43. Marin Mittrache, 44. Cârstea C-tin, 45. Chiriță Marin, 46. Marin R. Precup, 47. Nicolae D-tru, 48. Florea I. Fulga, 49. Ioan Fulga, 50. Turlea Florea, 51. Ciobanu P. D-tru, 52. Rotaru Ioan, 53. Ciobanu Gh., 54. Mihai Marin, 55. Bunea Florea, 56. Șerban Florea, 57. Streinu Alex, 58. Dragnea Marin, 59. Stoian Radu, 60. Neacșu Ioan, 61. D-tru Tinca, 62. Cătănescu Gh., 63. Sandu Cocoșatu, 64. Alex. Florea, 65. Cătănescu Ștef, 66. Popescu Matei, 67. Luchian D-tru, 68. Micu Iancu, 69. Oprea Tudor, 70. Dudu Ion, 71. Răducan Ion, 72. Baboi Neacșu, 73. Rădulescu St., 74. Colțan State, 75. Neacșu St., 76. Andrei St., 77. Rotaru St., 78. Florea Costea, 79. Anton M., 80. Anghel N., 81. Ionescu T., 82. Turlea I., 83. Ciobanu I., 84. Răducu I.,

85. Turlea R.I, 86. Stoica N, 87. Mămăligă P., 88. Pătrascu P, 89. Călin Fl., 90. Berechet A., 91. Toma D-tru, 92. Șerban Ion, 93. Ștefanescu I, 94. Vlad St., 95. Costache Ion, 96. Matei I. Dincă, 97. Greceanu Alex., 98. Marin A. Chiriță, 99. Stroe D-tru, 100. Costache Irog, 101. Costache Marin, 102. Ioan M. Ispas, 103. Rajneru Ilie, 104. Nicolae Dumitrescu, 105. Neacșu Marin, 106. Drăgănescu Anghel, 107. Colțan S. Alex, 108. Șerban D-tru, 109. Neagu Ștefan, 110. Turlea Badea, 111. Petrică Ion, 112. Comănescu Ion, 113. Marin Stancu, 114. Badea Alex., 115. Grecu Marin, 116. Neacșu C-tin, 117. Nedelcu Ioan, 118. Găbuș Marin, 119. Gheorghe Ioan, 120. Suboiu Gh., 121. Micu Ioan, 122. Ioan Gh. Ghioca, 123. Tomescu G. Grigore, 124. Surcel Ioan, 125. Surcel Florea, 126. Dudu Smarandache.

Ulterior au fost adăugați eroii din cel de al Doilea Război Mondial (40):

Lt. 1. Dumitrescu M. C-tin (1941)

Sg. mj. 2. Bădoi C. Ștefan (1941)

Sold. 3. Matei Nicolae, 4. Vlad M. Ion, 5. Marin Gh., 6. Mihai I., 7. Mucete R., 8. Popescu M.G., 9. Barbu N.C., 10. Androne Gh., 11. Androne I., 12. Petrișor N., 13. Ștefan C-tin, 14. Șerban Radu, 15. Pîsar Oprea, 16. Mihai St., 17. Drăghici I., 18. Grigore M., 19. Visan St., 20. Gherghina Joe, 21. Borțea C., 22. Ivașcu M., 23. Amza Voicu, 24. Gheorghe A. Mirea, 25. Bădoi M. Nicolae, 26. Cârstea Al., 27. Rădulescu Gr., 28. Morica I., 29. Bâgiu Gh., 30. Călin Joia, 31. Dudu Zamfir, 32. Văduva Petre, 33. Chiriță Dr., 34. Matei P. Pistol, 35. Ene D-tru, 36. Murgea D-tru, 37. Rădulescu I., 38. Cătănescu C., 39. Pătrașcu R., 40. Popescu M.

Pe clădirea nou construită din spatele monumentului a fost aplicată în anul 2012 o placă de marmură neagră pe care sunt trecute numele eroilor morți în cel de al Doilea Război Mondial. Aici apar o serie de nume care nu sunt trecute pe monument, după cum nu apar nume care sunt trecute pe monument.

Starea de conservare: bună.

TURIA sat
com. Valea Mare

Monumentul eroilor din Primului Război Mondial

După Primul Război Mondial din comuna Turia¹⁴⁵ erau înregistrați oficial 49 decedați¹⁴⁶ în acest război.

La 8 februarie 1922 Petre Călinescu, președintele Comitetului local Turia, se adresa prefectului de Olt cu rugămintea de a interveni la Ministerul Muncii și Ocrotirilor Sociale spre a da curs cererii pentru ridicarea unui monument închinat eroilor comunei. Răspunsul afirmativ al Ministerului sosea în 25 februarie 1922. Comitetul putea strânge sume de bani până la 1 ianuarie 1923 în cuprinsul județului Olt¹⁴⁷. La 15 octombrie 1923 se solicita prelungirea colectei până la 1 ianuarie 1924¹⁴⁸.

În *Tabloul* privind monumentele întocmit la 12 decembrie 1936 de Pretura Plășii Mijlocu, monumentul din Turia figurează ca fiind ridicat în 1922 contra sumei de 21.000 lei și având o înălțime de 4 m¹⁴⁹. Construcția monumentului a început în anul 1922, dar a fost inaugurat mai târziu.¹⁵⁰

A fost realizat de Giovanni Bianchi din Slatina, așa cum scrie pe monument.

Este amplasat în curtea căminului cultural din Turia-Deal. Monumentul este realizat din piatră de Albești.

Pe o platformă de plan rectangular din dale de beton se ridică un postament dintr-o treaptă de beton vopsită în roșu. Pe postament se înalță un soclu format din trei blocuri paralelipipedice de dimensiuni diferite, suprapuse. Soclul susține o coloană în forma unui trunchi de piramidă având baza mare și capitelul frumos ornamentate și vopsite în galben, respectiv roșu. Pe coloană se află o cruce¹⁵¹ din marmură albă, care a înlocuit vulturul *original*.

Pe fațada principală, pe blocul de sus, sunt aplicate, unul sub altul, două basoreliefuri care reprezintă o cruce și o coroană.

¹⁴⁵ Turia a avut funcția administrativă de comună între 1864-1950, cu satele Recea, Zorleasca, Turia. După această dată localitatea a fost transformată în sat component al comunei Valea Mare, **D.I.L.J.O.**, 2009, III, p.308

¹⁴⁶ **AJO**, 1924, p. 198.

¹⁴⁷ **P.J.O.**, 1922, ds. 17, f. 18, 26.

¹⁴⁸ **P.J.O.**, 1924, ds. 104, f. 116.

¹⁴⁹ **P.J.O.**, 1936, ds. 52, f. 64.

¹⁵⁰ Nici pe monument, nici în documentele consultate nu am găsit data inaugurării.

¹⁵¹ Crucea a fost amplasată pe monument după 1989, după cum spun locuitorii din

Pe fațadele laterale se află câte un basorelief care reprezintă două baionete încrucișate deasupra cărora se află o cască militară.

Pe monument sunt săpate numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „Nu plângeți eroii”
2. „În amintirea eroilor căzuți în Războiul 1916-1919”
3. „Comuna recunoscătoare pentru jertfa lor”
4. „Eroi căzuți la Jiu : I. Petrescu, Mărășești: Măgureanu Gh.”
5. „G. Bianchi, Slatina”
6. „Comitetul: 1. Președinte Petre Călinescu, învățător, 2. Ilie Munteanu, 3. Sm. Tomescu, notar 4. Preot. B. Marinescu, 5. Grigore N. Scarlat, 6. Marin C. Marin¹⁵², 7. Ilie Curcan, 8. Marin Bălțeanu, 9. Grigore Mănescu, 10. Gheorghe Petrescu, 11. Vasile Cirilescu, 12. Gheorghe Bădica, 13. Marin Constantinescu, 14. Sanfir Pârnu, 15. Constantin Ivan, 16. Ilie Popescu, 17. Marin M. Dragomir, 18. Mărinică Tudor, 19. Radu M. Costea, 20. N. V. Măgureanu, 21. D. M. Dragomir, 22. T. L. Puenea.”

După Al Doilea Război Mondial au fost trecute cu vopsea numele celor decedați în această conflagrație. De-a lungul timpului aceste nume au fost șterse.

Eroii comunei (72):

1. Iliana Petre, 2. Sandu Nicolae, 3. Alexe Mihaiu, 4. Grigore Tudor, 5. Drăghia Petre, 6. Dobre Manolea, 7. Olaru Andrei, 8. Firică Marin, 9. Neacșu Ion, 10. Preda Gheorghe, 11. Motroc Radu, 12. Olaru Tudor, 13. Olaru Marin, 14. Iliana Ion, 15. Stan C-tin, 16. Bălțeanu Gh., 17. Matei Petre, 18. Găină Radu, 19. Voicu Florea, 20. Bălțeanu Radu, 21. Bălțeanu Ilie, 22. Dragomir Ilie, 23. Sandu Sanfir, 24. Vasile Gheorghe, 25. Puenea Marin, 26. Cristea Ștefan, 27. [șters], 28. Stănculescu Gh., 29. Niță Marin, 30. Istrate Ion, 31. Matei Gheorghe, 32. Burcea Ion, 33. Costea Toma, 34. Costea Badea, 35. Găulea Marin, 36. Craiu C-tin, 37. Craiu D-tru, 38. sblt. Stănoiu Ion, 39. Motroc Ion, 40. Manea Marin, 41. Boiangiu Marin, 42. Tecuci C-tin, 43. Drăguț Ion, 44. Găulea C., 45. Oneață C-tin, 46. Stancea R., 47. Gheorghică C-tin, 48. Ristea Nica, 49. Matei C-tin, 50. Amza D., 51. Popescu R., 52. Ionică Ion, 53. Ștefan D-tru, 54. Țuglui Tudor, 55. Militaru Tudor, 56. Dumitrescu N., 57. Capac Toma, 58. Ghioca C-tin, 59. Militaru Păun, 60. Matei Ion, 61. Vodari Radu, 62. Ristea Voicu, 63. Stanceu Florea, 64. Cioflan Alexs., 65. Costea Ion, 66. Năstase Ilie, 67. Neață Pârnu, 68.

¹⁵² Începând de la poziția 6, acești membri ai Comitetului sunt părinți ai eroilor menționați pe monument (Dumitru, 2012, p. 30)

Costea St., 69. Dorobanțu N-lae, 70. Constantinescu Ilie, 71. Petrescu I., 72. Măgureanu Gh.

Profesorul Ilie Dumitru, originar din Zorleasca, a completat lista eroilor comunei Turia cu alte două nume din familia sa: bunicul Călin M. Enache și unchiul Călin E. Gheorghe, înrolați în Reg. 3 Olt. El își exprimă public nemulțumirea în monografia pe care a publicat-o pentru că jertfa familiei sale de sânge a fost dată uitării¹⁵³. În monografia din 2012¹⁵⁴ publică numele morților din a doua conflagrație mondială, care au fost trecute pe monument dar care astăzi sunt șterse: 1. Mihai Ilie, 2. Chirițescu Gheorghe, 3. Bălțeanu Dumitru, 4. Motroc Tudor, 5. Dragomir Constantin, 6. Alecu Marin, 7. Ghgoca Ilie, 8. Munteanu Grigore, 9. Vișoiu Petre, 10. Olaru Ion, 11. Ene V. Gheorghe, 12. Ionescu Ilie, 13. Necșuț Constantin, 14. Necșuț Gheorghe, 15. Fircă Ion.

Starea de conservare: bună. Restaurat în anul 2011..

VALEA MARE com.

Monument pentru eroii din Primul Război Mondial

În Primul Război Mondial au murit, conform statisticilor oficiale din 1924, 85 soldați originari din comună¹⁵⁵.

Demersurile pentru ridicarea unui monument pentru eroii din satele Bârca, Valea Mare Nouă, Valea Mare Veche și Buicești au început încă în anul 1922¹⁵⁶.

A fost ridicat din inițiativa unui comitet local și inaugurat la 21 mai 1925, după cum aflăm din inscripții. Suma cheltuită a fost de 33.000 lei¹⁵⁷. Este opera lui N. Karagheorghe din Craiova și a fost amplasat în curtea căminului cultural. Monumentul are o înălțime de cca 5 m.

Pe un postament din două trepte de plan pătrat din beton se ridică un soclu paralelipipedic cu baza și capitelul frumos ornamentate. Pe soclu se înalță o coloană cu capitel pe care a fost montată o acvilă cu aripile ridicate. Pe fața principală a coloanei este aplicat un medalion în basorelief cu bustul din profil al unui soldat încadrat de o jerbă de frunze de stejar legate cu panglică.

¹⁵³ Dumitru , 2006, p. 98

¹⁵⁴ Dumitru , 2012, p.38

¹⁵⁵ AJO, 1924, p. 201.

¹⁵⁶ P.J.O., 1922, ds. 17, f. 46, 49.

¹⁵⁷ P.J.O., 1936, ds. 52, f. 64.

Pe monument sunt gravate numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „Jubite trecător,,

Adă-ți aminte cu pietate că suntem aici 166 EROI din comuna VALEA MARE NOUĂ, jud. Olt, care ne-am stins viața în Războiul din 1916-1919, pentru făurirea ROMÂNIEI MARI. Iar voi, iubiții noștri copii, păstrați și înfrumusețați ceea ce v-am lăsat”.

2. „Acest simbol s-a ridicat astăzi, 21 Maiu 1925, prin stăruința d-lor: 1. Florea Ionică, 2. Stancu Predescu, 3. N. Petculescu, 4. Petre Ionică, 5. Ilie Ioniță, 6. Savu Veșeanu. 7. Florea Ioniță, 8. Ion Ionică, 9. Ion M. Dascălu, 10 Ion Constantin, 11. I. Voiculescu, 12. I. Turie, 13. I. Popescu,,

3. „N. Karagheorghe, str. Justiției, 66, Craiova”

Eroii comunei (167):

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
1.	Vățanu Ion	1908	Serg.
2.	Popescu Stancu	1909	„
3.	Petrescu Ilie	1901	„
4.	Dobrescu Voicu	1918	„
5.	șters	1905	„
6.	Petcu Stan	1907	„
7.	Boreanu Tudor	1913	„
8.	șters	1916	Căprar
9.	Ion Ion	1919	„
10.	Luchian Gheorghe	1913	„
11.	Croitorescu Gheorghe	1909	„
12.	Petcu Gheorghe	1916	„
13.	Prodan Ion	1905	„
14.	Ionică Gh	1892	Sold.
15.	Stoica Enache	„	„
16.	Popescu Alex.	„	„
17.	Alexe C-tin	„	„
18.	Scarlat Gh.	1893	„
19.	Georgescu N-lae	„	„
20.	Tănase N-lae	„	„
21.	Buzatu Șerban	„	„
22.	Grosoiu Ion	1894	„
23.	Burlan Ion	„	„
24.	Iagăru D-tru	„	„
25.	Anghel Ilie	„	„
26.	Cătoi Tudor	„	„

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
27.	Mogoș Iancu	„	„
28.	Drăgușin N-lae	1895	„
29.	Cârstea Preda	1895	„
30.	Anghel Ion	„	„
31.	Dănescu Ilie	1896	„
32.	Șerbănică Stancu	„	„
33.	Bulencea radu	„	„
34.	Mănescu Ion	„	„
35.	Amza M. Ion	„	„
36.	Găină Gh.	1898	„
37.	Ciurea Nica	„	„
38.	Pavel Radu	1899	„
39.	Șerbănică Radu	„	„
40.	Stoian Alex	„	„
41.	Dumitru Stan	1900	„
42.	Toma Ion	1901	„
43.	Văduva Ion	„	„
44.	Stroe Ion	„	„
45.	Anghel Ion	„	„
46.	Nițu Petre	1902	„
47.	Pestrițu D-tru	„	„
48.	Crăciun Radu	„	„
49.	Iagăru Preda	„	„
50.	Neacșu Ion	„	„
51.	Popescu Ion	„	„
52.	Natră S. Ion	1903	„
53.	Pitu Stan	„	„
54.	Năstăsoiu Ion	„	„
55.	Militaru Tudor	„	„
56.	Trașcă Călin	„	„
57.	Scarlat Stancu	1904	„
58.	Ionică Ion	„	„
59.	Ene Stancu	„	„
60.	Florea Marin	„	„
61.	Ionescu Ion	„	„
62.	Abagiu Gh.	„	„
63.	Răciu Ștefan	„	„
64.	Bratu Radu	1905	„

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
65.	Vasile Ion	„	„
66.	Anghel Marin	„	„
67.	Dindirică Radu	„	„
68.	Luțu Marin	„	„
69.	Burlan D-tru	„	„
70.	Preda Florea	1906	„
71.	Burlan Vasile	„	„
72.	Iagăru Florea	„	„
73.	Iordache Ilie	„	„
74.	Iancu Radu	„	„
75.	Chiru Ion	1907	„
76.	Pătrașcu Marin	„	„
77.	Chefălan C-tin	1907	„
78.	Doinea Ion	„	„
79.	Badea Gh.	1908	„
80.	Jianu Ion	„	„
81.	Craiu D-tru	„	„
82.	Grigore Voicu	„	„
83.	Fieraru Gh. Marin	„	„
84.	Sburliș Ene	„	„
85.	Crantea Florea	„	„
86.	Ciobanu Ion	„	„
87.	Ciobanu Iancu	„	„
88.	Ciubuc Iancu	„	„
89.	Arsănoiu Ion	„	„
90.	Pepene Gh.	„	„
91.	Radu D-tru	1909	„
92.	Fieraru Anton	„	„
93.	Deaconu Drăghici	„	„
94.	Georgescu Gh.	„	„
95.	Văduva Ilie	„	„
96.	Borcan Gh.	„	„
97.	Florea Iancu	„	„
98.	Craiu Gh.	„	„
99.	Iagăru Cârstea	„	„
100.	Medințu Ion	„	„
101.	Dascălu Ilie	„	„

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
102.	Pătrulescu D-tru	1910	„
103.	Zamfir Marin	„	„
104.	Sburliș Radu	„	„
105.	Radu Ion	„	„
106.	Amza Zaharia	„	„
107.	Belea Ion	1911	„
108.	Pitiș C-tin	„	„
109.	Pitiș Ion	„	„
110.	Dindirică Ion	1912	„
111.	Burciu Radu	„	„
112.	Firică Stan	„	„
113.	Neacșu Ion	„	„
114.	Popescu Marin	„	„
115.	Scarlat Florea	1913	„
116.	Bratu Dobre	„	„
117.	Fieraru Radu	„	„
118.	Crăciun Voicu	„	„
119.	Ciontăc C-tin	„	„
120.	Neagoe Alex	„	„
121.	Pușcaci Gh.	„	„
122.	Dincă Tudor	1914	„
123.	Petcu Ifrim	„	„
124.	Vladu Ion	1914	„
125.	Florea Tudor	1915	„
126.	Deaconu D-tru	1916	„
127.	Secetă Ilie	„	„
128.	Secetă Nicolae	„	„
129.	Barbu F. Ion	„	„
130.	Buzatu Ion	„	„
131.	Fieraru D. Marin	„	„
132.	Constantinescu Marin	„	„
133.	Badea Marin	„	„
134.	Mincu Ilie	„	„
135.	Zăvelcă Ilie	„	„
136.	Cârstea N-lae	„	„
137.	Luțu N-lae	„	„
138.	Bogatu Ion	„	„

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Gradul
139.	Chițonu Ion	1917	„
140.	Chițonu Gh.	„	„
141.	Ungureanu D-tru	„	„
142.	Mircea Alex.	„	„
143.	Bucura D-tru	„	„
145.	Arsănoiu Oanță	„	„
146.	Arsănoiu C-tin	„	„
147.	Murugă Radu	„	„
148.	Cârstea C-tin	„	„
149.	Eftenie Ilie	„	„
150.	Băncilă Gh.	„	„
151.	Bălan M. Ion	„	„
152.	Drăgușin D-tru	„	„
153.	Deaconu Tache	„	„
154.	Dincă Ion	1918	„
155.	Călin Gh.	„	„
156.	Potcoveanu Ion	„	„
157.	Ene Radu	„	„
158.	Ionescu Marin	„	„
159.	Firică Ilie	„	„
160.	Cârstea Marin	„	„
161.	Șerbănică Smarandache	„	„
162.	Popescu Petre	1919	„
162.	Buzatu Florea	„	„
163.	Zamfir Iulian	„	„
164.	Florea Gh.	„	„
165.	Abagiu Ion	„	„
166.	Ungureanu Ilie	„	„
167.	Drugă Gh.	1905	„

Starea de conservare: bună.

VĂLENI-MANDRA sat
Com. Văleni

Cruce memorială

În 1952 a fost ridicată o cruce în memoria eroilor satului morți în cele două războaie mondiale, după cum ne-au relatat localnicii.

Monumentul are o înălțime de cca. 1,5 m și este realizat din marmură. Ulterior a fost protejat și integrat într-o clădire cu funcție de paraclis, din zid, cu fronton de lemn, pe acoperișul căreia a fost montată o cruce metalică.

Pe monument sunt scrise numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „1916-1919”

2. „1940-1944”

Eroii satului (23):

Primul Război Mondial (12): Soldați 1. Belej M. Ilie, 2. Dabu Z. Călin, 3. Ghindaru P. Radu, 4. Luțan D. Tudor, 5. Manda N. Tudor, 6. Mihăilescu C-tin, 7. Neagu T. Alex, 8. Ristea N. Ghe., 9. Șofaru M. Dumitru, 10. Tilea R. Petre, 11. Tilea R. Marin, 12. Tilea R. Nicolae

Al Doilea Război Mondial (11): Soldați 1. Mărghideanu Mihai, 2. Bindu D. Tudor, 3. Burtumac Ghe., 4. Manea D. Ion, 5. Loiță Ilie, 6. Ristea T. Nicolae, 7. Gheorghe Petru, 8. Stoicea Marin, 9. Matei Radu, 10. Matei Stancu, 11. Primejdie Marin

Stare de conservare: bună

VĂLENI com.

Monumentul eroilor

Inițiativa ridicării în Văleni a unui monument „*prin subscripție în amintirea eroilor comunei*” era luată în dezbatere în 2 mai 1920 în ședința Cercului Văleni al preoților, în 2 mai 1920¹⁵⁸.

În curtea lui Eugen Colibășanu, membru al Partidului Național Liberal în anul 1920, se găsea un mormânt ce adăpostea osemintele unui erou român¹⁵⁹ mort în Văleni în timpul războiului. La 2 august 1936 primăria comunei Văleni trimitea Prefecturii Olt copia unui proces-verbal prin care locuitorii erau convocați în localul școlii pentru „*necesitatea formării unui Comitet în vederea executării unui monument în comună*”. Se recunoștea că „*s-au strâns mici ofrande care se găsesc în diferite mâini. Toate acestea să se strângă în casa comitetului pentru a se vedea de ce*

¹⁵⁸ **Protoieria J.O.**, Fond Protoieria Jud. Olt, Dosar 430 / 1920, nepaginat

¹⁵⁹ **P.J.O.**, 1920, Ds. 92, f.4, 18

sumă dispune. Când sumele vor fi suficiente să i-a* contact cu diferiți sculptori spre a cerceta ofertele cele mai avantajoase”. Ca președinte a fost ales Eugen Colibășeanu¹⁶⁰. Probabil din lipsă de fonduri monumentul nu a fost realizat atunci.

A fost ridicat și inaugurat în anul 1979 din inițiativa unui comitet local format din 18 persoane și condus de primarul Nae Leonida.

Înalt de 3,50 m și amplasat în centrul localității, monumentul este realizat din piatră de Albești de către sculptorul C. Ștefan din Albești, cum aflăm din inscripții.

Pe o platformă betonată, de plan pătrat se ridică un postament tot din beton, dintr-o treaptă de plan pătrat. Pe postament se înalță un soclu masiv alcătuit din două blocuri paralelipipedice de dimensiuni diferite, suprapuse, pe care se sprijină o coloană cu capitel în semicerc. Monumentul se termină cu un element decorativ în forma unor flăcări din piatră. Pe fațada principală a soclului se află un basorelief cu o scenă de luptă (soldați în atac).

Pe monument sunt săpate numele eroilor și următoarele inscripții:

1. „*Omagiu etern eroilor comunei Văleni care au pecetluit cu sîngele și viața lor trecătoare hotarele veșnice ale României Întregite și independente*”.

2. „*C. Ștefan Albești, Muscel, 1979.*”

3. „*Din inițiativa primarului 1. Nae Leonida în colaborare cu 2. Prof. Iliescu Lucian, 3. Raicu Alexandru, 4. Dincă Alexandru, 5. Rădulescu Ilie, 6. Scarlat Năstase, 7. Ghidovăș Nicolae, 8. Prof. Tecuceanu Ilie, 9. Prof. Roșoiu Ion, 10. Preda Ion, 11. Cimpoae Marin, 12. Nițu Marin, 13. Bolboașe Ion, 14. Motruna Dumitru, 15. Iliescu Mircea, 16. Prof. Bădoi Constantin, 17. Nistor Petre, 18. Zanfirache Ilie, 19. Prof. Florescu Ilie*”

Eroii comunei(163):

Primul Război Mondial (100): 1. Luță B. Ion, 2. Pîrvu R. Carp, 3. Sterpan Marin, 4. Ciobanu E. Marin, 5. Ciobanu N, 6. Maricuțan M, 7. Pieptea R. T, 8. Bărbuicu F, 9. Manu Năstase, 10. Manea T, 11. Feraru M, 12. Tănase S, 13. Măndruță I, 14. Sofaru M. D-tru, 15. Dabu Călin, 16. Belej M. Ilie, 17. Ghindaru Radu, 18. Luțan M. Tudor, 19. Bolboașă Voicu, 20. Cîrstea Tudor, 21. Pîrvu F. C-tin, 22. Nicula Florea, 23. Ivănuș M. C-tin, 24. Grigore P. Marin, 25. Paciucă V. Ion, 26. Neagoe Ilie, 27. Rădoi Nedelea, 28. C-tinescu Marin, 29. Răduț R. Marin, 30. Hîrdau N. Sandu, 31. Cîrstea D. Ene, 32. Stoian C-tin, 33. Bolboașă Petre, 34. Dumitru Badea, 35. Paciucă C-tin, 36. Paciucă D. Ilie, 37. Ciulu M. Ioniță, 38. Rădoi M. Ștefan,

¹⁶⁰ P.J.O., 1936, Ds. 52, f. 39, 41

39. Păsărică D. G-he, 40. Păsărică B. C-tin, 41. Voinea E. C-tin, 42. Sima M. Alex, 43. Dogaru M. Marin, 44. Grigoran D. Ștef, 45. Radu N. D-tru, 46. Ciovică I. Marin, 47. Tunaru N. Marin, 48. Nistor D. Ilie, 49. Cuprinsu St. Gh, 50. Militaru Ion, 51. Mihai F. D-tru, 52. Militaru I. Ene, 53. Roșoi N. Voicu, 54. Ciulu R. D-tru, 55. Pîrvu M. Florea, Dascălu I. Nic, 57. Dabu R. Marin, 58. Vochin D. Ilie, 59. Cîmpoae D. Călin, 60. Ristea I. Neagoe, 61. Ristea N. Gh, 62. Melinte G. Ion, 63. Bitu C. Ilie, 64. Cîmpoae D. Marin, 65. Bolboase V. F-rea, 66. Marcu St. Niță, 67. Cuprinsu I. Ilie, 68. Zamfirache Gri., 69. Marcu B. Ion, 70. Șerbănică T. Ion, 71. Tosmac M. D-tru, 72. Stoica N. Mi-che, 73. Militaru V. Ion, 74. Tărăntiși Marin, 75. Manea D. Marin, 76. Ciobanu Tudor, 77. Iancu B. Alex, 78. Culiman M. Marin, 79. Cădinescu Ion, 80. Ioniță Florea¹⁶¹, 81. Cîrstea Stancu, 82. Ceaușu Marin, 83. Truță D-tru, 84. Druga Stan, 85. Ureche D-tru, 86. Tudor Florea, 87. Iancu B. D-tru, 88. Ilie G. Toma, 89. Ureche Florea, 90. Popescu G-he, 91. Zanfir D-tru, 92. Tudor N. Marin, 93. Popescu N. Nă-se, 94. Pîrvu Ion, 95. Voinea C. F-rea, 96. Druga St. Gh, 97. Popescu D-tru, 98. Dascalu M. N-ae, 99. Sora Marin, 100. Zanfir Radu.

Al Doilea Război Mondial (63): 1. Ciobanu Marin, 2. Ristea T. G-he, 3. Pieptea C. Ion, 4. Truță M. Ion, 5. Ilie St. Ene, 6. Calîțescu D-tru, 7. Pătrașcu Șerban, 8. Calîțescu I. Ilie, 9. Cîrstea E. Ion, 10. Marcu R. Ion, 11. Grigore D. D-tru, 12. Povarnă Ilie, 13. Povarnă Stancu, 14. Cîmpoae M. Vale, 15. Stoica Ion, 16. Pîrvu C. Gh, 17. Nedelea I. D-tru, 18. Stoica N. Marin, 19. Zămăngianu Radu, 20. Cîmpoae M. Vasile, 21. Stoica Ion, 22. Vlad M. Ghe, 23. Pencea Eftimie, 24. Pieptea F. Ion, 25. Nicula Mihai, 26. Cutcunel Marin, 27. Sandu M. Ghe, 28. Ioniță I. Ghe, 29. Luță I. Ghe, 30. Grigore C. C-tin, 31. Grigore N. C-tin, 32. Rădoi St. Ion, 33. Paciucă Florea, 34. Pieptea A. Gr-re, 35. Ureche F. Ilie, 36. Sterpan Marin, 37. Sterpan Ion, 38. Văduva R. Ion, 39. Stoica St. Matei, 40. Bărcăne Florea, 41. Dîrca I. A-dru, 42. Ciucă Nicolae, 43. Iancu C. Florea, 44. Iancu M. Ion, 45. Balac M. Marin, 46. Nițu M. Ion, 47. Niculae A. Ion, 48. Simu H. D-tru, 49. Neagoe G. Ion, 50. Dinu M. D-tru, 51. Barbu Ilie, 52. Paciucă D. C-tin, 53. Rădoi St. D-tru, 54. Barbu F. Ion, 55. Cîmpoae V-tor, 56. Vlad Iancu, 57. Păun R. Mihai, 58. Pieptea Ion, 59. Dinică B. Ion, 60. Marinescu Stan, 61. Șofaru V. D-tru, 62. Bolnavu Dima, 63. Paraschiva P-re.

Starea de conservare: bună.

¹⁶¹ Sergentul Florea Ion identificat pe monument cu numele Ioniță Florea a activat în Reg. 43 Infanterie, ctg. 1908. A căzut la Buliga. Numele său este trecut pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu din Slatina, poz. 19, fațada nordică.

1. Monument pentru eroii din Primul Război Mondial

Este primul din cele două monumente ridicate în comună.¹⁶³

Ideea ridicării sale a aparținut lui „Voicu al lui Călin” un sătean care, neavând copii, a convins, imediat după război, mai mulți localnici să înalțe un monument. Numele acestora sunt menționate în inscripțiile de pe monument. Nu știm data inaugurării acestuia.

Amplasat în curtea lui Constantin Istrate, unul dintre ctitorii monumentului care a donat locul, are o înălțime de 2,70 m și a fost realizat din piatră de Albești de firma Parsic & Mezzaroba din Slatina, așa cum scrie pe monument.

Pe un postament din beton de plan rectangular se ridică un soclu din trei blocuri paralelipipedice, de dimensiuni diferite, suprapuse. Soclul susține o coloană cu capitel în semicerc, cu motive decorative florale, și o cruce cu brațe scurte¹⁶⁴.

Pe monument sunt scrise numele eroilor comunei și următoarele inscripții:

1. „Acest monument făcut de V. C. Cioc cu soția Maria, C. Istrate cu soția D-trana.”

2. „Năstase cu soția Lixăndrina, Vasile cu soția Elena, M. St. Zamfir cu soția Ana, Smarandache Vasile Ioana, Florea M. Preduț, mobilizat, cu soția Maria, Vasile M. Cioc cu soția Safta și mama sa Lina, Scarlat cu soția Ghena, Marin și Elena”

3. „Morji: Călin Dumitru, Maria soția lui V. Cioc, Maria mama Radu Udrea Ion Coman, Ozam Catrina, Ana Radu, Dumitrana Maria și Elena, C-tin Ion Ștefan”

4. Marin M. Stoica cu mama Rada și soția Marița, Drăghici M. Preduț, Ion M. Iacob, Maria Răducu soția Florea, Ion F. Vătafu, Ilinca,

¹⁶² Între anii 1864-1950 localitatea a existat cu numele de Bărcănești și cu funcția administrativă de comună. Din anul 1950 a luat numele de Vâlcele, cu aceeași funcție de comună, (D.I.L.J.O, III, 2009, p. 299)

¹⁶³ În anul 2007, doamna Istrate (în vârstă de 90 de ani), fiica lui Constantin Istrate, unul din ctitori, ne-a declarat în legătură cu acest monument care se află în curtea sa: „Era imediat după război când Voicu al lui Călin i-a spus tatălui meu să ridice un monument în cinstea eroilor, pe care să fie trecute, alături de numele eroilor, și numele celor care au contribuit la ridicarea sa.. După ridicarea lui, primarul s-a simțit jignit și a hotărât să ridice un alt monument cu contribuția cetățenilor”.

¹⁶⁴ Crucea înlocuie vulturul original, după cum ne-a declarat în anul 2007, fiica lui Constantin Istrate.

Maria, Zinca, D-trana, C-tin D. Preduț și Stana, Rada Ion Joița, Vișan Vasile, Iordache Ion, Ciobănică Florea, Albu Ion, C-tin T. Niculae cu soția Neaga, Vasile Ozam cu Rada...(ilizibil)."

Eroii comunei (14):

1. Ozam Stan, 2. Cioc Florea, 3. Năstase Barbu, 4. Stoica Alexandru, 5. Taifas Ion, 6. Cioc Voicu, 7. Stanilă Florea, 8. Stanilă Ion, 9. Ozam Dumitru, 10. sgt. Abălaru Marin, 11. Ilie Vidroi, 12. Sărdan Vasile, 13. Anton Nicola, 14. Boanță Ioan.

Din cei 14 eroi ale căror nume apar pe primul monument, numai 8 au fost trecuți pe monumentul ridicat în 1935 : 1. Cioc Florea, 2. Năstase Barbu, 3. Taifas Ion, 4. Cioc Voicu, 5. Stănilă Florea, 6. Stanilă Ion, 7. Sărdan Vasile, 8. Anton Nicola.

Starea de conservare: bună.

2. Monument pentru eroii din Primul Război Mondial

La o distanță 500 m de monumentul din curtea familiei Istrate s-a ridicat un al doilea monument închinat eroilor din primul Război Mondial, mai grandios decât primul.

Ambele monumente au fost construite de firma Parsic & Mezzaroba din Slatina, din piatră de Albești.

Fondurile au fost adunate de un comitet de inițiativă format din 14 persoane condus de Ioan Burea, constituit la 1 septembrie 1934 pentru ridicarea unui monument „în amintirea eroilor căzuți pe câmpul de luptă 1916-1919, prin donații”¹⁶⁵.

Monumentul urma a fi ridicat pe terenul primăriei „pentru ca să fie ferit și păstrat mai bine”¹⁶⁶, unde este și astăzi amplasat.

În noiembrie 1934 Societatea „Cultul Eroilor” trimitea prefecturii județului Olt o adresă prin care anunța că: „proiectul de monument propus de Comitetul din comuna Bărcănești și datorat concepției Atelierului Parsic & Mezzaroba din Slatina nu se aprobă mai ales că nici soclul nu întrunește perfect cerințele arhitecturii timpului”¹⁶⁷.

În *Tabloul* monumentelor existente în plasa Drăgănești din 12 decembrie 1936 monumentul este menționat ca fiind ridicat în anul 1935 contra sumei de 56.000 lei¹⁶⁸.

¹⁶⁵ P.J.O., 1934, ds. 52, f. 10

¹⁶⁶ ib., f.109

¹⁶⁷ ib., f.113

¹⁶⁸ ib., f. 62

Pe un postament din trei trepte de plan rectangular din beton se ridică un soclu înalt, format din trei blocuri suprapuse care susțin statuia rondebosse unui soldat în mărime naturală îmbrăcat în uniformă, cu arma în poziție de repaus. La picioarele soldatului se află o acvilă cu aripile desfăcute. Statuia este realizată de Victor Mezzaroba, după cum stă scris în inscripția de la baza statuii.

Întreg monumentul are o înălțime cca. 6 m.

Pe monument sunt scrise numele eroilor, ale invalizilor de război și următoarele inscripții:

1. „Comitetul monumentului: 1. Ioan Burea președinte casier, 2. Pr. C-tin Bărcănescu, 3. Înv. Ene Trică, 4. Ion Constantinescu, 5. Anton Sanda, 6. Marin Cârstea invalid, 7. Tudor Vlad, 8. Marin Zanfir, 9. Radu Anton, 10. Lache Enescu, 11. Nicolae Stoean, 12. D-tru Andrei notar, 13. Gh. Gogulescu secretar, 14. Bucur Dragomirescu”

2. „1916-1919. Comuna Bărcănești-Olt Recunoscătoare Eroilor morți pentru patrie”.

3. „C. Parsic & J. Mezzaroba C-lung Slatina.”

4. „Victor Mezzaroba”

Eroii comunei (102):

Nr.	Numele și prenumele	Contingent	Regimentul	Gradul
1.	Vlădescu Florea			Locot.
2.	Burea Florea		80 Inf.	Sold.
3.	Badea Marin		„	„
4.	Iordache Ilie		„	„
5.	Năstase Marin		„	„
6.	Simion C-tin		„	„
7.	Ghidănac Radu		„	„
8.	Nicola D-tru		„	„
9.	Mihai C-tin		43 Inf.	„
10.	Corbea Ion		„	„
11.	Mândruță Ion		„	„
12.	Gheorghe Fănică		„	Serg.
13.	Ciobănică Florea		„	Sold.
14.	Gh. Niță		„	„
15.	Neagoe Ion		„	„
16.	Marcu Nicolae		„	„
17.	Anton Sandu		„	„
18.	Neagoe Radu		„	„
19.	Albu Ion		„	„

20.	Trandafir Năstase		„	„
21.	Grigore Ion		„	„
22.	Șerban Marin		„	„
23.	Ghighian Arete		„	„
24.	Făcău Marin		„	„
25.	Catana Ion		„	„
26.	Stoica Marin		„	„
27.	Pavel Andrei		„	„
28.	Odagiu Alex		„	„
29.	Cincă N. Vasile		„	„
30.	Cioc Voicu		„	„
31.	Zetosu C-tin		„	„
32.	Duică Stancu		„	„
33.	Predut Firan		„	„
34.	Duică Ion		„	„
35.	Stănilă Florea		2 Art.	„
36.	Stănilă Ion		3 Inf.	„
37.	Odagiu Florea		„	„
38.	Taifas Ion		43 Inf.	„
39.	Ilie I. St. Leanca		„	Serg.
40.	Mâș Stan		3 Inf.	„
41.	Burea Ion		„	„
42.	Voicu C-tin		„	„
43.	Cincă C-tin		„	„
44.	Ghidănac Aisp		-	-
45.	Pătru C-tin		„	„
46.	Neagoe Dumitru		„	„
47.	Boșoasă Ilie		„	„
48.	Ionel Scarlat		„	„
49.	Achimescu Ion		„	„
50.	Năstase Barbu		„	„
51.	Manea Ion		„	„
52.	Cincă Scarlat		„	„
53.	Sărdău Tudor		„	„
54.	Cârciumărescu C-tin		„	Serg.
55.	Predișteanu Stancu		„	Sold.
56.	Gh. Niță		„	„
57.	Cacea Sandu		„	„
58.	Zamfir Marian		„	„

59.	Nicola C-tin		3 V.	Cap.
60.	Băț Marin		3 V.	Sold.
61.	Sucoiu C-tin		„	„
62.	Ciobanu Ilie		„	„
63.	Joea Ion		„	„
64.	Cioc Florea		„	„
65.	Păun Ion		„	„
66.	Dincă Marin		„	„
67.	Pătru Radu		„	„
68.	Raicu Marin		„	„
69.	Măcău Ilie		„	„
70.	Mâși Ion		„	„
71.	Sârdan Vasile		„	„
72.	Ghiorma Dumitru		„	„
73.	Feraru Iancu		„	„
74.	Anghel Dinu		„	„
75.	Citârnae Badea		„	„
76.	Capuci Marin		„	„
77.	Păun Zamfir		„	„
78.	Liciu Ilie		„	„
79.	Petcu Ioan		„	„
80.	Sîrdan Petre		„	„
81.	Trandafir Dumitru		„	„
82.	Burcică C-tin		3 Inf.	„
83.	Girghișor Marin		„	„
84.	Datcu Radu		„	„
85.	Radu Nicola		-	Plt. Maj. A-ție
86.	Ozam Marin		2 R-oși	Sold.
87.	Duică Smarandache		„	„
88.	Florea Marin		2 Inf.	„
89.	Nedelcu Drăghici		„	„
90.	Preduț Marin		1 P-eri	„
91.	Ghiorma Florea		„	„
92.	Marin Gh.		„	„
93.	Dina Stancu		„	„
94.	Stoica Alex.		„	„
95.	Bibirică Stancu		„	„
96.	Chera Mihai		„	„
97.	Cioacă Ion		„	„

98.	Stan M. Badea		„	„
99.	Pâciu Stancu		80 Inf.	„
100.	Bălașa Vasile		„	„
101.	Cincă Marin		43 Inf.	„
102.	Anton N-lae		3 Inf.	„

Invalizi de război (67):

1. Vătafu Florea, 2. Purcel Marin, 3. Anton Ion, 4. Ionițoia Marin, 5. Voinic Nicolae, 6. Sanda Ion, 7. Ghițan Dumitru, 8. Voinic Badea, 9. Călătorul Nicolae, 10. Mateescu C-tin, 11. Nițu Stan, 12. Nițu Ion, 13. Scarlat Marin, 14. Năstase Stancu, 15. Ozam Andrei, 16. Călătoru Ion, 17. Ciotârnac Radu, 18. Năstase Smarandache, 19. Duță Fanică, 20. Cioracă Alex, 21. Barbu Ion, 22. Ispas Alex, 23. C-tinescu Ion, 24. Dina Ion, 25. Sora Ion, 26. Preduț C-tin, 27. Preduț Ion, 28. Coculeasa Ion, 29. Scarlat Ion, 30. Tămbălau Florea, 31. Roșu Ion, 32. Mâs Marin, 33. Bălosu Radu, 34. Paătru C-tin, 35. Popa Ion, 36. Dincă Marin, 37. Cioc D-tru, 38. Boicea Marin, 39. St. Arici, 40. Păduraru Ghe., 41. Abălaru Marin, 42. Tănase Ilie, 43. Frunză Ion, 44. Panduru Florea, 45. Panduru Petre, 46. Udrea Alex, 47. Năstase C-tin, 48. Gigeanu Marin, 49. Gh. Ioniță Răduț, 50. Manda Ion, 51. Pătrascu Dinu, 52. Anghel Joea, 53. Craiu Ion, 54. Rădoi Voicu, 55. Căță Marin, 56. Preduț D-tru, 57. Burciu Radu, 58. Sandu Ion, 59. Bălosu Marin, 60. Viespe Marin, 61. D-tru Radu, 62. Scarlat Radu, 63. Ștefan Ilie, 64. Vlăducu Marin, 65. Călătoru Gg. 66. Oiță Marin, 67. Taifas Ion.

Pe monumentul Ecaterinei Teodoroiu de la Slatina sunt menționați doi soldați originari din Bărcănești (azi com. Vâlcele) ca făcând parte din Reg. 43 Infanterie:

Nr.	Numele	Continent	Grad	Mort	Poziția
1.	Odagiu Alex	1917	sld.	D. Marcului	E 30
2.	Ghergișor S.	1913	sg.	Buliga	E 26

Aceștia nu apar pe monumentul din Bărcănești.

Starea de conservare: bună. Unele nume de eroi se citesc mai greu.

ABREVIERI:

A. Bibliografice

- AJO, 1924** = *Anuarul Județului Olt. 1924*. Slatina: Tip. Moșt. C. Constantinescu, 1924.
- AJO, 1925** = *Anului Județului Olt. 1925*.
- Călinescu & Ceașu, 2002** = Student CĂLINESCU N. Emil, prof. CEAȘU P. Ion, *Monografia comunei Buzești-Corbu, jud. Olt*, Slatina, 2002. Ms. la Biblioteca Județeană „Ion Minulescu”, Slatina-Olt.
- Cârjan, 1999** = Florea Cârjan, *Să nu faci umbră pământului degeaba. Pagini din monografia localității Potcoava*. Slatina: Casa Ciurea, 1999.
ds. = dosar
- Epure, 2011** – Lt. Col. Victor EPURE, *Mărturii. Pagini din istoria localităților Izvoarele-Alimănești*, s.l.: Edit. Arves, 2011
f. = filă
ib. = ibidem
- D.I.L.J.O., 2009** = *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt*, vol.II, ed. Alma, Craiova, 2009
- Ilie, 2012** – Ilie DUMITRU, *Turia 500. Pagini de monografie*, Slatina: Casa Ciurea, 2012.
ms. = manuscris
- Mihai, 1998** = Gheorghe MIHAI (ed.). *Istoricul orașului Slatina în documente*, vol. II, Slatina: Casa Ciurea, 1998
- Mihai & Tinu, 2003** = Gheorghe MIHAI, Dumitru TINU, *Monografia comunei Coteana, 1438- 2003, 565 ani*, Edit. Fundației „Unuversitatea pentru toți”, Slatina, 2003
- Mocioi, 1981** = Ion MOCIOI, *Ecaterina Teodoroiu*, Craiova: Scrisul Românesc, 1981.
- P.J.O.** = Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale ale României. Fond: Prefectura Județului Olt.
- P.J.O.** = S.J.A.N. Olt, Fond: Prefectura Județului Olt.
- Protoieria J.O.** = S.J.A.N. Olt, Fond Protoieria Județului Olt
- Predescu, 1940=1999** = Lucian PREDESCU, *Enciclopedia României Cugetarea Material românesc. Oameni și înfăptuiri* (1940). Ed. anastatică (I. Opreșan). București: Edit. Saeculum I.O & Edit. Vestala, 1999.
S.J.A.N. Olt = Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale ale României, Slatina.
- Spălățelu, 1999** = Prof. dr. Ion SPĂLĂȚELU. *Scornicești: vatră de istorie românească. Nicolae Ceaușescu fără drept de moarte*. Ed. II-a revăzută și adăugită. (București): Edit. Viața Românească, 1999.
- Toloș, 2006** = *Cuvânt înainte la: Vieru, 2006*, p. 2-3
- Tucă & Cociu, 1983** = Florian TUCĂ, Mircea COCIU, *Monumente ale anilor de luptă și jertfă*. București: Edit. Militară, 1983.

Vieru, 2006 = Gh(eorghe) VIERU. *Stoicăneștenii și dramele sângeroase ale celor două războaie mondiale*. Stoicănești: Primăria comunei, 2006.

Vînătoru, 2010 = Preot Mihai VÎNĂTORU (Parohia Radomirești, Jud. Olt), *Și noi am fost acolo... la porțile cerului sau Slujitori ai sfințelor altare din vechile județe Olt și Romanași, în cele două războaie mondiale*. (București): Themis Cart, (2010).

Zorzoliu, 1997 = Traian ZORZOLIU. *Drăgănești-Olt. Pagini de monografie*. București: Edit. Piatra Craiului, 1997.

B. Alte abrevieri:

Aj. = adjutant	Gr. = Grăniceri	pr. = preot
Arh. = Arhanghel	Inf. = Infanterie	prof. = profesor
A-ție = Aviație	Ing. = inginer	r. = rezervă
Cap. = Caporal	Jnd. = Jandarmi	Reg. = regiment
Cav. = Cavalerie	Jud. = județ	Sc. = școala
com. = comună	lt. = locotenent	Sf. = sfinți
Cons. = Consiliu	Locot. = locotenent	sg. = sergent
Cpt. = Căpitan	Maj. = Major	sld. = soldat
Ctg. = Contingent	mr. = maior	sold. = soldat
D-l. = Domnul	Ms. = manuscris	Sublt. = Sub-locotenent
Ds. = dosar	P-eri = Pompieri	Srg. = sergent
Fr. = fruntaș	Pion. = Pionieri	Univ. = universitatea
Fr. = fruntaș	Plut. = Plutonier	Vănăt. = Vânători
f. = filă	Plt. = Plutonier	V-tori = Vânători

IstorieLICEUL RADU GRECEANU – SLATINA
1884-1945

Iancu St[an] TOMA

§ 1. Manuscrisul lui Iancu St[an] TOMA, *Liceul Radu Greceanu – Slatina, 1884-1945*, București, 1994 este dactilografiat și legat având VIII + 277 p. + 2 f. A 4. În Biblioteca documentară a Muzeului Județean Olt este înregistrat sub inv. 5214. Un alt exemplar se află la Biblioteca Academiei Române.

Manuscrisul cuprinde și fotografii și planuri. Datorită calității precare a acestora a fost imposibilă reproducerea lor.

Notele autorului sunt infrapaginale. Le-am inclus în text între paranteze. Unele dintre ele au fost, totuși, reproduse la finalul alineatului respectiv. S-a respectat întru totul ortografia originalului (inclusiv inconsecvențele î / â care apar în interiorul cuvintelor).

Numerotarea paginală din dactilogramă este indicată cu cifre albine în text. Notele de editare sunt indicate cu cifre cuprinse între paranteze drepte și sunt date imediat după fiecare alineat la care se referă.

§ 2. Abrevieri.

* = sic

[...] = completări.

| = alineat.

|| = pagină nouă.

A.N.R. = Arhivele Naționale ale României (anterior: Arhivele Statului).

Arh. St. = Arhivele Statului (azi: Arhivele Naționale ale României).

B.A.R. = Biblioteca Academiei Române, București.

B.C.U. Cj. = Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga”, Cluj-Napoca.

B.J.Br. = Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila.

B.J.G. = Biblioteca Județeană „V[asile] A[lexandrescu-] Urechia”, Galați.

B.N.R. = Biblioteca Națională a României, București.

Buc. = București.

C-cal = Caracal.

cl. = clasa.

Cv. = Craiova.

ds. = dosar.

ed. = ediție (îngrijită) de

Edit. = Editura.

f. = filă; foarte.

inv. = inventar

Legăt. = Legătoria.

MCIP = Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice.

MIC = Ministerul Cultelor și Instrucțiunii.

M.J.O. = Muzeul Județean Olt, Slatina [Olt].

M.O., M. Of. = *Monitorul Oficial*.

neinv. = neinventariat.

part., partic. = particular.

P.C.R. = Partidul Comunist Român.

R. Săr. = Râmnicu Sărat.

Rm. = Râmnicu.

R. Vâl. = Râmnicu Vâlcea.

satisf. = satisfăcător.

suf., sufic. = suficient.

Tg. = Tîrgu.

Tip. = Tipografia.

Tr. = Turnu.

T. Sev. = Turnu Severin.

Bibliografia citată de autor:

§ 3. – Inedită:

A.N.R., fonduri:

A – Casa Școalelor:

1919 – ds. 227.

1920 – ds. 325.

1933 – ds. 412.

1944 – ds. 309.

1945 – ds. 376; *3776.

B – Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice:

1830 – ds. 7785.

1831 – ds. 4141; 4144; 4148.

1832 – ds. 6573.

1840 – ds. 36; 3384.

1852 – ds. 1766.

1857 – ds. 3768; 3839; 3877.

1859 – ds. 2580; 2666; 2672.

1862 – ds. 529.

1865 – ds. 548; 686.

1867 – ds. 338.

1868 – ds. 480; 679.

1870 – ds. 77; 771.

1871 – ds. 771.

1872 – ds. 1526.

1873 – ds. 2263.

1874 – ds. 2560.

1876 – ds. 3040; 3100.

1877 – ds. 3492; 3561; 3955; 4806.

1884 – 4077.

1887 – ds. 3952; 3955; 4025; 4075; 4077.

1888 – ds. 3955; 4437; 4441; 4446; 4514; 4535; 4670.

1889 – ds. 4560: II; 4758; 4857; 4862; 4951; 4952; 4986; 5088; 5186; 5186: a, b, c.

1890 – ds. 80; 97; 573.

1891 – ds. 90 c, e (vol. 3); 171; 756; 653.

- 1892 – ds. 324; 326; 892.
 1893 – ds. 237; 287; 347; 498.
 1894 – ds. 26; 153; 262.
 1895 – ds. 171; 301.
 1896 – ds. 141; 249.
 1897 – ds. 98; 148.
 1898 – ds. 88.
 1899 – ds. 219; 249.
 1900 – ds. 148; 1899.
 1901 – ds. 79; 229; 250; 625; 648.
 1902 – ds. 170; 249, vol. I-II; 625.
 1903 – ds. 174; 606; 1442.
 1904 – ds. 213; 265 a-b; 308; 522; 1141; 1143; 1443.
 1905 – ds. 582; 594; 621; 724; 894; 1790; 1799; 2608.
 1906 – ds. 224; 1524, vol. II; 1609; 1818; 1881; 2241; 2276.
 1907 – ds. 207; 467; 1712; 1727; 1793; 1885; 1895; 1896; 2070.
 1908 – ds. 769; 1110; 1184; 1737; 2081; 2090; 2239; 2291; 2467.
 1909 – ds. 1144; 1526; 1799; 1871.
 1910 – ds. 1804; 1881; 2024; 2374; 2559.
 1911 – ds. 2114; 2123; 2163; 2213⁹, vol. I; 2250; 2261; 2263; 2422.
 1912 – ds. 247, [vol.] I; 1392; 2117; 2258; 2447; 2803; 3018.
 1913 – ds. 2764; 2831; 2897; 3083.
 1914 – ds. 2271 a-b; 2368; 2374; 2415; 2433; 2530; 3415.
 1915 – ds. 3236; 3239, [vol.] I-II; 3393; 3531.
 1916 – ds. 3501; 3168; 3561; 3604; 3374 a.
 1918 – ds. 234.
 1919 – ds. 260 a; 269 b; 291; 303; 2600.
 1920 – ds. 215 a; 216 a; 221; 229; 230; 233; 254 a; 2150; 2236 b.
 1921 – ds. 180, 189 c; 221; 229 a; 264; 697; 707.
 1922 – ds. 494; 501; 538; 575; 592.
 1923 – ds. 213; 493.
 1924 – ds. 320; 321; 420.
 1925 – ds. 312; 342; 367; 378; 390; 426; 435; 3427.
 1926 – ds. 242; 245.
 1927 – ds. 324; 418.
 1928 – ds. 356; 587.
 1929 – ds. 323; 428; 430; 487.
 1930 – ds. 269; 280; 283; 317; 321; 348; 427.
 1931 – ds. 295; 311, 337; 338.
 1932 – ds. 242; 282; 287; 288.
 1933 – ds. 392; 407; 487.
 1934 – ds. 297; 379; 397; 412; 415; 425.
 1935 – ds. 364; 389; 581.
 1936 – ds. 422.
 1937 – ds. 497; 537, 557; 581; 630; 688.
 1938 – ds. 525; 548; 571; 572; 581; 585; 590; 594; 602.
 1939 – ds. 76; 682; 689; 753; 781; 799; 837.
 1940 – ds. 548; 639; 689; 697.
 1941 – ds. 666; 697; 706; 707; 723; 756; 759; 793; 810; 811.

- 1942 – ds. 114 a; 1056; 1057; 1062; 1092; 1138; 1149; 1157; 1171; 1256; 1996.
 1943 – ds. 350; 1940; 1949; 1996; 2013; 2067.
 1944 – ds. 1225; 1240; 1268; 1279; 1321.
 1945 – ds. 737; 3655; 3672; 3742; 3750; 3762; 3815; 3818; 3822; 3859; 3868; 3889;
 3893; 3938; 3940; 3943; 4774.
 1947 – ds. 1321.
 C – *M.C.I.D. [M.C.I.P.?
 1914 – ds. 2530.
 1916 – ds. 3605.
 1921 – ds. 221.
 1923 – ds. 469.
 1924 – ds. 337.
 1930 – ds. 249.
 1937 – ds. 537.
 1939 – ds. 781.
 1940 – ds. 609.
 1941 – ds. 703.
 1944 – ds. 1229.
 1945 – ds. 3659; 3889.
 D – Ministerul de Interne:
 1868 – ds. *1868.
 1870 – ds. 148.
 E – Ministerul de Justiție:
 1907 – ds. 15, 19, 1896.

§ 4. – Edită:

A

- ALBU Corneliu: *Al. Papiu-Ilarian*, 1977.
 ALBU N., „Un colaborator ardelean al lui Gh. Lazăr”, *Unirea*, 1973 sept. 27.
Alexandria 100 [de] ani, 1935.
Analele Academiei Române, seria II, t. 16: *Administrative și debateri *istorice*,
 1894.
Anuarul gimnaziului „Radu Greceanu”, 1913/[19]14.
Anuarul învățământului secundar, 1924/[19]25.
*Anuarul *liceului*, 1917/[19]18.
Anuarul Liceului „Gh. Lazăr”, București, 1894/[18]95-1900.
Anuarul Liceului „I[on] C. Brătianu” Pitești, 1909/1910, 1930/[19]31.
Anuarul Liceului „Radu Greceanu”, 1915/[19]16; *1915-1923; 1921/[19]22;
 1923/[19]24; 1924/[19]25; 1925/1926; 1925-1930; 1926-[19]27; 1928/[19]29; 1933-
 [19]35; 1934/[19]35; 1936/[19]37.
Anuarul Liceului „Tudor Vladimirescu” din Târgu Jiu, 1937-1938.
Anuarul Liceului „Unirea” Focșani. Jubileul de 60 de ani.
*Anuarul *M.C.I.D.*, 1892-1910; 1908; 1910.
Anuarul Ministerul Instrucțiunii, 1883; 1908; 1910.
Anuarul Ministerului Lucrărilor Publice, 1902-1903.
Anuarul oficial al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, 1905; 1908; 1910;
 1910-1912.
Anuarul oficial al Ministerului Instrucțiunii, 1883; 1910.
Anuarul școalelor comerciale din Slatina, 1922-1927.

Anuarul Școlii normale „Preda Buzescu” Slatina, 1928/[19]30.

Anuarul Școlii normale de băieți Slatina, 1919-1926, 1927/[19]30.

Anuarul Școlii secundare de fete gr. I, 1921-1926.

Arhiva, Iași, 1895/[18]96.

Arhiva familiei Petre Sebeșanu Aurelian, Biblioteca *Națională [= Biblioteca Națională a României?], pachet XXXVI.

B

BIJU Tr[ai]an: „Din al zecelea deceniu (amintiri)”, *O vatră de lumină: 120 [de] ani de prezență în cultura română a Liceului „Gh. Lazăr”*, prefată și lucrare îngrijită de Tudor Opreș, Buc., 1981, p. 139-142.

BOGDAN-DUICĂ Gh.: *Gheorghe Lazăr*, 1924.

*BOGREA V[asile], necrolog, *Societatea de mâine*, III, 1926, nr. 9, febr. 28.

BREAZU Ion: „Între Ion Paul și Septimiu Albani (30 [de] scrisori inedite)”, extras din *Țara Bârsei*, 1938.

Buletinul Oficial al Ministerului Instrucțiunii, 1894; 1896; 1896 oct. 1; 1897 iun. 15.

BUNESCU Marius: *Însemnările unui pictor*, Edit. Meridiane, 1965.

C

CARAGIALE I[on] L[uca], *Epoca*, 1897, aug. 28-29, sept. 4.

CĂLINESCU G[eorghe]: *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, *1977.

Cîmpulung-Muscel: ieri și azi, 1974.

„Cîteva amintiri. I: A[ugustin] Crainic”, *Vremea nouă*, Slatina, 1934 martie 1.

COSMA Viorel: *Ioan St. Paulian în lumina izvoarelor documentare*, Tr. Severin, 1973.

COSMULESCU Dan: „Ion N. Moroșanu”, *Oltpress* [Slatina-Olt], 1994 febr. 26 - martie 1.

CRAINIC Augustin: *Gracchii și reformele lor*, [*1893], Slatina: Tip. C. Constantinescu, *1891.

CRAINIC A[ugustin]: „Memorandul din 1860”, *Revista pentru Istorie, Arheologie și Filologie*, Buc., 1882.

CRISTEA Cezar Gr.: „Schimb de țărână sfințită”, *Învățămintul primar*, a. IV, 1927, nr. 6.

CUCU Gh.: *10 cântece religioase pe 3 voci*, Buc., 1928.

CUCU Gh.: *200 [de] colinde culese de la elevii seminarului Nifon în anii 1924-1927*, ed. C[onstantin] Brăiloiu, 1936.

CUCU Gh.: *Colinde populare*, 1932.

CUCU Gh.: *Liturghie pe 3 voci pentru uzul seminariilor*.

CUCU Gh.: *Prohodul Domnului nostru Iisus Hristos*, 1933.

D

„Decret-lege din 17 aprilie 1943”, *Monitorul oficial*.

DJAMO N. (Prof. univ. dr.), STAN Christache, STOICA Nicolae D.: *Geografia economică generală: manual pentru anul II secția reală și anul III secția umanistă, liceu de cultură generală și pentru licee de specialitate*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1970.

DJAMO N. (Prof. univ. dr.), STAN Christache, STOICA Nicolae D.: *Geografia economică generală: manual pentru clasele X și XI de liceu*. [București]: Edit. Didactică și Pedagogică, 1978.

DUMITRESCU Al. T., în *Secolul*, 1909 feb. 6.

E

„Expunere de motive”, *Legea învățămîntului secundar din 15 mai 1928*.

F

FILITTI I. C.: *Revista istorică română*, 1934, p. 65-70.

G

Gazeta Conservatoare: organ al Partidului Conservator, Pitești, 1907 sept. 15 – 1908 feb. 15 (10 numere, ultimul ca „organ al partidului conservator democrat”).

GÂRDU G., Dr. „Liceul din Tg. Jiu”, *Litua*, 1992.

GEIB Gheorghe: *Manual de limbă germană pentru cursul superior al liceelor industriale*, [București], 1946.

GENTILIE Iosif: *Geografia istorică, astronomică, naturală și civilă a continentelor în general și a României în parte*, 1835.

GEORGESCU-VĂȘTI I.: *Biografii din Spineni*, ms.

GHIBU Onisifor: *Amintiri*, 1974.

GIURESCU C[onstantin] C.: *Amintiri*, vol. I [București: Edit. Albatros].

GIURESCU Dinu C.: „Postfață”, *O înfrângere în victorie*, de Nicoleta *FRANK, Ed[itura] Humanitas, [București], 1991.

Glasul adevărului, [Slatina], 1989-1991.

H

*HURMUZAKI: *Documente*, XIX: 2, Cernăuți, 1938.

I

IONAȘCU Ion: *Biserici, chipuri și documente din Olt*, 1934.

IONESCU Mihalache N.: *Probleme de algebră și geometrie: exerciții*, 1939.

IORGA N.: *Istoria învățământului românesc*, Buc., 1928.

Î

Învățătorul satului, a. II, 1845, aug. 1.

K

KIRILEANU G. T.: *Corespondență*, Buc.: Edit. Minerva, 1977.

MEHEDINȚI (Soveja) S[imion], în *Universul*, 1927.

MOISIL I[uliu]: „Amintiri de la gimnaziul Slatina”, *Anuarul L.R.G.*, 1924/[19]25.

MOISIL I[uliu]: „Amintiri de la gimnaziul «Radu Greceanu»”, *Anuar*, 1933/[19]35, p. *134.

Monitorul Oficial, 1884 iul. 22; 1886 ian. 25; 1889 iun. 22; 1891 aug. 3; 1891 nov. 2; 1927, nr. 164 (iul. 27); 1940, nr. 129 bis (iun. 5); 1946 sept. 2; 1947 feb. 6; 1948 iun. 9.

N

„Note biografice: Traian Corneliu Biju din Slatina la aniversarea a 96 [de] ani”, *Terra (Natura)*, a. XII, 1980, nr. 1.

O

OLINESCU Dionisie: *Acțiunea pauliană în dreptul roman și român: teză de licență*. Iași: Facultatea de drept, 1898, 183 p.

OLINESCU Dionisie: *Gothisch-Skytische Goldschniederkunst in Dacien und Panonien*, p[arte]a I.

OLINESCU Dionisie: *Mormântul lui Ștefan cel Mare*, Slatina, 1898, 26 p.

OLINESCU Dionisie: „O carte veche germană despre România din 1688”, *Revista de istorie, arheologie și filologie*, XII, Iași.

OLINESCU Dionisie: *Rămășițele traco-dace*, Cernăuți, 1908, 16 p.

OLINESCU Dionisie: *Tezaurul de la Pietroasa*, Gherla, 1884.

Oltpress, [Slatina], 1991-.

Oltul, [Slatina], 1968-1989.

Omăgiu [lui] Titu Maiorescu, 1900, p. 236-246.

P

PAROCESCU Nicolae: *Gh. Cucu*, [Buc.]: Edit. Muzicală, 1967.

PAUL Ioan S.: „Pedagogia țărănească”, *Omagiu [lui] Titu Maiorescu*, [București], 1900, p. 236-246.

PAUL Ioan S., MEISSNER C.: *Prima carte pentru studiul limbii germane*, [Iași], 1899.

PAUL Ioan S., POMPILIU Miron: *Carte de cetire pentru licee, școli normale, militare, seminare*, [Iași], 1897.

PAULIAN Ion St.: „Amintiri”: „Intrarea mea în învățământ, Slatina-Olt”, Slatina, 1894”, „1895-1897 la Slatina”, „1896-[18]97 ultimul an petrecut la Slatina”, *Semenicul*, Lugoj și *Isvorașul*, Bistrița (Medinți), 1929-1930.

PAULIAN Ioan St.: *Coruri pentru uzul școlilor secundare și societăți corale*, București, 1902.

PAULIAN Ioan St.: *Din sufletul unui neam*: versuri, Tr. Severin, 1909.

PAULIAN Ioan St.: *Flori de câmp*: versuri, Craiova, 1888.

PAULIAN Ion St.: *Imnul național (cor mixt)*, versuri: V[asile] Alecsandri. *Trăiască Regele; *Cânticul dorobanților; Imnul Unirii*.

PAȘCANU Sergiu, *Industria uzinelor electrice în România*, 1929.

Paza neamului, red. A[ugustin] Crainic, Tg. Jiu, 1906, 5 nr.

PĂRNUȚĂ G[heorghe]: *Gh. Lazăr*, 1973.

PĂRNUȚĂ G[heorghe]: *Istoria învățământului și gândirii pedagogice din Țara Românească, sec. XVII-XIX*, Buc., 1971.

POPA-LISSEANU G[heorghe]: *Învățământul limbii latine în gimnaziu și liceu*, 1904.

POPESCU Alexandru: *Geografia județului Olt*. Manual pentru clasa III-a. [București: Edit. Didactică și Pedagogică].

POPESCU Alexandru: „Județul Olt: caracterizare fizico-geografică”, [*Județul Olt*].

POPESCU-OPTAȘI Nicolae: „Înființarea gimnaziului real din Slatina și transformarea lui în liceu (110 ani ai liceului [„]Radu Greceanu[“])”, *Oltpress*, 1994 febr. 4.

POPESCU-OPTAȘI Nicolae: „Obrocarii Slatinei”, *Studii și articole de istorie*, V, București: Societatea de Științe Istorice, 1963.

POPESCU-PISCU Ion: „Profesorul Ion D. Țicăloiu”, *Răsad*, Cîmpulung-Muscel, 1970.

POPESCU-SPINENI Ilie M.: *Asupra originii etnice a lui Justinian* la al 3-lea Congres de studii bizantine, Atena, 1930.

POPESCU-SPINENI Ilie M.: *Contractele formaliste la Romani*, 1928.

POPESCU-SPINENI Ilie M.: *La Fonction pénitentielle *desarghes dans la vente sous Justinien*. Paris, 1925.

POPESCU-SPINENI Ilie M.: *Nexum: Observații critice asupra unui pretins contract roman*, 1928.

POPESCU-SPINENI Ilie M.: *Teoria generală a contractelor romane*, 1936.

POPESCU-TEIUȘAN I[on]: *Legea *instrucției din 1864*.

R

RĂȘCANU P[etru]: „*Istoria învățământului secundar”, *România*, 1906.

RĂȘCANU Petru: „Școlile secundare în anul școlar 1895/1896”, *Anuarul oficial al Ministerului Cultelor și *Instrucției Publice*, 1896, nr. 77, oct. 15 (și extras).

S

SCORȚEANU Constantin: *Evoluționismul lui Spencer*.

SCORȚEANU Constantin: *Metodica primelor scrieri românești (bucoavnele)*.

SCORȚEANU Constantin: *Monografia satului Băneasa*.

SCORȚEANU Constantin: *Pedagogia lui Rousseau în lumina pedagogiei moderne*.

SIMIONESCU Petre I.: *Cartea satului Rijletu Vieros*, ms., 1993.

SIMONESCU Dan, „Prefață” la *Romantismul românesc* de D[imitrie] Popovici, ed. 1, 1972.

STÂNCULESCU Florea D.: „A fost un spătar Coman?”, *Revista istorică română*.

STÂNCULESCU Florea D.: „Despre Petru, fratele lui Ștefăniță Vodă (1517-1527)”, *Revista istorică română*.

STÂNCULESCU Florea D.: „Lefile boierilor moldoveni la 1795”, *Revista istorică română*.

STOICA Nicolae D.: „Demografia la poporul român”, anuarul *Soveja* [1938?].

STOICA Nicolae D.: *Orașul Slatina și cadrul lui geografic. Schiță de geografie fizică*. [Slatina]: Tiparul Oltului, 1947.

STOICA Nicolae D.: „Salinele de la Praid”, anuarul *Soveja*, [1938?].

STOICA Nicolae D.: „Tranziția dintre deal și șes între Olt și Cotmeana”, anuarul *Soveja*, 1938.

STOICA Nicolae D., RĂDOI A.: *Valea Oltului*, [București]: Societatea pentru răspândirea științei și culturii, 1959, 59 p.

Slatina: file de istorie [1968].

Slatina: pagini de monografie, [Slatina, 1972].

Ș

Școala românească, 1943, nr. 9 (sept.), p. 658-659.

ȘUCU I., POPESCU I. N., TOMESCU P.: *Monografia comunei Măjău (Mioarele)*, 1976.

T

TEODORESCU Stoica: *Istoricul liceului „Sf. Petru și Pavel” din Ploiești: 75 [de] ani de la înființare, 1864-1939*, 1940.

TEOHARI N[eculai] Em.: „Cuvânt înainte”, *Gazeta conservatoare*, Pitești, a. I, 1907, nr. 1 (sept. 15), p. 1 [?].

TEOHARI N[eculai] Em.: *Lacuri, mări, oceane*, [București: Casa Școalelor], 1920, 152 p.

TEOHARI N[eculai] Em.: *Natura*, [București: Casa Școalelor], 1925, 62 p.

TEOHARI N[eculai] Em.: „O infamie”, *Gazeta conservatoare*, Pitești, a. I, 1907, nr. 1 (sept. 15).

Terra, 1980, nr. 1 (despre Alexandru Popescu).

„Tiberiu Popescu, omul și profesorul”, *Amicul tinerimii*, 1937, nr. 4.

TOMA I[ancu] S[tan]: *De la Bacea la Titulești*, [București], 1991.

TOMA I[ancu] S[tan]: *George Sebeșanu Ardeleanu (alias I. Ladislav Erdeli)*, ms

Ț

Țicăloiu Ion D.: „Liceul și profesionala”, *Opinia Oltului*, 1915.

U

„Un bust al lui Crainic”, *Vremea nouă*, Slatina, 1934 iul. 15.

URSU V[ictor]: „Ion N. Moroșanu”, *Glasul adevărului*, [Slatina], 1990 febr. 25.

V

VASILESCU Toma: *Curs de sintaxă istorică a limbii latine*. București: Facultatea de Filologie. Secția de limbi clasice. 1962.

VASILESCU Toma, BERCIU I.: *Ovidiu: 2000 de ani de la naștere*, 1958.

VASILESCU Toma: Prefață, note și indice la *Epistole din exil* de Publius Ovidius Naso, [București], 1960.

VASILESCU Toma: „Studiu introductiv”, *De la fundarea Romei* de Titus Livius, I, București, 1959.

VIEROȘANU Gh[eorghe]: *Fizică. Oscilații, unde optice și structura atomului* pentru clasa XI. [București: Edit. Didactică și Pedagogică], 1959 (ed. până în 1968).

VIEROȘANU Gh[eorghe]: *Fizică* pentru clasa XII. [București: Edit. Didactică și Pedagogică], 1968.

VIEROȘANU Gh[eorghe] (în colab.): *Fizică*, 1967.

VITZU Al. N.: *Învățământul secundar din România*, 1888.

VLAD Prof. Nic[olae], POPESCU Tudor: *Monografia liceului „Nicolae Bălcescu” Pitești: 100 de ani de la înființare*, Liceul N[icolae] Bălcescu, 1966.

Vremea nouă, Slatina, 1934 martie I.

Z

ZAMFIRESCU I.: *Liceul „Gh. Lazăr” (1860-1935)*, Buc., 1935.

§ 5. Autorul nu citează nici corect, nici complet sursele folosite. De aceea a fost nevoie de întregirea acestora. Pe baza unei bibliografii suplimentare (indicate în § 6) și a Internului s-a reușit identificarea următoarelor titluri:

A

ALBU Corneliu: *Alexandru Papiu Ilarian. Viața și activitatea sa*. București: Edit. Științifică și Enciclopedică, 1977, 327 p. + 8 pl.

Alexandria. 100 de ani. București: M.O. Imprimeria Națională, 1936, 185 p. [BIR, II, 1972, p. 210, nr. 4138].

Anuarul Liceului „Radu Greceanu” din Slatina. Anii școlari 1915-[19]16, 1916-[19]17, 1917-[19]18, 1918-[19]19, 1919-[19]20, 1920-[19]21, 1921-[19]22, 1922-[19]23. (Anul al XL-lea). Publicat de: Traian Biju, director. Slatina: Tip. *Moștenitori C. Constantinescu, 1924, 273 p. il. (23,5 x 16 cm.) [ALRG, 1924].

Anuarul Liceului de băieți „Radu Greceanu” din Slatina, 1928-1929 publicat de G[heorghe] Vișoiu, directorul liceului. Câmpulung-Muscel: Tip. și Legăt. de cărți Gh. N. Vlădescu ([pe copertă]: Ministerul Instrucțiunii), [1929], 67 p. il. (20,5 x 13 cm.) [ALRG, 1929].

Anuarul Liceului de băieți „Radu Greceanu” din Slatina, 1929-1930 publicat de Toma Vasilescu, directorul liceului. Slatina: Tip. Moștenitori C. Constantinescu (Bulbeș) ([pe copertă]: Ministerul Instrucțiunii), [1930], 47 p. + 3 anexe (20 x 13,5 cm.) [ALRG, 1930].

Arhiva Societății științifice și literare din Iași, 1889 iun. – 1916 iun. [L. Predescu, 1940: E, p. 48 b; DPR, 1995, p. 53(b)-54(a)].

„Aurel Cetățeanu” [biografie cu ocazia pensionării], ALRG, 1929, p. 3-4.

B

BALMUȘ C[onstantin] (prof. la Universitatea din Iași), GRAUR Alexandru (doctor în litere de la Paris, prof. la Liceul Lazăr București), STOIAN Iorgu (prof. la Lic[eu] Matei Basarab București, inspector general școlar), VASILESCU Toma (prof. la Lic[eu] Matei Basarab București, director general al Învățământului secundar): *Manual de limba latină pentru clasa a III-a secundară*. Ediția I. București: Socec, [1948], 189 p. (20 cm.) [B.A.R.]

BARBU N[icolae] I., VASILESCU Toma I.: *Gramatica latină. Fonetica, morfologia, sintaxa* urmate de un *Appendix*. București: Edit. de Stat Didactică și Pedagogică, 1961, 312 p. [B.J.Br.]; [ed. 2-a]. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1969, 391 p. (24 cm.) [B.C.U. Cj.; B.J.Br.].

BELU Ion N. (avocat): „Din istoricul gimnaziului real din Slatina”, ALRG, 1935, p. 39-41.

BIJU Tr[iaian]: „1 Decembrie [1919]”, ALRG, 1924, p. 102-104.

- BIJU Tr[aiian], (director): „I Maiu: Cuvântare la Patron” [1919], *ALRG*, 1924, p. 104-107.
- BIJU Traian (Director): „8 Noiembrie”, *ALRG*, 1928, p. 102-107. Cu ocazia aniversării regelui Mihai de Hohenzollern-Sigmaringen.
- BIJU Traian: „24 Ianuarie 1928. Sala Martinescu”, *ALRG*, 1928, p. 109-115.
- BIJU Traian: „24 Ianuarie 1935” (5 ianuarie 1935), *ALRG*, 1935, p. 223-228.
- BIJU Traian A., profesor, Slatina: *America de Nord și Europa pentru clasa III secundară și normală*. Ed. a 2-a. Aprobată de Onor. Minister cu Ordinul nr. 104 din 9 martie 1935. București: Cultura Românească. [1935], 318 p. + 3 pl. + h. [B.A.R.]
- BIJU Traian: „Atheneul orașului Slatina”, *ALRG*, 1927, p. 109-114.
- BIJU Tr[aiian]: „Atheneul orașului Slatina, 1927-1928”, *ALRG*, 1928, p. 133-137.
- BIJU Traian A., profesor – Slatina: *Continentele pentru clasa I secundară și normală*. Aprobată de Onor. Minister cu Ord[inul] nr. 491 din 27 iunie 1930. București: Cultura Românească, *1931-1932, 255 p. + 3 pl. [B.A.R.]
- BIJU Traian A.: *Continentele fără Europa și America de Nord pentru clasa II-a secundară și normală*. Ed. a 3-a. Aprobată de Onor. Minister cu Ordinul nr. 104 din 9 martie 1935. București: Cultura Românească, [1938]. 234 p. [B.A.R.]
- BIJU Traian: „Curtea de Argeș”, *ALRG*, 1927, p. 137-143.
- BIJU Tr[aiian] (director): „Cuvântare de fine de an”, *ALRG*, 1928, p. 127-132.
- BIJU Traian A., profesor – Slatina: *Europa pentru clasa II secundară și normală*. Aprobată de Onor. Minister cu Ordinul nr 491 din 27 iunie 1930. București: Cultura Românească. [1931], 278 p. + 2 pl. [B.A.R.]
- BIJU Tr[aiian], Prof.: „Excursiunea liceului din 1921 (Raport)”, *ALRG*, 1924, p. 173-176.
- BIJU Tr[aiian], Prof. „Excursiunea liceului «Radu Greceanu» - C[împu] Lung [Muscel] – Piatra Craiului. 2-7 Iunie 1922” (Slatina, 17 Iulie 1922), *ALRG*, 1924, p. 202-210.
- BIJU Tr[aiian], (dir[ector]): „Fine de an” [1920], *ALRG*, 1924, p. 107-109.
- BIJU Traian A., profesor – Slatina: *Geografia fizică [pentru] clasa IV secundară*. Aprobată cu nr. 225 din 28 aprilie 1931. București: Cultura Românească, *1932-1933, 261 p. [B.A.R.]
- BIJU Traian A., profesor – Slatina: *Geografia fizică a globului pentru clasa V-a secundară și normală*. Ediția a 2-a. Aprobată de Ministerul Instrucțiunii. București: Cultura Românească, [1935], 284 p. [B.A.R.]
- BIJU Traian A., profesor – Slatina: *Geografia regională și secundară pentru clasa I secundară și normală*. București: Cultura Românească, [1935], 164 p.; [ed. 2-a]: București: Cultura Românească, [1938], 160 p. [B.A.R.]
- BIJU Traian A., profesor – Slatina: *Geografia României pentru clasa IV secundară și normală*. Aprobată de Ministerul Instrucțiunii. București: Cultura Românească, [1935], 228 p. + 9 pl. [B.A.R.]
- BIJU Traian: „Imnul Liceului «Radu Greceanu»”, *ALRG*, 1935, p. 33-36.
- BIJU Tr[aiian], Prof.: „În Transilvania. Excursiunea Liceului «Radu Greceanu», 29 Iunie – 10 Iulie 1922” (15 August 1922), *ALRG*, 1924, p. 211-236.
- [BIJU Traian]: „Jubileul de 40 [de] ani”, *ALRG*, 1926, p. 3-42.
- BIJU Traian, Prof.: „Mărirea și decăderea statelor și popoarelor” (La Societatea Studenților *, „Olteni”, Sala Martinescu) [în a. 1918-1919], *ALRG*, 1924, p. 72-76.
- BIJU Tr[aiian]: „Prin Banat. Excursiune făcută de elevii liceului «Radu Greceanu» [în] 1920”, (Rusca Montană, Iulie 1921), *ALRG*, 1924, p. 113-143.

BIJU Traian: „Prin M[un]șii Apuseni și Poiana Ruscă. 1925. Excursiunea Liceului «Radu Greceanu» sub conducerea D-lui Traian Biju, Directorul liceului”, *ALRG*, 1926, p. 120-175.

BIJU Traian: „Serbarea Patronului [1 Mai 1928]”, *ALRG*, 1928, p. 118-124.

BIJU Traian: „Slatina și populația ei după «Cartea imobilului». Generalități geografice și demografice”, *Buletinul Societății Regale de Geografie*, a. LX, București, 1941, p. 309-316. Și extras: București: Monitorul Oficial, 1942, [8] p. [L.G. Guțică-Florescu, 2011: I, f. 633, nr. 14; B.A.R.].

BIJU Traian (prof., Slatina): „Tuturor intelectualilor pentru un Atheneu”, *ALRG*, 1924, p. 200-201. Publicat inițial în *Opinia Oltului*, 1921 dec. 4.

BOGDAN-DUICĂ G[heorghe]: *Gheorghe Lazăr*. București: Cultura Națională, 1924, 166 p. Extras din *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Literare*, s. III, t. I, mem. 6, p. *2-300.

BOGREA V[asile]: „Ioan Paul” [necrolog], *Societatea de mâine*, a. III, Cluj, 1926, nr. 9, feb. 28, p. 158-159.

BREAZU Ion: „Între Ion Paul și Septimiu Albani (Trei scrisori inedite)”, *Țara Bârsei*, Brașov, a. X, 1938, nr. 4-6 (Iulie - *Decembrie), p. 380-387.

BUNESCU Marius: *Însemnările unui pictor*. București: Meridiane, 1965, 140 p. + 1 potr.

C

CAȘOLȚEANU Emil: *Basilius Conta's «Theorie des Fatalismus»*. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde der Hohen philosophischen Fakultät Sektion I der Kgl. Ludwig-Maximilians-Universität zu München eingereicht im Juni 1905 von ~. München: Kgl. Hofbuchdruck Kastner & Callaway, 1907, 58 p. [*BRM*, I, 1984, p. 598 (b), nr. 10.834].

CAȘOLȚEANU Emil: **Comptabilitatea dublă simplificată cu registrele sale și ce se trece în ele conform legilor comerciale *române*. Lucrat de ~, Profesor și Avocat. Călărași: Tip. V. R. *Brăncănescu, 1906, 56 + 8 p. [*BRM*, I, 1984, p. 598 (b), nr. 10835].

[CAȘOLȚEANU Emil]: *Cultura ciupercilor în 6 săptămâni*. București: Edit. Librăriei Socec & Co., 1908, 35 p. il. [*BRM*, I, 1984, p. 598 (b), nr. 10836].

CAȘOLȚEANU Emil: *Despre succesiuni neregulate în dreptul roman și dreptul privat român*. Teză de licență de ~. București: Tip. „Epoca” (Facultatea de Drept din București), 1896, 61 p. [*BRM*, I, 1984, p. 598 (b), nr. 10837].

CĂLINESCU G[heorghe]: *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* [1941], ed. a 2-a (Al. Piru) revăzută și adăugită. București: Edit. Minerva, 1982, XVI + 1060 p. il.

CETĂȚIANU Aureliu: *Note asupra *psicologiei aristotelice*. După criticile scoalșticilor de ~. Galatz: Tip. „Modernă” Ap. P. Antoniady, 1893 [copertă: 1893-1894], 46 p. (22 x 15,5 cm.) [*BRM*, I, 1984, p. 662 (a), nr. 12005; cf. *ALRG*, 1929, p. 4].

CETĂȚIANU Aureliu: *Noțiuni de Filosofia Morala destinată tinerimei studioase* de ~, licențiat în Litere și Filozofie. Galatz: Tip. „Modernă” Ap. P. Antoniady, 1895, 87 p. (19,5 x 15 cm.) [*BRM*, I, 1984, p. 662 (a), nr. 12006; cf. *ALRG*, 1929, p. 4].

Cîmpulung Muscel, ieri și azi. Istoria orașului. Elaborată de Ion HURDUBEȚIU, Flaminie MÎRȚU, N[icolae] NICOLAESCU etc. Sub conducerea lui Gheorghe *PÎRNUȚĂ. Au colaborat: Ion ANTON, Alex[andru] FULGA, Anastasia ISBĂȘESCU. Cîmpulung-Muscel: Consiliul Popular al orașului Cîmpulung Muscel, 1974, 384 p. [*BIR*, V, 1980, p. 304 (b), nr. 7281].

COSMA Viorel: *Ioan St. Paulian în lumina izvoarelor documentare*. Turnu Severin: Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Mehedinți, 1973, 288 p. [L.G. Guțică-Florescu, 2012: I, p. 622, nr. 46].

CRAINICU Aug[ustin]: *Grachi și reformele lor*. Tesa pentru licență de ~. Susținută la 4 Iunie 1892. s.l., 1892 [BRM, I, 1984, p. 855 (a), nr. 15214 după *Unirea*, a. 2, Blaj, nr. 28, iul. 9, p. 223: „Bibliografie”], Slatina: Tip. C. Constantinescu, *1891 [I.S. Toma, 1994: L, p. 55].

CUCU Gheorghe: *12 colinde populare*. București: Tip. Dorneanu (Primăria Capitalei), 1924 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b); I. Datcu, 1998: D, I, p. 208 (a)].

CUCU Gheorghe: *200 Colinde populare culese de la elevii Seminarul Nifon în anii 1924-1927*, ed. [postumă] Constantin Brăiloiu. București: Edit. Societății Compozitorilor Români, 1936, 248 p. + erată [V. Cosma, 1970: M, p. 151 (a); I. Datcu, 1998: D, I, p. 208 (b)].

CUCU Gheorghe: *Buchet de colinde populare* alcătuit de pr[eot] Eugen Bărbulescu. București: Edit. Cugetarea, 1940 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b); I. Datcu, 1998: D, I, p. 208 (a)].

CUCU Gheorghe: *Colinde populare*. București: Biblioteca „Apostolul”, 1926 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b); I. Datcu, 1998: D, I, p. 208 (a)].

CUCU Gheorghe: *Colinde populare*, ed. *proprie, 1928 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b); I. Datcu, 1998: D, I, p. 208 (a)].

CUCU Gheorghe: *Colinde populare*, ed. pr[eot] Eugen Bărbulescu. București: Edit. Cugetarea, 1932 [L. Predescu, 1940/1999: E, p. 239 (b); V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b); I. Datcu, 1998: D, I, p. 208 (a)].

CUCU Gheorghe: *Coruri pe teme populare românești*. Craiova: Edit. Scrisul românesc, 1932 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b)].

CUCU Gheorghe: *Haz de necaz*: cor mixt, versuri populare. București: Edit. Societății Compozitorilor Români, 1929 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b)].

CUCU Gheorghe: *Om fără noroc* (1931): cor mixt, versuri populare. București: Edit. Societății Compozitorilor Români, 1937 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b)].

CUCU Gheorghe: *Prohodul Domnului I[sus] H[ristos]*, Craiova, 1933 [L. Predescu, 1940/1999: E, p. 239 (b)].

CUCU Gheorghe: *Trei coruri religioase pe trei voci egale*, ed. Justina Cucu. București: Edit. Cartea Românească, 1937 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b)].

CUCU Gheorghe: *Zece *cîntece religioase pe 3 voci egale* cu o prefață de pr[eot] Eugen Bărbulescu. București, 1928 [V. Cosma, 1970: M, p. 150 (b)].

CUCU Gheorghe: *Zece cîntece religioase*, București, 1930 [L. Predescu, 1940/1999: E, p. 239 (b)].

D

DIACONEASA Traian ([elev], clasa VII): „Luminița (Revista elevilor liceului)”, *ALRG*, 1928, p. 94-95.

DOGARU Const[antin] (elev, cl[asa] VII, Secretarul general al Societății): „Dare de seamă asupra Soc[ietății] culturale «Titu Maiorescu», 1930-1931”, *ALRG*, 1931, p. 40-41.

„Doliul Universității. Moartea Profesorului dr. Ioan Paul”, *Societatea de mâine*, Cluj, a. III, 1926, nr. 9 (feb. 28), p. 158-161. Materiale semnate de: V[asile] Bogrea, Silviu Dragomir, Sextil Pușcariu, Onisifor Ghibu.

DRAGOMIR Silviu: „La catafalcul lui Ioan Paul”, *Societatea de mâine*, Cluj, a. III, 1926, nr. 9 (feb. 28), p. 159-160.

DUMITRESCU D. & Papuc E. ([elevi], clasa VIII, bibliotecari): „Biblioteca”, *ALRG*, 1928, p. 100-101.

DUMITRESCU N.D. ([elev], cl[asa] VIII, Președ[intele] Soc[ietății] «T[itu] Maiorescu»): „Dare de seamă asupra activității Cercului Cultural «T[itu] Maiorescu», 1927-1928”, *ALRG*, 1928, p. 96-99.

E

„Extras din Statele Personale ale Corpului Didactic [...] : Vișoiu I. Gheorghe, Dr. Popescu Ilie (Spineni)”, *ALRG*, 1927, p. 126-127.

F

FILITTI Ioan C.: „Cine erau frații cărturari Radu și Șerban Greceanu”, *Revista istorică română*, IV, București, 1934, p. 65-70 [P. Cernavodeanu, 1977: R, p. 44, nr. 93].

FLORESCU I. I.: „Câteva amintiri despre Gimnaziul din Slatina” (Slatina, 20 Mai 1934), *ALRG*, 1935, p. 8-11.

FRANCK Nicoleta: *O înfrângere în victorie [1944-1947]*, [trad.], [București]: Humanitas, 1992, 372 p. (20 x 12 cm.).

G

GENTILIE Iosif: *Geografie istorică, astronomică, naturală și civilă a Continentelor în general și a României în parte*. De ~, Profesor de Geografie și Hronologie în Colegiul național. De care adoptată, *sa tipărit spre întrebuințarea tinerimei din Clasele de *Umaniore. București: Tip. lui [Ion] Eliade [Rădulescu], 1835, 2 f. + XV + 248 + 7 p. + 4 tab. + 2 pl. (20 x 13 cm.) cu alfabet de tranziție [BRM, II, 1986, p. 406-407, nr. 22958]. Și ed. 2-a, 1855, 2 f. + XV + VII + 248 p. [ibid., p. 407 (a), nr. 22960].

GIURESCU C[onstantin]: *Material pentru istoria Olteniei supt austriaci. Indicele vol. I-III* alcătuit de Gh[eorghe] Georgescu, Gh[eorghe] Ionescu, Fl[orea] Stănculescu. Cu o prefață și o erată de Constantin C. Giurescu. București: Institutul de Istorie Națională din București, 1947, 74 p. + erată.

GIURESCU Constantin C.: *Amintiri*. București: Edit. Sport-Turism, 1976, 337 p. + 18 pl. [CCG, p. 30].

Ghibu Onisifor: „Amintiri despre Ioan Paul”, *Societatea de mâine*, Cluj, a. III, 1926, nr. 9 (feb. 28), p. 160-161.

Ghibu Onisifor: *Amintiri despre oameni pe care i-am cunoscut (Coșbuc, Goga, Iorga, Pușcariu, Pârvan)*, ed. Crișan Mircioiu și Șerban Polverejan; prefață de C. Mircioiu. Cluj Napoca: Edit. Dacia, 1974, 332 p. + 6 pl.

H

HANGA N., VIEROȘANU Gh[eorghe], STĂNESCU N[icolae], NEGULESCU A[ngela?]: *Fizica. Manual pentru licee de specialitate: Electricitate și noțiuni de electronică*. Aprobă de Ministerul Învățămîntului cu nr. 135238/[19]65. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1973, 277 p. il. [B.J.Br.]

HURMUZAKI Eudoxiu de: *Documente privitoare la Istoria Românilor* culese de ~. XIX: 2: 1798-1812. *Correspondență diplomatică și rapoarte consulare austriace* publicate după copiile Academiei Române de Ion I. NISTOR. Cu un indice alfabetic al numelor de persoane și localități pentru vol. XIX: 1 și XIX: 2. [Cu două stampe în text]. Cernăuți: Inst[itutul] de Arte Grafice Glasul Bucovinei, 1938, [2] + 872 p. [BIR, II, 1972, p. 10, nr. 205].

I

IONAȘCU Ion: *Biserici, chipuri și documente din Olt*, vol. I, Craiova: Ramuri, 1934, VIII + 272 p. [B.J.G.]

IORGA Nicolae: *Istoria învățămîntului românesc*. București: Edit. Casa Școalelor, 1928. 351 p. Și ed. Ilie Popescu-Teiușan. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1971, XXXIII + 178 p. + 1 pl.

„Istoric” [al Liceului «Radu Greceanu», 1884-1934], *ALRG*, 1935, p. 5-32, 37-108.

J

Județul Olt: Monografie. Colectiv de autori Constantin GHEORGHE, Valeriu BOTEANU, Iuliu CURTA, Gh. MĂRUNȚELU. Au mai colaborat: Prof. univ. dr. doc. Dumitru

TUDOR, Mihai[I] BUTOI, Gheorghe MIHAI, Valerian PETRESCU, Gheorghe STĂNESCU, Mihai STERIE. [Braşov: s.e., 1974], 400 p. + 8 h. + 1 portr. [B.J.O.]

K

KIRILEANU G. T.: *Correspondență*, ed., note, tabel cronologic, bibliografie și indici de Mircea Handoca. București: Edit. Minerva, 1977, XIV + 712 p.

L

LĂMBESCU Ion D. (elev, cl[asa] VIII, Președinte al Cercului «T[itu] Maiorescu»): „Dare de seamă: Cercul cultural «Titu Maiorescu»”, *ALRG*, 1927, p. 115-123.

LĂZĂRESCU Andrei (Profesor la liceul „Sf. Sava”): *Europa cu lecturi geografice* pentru clasa a II-a secundară precum și pentru clasa II-a a școalelor elementare pentru comerț și pentru clasa III-a a școlilor normale primare. Ed. V aprobată. București: Edit. Librăriei Socec & Co., 1911, 182 p. il. + 3 h. (21 x 14 cm.). Ed. VI-a. 1918, 182 p. il. + 3 h. + 14 pl. (20 x 13 cm.) [*BRM*, III, 1989, p. 37-38, nr. 31647-31648].

LĂZĂRESCU Andrei: *Fașa economică a pământului*. Studiu de geografie economică întocmit de ~. Partea I: a) *Omul și natura*. b) *Evoluția comerțului*. c) *Marile căi de comunicațiune*. Craiova: Tip. „Fulgerul” (Biblioteca științifică), 1907, 103 p. (21 x 14 cm.) [*BRM*, III, 1989, p. 38, nr. 29651].

LĂZĂRESCU Andrei (profesor): *Geografia Europei*. Întocmită conform programei oficiale de studii pentru școlile secundare (Licee, Gimnasil și școalele secundare de fete de gradul I). Ed. II. P[ro]ioesci: Tip. Fabricii „Progresul” (Cursul de geografie. Învățământul secundar), 1901, 117 + XXV p. (23,5 x 16 cm.) [*BRM*, III, 1989, p. 38, nr. 31651].

LĂZĂRESCU Andrei (Profesor la Liceul „Sf. Sava”): *Geografie generală* pentru clasa I-a secundară de băieți și fete precum și pentru clasa I-a școalelor elementare de comerț și clasa I-a a școalelor normale primare. Ed. I aprobată. București: Edit. Librăriei Socec & Comp. (Cursul de geografie. Învățământul secundar), 1911, 140 p. il. + 1 f. + 8 h. [*BRM*, III, 1989, p. 38, nr. 31652].

LĂZĂRESCU Andrei, Profesor: *Noțiuni de geografia Europei și noțiuni de cosmografie*. Programul oficial de studii pentru școlile secundare. Clasa III-a (liceu, gimnasil, și ș[co]lile secundare de fete gr[adul] I-iu). [Cartea cuprinde: numeroase bucăți de citire geografică; 24 de hărți fizice, politice și economice; 45 de imagini, cari ne arată cele mai renumite monumente din Europa; și 42 de figur[ile] pentru înțelegerea lecțiilor de Cosmografie]. București: Edit. Librăriei Socec & Comp. (Stabilimentul grafic I. V. Socec) (Cursul de geografie. Învățământul secundar). 1903. 196 p. il. + 1 f. + *XXXXVIII pl. [*BRM*, III, 1989, p. 38 (a), nr. 31655].

LĂZĂRESCU Andrei, Licențiat în Științele Fizice, Profesor: *Noțiuni elementare de cosmografie* întocmită conform cu programa oficială de studii pentru școlile secundare (Licee, Gimnasil și școlile secundare de fete de gradul I-iu). Ed. I cu numeroase figur[ile]. Ploesci: Tip. „Lumina”, 1901 (Geografia matematică. Învățământul secundar), 1 f. + III p. + p. 7-61 + 4 pl. [*BRM*, III, 1989, p. 38 (a-b), nr. 31656].

LĂZĂRESCU Andrei și IACOBESCU Nicolae, Profesori: *Geografia economică a României, a Europei cu posesiunile europene din cele-lalte continente, și a Americii*. Programul oficial de studii pentru școlile secundare, clasa VI de liceu. Ed. I. Ploesci: Tip. Lumina (Cursul de geografie. Învățământul secundar), 1902, 1 f. + III + 209 p. (23 x 15,5 cm.) [*BRM*, III, 1989, p. 38 (b), nr. 31658].

LĂZĂRESCU Andrei și IACOBESCU Nicolae, Profesori: *Geografia economică a României, Europei și Americii*. Ed. III. În conformitate cu programul oficial de studii pentru școalele secundare, clasa VI de liceu. Craiova: Librăria și Tip. Sache Pavlovici. 1908. 259 p. (20 x 13 cm.) + atlasul *Hărți pentru studiul Geografiei economice. România, Europa și America* întocmite de A. Lăzărescu și N. Iacobescu, Profesori. București:

Atelierele grafice Socec & Co., 1908. 16 h. (23 x 15,5 cm.) [BRM, III, 1989, p. 38 (b), nr. 31659].

LĂZĂRESCU Andrei și IACOBESCU Nicolae, Profesori secundari: *A. Geografia economică a României, Europei și Americii. B. Geografia generală*. Întocmite de către ~. Ed. IV. În conformitate cu programul oficial de studii pentru școalele secundare, clasa V-a de liceu și clasa III-a a școalelor comerciale superioare. Craiova: Tip. „Fulgerul” (Cursul de Geografie. Învățământul secundar). [1910] 237 p. il. – Ed. V. București: (Craiova: Tip. „Fulgerul”). [1912]. 234 p. (21 x 13,5 cm.) [BRM, III, 1989, p. 38 (b), nr. 31660-31661].

LĂZĂRESCU Adrei și IACOBESCU Nicolae, Profesori: *Geografia fizică*. Clasa V-a secundară întocmită de ~. Partea I: *Introducere în studiul Geografiei*. Partea II-a: *Litosfera*. Craiova: Librăria și Tip. Sache Pavlovici (Cursul de Geografie. Învățământul secundar). 1909. 62 p. il (20,5 x 13,5 cm.) [BRM, III, 1989, p. 38 (b), nr. 31662].

Liceul „Radu Greceanu” Slatina-Olt: *Anuar 1924-1925* publicat de Traian Biju, Directorul liceului. Slatina: Tip. Moștenitorilor C. Constantinescu (Ministerul Instrucțiunii Publice), 1926, 188 p. il. + 4 p. erată (23,5 x 15 cm.) = ALRG, 1926.

Liceul „Radu Greceanu” Slatina-Olt: *Anuar 1926-1927*. Anul XLIII. Publicat de Traian Biju, directorul liceului. Slatina: Librăria și Tip. Gh. Polihron (Ministerul Instrucțiunii Publice), s.a. [1927], 143 p. + erată (23 x 15,5 cm.) = ALRG, 1927.

Liceul „Radu Greceanu” Slatina-Olt: *Anuar 1927-1928*. Anul XLIV. Publicat de Traian Biju, Directorul Liceului. Slatina: Tip. Moștenitorii C. Constantinescu (Bulbeș) (Ministerul Instrucțiunii), [1928], 144 p. il. (23 x 16 cm.) = ALRG, 1928.

Liceul „Radu Greceanu” Slatina-Olt: *Anuar 1930-1931*. Anul XLVIII. Publicat de G. Vișoiu, directorul liceului. Slatina: Tip. Moștenitorii C. Constantinescu (Bulbeș) ([pe copertă]: Ministerul Instrucțiunii, al Cultelor și Artelor). 1931, 47 p. + anexă (23 x 16 cm.) = ALRG, 1931.

Liceul „Radu Greceanu” Slatina-Olt: *Anuar 1933-[19]34; 1934-[19]35*. [...]. Publicat de Traian Biju, Directorul Liceului. Slatina: Tip. Moștenitori C. Constantinescu (Bulbeș) (Ministerul Instrucțiunii Publice), [1935], 243 p. il. + 4 anexe (24 x 16,5 cm.) = ALRG, 1935.

„Liceul «Radu Greceanu» Slatina: Serbarea patronului. 1 Mai 1928”, ALRG, 1928, p. 117.

*Lui Titu Maiorescu omagiu: XV *Februarie MCM*. București: Stabilimentul grafic J. V. Socec, 1900, 2 f. + 663 p. + 1 portr. [BRM, III, 1989, p. 667 (b), nr. 42521].

M

MEHEDINȚI S[imion], Profesor la Universitatea din București, membru al Academiei Române: *Terra. Introducere în geografie ca știință*. București: Edit. „Națională” S. Ciornei, [1930], 1203 p. [C. Neagu, 2003: S, p. 77, nr. 39] = Simion MEHEDINȚI: *Terra. Introducere în geografie ca știință*, vol. I-II, ed. II-a [...] îngrijită de Acad. Prof. dr. Victor Tufescu, membru al Academiei Române. București: Edit. Enciclopedică, 1994, 371 + 632 p. il.

MEISSNER C[onstantin] și Paul I[oa]n S.: *A doua carte pentru studiul limbii germane* în conformitate cu noua programă. Pentru clasa IV, V și VI de licee și pentru anul al III, IV și V, de studiul limbii germane a celorlalte școli. București: Institutul de Arte Grafice și Editură „Minerva”, Filip, Moroianu, Popovici și Tălășescu, 1900, 308 p. [BRM, III, 1989, p. 282 (a), nr. 35910].

MEISSNER C[onstantin] și Paul I[oa]n S.: *Prima carte pentru studiul limbii germane [în conformitate cu noua programă]*. București: Institutul de Arte Grafice și Editură „Minerva”, Filip, Moroianu, Popovici și Tălășescu, 1899, 206 p.; ed. II-a, 1899; ed. III-a 1904, 206 p. [BRM, III, 1989, p. 282 (a), nr. 35906-35908].

MIRODOT D., Prof.: „10 Maiu 1921” (Slatina, 22 Mai 1921), *ALRG*, 1924, p. 170-172.

MIRODOT D.: „Comemorarea lui Mihai Viteazul” (Sala «Carpați», 26 August 1920), *ALRG*, 1924, p. 109-112.

MOISIL Iuliu: „Amintiri” (Năsăud, 8 Septembrie 1935), *ALRG*, 1935, p. 132-145.

MOISIL I[uliu]: „Câteva date și amintiri din trecutul Gimnaziului «Radu Greceanu» din Slatina (Cuvinte rostite cu ocaziunea Jubileului de 40 de ani de existență a acestei școli, în ziua de 1 Maiu 1925)”, *ALRG*, 1926, p. 23-19.

MOISIL Iuliu: „Vitold Rola Piekarski (O schiță biografică)”, *Arhivele Olteniei*, a. V, Craiova, 1926, nr. 26, p. 310-320. Și extras: Craiova: Scrisul Românesc, [1926], 12 p. [*BIR*, III, 1974, p. 231 (b), nr. 6967; cf. L.G. Guțică-Florescu, 2012: I, f. 614, nr. 73].

N

NEGULESCU Angela, HANGA N., NEGULESCU A., STĂNESCU Nicolac, VIEROȘANU Gheorghe: *Fizica. Manual pentru anul II licee de specialitate*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1968, 280 p. [B.J.G.]

O

OLINESCU Dionisie O.: *Acțiunea pauliană în dreptul roman și român*. Tesă de licență de ~. Slatina: Tip. Societății (Facultatea de Drept din Iași, nr. 487), 1898, 183 p. [*BRM*, III, 1989, p. 674 (b), nr. 42493].

OLINESCU Dionisie: „Gothisch-skytische Goldschmiedekunst in Dacien und in Pannonien. Von ~, Bibliothekar am Königlich-rumänischen Staatarchiv in Bukarest. I. Teil. Czernowitz: Bukowinaer Vrendsdrukerei (Separatabdruck aus dem *Jahrbuche ddes Bukow. Landesmuseums*, XX. und XXI. Jahrgang), 1914, 31 p. il. [*BRM*, III, 1989, p. 674 (b), nr. 42494].

OLINESCU Dionisie: *Mormântul lui Ștefan cel Mare*, de ~, Profesor, membru corespondent al Societății geografice române și al Comisiei de *c.r. de arte și monumente istorice din Viena. Slatina: Tip. Societății, 1898, 26 p. [*BRM*, III, 1989, p. 674 (b), nr. 42495].

OLINESCU Dionisie: *Rămășițe Traco-Dace*, de ~. Cernăuți: Societatea Tipografică Bucovineană. 1908, I f. + 15 p. (extras din *Junimea literară*, Cernăuți) [*BRM*, III, 1989, p. 674 (b), nr. 42496].

OLINESCU *Dionisiu O.: [*Tesaurulu de la Pietrôsa seau Clocș'a cu puii ei de aur. Studiu archeologicu de ~. Gherl'a*, 1884], 38 p. [*BRM*, III, 1989, p. 674 (b), nr. 42497].

OPRIȘ Tudor: *O vatră de lumină. 120 de ani de prezență în cultura românească a Liceului Gheorghe Lazăr*. [București], 1983, 280 p. = *O vatră de lumină (1860-1980). Schiță monografică a Liceului „Gheorghe Lazăr” din București*. Lucrare îngrijită și prefăcută de Tudor OPRIȘ. București: s.e., 1981, 285 p. [*BIR*, VI, 1985, p. 453 (b), nr. 11991].

OVIDIUS Publius ~ Naso: *Epistole din exil*, trad. de Eusebiu Camilar; prefăcută, note și indice de Toma Vasilescu. București: Edit. pentru literatură (Biblioteca pentru toți, nr. 330), 1966, LXII + 354 p. (17 cm.) [B.C.U. Cj.]

P

PARODESCU Nicolae: *Compozitorul Gheorghe Cucu*. [Ilustrații: Rodica Popescu]. București: Edit. Muzicală [a Uniunii Compozitorilor Români], 1967, 208 + 32 p. + 3 pl. [cf. V. Cosma, 1970: M, p. 347 (a); I. Datcu, 1998: D, I, p. 209 (a)].

PAȘCANU Sergiu: *Industria uzinelor electrice din România*. București: Cartea Românească, 1929, 212 p.

PAUL *Ivan [= Ioan] S.: *Direcțiunea nouă poporală în literatură a frumoasă românească = Az új népies irány a román széourodalom ban*. Teză de doctorat în filozofia a

zelosului tiner ~. Budapesta, 1883 [L. Predescu, 1940/1999: E, p. 642 (b); *BRM*, III, 1989, p. 777 (a), nr. 44147].

PAUL Ioan S.: *Floricea Ceterașu. Din revoluția dela 1848 în munții Moșilor*. [București]: Alcalay & Co. (Scriitori Români, nr. 16-18) (Tip. Grossmann), [1916], 93 p. + 1 f. [*BRM*, III, 1989, p. 777 (a), nr. 44151].

*PAULU I[oa]n S.: *Nu-i nimicu!* Nuvelă de la 1848. Viena: Edit. autorului în Blașu (Tip. W. Zoeller), 1881, 4 f. + 96 p. [*BRM*, III, 1989, p. 777 (a), nr. 44152].

PAUL I[oa]n S.: *Țăranul *romîn și ungur. Studiu psihologic popular*. Conferință ținută în aula Universității din Iași. Iași: Tip. Națională, 1899, 68 p. [*BRM*, III, 1989, p. 777 (b), nr. 44153].

PAULIAN Ion St.: „Amintiri” (VII), *Semenicul*, III, 1925, nr. 12 (dec. 25), p. 17-20 [V. Cosma, 1973: I].

PAULIAN Ión St: *Coruri pentru usul Școalelor secundare și Societăților Corale*, de ~, Maestru de muzică la Liceul „Traian” și Dirigintele corului societății musicale „Doina” din Turnu-Severin. București: Inst[itutul] de arte grafice „Eminescu”, 1902, 54 p. [*BRM*, III, 1989, p. 781 (b), nr. 44225].

PAULIAN Ioan St.: *Din sufletul unui neam*. Versuri. De ~. Zise cu ocasiunea conferinței: Neamul românesc, ținută în ziua de 11 ianuarie 1909 de Doamna Institutoare Lucreția I. Paulian. Turnu-Severin: Tip. și Legătoria de Cărți Luiza I. Cuțui, 1909, 15 p. [*BRM*, III, 1989, p. 781 (b), nr. 44226].

PAULIAN I[oa]n St.: *Flori de *Câmp*. Versuri (1886-1887). Craiova: Tip. Asociațiilor Romîni, 1888, 103 p. [*BRM*, III, 1989, p. 781 (b), nr. 44227].

Paza neamului [red. A[ugustin] Crainic], Târgu Jiu, 1906 iun. 1 – iul. 27, 5 nr. [L. Predescu, 1940/1999: E, p. 644 (b); *DPR*, 1995, p. 313 (a), nr. 4908].

PĂRNUȚĂ Gh[eorghe]: *Gheorghe Lazăr: contribuția sa de la dezvoltarea învățămîntului*. București: Edit. Științifică, 1973, 216 p. + 12 pl.

PĂRNUȚĂ Gheorghe: *Istoria învățămîntului și gîndirea pedagogică în Țara Românească (secolele XVII-XIX)*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1971, 352 p. il.

POBORAN G[eorge]: *Istoricul orașului Slatina* lucrat de ~, Directorul școlii de băeți no. 1 Ionașcu din Slatina. Tipărit cu cheltuiala D-lui G. Michăilescu, fost Institutur și Director la aceeași școală. Slatina: Librăria și Tip. Societății, 1901, 244 p. il. + 2 pl. + 1 tab. [*BIR*, II, 1972, p. 243 (a), nr. 5074; *BRM*, III, 1989, p. 891 (a), nr. 46016].

POBORAN G[eorge]: *Istoricul orașului Slatina*. Ed. II. [Cu numeroase acte, documente și 82 ilustrațiuni]. Slatina: Tip. de lux Costică Constantinescu & Fiu, 1908 [copertă: 1909], 507 p. il. [*BIR*, II, 1972, p. 243 (b), nr. 5075; *BRM*, III, 1989, p. 891 (a), nr. 46017].

POBORAN G[eorge]: *Istoricul Școlii primare de băeți no. 1 Ionașcu din Slatina*. [Lucrat de actualul director al acestei Școale ~, Normalist]. Slatina: Tip. Societății, 1897, 1 f. + 46 p. il. + 1 f. (19 x 12 cm.) [*BRM*, III, 1989, p. 891 (a), nr. 46018].

POMPILIU Miron [= Moise Popovici] și PAUL I[oa]n S.: *Carte de Cetire pentru Licee, Gimnazii, Școale Normale și Militare, Seminarii, Externate de fete și alte școale Secundare* de ~. Partea I. Clasa I și II. Iași: Tip. „Dacia”, 1897, 2 f. + 448 p. [*BRM*, III, 1989, p. 910 (a), nr. 46351; alte ediții între a. 1897-1909: *ibid.*, nr. 46352-46358].

POPA Mihail: „Comemorarea revoluției lui Horea. 28 Februarie 1935”, *ALRG*, 1935, p. 229-237.

*[POPESCU Alexandru]: „Coordonate geografice ale orașului Slatina”, *Slatina: pagini de monografie* [Au colaborat profesorii: Stanca Marin, Mihai Gheorghe, Butoi Mihail, Nijloveanu Ion, Popescu Alexandru și Mitrache Gheorghe]. [Slatina]: Editată de

Comitetul oraşenesc Slatina al P.C.R. şi Muzeul de Istorie şi Etnografie - Slatina, 1972, [159 p. il.], p. 9-19.

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „137 de ani de la unirea Principatelor române. Vizite ale domnitorului Alex. Ion Cuza şi ale lui Mihail Kogălniceanu la Slatina”, *Olt Press*, VIII, Slatina, 1996, nr. 1561, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 164].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Acidava omologul riveran al Slatinei în epoca antică”, *Oltul*, I, Slatina, 1968, nr. 179, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 165].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Două teorii geomorfologice despre formarea Grădiştei de la Slatina arbitrate de lingvistică”, *Oltul*, II, Slatina, 1969, nr. 555, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 166].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „File de cronică. Răscoala din 1821 pe meleagurile judeţului”, *Oltul*, I, Slatina, 1968, nr. 46, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 167].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Istoria vine din adânc, din vîrsta de demnitate a pămîntului românesc”, *Oltul*, Slatina, 1968, supliment jubiliar, p. 2-5 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 168].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Luptători revoluţionari din judeţul Olt. File din cronică revoluţiei de la 1848”, *Oltul*, I, Slatina, 1968, nr. 89, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 169].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Numele oraşului Slatina pe firele etimologiei”, *Oltul cultural*, II, Slatina, 1999, nr. 2, p. 7-8 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 170].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „O figură luminoasă de cărturar: George Poboran”, *Oltul*, I, Slatina, 1968, nr. 62, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 172].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „O veche tradiţie: bîlciul anual de la Slatina”, *Oltul*, I, Slatina, 1968, nr. 67, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 173].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Slatina 600. Ce a determinat apariţia oraşului”, *Oltul*, I, Slatina, 1968, nr. 75, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 174].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Slatina, centru administrativ tradiţional”, *Oltul*, I, Slatina, 1968, nr. 3, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 175].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Slatina pe undele istoriei”, *Meteor*, Slatina, 1993, nr. 2, p. 5, 15 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 176].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Slatina, vechi centru economic al Ţării Româneşti”, *Oltul*, I, Slatina, 1968, nr. 10, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 644, nr. 177].

POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Sprijinul acordat memorandiştilor de locuitori ai judeţului în anii 1893-1895”, *Olt Press*, XI, nr. 2517, Slatina, p. 2 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 644, nr. 178].

*POPESCU-OPTAŞI Nicolae: „Obrocarii Slatinei”, *Studii şi articole de istorie*, V, Bucureşti: Societatea de Ştiinţe Istorice din R.P.R., 1963, p. 437-446 [L.G. Guţică-Florescu, 2012: I, f. 643, nr. 171].

POPESCU-SPINENI Ilie: *Dobânzile şi camăta în dreptul roman republican*. Bucureşti: „Bucovina” I. E. Torouţiu, 1940, 21 p. (24 cm.). Extras din vol. *Omagiu Profesorului C. Stoicescu* [B.C.U. Cj.].

POPESCU-SPINENI Ilie: *Influenţa bizantină asupra vechiului drept românesc. Un text latin rău tradus: D[imitrie] Cantemir[:] Descriptio Moldaviae, Cap. XI*. Bucureşti: Imprimeria Naţională, 1941, 15 p. (24 cm.). Extras din *Revista clasică*, t. XI-XII, 1939-1940 [B.C.U. Cj.].

POPESCU-SPINENI Ilie, Dr. (Prof. supl. la Facultatea de drept din Cernăuţi şi profesor secundar la liceul din Slatina): „Metoda studiului dreptului Roman (Prelegere inaugurală a cursului de drept Roman, ţinută în ziua de 21 Ianuarie 1927)”, *ALRG*, 1927, p. 103-108. P.

108, n. 1: „Publicăm frumosul început al lecției de deschidere, eliminând partea științifică a prelegerii”.

POPA-LISSEANU G[heorghe]: *Învățământul limbei latine în gimnaziu și liceu. Scopul și metoda*. Conferință ținută la primul congres al profesorilor de limbi clasice de [către] ~, Profesor la Liceul „[Gheorghe] Lazăr”. București: Inst[itutul] de Arte Grafice „Carol Göbl” S-sor Ion St. Rasdescu. 1904. 27 p. [BRM, III, 1989, p. 941 (a), nr. 46996].

POPESCU-TEIUȘAN Ilie: *Contribuții la studiul legislației școlare românești. Legea instrucției publice din 1864*. București: Edit. Didactică și Pedagogică (Institutul de științe pedagogice), 1963, 204 p. il. [BIR, I, 1970, p. 308 (a), nr. 6705].

POPOVICI D[imitrie]: *Ideologia literară a lui I[on] Heliade Rădulescu*. București: Cartea Românească, 1935, 335 p. [BBDP, 2008, p. 154, nr. 983].

POPOVICI D[imitrie]: *La Littérature roumaine à l'époque des Lumières*. Sibiu: Centrul de Studii și Cercetări privitoare la Transilvania (Bibliotheca Rerum Transsilvaniae, XII), 1945, 516 p. [BBDP, 2008, p. 155, nr. 986].

POPOVICI D[imitrie]: *Romantismul românesc*. Ed. a *I. Partea I-a: *prima perioadă romantică (1829-1840), scriitorii de la „Dacia literară”*. Cuvînt înainte de Tudor Vianu. Prefață de Dan Simonescu. Ed. îngrijită și note de I[oaana] Em. Petrescu. [București]: Edit. Albatros (Lyceum, nr. 130), 1972, XXXI + 552 p. Ed. I-a: [București]: Edit. tineretului, 1969, 520 p.

POPOVICI D[imitrie]: *„Santa Cetate” între utopie și poezie*. București: Institutul de Istorie literară și folclor, 1935, 179 p. [BBDP, 2008, p. 156, nr. 994].

POPOVICI D[imitrie] și Vișoiu G[heorghe]: *Elemente de istoria limbei și literaturii *romîne*. Slatina: Tip. și Legătoria de cărți Moștenitorii C. Constantinescu-Bulbeș, 1928, 128 p. [BBDP, 2008, p. 153, nr. 978].

PUȘCARIU Sextil: „Cuvînt de despărțire [de Ioan Paul]”, *Societatea de mâine*, a. III, Cluj, 1926, nr. 9 (feb. 28), p. 160.

R

RĂȘCANU Petru: *Istoricul învățământului secundar din însărcinarea Ministerului Instrucțiunii*; de ~, Profesor la Universitatea din Iași. Iași: Tip. Națională Ioan S. Ionescu (Expozițiunea Generală Română din 1906), 1906, CXXXVI + 240 p. [BRM, IV, 1996, p. 53-54 (b-a), nr. 50704].

S

„Semicentenarul Liceului [«Radu Greceanu»], 1884-1934”, *ALRG*, 1935, p. 109-131.

„Serbare școlară: 24 Ianuarie 1928. Program”, *ALRG*, 1928, p. 108.

SIMONESCU Dan: „Prefață: Un fruntaș al istoriei literare române: D[umitru] Popovici”, în: D. Popovici, 1972: R, p. IX-XXIX.

Slatina 600. Pagini din monografia orașului. Slatina: Comitetul Județean Olt al P.C.R., 1968, 56 p. [BIR, I, 1970, p. 275, nr. 6045; BIOR, 2008, p. 373, nr. 5759].

Slatina. Pagini de monografie dedicate celei de-a XXV-a aniversări a proclamării Republicii. Slatina: Comitetul orașenesc Slatina al P.C.R. și Muzeul de Istorie, 1972, 159 p. il. [BIOR, 2008, p. 373, nr. 5760].

Stănculescu Florea: „Un destoinic director de liceu și un valoros dascăl: Traian Biju” (In memoriam), *Oltul cultural*, a. V, 2002, nr. 3 (sept.), p. 28-29 [B.N.R.].

STĂNCULESCU FI[orea] D.: „A fost un spătar Coman?”, *Revista istorică română*, XV, București, 1945, fasc. III, p. 351-358 [P. Cernavodeanu, 1977: R, p. 56, nr. 189].

STĂNCULESCU FI[orea] D.: „În legătură cu spătarul Coman”, *Revista istorică română*, XVI, București, 1946, fasc. IV, p. 364-366 [P. Cernavodeanu, 1977: R, p. 56, nr. 190].

STĂNCULESCU Fl[orea] D.: „Lefile boierilor Moldovei la 1795”, *Revista istorică română*, XVI, București, 1946, fasc. III, p. 255-272 [P. Cernavodeanu, 1977: R, p. 56, nr. 190].

STĂNCULESCU Fl[orea] D.: „O precizare în legătură cu Petru, fratele lui Ștefăniță vodă (1517-1527)”, *Revista istorică română*, XIII, București, 1943, fasc. I, p. 134-136 [P. Cernavodeanu, 1977: R, p. 56, nr. 191].

*STOICA Nicolae D.: *Orașul Slatina și cadrul lui geografic. Schiță de geografie fizică*. Slatina: Tiparul Oltului, 1947 [L.G. Guțică-Florescu, 2012: I, f. 630, nr. 181].

ȘUCU Ion I., TOMESCU Petre I., POPESCU Ion N.: *Comuna Mioarele: monografie*. București: Edit. Litera, 1976, 324 p. il.

T

[TEODORESCU Maria]: *Anuarul Școlii Secundare de Fete din Slatina (Olt) pe ani[i] Școlari 1921-1926*. Slatina: Tip. de lux Moștenitori[i] C. Constantinescu (Ministerul Instrucțiunii Publice), 1926, 60 p.

*TEODORESCU Stoica [Ștefan?]: *Istoricul Liceului Sf[an]in Petru și Pavel din Ploiești: 75 de ani de la înființare, 1864-1939*. Cu mai multe planșe, tablouri statistice și diagrame. *Ploiești: Tip. „Comerțului” Alex. Nicolaescu, 1940, 388 p. [?].

TEOHARI N[eculai] Em.: *Lacuri, Mări, Oceane*. București: Edit. Casei Școalelor, 1930, 151 p. [B.J.Br.]

TEOHARI N[eculai] Em.: *Natura*. București: Tip. „Jockey Club” Ion C. Văcărescu, 1925, 62 p. [B.J.Br.]

TOMA Iancu Stan: *Satele de pe Valea Vedei (Doroftei) din câmpul Boianului-Olt. De la Bacea la Titulești. Pagini de istorie. I: Rădăcini*. [București], 1991, 447 p. il. dactilo [M.J.O., neinv.].

TOMA Iancu Stan: *Un mare român: George Sebeșanu-Ardeleanu (alias Ladislau Erdeli), Blaj-București-Slatina, ctitor de școală românească, 1783-1835*. București, 1997, XIV + 345 p. dactilo. [M.J.O., inv. 5477].

ȚICĂLOIU Ion D.: *Ad parentes*. *Cuventare ținută în Slatina la 24 Ianuarie 1916. Slatina: Tip. C. Constantinescu, 1916, 16 p. [BRM, IV, 1996, p. 633 (b), nr. 69548].

V

VASILESCU Toma: *Curs de sintaxa istorică a limbii latine*. București: Edit. de Stat Didactică și Pedagogică, 1962, 280 p. [B.J.G.].

VASILESCU Toma: *Limba latină. Manual pentru anul III liceu*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1972, 172 p.; [ed.] 1974, 156 p. [B.J.G.]

VASILESCU Toma: *Limba latină: Manual pentru clasa a X-a*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1963, 152 p. [B.J.G.]

VASILESCU Toma: *Limba latină. Manual pentru clasa a XI-a liceu*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1968, 168 p. il. [B.J.G.]

VASILESCU Toma: „Studiu introductiv”, *De la fundarea Romei*, de Titus Livius, I, București: Edit. Științifică, 1959 [LXVII + 620 p. + 2 h.], p. V-LXVII.

VASILESCU Toma, DRĂGULESCU Constantin: *Limba latină. Clasa a XII-a*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1968, 188 p. il [B.J.G.]

VASILESCU Toma, DRĂGULESCU Constantin: *Limba latină. Manual pentru anul IV liceu*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1972, 184 p.; [ed.] 1974, 184 p. il [B.J.G.]

VASILESCU Toma, DRĂGULESCU Constantin: *Limba latină. Manual pentru clasa a XI-a*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1964, 128 p. il.; [ed.] 1965, 128 p. il.; [ed.] 1966, 136 p. il. [B.J.G.]

VIEROȘANU Gheorghe: *Fizică. Manual pentru clasa a XII-a liceu*. Secția reală. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1968, 221 p. il. [B.J.G.]

VIȘAN *Lină F. (clev în cl[asa] VII-a, Președintele soc[ietății] „Titu Maiorescu”): „Dare de seamă asupra Societății culturale «Titu Maiorescu», 1928-1929”, *ALRG*, 1929, p. 50-52.

*VITZOU Alexandru N[icolae] (Dr.): *Studiu asupra *învățămîntului secundare din *România și în special al celui din *circumscripția I. *A urmat de *Statistică scolare secundare de ambe sexe de la anul școlar 1875-[18]86, 1886-[18]87*, de ~, Profesor la Universitatea din București, inspector general al școalelor din circumscripția I-a. București: Tip. Curții regale Proprietari F. Göbl fii (Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice), 1888, I f. + III + I f. + 156 p. + XXXIII p. [*BRM*, IV, 1996, p. 767-768 (b-a), nr. 71721].

VLAD Nicolae, POPESCU Tudor: *Monografia liceului „Nicolae Bălcescu” din Pitești. 100 de ani de la înființare (1866-1966)*. Pitești: Ed[itura] liceului „Nicolae Bălcescu” [Tip. Argeș], 1966, 123 p. + 12 pl. [*BIR*, I, 1970, p. 310 (b), nr. 6765].

Z

*ZAMFIRESCU Ion: *Monografia Liceului Gh[eorghie] Lazăr din București (1860-1935)*. București: Institutul de arte grafice Luceafărul, 1935, 770 p. [563 p.?].

§ 6. Referințe bibliografice utilizate pentru această ediție:

BBDP, 2008 = *Buletinul bibliografic al colecției de documente Dimitrie Popovici*. [*Cluj: Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, 2008], 267 p. <www.bjc.ro/new.files/fondul-popovici/fondul_popovici.pdf>.

BIOR, 2008 = *Bibliografia istorică a orașelor din România*. Ed. revăzută și adăugită. Coord. Vasile CIOBANU, Judit PĂL, Anda-Lucia SPĂNU. București: Edit. Academiei Române (Academia Română: Comisia de Istorie a orașelor din România. Contribuții la istoria orașelor, vol. VI), 2008, [461 p.], p. 373-374.

BIR, I, 1970 = *Bibliografia istorică a României = Bibliographia historica Romaniae*, I: 1944-1969. Comitetul de redacție: Ștefan PASCU, Ioachim CRĂCIUN, Bujor SURDU. Autori: Ioachim CRĂCIUN, Gheorghe HRISTODOL, Marcel ȘTIRBAN, Ludovic BĂTHORY, Gheorghe IANCU, Gelu NEAMȚU, Gheorghe DUMITRAȘCU. București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România: Institutul de Istorie și Arheologie Cluj), 1970, XL + 387 p.

BIR, II, 1972 = *Bibliografia istorică a României = Bibliographia historica Romaniae*, II: *Secolul XIX*. Comitetul de coordonare: A[ndrei] OȚETEA, G[heorghe] ZANE, Const[antin] C. GIURESCU, † I[oaachim] CRĂCIUN, Cornelia BODEA, Marina VLASIU, VI[adimir] DICULESCU. t. I: *Cadrul general și locuitorii*. Vol. îngrijit de Cornelia BODEA. [București]: Edit. Republicii Socialiste România (Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România: Institutul de Istorie „N[icolae] Iorga”), 1972, XXXVI + 513 p.

BIR, III, 1974 = *Bibliografia istorică a României*. III: *Secolul XIX*, t. 5: *Biografii*. Vol. îngrijit de Vladimir Dicușescu. [București]: Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România: Institutul de Istorie „N[icolae] Iorga” [București]), 1974, 372 p.

BIR, V, 1980 = *Bibliografia istorică a României = Bibliographia historica Romaniae*, V: 1974-1979 [sub redacția acad. Ștefan PASCU]. Bibliografie selectivă. Autori: Ștefan PASCU, Gheorghe HRISTODOL, Marcel ȘTIRBAN, Ludovic BĂTHORY, Gheorghe IANCU, Nicolae BOCȘAN, Ioan NISTOR. Traducerea în limba franceză: Delia Marga. București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România: Institutul de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca), 1980, 454.

BIR, VI, 1985 = *Bibliografia istorică a României* = *Bibliographia historica Romaniae*, VI: 1979-1984. Bibliografie selectivă [sub redacția Acad. Ștefan PASCU]. Autori: Ștefan PASCU, Gheorghe HRISTODOL, Ludovic BĂTHORY, Gheorghe IANCU, Adrian RUSU, Nicolae PĂUN, Stelian MÎNDRUȚ, Ioan NISTOR. Traducerea în limba franceză: Delia Marga. București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România: Institutul de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca), 1985, 532 p.

BRM, I, 1984 = *Bibliografia românească modernă (1831-1918)*, vol. I: (A-C). Coordonare generală: Gabriel ȘTREMPEL. [București]: Edit. Științifică și Enciclopedică & Societatea de Științe Filologice din R[epublica] S[ocialistă] România (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România), 1984, XXXI + 912 p.

BRM, II, 1986 = *Bibliografia românească modernă (1831-1918)*, vol. II: (D-K). Coordonare generală: Gabriel ȘTREMPEL. [București]: Edit. Științifică și Enciclopedică & Societatea de Științe Filologice din R[epublica] S[ocialistă] România (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România), 1986, XXIV + 896 p.

BRM, III, 1989 = *Bibliografia românească modernă (1831-1918)*, vol. III: (L-P). Coordonare generală: Gabriel ȘTREMPEL. [București]: Edit. Științifică și Enciclopedică & Societatea de Științe Filologice din R[epublica] S[ocialistă] România (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România), 1989, XXIII + 1112 p.

BRM, IV, 1996 = *Bibliografia românească modernă (1831-1918)*, vol. IV: (R-Z). Coordonare generală: Gabriel ȘTREMPEL. București: Edit. Academiei Române (Biblioteca Academiei Române), 1996, XXI + 873 p.

CCG = Constantin C. Giurescu, 1901-1977. *Bibliografie*. [București: Biblioteca Metropolitană. Serviciul bibliografic], s.a., 93 p.

Cernavodeanu P., 1977: R = Paul CERNAVODEANU: *Revista istorică română, 1931-1947. Bibliografie critică*. București: Edit. științifică și enciclopedică, 1977, 176 p. + 32 pl.

Comșa E., 1978: A = Eugen COMȘA: „Andrieșescu Ioan”, *EIR*, 1978, p. 34.

Cosma V., 1970: M = Viorel COSMA: *Muzicienii români: compozitori și muzicologi. Lexicon*. București: Edit. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1970, 475 p.

Datcu I., 1998: D = Iordan DATCU: *Dicționar al etnologilor români*, 1-2, București: Edit. Saeculum I.O. (Orizont enciclopedic), 1998, 320 + 328 p. il.

Datcu I., 2004: D = Iordan DATCU: „Del Conte, Rosa”, *DGLR* (C-D), 2004, p. 614-615.

DGLR, 2004-2009 = *Dicționarul general al literaturii române*. Coordonator general: Eugen SIMION. București: Edit. Univers enciclopedic (Academia Română), A-B, 2004, XLVIII + 732 p. il.; C-D, 2004, XLI + 812 p. il.; E-K, 2005, XLI + 789 p. il.; L-O, 2005, XLI + 745 p. il.; P-R, 2006, XLI + 723 p. il.; S-T, 2007, XLI + 827 p. il.; Ț-Z, 2009, XLI + 556 p. il.

DPR, 1995 = Georgeta RĂDUICĂ, Nicolin RĂDUICĂ: *Dicționarul presei românești (1730-1918)*. București: Edit. Științifică, 1995, 560 p. il. + 12 pl.

EIR, 1978 = *Enciclopedia istoriografiei românești*. Coordonator științific: Prof. univ. dr. Ștefan ȘTEFĂNESCU, membru corespondent al Academiei R[epublicii] S[ocialiste] România. București: Edit. Științifică și Enciclopedică, 1978, 472 p.

Guțică-Florescu L.G., 2012: I = Drd. Laurențiu-Gerard GUȚICĂ-FLORESCU: *Istoria Slatinei de la origini până în anul 1947: teză de doctorat*. Conducător științific: Prof. univ. dr. Ion Calafeteanu. Târgoviște: Universitatea „Valahia” (Facultatea de Științe Umaniste), 2012, 645 f.

Mănuță D., 2006: P = Dan MĂNUCĂ: „Paul, Ioan”, *DGLR* (P-R), 2006, p. 107-108.

MDE, 2008 = *Mic dicționar enciclopedic*. Ed. II-a revăzută și adăugită. [Coordonare: Alexandru STĂNCULESCU]. București: Edit. Enciclopedică & Edit. Univers Enciclopedic, 2008, XV + 1501 p. il.

Mihai G., 2001: P = Gheorghe MIHAI: *Personalități slătine*. Ed. *I-a revăzută și adăugită. [Slatina]: Edit. Scribul, [2001], 252 p. (20,5 x 14,5 cm.).

Mioc D., 1978: S = Damaschin MIOC: „Stănculescu, Florea”, *EIR*, 1978, p. 301-302.

Neagu C., 2003: S = Costică NEAGU: *Simion Mehedinți. Biobliografie*. *Ed. I, cu o prefață de Gheorghiță Geană. Focșani: Edit. Terra (Biblioteca Simion Mehedinți, nr. 26), 2003, IX + 299 p. + 14 pl.

PreDESCU L., 1940/1999: E = Lucian PREDESCU: *Enciclopedia României Cugetarea. Murterial românesc. Oameni și înfăptuiri* [1940]. Ed. anastatică [Ioan Opriș]. București: Edit. Saeculum I.O. & Edit. Vestala, 1999, 960 p. il.

Rusu D. N., 2003: M = Dr. Dorina N. RUSU: *Membrii Academiei Române. Dicționar*, ed. III-a, revăzută și adăugită cu un cuvânt înainte de Academician Eugen Simion, Președintele Academiei Române. București: Edit. Enciclopedică & Edit. Academiei Române, 2003, 1160 p. il.

|| V | Cuprinsul

I. Tradiția umanioarelor la școala din Slatina și înființarea gimnaziului real

1. În oct. 1823, George Ardeleanu (alias Ladislau Erdeli) de la Academia lui Gheorghe Lazăr din București, trece profesor la școala din Slatina	1
2. Identitatea Ladislau Erdeli – George Ardeleanu. Date de arhivă	2
3. În febr. 1833, profesorului de la Slatina i se oferă catedra de istorie universală și limba latină la școala centrală a Craiovei	5
4. Didactica profesorului G. Ardeleanu. Părinte și episcop al școlărilor orfani și merituoși	6
5. După decesul profesorului, în 13 oct. 1835, un șir de revendicări slătine pentru slătine pentru clase umanioare (gimnaziale) și facultăți	8
6. Învățământul secundar și legea *instrucției din 1864	12
7. Starea învățământului primar față de nevoile învățământului secundar	13
8. Ministrul *instrucției publice P. S. Aurelian și școlile primare sătești	15
9. Unificarea învățământului primar urban și rural	17
10. P. S. Aurelian și gimnaziile reale	18
11. Pentru județul Olt, după școala practică de la *Strihareț în sept. 1893, gimnaziul real în sept. 1884 V VI 	19

12. Începuturile gimnaziului real. Istoricul amănunțit al gimnaziului Radu Greceanu întocmit de directorul Augustin S. Crainic	20
II. Localul	
1. Casa Ștefan Daniel. Sept. 1884 – oct. 1891	24
2. Din 3 aug. 1891, gimnaziul avea un nume: Radu Greceanu	27
3. Localul propriu al gimnaziului Radu Greceanu	
a. Construcția, 1889-1891	
b. Construirea etajului la ambele aripi laterale, 1923-1926	30
III. Etape în evoluția liceului	
1. Gimnaziul real, 1884-1901	32
2. Gimnaziul unic (curs inferior de liceu), 1901-1914	34
Gimnaziul unic sub desființări și reînființări succesive	
– Școala de meserii și școala profesională de fete în localul gimnaziului	36
– Prima desființare în 1901	36
– A doua încercare de desființare, 1907	39
– A treia încercare de desființare, 1908	39
– Clase comerciale pe lângă gimnaziu	40
3. Liceul Radu Greceanu, 1914-1927	41
– Liceul și școala normală de băieți	43
– Liceul și școala normală de fete VI VII 	44
4. Liceul unic cu șapte clase, 1928-1933	45
5. Liceul cu opt clase în două cicluri a câte patru clase, *în clasele VII-VIII	46
6. Decretul lege din 7 nov. 1939 (*ministrul Petre Andrei) pentru organizarea învățământului secundar teoretic	47
IV. Directorii	
1. Alexandru Proca	49
2. Augustin S. Crainic	51
3. Neculai Em. Teohari	60
4. Gh. Miclescu	65
5. Tiberiu Popescu	69
6. Emil Cașolțeanu	71
7. Petru G. Munteanu	75
8. Ion R. Ionescu	78
9. Ion Lăzărescu	82
10. Traian Al. Biju	90
11. Ion D. Țicăloiu	101
12. Gheorghe *If. Vișoiu	107
13. Toma I. Vasilescu	113

14. Ilie D. Rădulescu	121
15. Nicolae I. Țilivea	126
V. Profesorii (pe obiecte de studiu)	
1. Religie	129
2. Limba română	133
3. Limba latină	140
4. Limba elină	149
5. Limba franceză	151
6. Limba germană	156
7. Limba italiană	166
8. Geografia	168
9. Istoria	174
10. Matematici VII VIII 	181
11. Științele fizico-chimice și științele naturale	190
12. Drept și economie politică. Filosofie	199
13. Igiena	203
14. Muzica	204
15. Caligrafia și desenul	212
16. Educația fizică	217
VI. Elevii. Examenele de selecție	
1. Admitere clasa I	219
2. Examen de *fine de an	223
3. Admitere în clasa a V-a (prima clasă a liceului)	228
4. Absolvire gimnaziu	229
5. Examenul de bacalaureat	230
6. Examenul de *corigere. Între condamnare și clemență	247
VII. Anexe 1-5	251

|| 1 | TRADIȚIA „UMANIOARELOR” LA ȘCOALA DIN SLATINA ȘI ÎNFIINȚAREA GIMNAZIULUI REAL

1. În octombrie 1823, George Ardeleanu (alias Ladislau Erdeli), de la Academia din București, trece profesor la școala din Slatina.

Faptul excepțional, cu totul ieșit din comun, care se petrecea, imediat după ce Gheorghe Lazăr își găsea sfârșitul în Avrigul natal la 17 septembrie 1823 – este rememorat, peste două decenii, prin 1845, de Petrache Poenaru, directorul Eforiei școlilor, când scrie:

„În 1823, cei mai însemnați orășani din Slatina ceruseră la Eforia școlilor a le trimite un profesor de limba grecească la fonda ce fondase de mai mulți ani răposatul cupet Ionașcu, iar Eforia le-a numit pe *Gheorghe Ardeleanu, profesor de științe în limba românească*.

„Se poate închipui – continuă Poenaru – primirea acestei idei cu totul nouă într-un loc unde cultura nu făcea excepție.

„Cu toate acestea, la început se arată neguțătorilor, că școala, după această sistemă nouă, răspunde trebuințelor ce se simțea de o învățătură, cu care copiii să poată ajunge a îmbrățișa mai de timpuriu meseria părinților lor.

„Cîrtelile celorlalți se risipiră și școala românească peste puțin triumfă, așa încît abia de poftă s-ar mai fi găsit vreo idee veche, ascunsă pe margini, în vreun colț al orașului.

„Astfel, acest bărbat învățat știu să răspundă la voința Eforiei și la așteptarea tuturor orășanilor. Numai decît dobîndi toată încrederea obștii și fu organul bunei înțelegeri între toți. Mulți își aflară mîngîierea în sfaturile, stăruințele și mijlocirile acestui respectabil om, încît moartea sa cea timpurie se socoti o pierdere obștească.

„Faptele și numele lui nu se vor uita multă vreme într-acel oraș” (*Învățătorul satului*, an II, 1845, nr. 21, aug. 1). | 1 || 2 |

Trecerea lui George Ardeleanu (alias Ladislau Erdeli, Erdeliotul) la școala din Slatina o confirmă în decembrie 1831 și prezidentul sfatului obștesc Grigore Obogeanu, care, la cererea Eforiei de a se cerceta dacă sunt imobilele necesare pentru deschiderea școlii după metoda lui Lancaster (al împrumutatei învățături, monitorul didactic) răspundea că:

„după zaveră (1821) la Slatina s-a deschis numai școală românească, prin îngrijirea vornicului Iordache Golesecu, însă nu după metoda cel vechi ci după un metod nou și foarte folositor pentru deșteptarea și luminarea tinerimii” (Arh. St. București, fond MCIP, dosar 414 / 1831, f. 1).

O recunoaștere clară că profesorul Ardeleanu încă din anul 1823 a predat învățăturile la copiii din Slatina, după metoda lancasteriană, care se prelucrase la școala lui Gheorghe Lazăr, sub ochii acestuia și a colegilor săi – printre care și Ardeleanu, împărțindu-se copiii pe clase după puteri și folosind monitori care să învețe pe cei slabi și cu tabele pedagogice de hârtie agățate pe pereți în loc de cărți.

Acest nou metod va fi aplicat peste trei ani (1826) și la Craiova cu Stanciu Căpățineanu și Grigore Pleșoianu – elevi ai școlii lui Lazăr – iar în celelalte capitale de județe abia începând în 1832, când prin regulamentul școlar întocmit în baza regulamentului organic (1831), școlile devin instituții publice, înzestrate cu profesori inițiați în noul metod de predare, de către Eforia școlilor prin curs special.

2. Identitatea Ladislau Erdeli – George Ardeleanu.

Date de arhivă

În toate lucrările de istorie a învățământului românesc, dicționare, enciclopedii, se folosesc până prin deceniul al VIII-lea al secolului nostru [i.e. sec. 20 – n. ed.], două nume corespunzând la două persoane diferite:

– Ladislau Erdeli, Erdeliotul, Herdelius, pentru profesorul transilvănean de la Academia greacă și de la școala înaltă a lui Gheorghe Lazăr din București, care a predat din 1817 latina și franceza, logica, a tradus *Avarul* de Molière și s-a oferit să predea și dreptul la fiii de boieri (*nomica*, pravilele) | 2 || 3 |

– Gheorghe Ardeleanu, profesorul care a românizat școala de la Slatina, coborâtor dintr-o veche familie transilvăneană, tatăl economistului și omului politic P. S. Aurelian.

Nicolae Iorga în capitolul privind „ardeleanii în învățămînt” pentru Țara Românească (N. Iorga, *Istoria învățămîntului românesc*, 1928, pp. 172 și 174) în aceiași lucrare menționează pe Ladislau Erdeli sau Erdeliotul, profesor de latină și franceză la Academia din București iar la altă pagină pe „un Gheorghe Ardeleanu, profesor la 1830 la Slatina”, fără nici o legătură între cele două nume.

Biograful lui Gheorghe Lazăr – G[heorghe] Bogdan-Duică – reia în această privință tezele susținute de G[eorge] Poboran, istoriograful Slatinei, – care ignoră complet identitatea dintre profesorul Ardeleanu din Slatina și Ladislau Erdeli – cel dintâi colaborator al lui Gheorghe Lazăr (G. Bogdan-Duică, *Gheorghe Lazăr*, 1924, p. 92).

Cojocarii și negustorii de lângă biserica Ionașcu din Slatina aflaseră de la bătrâni că după dascălul Predica a venit ciuma lui Caragea și după ciumă a fost zavera și după zaveră (1821) a venit dascălul Gheorghe, ardelean, și a deschis școala din chiliuța bisericii. Această precizare o consemnează un cercetător oltean din Drăgoești, Al. T. Dumitrescu (1879-1919), bibliotecar la Academia Română, în *Secolul* din 6 februarie 1909 – dar altceva nu știa despre acel profesor, căci se întreba: „Era din pleiada lui Gheorghe Lazăr? Sau dintre tinerii aduși din Ardeal de domnii pământenii după fanarioți. Oricum venise cu foc sacru.”

Pentru P[etre] S[ebeșanu] Aurelian însuși, problema clarificării numelui părintelui său a fost o chestiune *tabu*, probabil din cauza numelui maghiarizat, sub care a funcționat între 1804 (data imigrării în București) și 1823, data când a trecut la Slatina, condus de vornicul Iordache Golescu, care era și epitrop al acestei școli.

La decesul lui P. S. Aurelian, în ianuarie 1909, nu se face nici o legătură între cele două nume.

Mai mult decât atât. *Arhiva familiei Petre Sebeșanu Aurelian* de la Biblioteca *Națională – colecții speciale – pachet XXXVI / 3 – depunere în 1947 de către Constantina C. I. Băicoianu – născută P. S. Aurelian – cuprinde o fișă genealogică, care începe cu: „George *Sassebesi (tatăl) din Sebeșul săsesc, venit în *România la *începutul secolului XIX la Slatina* și căsătorit cu Uța *Bălăceanca avînd unic fiu pe Petre S. Aurelian, căsătorit de trei ori – a 3-a oară cu Carlota | 3 || 4 | Popescu din Gherla, cu care a avut 4 copii: 3 fete și un băiat. Din fete, Constantina căsătorită cu C. I. Băicoianu etc. etc. care depune arhiva familiei”.

Nimic în această arhivă despre *Ladislau Erdeli* care a fost profesor la Academia din București și coleg cu Gheorghe Lazăr și care din 1823 e repartizat la școala din Slatina cu numele de Gheorghe Ardeleanu.

Precizarea lui Petrache Poenaru din 1845 – publicată în *Învățătorul [satului]* – n-a fost valorificată de istoriografi, după cum nu intraseră în circuitul bibliografic nici adevărurile din documentele de arhivă. Într-un document din arhiva școlii din Slatina, profesorul George Ardeleanu, în iunie 1835, când era bolnav, scrie:

„*Sunt 12 ani de cînd slujesc la școla națională din Slatina*”, iar Eforia școlilor certifică *că: „*în adevăr de la întemeierea școlii romînești *în Sf. Sava în vremea lui [Gheorghe] Lazăr, pînă acum susnumitul Ardeleanu a fost neconținut profesor 16 ani, mai întîi în coala Sf. Sava pentru latină, apoi la Slatina...*” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 4144 / 1831; G. *Pîmuță, *Istoria învățămîntului și gîndirii pedagogice din Țara Românească, sec. XVII-XIX*, București, 1971, p. 198-201; idem, *G[heorghe] Lazăr*, 1973).

Profesor de latină și altele în vremea lui [Gh.] Lazăr la Sf. Sava n-a fost decât *Ladislau Erdeli* dar acest onomastic maghiarizat e trecut sub tăcere.

La numai doi ani de la publicarea acestei informații de către G. *Pîmuță, un cercetător de la Blaj aducea noi clarificări în biografia atât de săracă a lui Gheorghe Ardeleanu. Nic[olae] Albu (1910-1986) găsește în Arhiva Mitropoliei Blajului matricola școlară a elevului Ladislau Erdeli „fiul preotului român Ioan Erdeli din Mănăradele Blajului, – absolvent al seminarului teologic din Blaj în 1799 cu *magna cum laude*” după ce absolvise „gimnaziul (școala latinească) din Blaj cu 5 clase” (N. Albu, *Un colaborator ardelean al lui Gh. Lazăr*, în *Unirea*, 27 septembrie 1973).

Sunt dovezi că L. Erdeli a făcut studii superioare la Cluj, fiind coleg, în acest timp, cu Gheorghe Lazăr (Colecția *Hurmuzache, *Documente*, vol. XIX: 2, Cernăuți, 1938, p. 219 și urm.) | 4 || 5 |

Alte documente publicate dar din păcate nevalorificate în cercetări, atestă că Ladislau, profesor de la Blaj, împreună cu sute de transilvăneni, a emigrat în Țara Românească în octombrie 1804, fiind cu totul lipsite de temei afirmațiile după care el ar fi trecut Carpații prin 1819 sau chiar odată cu [Gh.] Lazăr (I. St. Toma, *George Sebeșanu Ardeleanu (alias Ladislau Erdeli)*, mss.). Merită să mai adăugăm la acest capitol, că profesorul, la Slatina, s-a numit totdeauna și a semnat rapoartele sale către Eforie, doar „D. George”, nume străin de onomasticul cu care a venit de la Blaj. În statele de plată și Eforia i-a spus George Ardeleanu.

În relațiile cu Transilvania, la abonamentele la reviste, s-a numit *George Sassebesi* (coborât din Ioan Sebeșanu, *nobilizat la 1701 [1801?]) de către împăratul Germaniei pentru tipografie și scrieri românești.

Fiul său își va făuri un nume propriu, fără Ardeleanu și fără George: Petre *Sebeșan Aurelian (P.S.A.) (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 6573 / 1832, f. 24 și 58).

3. În februarie 1833, profesorului de la Slatina
i se oferă să ocupe
catedra de istorie universală și limbă latină
la școala centrală a Craiovei

La oferta făcută de Stanciu Căpățineanu, G. Ardeleanu scria că el ar primi, dacă Eforia ar aproba și ar *traduce și Gramatica latină* în românește, ca să înlesnească învățarea acestei limbi, obiect de studiu în clasele umanioare (gimnaziale), pe care el o predase în 1817 și mai târziu la *Academiile din București.

Eforia nu a aprobat însă acest transfer la școala centrală din Craiova, care avea și clase de umanioare (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 6573 / 1832, f. 24).

În noiembrie 1833, Eforia îi oferă posibilitatea să candideze pentru postul de profesor de clasa *IV de începători la Sf. Sava în București, dar de astădată, profesorul refuză, fiindcă în cursul verii făcuse cheltuieli cu construcția casei personale, fiind acum și căsătorit (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 6573 / 1832, f. 58). | 5 || 6 |

[4.] Didactica profesorului G. Aurelian:
părinte și epitrop al școlarilor orfani

Mâna dreaptă a lui Gheorghe Lazăr la școala înaltă cu studii în limba română, adeptul filosofiei lui *Condiliac [= Étienne Bonnot de Condillac, 1714-1780], în polemică cu [Gh.] Lazăr, adeptul lui Immanuel Kant – prin

trecerea sa la Slatina după moartea fondatorului școlii înalte românești – grație vornicului Iordache Golescu, care moștenise de la tatăl său Radu Golescu († 1818) epitropia școlii din Slatina – a creat în acest oraș o nouă atmosferă și un nou climat, remarcate – cum s-a văzut – în panegiricul lui P. Poenaru din 1845, imprimând o nouă direcție în luminarea tinerimii.

Format la școlile Blajului, unde beneficiul pâinii repartizate elevilor săraci din 5 în 5 zile („țipăii”) constituia unul din stimulentele la învățătură și atragerea la școli, profesorul *D. George* a fost pentru copii un adevărat părinte, educatorul celor mici. Trecerea de la Academie la școala începătoare n-a slăbit cu nimic dăruirea lui pentru creșterea copiilor, împărtășind opinia lui Gr[igore] Pleșoianu (1833) că *la copiii mici trebuie să fie cel mai învățat profesor*, fiindcă de *aci se încep talentele sau virtuțile lor (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 4148 / 1831, f. 50 și urm.).

Catastihul ținut de el pentru elevii Alexe Marin și Dimitrie Iarcu constituie o dovadă deplină. Acești doi copii – orfani de tată și mai târziu și de mamă – au fost crescuți de profesor și amândoi au devenit – urmând clasele umanioare-complementare și chiar bursă în Franța – elemente de valoare în societatea românească.

D[imitrie] Iarcu [1] (n. 1817), la 10 ani (1827) termină școala cu G. Ardeleanu, vine în București și prin concurs e numit al doilea ajutor de profesor la clasele I-II (școala mică) de la biserica Colțea, e găzduit în casa poetului Barbu Paris Mumuleanu (născut [la] Slatina [în] 1794, † 1836) și după ce trece clasele umanioare absolvă și clasele complementare (superioare) de legi, e numit din nou (1842) profesor la școala mare de la Colțea, apoi la Radu Vodă și după revoluția din 1848, profesor la școlile primare din București, autor de manuale școlare, inspector general pentru instrucția primară în județe, casier la Societatea Academică Română, părintele bibliografiei românești).

Alexe Marin [2] (n. 1814) *mai mult ca D. Iarcu, a fost crescut chiar de profesorul G. Ardeleanu, care-l ia ajutor la* | 6 || 7 | *conducerea școlii în 1825, când avea 11 ani, iar din aprilie 1826 îl numește profesor suplinitor, fiind în epitropia deplină a sa, cum reiese din* *Catastihul* *ce s-a păstrat în arhiva familiei – Petre Sebeșanu Aurelian – privind veniturile și cheltuielile făcute pentru „Alexe al jupînesii Dobriții” (între aprilie 1826 – ianuarie 1832).*

[1] G. Mihai, 2001: P, p. 136-139 (cu bb.)

[2] Ibid., p. 164-168.

Din 1832, Eforia îl ia pe Alexe și-l trimite la școala centrală a Craiovei, apoi din 1834 la colegiul Sf. Sava [din] București – de unde în 1846 e trimis la Paris cu bursă de studii și se reîntoarce în 1849, fiind numit

profesor de fizică și chimie la colegiul Sf. Sava, iar din *1861 la *universitatea [din] București – Facultatea de Științe – ales de 6 ori decan, primul profesor de fizică și chimie din țară și creatorul primului laborator de fizică și chimie (1850). Alexe Marin deține și recordul anilor de vechime la pensionare (66 [de] ani în 1892, decedat [în] 1895) (I. S. Toma, *op. cit.*).

În afara acestora sunt numeroși școlarii profesorului de la Slatina, care în iulie 1832 – când la multe școli din județe nici nu începuseră cursurile după noul metod lancasterian, – precum Târgoviște, Pitește, Focșani, *Teleorman, Brăila, Urziceni, iar la Mehedinți, Vâlcea, Muscel, Prahova și Vlașca era numai școală începătoare cu întâiul clas – se aflau 7 din ei destoinici pentru slujba profesoratului ce se cerea prin județe, dar ce folos că dintr-aceștia, 6 erau feciori de *nobili, care nu vroiau să îmbrățișeze această carieră (Urieni, Văleni, Felie) și unul copil de negustor, care cu învățătura era gata, dar vârsta nu-i permitea să fie singur povățuitor și învățător la o sumă de copii.

Acesta din urmă e D. Iarcu, care cu învățătura era gata, dar avea numai 15 ani și nu putea fi decât ajutor de profesor, cum funcționa la școala mică de la Colțea. Și în alte ocazii (1833) profesorul semnala Eforiei elevii destoinici a fi primiți în pensionatul de la Sf. Sava, pentru a urma clasele de umanioare (gimnaziale) (I. St. Toma, *op. cit.*).

În condiții de mare strâmtoare a încăperilor de școală, în chiliile bisericii Ionașcu, când Eforia permitea primirea în școală numai de băieți, profesorul justifica în 1832 înscrierea fetelor (de la 5 ani în sus): „deși e strâmtoare, dar nu poci a mă curăța atît de părinți cît și de dinsele, iar rîvna lor și a părinților nu m-au lăsat să le depărtez din școală” (I. St. Toma, *op. cit.*). | 7 || 8 |

O poziție demnă de marele pedagog elvețian J[ohann] H[einrich] Pestalozzi (1746-1827) cu care G. Ardelean a fost contemporan. | Se știe că pe monumentul ridicat în 1846 spre gloria lui Pestalozzi sunt săpate titlurile acestuia: mântuitorul săracilor; învățătorul poporului; tatăl orfanilor; educatorul omenirii; totul pentru alții, pentru sine nimic.

5. După decesul profesorului în 13 octombrie 1835, un șir de revendicări slătinenene pentru clase [de] umanioare și facultăți

a. În arhiva școlii din Slatina, după decesul profesorului, se păstrează numeroase revendicări ale urbei pentru înființarea de clase umanioare (gimnaziale) ca la Craiova – școală cu venituri mai mici ca ale școlii Ionașcu – și chiar Facultatea de științe.

În cei 12 ani cât a condus școala din Slatina, profesorul – format la școala Blajului și din 1818 în sistemul școlar preconizat de Gheorghe Lazăr cu 4 tagme (trepte) a reușit să contribuie la formarea unei noi stări de spirit privind educația și instrucția tinerimii, care de la școala începătoare se continua cu clasele umanioare și superioare (academice).

Starea de spirit nouă în urbe o descrie în primul rând, pe scurt, văduva soție – Uța – care îndată după deces, adresându-se pentru ajutor comitetului de inspecție al școlii, dă expresie legatului transmis de răposatul profesor, spunând: | „...acel străin bărbat al meu, pravilnic soț, părăsind patria sa, ca să lase *monumenturi de Facultăți fiilor concetățenilor noștri și țărâna sa drept dovada sudorilor lui” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 4144 / 1831, f. 18, 130).

Văduva se referă la patria soțului – Blajul Transilvaniei sub ocupație străină – de aceea era străin și rodul învățăturilor lui: *monumenturi de facultăți* pentru fiii orășenilor – care ca D. Iarcu, Alexe Marin și alții urmau clase umanioare și complementare la București.

b. În 21 noiembrie 1835, deputații slătineni cer domnitorului organizarea unui așezământ de științe, alcătuit măcar cu două facultăți, cu una din ele de drept sau pravili (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 6573 / 1832, f. 139-141; [ds.] 7785 / 1830, f. 310; [ds.] 3384 / 1840, f. 528). | 8 || 9 |

Trecuse abia o lună de la decesul profesorului patriot luminat și roadele învățăturilor predate de el încep să se vadă. | Cu prilejul trecerii domnitorului prin județul Olt, deputații mahalalelor cer în orașului cer în 21 noiembrie 1835 să se cerceteze capitalul școlii lor pe ultimii 15 ani și să se organizeze învățăturile „sub o formă de așezământ de științe alcătuit măcar în 2 facultăți, cu una dintr-insele de drept sau pravili”. | Eforia nu poate respinge revendicarea, decât invocând regulamentul școlilor în vigoare, potrivit căruia, în toate orașele județelor e legiuit să se așeze numai elementare de clase I, II și III de începători și numai în colegiul din București să se așeze facultăți de mai multe științe. Se mai invoca și faptul că asemenea propunere depășea scopul prevăzut în testamentul [lui] Ionașcu.

c. În anul 1839 se cere un curs de limbă grecească *vorovitoare* sau măcar franțuzește, de către profesorul Alexandru N. Popescu, succesorul profesorului George – și el cu 2 clase complementare la colegiul Sf. Sava (Arh. St. București, [Fond] Ministerul Lucrărilor Publice, dosar 36 / 1840, f. 39). | Propunerea e bine primită de Eforia școlilor numai pentru limba franțuzească „ca una ce este acum de obște primită în școlile publice”, dispunând să i se trimită un trup de table lancasteriene în limba franceză. | S-a scris la Paris pentru procurarea acestor table pedagogice, iar directorul Petre [= Petrache] Poenaru arată că acestea pot veni abia peste 4-5 luni.

Școala Ionașcu va avea profesori de limba franceză în 1844 pe Paul Legaud, schimbat în 1847 cu W. *Condemino, până în octombrie 1848, la închiderea școlilor din cauza revoluției.

d. În iulie 1842, în timpul profesorului C. Stanciovici, care în 1841, de la Tg. Jiu face schimb cu Alex. N. Popescu, slătineni cer din nou „științe și limbi și un așezământ cu oarecari învățături politehnice” (Arh. St. București, [Fond] Ministerul Lucrărilor Publice, dosar 36 / 1840, f. 39). | În intenția slătinenilor era ca *Alexie Marin, mai înainte de a conduce „politehnica de la Slatina” urma să meargă în Europa „ca să vadă deosebitele institute de felul cerut, mai îndeletnicindu-se numitul acolo câțeva vreme | 9 || 10 | spre completarea cunoștințelor sale, după instrucția ce Eforia îi va da”. | Semnau această propunere toate fețele de vază ale orașului, în frunte cu: Vălenii, *Gigârții, Delenii, Slătinenii, *Polihron, Obogean, Dim. Cojocar, popa *Radu, Dondea și alții.

Lucrurile nu au decurs conform așteptărilor nici de astădată. Alexa Marin, după cea fost luat de la Slatina în 1832, a fost reținut de Eforie și trimis la Paris în 1846, cum s-a relatat.

e. În anul 1843, 25 septembrie, obștea orașului cere din nou domnitorului reîntoarcerea legatului Ionașcu către orașul Slatina, ce din 1831 fusese înglobat în bugetul Eforiei școlilor: „cu adaos de profesori în predarea acelor științe ce se urmează în școala Craiovii, atît în limba națională, cît și în limbi străine” (clase umanoare) (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 3384 / 1840, f. *528-529). | Deputatul N. C. Izvoranu se adresează marele vornic Barbu Știrbei – ministrul departamentului treburilor din *lăuntru, arătând nemulțumirea că legatului Ionașcu nu e folosit pentru dezvoltarea *urbii: școli, cișmele, doctor al orașului. | Veniturile aduse de moșiile din legatul Ionașcu – mult mai mari ca ale școli Obedeanului din Craiova, au permis Eforiei școlilor – după ce au fost preluate în bugetul său în 1831 – să desfășoare planul său de instrucție națională. Din acest fond de 10.000 [de] galbeni, Eforia a plătit burse pentru tineri români trimiși la Paris, ca G. Costaforu, C[onstantin] Bosianu, Ion Zalomit și alții. Din acest fond s-a plătit și bursa lui Alexe Marin la Paris, ca și a predecesorului său C. [?] Goga, decedat, și pentru alții.

O catedră de limba franceză cer slătinenii și în decembrie 1861, sau un fond pentru tinerii ce terminau clasele la Slatina și voiau să vină în București, pentru perfecționare (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3384 / 1840, f. *528-529).

f. Prin legea *instrucției din noiembrie 1864 – aplicată din septembrie 1865 – se prevedea înființarea de școli secundare în fiec[ar]e capitală de județ și tot mai multe orașe solicită ministerului înființarea de asemenea școli.

La Olt, revizorul școlar Stelian Dumitrescu raporta ministrului că localul școlii de băieți Ionașcu era neîncăpător pentru cele 3 clase (ulterior 4 clase) și propunea soluții | 10 || 11 | pentru liberarea apartamentului locuit de institutorul superior Răducan Burdeanu și tăierea zidului de mijloc la ambele apartamente ale școlii (cea veche, din 1837 în locul chiliilor din *forul bisericii, clădirea nouă fiind construită în 1894-1897) pentru a se face loc și pentru clasa I gimnazială când se va deschide, fără a se mai plăti chirie. | St[elian] Dumitrescu era sigur că se va înființa gimnaziu în fiec[ar]e oraș, cum prevedea legea, fără să știe că legea *instrucției din 1864 era – cum s-a spus – un program, nu o realitate, din moment ce în acel timp [„]nu aveam școli primare rurale în toate comunele și nici învățători” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2530 / 1859, f. 138; [ds.] 685 / 1865, f. 268).

Stelian Dumitrescu (din Deleni-Olt, 1820-1899) era în relații bune și cu D. Iarcu, din timpul revizoratului școlar [din] 1862-1866 și cu Alexe Marin, pe atunci membru în comisia pentru recomandare de profesori gimnaziali în 1865.

g. În anul 1867, primarul orașului Slatina, D. Mavrodin, reclamă la Ministerul *Instrucției totala dezinteresare pentru întreținerea și îngrijirea școlii Ionașcu, care din cauza frigului era închisă, nefiind reparată de la 1850, cerând ca din venitul școlii de peste 10.000 [de] galbeni anual, să se deschidă credite pentru reparații urgente și întreținere (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 338 / 1867, f. *127-167). | S-a obținut un jurnal al Consiliului de Miniștri și un decret *regal [= domnesc] pentru trecerea în bugetului Ministerului *Instrucției nu numai a veniturilor de la cele 2 moșii din Teleorman (Salcia și *Băcălești), dar și întreținerea și îngrijirea școlii Ionașcu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 338 / 1867, f. *127-167). | Despre școli superioare nu s-a mai vorbit.

i. În trecerea lui vodă Carol în vizita prin oraș în 1868, obștea îi arată că „așteaptă un institut, o școală cu studii superioare, fie de agricultură, fie de arte”, cu internat (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 480 / 1888, f. *159-161).

În același an, un alt răposat slătinean – Ion Varipati – lasă prin testament averea sa (după moartea soției Casandra, născută Costescu) pentru o școală de grad superior celor primare (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 480/1888, f. *159-161).

În 1870, primăria Slatina scria Ministerului de Interne că în orașul *lor *sunt două școli de fete* (Ionașcu și *Brâncovenească – aceasta din 1861) cu o avere foarte mare care ar putea ține cele mai ilustre gimnazii, cu întinse învățători de mai multe limbi, iar nu așa mici pensionate, cerând să rămână o singură școală de fete, fiind destul. Obștea orașului era convinsă că veniturile enorme ale legatului Ionașcu nu erau folosite conform voinței

exprimate de el (Arh. St. București, Ministerul de Interne (comunale 318), dosar 185 / 1868, f. 6; [ds.] 148 / 1870, f. 9).

În sesiunea 1872, consiliului județului Olt cere să se înființeze *cel puțin 2 clase gimnaziale* din venitul școlii Ionașcu, iar în martie 1876, primarul Niță Găbunea cere deschiderea cursului de franceză la școala Ionașcu cu A. S. André ce se găsea în oraș și da lecții particulare cu destul succes (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2263 / 1873, f. 311 și [ds.] 3100 / 1876, f. 1).

6. Învățământul secundar și legea *instrucției din 1864

Din august 1865, gimnaziul Sf. Sava din București ia denumirea de *liceu*, iar în țară *toate gimnaziile* care între timp înființaseră și clasele V și VI se numesc *licee*.

Legea *instrucției din 1864, la capitolul privind *instrucția secundară, prevede că „se vor institui un *gradat și cât se poate mai repede gimnazii și licee în următoarele orașe:

- în București, două licee și trei gimnazii;
- în Iași și Craiova, câte un liceu și câte două gimnazii;
- în Botoșani, Buzău, Focșani, Ismail și Bîrlad câte un liceu;
- în Ploiești două gimnazii.

În toate celelalte capitale de *județe câte un gimnaziu.

Liceele vor cuprinde câte 7 clase, iar gimnaziile câte 4 clase.”

La data promulgării legii *instrucției, în 25 noiembrie [s.v.] 1864, existau în Principatele Unite următoarele licee și gimnazii: Iași (din 1828), [„Sf. Sava[”] [din] București (1830), Craiova și Bîrlad (1858), Botoșani (1859), [„G[h]. Lazăr din] București (1859), [„Matei Basarab[”] din] București (1868), Brăila (1863), [„Alexandru cel Bun” din] Iași (1864), Ploiești [„Sf. Petru și Pavel[”] (1862-1864). | 12 || 13 |

În acest timp, consiliul permanent de *instrucție și consiliul general aveau păreri diferite în privința reînființării clasei a IV-a primare, de a cărei rezolvare depindea numărul mai mare sau mai mic de școli secundare care urmau să se înființeze în orașele Principatelor Unite. | Față de desființarea clasei a IV-a primare, care se stabilise inițial, consiliul permanent al Ministerului de *Instrucție era de părere ca la începutul anului 1865/[18]66 clasa I gimnazială să se înființeze în cele 19 capitale de județe (11 în Țara Românească și 7 în Moldova), afară de București. | Ulterior, din lipsă de profesori, s-a hotărât să se înceapă numai cu orașele cele *mai centrale și populate, urmând a avea o direcție practică, fiind adevărate școli reale, mai ales că în cele din urmă s-a decis reînființarea clasei a IV-a primare (P.

Rășcanu, *Istoria *învățământului secundar în România*, 1906, *f. 13-14; Arh. St. București, MCIP, [ds.] 548 / 1865, *686 / 1865, f. *895).

7. Starea învățământului primar față de nevoile învățământului secundar

În 1870*, învățământul rural nu exista în realitate. | În învățământul primar urban, începând cu bugetul anului 1873, are loc reorganizarea școlilor urbane, cunoscută ca „flagelul Maiorescu” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1526 / 1872, f. 5). E vorba de contopirea claselor I și *II în 1873 și separarea [lor] din nou în 1877, când s-au contopit clasele III și *IV la școlile nr. 1 din orașe, celelalte școli (nr. 2, 3 etc.) din orașe nu aveau decât 3 clase și școlile de fete la fel, erau numai cu 3 clase. | În acest timp, se recunoștea că *instrucția rurală nu există în realitate, deși legea *instrucției (primare, secundare și superioare) era pusă în aplicare din 1865, iar statul plătea sume destul de mari în acest scop). | Obligatorietatea școlară era o iluzie, iar legea *instrucției căzuse în desuetudine, multe din prevederile sale privind *instrucția elementară la sate (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3492 / 1877, f. 58).

În județul Olt, în 1870, clasa a III-a funcționa numai la 4 școli sătenești: Drăgănești [Olt], Peretu, Stoicânești și *Mihăeștii de Jos. | 13 || 14 | | Clasa a IV-a se făcea numai la școala urbană nr. 1 (Ionașcu) din Slatina, iar elevii din mediul urban care vroiau să facă cursul complet erau obligați să meargă la școala nr. 1 Ionașcu, care, din această cauză, era extrem de aglomerată (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 771 / 1870, f. 1).

Așa procedau elevii de la sate care vroiau să se înscrie pentru școala normală de învățători [„Carol I”], înființată în 1867 [la] București ([și] mutată la Câmpulung-Muscel din 1890) sau la seminarul [din] Curtea de Argeș. | Cauza stă în slaba pregătire a celor mai mulți din învățători, care *deabia din 1863 trebuiau să posedă cunoștințe de clasa a III-a începătoare, iar din 1870, începuse a se numi și dintre absolvenții școlii urbane cu 4 clase, precum și dintre seminariști și absolvenții de gimnaziu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 781 / 1871, f. 588).

La școala de băieți nr. 1 Ionașcu, în septembrie 1876, nu mai erau bănci de ședere pentru școlari, fiindcă numai în clasa a IV-a se înmatriculasera 85 [de] elevi, mulți din școlile rurale din județele Olt și Romanați și chiar din Drăgășani, unde școala avea numai 3 clase. Se cerea construirea de bănci, precum și completarea școlii nr. 2 cu clasa a IV-a, fiindcă din fericire, locuitorii comunelor rurale au început a simți necesitatea învățaturii și mulți doresc ca fiii lor să[-și] completeze învățăturile elementare (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3100 / 1876, f. 14).

După desființarea divizării școlilor rurale în școli ordinare și școli model (create în 1867 și desființate în 1871) în mai 1872, ministrul *instrucției însărcinează pe Petrache Poenaru, August Treboniu Laurian și V[asile] A[lexandrescu-] *Urechia ca să întocmească un plan de introducere succesivă a învățaturii primare în toate comunele din România (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3040 / 1876, f. 103). | Potrivit planului întocmit, la o populație de 4.800.000 [de] locuitori, erau aproape 400.000 [de] copii de 7-12 ani, care trebuiau să frecventeze școala, pentru care erau necesare 4.000 [de] școli comunale, *socotite [câte] 100 [de] copii la o școală. | Se prevedea, în primul rând, construirea de școală [școli] încăpătoare și igienice, în locul colibelor mizerabile și nesănătoase. | Până în 1879, toate școlile rurale trebuiau să aibă câte un bun învățătură, pregătit la cele două școli normale (Iași și București) și cele 8 seminarii și salarizat pe măsură (între 20-30 lei noi pe lună) | 14 || 15 | | Pe lângă cele două grade de școli rurale de băieți, I și II, s-a avizat și înființarea de școli rurale de fete în toată țara: 20 de gradul I și 42 de gradul II.

În 1877 se fixează 600 [de] școli de gradul I și 1000 de gradul II, conform tablei pe județe, cele de gradul I urmând a fi ocupat numai cu învățători cu școli normale sau seminarii și licee (Arh. St. București, [MCIP], [ds.] 4951 / 1889, f. 16). | De la 1 septembrie 1877, ministerul Instrucțiunii, prin buget, a dispus înființarea de clase III și IV pe la școlile cele mai populate (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 4952 / 1881). | Erau însă județe care arătau că nu se simțea nevoia de clasele III și IV la niciuna din școlile satești, căci unde era populație mare nu era local de școală și invers, ca *la [= în] județul Olt, în august 1877 (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2560 / 1874, f. 221 și urm.). | Începând cu 1 septembrie 1877, lefile învățătorilor s-au fixat pentru învățătorii de gradul I la 960 lei anual (50 lei lunar) și 500 lei cei de gradul II, hotărându-se ca la școlile [de] gradul I să nu mai funcționeze decât dintre absolvenții școlilor normale și, pe cât posibil, numai în comunele cele mai populate și cu localuri bune de școală și cu mobilierul necesar.

Din 1874, ministrul Titu Maiorescu formase și comisii pentru examinarea cărților didactice de curs primar (Ibidem, [ds.] 2560 / 1874, f. 221 și urm.).

8. Ministrul instrucțiunii publice P. S. Aurelian
și școlile primare satești de 6 ani.

Rapoartele B. P. Hasdeu și G. Dem. Teodorescu

În sesiunea consiliului general al instrucțiunii din septembrie 1883, Petre S. Aurelian, ministrul *instrucției (între 1 iulie 1882 – 23 iunie 1884)

în guvernul liberal (în 1877 fusese ministrul lucrărilor publice) obținuse prelungirea școlilor sătești cu doi ani – clasele V și VI – sub numele de clase complementare, cu o programă de aplicațiuni practică în agricultură, zootehnie, construcții, meserii etc. În 12 noiembrie 1883, P. S. Aurelian aproba noua programă de studiu în școlile primare rurale cu 6 clase. Tot în timpul ministeriatul său se adoptă legea pentru fixarea și gradarea remunerărilor corpului didactic (1 aprilie 1883): | 16 || 17 | învățătorii rurali 90 lei pe lună, institutorii urbani 225 lei, 280 lei seminarii, 360 lei licee și gimnazii, 500 lei universitate; gradații de vechime de 15 % după 5 ani de serviciu, 30 % după 10 ani, 45 % după 15 ani și 60 % după 20 [de] ani de la numirea provizorie (suplinitori). | În circulara către revizorii școlari din 3 noiembrie 1883, P. S. Aurelian precizează că prin noua programă s-a limitat anul școlar de la 10 luni la 7 luni și 7 ½ luni (15 septembrie – 1 mai și clasele V și VI de la 1 octombrie) pentru a nu lipsi pe sătean de brațele copiilor săi în toiul muncii câmpului. | Prolungirea termenului de 6 ani la școlile rurale urmărea să dea sătenilor cunoștințele necesare spre a produce mai mult și mai bine decât strămoșii lor, spre a deveni mai economi, mai morali și în același timp mai practici.

După 4 ani de la aplicarea acestei reforme, în consiliul general de instrucțiune (1887) avea să se recunoască că o programă amplificată ca cea din 1883, împărțită în 6 clase sau divizii, *nu putea fi aplicabilă de către un singur învățător*, oricât ar fi fost de bun. | Găsind că durata de 6 ani era prea lungă pentru copiii sătenilor, comisia opinia să se reducă la 5 ani și chiar la 4 ani, termen ce va fi acceptat prin proiectele și legile școlare ce vor urma. În anul 1885/[18]86, din 2669 [de] școli rurale, numai 182 au funcționat cu 6 clase și numai 500 cu 5 clase.

Totuși, în anul 1889, în loc de 6 clase se recomanda pentru învățământul sătesc 8 ani de studii, fiindcă în toate țările luminate, *învățământul rural e obligatoriu 8 ani; 5 ani curs primar propriu-zis și 3 ani curs aplicat (complementar)*. În acest sens, o comisie de specialiști, instituită de minister formată din: C. *Scurei, C[onstantin] Meissner, V. D. Păun, C[onstantin] Dobrescu-Argeș și alții au prezentat un proiect de organizare a învățământului rural, dezvoltat pe 164 [de] pagini, foarte interesant ca material documentar, [dar] neaplicabil (Ibidem, [ds.] 4951 / 1889, f. 16 și urm.).

Între timp, B[ogdan] P[etricicu] Hasdeu a prezentat în consiliul permanent în august 1884 un raport privind învățământul rural în Elveția, pe baza observațiilor proprii, care veneau în sprijinul reformei [lui] P. S. Aurelian, – demonstrând că în Elveția școala începe cu *grădina [= grădinița] de copii – creație a lui [Friedrich] Fröbel între 1831-[18]36 – de la 3-4 ani până la 6-7 ani – iar o școală rurală | 16 || 17 | fără grădină de

copii e o clădire fără temelie; trece la școala primară 6-7-8 ani, după care îl obligă să facă școală de repetiție sau complementară iarna (noiembrie - martie) câteva ore pe săptămână (3-4 ore). În școala elvețiană – arată Hasdeu – elevii primesc noțiuni practice de agricultură.

G[heorghe] Dem. Teodorescu, în consiliul general de instrucțiune din septembrie 1884 (*M. Of.*, 14 septembrie [1884]) a prezentat – după un istoric al învățământului rural de la 1838 la zi, necesitatea de a se rupe cu rutina de la noi, preluând metodele din occident, care iau pe copil din fragedă vârstă (grădina de copii), îl trece prin școală și școli complementare de adulți, forme ce se puteau considera o continuare a sistemului Lancaster. | În total, școala primară ar trebui să dureze 15 ani (grădina [între vârsta de] 4-7 ani), școala primară (8-12 ani) și școala de adulți (13-20 ani).

9. Unificarea învățământului primar urban și rural (1895)

Proiectul de lege din 1891 asupra învățământului primar – ministru [fiind] Petru Poni – va îmbrățișa în parte noile idei, incluzând în învățământul primar: grădinile de copii, școlile primare elementare, cursurile complementare, școli primare profesionale, dar legea din 19 mai 1893 renunță la grădinile de copii și împarte școlile primare în: școli de cătune; școli primare inferioare; școli primare superioare; cursuri complementare și de repetiție.

A urmat legea învățământului primar din 23 aprilie 1896 (P. Poni) care abrogă legea din 1893 și care pentru prima dată șterge diferențierea între școala primară urbană și cea rurală, având ambele *aceiași programă de studii, singura deosebire fiind durată de 5 ani la sate și 4 ani la orașe. | „Interesul statului este să utilizeze toate puterile vii ale națiunii, după valoarea lor, iar nu după *origina lor orășenească sau rurală” – spune P. Poni.

Din 1890/[18]91, școala rurală de 5 clase a fost grupată pe 3 divizii: | 17 || 18 | I (cl[asa] I); II (clasele II-III, 2 ani) și III (clasele IV și V, doi ani) astfel că învățătorul în loc de 5 clase avea numai 3 – o anomalie școlară are va [fi] înlocuită definitiv prin sistemul vechi al claselor, prin legea de unificare a învățământului primar din 1924 (dr. C[onstantin] Angelescu). | Cu unificarea școlilor primare din 1924 (dr. C. Angelescu) în 1896 cădea definitiv restricția de înscrierea în școlile secundare numai în baza *certificatelor eliberate de școlile urbane*. Introdusă în regulamentul din 18 august 1889, prin noul regulament al școlilor secundare din 28 septembrie 1896 – în acord cu reforma școlilor primare, privind unificarea școlilor primare urbane și rurale, deschizându-se calea și absolvenților școlilor primare rurale în gimnazii și licee.

10. P. S. Aurelian și gimnaziile reale

După 1865, când s-au adoptat primele programe de studii pentru gimnazii și licee, pentru prima dată de la aplicarea legii *instrucției, în sesiunea consiliului general al *instrucției din septembrie 1874 – la un loc cu programa studiilor din licee s-a dezbătut și programa noilor *gimnazii reale*, ce urmau a se înființa, împlinindu-se cu aceasta o lacună din învățământul secundar românesc (Ibidem; [ds.] 2560 / 1874, f. 221 și urm.). | S-a recunoscut în această sesiune din 1874 septembrie, că scopul secundar este dublu: [1] a *produce oameni culți și *școlari pentru facultăți, [2] a *produce oameni capabili pentru viața practică și *școlari pentru școlile profesionale.

Primei nevoi trebuie să-i corespundă *liceele*; celei de-a doua: *școlile reale*. | Gimnaziile reale, având a fi școlile cele mai utile și populate, s-a exprimat voința de a vedea creându-se în toate orașele câte unul și în cele principale cât se vor putea de multe. | Ca mijloace de realizare a scopului gimnaziilor reale s-a stabilit: [1] reducerea studiilor literare la minim cu omiterea limbilor clasice: greaca și latina; [2] sporirea studiilor științifice la maximum. | 18 || 19 |

Date fiind problemele urgente ale învățământului la acea dată – despre care, în parte, am relatat mai înainte – în baza acestei programe din 1874, nu s-a înființat *nici un gimnaziu real*. *Deabia sub ministeriatul lui P. S. Aurelian la *instrucția publică (1882-1884) s-au înființat primele gimnazii reale: în 1882 la Craiova și Bârlad și în 1883 la Tr. Severin, transformat în gimnaziu clasic în 1890.

Subliniem că e vorba de primele gimnazii reale deschise din inițiativa statului și întreținute de stat, spre deosebire de școala reală [„Al. Ghica”] din Alexandria-Teleorman, întreținută de comună, funcționând întâi între 1859-1865 ca școală cu clase *[de] umanitare* (bulgară, greacă, franceză, latină), apoi școală reală până în 1876, iar din 1886 gimnaziu real, întreținut de comună și de la 1902 de minister (*Alexandria 100 ani*, 1935).

La Craiova și Bârlad, direcțiile liceelor existente ceruseră clase divizionare la cl[asa] I, dar ministrul P. S. Aurelian a hotărât ca în ambele orașe, pe lângă licee, să se înființeze și câte un gimnaziu real.

Noua programă de studii pentru gimnaziile reale din 11 septembrie 1882 aglomerase materiile de studiu din cei 7 ani ai programei din 1874 în numai 4 ani, aplicându-se până în octombrie 1887, când s-a înlocuit cu un nou *program, elaborat în sesiunea 1887, retipărit în octombrie 1888, din care s-au trimis câte 10 exemplare la liceul [din] Brăila și la următoarele gimnazii reale în ființă atunci: Bârlad, Craiova, Dorohoi, P[iatra] Neamț, [Turnu] Severin, Slatina și Tecuci (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 4535 /

1888, f. 39 și urm.; *Anuarul Ministerului Instrucțiunii*, 1883 – cu toate lucrările din timpul lui P. S. Aurelian).

11. Pentru județul Olt,
după școala practică de agricultură de la Strihareț
în septembrie 1883,
gimnaziul real din Slatina în septembrie 1884

Școala agricolă de la Strihareț era destinată numai fiilor de săteni agricultori, fiii locuitorilor din comunele urbane nefiind primiți, care trebuiau să îndeplinească următoarele condiții: vârsta de 15-20 [de] ani, absolvenți ai școlii primare rurale sau urbane (pentru fiii de săteni care învățau de nevoie la oraș), constituție robustă și act doveditor de lipsă de mijloace. | 19 || 20 | | Elevii erau bursieri, întreținuți de județ și comună.

În primul an de funcționare, școala a avut 25 [de] bursieri – într-o vreme când în județ funcționau doar 53 [de] școli rurale, iar 48 zăceau în întunericul neștiinței, pierzându-se după expresia *județului „în masa *populației *geniuri care ar putea aduce țării și județului în special servicii imense” (*Monitor[ul] Oficial*, 22 iulie 1884 – situația jud. Olt). | În anul 1885, școala practică de agricultură *Strihăreț era frecventată de 54 [de] elevi, din care 10 întreținuți de județ, 15 de comune, 27 de stat și 2 de particulari.

Pe lângă sarcinile ce reveneau județelor și comunelor cu întreținerea elevilor în școală, statul plătea profesorii, acorda încălzire și iluminat, procura semințele și instrumentele de agricultură și localurile trebuincioase.

La înființarea școlii a dat ajutor S. P. Radian (băiatul popii Radu din Păroși-Olt), numit de P. S. Aurelian inspector în Ministerul Agriculturii, făcând măsurătoarea moșiei atribuite ca teren de cultură pentru școală (100 ha), precum și devizul (*Monitor[ul] Oficial*, 25 ianuarie 1886 și Arh. St. București, fond *REAL, [ds.] 749 / 1883, f. 23 și urm.).

12. Începuturile gimnaziului real
în descrierea directorului Augustin S. Crainic

Deși ministerul la *instrucția publică al lui P. S. Aurelian durează între 1 iulie 1882 - 23 iunie 1884, iar gimnaziul real din Slatina odată cu cel din Călărași se înființează pe 1 septembrie 1884 – când la minister îi succedase craioveanul Gh. Chițu – al cărui părinte imigrase și el din Transilvania – se poate susține că în realitate, înființarea gimnaziului real din Slatina – ca dealtfel și a celorlalte – este opera lui P. S. Aurelia – parte dintr-o acțiune largă în favoarea școlilor reale, cum s-a văzut mai înainte. | Lui Gh. Chițu

în această problemă i-a revenit doar finalizarea lucrării, operațiile pregătitoare – inclusiv alegerea celor doi profesori: A[ugustin] S. Crainic și Al. Proca – având loc sub ministeriatul lui P. S. Aurelian, care în 1883 trimisese în occident pe D[imitrie] A. Laurian pentru studierea învățământului secundar.

Gimnaziul real s-a înființat prin bugetul anului 1884/[18]85, după ce consiliul județului Olt fusese autorizat să | 20 || 21 | avizeze asupra mijloacelor cu care județul va contribui la procurarea localului și a mobilierului necesar gimnaziului ce urma a se înființa în orașul Slatina (*M. Of.*, 1 august 1884).

Primul local a fost casa din strada Primăriei, proprietatea lui Ștefan Daniel, peste drum de școala primară de băieți Ionașcu – mai târziu, după mutarea gimnaziului, sediu pentru școala nr. 1 [de] fete, înainte de a se muta în casele Varipati nr. 16, proprietatea [lui] Panteli Georgescu și I. Mihăilescu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 498 / 1893, f. 212 și urm.; *Anuarul oficial al Ministerului Instrucțiunii*, 1883). | Casa Daniel era închiriată de comună, în a cărei sarcină cădea această îndatorire, cum și întreținerea mobilierului și combustibilul.

Inaugurarea cursurilor a avut loc la 20 septembrie 1884, fiind de față, pe lângă cei doi profesori numiți pe 7 septembrie: A[ugustin] S. Crainic de [= pentru] partea literară și Alex[andru] Proca de [= pentru] partea științifică – tot ce orașul a avut mai select, în frunte cu Alexandru Chirulescu, prefectul orașului Olt, și primarul orașului, Toma Dimitrescu, retras după aceea în București. Erau de față și primii 39 [de] elevi înscriși în clasa I.

De la început școala a avut mobilierul necesar, dar nesistematic. Materialul didactic lipsea cu desăvârșire. „În clasă: 4 bănci, lungi de cîte 5 m, o catedră și un scaun; în cancelarie o masă, 2 scaune, o pensulă și altceva nimic și *cînd ne *gîndiam gimnaziul este real*, ni se strîngea inima, mai ales neuitatului meu coleg Al. Proca, care, cu multă mihnire îmi zicea adeseori: fără material didactic nu fac cursurile, la *dușii de pe lume și avea mare dreptate”.

[„]Unica noastră consolare era că tot începutul este greu, dar greul începuse a ne strînge, cu atîta neîndurare, încît era cît pe aci să zicem Oltului rămas bun. Și dacă totuși rămas-am, la aceasta nu puțin a contribuit încurajarea slătinenilor, care după ce am isbutit a le deștepta interesul pentru școală, au și îmbrățișat-o cu toată căldura, fără deosebire de stare socială.”

„În octombrie 1884 ni se acordă din partea ministerului de instrucție publică suma de 17 lei lunar [pentru] cheltuieli mărunte, iar în aceeași lună consulul comunal ne votează suma de lei 45, cu care s-a cumpărat prima zestre didactică: 4 tablouri de anatomie umană, o hartă a Europei și o cutie de corpuri geometrice.”

Cu această zestre au dus-o până la 1 martie 1886, când consiliul județean a înzestrat școala cu 50 [de] aparate de fizică. | 21 || 22 |

Apelând la inițiativa privată, în 16 octombrie 1887 (când gimnaziul se completase cu 4 clase) A. Crainic și-a luat sarcina să găsească mijloacele pentru care constituirea unei biblioteci pentru școlari și profesori și colecții științifice pentru laboratoare, iar în conferința cu toți profesorii din 18 nov. 1887, s-a alcătuit un comitet compus din toți profesorii sub președinția prefectului C. C. Deleanu, având casier pe generosul comerciant I[oa]n H[agi] Pop, atunci deputat.

În 1890 se stingea din viață C. C. Deleanu, reprezentând o mare pierdere pentru gimnaziu, la care ținea mult.

În decurs de 3 ani (1890-[18]93), *prin baluri, concerte și reprezentații teatrale* organizate sub conducerea comitetului, cabinetul de fizică s-a îmbogățit cu 46 [de] diferite aparate, precum: *telluriu lunar, *quadrant ecuatorial cu accesoriu, un microscop și altele. | Cabinetul de chimie a fost înzestrat cu toate piesele pentru chimie experimentală. | La fel și colecțiile de științe naturale [s-au format] cu piese din [= de] anatomie umană, [un] crocodil împăiat, colecții de insecte, de fructe, *herbare, minerale. | S-au procurat toate hărțile necesare, s-au instalat și aparatele de gimnastică.

În 1893, guvernul a înzestrat școala cu tot ce-i mai lipsea, încât puține școli erau mai bogate dotate, încheie directorul Crainic. Rămânea numai completarea bibliotecii.

„Istoricul” directorului Crainic prezintă și o evoluție succintă a personalului didactic (1884-1893) de la cei 2 profesori numiți în septembrie 1884, până la cei 9 profesori din iulie 1893, toți *suplinitori* și în continuă *fluctuație*.

Aceste aspecte le vom prezenta în capitalele lucrării de față: | localul, | directorii, | profesorii, | elevii.

După Craiova – capitala Olteniei – în clasele umanioare (gimnaziale) încep în anul 1826 cu reluare în 1834 și 1858, după Pitești cu învățământ secundar din 1866/[18]67 (început cu 12 școlari și un profesor Niculae Micescu – întrerupt și reluat în 1869) și după T[u]r[nu] Severin cu gimnaziu real | 22 || 23 | în 1883, transformat în 1890 în gimnaziu clasic, Slatina se înscrie, cronologic, pe locul al 4-lea în *regionala Oltului, urmat în ordine de: | [1.] Caracal 1888 – gimnaziu clasic[;] | [2.] Tr. Măgurele 1889 – gimnaziu real[;] | [3.] Tg. Jiu 1890 – [gimnaziu] real[;] | [4.] Rm. Vâlcea – [gimnaziu] clasic | 23 || 24 |.

II. LOCALUL

I. Casa Ștefan Daniel: septembrie 1884 - octombrie 1891
Până în 1890 – [cu] n[umăr] redus de elevi

Pentru o chirie de 1300 lei anual, plătită de primărie, gimnaziul real a funcționat primii șapte ani în casa Ștefan Daniel din strada Primăriei sau București. | Casa avea parter și etaj (Arh. St. București, MCIP, dosar 5186 / 1889, f. 116. Anexă). | La etaj erau așezate clasele I, II, III, cancelaria, muzeul, cu un coridor și balcon, iar la parter: clasa IV și camera servitorului. | Suprafața și capacitatea sălilor de clasă, lungimea totală a băncilor și numărul de copii ce se putea admite erau următoarele (Arh. St. București, MCIP, dosar 4077 / 1887, f. 17):

Clasele școlii	Suprafața sălii de clasă	Capacitatea sălii de clasă	Lungimea totală a băncilor	Nr. copii ce se putea admite
I	37,17	133,87	15,48	40
II	16,55	50,82	7,74	20
III	18,55	66,78	7,74	20
IV	18,55	66,78	7,74	20

Reiese că numai sala pentru clasa I – așezată la etaj era ceva mai mare, putând adăposti 40 [de] școlari, în timp ce celelalte trei săli aveau numai pe jumătate din capacitatea acestei săli, putând permite maximum câte 20 [de] elevi.

Situația elevilor înscriși în primii 5 ani școlari a fost următoarea (Arh. St. București, MCIP, dosar 4986 / 1889; *Monitorul Oficial* din 25 ianuarie 1886):

An școlar	Nr. clase	Nr. elevi înscriși
1884 / [18]85	cl. I	38 și 4 auditori
1885 / [18]86	cl. I, II	33
1886 / [18]87	cl. I, II, III	30
1887 / [18]88	cl. I, II, III, IV	44
1888 / [18]89	cl. I, II, III, IV	44

| 24 || 25 | Numărul elevilor înscriși în anii școlari 1887/[18]88 și 1888/[18]89, pe clase a fost următorul: cl. I – 17 elevi; cl. II – 12 elevi; cl. III – 5 elevi; cl. IV – 10 elevi; total: 44 elevi.

În primii 5 ani școlari, deși capacitatea maximă a liceului era de 100 [de] elevi, ea nu a fost atinsă, nepunând probleme conducerii școlii. | O primă cauză ar fi nivelul inferior de organizare a învățământului primar rural care se *normalizează abia prin reformele din 1890-1896 când se realizează uniformizarea școlii primare rurale cu cea urbană.

Atâta timp cât școlile rurale, din lipsă de învățători și localuri, nu funcționau cu numărul complet de clase, ele nu puteau oferi elemente pentru înscriere în învățământul secundar. | Un ministru al epocii – G. *Mîrzescu, plecând de la Constituție (1866), care prevedea egalitatea și identitatea cea mai perfectă de drepturi și datorii, principiu inerent naturii omenești – se întreba (Arh. St. București, MCIP, dosar 77 / 1870, f. 420 și urm.): | „Cum se poate realiza, dacă nu se întinde instrucția publică pînă în ungherele și cătunele cele mai îndepărtate și mai întunecate ale României?” | Și profesorul ministru al *instrucției publice G. Mîrzescu răspundea: „Nu ne vom ocupa numai de universități, licee, gimnazii, seminarii, școli speciale etc., ci și de populația rurală, ca să guste și ea din fructele binefăcătoare ale *instrucției publice...” Misiunea tuturor era de a stărpi ignoranța. „Țin – spunea G. Mîrzescu – ca peste cîțiva ani talentele și inteligențele remarcabile să *isbucnească ca un vulcan și prin comunele rurale.” | „Numai cu acest chip, egalitatea de drepturi și datorii va fi pricepută și înțeleasă de toată suflarea română. Numai atunci, România mîndră și măreață va deveni în adevăr tare și puternică, cînd fiecare fiu din ea va avea conștiință de acest adevăr incontestabil că țara și viața cetățeanului sînt strîns legate între ele.” | 25 || 26 | | G. Mîrzescu vedea în școli „*depozite sacre de cunoștințe utile*”.

Altă cauză s-a identificat la timp, în fuga elevilor de gimnaziile reale, în care nu se predă greaca și latina – limbile clasice – pentru a putea vorbi limba lui Virgiliu și Horațiu (*Buletinul Oficial al Ministerului Instrucțiunii*, 1894, f. [= p.] 853 și 1896, f. [= p.] 405-470).

Mai era, în plus îndreptarea absolvenților de curs primar spre școlile normale pentru a deveni învățători – de care era atîta nevoie – sa spre seminarii pentru pregătire.

Această situație s-a schimbat începînd cu anul școlar 1889/1890, când se înregistrează la gimnaziul real din Slatina 96 [de] elevi înscriși peste dublul celor din cei doi ani precedenți, cifră apropiată de capacitatea maximă a sălilor de clasă după care aflusul de elevi în gimnaziu crește continuu. | În anul 1890/[18]91 numărul înscrișilor este de 112. | În anul școlar 1891/[18]92, cînd gimnaziul se va muta din casele Daniel din propriul local, construit de stat – mîndria orașului – numărul elevilor a crescut la 148 – o cifră care depășea cu mult capacitatea localului vechi – de

100 [de] locuri (Arh. St. București, MCIP, dosar 5186 / 1889, f. 185-186 și 253-259).

La acest aflux mare de înscriși va fi contribuit, pe lângă elementele analizate mai înainte, și perspectiva găzduirii în noul local ce urma să fie dat în folosință.

Greutăți deosebite în localul din casa Ștefan Daniel a avut directorul A. S. Crainic, îndeosebi cu sala pentru clasa a II-a – cu poziția ei vârstă între cl. I și cl. a III-a în comunicare prin clasa I, care n-a fost niciodată așa populată ca în ultimul an de ședere aci (1890/[18]91), numărând 46 [de] elevi, mai mult ca dublu peste admisibil (20 [de] elevi). | Directorul Crainic scrie ministrul Petru Poni: „...în clasa II cei 46 [de] elevi șed pe 2 bănci, cei mai mulți stau în picioare. Celelalte clase la fel... aerul în clase este irespirabil, intrînd în clasă te apucă un *vertigiu, se desvoltă acid carbonic în exces, oxigenul dispare, aerul e toxic... peste toate, o singură latrină, elevii se pot îmbolnăvi.” | Intervine și Ministerul de Interne (direcția generală a serviciului sanitar) cerînd închiderea sau mutarea de urgență a gimnaziului „localul fiind neîncăpător și în rele condiții igienice”. | 26 || 27 | În sfârșit, ministrul Petru Poni, pe 25 octombrie 1891 scria directorului Crainic ca în înțelegere cu primăria să se ia măsuri de strămutare. | În 30 octombrie, Crainic raporta, în sfârșit, că gimnaziul e complet instalat în noul local și cursurile au început regulat (Ibidem).

2. Din 3 august 1891, | gimnaziul va avea un nume: Radu Greceanu

Odată cu anul școlar 1891/[18]92, gimnaziul real Slatina avea să poarte numele Radu Greceanu – cronicarul oficial al lui Constantin Brâncoveanu – acordat prin decretul din 3 august 1891 „în amintirea persoanelor care au ilustrat neamul românesc”. Ministrul *instrucției era G. Dem. Teodorescu (*Monitorul oficial*, 3 august 1891; [Arh. St. București], MCIP, [ds.] 756 / 1891, f. 2).

Multă vreme s-a crezut că Radu Greceanu, cronicarul, era fiul lui Tudor Șetrarul, mic logofăt sub Șerban Cantacuzino, din satul Greci-Olt. În realitate, cronicarul e originar din satul Greci de lângă Găești (C. Filitti, în *Revista istorică română*, 1934, f. [= p.] 65-70).

Greșește și prof. Ion Ionașcu – o vreme profesor la liceu și director la școala normală de băieți [din] Slatina – care susține că s-ar fi făcut o eroare în acordarea patrimoniului, nefiind nici o rudenie între cronicar și Grecenii de la Olt – Schitu-Greci (*Anuarul Școlii Normale „Preda Buzescu”*, Slatina, 1928/[19]30). | Patronimul s-a dat în 1891 nu pentru rudenia dintre

cronicar și Grecenii de la Olt – care nu exista, ci „în amintirea persoanelor care au ilustrat neamul românesc” cum afirmă decretul.

3. Localul propriu al gimnaziului Radu Greceanu

a. Construcția în 1889-1891

La numai un an după adoptarea legii pentru construcțiile de școli secundare, din 27 aprilie 1886, în ianuarie 1887 încep la Slatina pregătirile pentru construcția clădirii gimnaziului.

Consiliul general al județului Olt, în ședința din 10 iunie 1887, vota cedarea de veci, fără despăgubiri a terenului din grădina publică a orașului.
| 27 || 28 |

G. Duca, directorul noilor construcții școlare din Ministerul *Instrucției, după verificări la fața locului, găsea că acest teren nu era apt pentru construcția gimnaziului proiectat, prezentând o pantă continuă cu o mare *declinătate, făcând imposibilă construcția *clădirii în formă de dreptunghi* a gimnaziului, la care se adaugă inconvenientul unor straturi argiloase cu influență asupra terasamentelor.

Mai erau în discuție: | terenul Bellu și altul de pe strada Catedralei cu fața 75 m și 35 m în adâncime, | locul lui Vasile Periețeanu, tot pe strada Catedralei, având și o casă [de]asupra cu 65 / 45 m, | locul lui C. Deleanu de pe Obrocari (150 m x 50 cm) cu 10.000 [de] lei.

În iulie 1889, primăria găsește un alt loc, al Elenei Radu, apreciat ca bun de arhitectul ministerului, Al. Săvulescu, cu laturile de 150 x 60 m, pe care primăria îl cumpărase cu 9.400 lei. | A urmat licitația pentru darea lucrării în antrepriză în 15 iulie 1889 – revenind singurului concurent A. S. Goldenthal, antreprenor din București, la prețul de 220.756 lei, cu scăzământ 220.000 lei, din care se rezervau 15.000 lei pentru mobilier și zestrea didactică. | Contractul s-a încheiat la 11 august 1889 cu termen de recepție 1 iulie 1891, de nu se va putea termina în 1 noiembrie 1890. | La 1 septembrie 1889 au început săpăturile la terasament. Construcția, la fațadă are parter și etaj, iar la cele două aripi laterale numai parter. În fundul dreptunghiului e sala de gimnastică. | La 11 octombrie 1890, antreprenorul anunță că e aproape gata cu construcția.

La 13 octombrie 1890, George Calomfirescu din Slatina semând „voitor de bine Țării mele” – văzând că se lucra zidăria și tencuiala sub ger și odăile umplându-se cu pământ ud, care produce igrasie, iar controlorii se uitau și tăceau „parcă n-ar fi români să-i doară inima de banii Țării”, iar sobele nu trebuiau făcute că le apuca gerul și se cojea tencuiala, cere să se oprească lucrările, fiind destul timp să se facă pe timp frumos. | În iunie

1891, senatorul *Greceanu din Slatina*, | 28 || 29 | într-o interpelare la Senat, cere să nu se facă nici o recepție fără observarea strictă a clauzelor contractului, ca nu mai târziu să se cheltuiască alți bani cu reparații, ca la liceul din Brăila și gimnaziile din Tecuci, Buzău, Dorohoi. În toată țara avea loc o mare campanie de construcții de școli secundare.

La 10 iulie 1891 are loc recepția provizorie, după care în octombrie – cum s-a văzut – gimnaziul s-a mutat în noul local.

Au urmat unele neajunsuri. În urma creșterii Oltului, în cele 3 pivnițe ale localului apa se ridicase la $\frac{1}{2}$ m, periclitanđ clădirea. S-au construit puțuri colectoare. | La cererea directorului s-a executat apoi betonarea pivnițelor din aripa stângă, de sub locuința directorului, ca și din aripa dreaptă.

În locul sobelor de zid (18), care s-au dărâmat fiindcă scoteau fum, s-au construit altele de ceramică: 4 în clasele I-IV, 1 amfiteatru, 1 în laborator, 1 în sala de fizică, 1 în sala de știință naturale, 1 în cabinetul directorului, 1 în cabinetul secretarului, 1 în sala de consiliu, 1 în sala de desen, 1 în sala de muzică și 5 în locuința directorului (Arh. St. București, MCIP, dosar 5186 a, f. 40-215. Dosarul construcției gimnaziului [din] Slatina [este] în 3 volume – a, b, c). | Menționăm că în proiectele pentru construcții de școli secundare, locuința directorului era compusă din: | 5 odăi de stăpân, | o bucătărie, | o odaie de servitor, | pivniță și cămară (Al. N. Vitzu, *Învățământul secundar din România*, 1888, p. 78, 166).

S-a plantat curtea gimnaziului cu arbori, făcându-se o grădină, „căci terenul fiind jos, înainte aci era o adevărată broscărie” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 5186 b / 1889, f. 115).

Suprafața terenului e trecută în acte de serviciul de arhitectură al Ministerului *Instrucției: 15.863 mp, iar în 1898: 10.42 mp (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 5186 c / 1889, f. 33, 46).

A urmat execuția mobilierului prin tâmplarul de mobile din București, *Iohabn Schmidinger, recepționat în decembrie 1892 la prețul de 15. 367 lei. | 29 || 30 |

La sălile de clasă s-au executat 90 [de] pupitre cu 2 locuri, fixate în dușumea prin câte două picioare; 4 table, 4 catedre, la vestiare 31 ml [= metri linari] [de] cuier, iar în amfiteatru 40 [de] pupitre; tot mobilierul în sălile de colecții, laboratoare, cabinet director, secretar și arhivă, cancelaria profesorilor și biblioteca.

Aparatele și instrumentele de fizică și chimie, cum și colecțiile de științe naturale [s-au achiziționat] prin Casa Socec. | Pentru sala de gimnastică toate aparatele [au fost confecționate] prin același tâmplar *Schmidinger.

La etaj era[u]: locuința directorului (5 camere), sala de desen, sala de muzică, depozitele, coridorul principal spre curte, scara principală.

Fierăria pentru localul gimnaziului s-a executat de Lazăr Retevoescu din Slatina în octombrie 1891 (împrejmuirea din fața gimnaziului și vopsit): 5.051 kg fier cu 4015 lei.

b. Construirea etajului la | ambele laturi laterale
și alte lucrări în 1923-1926

În toată țara, în 1923, sub guvernarea liberală, ministrul *instrucției publice, dr. C[onstantin] Angelescu, începe o amplă campanie de construcții de școli primare și secundare.

Înainte de septembrie 1923, începe și la Slatina refacerea și mărirea localului liceului [„]Radu Greceanu[“]. S-a început prin consolidarea parterului prin 24 [de] contraforți și ridicarea etajului la aripa dreaptă și s-a continuat în 1924 cu ridicarea unui etaj simetric la aripa stângă. S-au extins și lucrările de instalații la etajul nou construit.

Amintirea că lucrările de instalații electrice, apă și canalizare s-au executat între 1914-1916, după cum se poate vedea la partea privind activitatea desfășurată de directorii școlii.

Valoarea totală a lucrărilor executate între 1923-1926 s-a ridicat la 3.785.000 lei din care ministerul a contribuit cu 2.000.000 lei, restul [fiind asigurat de] comitetul școlar, în care s-a inclus și *donăția împrumuturilor* reformei agrare din 1921 din comunele județului Olt – câte 20 lei de pogon, colectate în două veri consecutive de inimosul director Traian Biju – sumă apreciată la 324.000 lei. | 30 || 31 |

S-au mărit cancelariile care au fost remobilate, s-a făcut mobilier nou pentru clase, distrus în timpul ocupației (1916-1917), s-a înzestrat laboratorul de fizică, muzeul de științe naturale s-a amenajat sala specială de geografie cu hărți, planșe și tablouri istorice (*Anuarul liceului Radu Greceanu*, 1923/[19]24, f. [= p.] 5-20 și 1934/[19]35 (semicentenar)). | 31 || 32 |

III. ETAPE ÎN EVOLUȚIA LICEULUI – DE LA GIMNAZIUL REAL | LA LICEUL TEORETIC –

1. Gimnaziul real, 1884-1901

Programa gimnaziilor reale se deosebea de a celor clasice, numai pentru că s-au scos limbile latină și elenă, s-a introdus limba germană și s-a dat o mai mare extensiune matematicii. În rest, aceeași îngrămădire de lecții, aceeași distribuire a materiilor pe clase.

Cu toate acestea, gimnaziile reale au fost puse pe picior de inferioritate față de cele clasice – profesorii au fost obligați să facă mai multe lecții decât colegii lor de la gimnaziile clasice; în schimb, salariul lor a fost fixat la 280 lei în loc de 360 lei (art. 1 din legea pentru fixarea și gradarea remunerărilor membrilor corpului didactic, din 19 aprilie 1883) și cea mai parte au fost numiți *suplinitori* ani de zile, vreme îndelungată, gimnaziile reale au fost încadrate cu tineri ce primeau 171 lei pe lună, salariile lor fiind reduse, cu 30 % mai puțin decât cele ale profesorilor – Legea din 1879 pentru numirea profesorilor la gimnazii, licee acorda leafa întreagă suplinitorilor de la gimnaziile reale.

Petru Rășcanu – inspectorul învățământului secundar – observa în raportul său: „De ani de zile la gimnaziile reale, materiile sunt pe mîna unor tineri care primesc 171 lei pe lună... mai toate gimnaziile reale au rămas numai cu suplinitori... aci se bat elevii, aci sunt scandaluri” (Petru Rășcanu, „Școlile secundare în anul școlar 1895/[18]96”, în *Anuarul oficial al Ministerului Cultelor și Instrucției Publice*, 1896, nr. 77, 15 octombrie și extras).

În anul 1889, la gimnaziul din Slatina, afară de religie și muzică, toate catedrele erau suplinite și nepuse la concurs, ocupate de tineri bacalaureați sau absolvenți fără titluri academice și aceeași situație era și la celelalte gimnazii reale. Situația se repetă și în anul 1893, cum s-a văzut mai sus din prezentarea directorului Crainic.

În consiliul general al *instrucției de pe lângă minister, școlile nu puteau fi reprezentate decât prin profesori titulari, suplinitorii fiind excluși.

| 32 || 33 |

**Suplinitoria* – după expresia inspectorului Petru Rășcanu – a adus mult rău gimnaziilor reale:

„Suplinitorii nu prind rădăcini în carieră și plătiți cu 30 % mai puțin, ei fac treabă de 50 % mai puțin.”

„Din această cauză ei sunt iritabili, nervoși, dispuși la certuri și neînțelegeri, care de multe ori ajung la scandaluri. Mai toate... din anul

școlar 1895/[18]96 au fost la școlile unde sunt mulți suplinitori: *Slatina*, Caracal, Tecuci, Tg. Jiu, etc.!”

Din contră, liceele și gimnaziile clasice, unde sunt în majoritate profesori titulari, au fost scutite de astfel de cercetare, afară de Buzău, Rm. Sărat și alte câteva! (Ibidem; revista ieșeană *Arhiva*, 1895/[18]96).

Anii de suplinire nu se țineau în seamă nici la gradație, din reținerea de 30 % – fond constituit – se plătea personalului didactic de la *clasele divizionare* ce încep a se înființa pe lângă liceele din țară, începând din 1890 (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 4560 / 1889, II, f. 9; [ds.] 90 c / 1891, II, f. 235).

În perioada 1884-1900 la gimnaziul real din Slatina, *suplinitoria* era marcată de o *fluctuație* extremă:

la matematici	se înregistrase[ră]	17	schimbări de profesori
la fizică-naturale	„	10	„
la germană	„	9	„
la geografie	„	8	„
la română	„	7	„

În această perioadă, directorul Crainic – singurul din corpul didactic al gimnaziului care a continuat să funcționeze neîntrerupt până în 1896, și din 1898-1902, a trecut să lupte din greu cu schimbările de cadre didactice și lipsa de profesionalism a celor mai mulți din aceștia, până ce însuși el a căzut jertfă reclamațiilor din partea unor profesori și părinți de ai elevilor.

Partea din lucrare privind directorii pune în lumină acest aspect al relațiilor dintre profesori și directorul școlii. | 33 || 34 |

2. Gimnaziu unic | (curs inferior de liceu) | 1901-1914

a. Schimbarea legislației învățământului secundar

Încă din 1895, după înființarea primelor gimnazii reale, D[imitrie] A. Stur[d]za preconiza un *singur gen de licee*, cu un fond de cunoștințe comun: | limbile clasice (cultura clasică), | matematici, | științe fizice și naturale, istorice, geografie, | limbile moderne și exercițiile fizice și estetice, care, toate, în orice timp, ca în antichitate, sunt nedespărțite de orice cultură adevărată (Petru Rășcanu, *Istoricul învățământului secundar*, 1906, p. CXXX și urm.; I. Popescu-Teiușan, *Legea *instrucției din 1864*).

Alți doi mari miniștri ai școlilor: Take Ionescu (1891-[18]95) și Petru Poni (1896-[18]97) au consolidat bazele învățământului primar, rezervorul de inteligențe pentru învățământul secundar, iar între 1897-1900, Spiru Haret avea să împlinească opera la care lucra de 13 ani (era în minister,

inspector și secretar general, de 15 ani): reformarea învățământului secundar și superior.

În martie 1898, corpurile legiuitoare au votat legea mult așteptată – după 34 [de] ani de la promulgarea primei legi a *instrucției din 1864. Fiindcă pentru învățământul primar se adoptase legea proprie în 1896, prin legea [Spiru] Haret (1898) s-a dat o nouă reglementare numai pentru învățământul secundar și superior. | În primul rând s-a renunțat la *gimnaziile reale*, plecându-se de la ideea că nu se poate admite că un copil de 11 ani s-ar putea specializa, când intră în liceu ori gimnaziu, pentru ramura clasică sau realistă. | Pentru aceasta s-a înființat *gimnaziul unic*, formând un ciclu de cunoștințe, cu examen de absolvire la sfârșit, eliberare de diplome, cu care absolventul putea intra în cursul superior de liceu, în școli superioare de comerț sau alte școli profesionale, sau poate rămâne în viața privată cu un bagaj de cunoștințe temeinice. | În locul liceului cu 7 clase din legea *instrucției din 1864, prin noua lege în 1898, liceul are 8 clase, împărțit în două cicluri: | [1.] inferior – gimnaziu cu 4 clase | [2.] superior – liceul propriu-zis cu 4 clase. | Cursul superior (liceul) era trifurcat în 3 ramuri: | [1.] secția clasică cu ore de latină și greacă; | [2.] secția reală cu matematici, fără limbi clasice, dar cu engleză sau italiană; | [3.] secția modernă cu ore de latină și greacă și ore de matematici *reduse. | Trifurcarea începea de la clasa V. | Legea [din] 1898 suprimă și bacalaureatul din vechea lege și-l înlocuiește cu al doilea examen de capacitate (absolvire curs superior liceu). | S-a desființat și *concursul* pentru numirea corpului didactic secundar (legea din 24 martie 1879), înlocuindu-l prin *examen de capacitate*, cerând de la candidați cunoștințe de pedagogie prin cele două seminarii universitare pedagogice din București și Iași și întocmire de tablouri de capacitate în ordinea meritelor la examen și a preferințelor. | Profesorii au fost declarați inamovibili.

La 1 aprilie 1899 s-a votat de către consiliul general și consiliul permanent al instrucțiunii noua programă analitică.

Deși promulgată la 1898, legea intră în vigoare la 1901, după ce a fost modificată de ministrul Istrate [= Constantin I. Istrati] la 1900 și apoi completată de [Spiru] Haret la 1901, când revine ministru între 1901-1904. | Legea *Istrate [= Istrati] revenea la liceul de 7 clase, menținea trifurcarea și înlocuia examenul de absolvire al liceului cu examen de admitere în Universitate. | Legea *Istrate [= Istrati] nu se aplică, căci după 6 luni (în 1900) pleacă de la minister, și legea lui e înlocuită de Spiru Haret cu legea din 1898 cu completări.

În 1908, Haret va reveni cu o nouă programă analitică și completări la lege. | Alte modificări au fost aduse: | în 1911, C. C. Arion înființează așa numitele *școli medii*, în fapt școlile primare superioare din legea Take

Ionescu - *Istrate [= Istrati] din 1900 școli desființate; | în 1918, Simion Mehedinți reînființează școlile primare superioare – lege căzută în desuetudine după războiul mondial; | în 1919, dr. C[onstantin] Angelescu a creat gimnaziul – școală unică postprimară – neaplicată. | 35 || 36 |

b. *Gimnaziul unic (curs inferior de liceu)
sub desființări și reînființări succesive
(septembrie 1901 - 1913)*

Prima desființare în septembrie 1901

Din 1 septembrie 1900 Augustin Crainic începuse să predea limba latină, urmat în 1 septembrie 1901 de profesorul N. Mazăre, dar din păcate ministrul Spiru Haret – pe aceeași dată – decidea transformată gimnaziului [din] Slatina în școală de meserii.

În baza legii învățământului profesional din 31 martie 1899 și 9 iulie 1901, ministrul instrucțiunii, Haret, decide înființarea de școli profesionale cu începere din 1 septembrie 1901, și în cadrul acestei măsuri, înființarea și la Slatina a unei școli inferioare de meserii.

Un lucru înțelept, în sine, dar de necrezut, acesta trebuia să se facă prin transformarea gimnaziului în școală de meserii și înființarea unei școli profesionale de fete (croitorie și rufărie) – suprimată din bugetul ministerului, dar menținută cu subvenții de la comună și județ și din venituri proprii din 1897.

Consiliul județean Olt și cetățenii Oltului s-au opus desființării gimnaziului „o clădire făcută cu alt scop” și oltenii vrând *să facă sacrificii pentru a vedea gimnaziul transformat în liceu complet* (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 648 / 1901, f. 4). | Întrușiți la negustorul Ion T. Mihail, orașenii arată că „școala e necesară ca *piinea de toate zilele și desființarea e de neînțeles, după 18 ani de activitate*”. | În mai 1903, slătinenii „rămași înmărmuriți de acest dezastru, amintesc că orașul are de la Ionașcu o donație ce trece peste 200.000 lei venit anul și nu poate rămîne fără gimnaziu, dacă nu liceu complet”. | Negustorii orașului se împrăștiaseră cu copii, distrugând și comerțul local (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 174 / 1903, f. 20; [ds.] 170 / 1902, f. 12).

Neluând în seamă protestele orașenilor, la 18 septembrie 1901 ministerul comunică directorului Craini că **deîndată se vor înființa în corpul gimnaziului, meseriile: | 36 || 37 | fierărie, lemnărie, rotărie și tinichigerie; | transformarea sălii de gimnastică a gimnaziului în atelier de fierărie, cu o vatră pentru 2 focuri cu toate canalele (rezervoarele de apă, coș de tablă).* | În *sala de gimnastică* s-a instalat atât fierăria, cât și lemnăria,

rotăria, iar tinichigeria s-a instalat într-o *sală de clasă*, prin scoaterea băncilor și așezarea lor în amfiteatru. Mai târziu, lemnăria și rotăria s-au așezat în amfiteatrul gimnaziului. | La preluarea localului gimnaziului de către școala inferioară de meserii, s-a ocupat tot parterul și etajul de la fațada clădirii, precum și sala de gimnastică.

În 1901, gimnaziul rămâne numai cu 3 clase, prin desființarea clasei I, iar celelalte urmau să se desființeze succesiv. | Din 1902, gimnaziul nu mai funcționează în localul său – pentru care se contruisese – ci în imobilul Elena C. Periețeanu, casele Solomon cu 5 camere, un antreu și curte, în localul gimnaziului menținându-se și școala profesională de fete.

În timp ce școala de meserii va rămâne în localul gimnaziului până în 1932 în *noiembrie* școala profesională de fete și gimnaziul vor face rotație până în 1911, când gimnaziul va rămâne definitiv în partea de local neocupată de școala inferioară de meserii. | Astfel, gimnaziul plecat din localul său în 1902, revine în 26 octombrie 1906 și pleacă școala profesională de fete; în iulie 1908, revine școala profesională de fete și pleacă gimnaziului în oraș (casa Urdăreanu), pentru ca din iulie 1911, școala profesională de fete să părăsească definitiv localul gimnaziului, prin revenirea pentru totdeauna a gimnaziului, rătăcitor pentru atâta vreme. | În 1924, școala profesională de fete ocupa o parte din casa Zahalca.

Rămas numai în 3 clase în 1901/1902 prin desființarea clasei I, în 1902 gimnaziul rămân numai cu două clase, III-IV, și numai 4 profesori din 12, câți erau în 1901.

În iunie 1902 și directorul Crainic cerea transfer în altă parte, cu 18 ani vechime de profesor și 14 ani ca director la Slatina. | 37 || 38 |

În 1903, gimnaziul are numai clasa IV și 3 profesori (G. Micescu, D. Olinescu și St. Orășanu) (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 249 / 1902, f. 183; [ds.] 522 / 1904; [ds.] 1141 / 1904; [ds.] 1143 / 1904). | La examenul de *absolvire din iunie 1904*, se prezintă ultimii 24 [de] elevi, în frunte cu Temișanu Liviu, Udrescu C[onstan]tin și Stan Marin, cei mai buni (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1443 / 1904). | În septembrie 1904, gimnaziul *desființat complet – fără clase cu elevi* – G. Micescu, care preluase de la A. Crainic, dă în primire liceului din Pitești (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 221 / 1921, f. 362-369).

La 15 martie 1905, 636 locuitori din Slatina și comunele din județul Olt adresează ministerului un memoriu prin care cer să li se dea „izvorul de lumină” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 582 / 1905, f. 59-84). | „În anul 1884 – se scrie în memoriu – după multe și mari stăruințe, s-a înființat în orașul Slatina un gimnaziu care, funcționând pînă la 1900, a adus cele mai reale servicii atît județului cît și țării, căci sunt foarte numeroși aceia care, urmînd cu sîrguință cursurile acestui gimnaziu, se găsesc azi înalți

funcționari, militari, buni comercianți, ingineri, agricultori etc.” | „La 1900, pentru motive de rău chibzuite economii, cu toată plîngerea și protestarea noastră, acest *izvor de lumină* ne-a fost luat, fără să se fi ținut seama că numeroși și buni cetățeni ca Ionașcu și alții au testat orașului sume foarte însemnate cu scop anumit ca din venituri să se fundeze și întrețină școli superioare. Aceste venituri se găsesc azi în mîinile statului.” | Se cerea reînființarea de urgență a gimnaziului. Între semnatari și evrei localnici: Lulu Rosenthal, Moscu Grasian, Igu Berlie, Leibu Abramovici, Elias Goldenberg, Neah Elek și alții.

La minister, în locul lui Spiru Haret era *M[ihail] Vlădescu*, care aprobă reînființarea cu bugetul anului viitor: reînființarea de la *1 septembrie 1905 cu condiție ca toate cheltuielile să fie suportate de comuna și județ*, revenind Ministerul *Instrucției numirile de profesori, supravegherea lor prin organele sale conform legii privind liceele statului (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2608 / 1905; [ds.] 1799 / 1905, f. 1-9). | 38 || 39 |

Senatorul de Olt, C. Colibășeanu, și C. Munteanu, prefectul județului, au depus la tezaurul public 7500 lei. | Ministerul liniștește pe orașeni *că gimnaziul va funcționa în aceleași condiții cu celelalte școli secundare ale statului, *doar cheltuielile să fie suportate de județ și comună*.

După ce în 1904/1905 profesorii se risipiseră, acum se adună din no: G. Micescu, A. S. André, Șt[efan] Corbeanu, pr[eotul] G. Pascal, I. Gallin și un servitor, gimnaziul reînființându-se cu clasele I-IV. (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 894 / 1905, f. 131; [ds.] 1799 / 1905; [ds.] 621 / 1905 și [ds.] 2608 / 1905). | Din septembrie 1906 – an școlar 1906/1907 – se reînființează și clasa III și se scrie liceului [din] Pitești să restituie zestrea gimnaziului [„]Radu Greceanu[”], predată în 1902 (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2276 / 1906, f. 4 și urm.).

A doua încercare de desființare: 1907

O nouă încercare de desființare se produce la 1 iulie 1907, când ministrul Spiru Haret – revenit în locul lui *M[ihail] Vlădescu* – decide ca începând din anul școlar 1907-1908, clasa I să se suprimă din nou și tot așa până la desființarea definitivă a gimnaziului (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907, f. 7).

O *nouă salvare vine de astă dată de la proprietarul Al. Iliescu, care oferă 5.000 lei pentru anul școlar în curs și drept urmare ministerul aprobă a se face înscrieri pentru clasa I, care se reînființează (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1712 / 1907, f. 203).

A treia încercare de desființare în 1908

În 1908, gimnaziul e amenințat cu o nouă desființare – a treia – care se evită tot de Alex. Iliescu, care se obligă să *depuie 10.000 lei în două rate pentru plata profesorilor de la clasele I și a II-a (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907, f. 15-18, 23; [ds.] 1110 / 1908; [ds.] 1184 / 1908; [ds.] 1737 / 1908).

În clasa I erau înscriși 33 [de] elevi și printre ei: Vișoianu I. C[onstantin] și Toma C. Alexandru, iar în clasa II, 39 [de] elevi. Ambele clase menționate erau subvenționate de comună din fondul Al. Iliescu. | În bugetul ministerului erau numai profesorii de la clasele III-IV. | 39 || 40 |

Cele două grupe de clase aveau în acest timp și directori deosebiți: P. S. Munteanu la clasele III-IV, I. R. Ionescu la clasele I-II.

Din 1 septembrie 1909, ministerul aprobă ca gimnaziul să funcționeze regulat cu 4 clase, ca gimnaziu particular, întreținut din fondul de 25.000 lei prevăzuți în bugetul primăriei Slatina, până *la [= în] aprilie 1910, bani care au fost depuși ulterior la Casa Școalelor (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1737 / 1908; [ds.] 1871 / 1909, f. 13-18).

Clase comerciale pe lângă gimnaziu

Cu 1 septembrie 1907 se înființează și *clasa I comercială elementară* cu 19 elevi, trecuți din ordinul ministrului în cl[asa] I gimnazială.

În 1908 se prevăd de către Minister în continuare școli comerciale, pe lângă gimnazii, în orașele Slatina, Rm. Sărat și Vaslui (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907). | În acest an, directorul P. G. Munteanu întocmea 2 rânduri de teste pentru profesori: | de la școala comercială alipită la gimnaziu, | ai gimnaziului.

În 1910 funcționa pe lângă gimnaziul de 4 clase și *clasa V comercială de aplicații*, cu sediul în oraș, în casă particulară (Arh. St. București, [ds.] 2422 / 1911; [ds.] 2263 / 1911).

În 11 septembrie 1909, ministrul instrucțiunii aprobă planul directorului școlii de meserii și al directorului școlii profesionale de fete, ce-și aveau sediul în localul gimnaziului, *de a șterge din frontispiciul localului „Radu Greceanu”*, vrând probabil să scrie numele *școalelor de meserii și profesională (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1144 / 1909, f. 33).

Mai mult decât ideea celor două școli profesionale surprinde aprobarea Ministerului Instrucțiunii față de nevoia de învățământ secundar a unui oraș care, după București, își modernizează învățământul *tinerimei, cel dintâi prin colegul lui Gh. Lazăr, G. Ardeleanu, și care a contribuit cu fondurile

din legatul Ionașcu la formarea multor elemente de valoare ale învățământului românesc. | 40 || 41 |

Gimnaziul va trece din nou în bugetul statului din anul școlar 1912/1913, când încetează și clasele comerciale, în Slatina nefiind încă înființată în acel timp Camera de Comerț, care să sprijine acest fel de învățământ (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2447 / 1912; [ds.] 3083 / 1913; [ds.] 2258 / 1912; *Anuarul școalelor comerciale din Slatina 1922-1927*; [Arh. St. București], [Fond] Casa Școalelor, [ds.] 412 / 1933; [ds.] 309 / 1944).

Școala comercială elementară se va reînființa în Slatina în octombrie 1922, în localul școlii *Ionașcu de băieți, apoi din 1923 în casele colonel[ului] Bengliu, sub direcția prof. I. Zamfirescu. Din 1930 școala comercială va purta numele lui Nicolae Titulescu, cu director Dem. I. Teodoru, din 1938 liceu comercial. | În 1944, se construiește un nou local în locul celui deteriorat de cutremurul din noiembrie 1940.

3. Liceul [„]Radu Greceanu[“], 1914-1927

Cu 1 septembrie 1914 se înființează și clasa V modernă din fondul acordat de primăria orașului Slatina, astfel că începând cu această dată, *gimnaziul se transformă în liceu*.

Directorul Ion Lăzărescu raporta ministrului (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3393 / 1915, f. 8; [ds.] 2415 / 1914, f. 40) că liceul este bine *populat cu școlari, în total 288, repartizați pe clase: | I – 85 | II – 55 | III – 51 | IV – 58 | V – 39. | „Avem însă dezavantajul – raporta directorul I. Lăzărescu – că în corpul clădirii se află și școala de meserii cu *sgomot de ciocane și mașini”, mențione la care ministerul nu reacționează în nici un fel și în continuare încă mulți ani de aci înainte.

Fondul primăriei din care se subvenționa înființarea clasei V era provenit din legatul Ion Varipati – câștigat de primărie prin proces, lăsat prin testament în 1868 „pentru școli superioare”, iar orășenii *vroiau de mult să aibă un liceu și să construiască un local mai încăpător (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2415 / 1914, f. 40; [ds.] 3501 / 1916, f. 120 și urm.) | 41 || 42 |

Acest legat a fost câțiva ani vărsat ministerului de către primăria orașului, spre a acoperi cheltuiala întreținerii gimnaziului – cât timp gimnaziul a fost particular – iar după ce gimnaziul a trecut din nou în bugetul statului (1912/[19]13), fondul Varipati a fost redat destinației sale de a întreține „4 clase de curs superior liceal” pe lângă gimnaziu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 221 / 1921, f. 362-369). Primăria va da subvenție pentru plățile cursului superior al liceului și în anul școlar 1919/1920,

20.000 lei, când la liceu erau catedre care se plăteau de primăria oraşului Slatina şi altele care se plăteau din bugetul ministerului (Arh. St. Bucureşti, MCIP, [ds.] 303 / 1919, f. 121-124). E cazul profesorului G. Micescu (str. Solomon 3) plătit de primărie la 1 noiembrie 1916 - noiembrie 1917, 1 aprilie 1918 - 1 septembrie 1919 şi ianuarie - decembrie 1919 (ibidem).

Şi în 1920, primăria acorda din fondul Varipati o subvenţie de 25.000 lei comitetului şcolar pentru încheierea unei singure clase: a VII-a cu 5 elevi. De la 1 septembrie 1921, clasa VII care funcţionase în 1920/[19]21 ca extrabugetară, a fost trecută în bugetul statului (Arh. St. Bucureşti, MCIP, [ds.] 221 / 1921, f. 352 şi urm.; [ds.] 264 / 1921, f. 54).

Clasa VI se înfiinţează în anul şcolar 1915/[19]16 cu 32 [de] elevi (408 elevi per total liceu).

După întreruperea cursurilor în 1916/[19]17 – ocupaţie germană, în anul 1917/[19]18, sub ocupaţie funcţionează numai 4 clase cu profesori recrutaţi dintre intelectualii localnici, director fiind I. Stănculescu, profesorul de franceză. | În 1918/[19]19, revin profesorii evacuaţi în Moldova şi direcţia liceului cu 6 clase o preia fostul director dinaintea evacuării, Ion Lăzărescu. Numărul elevilor pe liceu scade la 325 şi la clasa VI numai 7. | În 1919/[19]20, liceul are în continuare 6 clase, în clasa VI 18 elevi şi per total 296 elevi, director fiind Tr[ai]an Biju. | Liceul are 7 clase din 1920/[19]21 – director Ion Țicăloiu, cu un total de 323 [de] elevi: în cl. VI – 18 elevi li [= şi] în clasa VII – 5 elevi. | Din 1921/[19]22, liceul completează 8 clase, potrivit legii învăţământului secundar în vigoare (1908 după legea din 1898). În clasa VII [erau] 13, în clasa VIII – 6 elevi (*Anuarul Liceului „Radu Greceanu”*). | 42 || 43 |

Cu transformarea gimnaziului în liceu modern, începe şi funcţionarea de clase *divizionare (extrabugetare)*. (A se vedea tabelul populaţiei şcolare).

*Liceul [„]Radu Greceanu[”] şi
şcoala normală de băieţi | [„]Preda Buzescu[”]*

Dacă şcoala de meserii n-a putut fi evacuată din localul liceului. În acest timp, liceul va mai găzdui o perioadă şi nou înfiinţată în septembrie 1919 şcoală normală de băieţi [„]Preda Buzescu[”], după primul război mondial, odată cu 28 [de] şcoli normale în întreaga ţară, pe lângă cele existente, pentru a satisface nevoia de învăţători pentru învăţământul primar în toate provinciile alipite la trupul ţării.

Neavând local, cursurile s-au ținut în localul liceului, cursurile având loc pe jumătăţi de zile, iar internatul s-a instalat în casele [lui] Alex. Iliescu din strada Obrocari, având ca director pe profesorul de istorie al liceului Daniel Mirodot.

La început, școala normală de băieți a funcționat numai cu clasa I (absolvenți a 4 clase secundare) din care, până în anul școlar 1922/[19]23 și-a completat toate cele 6 clase, an în care se pune și piatra fundamentală a construcției localului propriu care e gata în anul 1924/[19]25, an în care clasele de curs și internatul se mută în noul local, care costase 427.000 lei.

Primii directori ai școlii normale au fost dintre profesorii liceului: Daniel Mirodot, 1919/[19]20-1922/[19]23 și din nou 1925/[19]26, înlocuit cu I. Lăzărescu; în 1927/[19]28 din nou D. Mirodot, din 1928/[19]29 G. Vieroșanu, înlocuit cu I. N. Ionescu de la 1 octombrie 1929.

Toți profesorii liceului au fost și profesori ai școlii normale de băieți: pr[eot] N. Ionescu, A. *Cetățian, Tr[ai]an Biju, N. Diaconescu, Costel Vișoianu (suplinitor matematici), Gh. Popescu-Bragadiru, Gh. Ciontescu, I. Țicăloiu, Ilie Rădulescu (înlocuit în 1929/[19]30 cu Nicolaide Licurg Euterpe), C. Scorțeanu, I. Fröchen (franceză), G. Vieșoreanu, V. Biltz. Au fost și profesori de liceu care au fost demisi din funcție, precum: I. I. Zamfirescu, care părăsise școala când era nevoie, fiind înlocuit cu prof. Gh. Dumitrescu; Gh. Păltineanu, care nu trebuia numit la pedagogie, nefiind pregătit, tratând chestiunile de educație cu ușurință (*Anuarul școlii normale de băieți [din] Slatina*, 1919-1926, 1927/[19]30). | 43 || 44 |

Școala normală de băieți [din] Slatina a fost desființată la 1 septembrie 1932 și în localul său s-a mutat – în sfârșit după 32 [de] ani – școala de meserii, evacuând localul liceului (Arh. St. București, MIC, [ds.] 300 / 1931; [ds.] 311 / 1931, f. 17).

Liceul [„]Radu Greceanu[”] și școala normală de fete

După ajutorul material și didactic dat de liceul „Radu Greceanu” celorlalte școli secundare nu s-a terminat.

În septembrie 1921 ia ființă în Slatina și o școală secundară de fete în baza legii comitetelor școlare (*Monitorul oficial*, [nr.] 221 / 1920), venind în întâmpinarea dorinței cetățenilor exprimată mai demult de a avea și o școală secundară de fete.

În 1920, prof. Gabriel Dumitrescu strânsese 11 eleve din oraș cu două clase (I-II) și cu 3-4 profesori plătiți de părinții elevelor le pregătea pentru a da examen în particular la liceul de băieți.

În septembrie 1921, Maria lt. col. Teodoru a acceptat să conducă școala de fete ca școală de stat, când un grup de cetățeni au hotărât la 3 iulie 1921, în sala Sfatului Negustoresc înființarea liceului internat de fete, depunând toți câte 1000 lei. | 44 || 45 | Printre inițiatori: comerciantul „adorator al școlii” I[oa]n H[agi] Popp, Zenovie Voiculescu, farmacist, și lt. col. Teodoru.

La 1 septembrie 1921 au luat ființă 3 clase (I-III) cu profesori de la liceu, școala profesională de fete și câteva elemente noi: Maria Teodoru (română), prof. Gabriel Dumitrescu (suplinitor germană, religie) profesor și la liceul de băieți, Alexandra Papadopol, franceză, C[onstanța] Dinu, română, Lucreția Mitulescu, franceză, Natalia Poboran, științe naturale etc., *foste absolvente ale liceului Radu Greceanu*, în particular (*Anuarul Școlii secundarea de fete gr. I*, 1921-1926; Arh. St. București, MCIP, [ds.] 501 / 1922, f. 337; [ds.] 350 / 1943; liceul teoretic de fete, directoare Ileana Dumitrescu).

Amintim că prin anii 1919-1921, în țară în unele licee de băieți se practica înscrierea de eleve care au dat examene particulare, experiență care în octombrie 1921 a fost condamnată de minister „ca fiind contrară legilor, *coeducațiunea* nedând rezultate bune” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 189 c / 1921, f. 350).

4. Liceul unic cu 7 clase (3 ani gimnaziul, 4 ani liceul fără *[bi]furcare) 1928-1933

După ce legea din 8 martie 1925 (dr. C[onstantin] Angelescu) pentru examenele de sfârșit de ani, admiterea în liceu și bacalaureat, operase modificări de substanță în economia legii învățământului secundar și universitar din 1898 (modificată și republicată în 1908 și 1912) mai trec 3 ani până la legea din 1928, care abrogă în totalitate legea veche și instituie un nou tip de liceu, cu o nouă structură și o nouă programă analitică.

Noua lege din 15 mai 1928 revine la liceul de 7 clase (legea *instrucției din 1864) în loc de 8 de la legea [Spiru] Haret (1898), desființează trifurcarea începând cu clasa V, redând liceelor caracterul unitar. | Introduce examene anuale în toate clasele. Cele două cicluri ale liceului sunt: gimnaziul de 3 ani, liceul [de] 4 ani. Examenul de admitere în liceu e la finele clasei a III-a, nu a IV-a, iar la terminarea celor 7 clase se trece examen[ul] de bacalaureat (din 1925) în loc de examen[ul] de absolvire ca în legea din 1898. | 45 || 46 |

Din eexperiența de 28 [de] ani a vechii legi (34 [de] ani legea din 1864) legea din 15 mai 1928 a reținut că:

– *secția clasică* s-a desființat de la sine, rămânând în toată țara un singur liceu cu o secție clasică, Sf. Sava din București. La celelalte licee, aceste secție nu s-a menținut, desființându-se pentru faptul că, pe de o parte, oferea un orizont foarte limitat în ce privește carierele, iar pe de altă parte, din cauza celor două limbi moarte: latina-greaca, care formau baza acestei

secției. Ceea ce s-a întâmplat la noi s-a întâmplat și în Franța. Secția latină-greacă a fost puțin căutată;

– *secția reală* era în concepția autorilor liceului din 1898 o secție de specializare în matematici, absolvenții acestei secții urmau să intre în școlile speciale sau facultățile respective, de fapt, însă, Universitatea cu timpul a suprimat orice barieră și a permis elevilor din orice secție să se înscrie la orice facultate;

– *secția modernă* – secție intermediară, dând o cultură mai generală, a avut atât la noi, cât și în Franța, mai mult succes (Legea învățământului secundar din 15 mai 1928 – expunerea de motive).

Legea din 1928 a intrat în vigoare cu 1 septembrie 1928/[19]29.

5. Liceul cu clase în două cicluri a câte 4 clase [bi]furcat din clasele VII-VIII. 1935...

După ce guvernul N. Iorga – prim ministru și ministru al *instrucției publice în 1931 – aduce unele modificări legii învățământului secundar din 1928, privind examenul de bacalaureat, în urma revenirii liberalilor la guvern, ministrul dr. C. Angelescu procedează la o amplă acțiune de sondare a opiniei [asupra] școalelor secundare, în privința unei organizări optime a liceului. | „Constatăndu-se – spune dr. C. Angelescu – că liceul organizat în 7 case nu asigură elevilor o pregătire suficientă pentru a urma cu succes studiile superioare, se impune o organizare a liceului pe 8 ani, pentru a-l încadra în sistemul nostru școlar” | 46 || 47 |

După ce la început opta pentru gimnaziul cu 3 clase iar ciclul superior cu 5 ani, ca urmare a numeroaselor *observațiuni din partea liceelor din țară, pentru cele două cicluri, inferior și superior, de câte patru clase, ministrul se oprește la această variantă: | [1.] ciclul inferior de 4 ani, cu menirea de a da o cultură generală; | [2.] ciclul superior, numit liceu, cu 4 ani de studiu, cu menirea de a da o cultură generală în primii 3 ani cu o *îndrumare către științe sau litere* în penultimul an și o [bi]furcare literară sau științifică în ultimul an, în vederea intrării în învățământului superior. | Legea din 7 mai 1934 s-a aplicat cu 1 septembrie 1935. | Inițial, înființarea clasei a VIII-a era condiționată de prevederea ca numărul elevilor să treacă de 30.

La liceul [„]Radu Greceanu[“], directorul Traian Biju comunica ministerului că la Slatina se poate înființa clasa a VIII-a, numărul elevilor trecând de 30, dar comitetul școlar nu dispunea de fonduri pentru plata a noi profesori și 10 ore suplimentare, cerând ca statul să preia aceste plăți, fiind singurul liceu de băieți pe județ, și date fiind rezultatele bune obținute de elevi la bacalaureat pe regiune (Arh. St. București, MCIP, dosar 412 / 1934; [ds.] 364 / 1935).

6. Decretul lege din 7 noiembrie 1940
(Petre Andrei) pentru organizarea
învățământului secundar teoretic

Decretul prevede *liceul teoretic* spre a se deosebi de liceele comerciale, industriale, agricole, etc., cu reglementări proprii, concept preluat și de reglementările ulterioare. | Liceul teoretic are 7 clase și clasă specială de bacalaureat, în locul vechiul examen de bacalaureat. | Învățământul secundar *teoretic* se împarte în două cicluri care se succed: ciclul inferior, numit gimnaziu, și cel superior, numit liceu. | Gimnaziul durează 4 ani – ca în legea din 1934 – dar, în privința liceului, inovează, în sensul că durata liceului nu mai e fixă de 4 ani, ca în 1934 și în alte perioade anterioare, ci prevede o durată liceului nu mai e fixă de 4 ani, ca în 1934 și în alte perioade anterioare, ci prevede o durată variabilă în sensul: 3 ani pentru eliberarea certificatului de absolvire și 4 ani pentru diploma | 47 || 48 | de bacalaureat (clasă specială) cu profesori agregați și 2 examene succesive. | Clasele VI și VII vor funcționa cu două secții: literară și științifică. | Se prevedeau și licee model pe țară, pe ținuturi (ulterior desființate în 1940).

În urma schimbărilor constituționale din 5-6 septembrie 1940 (când legea urma să intre în vigoare): abdicarea regelui Carol II și urcarea pe tron a regelui Mihai I, instituirea funcției de conducător al statului în persoana *mareșalului [= generalului] [Ion] Antonescu în cadrul statului național-legionar, acest decret n-a fost aplicat decât parțial, [fiind] respinse părțile inovatoare privind clasa de bacalaureat și clasele de [bi]furcare, pentru acestea rămânând în vigoare vechea lege din 1934.

*Deabea în 1943, ministrul dr. Ion Petrovici propune un decret lege pentru modificarea decretului din noiembrie 1939, motivând că inovațiile *introduse nu se aplicaseră niciodată în școala noastră – decret care se aprobă* cu abrogarea expresă a inovațiilor, legiferându-se *liceul cu 8 clase* și vechiul examen de bacalaureat (1934), cele două cicluri ale învățământului secundar teoretic durând câte patru ani fiecare, iar [bi]furcarea având loc în clasele VII-VIII (Decret lege din 17 aprilie 1943 [în] *Monitorul *oficial*). | 48 || 49 |

IV. DIRECTORII

1. *Alexandru Proca*, 1884 septembrie

În „istoricul liceului”, directorul Traian Biju – plecând de la amintirile institutorului I. G. Sfințescu, acceptate de G[heorghe] Poboran și Iuliu Moisil – scrie că „prim director al gimnaziului a fost *Proca*, un tânăr distins” (*Anuarul liceului Radu Greceanu*, 1923/[19]24 și 1933/*[19]35).

Biju n-a cunoscut „istoricul amănunțit al gimnaziului real din Slatina de la întemeierea lui” – [afirma] un raport cerut de minister în iulie 1893 (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 498 / 1893, f. 212-[2]13 și 240-242).

Așa cum am mai relatat, din raport reiese că primii doi profesori ai gimnaziului real au fost: Alexandru Proca și Augustin Crainic, primul de partea științifică, al doilea de partea literară, așa cum se obișnuia la început din lipsă de profesori. | Nemulțumit că gimnaziul era *real*, nu clasic, lipsit cu desăvârșire de material didactic, Alexandru Proca a demisionat, înlocuit cu Ion Crivăț, licențiat în științele naturale de la Iași. | Stând prea puțin la Slatina – acest fapt îl determină pe A. Crainic să menționeze „în istoricul său amănunțit” din 1893 că „direcția gimnaziului a avut-o de la început August[in] Crainic, licențiat în științe istorico-filologice din București”. | Situația e confirmată mai târziu de inspectorul învățământului secundar I. S. Floru într-un raport de inspecție din 13-16 aprilie 1914, unde menționează: | „Am găsit în registrul de prezență că prima lecție s-ar fi făcut pe 1 septembrie 1884, fiind director A. Proca, iar profesor și îndată director Crainic” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2530 / 1914, f. 233-239). | Cunosând situația reală, inspectorul I. S. Floru a dat o exprimare corectă poziției celor doi primi profesori ai gimnaziului din Slatina: | 49 || 50 | A. Proca – director prim, formal, de scurtă durată; | A. Crainic – „îndată director”, dată fiind plecarea grăbită a primului – rămânând director timp de 14 ani.

Alexandru Proca, născut în București în 1860, după demisia de la Slatina, părăsește definitiv învățământul secundar, pleacă la Paris de unde se întoarce în 1889, ca absolvent al Școlii de poduri și șosele, intrând ca inginer în cadrele tehnice. Din 1896 e inginer-șef, director la căile ferate și redactorul *Buletinului Societății Politehnice* până în 1901, publicând studii în diverse probleme de specialitate. | Se stinge prematur în 1904 (*Anuarul Ministerului Lucrărilor Publice*, 1902-1903; *Monitorul oficial* [din] 22 iunie 1889 și 2 noiembrie 1891). | 50 || 51 |

2. Augustin S. Crainic

1884 octombrie - septembrie 1896; | 1900-1902

Ardeleanul A. S. Crainic – cum mărturisește în „istoricul” său, a trăit și el în primele zile starea sufletească de descurajare, când voia să zică Oltului „rămas bun”. | Încurajarea slătinenilor l-a făcut să treacă peste această criză și cu răbdare și perseverență a reușit să învingă greutățile începutului.

a. A. S. Crainic în raporturile cu profesorii

Cel mai mult a avut de luptat cu fluctuația profesorilor, – toți suplinitori –, care după ce se prezentau, stăteau puțin și demisionau sau se făceau nevăzuți.

Într-un timp, consiliul superior de *instrucție recunoștea că nici un absolvent din cei care făceau cerere ministerului nu voia să meargă la Slatina (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3955 / 1888, f. 416-417).

Fiind strict în aplicarea regulamentelor școlare, cât timp a fost director, A. Crainic a fost acuzat de profesori că a creat și a întreținut o atmosferă de dușmănie între el și profesori, asistând de multe ori la lecțiile acestora și făcându-le observației asupra metodei de predare, uneori bruște, cu expresii tari, vădind lipsă de tact (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 4514 / 1888, f. 13, 31).

Așa, profesorul de științe naturale Iuliu Moisil s-a plâns ministerului că a suferit de la director multe neplăceri, insulte și șicane, deși [erau] amândoi transilvăneni. La fel și profesorul de franceză A. S. André.

Crainic arată ministerului că, asistând la cursurile acestora (obligație elementară), observase lipsa de metodă, mai ales la zoologie (I. Moisil), [profesorul] nu își da osteneala să reprezinte expunerea și în mod grafic, prin desene și figuri schematice, iar la nomenclatura animalelor și plantelor nu folosea termeni tehnici și nu le pretindea *școlarilor să știe. | 51 || 52 |

Profesorul de franceză A. S. André nu explica lecțiile cu regulile limbii franceze, prin exemple, ci capitole întregi cu cartea în mână, cerând să le memoreze fără a le analiza.

Despre maestrul de muzică, Oprea Dumitrescu, Crainic arată ministerului că învață pe elevi fără să știe pe de rost regulile de teorie muzicală, nu și ideea educativă a muzicii cu rol însemnat în planul educației muzicale generale și nu învață pe *școlari cântece.

Cel mai mult a avut de luptat directorul cu profesorul de istorie Gh. Micescu, a cărui unică plăcere era să pună întrebări la care elevii să nu poată răspunde. Cerând elevilor să știe *ad literam* textul cărții, redusese studiul

istoriei la o memorizare seacă, adevărată tortură intelectuală (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 347 / 1893, f. 8). | Micescu obișnuia să dea note rele la elevii buni, ca nu cumva aceștia să creadă că istoria e a cincea roată la car. | Problema metodei *folosită de Gh. Micescu – suplinitor – a fost considerată de Minister destul de serioasă și a dispus ca *școlarii declarați la istorie să fie admiși la reexaminare și să dea note și directorul și Micescu, iar în caz de divergență să [se] raporteze ministerului (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 279 / 1901, f. 30 și urm.)

Dispute de acest fel a mai avut directorul Crainic și cu alți profesori ai grupului (C. Vișinescu, Ion Bidu și alții) (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 347 / 1893, f. 4; [ds.] 171 / 1891, f. 34).

b. Disciplina școlară sub directoratul lui Crainic

În perioada cât Crainic a condus gimnaziul din Slatina – direcția școlii devenise mult prea anevoioasă, cerând control, răspundere și muncă peste puteri, de multe ori. | Este epoca când G. Dem. Teodorescu își dă demisia, considerând că nu mai poate fi director la liceul „Matei Basarab”, iar alții demisionează ca fiind lipsiți de calități sufletești pentru această funcție, când numărul de locuri pe clase era limitat, indiferent de promoții din clasa superioară (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 4806 / 1877, f. 13). | C. I. Locusteanu de la gimnaziul clasic din Caracal își dă demisia pentru că părintele unui copil lovit de el sesizase parchetul (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 80 / 1890, f. 506-520). | **52 || 53** |

Și director Crainic a avut neplăceri cu mulți părinți ai elevilor, care se plângeau la minister că le bate copiii și mulți rămăneau repetenți. Printre aceștia [se aflau] Mihale Tudor Tabacu și Vasilescu C[onstan]tin.

Exigența profesorilor creștea pe măsură ce sporea și afluența elevilor spre gimnaziu. În 1894, în clasa I se înscriseră – împreună cu cei repetenți – 90 de elevi, în timp ce erau disponibile 62 [de] locuri. Fiind singura școală secundară din județ, se cerea o școală sucursală (divizionară), dar nu se aproba (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 26 / 1894, f. 27).

În acest timp, necuviințele și neorânduilele elevilor nu au limite și iau diverse forme: furturi, tăieri de nasturi de la mantale, bătaie în recreație, falsificări de note, un elev încearcă să împuște un profesor.

Mutarea directorului Crainic ca profesor la gimnaziul din Craiova din septembrie 1896 s-a făcut tot în urma unor reclamații pentru bătaia elevilor (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 249 / 1896, f. 4-9).

Credem că nu putem zugrăvi mai fidel comportarea directorului Crainic față de elevi, decât redând mărturiile unor foști elevi ai săi – nu cei

care rămâneau repetenți ci din cei care au ilustrat gimnaziul din Slatina în primele serii.

Începem cu generalul Gh. Ditianu [?] (seria [de] absolvenți 1889), care spune despre directorul Crainic:

„Aproape în fiecare seară, directorul trecea prin toate străzile orașului și toți elevii întâlniți erau ascultați a doua zi la școală. Vai de cel ce n-ar fi știut, căci jobenul sau pălăria directorului se făcea praf pe el. Aceasta nu pornind din răutate, ci din tot sufletul lui, măhnit că găsea un elev care să nu fi învățat lecția și din dorința ce avea ca fiecare elev să iasă un om folositor neamului românesc...

„Nu e deal, nu e vale, nu e colț din Slatina și împrejurimi (pădurile de la Strihareț și Valea Viilor) care să nu amintească de acest mare om”, încheie mărturiile Ditianu Gh.

Un tablou mai cuprinzător – un adevărat portret fizic și moral al directorului Crainic – se întâlnește în gazeta din Slatina *Vremea nouă* din 1 martie 1934 intitulat „Cîteva amintiri”, din păcate fără numele autorului (în mai 1934 a fost serbarea semicentenarului). | 53 || 54 |

Fiindcă n-a fost inclus în anuarele liceului [„]Radu Greceanu[”] din 1934-1937 – ultimii ani de apariție – poate fiindcă venea în contrast cu opiniile coordonatorului acestor anuare – Traian Biju, care vorbește de „severitate excesivă” la Crainic, sub influența prof. Iuliu Moisil, participant la semicentenar (stins din viață în 1947) îl redăm noi aici, ca o piesă ce nu poate lipsi din cronica liceului [„]Radu Greceanu[”]. | Conceput ca un serial (necontinuat, însă), textul începe cu partea I: *A. Crainic*:

„În anul 1900 cînd am intrat în clasa I de gimnaziu, A. Crainic era director și profesor de romînă. Începuse să încărunească. Era un om scund, dar bine legat. Fruntea mare și un început de chelie îi dau înfățișare de cărturar adevărat iar sub sprîncenele stufoase luceau doi ochi plini de *intelligență și bunătate. Era sever și drept cu toți elevii. Pe fiul lui, Grigore* care era coleg cu mine – îl trata ca și pe ceilalți elevi, ba poate mai sever și niciodată noi copiii, nu am avut prilej măcar să bănuim că fiul directorului este altceva decît tot un școlar ca noi.

„La începutul anului școlar, aproape în fiecare recreație, Crainic venea în curte, în mijlocul elevilor. Stătea mai ales printre elevii noi din clasa I, se uita la jocurile lor, îi punea să se ia la trîntă și uneori, cînd era bine dispus, se apuca să se lupte cu cel mai tare.

„Bănuiesc că atunci, la începutul anului școlar, Crainic venea printre elevii *noui și mici mai mult ca să-i apere de cei mari. Căci pe vremea aceea erau în clasa IV niște vlăjgani cît toate zilele, oameni amînați de cîte două-trei ori de la armată, unii însurați ori cu amante și copii, cunoscuți de tot orașul.

„Și bobocii – elevii noi – sufereau cumplit din partea lor. Crainic însă nu știa multe. Când îi prindea că nu ne lasă în pace, ori că nu știu lecția, ori cine nu știe ce, îi chema la cancelarie.

„Era servitor la gimnaziu un ungurean înalt cu mustață firoasă. Ungureanul lua pe elev în cârcă și Crainic îl ardea cu biciul de piele, de auzeam din curte urletele de durere.

„După Crăciun a început să ne ducă și pe noi din clasa I la ungurean.

| 54 || 55 |

„Metoda de predare a lui Crainic era foarte simplă. În prima jumătate de oră asculta, în a doua jumătate explica lecția viitoare. De obicei pune pe un elev să citească și prin întrebări și răspunsuri lămurea toate regulile de gramatică și sintaxă.

„De la el *eșiam cu lecția învățată.

„În fiecare săptămână ne da o compoziție acasă. Notele le pune pe cerneală roșie... cerea în caiete [ca] elevii să *puie *sugători.

„...Așa era Crainic, *ca un părinte*, bun și înțelegător, drept, sever când trebuia. Parcă îl văd și acum cum ridica de zulufi pe câte un elev mai îndărătnic, ori îi ardea câteva scatoalce și îi spunea cu accentul lui ardelenesc:

„Tătine-tău muncește, ca să te ție aici, păcătosule. Dacă tu îi măninci pîinea degeaba ești ca un hoț care îi furi munca” (*Vremea nouă*, Slatina, 1 martie 1934).

c. *August[in] S. Crainic a ctitorit | gimnaziul din Slatina
precum alt transilvănean – George Ardeleanu –
a ctitorit înaintea lui învățăturile începătoare*

Precum G. Ardeleanu, A. Crainic era fiu de preot, făcuse studiile liceale la Blaj, iar pe cele universitare la București, unde își ia licența în litere, istorie și filosofie, în anul 1893 cu teza *Gracchii și reformele lor*, lucrare apărută la Slatina în *1891 în tipografia C. Constantinescu.

Era născut în 22 mai 1857 în comuna Urișul de jos, lângă Reghinul săsesc. | Din octombrie 1883 lucrează la Arhivele Statului în calitate de copist caligraf, iar din 7 septembrie 1884 e numit profesor suplinitor la gimnaziul real din Slatina, de partea literară | Își ia capacitatea la examenul din 1899/1900 în specialitatea limba germană, al X-lea cu 7,91 (*Monitorul Oficial* [din] 16 februarie 1901). | A condus gimnaziul [din] Slatina în condițiile grele ale începutului, luptând atât cu fluctuația suplinitorilor, cât și cu indisciplina unor categorii de școlari. | 55 || 56 | | Mutat la Craiova la 1 septembrie 1896, revine ca profesor pe 1 septembrie 1898, iar din 1

septembrie 1900 preia din nou funcția de director de la N. Em. Teohari, căruia îi precedase în 1896 – acesta trecând la liceul din Pitești.

La Slatina Crainic nu mai stă decât până în septembrie 1902 când – prin desființarea gimnaziului – părăsește definitiv Slatina, transferându-se la gimnaziul din T[âr]gu Jiu. La 1 ianuarie 1914 preia direcția acestui gimnaziu de la Tiberiu Popescu, mobilizat. | La 1 noiembrie 1916 pleacă cu alți profesori în refugiu în Moldova, unde stă până la 1 septembrie 1918, când se întoarce și preia direcția gimnaziului „Tudor Vladimirescu”, până la 7 iulie 1919, când se pensionează. | A. Crainic se stinge din viață la Tg. Jiu în dimineața zilei de 26 decembrie 1923, într-o casușă modestă, după o boală *îndelungă.

În 1906, A. Crainic tipărește la Tg. Jiu periodicul *Paza neamului* cu primul număr în iunie, dar nu reușește să scoată decât 5 numere (apărea de două ori pe lună și din 9 iulie o dată pe săptămână).

La Tg. Jiu, A. Crainic e obiectul unei campanii duse împotriva sa de Ștefan Bobancu în periodicele *Românismul* și *Unirea neamului* din 1914.

d. A. S. Crainic și Al. Papiu-Ilarian (1827-1878)

A. Crainic a descoperit și publicat integral lucrarea marelui revoluționar și istoric al Transilvaniei și om de stat român – „Memorandul din 1860” în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie (R.I.A.F.)* din 1882, al cărui director era G[rigore] Tocilescu. | A. Crainic mărturisește că găsisse memorandumul printre hârtiile care formau corespondența privată, netrecută în inventarul cumpărat de Academia Română în 1878 – anul morții lui Al. Papiu-Ilarian.

Tot Crainic, în septembrie 1893, dăruiește Academiei Române (fond V[asile] A[lexandrescu-] Urechia) diploma lui [Papiu-] Ilarian, obținută la liceul juridic din Cluj la 5 iulie 1847 (*Analele Academiei Române, seria II*, tom 16: *Administrative și *Desbateri istorice*, 1894, f. [= p.] 20). Biograful lui Al. | 56 || 57 | Papiu-Ilarian, îl consideră pe A. S. Crainic, „prietenu și tovarășul de o viață al lui Al. Papiu-Ilarian” (Albu *Corneliu, *Al. Papiu-Ilarian*, 1977, p. 263).

e. August S. Crainic în memoria liceelor din Slatina și Tg. Jiu

La Tg. Jiu, unde își găsește sfârșitul, în afara ceremoniei de doliu cu suspendarea cursurilor liceului două ore și jumătate, la vestirea morții, și o jumătate [de] zi în *ziua înmormântării (*26-28 decembrie 1923) la care au participat elevii și corpul didactic al liceului – deși trecuseră patru ani de la

pensionare – și în afara panegiricelor de rigoare în anuarul liceului se publică un necrolog de prof. Al. Mihuleț.

În anul următor, în 7 iunie 1924, în prezența familiei defunctului, a corpului didactic, a elevilor, autorităților civile și militare, a avut loc la liceul „Tudor Vladimirescu” dezvelirea *plăcii comemorative*, în care sunt săpate numele celor trei profesori ai liceului care s-au jertfit pentru întregirea neamului și *pentru cultură națională*: Tiberiu Popescu și Stelian Sterescu, căzuți în război, și August Crainic, „decedat în căsuța lui la patru ani de la pensie și 35 [de] ani de apostolat în învățământul secundar”. Cu acest prilej doi elevi merituoși, promovați cu laudă I, au dezvelit placa, iar profesorului I. I. Căprărescu a omagiat pe cei trei apostoli ai neamului.

Peste 10 ani în *Anuarul* liceului din Tg. Jiu se publică „in memoriam”, semnată de „un fost coleg” pentru 5 profesori cărora li se dau și fotografiile, din care doi căzuți pe altarul patriei: Tiberiu Popescu și Stelian Sterescu, și trei «căzuți» la postul datoriei”: A. Crainic, stins acasă în 1923, împăcat că a trăit să-și vadă visul dezrobirii naționale, pe care l-a dăruit ca ardelean, Liviu C. Popa Radu și Ion Rizu.

E cu totul surprinzătoare nota „din trecutul liceului” nesemnată din anuarul liceului „T. Vladimirescu” 1937/[19]38, prin care e trecut și Augustin Crainic printre cei care și-au dat viața ca tribut în 1916/[19]17, notiță care a mai provocat și alte inadvertențe și erori în alte lucrări. | 57 || 58 |

Din partea liceului „Radu Greceanu” la înmormântarea fostului său ctitor n-a participat nimeni în 28 decembrie 1923 și nu s-a publicat vreo notă sau necrolog în anuarul pe 1923/[19]24 la dispariția fostului director vreme de 14 ani și profesor 16 ani. Asta cu atât mai mult cu cât directorul liceului „Radu Greceanu” în acel timp era tot un *transilvănean (bănățean).

În anul următor, la 1 mai 1925, cu prilejul jubileului de 40 [de] ani ai liceului, la Slatina participă și unul din cei doi băieți ai fostului *prim-director: Virgil A. Crainic, ca invitat, dar nici o notă în anuarul liceului. | La solemnitate un fost elev – generalul Jitianu Gh. – proslăvește memoria lui A. Crainic, amintind de monumentul de la mormântul lui din Tg. Jiu, menit a perpetua memoria lui Crainic: „Nu e recunoștință mai mare decât ca el să fie veșnic în incinta sau în fața localului liceului” (*Anuarul Liceului „Radu Greceanu”*, 1924/[19]25, p. 13, 21, 29). | Cei prezenți la jubileul de 40 de ani s-au înscris în „cartea de aur” a liceului de unde s-a urcat în clasa III, unde a fost expus portretul defunctului A. Crainic, „fost profesor și al doilea director al gimnaziului real” participând și familia prin doamna Crainic cu cei doi fii ai săi: Virgil și Grigore.

Mai trec zece ani și la jubileul de 50 de ani – semicentenarul din mai 1934 – foștii elevi vorbesc de „vremurile de strălucire din timpul

directoratului lui A. Crainic”. | Același strălucit fost elev, generalul G. Jitianu, își precizează dorința exprimată în 1925, propunând ca „neuitatului A. Crainic să i se ridice un bust de bronz” care să rămână veșnic la liceu, a cărei dezvelire să se facă peste un an, la 1 mai 1935, când liceul își va serba atunci patronul. | În apelul către foști[i] elevi ai gimnaziului și liceului „Radu Greceanu”, directorul Traian Biju cere ca depunerile să se facă pe adresa liceului pentru „bustul [lui] Augustin Crainic” *vajnic prim-director* al gimnaziului real (*Anuarul Liceului „Radu Greceanu”, 1933-[19]35*, f. [= p.] 39, 129-130).

În 1934 se strânseseră pentru bustul [lui] A. Crainic 10.650 lei, din care N. Diaconescu donase 1.000 lei, Jitianu Gh. 300 și Traian Biju 100 lei. | În mai 1936 bustul nu se realizase și anuarele redactate de directorul Biju nu[-l] mai aminteau. Nu se mai spune nici ce s-a făcut cu banii strânși.

„Un bust al lui Crainic” se publica și în *Vremea nouă* din 15 iulie 1934.

Bustul – cel puțin – al celor doi apostoli blăjeni – G. Ardeleanu și A. S. Crainic – rămâne pentru olteni o mare datorie de recunoștință. | 59 || 60 |

3. Neculai E. Teohari

(septembrie 1896 - 13 septembrie 1900)

Moldovean, din Iași, născut în 3 noiembrie 1865, obține în 1894 licența în matematici de universitatea ieșeană și cu data de 1 septembrie același an e numit profesor de matematici la gimnaziul din Câmpulung-Muscel – înființat în 1892, preluând și direcția școlii.

Înainte de a-și lua licența, ca absolvent al facultății de matematici, era numit suplinitor la seminarul Curtea de Argeș, în septembrie 1891, având familia la Focșani (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 90 e / 1891, vol. 3, p. [= f.] 173).

Și mai înainte, în 1889, ca absolvent a doi ani la matematică, cerea suplinire pentru partea științifică la liceul din Iași, clasa II divizionară, clasă ce nu s-a înființat (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 4862 / 1889, f. 129).

După doi ani, la gimnaziul din Câmpulung-Muscel – director – trece la gimnaziul „Radu Greceanu” [din] Slatina la 1 septembrie 1896 și e numit director în locul lui A. Crainic, transferat la gimnaziul din Craiova.

În martie 1897, directorul Teohari organizează în sala de gimnastică „o producție” – un *concert – cu distribuie de haine și toate cele necesare la 30 [de] elevi săraci. | La această „producție literară” institutorul G[eorge] Poboran ținea o conferință literară privind istoricul școlilor din Slatina, lucrare pe care a și publicat-o.

Sala de gimnastică a servit întotdeauna și pentru astfel de producții culturale școlare (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 148 / 1897, f. 38).

În același an are și *prima serbare pentru ziua de 10 Mai* – primul 10 Mai școlar.

Printr-o circulară din 2 aprilie 1897 ministrul Spiru Haret comunica tuturor școlilor de toate gradele din țară, că pentru a se stabili și la noi – ca și în alte țări – obiceiul *serbărilor patriotice pentru școli*, ziua de 10 mai – începând cu acest an – se instituie ca zi de serbare națională, în această zi aniversându-se *Întronarea Regelui, proclamarea independenței țării urmărită de patru secole și proclamarea Regatului. Haret nu impune și nici nu recomandă program, dar evidențiază pelerinajele la locuri istorice, conferințe, cântece, orice mijloc va fi binevenit pentru realizarea țintei acestei serbări. | 60 || 61 |

Au urmat rapoartele directorilor de școli secundare și primare din țară privitoare la organizarea acestei serbări școlare, iar în 24 mai 1897 s-a oficializat un decret regal cu instituirea zilei de 10 Mai ca zi de serbare școlară în toată țara.

La Slatina serbarea din 10 Mai 1897 s-a desfășurat după următorul program:

1. Scopul serbării, cuvântare ținută de directorul gimnaziului;
2. Imnul regal cântat de corul gimnaziului;
3. *Elementul ostășesc și cultural în istoria românilor*, conferință de prof. D. Vasiliu-Bacău, profesorul de istorie al gimnaziului;
4. *Deșteaptă-te Române*, cântat de corul gimnaziului;
5. *Influența poeziei și melodiei naționale la români* de I. St. Paulian, maestrul de muzică al gimnaziului;
6. *Bravi copii ai României*;
7. *Calea* [?] vitează;
8. *Oșteanul român*;
9. *Din Carpați și pân-la mare*, cântat de corul gimnaziului.

La serbare au asistat toate autoritățile, iar elevii însoțiți de profesori și un numeros public, *cu muzica regimentului în *cap*, au parcurs strada principală a orașului. În timpul parcursului, corul gimnaziului alterna cu muzica militară, intonând cântece patriotice. | Ajunși la grădina publică care se află în afara orașului s-a format o horă mare, parte din public amestecându-se cu elevii, iar la un moment dat, satisfacția generală a fost atât de mare, că publicul a izbucnit în aplauze. | A urmat întoarcerea la gimnaziu pe la orele 7 ½ p.m. unde directorul Teohari, mulțumind elevilor pentru ținuta lor cuviincioasă a declarat serbarea terminată în mijlocul unor nesfârșite urale (*Buletinul oficial al MCIP*, 15 iunie 1897, f. [= p.] 926-927.

| 61 || 62 |

Alte probleme școlare:

secretar, curs de meditații pentru elevi

În 15 mai 1897 directorul Teohari arată *ministerului că gimnaziul nu are secretar, fiind greu pentru el, că pe lângă cursuri și cancelarie, controlul mediilor la diferite obiecte din întreaga școală, care număra atunci 215 elevi (pe clase) și cerea ca sporul de salariu acordat înainte lui Ion Rizu, din reținerile suplinitorilor să fie împărțit la 2 elevi, care să țină *loc de secretar*, fiind în același timp și un ajutor pentru elevi. Propunerea nu a fost aprobată (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 148 / 1897, f. 42). A funcționat ca secretar profesorul V. Popovici, de germană.

Din aceeași preocupare pentru ajutorarea elevilor, directorul Teohari înștiința ministerul în 20 septembrie 1897 de organizarea unui *curs de meditație* de către profesori, seara, în localul gimnaziului, la care elevii lipsiți de mijloace, recomandați de diriginții claselor să fie primiți gratuit a-și pregăti lecțiile, iar elevii care dispun de mijloace și doresc să participe la meditații vor plăti 20 lei taxă lunară, pentru acoperirea cheltuielilor. | Propunerea a fost aprobată de ministrul Haret cu condiția ca numărul elevilor plători să nu treacă peste a treia parte din numărul total al elevilor admiși la *repetiții, iar măsura aceasta luat de minister să fie afișată spre cunoștința tuturor (Arh. St. București, [ds.] 148 / 1897, f. 50). | 62 || 63 |

Pe 18 mai 1905 el era însărcinat cu girarea afacerilor direcției liceului „I[on] C. Brătianu” (din) Pitești, în locul lui N. G. Dumitrescu, demisionat. Semna decizia ministrul *instrucției M[ihail] Vlădescu, din partea guvernului *conservator* (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 724 / 1905, f. 24).

La schimbarea guvernului, în 27 martie 1907, el informează ministerul că „pune la dispoziția Dvs. demisia mea din postul de director al acestui liceu” – la care noul ministru liberal Haret scria semnificativ: „*la dosar, fiind deja înlocuit*” întâi cu N. G. Dumitrescu, cel înlocuit și din 30 aprilie cu D. Ghimpa [?] (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1895 / 1907, f. 50 și 115).

La Pitești Teohari are și o intensă activitate extrașcolară.

La 15 septembrie 1907 (an I, nr. 1) apare *Gazeta *Conservatoare*, periodic lunar, „organ al partidului conservator din Argeș”, Teohari fiind redactor principal. „Cuvânt[ul] înainte” din primul număr e semnat de Teohari – o diatribă contra Partidului Liberal, vestind că în coloanele gazetei se vor analiza și discuta toate actele administrației privind comuna și județul, contra destrăbălării liberale ce se întindea peste tot. | Sub titlul „O infamie”, semnat de N. Em. Teohari, se denunțau schimbările de ore la profesorii de la liceul din Pitești, afirmând că „gestul d[omnului] ministru al *instrucției (Haret) nu-i face cinste nici lui, nici partidului”. | Teohari critică pe Vintilă Brătianu, pe prefectul N. Brînzeu – profesor de latină la

liceul din Pitești –, pe N. G. Dumitrescu, primar de Pitești și profesor de liceu. | În gazetă, Teohari dovedește o vervă gazetărească și atacă probleme vitale din politica și gospodărirea comunei Pitești: viața la Pitești, clubul militar și clubul Tinerimea, problema apei (studiul tehnic al lui Lindley) etc. | Această activitate extrașcolară partizană îi atrage „acuzatia de necuviințe față de Haret prin articole ireverențioase” dar inspectorul Ștefan C. Ion opinează că „nu e oportun să se ia vreo măsură disciplinară pentru a înveseli pe d[omnul] ministru Haret” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2081 / 1908, f. 280). | 63 || 64 | | Din *Gazeta Conservatoare* apar numai 10 numere (ultimul în 15 februarie 1908 ca „organ al partidului conservator democrat” în urma unirii cu fracțiunea lui Take Ionescu).

Spre sfârșitul carierei de profesor de matematici la liceul „I. C. Brătianu” din Pitești, N. Em. Teohari publică la editura Casei Școalelor două lucrări *literare: | *Lacuri, mări, oceane*, *1920 [= 1930], 152 pagini; | *Natura*, 1925, 62 pagini. | Prima lucrare, departe de a fi o carte de excursii turistice sau descrieri geografice, e o încercare de reflectare a lacurilor, mărilor și oceanelor în scrierilor literare. Cele o mie de lacuri ale Elveției sunt văzute prin scrierile lui [Jules] Michelet, Elena Văcărescu, [George Gordon] Byron, [Alphonse de] Lamartine, [Jean Jacques] Rousseau, [Richard] Wagner. | Lacurile engleze sunt redată după [Paul Charles Joseph] Bourget, iar cele italice [= italiene] după [Maurice] Barrêt, [Hyppolyte Adolphe] Taine, Gabriel Peur [?]. | La fel Marea Mediterană, viața mărilor, oceanul și munții. | Teohari încheie prima lucrare cu „poezia munților în literatura română” ([Al.] Vlahuță, I[on] Găvănescu[l] – 1908) și în cea franceză. | Cel de-al doilea studiu, *Natura* e la fel un lung discurs literar ce tratează *imposibilitatea naturii* (o încercare de analiză estetică – psihoestetica) scris în 1916 „natura și intuiția poetică”, folosind scriitori ca [H.A.] Taine, [Paul] Bourget, [Pierre] Loti și alții. | Sunt două lucrări care pot fi citite cu interes în special de elevii de curs secundar, găsind unele elemente de inspirație în domeniul compoziției literare.

Îmbinând preocupări literare și gazetărești cu funcția de profesor de matematici, N. Em. Teohari inevitabil și-a atras și critici, în special din partea părinților elevilor de la liceul piteștean. | A fost acuzat de părinții copiilor din clasele I-IV că se ocupă numai de versuri, poezii, discursuri, fiind caracterizat cu răutate „pseudoprofesor” sau inviolabil „filosof *brătienist” sau chiar „bufon[ul] publicului” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2213 / 1913, vol. I, f. 12-13).

A fost profesor până în anul 1920 inclusiv (*Monografia liceului Nicolae Bălcescu – 100 [de] ani de la înființare (1866-1966)* de prof. Nic[olae] Vlad și Tudor Popescu (editată de [liceul „]N. Bălcescu[“]), 1966). | 64 || 65 |

4. Gh. Micescu – directorul gimnaziului
în proces de desființare,
septembrie 1902 - 17 martie 1907

A urmat liceul „Sf. Petru și Pavel” din Ploiești, unde absolvă clasa VII-a liceală în 1885/[18]86, după ce în 1884, 8-10 octombrie cu un grup de elevi cerea „o mică variațiune de deal pentru culesul viilor” (1).

(1) Stoica Teodorescu, *Istoricul liceului „Sf. Petru și Pavel” din Ploiești. 75 [de] ani de la înființare, 1864-1939*, 1940, p. 117 și 356. În 1877, un Gh. Micescu e director la prefectura jud. Argeș ([Arh. St. Buc.], MCIP, [ds.] 3561 / 1877, f. 164 și urm.) În acest timp, Nicolae I. Micescu era profesor la liceul din Ploiești, de fizică-chimie (tatăl lui Istrate N. Micescu, profesorul de drept civil [de] la Facultatea de Drept din București, ministru de justiție, condamnat politic sub comunism. | Un Dim. Micescu a funcționat [ca] profesor la școala Ionașcu în dec. 1854 apr. 1858 în locul lui Nae Șerbănescu în 1858 trece la Pitești și în locul lui din Slatina vine N. Tipei ([Arh. St. Buc.], MCIP, [ds.] 679 / 1868, f. *1019).

Absolvent al Facultății de Litere din București, a fost numit profesor suplitor la catedrele de istorie și geografie de la gimnaziul „Dinicu Golescu” din Câmpulung-Muscel în 1896 și de aici trece prin transfer la 1 septembrie 1899 la gimnaziul „Radu Greceanu”.

Preia direcția gimnaziului din Slatina în septembrie 1920 de la A. Crainic, conducând un gimnaziu în proces permanent de desființare și reînființare. Predarea-preluarea zestrei și arhivei gimnaziului s-a făcut în regulă cu inventar (*Buletinul oficial MCIP*, 1 octombrie 1896; Arh. St. București, MCIP, [ds.] 170 / 1902, f. 16-19). | **65 || 66** |

Din cei 12 profesori și maiștri în septembrie 1901 pentru 3 clase (clasa I fiind desființată) în anul școlar 1902/1903, gimnaziul are numai clasele III-IV și doar 5 profesori: | [1.] Gh. Micescu – religie, istorie, latină, geografie, instrucție civică; | [2.] A. S. André – franceză; | [3.] Dionisie Olinescu – română, geografie, germană; | [4.] I. Leoveanu – muzică; | [5.] Ștefan Orășanu – matematici | și se consideră ca și desființat de către orășeni (Ibidem, [ds.] 170 / 1920 [1902?]; [ds.] 606 / 1903). | În anul următor 1903/1904, numai pentru clasa IV rămân 3 profesori: Gh. Micescu, D. Olinescu și Șt. Orășanu (Ibidem, [ds.] 606 / 1903 și [ds.] 1443 / 1904, f. 4). | August Saint André trece la gimnaziul din Caracal și Leoveanu la altă școală.

Cu 1 septembrie 1904, gimnaziul e desființat complet, urmând ca Gh. Micescu să predea totul în primire, conform invitației directorului liceului din Pitești, din 29 august 1904 (Ibidem, [ds.] 1443 / 1904, f. 7-8).

Fiindcă lucrurile cu predarea nu erau destul de clare, Micescu raportează din nou ministerului: | „În vedere că acest gimnaziu este desființat și în ziua de 29 curent (august) subsemnatul dau arhiva și celelalte obiecte ale școlii în primirea directorului liceului din Pitești” și cele plata unor cheltuieli făcute de el cu furnizorii. | Ministerul confirmă – dacă mai putea fi vreun dubiu – că „această școală se desființează cu data de 1 septembrie a.c. (1904), dînd totul în primire pe ziua de 29 august, conform *invitația [= invitației] direcției liceului din Pitești” (Ibidem). | Aceste acte de predare-primire la liceul din Pitești nu sunt la dosar (Ibidem).

Grave acte de indisciplină școlară în Slatina – cazul Magnificentus T.

Deși prelua conducerea unui gimnaziu supus desființării, Micescu întocmește în 1903 un regulament de ordine pentru elevi prin care deveneau obligatorii: | 66 || 67 | mersul la biserică; | salutul superiorilor de către inferiori; | interdicția de frecvența grădinile publice fără bilețel, oprirea fumatului.

Elevii urmau să poarte grade până la sergent. Micescu cere prefectului de Olt să dea ordin poliției locale să ajute direcția gimnaziului a descoperi elevii care contravin regulamentului școlar și care intră în localuri.

În oraș, un comerciant de băuturi spirtoase, în stabilimentul său, în timpul nopții făcea „complecturi” (concerte cu dans) și primea elevi de gimnaziu și eleve de la școala profesională. Micescu cere închiderea localului.

În acest moment – de necrezut – au loc abateri ale unor elevi de la disciplina școlară. | Un elev din Piatra-Olt din clasa III – Alex. Florescu, fiul preotului Matei Popescu – încearcă să împuște pe valorosul profesor originar din Bucovina – Dionisie Olinescu – și tot atunci, o parte din elevii gimnaziului întocmesc și tipăresc un afiș pentru serbări în oaș în cinstea [lui] „Magnificentus Nicolescu T.” (Ibidem, și [ds.] 1903, f. 4-18). | Acesta nu era altul decât vărul viitorului mare pictor Marius Bunescu, Tudorică al lui Nicolae Zăbavă din Caracal, care plecase în America și se întorcea cu titlul de mai sus, aducând cu el șapte doctorate în științe și arte, diplome mari cu sigilii atârname în panglici, stabilindu-se în capitală, cu numele schimbat, supranumit „imperatorul artelor”, care a murit în 1944 la Caracal (Bunescu Marius, *Însemnări [ale] unui pictor*, Editura Meridiane, 1965, pag. 28-37).

Secolul 20 începea la Slatina în condiții puțin prielnice învățământului secundar. În acest climat, directorul Crainic a putut conduce gimnaziul [timp de] 14 ani. Martir.

La un corp didactic redus în 3 profesori (inclusiv directorul), funcționând în casă particulară în oraș, în str. Solomon (casele Elena C. Periețeanu), Gh. Micescu găsea că reducerea unui servitor din cei doi – operată de minister – la bugetul pe 1904/1905, nu era justă și obiect că dar cu un servitor nu va avea cine să sune clopoțelul la intrare și la ieșire, profesorii din clasă, fiind nevoiți, în același timp, să aducă zilnic câte 2 hârda[i]e cu apă pentru elevi din depărtare, | 67 || 68 | nefiind fântâni în apropiere. Totodată, directorul Micescu susținea că nu putea rămâne școala singură noaptea, fiind aparate și obiecte de valoare, iar în localul gimnaziului locuia și directorul (Bunescu, ibidem, [ds.] 1441 / 1904 [?]).

Din septembrie 1904 – nefiind clase – Gh. Micescu trece la gimnaziul din Alexandria, Dionisie Olinescu la gimnaziul [„]Ioniță Asan[”] din Caracal, iar Ștefan Orășanu în altă parte (*Anuar oficial MCIP*, pe 1905).

Despre Gh. Micescu, A. S. André, profesorul de franceză va spune că fugise cu concubina – soția primarului *CFR, Olaru Alex., care de asemenea se adresează ministerului cu o plângere în acest sens (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1524 / 1906, vol. II, f. 103).

Cum s-a relatat, în noiembrie 1905, ministerul aprobă reînființarea gimnaziului cu Gh. Micescu director, prof. G. Pascal, Ion Gallin, profesor de la Bacău, Șt. Corbeanu, urmând cu cheltuielile să fie suportate de comună și județ (Din august 1906, gimnaziul se muta în localul său propriu, împreună cu școala de meserii) Micescu preda istoria, latina și geografia (despre cum le preda, a se urmări partea privind profesorii); I. Gallin, româna și germana, G. Pascal, religia și caligrafia, A. S. André franceza, până în 20 aprilie 1906.

Din 1 septembrie 1906, la științe naturale și geografie e numit prof. Tiberiu Popescu, licențiat în științele naturale iar la germană Emil Cașolțeanu, dr. în *filozofie, elemente tinere de valoare.

În 15 martie 1907, Gh. Micescu e înlocuit cu T. I. Zamfirescu, profesor cu titlu provizoriu în baza art. 95 din legea învățământului secundar și superior din 1900 și 1901 (în baza vechimii), dar Micescu acuză partidul conservator, care în ajunul căderii de la putere a făcut un act ilegal, numind titular fără examen un nelicențiat. Ministrul revine, anulează numirea lui Zamfirescu la catedra de istorie, franceză și latină (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1727 / 1907, f. 130) dar înlocuiește și pe Gh. Micescu de la direcția gimnaziului pe 17 martie 1907 când însărcinează cu afacerile direcției pe prof. Tiberiu Popescu, deși Micescu recomandase pe prof. Șt. Corbeanu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1896 / 1907). | 68 || 69 |

5. Tiberiu Popescu
(17 martie - 6 aprilie 1907)

Preia [Tiberiu Popescu] direcția gimnaziului de la G. Micescu în timpul rășcoalelor țărănești, cu inventar în regulă (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1896 / 1907, f. 1214 [12-14?]).

Numai după cinci zile, în 22 martie 1907, deputații de Olt: dr. Stăncescu și Alex[andru] Iliescu – mari proprietari în județ – trimit Ministerului Justiției o telegramă că „profesorul de gimnaziu din Slatina, Popescu, e grav compromis în mișcările țărănești. După percheziția ce i s-a făcut, s-au găsit acte grave compromițătoare pentru rege și țară!”

În 23 martie 1907, procurorul general de la Craiova înștiința că profesorul Popescu e depus la tribunalul Olt, confirmându-se mandatul de arestare. | În 27 martie, afacerea e înaintată cauzei de *acuzare. | După ziarul *Adevărul*, în *26 martie 1907, se găsisse la Popescu o scrisoare în care el căuta să dovedească folele actualei forme de guvernământ, dorind numai o reformă a caracterelor clasei *diriguite, propunând soluții fără caracter revoluționar (Arh. St. București, Ministerul de Justiție, Direcția Judiciară, dosar 15 / 1907 și 19 / 1907).

Directorul gimnaziului, Tiberiu Popescu, era arestat, la Slatina împreună cu învățătorii Dumitru Georgescu, Păun Vlădescu, Atan[a]se Iliescu și preotul Carp Popescu (Titulești) în total din județul Olt fiind arestați și deținuți în arest 219 persoane (Arh. St. București, Ministerul de Justiție, [ds.] 15 / 1907, f. 20 și 108).

După eliberarea din arest – [fiind] găsit nevinovat – la 4 septembrie 1907, se transferă la gimnaziul „Tudor Vladimirescu” [din] Tg. Jiu și preia direcția [acestuia] între 20 aprilie 1909 și 1 mai 1914.

Născut în 13 septembrie 1880, în comuna Lupșa-Mehedinți, ca fiu de preot, el obține licența în științe naturale la Universitatea din București în 9 iulie 1903 și examenul de capacitate în 1904 și după ce e numit profesor suplinitor la gimnaziul din Piatra Neamț, se revine asupra acestei numiri și se numește, tot pe 1 septembrie 1906, profesor provizoriu [69 || 70] la gimnaziul din Slatina, unde din 17 martie 1907 preia și *direcția (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2239 / 1908, f. 52).

Inspectorul C. Kirițescu îl caracterizează [drept] „un eminent profesor și un excelent profesor, care face lecții metodice însoțite de experimentele ori demonstrațiile necesare; aduce întotdeauna material viu pentru lecțiile de botanică și zoologie, face dese excursii cu elevii prin vecinătatea orașului” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2433 / 1914 f. 30; [ds.] 3531 / 1915, f. 7).

Și la Tg. Jiu, Tiberiu Popescu a suferit din pricina localului care era împărțit în[tre] școli străine: școala de ceramică de ani de zile înainte de

1900, școala de notari din 1908 și școala de contabilitate, care se țineau amfiteatrul unde-și făcea el lecțiile de științele naturale (Arh. St. București, MCIP, *idem).

A căzut eroic în primele lupte din Carpații Gorjului în toamna anului 1916. | Nicolae Iorga i-a închinat frumoase rânduri în *Oameni *care au fost* („Tiberiu Popescu, omul și profesorul”, *Amicul Tinerimii*, 1937, nr. 4, februarie). | 70 || 71 |

6. Emil Cașolțeanu

(6 aprilie - 17 septembrie 1907)

*Transilvănean, născut în 26 noiembrie 1867 în comuna Pietroasa-Crișana, își ia licența în *drept la Universitatea din București în 1896 și în 1906 doctoratul în *filozofie la München. | A ocupat, la început, ca jurist funcții în justiție și administrație: subprefect (1897), interpret auxiliar în Ministerul de Externe (1900). | Intră apoi în învățământul secundar la 1 septembrie 1901 la liceu din Ploiești (1901), gimnaziul din Târgoviște (1901), gimnaziul din Roman (1902), gimnaziul din Tr. Măgurele (1902-1905).

În 1904 e și judecător la Podul-Turcului (Bacău) și vine în învățământul secundar la gimnaziul [din] Călărași (septembrie 1905), iar la 15 noiembrie 1906 trece la gimnaziul din Slatina (**Anuar oficial MCIP*, 1908) de unde cere concediu până în iunie 1907, pentru a-și tipări teza de doctor în *filozofie *Teoria fatalismului la Vasile Conta* (în germană) la Facultatea de Litere și *Filozofie din München, unde-și terminase studiile universitare și trebuia să-și tipărească teza (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1818 / 1906; [ds.] 1793 / 1907; [ds.] 2070 / 1907).

În august 1905, când era profesor suplinitor de limba germană [din] Tr. Măgurele, cerea să fie numit la gimnaziul din Târgoviște în locul lui H[enric] Sanielevici, trecut în altă parte, sau la Caracal sau Rm. Vâlcea. La Târgoviște funcționase doi ani și dorea să rămână tot acolo „pentru aer curat” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 582 / 1905, f. 275).

Revenind mai devreme din concediu de studii, în 6 aprilie 1907, în urma arestării directorului Tiberiu Popescu, e numit director al gimnaziului (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1793 / 1907; [ds.] 2070 / 1907).

Ca director, a vrut să soluționeze problema profesorului de religie și [a] comunicat ministrului în mai 1907 că N. T. Rădulescu, numit în 19 aprilie în această calitate – era și diacon la parohia Cotroceni în București și demisionase – neputând ocupa posturi în două orașe diferite – fapt pentru care însărcinase pe prof. N. Ionescu, *profesor de muzică*, să predea și religie. | 71 || 72 | Ministerul n-a fost de acord și a numit ca suplinitor pe prof.

Gh. Pascal – economist din Slatina cu parohie – ca profesor de religie și muzică. Pascal era absolvent și [de la] Facultatea de Teologie. | Prof. N. Ionescu era acuzat că e *incapabil e muzică*, neavând aptitudini pentru muzică – fie cel puțin orientală – și că a fost numit pentru chiverniseală. | La rândul său, prof. N. Ionescu se plânge ministerului că el a fost profesor de religie și muzică vocală la Slatina, până la numirea diac[onului] N. I. Rădulescu, care demisionând, cere să fie numit el, fiind din localitate (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1712 / 1907, f. 87-90). | Mai târziu, lucrurile s-au liniștit, cum se vede la partea din lucrare privind profesorii de religie.

A avut și directorul Cașolțeanu multe probleme cu localul gimnaziului și cu înființarea clasei comerciale. | Pe 1 septembrie 1907 se înființează și în Slatina clasa I comercială elementară și directorul Cașolțeanu scrie ministerului că cea mai mare parte din localul gimnaziului fiind ocupată de școala de meserii și de directorul ei, nu e loc pentru clasa I comercială, nici el ca director al gimnaziului neavând decât 2 camere. În afară de aceasta, nici materialul didactic, pupitre și alte lucruri necesare nu avea, iar servitor era numai unul. | Cașolțeanu propunea ca școala de meserii și directorul ei să ocupe aripa stângă, etajul de sus, cele 6-7 camere mari ce are ca locuință, dar să lase directorului gimnaziului cele de jos (3 camere și bucătărie etc.) din aripa stângă precum și o clasă tot din această aripă pentru clasa I comercială înființată (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907, f. 15). Propunerea a fost pusă la dosar, ministerul având alte planuri, dar Cașolțeanu revine pe 18 septembrie 1907, arătând că elevii în număr de 19 *înscrși la clasa comercială* s-au trecut în clasa I gimnazială, conform ordinului ministerului – și urmează înscrierile pentru gimnaziu. | 72 || 73 | Cere din camere pentru clasa I gimnazială și clasa I comercială, școala de meserii ocupând prea mult (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907, f. 18).

Directorul Cașolțeanu a *întocmit primul anuar al gimnaziului „Radul Greceanu” din Slatina pe anul școlar 1906 / 1907* în tipografia *societății, str. București [nr.] 16, Slatina (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907, f. 9). Acest anuar nu e menționat în anuarele de mai târziu, continuate de directorii Ion Lăzărescu, Tr[ai]an Biju, Gh. Vișoiu și Toma Vasilescu.

În timpul său, secretar al gimnaziului a fost profesorul Șt[efan] N. Corbeanu, profesor de matematici și științe naturale, iar gimnaziul *reînființat* în anul școlar 1905 / 1906 cu două clase (106 elevi), în anul școlar 1906/1907 are 3 clase (I, II și III) atingând 158 școlari: | clasa I – 60, | clasa II – 50, | clasa III – 32, | clasa IV – 16, situație pe care o înaintează ministerului urmașul său P. G. Munteanu, el funcționând până la 17 septembrie 1907, deoarece pe 1 septembrie 1907 era numit profesor

suplinitor la gimnaziul [din] Constanța, pentru germană și istorie (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1712 / 1907, f. 291).

În 17 septembrie 1907 el scrie ministerului că a plecat dar nu a avut cui să predea zestrea și arhiva gimnaziului, deoarece *C. I. Niculescu n-a vrut să primească* (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1896 / 1907, f. 71). | Peste două zile, în 19 septembrie *P. G. Munteanu era numit director, în locul lui C. I. Niculescu* (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1896 / 1907, f. 74).

După ce părăsise Slatina, Cașolțeanu e reclamat de prof. Gh. Pascal la minister că „fostul director și profesor a lăsat repetent pe fiul meu, ca răsbunare că din cauza lui a pierdut directoratul”. Inspectorul secundar [Iuliu] Valaori găsea că fiul lui Pascal rămăsese corigent nu numai la română, ci și la matematici, sfătuindu-l să repete clasa I, ceea ce a și acceptat, văzând că nu are dreptate (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907, f. 21).

De la gimnaziul din Constanța, Cașolțeanu trece la Călărași și în 1911 e la gimnaziul din Rm. Sărat, unde vroia să-și mute și familia. În 1912 ajunge din nou la Tr. Măgurele, dar cere mutarea la Rm. Vâlcea sau Tr. Severin „că toată familia a suferit de boli deosebite și toți medicii i-au recomandat schimbarea aerului” | 73 || 74 | (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2263 / 1911, f. 65; [ds.] 2757 / 1913, f. 81).

În 1913, în sfârșit, ajunge profesor de limba germană la gimnaziul „Al. Lahovary” din Rm. Vâlcea, unde va rămâne până la sfârșitul vieții, profesor titular de germană (în baza *vechimei).

„Era un profesor corect, metodic și sîrguincios”, îl califică inspectorul C. Kirițescu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3531 / 1915, f. 11).

În iulie 1906 era încă profesor la liceul din Rm. Vâlcea, dar era bolnav, suferind de o boală incurabilă (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 390 / 1926, f. 373; [ds.] 245 / 1926, f. 141).

De la E. Cașolțeanu – juristul – au rămas mai multe lucrări de drept tipărite interesante: | *Despre succesiuni neregulate în dreptul roman și dreptul privat roman*: teză de licență, București, 1896, 61 pag. | *Dreptul și procura execuției silite *LX 1881) cu modificarea legilor LXI-1908, VII-1912 și legea LV-1912 despre punerea în aplicație a procedurii civile*, în traducere cu adnotări și jurisprudențe, Cluj, 1923, 184 pag. | *Codul civil german, promulgat în 18 august 1896, pus în aplicare în ianuarie 1900*, tradus de E. Cașolțeanu, București, 1914, 449 p. – o ediție mai nouă se tipărește în editura Casa Școalelor, 1924; | *Contabilitatea dublă simplificată cu registrele sale, ce se trec în ele, conform legilor române*, Călărași, tipografia V. R. Brăcăcescu, 1906, 56 pag. | *Basiliu Conta's Theorie des Fatalismus: Inauguraldisertation*, München, 1907, 58 pag. | Și peste toate, ca o preocupare liberă, în afara studiilor de filozofie și drept, o lucrare de

gospodărie, utilă și azi: | *Cultura ciupercilor în 6 săptămîni*, București, 1908, 35 pag. | 74 || 75 |

7. Petru G. Munteanu

(19 septembrie 1907 - 29 septembrie 1908)

După cum s-a relatat, directorul Emil Cașolțeanu părăsește Slatina pe 17 septembrie 1907 și se justifică față de minister că nu a avut la cine să predea zestrea și arhiva, C. I. Niculescu refuzând să o rimească, iar de prof. N. Ionescu nici nu a fost discuție (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1896 / 1907, f. 71-79; *Anuarele liceului „Radu Greceanu”*, 1923/[19]24 și 1933-1935). | Surprinde ca atare, tabloul directorului din anuarele liceului (*Anuarele liceului „Radu Greceanu”*, 1923/[19]24 și 1933-1935), în care după Cașolțeanu, atât C. I. Niculescu cât și prof. N. Ionescu sunt trecuți ca suplinitori și giranți de director ([Ibid.]). | Peste două zile, în 19 septembrie 1907, P. G. Munteanu era numit director (*Anuarele liceului „Radu Greceanu”* 1923/[19]24 și 1933-1935).

Născut în 12 octombrie 1867 în Odobești-Putna, P. G. Munteanu își ia licența în teologie la București în 1900, având și studii de filologie *de la Freiburg. | Își începe activitatea profesorală la gimnaziul clasic de băieți din Rm. Sărat în anul 1891 – gimnaziul luând ființă în 15 septembrie 1889. A fost profesor aci între anii 1891-1905 și director din 27 februarie 1901 [până în] ianuarie 1905 (*Anuarul MCIP*, 1908 și 1910 și *Anuarul învățământului secundar*, 1924/[19]25).

P. G. Munteanu directorul, întocmește și publică anuarul gimnaziului de [la] 1907/1908 și trimite 20 [de] exemplare ministerului cu situația elevilor, când gimnaziul refăcuse cele 4 clase după încetarea activității în 1904/1905 și reînființarea din 1905/1906.

Se îngrijește și cu [= de] școala comercială elementară înființată de minister pe lângă gimnaziu, fiind înscriși 19 elevi.

În octombrie 1908, directorul P. G. Munteanu înaintează statul de plată pentru profesorul de contabilitate Gr[igore] Bălănescu de la școala elementară de comerț pe lunile septembrie-decembrie. | 75 || 76 |

Școala de comerț ținea de direcția învățământului profesional, spre deosebire de gimnazii, licee și școli secundare de fete, care țineau de direcția învățământului secundar (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907, f. 23; [dosare] 1110 și 1184 / 1908).

În mod deosebit P. G. Munteanu s-a îngrijit în august 1908 de înscrierile pentru școala comercială, pentru a spulbera orice suspiciune că nu depune zel în această privință și relatează ministerului acțiunile întreprinse de el în acest scop: | a comunicat primăriei și prefecturii ordinul

ministerului de înființare a școlii comerciale; | a afișat în toate librăriile din oraș și la ușa școlii condițiile de admitere, îndemnând părinții să-și înscrie copiii, la școala comercială, nu la gimnaziu, deși preoții și învățătorii cereau cu insistență înscrierea copiilor lor la gimnaziu. | Pe 15 septembrie 1908, clasa I comercială începuse cu 15 elevi, iar în 4 octombrie 1908 erau înscriși 24. Ministerul însuși îndemna pe orice părinte să înscrie copiii la școala comercială elementară, de unde „copilul putea [i]eși pregătit pentru a putea duce o existență independentă” (Arh. St. București, MCIP, [dosarele] 1737 / 1908 [și] 1184 / 1908).

*Din august 1908: gimnaziu de stat (clasele III-IV)
gimnaziu particular (clasele I-II)*

S-a relatat mai înainte că o nouă desființare amenința gimnaziul în august 1908, care a putut fi salvat de obligația luată de Alexandru Iliescu de a depune 10.000 lei pentru plata profesorilor de la clasele I-II.

Gimnaziul s-a menținut în buget[ul] ministerului numai cu clasele III-IV, celelalte două: *I-II fiind particulare*, funcționând încă [= însă] în același local al gimnaziului. | Din acest moment apare pe lângă gimnaziul de stat, *gimnaziul particular, separat, cu direcție proprie*.

Direcția gimnaziului particular o are prof. Ion R. Ionescu – omul de încredere al proprietarului Al. Iliescu care subvenționa gimnaziul particular (clasele I-II) și care da asentimentul pentru director și profesori (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1737 / 1908). | 76 || 77 |

P. G. Munteanu rămânea numai director pentru clasele bugetare III-IV. Un dualism care nu va dura mult. În 26 septembrie 1908, P. G. Munteanu cerea ministerului să i se comunice dacă elevii școlii de comerț din oraș au a purta șapcă reglementară pentru gimnaziu sau alt semn deosebitor al școlii, *la care ministerul comunica că cievii din clasa I comercială vor purta șapcă neagră și cu o stea brodată în față, în partea superioară* (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2467 / 1908, f. 1 și urm.) | Din 15 noiembrie 1908, școala comercială cerea și mașină de scris ([Ibid.]).

În septembrie 1908, P. G. Munteanu directorul gimnaziului de stat (clasele III-IV) cerea să predea franceza la gimnaziul particular (clasele I-II), condus de I. R. Ionescu (împuțernicitul lui Al. Iliescu). Ministerul nu aprobă această cerere a lui P. G. Munteanu, hotărând ca limba franceză la clasele I-II să se predea de profesorii Lazăr Lazea și I. R. Ionescu, din corpul de 7 profesori ai „gimnaziului particular”. | Această hotărâre va marca sfârșitul carierei directorului P. G. Munteanu la gimnaziul din Slatina. Din acest moment, numele său nu mai apare în statele de plată ale acestei școli.

Din 29 septembrie 1908 el e profesor de religie la seminarul de la Bistrița-Vâlcea, și după un an, din 15 iulie 1909 profesor de religie și română la liceul [„]Traian[”] din Tr. Severin (*Anuarul MCIP*, 1910, poziția *5386).

Fără nici un temei, în anuarele liceului „Radu Greceanu”, P. G. Munteanu apare director până la 1 septembrie 1909 (!?). | 77 || 78 |

[8.] *Ion R. Ionescu*

(septembrie 1908 - 6 ianuarie 1911) –

Prin plecarea lui P. G. Munteanu, Ion R. Ionescu rămâne singur director al ambelor gimnazii: de stat (clasele III și IV) și particular (clasele I și II).

Născut în iulie 1880 în comuna Tătaru-Brăila, bacalaureat în 1900, deține licențe în litere și *filozofie – secția istorică – la Universitatea [din] București, în 1905 și examenul de capacitate: română principal și drept și economie politică – secundar.

Și-a început activitatea ca suplinitor de limba română în octombrie 1906 la gimnaziul „Radu Greceanu”, dar își ia concediu pentru satisfacerea stagiului militar, de unde se *desconcentrează și se prezintă la post pe 12 martie 1907, primindu-l directorul gimnaziului Gh. Micescu. Cașolțeanu, în 10 septembrie 1907, îl numește secretar, dar ministerul nu aprobă.

Între timp e numit profesor provizoriu de română la gimnaziul din Fălticeni, de unde cere detașare la gimnaziu din Slatina și școala comercială de aici, în 31 august 1909. A fost o numire la Fălticeni și o detașare la Slatina *cu aceeași dată* 1. IX. *1909, formală, scriptică. Odată cu detașarea lui, ministrul [Spiru C.] Haret mai aprobă detașarea la Slatina și a profesorilor Lazăr Lazea de la *Pomîrla, de latină, I. Lăzărescu de la Dorohoi de științe fizico-naturale și igienă și Zarnea Teodor de la Tr. Severin de caligrafie și desen (*Anuar oficial MCIP*, 1908 și 1910; *Anuarul învățămîntului secundar*, 1924/[19]25; Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1885 / 1907, f. 2; [ds.] 1799 / 1909, f. 134).

În 30 aprilie 1908 își celebrează căsătoria, soția sa fiind profesoară la școala profesională de fete din Slatina (Arh. St. București, MCIP, [dosarele] 1818 / 1906 și 1793 / 1907).

Prin înființarea gimnaziului particular în anul școlar 1908/1909 cu clasele I-II – spre a se evita o nouă desființare a gimnaziului (a treia) – I. R. Ionescu e numit în august 1908 director al acestui gimnaziu, funcționând în paralel cu gimnaziul de stat, până la plecarea lui P. G. Munteanu, când rămâne unic director atât pentru gimnaziul bugetar, cât și pentru cel particular. | 78 || 79 |

Din august 1909, primăria Slatina cere ministerului ca pe lângă cele două clase ale gimnaziului particular (I-II) să funcționeze și clasa III-a, suportate din fondul de 25.000 lei prevăzut în bugetul primăriei până la [= în] aprilie 1910 (Arh. St. București, MCIP, [dosarele] 2070 / 1907 [și] 1896 / 1907).

Ținând cont de suma oferită de comună pentru realizarea dorințelor cetățenilor, Ministerul Instrucțiunii aprobă ca gimnaziul să funcționeze regulat, *cu începere de la 1 septembrie 1909*, urmând a se găsi local convenabil (Arh. St. București, MCIP, [dosarele] 2090 / 1908 și 2123 / 1911, f. 271), întrucât din octombrie 1908, gimnaziul era cazat a doua oară în oraș, în casele – de astă dată – ale Alexandrinei Urdăreanu, str. Hagiului [nr.] 4 (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1871 / 1909, f. 3).

Din fondul primăriei ministrul prevedea să înființeze și o cantină cu internat, pe lângă școala de meserii ce funcționa în localul propriu al gimnaziului – împreună cu școala profesională de fete. | Urma, deci, și funcționarea claselor III-IV pe lângă cele două (I-II) înființate în septembrie 1908, toate ca *gimnaziu particular* (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1871 / 1909, f. 10). | Se ridică din nou problema localului „convenabil” după expresia ministerului. | În 8 septembrie 1909, directorul Ion R. Ionescu arată că localul în care funcționează gimnaziul – o casă cu chirie – nu are loc pentru 4 clase, căci camerele sunt foarte mici și nu pot încăpea mai mult de 36 [de] elevi într-o cameră. | Cere mutarea în localul propriu al gimnaziului – de unde fusese evacuat și în care funcționa în schimb școala profesională de fete împreună cu școala de meserii. | În 12 septembrie 1909, ministrul Haret nici nu vrea să audă de așa ceva și cere ca *gimnaziul reînființat, fiind întreținut de comună*, urmează ca din fondul de întreținere să se închirieze o casă particulară pentru cele 4 clase (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1871 / 1909, f. 13-18).

Între timp, în martie 1909, comuna Slatina câștigase și procesul pentru averea din fondul *Varipati Ion* testat în 1868 „*pentru clase mai înalte ca primarele*”, adică gimnaziu (Arh. St. București, [ds.] 1871 / 1909, f. 14, 26).

| 79 || 80 |

În mai 1910, ministrul [Spiru] Haret cere primăriei Slatina să depună suma de 25.000 lei necesară pentru gimnaziul local. Primăria depusese banii la administrația Casei Școalelor.

În octombrie 1910 funcționa pe lângă gimnaziul complex cu 4 clase și *clasa V comercială de aplicație*, cu elevi trecuți în matricolele elevilor gimnaziului, ca școală secundară, clasa V fiind o clasă ce funcționa conform legii învățământului secundar.

Directorul Ion R. Ionescu – care semnează acum – directorul gimnaziului [„]Radu Greceanu[”] – nu doar al gimnaziului particular ca în

1908 și 1909 – întocmește două rânduri de state de plată pentru personalul didactic: | pentru gimnaziul [„]Radu Greceanu[”], inclusiv clasa V comercială de aplicație, și | pentru școala elementară de comerț [din] Slatina, fiecare cu profesorii proprii. (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1881 / 1910). | Clasa V comercială funcționa într-o sală mică disponibilă a școlii primare de băieți Ionașcu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2374 / 1910, f. 2 și urm.).

Pentru anul școlar 1910/[19]11, ministerul comunica direcției gimnaziului că va funcționa în continuare pe lângă gimnaziu o *clasă de aplicațiune* și deci e nevoie de un local mai mare, la care directorul I. R. Ionescu răspundea cu un raport mai dezvoltat decât cel din 1909, făcând și un scurt istoric:

„Azi (1 octombrie 1910) -- scrie I. R. Ionescu – gimnaziul funcționează într-o casă particulară, care nu are încăperi mari necesare gimnaziului – și mai mult – una din săli e ocupată *de clasa II a școlii elementare de comerț*. Anul acesta (1910/[19]11) clasa I cu 63 [de] elevi a funcționat într-o sală mai mare la școala Ionașcu de băieți.

„Gimnaziul nu funcționează în acest local din octombrie 1908, când fiind spre desființare și neavînd decît 2 clase: III-IV, a fost mutat din localul său propriu într-un local particular, mutîndu-se în localul gimnaziului școala profesională de fete din localitate.

„Anul acesta, la gimnaziu va fi nevoie de 6 săli de clasă: | 4 pentru cele 4 clase gimnaziale; | una pentru clasa III a școlii elementare de comerț (dintr-o clasă în 1907 crescuse la 3 clase elementare de comerț), și | una pentru clasa V de aplicație | 80 || 81 | și cum în acest local nu sunt decît 4 săli mai mari pentru clase – din care numai în 2 pot încăpea pînă la 40 [de] elevi – se cere ca gimnaziul să fie mutat în vechiul său local, unde sălile sunt mult mai mari și unde ar fi loc pentru toate cele 6 clase”.

Nici de această dată ministrul Haret nu aprobă sub nici un motiv mutarea gimnaziului în vechiul său local, pe motivul devenit stereotip – că *actualul gimnaziu e întreținut de minister din anumite fonduri depuse de comuna Slatina* la Casa Școalelor. Să se ceară directorului școlii Ionașcu 2 săli de clasă în plus sau altă casă (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2250 / 1911, f. 1).

Din ianuarie 1911, Ion R. Ionescu e trecut la liceul din Craiova, unde *dealtfel figura ca titular și doar detașat la gimnaziul din Slatina, predând din cauza localului gimnaziului [din] Slatina și toate problemele noului director *Ion Lăzărescu*, care lua în primire cu inventar. Prin trecerea lui la Craiova, la Slatina, urmă prof. I. Gelep, care ulterior va fi schimbat cu Al. Papilian la școala comercială a Craiovei.

Legat de Slatina prin soție – profesoară la școala profesională de fete, I. R. Ionescu va continua să fie detașat la gimnaziul „Radu Greceanu” (1911-1914) ca profesor, unde-l găsește în 1914 inspectorul secundar I. S. Floru, care-l califică „bun” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2123 / 1911, f. 241; [ds.] 2530 / 1914, f. 233).

A fost mult timp directorul liceului „Carol I” din Craiova. | A încetat din viață în anul 1924 (*Anuarul liceului „Radu Greceanu”*, 1924). | **81** ||
82 |

9. Ion Lăzărescu

(1 ianuarie 1911 - noiembrie 1916,
octombrie 1918 - septembrie 1919)

Licențiat în științele fizico-naturale de la Universitatea [din] București în 1901, Ion Lăzărescu e născut în comuna *Gurgu[i]jeți – județul Brăila, în 26 aprilie 1870.

Începe activitatea didactică ca profesor suplinitor la gimnaziul din Alexandria (15 septembrie 1898), trece succesiv la gimnaziul din Fălticeni (1900), Caracal (1904), liceul din Botoșani (1 septembrie 1906), Bacău (17 septembrie 1906), gimnaziul din Tecuci (1 octombrie 1907), pentru ca la 15 decembrie 1907 să fie numit profesor suplinitor la catedra de științe fizico-naturale și igienă la gimnaziul [din] Slatina, în locul lui C. I. Niculescu, numit titular la Tecuci. Din 1 ianuarie 1908, Lăzărescu și Niculescu se detașează unul în locul altuia până la sfârșitul anului școlar (*Anuarul MCIP*, 1908 și 1910; Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1712 / 1907, f. 199, 312-313, 427). | La 15 noiembrie 1908 e secretarul gimnaziului [din] Slatina sub directorul P. G. Munteanu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1184 / 1908, f. 16).

La 1 ianuarie 1911 e numit director al gimnaziului [din] Slatina în locul lui I. R. Ionescu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1799 / 1909).

În acest timp, gimnaziul era în continuare atât în sarcina statului, cât și a orașului, care acorda subvenție la administrația Casei Școalelor până la 1 septembrie 1912 (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2422 / 1911; [ds.] 2263 / 1911, f. 5). | Clasa V comercială de aplicație și școala comercială elementară funcționau alipite de gimnaziu. | **82** || **83** |

Redresarea situației gimnaziului începe să se afirme. În iulie 1911, școala profesională de fete evacuează localul gimnaziului, mutându-se în oraș, în casele *Alexandrina Urdăreanu, cu 3.500 lei pe ani, în locul gimnaziului, care, în sfârșit, revine definitiv în propriul său local, construit de stat în acest scop (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2261 / 1911).

Mulțumit că odiseea gimnaziului lua sfârșit, prin revenirea la vatra sa, Ion Lăzărescu atacă conviețuirea cu școala de meserii și în 1912 cere ca *grădinița cu pomi dintre cele două școli să fie atribuită gimnaziului, fiind de folos elevilor în orele de botanică, ceea ce ministerul aprobă (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1881 / 1910, f. 2; [ds.] 1804 / 1910, f. 11).

În iulie 1911, directorul Lăzărescu întocmește și tipărește *anuarul gimnaziului și al școlii elementare de comerț* pe anul școlar 1910/[19]11, din care trimite ministerului 20 exemplare care s-au păstrat, spre deosebire de cele întocmite de E. Cașolțeanu și P. G. Munteanu. I. R. Ionescu nu a întocmit anuar pentru anul școlar 1909/1910 (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2250 / 1911, f. 7).

În anul școlar următor -- 1912/1913 -- are loc un moment important în evoluția gimnaziului: trecerea în întregime a gimnaziului în seama bugetului statului, încetând plata personalului didactic și administrativ pe două rânduri de state: din bugetul Ministerului *Instrucției și din fondul primăriei depus la Casa Școalelor (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2803 / 1912).

Profesorii care în mod obișnuit făceau cursuri la *școala comercială* părăsesc Slatina (St. Goras, I. Zamfirescu, I. Lupu, I. Nisipeanu etc. Părăsesc Slatina) și apar nume noi de profesori care vor face epocă în învățământul slătinean (Daniel Mirodot, Traian Biju) (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1392 / 1912, f. 1).

În 27 iunie 1911, Lăzărescu inaugurează practica excursiilor cu profesorii și elevii -- făcând o excursie pe Valea Jiului, lăsând suplinitor pe prof. N. Ionescu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2261 / 1911, f. 93).

În 1912, inspectorul secundar I. S. Floru îl întâlnește cu un mare număr de elevi pe valea Argeșului, în excursie științifică. | 83 || 84 |

Raportul privind mersul școlii pe anul 1912/1913

În primul rând, în acest raport al său către Ministerul Instrucțiunii subliniază că localul gimnaziului – din cauza școlii de meserii – e lipsit de amfiteatru, laborator, sală de desen, sală de gimnastică, toate ocupate de această școală. | Se scoate în evidență că lecțiile gimnaziului sunt tulburate de zgomotul mare de la atelierele de meserii, sperând în reacția pozitivă a ministerului, dar în zadar. | Despre elevi, directorul raporta că – în lipsă de internat – în majoritate proveniți din județul Olt și județele vecine, locuiau la gazde sărace, plătind 10-20 lei pe lună, neputându-se oferi nimic, aducându-și tot de acasă. | Era nevoie acută de internat – sublinia directorul (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2258 / 1912, f. 3; [dosarele] 2447 / 1912, 3089 / 1913).

Menționăm că tot sub directoratul său s-a înființat pentru prima dată un internat, pe lângă liceu, în 1915, pentru întreținerea a 25 [de] bursieri, fii de săteni săraci din județul Olt, în casele și cu întreținerea proprietarului Alexandru Iliescu, director al internatului fiind prof. Daniel Mirodot. În 1916 internatul a fost evacuat spre a urma armata în refugiu, iar la întoarcerea nu s-a mai găsit nimic din internat. Între timp, localul a fost spital, întâi românesc, apoi german, iar mai târziu va fi din nou internat (Arh. St. București, MCIP, [dosarele] 2258 / 1912, 2447 / 1912).

De la început, directorul a fost riguros cu prezența profesorilor la orele de curs. În lista întocmită de el pentru anul 1912/1913 se găsesc profesorii cu cele mai multe absențe (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2163 / 1911):

[1.] prof. Traian Biju	geografie	61 [de] absențe
[2.] prof. Florea Stoenescu	franceză	44 [de] absențe
[3.] prof. Daniel Mirodot	istorie	21 [de] absențe

Instalații de lumină electrică și apă în localul gimnaziului

Locuind în clădirea școlii, directorul procura în 1912 lemne de foc, pentru încălzirea sălilor gimnaziului: 120 mc x 8,75 lei mc. (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2897 / 1913, f. 21-23). | **84 || 85** |

În orașul Slatina, în anul 1912, se instalase o uzină pentru iluminarea orașului cu electricitate și alimentare cu apă potabilă. | Din 1913, școala de meserii cere ministerului aprobare pentru a se executa instalația de lumină

electrică, în locul lămpilor cu petrol. Apa se aducea de elevi sau servitori cu gălețile de la puțuri și cișmele din oraș. | În 1911 se executase un puț în curtea gimnaziului. Iluminatul cu lămpile de petrol, suspendate de pereți sau de mână, era insuficient, neigienic și nu oferea siguranță. Sticlele plesneau și se spărgeau. La cerere se anexa un plan, deviz și un memoriu pentru execuție lucrării de electrificare a localului gimnaziului ([Arh. St. Buc.], Casa Școalelor, [ds.] 227 / 1919, f. 1). | În același an, martie 1913, directorul Lăzărescu înaintează ministerul două devize pentru instalarea apei în gimnaziu, arătând că potrivit regulamentelor, fie[car]e clădire trebuie să-și instaleze de apă (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2891 / 1913, f. 21).

Apreciat prea scump, în anul următor – 1914 – directorul revine cu alte prețuri, dar tot fără succes, ministrul cerând reducerea de la 2.200 lei la 1.700 lei – urmând a se căuta un instalator care să execute lucrarea la acest preț. | În 1914 și celelalte școli din Slatina cereau instalație de apă și canal (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3018 / 1912).

Era în vigoare legea din 21 aprilie 1908 cu regulamentul din 20 august 1908, conform căreia, comunele urbane erau în drept să efectueze lucrările de canalizare și apă, în interesul igienei și salubrității, iar primăriile somau școlile și alte instituții să execute aceste lucrări.

În anul 1914, inspectorul I. S. Floru găsea că „localul e îngrijit, însă latrinele, ca la toate școlile inspectate, sunt murdare, căci orașul nu are apă introdusă, nici canalizare” (1)

(1) Lista uzinelor electrice [după] Sergiu Pașcanu: *Industria uzinelor electrice din România*, 1929. Primele uzine electrice | **85** || **86** | în România: București (Abator comunal, Grozăvești și Monctăria Statului), 1888-1890; Timișoara, 1890; Craiova, 1896; Ploiești, 1896; Alexandria, Tg. Jiu, Rm. Vâlcea, 1906; Tr. Severin, 1907; Caracal, 1909; Drăgășani, 1910; Tr. Măgurele, 1910; Câmpulung Muscel, 1911; Pitești, 1912 etc.)

În anul 1916, racordul la apă la apă la conducta comună pentru școala de meserii și liceu era executat și se plăteau regulat taxele legale pentru racord și apoi pentru apă și gunoi (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3168 / 1916, f. 1) | **85** || **86** |

*Gimnaziul se transformă în liceu.
Refugiul profesorilor în Moldova*

Cu anul școlar 1914/1915, gimnaziul „Radu Greceanu” se transformă în liceu, luând-o înaintea altor gimnazii învecinate (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3415; [ds.] 3393 / 1915, f. 8).

Correspondența școlii cu adrese tipărite în tipografia J. M. Filimonescu – Slatina – purta noua titulatură, iar textele erau dactilografiate.

Despre raportul directorului care saluta acest eveniment am relatat la „etapele școlii”.

Personalul didactic, la această *dată, cuprindea următorii profesori și maiștri: [1.] ec[onom] Nic[olae] Ionescu – religie; | [2.] I. C. Nădejde – [limba] română – suplinat de Alex[andru] Cerbureanu; | [3.] Gh. Micescu – latină; | [4.] I. Stănculescu – franceză; | [5.] Aurel *Cetățianu – germană; | [6.] D[aniel] Mirodot – istorie, română cl. I și drept cl. IV; | [7.] Tr[ai]an Biju – geografie și științe naturale; | [8.] C. M. Glodaru – matematică; | [9.] I. Lăzărescu – *fizico-chimie și igienă; | [10.] Al[exandru] *Unicescu – desen și caligrafie; | [11.] Vasile Buică – muzică (Gh. Cucu din octombrie); | [12.] C. M. Ionescu – gimnastică (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3415 / 1914; [ds.] 3393 / 1915, f. 9).

Directoratul [lui] Ion Lăzărescu ține până în noiembrie 1916, când are loc retragerea armatelor române și refugiu profesorilor în Moldova. | În refugiu, prof. N[icolae] Ionescu a fost profesor la liceul din Vaslui și la spitalul *29; Gh. Ciontescu la prefectura Putna, secretar ajutor; Aurel Cetățianu la Galați, profesor de istorie și geografie la liceul „Vasile Alecsandri”; D[aniel] Mirodot în [județul] Tulcea la Chilia-Veche, director al coloniei școlare; C. M. Glodaru la liceul „Ferdinand” din Bacău; Emil Diaconescu la Botoșani (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 234 / 1918, f. 216 și urm, *210). | 86 || 87 |

După întreruperea din anul [școlar] 1916/1917, când liceul nu funcționează, în anul școlar 1917/1918 – director sub ocupația germană e I. Stănculescu iar secretar Gh. Popescu-Bragadiru. | În anul școlar 1918/1919, după reluarea cursurilor, direcția liceului o are tot Ion Lăzărescu, iar secretar I. Stănculescu, până la 1 septembrie 1919, când direcția o va prelua Tr[ai]an Biju („Anuarul liceului «Radu Greceanu»” în Anuar 1924 și Arh. St. București, MCIP, [ds.] 291 / 1919, f. 244 și urm; [ds.] 303 / 1919, f. 150).

*Directorul I. Lăzărescu
în lumina rapoartelor de inspecție*

În *anul 1914, inspectorul secundar I. S. Floru (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2530 / 1914, f. 178-180) aprecia că „directorul Ion Lăzărescu – de 4 ani director – se bucură de un bun renume în societate, stă în bune relații cu profesorii (afară de Traian Biju, profesor tânăr și cam iute, cu cunoștințe serioase) se interesează de elevi, face cu dânzii excursii științifice (acum doi l-am întâlnit cu un număr mai mare de elevi pe valea Argeșului,

dincolo de Curtea de Argeș. Condica de prezență e ținută în regulă, cu multe absențe ale profesorilor[“].

Pentru activitatea sa, I. S. Floru propune ca Lăzărescu să fie distins cu „Răsplata muncii”, ținându-se seama că a ținut conferințe și la cercul cultural „Oltul” din Slatina. | Floru reține și un amănunt: [pe] elevii care veneau netunși, directorul îi trimitea să se tundă.

La numai un an, în 1915, alt inspector secundar, C[onstantin] Kirițescu, face aprecieri diferite: „Pare cam obosit, cam [de]lăsător, intra târziu la oră. Locuiește în liceu fără apă și *canalizare”, și încheie „Lăzărescu nu e bine văzut de orășeni.” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3561 / 1916, f. 120 și urm.) | Inspectorul Kirițescu cunoștea cercetarea directorului Lăzărescu în aprilie 1915 (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3531 / 1915; [ds.] 3605 / 1916, f. 69-70; [ds.] 3561 / 1916, f. 120) acuzat de unii părinți ai elevilor și văduva răposatului profesor Lazăr Lazea pentru: viața imorală a directorului Lăzărescu în familie și în oraș; viața imorală a soției directorului cu tineri [indescifrabil], cu care se fotografia la *Pitești, la hotel „Splendid”, chefuri în localul gimnaziului în care locuia, beții, luare de mită etc. | 87 || 88 | Ziarul local *Opinia Oltului* făcea publice aceste nereguli.

Inspectorul Floru reținea opinia multor orășeni respectabili, că într-un oraș mic, fără teatru, fără nici un loc de distracție, profesorii după clasă, iau câte un aperitiv sau merg la distracție la cafenea.

Deși cel mai bun profesor al gimnaziului, deși mai în vârstă, părinte a patru copii, Floru opina că Lăzărescu cu greu mai poate sta în capul liceului din Slatina și propunea ca proprietarul școlii de meserii în același local cu liceul – primul vinovat de nenorocirea familiei – să fie pedepsit cel puțin cu mutare în alt oraș.

I. G. Duca – ministrul *instrucției, în 28 aprilie 1915 aproba propunerile [lui] Floru, dar directorul Lăzărescu să i se facă doar *observațiuni*, urmând ca la finele anului școlar să vadă dacă mai poate fi menținut director.

În nov. 1915, inspectorul C. Kirițescu cercetează un alt denunț făcut de deputatul de Olt, N. *Protopopescu, contra profesorilor: Lăzărescu, Mirodot și *Cetățianu, pentru acte de imoralitate și corupție. Intervine în denunț și *proprietarul de Olt, Mircea Oroveanu, care după o primă declarație în care acuză pentru profesori, revine și retrage declarația și acuză în schimb pe profesorul Alexandru Popilian, care de la venirea lui în acest liceu, a produs vrajbă între profesori, ajungând la răzbunare contra directorului Lăzărescu „recunoscut de toți cetățeni ca un om corect”. | Reține atenția în această anchetă poziția profesorului Traian *Biju, care se apucă să descrie pe larg starea de lucruri din liceul „Radu Greceanu”, în cei 3 ani (din 1912) de când funcționează în Slatina. | Declarația [lui] Biju – pe

spațiul a trei pagini – vorbește de „directorul Lăzărescu numit pe cale politică de conservatori, care a creat între colegi o solidaritate prin care se acoperă reciproc prin agape, petreceri, care au degenerat uneori în chefuri în oraș, afară din oraș sau la colegi în casă, care au ajuns să fie cunoscute de toată lumea și să fie chiar obiectul unor articole de gazetă – *transformând localul de cea mai înaltă cultură locală într-o piață de schimb de interese.” | **88 || 89** | „În această stare de lucruri – continuă Biju – unii din profesori, desgustați, s-au transferat, alții s-au resemnat și suferă acum, iar *eu singurul* am încercat ca un mare naiv ce sunt să lupt stricându-mi liniștea spre a îndrepta pe onorații săi colegi, ca toți mai în vîrstă ca mine, pe calea demnității personale și a datoriei curate.” | Relele descoperite de Biju [ar fi fost]: | insistența directorului față de suplinitori în darea notelor trimestriale, | examenele de absolvire cu multe nereguli, fapt pentru care a cerut să se scrie pe frontispiciul liceului firma „fabrică de certificate pentru noi” (iunie 1915) (!!!) | examene particulare se țineau cu ușurință sub presiuni din afară; | examenele de admitere cu multe combinații de note; | elevii [lăsați] în oraș nesupravegheați; | frecvența lasă de dorit; | relații amoroase între elevii liceului și elevele de la școala profesională (o elevă rămăsese însărcinată, internată la spitalul Maternitatea[,] a avortat).

În acest timp, prof. *Țicăloiu scria în *Opinia Oltului* un articol moralizator pentru elevi și eleve: „Liceul și profesionala”. Ministerul adresează lui Lăzărescu *notă observatorie*.

În aprilie *1916, tensiunea dintre profesorul Biju și directorul Lăzărescu cunoaște un moment de explozie. | Biju scrie la minister ca în 13 aprilie a fost acuzat de directorul Lăzărescu, în plină cancelarie, de luare de bani pentru o intervenție la un elev preparat de *el, din clasa *VI. | „Nu cer anchetă – scrie Biju – *pentru că sunt prea sus*, pentru ca acuza d[omnu]lui director să mă atingă. Cînd l-am strîns cu ușa, a transformat insulta în glumă, *deși îmi pusese mîna în piept, strigîndu-mi: ieși afară*”. Și Biju continuă: „Nu înțeleg să fiu bruscat de director, care este așa cum îl știți și Dvs. Eu îmi fac datoria de profesor și-mi îndoiesc puterile” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3605 / 1916, f. 73).

În iulie 1926 - septembrie 1927, I. Lăzărescu a fost director al școlii normale de băieți „Preda Buzescu” și *profesor. A fost profesor și la școala secundară [din] Slatina.

A încetat din viață în ianuarie 1935. | **89 || 90** |

10. *Traian-Corneliu *Alex. Biju*

1 septembrie 1919 - 1 septembrie 1920

1 decembrie 1922 - 1 ianuarie 1929

1 mai 1931 - 1 septembrie 1931

20 *nov. 1933 - 1 septembrie 1938

După ctitorul gimnaziului, *August Crainic, care a fost director timp de 14 ani, Traian Biju în ordinea duratei – urmează pe locul al doilea cu 12 ani și 3 luni din 32 [de] ani de funcționare ca profesor.

Așa cum singur mărturisește, de când a venit în Slatina (1912) a luptat singur pentru înlăturarea directorului Ion *Lăzăreanu, ce era – după el – o piedică în calea bunului mers al școlii (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 229 / 1920, f. 209). În această luptă a reușit să-l înlocuiască pe Ion Lăzăreanu pentru un an, chiar dacă în 1920 ministrul îl înlocuiește pentru discordiile ce au urmat între profesori.

Prin plecarea lui I. D. *Țicăliu, a numit din nou la direcția școlii – în timpul guvernării liberale – când funcționează în această calitate peste 7 ani, perioadă benefică pentru dezvoltarea liceului. În rapoartele către *minister, toate realizările sunt socotite „opera exclusivă a subsemnatului” când „a transformat un local care uzurpa numele de liceu” și un corp electorat departe de conținutul acestei denumiri (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 389 / 1935, f. 127 și urm.)

În schimb, înlocuirea sa de la direcție în 1929-1931 chiar când numirea de director s-a făcut prin alegere de corpul profesoral (octombrie 1931, ministrul [Nicolae] Iorga) – e apreciată ca triumf al „bisericuțelor tineretului țărănist”. *Aceasta, cu toate că a patra sa numire de director coincide cu revenirea la putere a Partidului [Național] Liberal în noiembrie 1933.

Dar să *urmărim, în lumina documentelor de arhivă, cele patru directorate [ale lui] Traian Biju, nu înainte de a prezenta datele biografice și pregătirea sa școlară. | 90 || 91 |

[Este] Născut în orașul Caransebeș la 12 decembrie 1883. Tatăl său, inginerul de căi ferate Alexandru Biju, absolvent al Politehnicii din Viena, se mută în București în anul 1885. Face studiile primare la școala primară nr. 25 din București, absolvindu-le în 1894, iar pe cele secundare la [Liceul „]Gh. Lazăr[”] din București între 1894/[18]95-1902/1903 (*Anuar MCIP*, 1908; *Anuarul liceului „Radu Greceanu”*, revista *Terra (Natura)*, an XII, 1980, nr. 1: „Note biografice Traian Corneliu Biju din Slatina la aniversarea a 96 [de] ani”).

Deși absolvise lic[e]ul cu 7 clase (ultima serie înaintea liceului cu 8 clase), el face liceul în 8 ani de școală. | În anuarul liceului pe 1894/[18]95,

în situația de la finele anului, în clasa I ordinară sunt 3 elevi Biju: | [1.] Biju Aurelian – repetent, | [2.] Biju Leon – eliminat conf[orm] art. 51 din regulament, | [3.] Biju Traian – repetent. | În clasa I, cu 108 *de elevi înscriși, sunt promovați 18, 45 rămân repetenți, 16 corigenți, 7 sunt retrași și 4 eliminați. | Clasa I divizionară se încheie de asemenea cu o situație catastrofală: din 81 de elevi promovează numai 15, 45 [sunt] repetenți, restul corigenți, eliminați sau retrași.

În anul școlar următor, 1895/[18]96, se înscriu din nou în clasa I pentru repetare: | Biju Aurelian, care se retrage și | Biju Traian, care la finele anului rămâne numai *corigent la caligrafie*. | În continuare, din clasa II până în clasa VII liceală inclusiv, Biju Traian promovează în fie[car]e an, fără corigență, cu medii suficiente (clasa II – 6,46; III – 7,09; IV – 6,19) (*Anuarul liceului „Gh. Lazăr” București 1894/[18]95-1900*; I. Zamfirescu, *Liceul „Gh. Lazăr” (1860-1935)*, București, 1935).

Demn de remarcat că șeful de promoție al seriei a fost Mircea T. Djuvara, premiant de onoare al liceului, căruia Biju Traian îi dedică câteva rânduri elogioase, la împlinirea a 120 [de] ani de la înființarea liceului [„]Gh. Lazăr[”] (Tr[ai]an) Biju, „Din al zecelea deceniu (amintiri)”, în *O viață de lumină. 120 [de] ani de prezență în cultura română a *liceului [„]Gh. Lazăr[”]*, prefață și lucrare îngrijită de Tudor Opriș, [București], 1981, p. 139-142). | 91 || 92 |

În *continuare, Traian Biju urmează Facultatea de Științe [din] București, obținând gradul de licențiat în științe naturale, specialitatea: *geologia (petrografia, stratigrafia și paleontologia) seria III la 8 octombrie 1907 cu mențiunea „bine” și i se eliberează diploma de licență în științe naturale la 2 noiembrie 1907 (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 467 / 1907, diplome, f. 336). | La insistențele colegului său de liceu, George *Vilsan, a pregătit examenul de capacitate în 1911/[19]12, în specialitatea principală *geografia (media 8,05) și secundar științe sociale (media 8,56), rezultat publicat în *Monitorul Oficial*, [nr.] 80-82, 86 din iulie 1912).

După absolvirea facultății, autoritățile îl obligă să plece din țară, fiind implicat printre instigatorii mișcărilor țărănești din 1907, fiindcă semnase un manifest studentesc prin care protesta împotriva reprimării sângeroase a răscoalelor țărănești. Plecat prin Tr. Severin, se reîntoarce în țară prin Brașov-Predeal (Note biografice în *Terra*, op. cit.)

După ce începe activitatea ca suplinitor de lucrări practice la Institutul Botanic în 1909, la 1 septembrie 1909 e numit profesor suplinitor la liceul [din] Piatra Neamț (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 1526 / 1909, f. 41-48). | În noiembrie 1909 funcționează la gimnaziul „Dinicu Golescu” din Câmpulung(-Muscel) unde-l suplinește pe directorul Eugen Dinescu, fiind și secretarul școlii, fapt ce face ministerul să se mire „de unde e Biju secretar”

([Ibid.]), dar și în decembrie 1909, directorul Dinescu e suplinat de secretarul Tr. Biju. | În 1911/[19]12 e suplinitor la gimnaziul [din] Tr. Măgurele (septembrie - octombrie 1911), apoi la gimnaziul și școala comercială [din] Giurgiu (octombrie 1911 - 31 ianuarie 1912).

La 1 septembrie 1912 e numit profesor cu titlu provizoriu la gimnaziul „Radu Greceanu”, la catedra de geografie și științe naturale, directorul gimnaziului fiind I. Lăzărescu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2117 / 1912, p[arte]a I, f. 344). | Profesor definitiv va fi din 1919. | În noiembrie 1914, cere transfer la gimnaziul din Tr. Măgurele, la catedra de științe naturale, nefiind decis să rămână în Slatina, fiind căsătorit, iar soția născută Repanovici era din Tr. Măgurele. | 92 || 93 |

În timpul primului război mondial, nu e între refugiații în Moldova, participând în cadrul campaniei din 1916 la luptele din Dobrogea, iar la Topraisar a fost luat prizonier de trupele germane, fiind repatriat în 1918, reluându-și catedra la Slatina (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2415 / 1914, f. 17; *Terra*, op. cit.)

În anul 1914, inspectorul I. S. Floru îl caracterizează [drept] „profesor riguros, prea riguros cu elevii”, iar la botanică făcea lecții pur teoretice, neprezentând elevilor nici o plantă și nici o *floare (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2530 / 1914). | În acest an – 1914 – la geografie, prof. Biju lăsase corigenți 25 [de] elevi din clasa II „în pormirea de a lăsa repetenți întreaga clasă”, părinții elevilor plângându-se la minister (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 2415 / 1914, *op. cit.)

În anul 1915, inspectorul C. Kirîțescu îl descrie [drept] „profesor tânăr, exact și muncitor. A lipsit cam mult, fiind concentrat. Face lecții prea teoretice la științe naturale, vorbește de inflorescență fără nici o floare, deși anul trecut i s-a recomandat. E un profesor bun – cam temut de părinții elevilor, pentru severitatea lui, iar de profesori cam pedant, căci trăiește retras.” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3561 / 1916, f. 120).

Primul directorat

(1 septembrie 1919 - 1 septembrie 1920)

Remarcat prin participarea activă la anchetele privind pe directorul Ion Lăzărescu în 1915 – cum s-a putut vedea – la 1 septembrie 1919 e numit director în locul acestuia, pe durata unui singur an (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 233 / 1920, f. 102). | Era o încercare din partea ministerului, încercare nereușită, și după un an se însărcinează cu direcția un element mai tânăr și ca Biju: I. D. Țicăloiu (a se vedea Țicăloiu).

Din nenorocire, resentimentele fostului director înlocuit, precum și lipsa de suferință a noului director (Biju) au fost cauze permanente de

*discordii pentru curmarea cărora ministrul a încredințat direcția unui profesor tânăr, I. D. Țicăloiu.

În decembrie 12, *1919, directorul Biju sesizează ministerul printr-o notă confidențială că intenția lui a fost să ridice liceul spre înflorire, dar se lovește de opoziția pătimașă a unor colegi care provoacă, nu intră regulat în clasă, în special maistrul Gheorghe *Cioneescu [?] (desen), *turbură liniștea cancelariei, fiind nrespectuos față de director, discută numirea lui de director de către minister, auzind și elevii *sgomotul din cancelarie (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 254 a / 1920). | 93 || 94 |

La înlocuirea sa pe 1 septembrie 1920 cu I. D. Țicăloiu, Biju arată ministerului că „el și-a sacrificat liniștea și interesele lui pentru binele școlii, de 7 ani de când a venit în Slatina a luptat singur pentru înlăturarea aceluia ce era o piedică în calea bunului mers al școlii, spre a curma scandalurile ce constituiau cazul Slatina”. Amintește și de teroarea unor colegi care căutau să obțină demisia lui, nevrând să lucreze cu el cît va fi el director ([Ibid.]).

Al doilea directorat

(30 noiembrie 1922 - 1 ianuarie 1929)

După plecarea la Câmpulung a directorului I. D. Țicăloiu, Traian Biju e delegat din nou cu girarea direcției liceului în 30 noiembrie 1922 și confirmat în postul de director pe 15 februarie 1926.

În acel timp, în localul liceului continua să funcționeze, de peste 20 [de] ani, școala de meserii în aripa dreaptă, ocupând și amfiteatrul, hala [= sala] de gimnastică și alte săli, iar școala normală de băieți în aripa stângă, în program de jumătăți de zile cu liceul. | În fața unei asemenea situații – îngrămădirea a trei școli într-o clădire construită în 1890 numai pentru un gimnaziu, la 23 iunie 1923, ministrul instrucțiunii dr. C[onstantin] Angelescu, care asista la punerea pietrei fundamentale pentru ciădirea localului propriu al școlii normale – dispune restaurarea completă a clădirii liceului „pentru a corespunde marilor nevoi ale culturii neamului”. În toată țara începea o campanie de construcții de școli primare și secundare.

În partea privind localul, s-a relatat despre această campanie de reconstrucție, redată în amănunt în anuarele liceului de directorul Biju, prin al său „istoric”.

În această perioadă, au loc unele incidente neplăcute în relațiile directorului Biju cu profesorul de matematică N. Diaconescu. | În decembrie 1924, N. Diaconescu – cenzor al comitetului școlar – amenință pe directorul Biju – secretar contabil al comitetului școlar, cu trimiterea la parchet, pe motiv că a refuzat să-i pună la dispoziție actele spre verificare, pretextând că nu erau gata. | 94 || 95 | În altă situație între cei doi,

profesorul Diaconescu acuza directorul că schimbarea orarului nu era comunicată profesorilor și elevilor, la care directorul reacționa vehement prin scultare de pe scaun, lovire cu pumnul în masă și expresia „că nu permite să-l amenințe[’]”, iar prof. Diaconescu dă o replică tare că „să nu-i bată lui cu pumnul în masă, ci servitorilor pe care nu-i are, că dacă nu, îi dă cu piciorul în c[ur] și altă expresie: cînd i-o da un pumn îl vîră sub masă, îl face piftie”. | Scandalul s-a judecat – după ancheta inspectorului A. C. Balint – în consiliul permanent al ministerului și N. Diaconescu [a fost] sancționat cu transferarea în altă localitate (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 3427 / 1925, f. 5 și urm.) | Rivalitatea dintre cei doi profesori, opoziții politice, se va manifesta în al patrulea directorat [al lui] Biju.

Din 1 mai 1929, Traian Biju e desărcinat din funcția de director, numindu-se în locul său, profesorul de limba română Gh. Vișoiu (capitol aparte).

Al treilea directorat
(1 mai - 1 septembrie 1931)

În locul lui Toma Vasilescu, pe 1 mai 1931 Traian Biju e numit pentru a treia oară director al liceului. | De astă dată nu stă în această funcție decît 5 luni, pentru că pe 1 septembrie 1931 Nicolae Iorga, prim-ministru și ministru al instrucțiunii, printr-o decizie, în urma art. 102 alin. 2 din legea învățămîntului secundar, stabilește că toate școlile secundare vor proceda la alegerea unei liste cu propuneri pentru 3 profesori, din care ministerul va numi director (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 337 / 1931, f. 39-46; [ds.] 338 / 1931, f. 194-201). | Data alegerii fixată inițial pentru 25 septembrie, din cauza examenelor de bacalaureat, s-a amînat pentru 10 octombrie. | La această dată a avut loc alegerea de director și la liceul „Radu Greceanu”. | S-a votat și la deschiderea scrutinului s-a constatat rezultatul: 1. Gh. Vișoiu – 7 voturi, | 2. Ion Lăzărescu – 6 voturi, | 3. Toma Vasilescu – 5 voturi[,] | 4. Traian Biju – 4 voturi, | 5. D. Mirodot – 3 voturi, | 6. Rădulescu I. - 1 vot, | 7. I. O. Ionescu – 1 vot. | **95 || 96** | Nu s-a depus nici o contestație, semnînd procesul verbal toți profesorii, fără Traian Biju, care înaintează dosarul la minister fără [vreo] obiecțiune.

Separat, Traian Biju – sub care s-a făcut alegerea de director – înaintează confidențial ministrului Nicolae Iorga cîteva rînduri care – după propria mărturie – „nu sunt o contestație a rezultatului alegerilor, sunt ceva mai mult, sunt expresia celei mai profunde revolte sufletești față de micimea zilelor ce trăiesc”. | Alegerea de director s-a făcut. Cel ce vă scrie, actualul director, nu figurează pe listele celor „trei”.

„Sunt în al XXII-lea an de profesorat. În acest interval de timp, am fost de două ori director: întâia oară un an spre a curma seria anchetelor la liceul nostru, iar a doua oară numit în 1922, am fost confirmat ca director prin decret regal [nr.] 672 din 1926, din care situație am fost înlăturat după aproape 7 ani în ianuarie 1929, sub *guvernarea țărănistă*.

„Prin decretul regal nr. 1506 din 5 mai 1931 am fost rechemat în aceeași funcție pe 1 mai 1931.

„În toată cariera mea, în interesul școlii, n-am făcut politică militantă, în schimb am muncit pentru școală și învățământ, am transformat un local care uzurpa numele de «liceu» și un corp profesoral departe de conținutul acestei denumiri, într-o adevărată instituție de cultură, aducând în acest timp reale foloase bănești comitetului școlar.”

„Am ajuns [astfel] la rezultatul de mai sus. Știți tot așa de bine că «meritele nasc invidii» și că la rele mulți se adună. Frumosele dvs. intenții, când ați modificat art. 102 și speranțele puse desigur în rezultatele alegerilor, vă asigur că au fost în majoritatea cazurilor *nesocotite*.”

„V-ați fi așteptat să reușească, cum v-ați exprimat, «cei *meritoși», dar în realitate, aiurea ca și aici, au triumfat socotelile de «bisericețe» și în special ale *tineretului țărănist*, care alcătuiește majoritatea tuturor cancelariilor” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 337 / 1931; [ds.] 338 / 1931, f. 194) | 96 || 97 |

Al patrulea directorat -
(23 noiembrie 1933 - 1 septembrie 1938)

Acest al patrulea directorat, și ultimul, corespunde cu revenirea la putere a Partidului [Național] Liberal. Urma la direcția liceului în locul lui Toma Vasilescu.

Pe 1 martie 1935, Biju se confirmă ca director stabil pe termen de 5 ani, în urma unei *suplici din 29 noiembrie 1934 către ministrul dr. C[onstantin] Angelescu, privind „cazul său special”: profesor definitiv cu 25 [de] ani în învățământ, de 9 ani director, fiind al patrulea directorat și care în al doilea directorat a funcționat fără întrerupere mai bine de 6 ani, dar nu a cerut stabilizarea, socotind că aceasta vine ca o răsplătă ce nu trebuie cerută pentru meritele și serviciile aduse liceului.

„Cu toată modestia, această instituție – spune Biju – e opera exclusivă a subsemnatului” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 389 / 1935, f. 127 și urm.). Inspectorul Balint – profesor la Pitești – confirmă aserțiunile lui Biju și chiar denaturează realitatea când scrie că „s-au ridicat 2 etaje peste cele două aripi”, în loc de etajul întâi la ambele aripi ([Arh. St. Buc., Casa Școalelor, [ds.] 376 / 1945 cu situația din 1936]).

În al patrulea directorat, directorul Biju discută din nou relațiile cu profesorul N. Diaconescu: „cînd am reluat pentru a patra oară direcțiunea, l-am găsit pe d-l Diaconescu președinte al comitetului școlar. L-am acceptat. I-am făcut însă o scrisoare în sensul că înțeleg să lucrez și într-un viespar, pentru că îmi place să fiu controlat în acțiunile mele, dar cu o condiție, să nu fiu sabotat, în caz contrar voi proceda la dizolvarea comitetului. Am înghițit 2 1/2 ani multe, chiar moșcii, pentru liniștea din cancelarie, pentru sănătatea mea...”

Și o mărturie de ordin politic: „Sunt în Partidul Liberal numai de 5 ani, dar niciodată n-am uitat că în primul rînd sunt profesor.

„D-l Diaconescu, fiind prefect timp de două luni și 20 [de] zile, nu s-a lăsat pînă ce n-am fost înlocuit de la direcție după 6 ani și 2 luni de directorat”, sau: „d-l Diaconescu nu s-a vindecta de insulte și auzații neîntemeiate, deși e mai bătrîn cu 12 ani” (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 389 / 1945, f. 127 și urm.) (În realitate, Biju e născut în decembrie 1883, N. Diaconescu în noiembrie 1881). | 97 || 98 |

*1 septembrie 1938: Traian Biju
înlocuit [de] la conducerea liceului*

Anual 1938 – anul *dictaturii regale regele [= regelui] Carol al II-lea și al adoptării Constituției din 26 februarie 1938, care abrogă Constituția din 1923 – desființează partidele politice, înlocuindu-le prin partid[ul] unic: Frontul Renașterii Naționale.

La Ministerul Educației Naționale, prof. N[icolae] *Dascovici cere o situație a profesorilor din învățământul secundar sub raportul apartenenței politice, în vederea alegerii unui nou director (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 590 / 1938, f. 237). | La poziția Biju, direcția învățământului secundar notează: „Activ. A făcut politică, dar azi se manifestă pe teren didactic și cultural.” | În loc de aprobare, ministrul pune semnul întrebării (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 587 / 1938, f. 91). Aceasta se întâmpla în august 1938, când Biju, presimțind schimbarea sa, semna numai profesor, pentru ca la 5 septembrie 1938 ministrul *Dascovici să semneze decizia de înlocuire cu Ilie Rădulescu, profesorul de franceză, pe 1 septembrie 1938 urmând a lua în primire cu inventar zestrea școlii. ([Ibid.])

Acest deznodământ fusese precedat de o anchetă făcută de inspectoratul reg[ionale?] V școlare Craiova, în baza unei serii de învinuiri ce i se aduceau prin note anonime (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 548 / 1938, f. 215-243). | Învinuirile erau: are un fiu legionar, iar fiul cel mare a fost membru activ al Gărzii de Fier; | a ieșit prost la o inspecție bănească; | a plătit indemnizații de 11.300 [lei] profesorului Mihai Popa pentru

conducerea internatului, deși direcția acestuia o păstra el, care primea și indemnizații *(Biju); | ținerea internatului în stare de murdărie; | la ultimul examen de bacalaureat la Rm. Vâlcea, a avut candidat un fiu, deși el făcea parte din comisie și chiar l-a examinat. | Traian Biju a recunoscut că fiul cel mare a fost legionar, dar e avocat de 3 ani și are vârsta de 25 [de] ani, iar după desființarea partidelor politice nu s-a mai manifestat. | **98 || 99** | Nu recunoaște acuzația pentru fiul cel mic. | Toți profesorii liceului au dat declarații favorabil[e] directorului Biju, cu excepția examinării fiului cel mic la bacalaureat: prof. N. Ionescu, Ilie Rădulescu, M. Popa, I. Ghimpețean, G. Geib, Andrei N. *Pîrvulescu (liceu comercial cu ore la liceu), D. N. Bărbulescu, C. Achimescu. | Biju respinge acuzațiile sub un mot[t]o din Schopenhauer: „Cine lucrează pentru binele public, să fie mulțumit dacă scapă cu spinarea întreagă”.

*Excursii școlare, colonii de vară
și manuale didactice*

Continuând tradiția organizării de excursii științifice cu profesorii și elevii – inițiată de directorul I. Lăzărescu – Traian Biju organizează următoarele excursii școlare:

1. Prin munții Lotrului [în] 1914 (6 zile cu 11 elevi);
2. Prin Banat [în] 1920 (12 zile cu 8 elevi);
3. La Piatra Craiului (prin Câmpulung) [în] 1922 – 15 zile;
4. În Transilvania (cu 16 elevi, 13 zile) cu vizitarea orașelor Bistrița, Cluj, Tg. Mureș, Brașov;
5. Prin Munții Apuseni și Poiana Ruscă (12 zile) [în] 1925;
6. Curtea de Argeș – 1926.

Pentru toate aceste excursii, directorul a întocmit reportaje extrem de interesante, cu descrieri geografice și referințe istorice și demografice, toate publicate în anuarele liceului [din] 1914/[19]15, 1921/[19]22, 1922/[19]23, 1924/[19]25 și 1926/[19]27. | Tipărirea lor într-o broșură ar constitui un bun îndrumar pentru cunoașterea istoriei și geografiei patriei.

În vara anului 1935, după exemplul dat de directorul Toma Vasilescu (vara [anului] 1933 – colonie școlară la Nucșoara-Muscel) directorul Biju organizează o colonie de vară la Voineasa, pe Valea Lotrului, la care participă 46 de elevi timp de 35 [de] zile, și directorul cu familia.

Nu pot fi omise colaborează la gazetele locale: *Opinia Oltului*, *Vremea nouă* etc. În *Opinia Oltului* între 1914-1922 a publicat o serie de articole cu caracter cultural. Deosebit de interesant [este] articolul „*Sîrbii, bunii noștri vecini” (1 februarie 1922), unde consemnează date geografice și demografice despre Drajna din Serbia, unde mase compacte de români erau amenințate cu deznaționalizarea – 294.000 români în 1922. | 99 || 100 |

Manuale școlare [numeroase] de geografie [au fost scrise de Traian Biju]: *Geografia regională și generală* (clasa I); | *Continentele* (clasa II); | *America de Nord și Europa* (clasa III); | *România* (clasa IV); | *Geografia fizică* (clasa V); | *Slatina și populația ei după cărțile de imobil* (1941).

În *manuscrise a lăsat: | [un] Manual de botanică, | *Impresii de călătorie prin diferite țări („Note biografice[...]”, în *Terra*, op. cit.) | 100 || 101 |

11. Ion D. Țicăloiu

(1 septembrie 1920 - 30 noiembrie 1922) --
 direcție reușită pentru aplanarea certurilor de familie --

Cum s-a putut vedea, după Ion Lăzărescu ministerul a încercat [să numească] un nou director, pe profesor Traian Biju, despre care inspectorul C[onstan]tin Kirișescu notează (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 221 / 1920, f. 362-369): „Din nenorocire, resentimentele fostului director înlocuit și ale prietenilor săi personali, precum și lipsa de suplețe a fostului director înlocuit și ale prietenilor săi personali, precum și lipsa de suplețe a noului director, au fost cauză permanentă de discordii, pentru curmarea cărora ministerului a crezut potrivit a face o nouă încercare, încredințând direcția unui profesor tânăr: Ion D. Țicăloiu, care prin munca și energia sa a reușit să pună ordine în activitatea profesorilor, cât și disciplină în purtarea elevilor.”

Născut la 8 decembrie 1891 în orașul Câmpulung[-Muscel], absolvă cursurile școlii primare din cartierul Șchei [din] orașul natal, urmează gimnaziul „Dinicu Golescu”, pe care-l termină în 1907, iar cursul superior la liceul „[on] C. Brătianu” din Pitești, absolvent în anul 1911 printre frunzași. | În anul școlar 1909/1910, în clasa a VII-a, obține diploma de camaraderie, ales de elevii clasei ca cel mai bun la studii și conduită, fiind în acord cu vederile profesorilor. Această distincție se înființează de Ministerul Instrucțiunii Publice pentru anii 1908/1909 și 1909/1910 (*Anuarul liceului „[on] C. Brătianu” Pitești 1909/1910*). | Între 6 noiembrie 1911 și iulie 1915 urmează studiile superioare la Universitatea din Berlin „Friedrich Wilhelm”, după care revine în patrie.

La 1 septembrie 1915 e numit profesor suplinitor la liceul „Radu Greceanu”, care trecuse la 6 clase și unde funcționează până la 1 septembrie 1916, iar în timpul războiului ia parte pe front [la lupte], ca sublocotenent în *regimul 39 infanterie „Petru Rareș”*. | În anul 1920 trece examenul de capacitate și consiliul permanent al *instrucției îi echivalează studiile din Germania cu licență din țară (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 420 / 1924, f. 15-16). | 101 || 102 |

În anul 1924, 15 noiembrie, obține și diploma de doctor în *filozofie de la Universitatea din Hamburg cu teza *Construcții la sintaxa romanescului si și eccum *sic* (Ibid., [ds.] 312 / 1925, f. 232, *aci și diploma de la Hamburg în original).

În martie 1916, profesorul I. D. Țicăloiu locuia în Slatina cu doi din frații săi: Țicăloiu D. Zaheu (elev [în] clasa II [la] liceu) și Țicăloiu D. Nic[olae] (elev [în] cl. V) la proprietarul Onicescu, soția maistrului de desen și caligrafie Al[exandru] Onicescu, decedat în 14 noiembrie 1915 (Ibid., [ds.] 3374 a / 1916, f. 57). În anul școlar 1914/[19]15, Țicăloiu D. Zaheu

fusese eliminat 3 zile pentru că fumase pe stradă (Ibid., [ds.] 3374 a / 1916, f. 57).

După război, în martie 1920, I. D. Țicăloiu cere să fie numit profesor provizoriu la școala normală de băieți [din] Slatina, înființată în septembrie 1919 – iar ministerul aprobă numirea ca profesor de limba română la școala normală și completări de ore de latină la liceu (Ibid., [ds.] 2150 / 1920, f. 184).

Pe 1 septembrie 1920, Ministerul îi încredințează girarea direcției liceului din Slatina, luând în primire localul, zestrea și arhiva școlii de la predecesorul Traian Biju, căruia îi înceta delegația ce avusese de a conduce liceul în locul lui Ion Lăzărescu, despre care am amintit mai sus.

Ca nou director, printre primele măsuri, Țicăloiu recomandă spre aprobare Ministerului, noii diriginți ai celor 7 clase ale liceului (8 clase va avea în anul școlar 1921/1922): | I A[:] N. Diaconescu; I B[:] Gh. Ciontescu; II[:] pr[eot] N. Ionescu; III[:] Tr[ai]an Biju; IV[:] D. Mirodot; V[:] J. Fröchen; VI[:] A. Cetățianu și VII[:] I. Lăzărescu. Toți erau profesori titulari, cu excepția maistrului Ciontescu, dar alt profesor titular nu mai era (Ibid., [ds.] 420 / *1924, f. 150). | Pe 1 noiembrie 1920, Țicăloiu raporta Ministerului că a introdus așa-numitele *ore dirigențiale* – unele miercuri, altele joi, de la orele 6,30-7,30, în care diriginții tratau chestiuni de disciplină și educație școlară și cetățenească și discutau absențele elevilor. | **102 || 103** | Ministerul aproba și cerea directorului Țicăloiu să comunice cât mai des, spre a se vedea dacă nu e cazul să se aplice propunerea și la alte licee (Ibid., [ds.] 230 / 1920, f. 155-166, *312?19 [!]).

Ion D. Țicăloiu văzut de inspectorul C. Kirițescu

În cadrul unei inspecții școlare, inspectorul secundar C[onstantin] Kirițescu scrie următoarele (Ibid., [ds.] 221 / 1921, f. 362-369) despre directorul Țicăloiu:

„D-l I. Țicăloiu – directorul e un profesor tânăr, titular abia de la 1 sept[embrie] 1920, de când i s-a încredințat direcția.

L-am cunoscut dinainte de război, ca profesor suplinitor tot la Slatina, ca pe un tânăr de inimă, care aducea în atmosfera de indolență, de neglijență și de intrigi de la Slatina, nota nouă a unui temperament mai entuziast și mai combativ, care provoca surprinderea publicului slătinean prin curajul și lipsa de jenă cu care ataca anumite probleme...”

După referire[a] la directorii Lăzărescu și Biju expuse mai înainte, inspectorul Kirițescu explica hotărârea ministerului de a face o nouă încercare, încredințând direcția unui profesor tânăr, care dinaintea războiului

pierduse contactul cu școala de la Slatina și cu *certurile de menaj*. | După ce arată că încercarea a fost reușită, Kirițescu notează:

„Negreșit că mici plângeri se mai aud, totuși mi-a fost posibil să declar în conferința cu profesorii că pentru întâia oară vin în Slatina adus de nevoia unei anchete, ci pur și simplu pentru inspecția școlii.”

„Calitățile de bun administrator ale directorului reies și din examinarea registrelor, scriptelor și arhivei școlii. Deși fără secretar, titularul [fiind] în concediu de câteva luni, bolnav într-un spital din București – totul e în perfectă regulă.”

În acest timp, Țicăloiu, ca profesor care predă limba română la școala normală și limba germană la liceu ca suplinitor al titularului [Ioan] Andrieșescu în concediu fiind docent și asistent al Muzeului de *antichități din Capitală.

Și Kirițescu începe caracterizarea lui Țicăloiu:

„Țicăloiu e un profesor bun, care cunoaște meseria și o predă metodic. El mai are o însușire bună: iubește copiii și reușește a se face iubit de ei, prin chipul familiar, prietenos | 103 || 104 | *glumeț, în care se poartă. E o fire entuziastă, clasa e plină de voioșie și de «entrain».”

*Directorul Țicăloiu contra absențelor
profesorilor și suplinitorilor obiectelor de studiu
prin maiștrii de *dexterități*

După inspecția lui C. Kirițescu, directorul Țicăloiu reclama Ministerului că în luna februarie 1922, profesorii continuau să lipsească de la cursuri...; în 13 februarie [1922] lipseau 5 profesori din 8... dacă nu se va găsi leac, liceul nostru este amenințat cu dezorganizarea..., nu putem iarăși să ne declarăm înțeleși cu suplinirea orelor de matematică sau [științe] *fizico-chimice, de pildă, prin maistrul de gimnastică, când profesorii primeau retribuția lunară 4, 6 sau chiar 9.000 lei* (Ibid., [ds.] 592 / 1922, f. 75, 88).

*Altădată, directorul Țicăloiu reclama pe profesorul Ion Lăzărescu, că întârzie de la ore (peste ½ oră) și din această cauză se întâmplau *enervări ale elevilor (la 28 minute de la începere[a orelor] profesorii erau toți în cancelarie (Ibid., [f.] 75, 113, 116, 232).

*La 1 decembrie 1922 Țicăloiu [e] mutat la
liceul „Dinicu Golescu” – | Câmpulung [Muscel]*

La 1 decembrie 1922, Țicăloiu e detașat la liceul din Câmpulung-Muscel și transferat aici pe 1 septembrie 1923 (Ibid., [ds.] 592 / 1922, f. 90,

102). Succesorul său[,] Traian Biju – în al doilea directorat al său – recunoștea că „Ion D. Țicăloiu a fost conștiincios și punctual cu bune purtări, urmând la conducerea liceului după directoratul subsemnatului, a continuat opera de ridicare a liceului”. | În raportul său către *Minister, Biju strecura o inexactitate, afirmând că „în anul 1915” Țicăloiu ar fi fost suplinitor în Slatina *netitrat*, ceea ce l-ar fi dezavantajat la acordarea gradațiilor de vechime (Ibid., [ds.] 592 / 1922, f. 113, 136). Biju lucrase împreună cu Țicăloiu 4 ani și nu putea să știe că studiile superioare strălucite de la Berlin fuseseră echivalate de minister cu *licență* și ca atare nu put ea să fie „*netitrat*”. | 104 || 105 |

În 1924, când lui Țicăloiu i s-a acordat gradația I-a s-a ținut seama că în 1920, când a dat examenul de capacitate, Consiliul permanent al *instrucției i-a echivalat studiile din Germania cu *licența* din țară.

În 1924, Țicăloiu depune la Minister un număr de 5 acte eliberate de rectoratul Universității [din] Berlin: diploma de *licență* de la Universitatea [din] Berlin, diploma de *licență* de la Universitatea [din] București din 1920, diploma de doctor de la Hamburg și certificat eliberat de regimentul 39 [„]Petru Rareș[“], vrând să dovedească că în 1915, 15 sept[embrie] când a fost numit suplinitor în învățământul secundar, posedă titlul academic de la Berlin, echivalat cu *licența* noastră și deci avea dreptul la gradația militară și la aceea care s-a acordat colegilor săi pentru anii de suplinire. Fiind deci *licențiat* în iunie 1915, avea drept la gradația de suplinire de la 1 aprilie 1921 (Ibid., [ds.] 420 / 1924, f. 16; [ds.] 312 / 1925).

Pe această temă, Țicăloiu avea să se lovească și în anul 1945/1946, când în Ministerul Învățământului – direcția învățământului secundar era condusă de fostul profesor și director al liceului [„]Radu Greceanu[“] Toma Vasilescu (Ibid., [ds.] 3943 / 1945, f. 105-119) în legătură cu acordarea gradației a 6-a cu 1 aprilie 1946. Profesor la [liceul „]Dinicu Golescu[“], Țicăloiu îi scrie lui Toma Vasilescu:

„Te *turbur și te săcăi cu o chestiune personală. Te rog să mă ierți. O fac numai fiindcă știu că domnia-ta ai fost dascăl la Slatina, după plecarea mea. La Slatina, unde am petrecut 4 din cei mai rodnici ai activității mele didactice.”

Evident, Țicăloiu nu a avut probleme cu primirea gradației, continuând în învățământul secundar până la pensionare în 1948 (57 [de] ani). Începea aplicarea noii legi a învățământului din august 1948.

Ion D. Țicăloiu a desfășurat și o bogată activitate științifică și publicistică. | A publicat lucrări de filologie romanică în germană ([în] *Zeitschrift für romanische Philologie*) și în țară (*Studiu de fonetică*, Câmpulung, 1927; *Exerciții de gramatică* și altele). | A înființat revista

liceului [„]Dinicu Golescu[”] *Răsad* la care | 105 || 106 | a colaborat cu articole cu conținut etic-didactic.

Merită amintit că lucrarea sa de etica familiei *Ad parentem* poartă titlul unui articol al său scris pe când era numai profesor la Slatina, în *Opinia Oltului*, an III, nr. 3, 1 februarie 1916, reprezentând o cuvântare ținută la serbarea zilei de 24 ianuarie, când în Slatina, la ordinea zilei, erau relațiile de indisciplină și imoralitate între elevii liceului și elevele școlii profesionale în timpul lui directoratul lui Ion Lăzărescu, despre care s-a scris mai înainte. | În 1921, ca director al liceului din Slatina publică „Considerații asupra vieții noastre de familie”.

I. D. Țicăloiu se stinge din viață în 1970 (Monografia **Câmpulung-Muscel – ieri și azi*, 1974, f. [= p.] 370, 371, după Ion Popescu-Piscu: „Profesorul Ion D. Țicăloiu” în revista *Răsad*, 1970). | 106 || 107 |

12. *Gheorghe If(tode) Vișoiu*
(8 ian[uarie] 1929 - 1 aug[ust] 1930,
1 nov. 1931 - 1 iulie 1932)
– De două ori demisionar –

După muscelenii Ioan I. Vișoianu, revizor școlar la Olt și director al școlii nr. 2 [de] băieți [din] Slatina și fiul său Constantin Vișoianu – absolvent al gimnaziului [din] Slatina și mai târziu profesor suplinitor la liceul [„]Radu Greceanu[”] – viitor ministru de externe, din 1947 în America unde se stinge [din viață] în 14 ian[uarie] 1944 (de [= la] 97 [de] ani), precum și după Ion D. Țicăloiu – director al liceului din Slatina (1920-1922), un alt muscelan de valoare, profesorul Gh. Vișoiu, se numără printre directorii acestei școli.

Născut în comuna Mățău (Mioarele) la 24 septembrie 1898, după școala primară în comuna natală, absolvă gimnaziul și liceul [„]Dinicu Golescu[”] în 1912-[19]16 și 1918-1920, iar clasa VIII la liceul [„]I[on] C. Brătianu[”] -- Pitești (aprilie 1921). În 1917, în timpul primului război mondial, tânărul licean se refugiază în Moldova, face cursurile militare de scurtă durată și participă la luptele de la Oituz, Mărășești, apoi în Transilvania, fiind decorat (*Anuar[ul] L[iceului] [„]R[adu] G[receanu]”*, 1926-[19]27, date de serviciu și biografie).

La vârsta de 15 ani, publică volumul *Doine, balade și poezii populare din comuna *natală Mățău* premiat de Societatea literară a gimnaziului [„]Dinicu Golescu[”] (1917) (I. Șucu, I. N. Popescu, P. Tomescu, *Monografia comunei Mățău (Mioarele)*, 1976, p. 273-274).

Studiile universitare le-a făcut în București (1921-1924) și seminarul pedagogic universitar [în] 1923-[19]25. A fost un distins elev al profesorului de istoria literaturii române Ovidiu [= Ovid] Densușianu (Dan Simonescu, „Prefață”, în: D. Popovici, *Romantismul românesc*). | A trecut examenul de capacitate în mai 1925 cu româna spe- | 107 || 108 | cialitate principală (media 9,09) și secundară dreptul (media 8,34).

După un an, profesor suplinitor la liceul „Dr. C[onstantin] Angelescu” din Gă[i]ești-Dâmbovița (1 sept[embrie] - 1925 1 sept[embrie] 1926), pe 1 sept[embrie] 1926, e numit profesor titular *provizoriu la liceul [„]Radu Greceanu[”], de limba română și drept.

Conduce societatea de cultură a elevilor „Titu Maiorescu” iar în 1928, în colaborare cu profesorul Dumitru [= Dimitrie] Popovici, publică *Elemente de istoria limbii și literaturii române* (Tipografia Bulbeș, Slatina), lucrare deosebit de utilă pentru examenul de bacalaureat.

După trei ani de funcționare ca profesor provizoriu, în 24 sept[embrie] 1929, face cerere de definitivare către inspectorul șef, odată cu colegul profesor de latină Toma Vasilescu (Arh. St. București, MCIP, [ds.] 430 / 1929, f. 9-10, 29). | Pe 15 aprilie 1930, i se face inspecția de rigoare: la clasa III – lecția privind propoziția atributivă; la clasa IV – *Țiganiada*, iar la clasa VII: *O făclie de *Paște* de I[on] L[uca] Caragiale și *Conu' Leonida față cu reacțiunea*, apreciindu-se ca un profesor pregătit. | Pe 1 mai 1930, profesorul cu titlu provizoriu Gh. Vișoiu, se numește profesor cu titlu definitiv prin decretul regal din 6 iunie 1930 (ministru al educației [fiind] N[icolae] Costăchescu) (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 283 / 1930, f. 9).

Împreună cu el, se numesc definitiv și profesorii Toma Vasilescu și Șerban Cioculescu ([ultimul ca] prof. [de] franceză [la] Găești).

*Un directorat Gh. Vișoiu:
scurt dar luminos. Demisie.*

Pe data de 8 ianuarie 1929, prin desărcinarea prof. Traian Biju din funcția de director al liceului, Gh. Vișoiu se *deleagă* în mod provizoriu cu *girarea direcției*, preluând de la predecesor arhiva și zestrea școlii cu inventar (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 321 / 1930, f. 47). | A avut direcția liceului, cu delegație, timp de un an și șapte luni.

În primul său raport de fine de an din octombrie 1929, pentru anul școlar 1928/[19]29 – se semnalează o problemă – neglijată de predecesor – problema *burselor pentru elevii merituoși*. | 108 || 109 | *fii de țărani săraci*. | „Bursele – scrie directorul Vișoiu – se acordă elevilor fii de funcționari. Avem elevi foarte buni și cu mult mai săraci decât fiii de funcționari și ar fi mai bine dacă din ele 15 burse, s-ar da cel puțin 5 unor

astfel de elevi, fii de țărani săraci” (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 428 / 1929, f. 128-129). Viața la gazde a acestor elevi era grea și [de aceea] cere înființarea unui internat.

În privința localului școlii, directorul Vișoiu arată că prin desființarea claselor extrabugetare (anul școlar 1929/[19]30), erau suficiente săli de clasă, dar liceul nu avea hală [= sală] de gimnastică, fiind nevoit a apela la sala societății *I.M.K.A. [= Young Men's Christian Association] din apropiere.

„Socotesc – spune directorul Vișoiu – că s-ar putea *construi un local pentru liceu*, în altă parte, rămânând actualul local școlii de meserii și unei școli primare sau profesionale.

În nici un caz, nu lângă moara care funcționează ziua și noaptea cu două motoare de câte 200 HP” (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 428 / 1929, f. 128-129).

Pentru prima dată, tânărul director propunea soluții curajoase și temeinice, mai ales aceea burselor pentru fiii de țărani săraci.

Directoratul [lui] Gh. *Vișoiu, durează numai până la 1 august 1930. În 18 iunie 1930, el solicită Ministerului să-l desărcineze pe 1 iulie 1930 de direcția liceului motivând: | „*interese personale* pe care le prețuiesc foarte mult mă obligă să vă rog a primi demisia din postul de director al liceului [«]Radu Greceanu[»] din Slatina[”]. (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 321 / 1930, f. 47-49; [ds.] 338 / 1931, f. 94). | Nici el, nici ministerul nu au dezvăluit motivele reale care se ascundeau sub această formulare misterioasă.

Numirea sa ca director din ianuarie 1929, când era numai profesor provizoriu, fără definitivat – chiar dacă era făcută în forma [= sub formă] de *delegație* – încălca prevederile legii învățământului secundar, potrivit căreia, directorii se numeau [numai] dintre profesorii | 109 || 110 | definitiv. Din 1 mai 1930, el obține și definitivatul, dar asta nu validă însărcinarea lui din 1929.

În locul său e numit pe 1 august 1929, ca director profesorul Toma Vasilescu, el rămânând profesor de română și drept.

Al doilea directorat Gh. Vișoiu (*Ales de profesorii liceului). Demisie.

Pe 10 octombrie 1931, au loc alegerile de directori de școli secundare în toată țara, potrivit deciziei primului ministru și ministru al *instrucției Nicolae Iorga și precum s-a văzut (directorat Biju) pe locul I este ales profesorul Gh. Vișoiu (cu 7 voturi) care se confirmă ca director al liceului de către minister cu data de 1 noiembrie 1931. Nici în acest al doilea

directorat, Vișoiu nu funcționează decât până la 1 iulie 1932, când adresează Ministerului o nouă cerere de demisie, motivată ca și prima: | „*interese personale* mă pun în situația să vă rog a primi demisia mea pe 1 iulie 1932 *unde am fost numit pe 1 noiembrie 1931, în urma alegerilor ca director al școlilor secundare” (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 282 / 1932, f. 142-144). | În același *timp, cu cererea de demisie, Gh. *Vișoiu, arată Ministrului că la alegerile de director din octombrie 1931, pe lângă persoana sa, profesorii școlii, au mai recomandat pe Toma Vasilescu și Ion Lăzărescu, profesori definitiv, foști directori de liceu. | Prin decizia ministerului, din 28 iunie 1932, profesorul Toma Vasilescu, profesor definitiv se delegează în postul de director al liceului [din] Slatina, pe 1 iulie 1932, în locul lui Gh. Vișoiu, demisionat pe această dată ([Ibid.]).

*După două demisii din postul de director,
profesorul Gh. Vișoiu se transferă în București*

De la liceul [„Radu Greceanu[”], Gh. Vișoianu se numește [= este numit] profesor de limba română la școala comercială elementară nr. 3 din București, având în vedere notele de inspecție superioare celorlalți candidați și mediile la examenul de capacitate (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 242 / 1932, f. 340; [ds.] 379 / 1934, f. 174; [ds.] 497 / 1937, f. 4-66). | 110 || 111 |

Acum se vedeau interesele lui personale în baza cărora a demisionat de două ori din funcția de director, pentru care alții foloseau orice mijloace pentru a le obține.

Ajuns în București, de la gimnaziul comercial [„Regele Ferdinand I[”], în 1937, trece la liceul [„Gheorghe Lazăr[”], [iar la] 12 ian[uarie] în 1938, la liceul [„Matei Basarab[”] (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 242 / 1932, f. 340; [ds.] 379 / 1934, f. 174; [ds.] 497 / 1937, f. 466).

În 1940, trece în activitatea de inspecție, ca inspector general școlar al ținutului Bucegi. | În această funcție, în octombrie 1940, e pus în situația să cerceteze, învinuirea de „ofensă armatei române” adusă profesorului Bucur Țincu, directorul liceului de băieți [„B[ogdan] P[etriceicu] *Hașdeu[”] din Buzău, și pune condiții favorabile învinuitului, referat aprobat de secretarul general al Ministerului Traian Herseni (Ibid., [ds.] 571 / 1938, *f...).

În 1941, 20 august, se numește [= este numit] inspector general al învățământului secundar (Ibid., [ds.] 682 / 1939, f. 16; [ds.] 548 / 1940, f. 32; [ds.] 639 / 1940, f. 56) având a inspecta toate școlile de grad secundar din orașele Galați și Tecuci, iar din această funcție de inspector general șef al regiunii școlare Galați se numește *director al învățământului profesional*

în locul lui Gh. Dumitrescu pe 3 ian[uarie] 1942 (Ibid., [ds.] 666 / 1941, f. 179-312; [ds.] 1056 / 1942, f. 108).

Căderea sub sarcină

După nici doi ani împliniți în funcția de director în Ministerul Culturii [și Cultelor], la 17 august 1943, Gh. Vișoiu cade sub sarcină, în vârstă de 45 [de] ani, răpus de o boală năprasnică (*Școala românească*, 1943, nr. 9 (sept.), p. 658-659).

Ministrul I. C. Petrescu, subsecretar de stat, în cadrul solemn al Ministerului, releva spiritul aristocratic al dispărutului: „Nobila tradiție românească, legile umane dădeau personalității sale farmecul unui suflet din alte vremuri. El adusese din casa părintească, înclinarea firească a oamenilor de la munte, de a arăta în relațiile cu subalternii ca și cu superiorii aceeași | 111 || 112 | caldă înțelegere, care pornea desigur din dispoziția proprie sufletului său, de a-i împăca pe toți. Cel ce căuta pe înaltul funcționar, în el găsea un om.”

Ministrul culturii prof. I[on] Petrovici sublinia că: „Vișoiu care ne rămâne nouă va fi pe veci flacăra vie în ministerul culturii” (*Școala românească*, 1943, nr. 9 (sept.), p. 658-659).

În afară e mama Elisabeta, frații și familiile înrudite, anunțul mortuar (*Universul*, 1934 aug[ust] 20) era semnat de numeroase instituții și asociații: | [1.] Ministerul Culturii *naționale și cultelor[;] | [2.] *Funcționarii direcției învățământ[ului] profesional[;] | [3.] Asociația generală a profesorilor secundari din România[;] | [4.] Asociația generală a profesorilor secundari de contabilitate din România[;] | [5.] Comitetul școlar și direcția liceului [„Matei Basarab”] – București, care deplângea moartea timpurie a distinsului și iubitului colege și profesor.

Nimic din partea liceului [„Radu Greceanu”], al căruia director a fost de două ori și timp de 6 ani profesor de română și drept.

Corpul neînsufletit a fost depus la biserica Mavrogheni, lângă Piața Victoriei, de unde după slujba religioasă, a fost transportat în satul natal unde a fost înmormântat. | 112 || 113 |

13. Toma I. Vasilescu

(1 august 1930 1 mai 1931, | 1 iulie 1932 20 nov. 1933)

– De două ori director, în locul lui Gh. Vișoiu – demisionar –

A fost numit în învățământul secundar la 1 sept[embrie] 1924, profesor cu titlu provizoriu la liceu[1 „Radu Greceanu”]. | Nu stă în Slatina decât până la 31 august 1925, când trece la gimnaziul de băieți

Zăbrăuți-Panciu, în 1925-1926 și de aici la gimnaziul Pătârlagele-Buzău, unde între 1926-1928, a fost și directorul școlii.

E născut în comuna Măgura-Buză, la 13 februarie 1900, a absolvit seminarul central [din] București și liceul în 1922, iar Facultatea de *litere și *filozofie la Universitatea din București și seminarul pedagogic în februarie 1925. | În februarie 1926, trece examenul de capacitate cu specialitatea principală: limba latină și limba *elenă (media 8,50) și dreptul [ca] specialitate secundară (media 8,17).

La 1 sept[embrie] 1928 se transferă de la gimnaziul [din] Pătârlagele -- rămas extrabugetar -- din nou la liceul de băieți din Slatina (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 537 / 1937, f. 11-12; [ds.] 689 / 1940; [ds.] 1321 / 1944, f. 127-142).

Obține definitivatul pe 1 mai 1930, odată cu profesorul Gh. Vișoiu -- *care, -- ca director -- în recomandarea pe care i-o face către Inspectoratul Pitești -- menționează, printre altele, că are sub tipar o *gramatică latină* -- morfologie și sintaxă, în afara unor articole științifice publicate în *Revista de studii clasice *Orpheus* (Ibid., [ds.] 1321 / 1947, f. 127; [ds.] 280 / 1930, f. 9 și [ds.] 283 / 1930, f. 61).

Inspectorul D. Popescu-Alexandria, îl aprecia ca un element distins al învățământului, [care] cunoaște și iubește pe elevi, iar activitatea sa a dat roade, constatate și la examenul de bacalaureat | 113 || 114 | din sesiunea iunie 1929, când *clasificatul I pe regiune era de la liceul [„]Radu Greceanu[“]: Bondrescu I. Aurel (media 7,50).

Clas[ic]a sa didactică *Sintaxa limbii latine* (1927-1932) e inclusă în tabelul cărților didactice secundare, valabile în anul școlar 1927/[19]28 (*Monitor[ul] Oficial* nr. 164 din 27 iulie 1927) și mai târziu (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 1321 [1521?] / 1947, f. 127; [ds.] 280 / 1930, f. 9 și [ds.] 283 / 1930, f. 61).

Primul directorat

În urma cererii neașteptate de demisie a directorului Gh. Vișoiu, din 18 iunie 1930, e numit director cu data de 1 august 1930, profesorul de latină și elină Toma Vasilescu.

Raportul de *fine de ani școlar 1929/[19]30 pe care-l înaintează către Minister e un bilanț axat pe marile probleme ale liceului, din perioada când direcția școlii o avusese Gh. Vișoiu (Ibid., [ds.] *1930, f. 90 și urm.) | Se evidențiază cu satisfacție și mândrie, în *primul rând procentul de promovare al elevilor la nivelul programei pe liceu: 77 / 56 % din totalul [de] înscriși 361, [erau] promovați 280*. | Scăderea numărului de elevi înscriși față de anul școlar precedent 1928/[19]29 se justifică prin desființarea claselor

divizionare, care continuau din anul 1920/[19]21 și care se vor relua cu anul școlar 1935/[19]36.

În al doilea rând, | situația bacalaureaților

Ca aproape, în toți anii, de la înființarea bacalaureatului în 1925, elevii liceului [„]Radu Greceanu[”] au cucerit locurile fruntașe, atât în comparație cu elevii școlilor cu care au venit în concurs, cât și în raport cu procentul general de admiși pe țară. | Directorul Toma Vasilescu exemplifică:

În sesiunea iunie 1930, liceul [din] Slatina a prezentat:

Candidați	[Total]	Admiși	Procent
vechi	6	4	66,66
noi	13	11	84,61

pe câtă vreme, liceul [„]Al[exandru] Lahovari[”] din Rm. Vâlcea are [următoarele] procente: | **114 || 115** | pentru cei vechi 30,6 % | [pentru cei] noi 53,4 % | [iar] liceul de fete [din] Rm. Vâlcea are procent 0 % pentru [cei] vechi și 25 % pentru [cei] noi.

„Întâmplarea – continuă directorul – a făcut ca în comisie să fim 3 profesori de la liceul nostru [și] de aici *însinuarea nescerioasă că acestui fapt s-ar datora procentul ridicat al candidaților admiși de la liceul nostru, *neștiind că acesta este un procent mediocru pentru școala noastră și că de când exista bacalaureatul, totdeauna, dar totdeauna, liceul [«]Radu Greceanu[» din] Slatina a avut *procentul I pe regiune.*”

„Însinuarea afirmată public de Eliodor Constantinescu, profesor la liceul [din] Rm. Vâlcea, s-a dovedit nescerioasă cu ocazia examenului din sesiunea de toamnă. În această comisie, liceul din Slatina n-a avut decât un *singur profesor și totuși rezultatul [s]criptic e mai strălucit, căci din 22 [de] candidați noi, cade 1 și acela, la matematici; de ce nici unul nici la limba română, nici la limba latină. Câtă vreme, de la Caracal [la] băieți din 8 cad 7 candidați noi, iar la Rm. Vâlcea, [la] băieți din 15 cad 4 cu note egal de rele la limba română ca și la limba latină.*

„Examinarea orală schimbă oarecum drumul pe care apucase examenul, găsindu-se candidați admiși în scripte cu note mari, căzuți totuși cu note insuficiente, la unele materii la oral” fapt pe care Toma Vasilescu refuză să-l comenteze.

Reluând pe Gh. Vișoiu, directorul Toma Vasilescu ridică și el problema *burselor pentru fiii de țărani*. | Plecând de la situația în care bursele erau acordate numai fiilor de funcționari, noul director atrage atenția Ministerului că *avem elevi cu mult mai buni și cu desăvârșire săraci, dar*

fără bursă, alături de elevi – fii de funcționari cu lefuri chiar foarte mari, cu avere personală și totuși bursieri, scutiți integral de taxe școlare stare de fapt, pe lăncă [că e] nedreaptă, dar cu rele efecte educative asupra sufletelor fragede ale copiilor și nu s-ar putea remedia decât fie dând puțința să se prezinte la concurs și altor categorii de elevi (de pildă) fiilor de agricultori cei mai oropsiți cetățeni ai României), fie acordându-li-se și acestora un număr oarecare de burse. | 115 || 116 |

Despre local, se deplânge că „de atâția ani liceul acesta a fost osândit să găzduiască vrând-nevrând, o școală de meserii, – care ne miră mult – nu știu de ce nu vrea să se mute în localul atât de mare al școlii normale de fete, unde ar avea loc suficient, pentru o activitate normală[?]” (școala normală de fete se desființează în septembrie 1930). | Se deplânge că din această cauză, liceul n-are amfiteatru, nici săli pentru aranjarea materialului didactic și speră ca în primăvara [anului] 1931 – prin deplasarea școlii de meserii, „liceul să respire normal ca unul singur în curtea sa” (În al doilea directorat, va saluta evacuarea acestei școli).

„Adăugând un mic parc în fața liceului, școala aceasta ar fi un liceu modern și model, pentru învățătura elevilor, reputația profesorilor, gospodăria care s-a făcut și se face înăuntru.”

Directorul amintește în raport de completarea laboratorului de [științe] fizico-chimice cu material didactic și aparate și substanțe chimice luate de la școala normală de fete, desființată – aceasta reprezentând nu un dar – spune el – ci o înfirmă plată pentru găzduirea ce liceul i-a dat atâția ani în localul internatului (1923-1930).

Pentru *biblioteca* liceului s-a prevăzut 100.000 [de] lei în buget, simțindu-se nevoia ca[,] pe lângă biblioteci pe clase pentru elevi, să fie și o bibliotecă mare pentru corpul didactic, care nu-și mai pot [= poate] îngădui să cumpere cărțile necesare spre a fi la curent cu înaintarea cercetărilor științifice în materia fiecăruia.

Apreciază *orarul* școlii pe *jumătăți de zile*, mai favorabil atât profesorilor cât și elevilor, decât cel pe zile întregi, elevii având la îndemână o jumătate de zi pentru prepararea lecțiilor și noaptea se pot odihni. | Amintim că *orarul* școlilor secundare a fost: | o zi întreagă, înainte de primul război mondial | jumătate de zi de la război | o zi întreagă după trecerea la liceul de 7 clase (legea din 1928) | 116 || 117 | revenirea la jumătate [de] zi din 1933 (orele 13) (1).

(1) Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 487 / 1929, f. 7. Din 1949, cursuri pe zile întregi – M.C.I.P., [ds.] 76 / *1939, f. 90).

Primul directorat [al lui] Toma Vasilescu încetează pe 1 mai 1931, preluând direcția liceului Traian Biju.

Al doilea directorat Toma Vasilescu

Preia direcția liceului pe 1 iulie 1932, tot de la Gheorghe Vișoiu, ca prima dată, prin demisia acestuia, ales director de către colegii profesori. | Pe lista cu rezultatele alegerilor din 10 oct[ombrie] 1931 – cum s-a putut vedea – Toma Vasilescu figura pe locul 3, încadrându-se deci între cei 3 aleși din care Ministerul putea desemna directorul.

Noul director are ocazia să întocmească din nou raportul de[spre] mersul școlii la fine de an școlar 1932/[19]33, pe care-l trimite Ministerului în 16 nov. 1933 și în care se poate urmări grija părintească pe care o purta elevilor și cu deosebire elevilor de la țară, merituoși (Ibid., [ds.] 392 / 193[3], f. 110 și urm.) | În toate clasele – subliniază directorul – *majoritatea o formează elevii de la țară* și numai în clasa I majoritatea o au elevii de la oraș. În anii următori și în clasa I, majoritatea elevilor proveneau de la sate. | Procentul de promovați, totdeauna și la toate clasele îl au elevii de la țară, astfel:

elevi		promovați direct	%
de la țară	216	121	56
„ „ oraș	154	77	50

La *bacalaureat* – mândria directorului –:

sesiunea	prezențați	admiși	%
iunie	22	17	
sept[embrie]	23	17	
Total	45	34	80,5

După ce în raportul din 1930, deplânsese *osînda* suferită cu găzduirea școlii de meserii, de astă dată are bucuria să raporteze *evacuarea acestei școli* după 31 [de] ani de găzduire silită – evacuare | 117 || 118 | operată în nov. 1932. Grație acestui fapt, directorul raportează că elevii liceului iau masa și petrec timpul zilei în școală, numai o parte, seara merg la dormitoarele din clădirea Al[exandru] Iliescu din str. Obrocari. | S-a pus în construcție amfiteatrul liceului care urma să fi[e] gata în toamna [anului] 1938.

Colonia școlară de la Nucșoara-Muscel

Pentru prima dată, în istoria liceului [„]Radu Greceanu[“], directorul Toma Vasilescu a organizat în vara [anului] 1933 (iulie - august) o colonie

școlară în frumoasa localitate de munte Nucșoara-Muscel – fiind – după cum mărturisește – o veche dorință a sa să recreeze mintea obosită a școlarilor noștri în aerul curat al muntelui, cu atât mai mult cu cât orașul Slatina și județul Olt aproape, nu sunt favorabile – sub raportul climei, unei bune rezistențe fizice la munca pe care un elev trebuie să o desfășoare în școala noastră.

„Maladia antemergătorului tuberculozei – e la ea acasă în acest județ, cu toată campania serviciului sanitar. Colonia a avut loc în satul Nucșoara la 850-900 m altitudine. [Ca] Dormitoare au servit clasele școlii primare, puse gratuit la dispoziție de directorul școlii Iancu Arnăuțoiu, cu toată bunăvoința și grija. Masa și timpul de peste zi se petrecea în vila dr. Nichita Dragomirescu. | Profesorii participau la jocuri cu elevii (volei, fotbal, șah etc.) și excursii la Brădet, peste munte, pe apa Vâlsanului. | Cu excepția a 3 elevi, toți au crescut la cântar, unii și cu 4 ½ kg. Înainte de plecare, elevii au fost vizitați de medicul școlii dr. Vasile Eniu. | Au participat 36 [de] elevi din diferite clase. Cheltuiala a fost acoperită din 11.600 [lei] taxe plătite de elevi, 11.260 [lei] venit al serbării date de elevi la 1 mai și 25.000 lei de la comitetul școlar (Ibid., [ds.] 407 / 1933, f. 119).

Alte realizări

Prin evacuarea școlii de meserii, directorul Toma Vasi- | 118 || 119 | lescu transformă 2 clase mari din etajul stângi și 2 dormitoare pentru elevii cei mari. Se intenționa vinderea caselor din Obrocari și aducerea internatului în întregime în curtea liceului.

Tot el începe amenajarea amfiteatrului, mărirea și transformarea lui în sală de festivități, cu scenă spațioasă și loc pentru orchestră, ce s-a terminat sub directoratul [lui Traian] Biju.

Biblioteca liceului a sporit, fiind singura bibliotecă din oraș care oferă cărți și altor persoane decât elevilor și profesorilor școlii. E condusă în acest timp de profesorul de franceză Ilie Rădulescu. | Mai era și o bibliotecă de specialitate pentru geografie cu prof. Traian Biju.

Acest al doilea directorat [al lui] Toma Vasilescu ia sfârșit pe 20 nov. *1933, prin înlocuirea cu Traian Biju, [ca] urmare a revenirii guvernării liberale. | Printr-o decizie a ministerului liberalilor C[onstantin] Angelescu, Toma Vasilescu se revocă, iar Traian Biju *se deleagă* cu girarea direcției.

După ce n-a mai fost director, Toma Vasilescu a fost [director al] un[ui] internat particular de fete. El era și membru în comitetul societății femeilor ortodoxe, filiala Slatina.

Din sept[embrie] 1939,
prof. Toma Vasilescu în București
 profesor la marile licee
 director al învățământului secundar
 profesor universitar (conferențiar)

Încă din 1938, a cerut transferul în București (inclusiv seminarul [mănăstirii] Cernica) la orice liceu sau seminar teologic, pentru a putea avea biblioteci de specialitate la îndemână (Ibid., [ds.] 689 / 1939, f. 188; [ds.] 688 / *1937, f. 25).

În 1939 avea începute și părăsite o serie de lucrări științifice: *Sintaxa comparată* [și] *Dicționar de antichități*. Lucra și la traducerea [lucrării] *De civitate Dei* de Sf. Augustin. A lucrat câțeva | 119 || 120 | vreme și la un *Dicționar al limbii latine*, în colaborare cu Scarlat Lambrino și I. Mașala la care a renunțat, neavând mediul prielnic.

A activat în strejărie, a fost director al serviciului social al jud. Olt, organizând căminele culturale din județ (Ibid., [ds.] 682 / 1939, f. 167; [ds.] 1321 / 1944, f. 127).

În 22 aprilie 1939, când solicita Ministerului transferul în București (și Cernica) semna: „preot Toma Vasilescu cu preoție lucrătoare” adăugând în final „că pentru o catedră de seminar teologic mă *prevez și de faptul că sunt preot cu preoția lucrătoare*”. | În sept[embrie] 1939, ministrul Petre Andrei îl numea profesor la liceul [„]Gh. Șincai[”] din București.

În 1940, trece la liceul [„]Matei Basarab[”], unde fusese Gh. Vișoiu, devenit între timp inspector general secundar (Ibid., [ds.] 759 / 1941, f. 439; [ds.] 3655 / 1945, f. 40-92; [ds.] 3672 / 1945, f. 135).

În 1945, e numit inspector general al învățământului secundar și ulterior, în același an, directorul învățământului secundar, sub ministrul Ștefan Voitec, *funcție pe care o deține și în 1947 și în aceeași calitate e președinte la diverse comisii ale ministerului: pentru punerea la punct a legii învățământului naționalităților conlocuitoare (Monitorul Oficial, 14 mai 1947), comisia pentru judecarea recursurilor *gratuoase (legea 199 / 1944) etc. (Monitorul Oficial, 6 febr. 1947).*

Din 1957 e autor de manuale școlare de limba latină de curs secundar, singur sau în colaborare cu N[icolae] I. Barbu și alți, până în 1980 (manuale editate și în [limbile] maghiară și germană). | În 1962, apare [un] curs de sintaxă istorică a limbii latine (litografiat în cadrul Facultății de filologie, București, secția [de] limbi clasice). | În 1964 semnează conferențiar. | În 1958, studiul despre Ovidiu (2000 [de] ani de la naștere) e scris în colaborare cu I. [= Dumitru?] Berciu; în 1959, [ii apare] studiul introductiv

la Tit[us] Liviu[s], *De la fundarea Romei* și în 1960 prefață, note și indice la *Epistole din exil* de Ovidiu (Publius Naso). | 120 || 121 |

[14.] Ilie D. Rădulescu

(1 sept[embrie] 1938 - 1 sept[embrie] 1945) –
Directorul liceului în timpul de război –

A preluat conducerea liceului de băieți de la Biju Traian, la 1 sept[embrie] 1938, – anul dictaturii regale Carol al II-lea și al desființării partidelor politice, în locul lor instituindu-se partidul unic (F[rontul] R[enașterii] N[aționale]).

Născut în comuna Țândărei-lalomița, în 7 februarie 1901, a absolvit liceul [„]I[on] C. Brătianu[”] - Pitești în 1921 și în 1927 Facultatea de litere și *filozofie [din] București. | Examenul de capacitate îl trece la Iași în 1930 pentru limba franceză – specialitate principală (media 8,72) și limba română – specialitate secundară (media 8,07). | A fost numit profesor la liceul [„]Radu Greceanu[”]: în 1925 suplinitor de limba română iar din 15 martie 1926 suplinitor de limba franceză în locul lui Scarlat Angelescu, încetat din viață (Arh. St. București, M.C.I.P., dosare: 297 / 1934, f. 191 și urm.[;] 537 / 1937, f. 28 și urm.[;] 581 / 1938, f. 497, 502[;] 689 / 1940, f. 277 și *Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[”]*, 1925/1926).

În 1 sept[embrie] e numit profesor titular provizoriu la catedra de limba franceză în locul lui V. Constantinescu, transferat la București (*Anuarul L[iceului] [„]R[adu] G[receanu]”*, 1925-1926). | Din primul an de directorat – 1938 – se ocupă și de transformarea școlii în spital pentru caz de război, iar sumele colectate din jud. Olt și Teleorman s-a cumpărat rufărie de corp și pat (Arh. St. București, M.C.I.P., dosar 587 / 1938, f. 91).

În 1939, inspectorul secundar Radu Cosmin (N. Tănăsescu, profesor [la] Ploiești) apreciază „ritmul de energie și luminos tact al | 121 || 122 | tânărului director Ilie Rădulescu – profesor de limba și literatura franceză, care imprimă școlii atrăgătoare eleganță spirituală a personalității sale” (Ibid., [ds.] 572 / 1938, f. 330). Printre altele, inspectorul reținea coeficientul superior al promovării elevilor, cu doar 10 % repetenți.

În primele sale rapoarte asupra mersului școlii pe an școlar, se evidențiază terminarea *clădirii proprii a internatului din curtea liceului*, – susținută de comitetul școlar, având 16 încăperi și ulterior 20, din care: 4 dormitoare, 4 pentru administrație, 1 bucătărie, 1 sufragerie, 1 spălătorie, 1 călcatorie, 2 pentru personal[ul de] serviciu, 1 cămară, 1 infirmerie. | Elevi interni erau 110 din care 102 absolvenți și 8 bursieri (Ibid., [ds.] 753 / 1939, f. 185 și urm.). | Din timpul directorului Biju, se renunțase la transformarea în dormitor a sălii de gimnastică, pentru soluția unei construcții proprii,

separată de localul liceului, dar în curtea liceului, suficient de mare (12.000 mp). | Terminarea sălii de gimnastică va fi gata în 1943.

În 1941, localul e ocupat de spital, iar cursurile se țineau în localul școlii primare de băieți Ionașcu, care se mutase în localul școlii de băieți nr. 2 Protopopescu (pe jumătăți de zile) (Ibid., [ds.] 781 / 1939, f. 58-62). | În 1942, directorul locuia în liceu, folosind 4 camere și în rest, localul liceului avea 12 camere pentru clase, 2 pentru colecții, 1 pentru *laboratoare, 4 pentru cancelarii, 3 pentru servitori. | În total [erau] 26 [de] camere (Ibid., [ds.] 756 / 1941).

În anul școlar 1943/[19]44 – în plin război, s-au înscris 607 elevi, din care frecventau 598. | Corpul didactic era format din 17 profesori titulari, din care 2 detașați și 9 profesori suplinitori, toți prezenți (Ibid., [ds.] 1157 / 1942, f. 24 și urm.) | **122 || 123** | Spre deosebire de anul precedent, când erau concentrați foarte mulți profesori, în 1943/[19]44, liceul funcționa în condiții normale, fără profesorul de științe naturale, N. Țilivea – concentrat.

Inspecțiile din acest timp apreciază că directorul Ilie Rădulescu e înzestrat cu mult tact, astfel că în corpul profesoral domnește armonie desăvârșită. | Ca în toți anii, elevii înscriși sunt în majoritate din mediul sătesc, în anul 1943/[19]44 în proporție de 73 %. | Programul educativ se execută în fiecare m[i]ercuri, potrivit instrucțiunilor date de O.E.T. (Oficiul educației tineretului). Ora de radio se asculta în comun, în sala de festivități.

În internatul liceului din curtea școlii erau 130 [de] elevi, fiecare cu patul lui, iar lenjeria era adusă de acasă de elevi. Saltele noi, păături uniformizate. | Pentru cei 9 elevi *refugiați* se confecționase lenjerie de pat și de corp din fondurile Comitetului școlar. | Conducerea internatului, ca și înainte, o are directorul liceului, ajutat de 2 pedagogi și 2 profesori, care în schimbul serviciului, primeau hrană și locuință în internat. | Rația zilnică era de 90 [de] lei cu 3 mese pe zi. | Veniturile și cheltuielile internatului se ridicau la 4.950.000 lei și nu angaja veniturile școlii.

Bugetul liceului însuma peste 14.000.000 lei la venituri și cheltuieli. | Clasele extrabugetare se întrețineau singure din buget[ul] propriu înglobat în bugetul general al liceului.

Comitetul școlar avea ca președinte pe av[ocatul] Ion Tomescu, membri din partea părinților: V. Popescu, avocat, C. Popescu, profesor, Gh. I. Georgescu industriaș, iar din partea profesorilor: D. Mirodot și Aurel O. Popescu. Casierul școlii era prof. Ion Ghimpețeanu.

În plină stare de război, la examenul de admitere în clasa I, în sesiunile mai și august 1943, se prezentaseră 254 candidați. Au fost respinși 65, iar din cei admiși au fost în- | **123 || 124** | scriși în clasa I A 55, conform ordinului, iar la cerere, Ministerul a aprobat și clasa I B, extrabugetară cu 50

[de] elevi ca în anii trecuți (Ibid., [ds.] 1996 / 1943, f. 266; [ds.] 1940 / 1943, f. 114).

În martie 1945, corpul didactic era în mare parte primenit prin pensionare sau transfer la școli din București. | Nu mai sunt din vechii profesori: pr[eot] N. Ionescu, Tr[ai]an Biju, D[aniel] Mirodot, Toma Vasilescu, Ion O. Ionescu, G. Geib, N. Diaconescu și alții. | Energii noi, tinere[,] le-au luat locul: pr[eot] Aurel O. Ropescu (religie), Dumitru N. Bărbulescu (română), Marin Predescu (latină), Ion R. Florea (istorie), Mihalache Ionescu și Procopie Popescu (matematici), Moroșanu Ion (geografie) etc. | Pe larg, procesul de înnoire a corpului didactic, se poate urmări în partea din lucrare privind *Profesorii liceului pe obiecte de studiu* de la 1884-1945.

Încheiem acest capitol despre directorul Ilie D. Rădulescu cu prezentarea circumstanțelor în care a avut loc schimbarea lui de la direcția școlii (Ibid., [ds.] 4774 / 1945, f. 213; [ds.] 3822 / 1945, f. 189-196), un caz incipient dintr-un proces general de „purificare a aparatului de stat”.

În mai 1945 – [cu] *gruparea Petru Groza [la guvernare] – poliția locală [din] Slatina, din informații, aduce acuzații directorului I. D. Rădulescu că în sala muzeu de științe naturale a liceului, păstra depozitate portretul mareșalului [Ion] Antonescu, scene din teatrul de război din Rusia, ale armatei române și tablouri ce nu fuseseră distruse conform ordinului prefecturii Olt. Mai era acuzat că deși nu se manifesta, nutrea sentimente hitleriste, ca unul ce ar fi urmat în *Germania, cursurile de educație [în cadrul] „Hitlerjugend”. | În apărare, între altele, directorul I[lie] Rădulescu arată că a fost în Germania în 1941 ca membru într-o delegație de profesori și profesoare – o excursie de 10 zile – din care 4 zile – vizitând orașul Breslau, unde a asistat la concursuri sportive. | Declară că face parte din partidul național-țărănesc, în cadrele căruia a luptat pentru libertate, omenie, cinste și dreptate. | 124 || 125 |

Profesorul N[icolae] Țilivea declară că la revenirea de pe front în 20 noiembrie 1944, l-a rugat pe director care locuia cu soția în localul liceului, să elibereze muzeul de științe naturale, în care ținea și obiecte casnice, dar a refuzat.

Dosarul anchetei ajunge la Ministerul Culturii în sept[embrie] 1945, unde directorul învățământului secundar Toma Vasilescu îl pune la note, *deoarece Ministerul de interne ceruse rezolvarea pe altă cale*. | Această cale a fost înlocuirea din directorat cu 1 septembrie 1945. | 125 || 126 |

[15.] Nicolae I. Țilivea | (1 sept[embrie] 1945 ?)

Ultimul director al liceului teoretic

A preluat direcția liceului teoretic de băieți din Slatina la 1 septembrie 1945 de la profesorul Ilie D. Rădulescu, în condițiile descrise înainte

Pe 1 sept[embrie] 1939, a fost numit profesor cu titlu provizoriu la catedra de științe naturale în locul profesorului Ion O. Ionescu, care se transfera în liceul [„]Gh. Șincai[”] din] București. | A obținut definitivatul pe 1 martie 1943 pentru științe naturale – specialitatea principală și [științe] fizico-chimice, secundară.

De fel din județul Gorj, e născut în 17 aprilie 1911 în comuna Schela, satul Horezu și trece bacalaureatul în septembrie 1930, la liceul [„]Tudor Vladimirescu[”] din Tg. Jiu cu media 6,00, iar licența în științe naturale la Universitatea [din] București în 19 februarie 1936 cu mențiunea „bine”, iar seminarul pedagogic în același an cu 7,50. | Examenul de capacitate îl trece în 1936/[19]37 cu media 8,12 în specialitatea principală: științele naturale și cu 8,17 la specialitatea secundară: științele fizico-chimice, clasificat al 16-lea.

Înainte de a intra în învățământul secundar, a fost pedagog la liceul modern din Craiova în 1935/[19]36 și din 1937/[19]38, preparator la Institutul botanic [din] București. Între 15 sept[embrie] 1938 - 31 aug[ust] 1939, a fost profesor suplinitor la liceul [„]Mihai Eminescu[”] din] București, de științe naturale.

Din ziua numirii la liceul din Slatina, a fost în permanență mobilizat și concentrat cu rare excepții, fiind eliberat pe 30 nov. 1944 (Arh. St. București, Ministerul Culturii Naționale, dosar 3738 / 1945, f. 1-16 – fișă semnată de Nicolae D. Stoica, care ținea locul de director).

În octombrie 1945, cea mai mare parte din localul liceului era ocupată de armata sovietică, fiind libere doar 5 săli | 126 || 127 | de clasă (Arh. St. București, Ministerul Culturii Naționale, doar 706 / *1941, f. 433; [ds.] 3914 / 1945, f. 307 și 297). | Întrucât funcționau 18 clase de elevi (cu [cele] extrabugetare), directorul Țilivea cerea Ministerului ca cele două săli în care erau depozitate materialele de Crucea Roșie – filiala Slatina – să fie lăsate liceului: una era sală de clasă și alta, camera de baie care deservea direcțiunea. În felul acesta, se puteau începe cursurile pe 24 oct[ombrie] 1945, cel puțin prin rotație. Materialele de Crucea Roșie fuseseră depozitate în localul liceului sub directoratul I. D. Rădulescu, în anul 1941.

La Minister, directorul învățământului secundar Toma Vasilescu – fostul director al liceului teoretic [„]Radu Greceanu[”] – dispunea Crucii Roșii să-și caute alte încăperi, dacă școala are nevoie de ele (Ibid., [ds.] 3893 / 1945, f. 46).

În anul școlar 1945/[19]46, liceul funcționează cu 17 clase: | 8 bugetare (I-VIII) [și] | 9 extrabugetare (I-III B, C; IV, V, VI B) | cu următorul număr de elevi înscriși pe clase (total 820):

I A – 59	II B – 46	III C – 42	V A – 44	VI B – 51
I B – 59	II C – 43	IV A – 56	V B – 42	VII – 44
I C – 59	III A – 43	IV B – 56	VI A – 34	VIII – 53
II A – 43	III B – 46			

Numărul mare de elevi înscriși în clasele I, IV, VI și VIII (*peste 50*) se datora faptului că mai mult din localul liceului era ocupat de armata sovietică – cum s-a arătat – și, deci, nu se puteau face clase paralele. | Sălile fiind destul de spațioase, consiliul interșcolar și profesorii, erau de părere să fie primiți toți elevii înscriși în aceste clase. | 127 || 128 |

Internatul școlii – întreținut de comitetul școlar – nu putea funcționa – precum s-a văzut și întregul local al internatului era ocupat de armata sovietică.

Pentru buna funcționare a școlii, profesorul Dumitru N. Bărbulescu se numea în funcția de subdirector, dat fiind numărul mare de clase extrabugetare. | Mai târziu, numărul elevilor scăzuse de la 820 la 740, prin retrageri (Ibid., [ds.] 3563 / 1945, f. 210).

În iunie 1948 – înainte de aplicarea legii învățământului din august 1948 – funcționau următorii profesori definitivi (*Monitorul Oficial*, 9 iunie 1948):

		definitiv din
[1.]	Pr[eot] N. Cîlniceanu	15 sept[embrie] 1938
[2.]	Botez V. Gh[eorghe]	[15 septembrie] 1933
[3.]	Predescu P. Marin	[15 septembrie] 1938
[4.]	Popescu I. *Niculae	1 sept[embrie] 1941
[5.]	Popescu M. Alexandru	1 oct[ombrie] 1942
[6.]	Ghimpețeanu Ion	1 oct[ombrie] 1936
[7.]	Biltz Victor	1 sept[embrie] 1927
[8.]	Țilivea I. Nic[olae]	15 sept[embrie] 1941
[9.]	Rădulescu D. Ilie	1 sept[embrie] 1933

| 128 || 129 |

V. PROFESORII (pe obiecte de studiu)

V. PROFESORII (pe obiecte de studiu)

1. RELIGIE

a) *Precizări programatice*

Prin programa studiilor gimnaziilor și liceelor din țară din iulie-august 1865, religia e obiect de studiu în toate cele 4 sau 7 clase. | Se predă numai în clasele I-VI, prin programa școlilor secundare din 1899, deși liceul are 8 clase, sistem păstrat și prin programa din 1908. | Redevine obiect de studiu în toate clasele prin programa din 23 dec[embrie] 1928 ca și prin cea din 21 august 1934. | Prin programa analitică a liceelor teoretice din august 1940, religia se studiază numai în clasele I-VII.

În 1945, părinții elevilor și elevii cereau introducerea studiului religiei și în cl. VIII – ambele secții: literară și științifică, dar fără rezultat, apropiindu-se reforma învățământului din 3 august 1948, care reclamă, printre altele, învățământul laic, lovindu-se astfel în principiul vital al oricărei societăți și „singurul azil inviolabil al omului” (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [dosarele] 3815 / 1945; 1766 / 1952 [?]: „Jurnalul Eforiei școlilor din 25 mai 1953 [?] p[en]t[ru] studiile gimnaziale”).

b) *Profesorii*

1. La început – 1884 – **August Crainic*, profesorul cu partea literară

2. Din aprilie 1889, *D. Stănescu*, licențiat în teologie. Era născut în *1862, în Zănoaga-Romanați. În 1890, e mutat la gimnaziul [din] Călărași (Ibid., [ds.] 5088 / 1889, f. 7) | 129 || 130 |

3. Din 1 sept[embrie] 1890, profesor [e] *Alexandru Grăjdeanu*, născut în 1856, absolvent al Facultății de teologie. Pe lângă religie, va predă și dreptul administrativ. Era și cântăreț la biserica Maica Precista (Ibid., [ds.] 573 / 1890). A funcționat până la desființarea gimnaziului din 1902 (Ibid., [ds.] 249 / 1899; [ds.] 3938 / 1945, f. 54).

4. În perioada desființării succesive a claselor gimnaziale, directorul *G. Micescu* a predat religia iar la reînființarea sa din 1 septembrie 1905.

5. *Pr[efotul] G. Pascal*, care era născut la Călinănești de Tutova, în 1859 și absolvent al Facultății de teologie din București. Cu religia a predat și muzica și caligrafia (Ibid., [ds.] 2241 / 1906).

E schimbat în 1906 cu pr[efotul] *N. Ionescu*, pe care îl reclama la Minister și în 1907 e repus în funcție, dar e reclamat de către directorul Gh.

Micescu că ținea 6 elevi în gazdă, pe care-i medita (lucru oprit de regulamente), iar în ziua de 1 a fiecărei luni, umbla cu botezul prin oraș ziua și nu era suplinat la lecții sau era suplinat fictiv de colegi, străin de materia de studiu. La fel pleca pentru sfeștăni și alte slujbe. | Era și preot la biserica catedrală (Ibid., [ds.] 1727 / 1907, f. 48).

6. Prin schimbarea pr[etului] Gh. Pascal, în 1907, e numit pr[etul] N. Rădulescu, care era diacon la biserica din curtea palatului Cotroceni și copist al Mitropoliei [din] București și subprotoereu al Capitalei.

După câteva luni, N. Rădulescu demisionează (1 mai 1907) și revine pr[etul] G. Pascal[,] econom din Slatina (Ibid., [ds.] 1712 / 1907, f. 8). | 130 || 131 |

7. Pr[etul] N. Ionescu

Născut în 9 nov. 1876 în Coteana-Olt, absolvent al seminarului central [din] București și licențiat în teologie [în] 1903. Examen de capacitate [a] depus în 1906 la religie. | [A] Fost funcționar al primăriei București între 1900-1904. [A fost] Preot la biserica Sf. Treime [= Treimi] – Slatina din aprilie 1904 și subprotoereu de Olt din 1908-1909 (*Anuar[ul] L[iceului] „R[adu] G[receanu]”*, 1926/[19]26). | A fost numit în 1906, profesor suplinitor de religie și muzică și în 1907, prin numirea pr[etului] N. Rădulescu, el a rămas numai de muzică, deși era complet afon și își dă demisia.

E numit din nou pe 15 iunie 1909 profesor de religie la gimnaziul din Caracal și școala profesională sub rezerva că în cazul când ar fi numit preot la vreo biserică din alt oraș, să se considere demisionat (Arh. St. București, [M.C.I.P.], [ds.] 2114 / 1911, f. 35).

La o inspecție în sept[embrie] 1909, s-a constatat că pr[etul] N. Ionescu făcea serviciu la o biserică din Slatina și a luat salariul de preot pe 1 nov. 1909. | Ministrul Spiru Haret, hotărăște să-l destituie, dar el demisionează pe 1 nov. 1909. | La 10 aug[ust] 1910, consiliul inspectorilor avizează că poate să fie reintegrat și pe 1 febr[uarie] 1911, e numit profesor de religie și preotul C. Pascal trece disponibil. | Va obține definitivatul în februarie 1922.

În anul 1914, câțiva negustori din Slatina: Niță Dobrescu cu magazinul de haine „Hăinăria modernă” în str. Lipsani, Zaharia Diclescu, Anton Zahalca, C. Pisculescu făceau plângere la minister că „popa Ionescu Nicolae e distracția elevilor din gimnaziu, o caricatură a naturii, agent conservator pus de Gr[igore] Cantacuzino” acuzându-l că ținea elevii școlii să măture în curte, să-i păzească via sau că înșela averea bisericii Sf. Treime. La

inspecția trimisă de Ministru, semnatarii au dat declarații că nu recunosc semnăturile (Ibid., [ds.] 2368 / 1914, f. 200). | 131 || 132 |

Alte date despre profesorii de religie pr[ecoții] Pascal și N. Ionescu, la partea privind directorul E. Cașolțeanu, la o inspecție, inspectorul secundar I. S. Floru consemna că preotul N. Ionescu era bine văzut în societate, având casă îngrijită. Era nesigur însă pe limbaj, în loc de „criptă” (mormânt) el folosea cuvântul „scriptă” (Ibid., [ds.] 2530 / 1914).

A fost mulți ani deputat conservator în Parlament în timpul șederii în București, în sesiuni, fiind suplinit la catedră de colegi.

S-a pensionat pe 1 septembrie 1938 (Ibid., [ds.] 525 / 1938, f. 227).

8. Pr[eotul] Aurel O. Popescu

În septembrie 1939, Popescu Aurel, utilizat la liceul de fete [din] Slatina se încadrează la liceul de băieți [„]Radu Greceanu[“].

În 1944, era și protopop al circumscripției Potcoava-Olt, salarizat ca protopop de Episcopia Argeș[ului]. | Conform legii pentru interzicerea cumulului din învățământ din 1940, profesorii de religie trebuiau să opteze între catedră și parohie, în timp ce înainte nu se primeau profesorii de religie dacă nu aveau și parohie, în aceeași localitate (Ibid., [ds.] 1225 / 1944).

Cu anul școlar 1945/[19]46, el intră în cler, fiind numit preot ajutor la parohia Mavrodin din Pitești (Ibid., [ds.] 3762 / 1945, f. 24).

9. În locul său, se numește *Ionescu Dumitru* care fusese utilizat la catedra de religie de la liceul de fete, provenind de la Cahul din Basarabia.

Era născut – el și soția – în Argeș, dar în Slatina avea domiciliul din 1934, în str. Dealul Viilor [nr.] 26 (gospodărie). | Era născut în comuna *Bradurile în 1906 (Ibid., [ds.] 3750 / 1945, f. 47; [ds.] 3938 / 1945, f. 54) | 132 || 133 |

10. Cîlniceanu Dumitru

Cu 1 sept[embrie] 1946, se transferă la liceul teoretic [„]Radu Greceanu[“], ca profesor de religie, venind de la liceul teoretic de fete [din] Tg. Jiu (*Monitorul Oficial*, 2 sept[embrie] 1946).

2. LIMBA ROMÂNĂ

a) Precizări programatice

După ce în programa analitică pentru gimnazii și licee din 17 iulie 1865, *limba română forma o catedră împreună cu limba latină*, ulterior, prin circulara din 24 aug[ust] 1865, Ministerul Instrucțiunii comunică: |

separarea studiului limbii române de limba latină, obligatorie pentru toate clasele gimnaziilor și liceelor (Arh. St. București, M.C.I.P., dosar 548 / 1865, f. 133 și urm.; dosar 686 / 1865, f. 63 și urm.) | Toate programele de studii pentru școlile secundare care au urmat (1876, 1899, 1908, 1928, 1934 și 1940) respectă acest statut. | Prin programa din 1928, limbii și literaturii române i se atribuie cel mai mare număr de ore de studiu săptămânal: 24 [de] ore față de 19 ore matematicile, 17 ore franceza, 14 ore istoria, 12 ore geografia.

b) Profesorii

1. Din sept. - 1884 4 oct. 1886: *A. Crainic* (prezentare la directori).
2. Din 4 oct. 1886 dr. Ion Paul până în 1890 (prezentare la l[imba] germană).
3. **Simion Crainic* între 1890-1892 (*idem).
4. *Cornel Pop Păcurariu* (nov. 1892 - dec. 1893) (idem).
5. Din dec. 1893, *A. Crainic*.
6. *Bobeș Gh[eorghe]* din sept. 1896 (vezi geografie) | 133 || 134 |
7. *Dionisie Olinescu* – din 1897-1901 (vezi germană).
8. *Ion Gallin*, din 1905 (vezi latină).
9. *Ion R. Ionescu* din 1907 (a se vedea directori).
10. *Emil Cașolțeanu* (idem).
11. În 1910, *Popescu Anton*, preot, licențiat în litere și teologie, profesor la liceul din Pomârla, suplinitor de latină. Se hirotonise în Capitală.
12. Din 1912, *Ioan C. Nădejde* [1], care deși ocupă ca titular catedra până în 1921 – din cauza alienației mintale – e aproape continuu suplinat, în fie[car]e an de altă persoană, ceea ce face pe inspectorul C[onstantin] Kirițescu să califice catedra de limba română (Ibid., dosar 221 / 1921, f. 362 și urm.): | „*una din catedrele nenorocite ale liceului din Slatina titularul fiind în concediu permanent*”.

[1] Gabriela DANȚIȘ: *DGLR*, L-O, 2005, p. 540-541.

În 1921, – când inspectorul C. Kirîțescu era în inspecție, „*titularul era dispărut, probabil mort*”, după toate probabilitățile – și orele fuseseră împărțite între *Ilie M. Popescu-Spineni* suplinitor și *Ion Țicăloiu*.

Dar suplinirile catedrei de limba română încep din primul an de la numirea [lui] I. C. Nădejde. În 1913, e detașat la Craiova și apoi la Botoșani și de la Craiova revine la I. R. Ionescu, fostul director al gimnaziul[ui]. | În nov. 1913, în concediu de boală, e suplinat de *P. N. Munteanu*, care mai suplinise în Slatina în 1907 – născut în 1865 în Doljești-Neamț, licențiat în teologie de la Kiev și în litere de la Universitatea [din] Iași. După Slatina, a trecut la [Râmnicu] Vâlcea.

În acest timp, I. C. Nădejde semna petiții către Minister (febr. 1913) „*congediat de stat” iar în 25 nov. 1915, din cătunul Fundul Sistarul, comuna Giurgeni-Roman, adresa o cerere Ministerului *instrucțiunii, prin care solicita definitivatul, având peste 15 ani în învățământul secundar, restituirea reținerilor de la 1892, dreptul la un spor de salar[iu], pentru scrieri de an bineînțeles meritul echivalent sporul sumii bugetare...” pe care Ministerul o soluționa prin dare la arhivă | 134 || 135 | „*petiționarul nu exprimă nici o *idee clară*”.

Născut în 1869, 2 nov. în Botoșani și licențiat în litere [la] București, I. C. Nădejde a funcționat ca profesor la liceul [„]Matei Basarab[”] (1892-[18]94) gimnaziul [din] Călărași (1896-1898) și gimnaziul [din] Târgoviște mai mulți ani și de la liceul din Craiova a trecut în 1912 la gimnaziul [„]Radu Greceanu[”].

Suplinitori ai lui *Ion C. Nădejde, au fost după *P. N. Munteanu*, prof. *Ghiorgiade de la Dorohoi, apoi *Al. Cerbureanu-Popilian* (1914), *Emil Diaconescu* (1915/[19]16), *N. Tănăsescu* (1917/[19]18), *Aurel Cetățianu* (1919-[19]20), *Ilie Popescu-Spineni* (1920-[19]21) și în 1921/[19]22 *Ion D. Țicăloiu* – anul și suplinitorul (*Anuarul Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, 1910-1912; Arh. St. București, M.C.I.P., dosar 3239 / 1915, f. 270; [ds.] 2271 b / 1914, f. 22; Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[”], 1915/[19]16, 1921/[19]22).*

13. Din anul școlar 1921/[19]22, liceul înființat în 1914/[19]15 cu 5 clase – are 8 clase și 2 clase extrabugetare I B și II B – cu 416 elevi – un spor simțitor față de anii precedenți, care va continua să crească cu fiec[ar]e an prin clase paralele – atingând în anul 1925/[19]26: 729 elevi.

În anul școlar 1921/[19]11 suplinesc profesorii *Gh. Păltineanu* și *I. Zamfirescu*, iar în anul școlar 1923/[19]24, *C. Popovici* și *C. Dinu*; în anul școlar 1924/[19]25 *Aurel Cetățianu* și *I. Zamfirescu*; în anul școlar 1925/[19]26: *Aurel Cetățianu*, *Marin Angelescu*, *Ilie Popescu-Spineni* și *A. Bărcănescu*.

De menționat că de la înființarea școlii normale de băieți [din] Slatina în 1 sept. 1919, profesorii liceului erau profesori și la această școală. În 1925/[19]26 *Ilie Rădulescu*, absolvent al Facultății de litere [din] București e numit suplinitor la catedra de limba română (a se vedea directori) (*Anuarul liceului* [„]Radu Greceanu[“], 1915/[19]16, 1921/[19]22).

14. În fine, cu 1 sept. 1926, seria suplinitorilor e întreruptă de un profesor titular de limba română: *Gheorghe I. Vișoiu*, element strălucit în Facultate, ca și în activitatea didactică (a se vedea directorii).

15. Cu anul școlar următor 1927/[19]28, pătrunde în corpul didactic al liceului, ca profesor de limba română: *Dumitru I. | 135 || 136 | Popovici* [1] (Dan Simonescu, „Prefață” la: D. Popovici, *Romantismul românesc*, ed. I, 1972).

[1] Nicolae MECU: DGLR, P-R, 2006, p. 385-389.

Născut în comuna Dăneasa din jud. Olt la 25 oct. 1902, tatăl său fiind învățătorul Ion Popovici, născut în 1870 în Șerbănești-Olt – participant la războaiele țărănești din 1907 – stins în anul 1914. | Rămas orfan de tată, situația familiei înrăutățindu-se n-a putut urma cursurile de zi ale liceului [din] Slatina, fiind nevoit în cl[asele] V-VI să intre preparator într-o familie, iar în clasele VII-VIII (1921-1923) să suplinească ca învățător în învățământul primar în satul Buta-Olt, lângă Șerbănești. | Despre elevul Dumitru I. Popovici la liceul [„]Radu Greceanu[“], directorul Traian Biju amintește că atât se impusese examenitorilor, că îi dădeau 10 la teză, 10 la oral, fără să-i mai citească tezele și fără să-l mai asculte (*Anuarul liceului* [„]Radu Greceanu[“], 1936/1937, f. [= p.] 113). | A urmat cursurile Facultății de litere și *filozofie între 1923-1927 la București, fiind și asistent onorific al profesorului *D[umitru] Caracostea* (slătinean) în timpul studenției. | În anul 1927, trece examenul de licență cu „magna cum laude” și în același an se prezintă la examenul de capacitate – limba română principală și istorie secundară, clasificat al II-lea la materia principală și *I-ul la cea secundară.

Împreună cu profesorul G. Vișoiu, publică în 1928 *Elemente de istoria limbii și literaturii române*. Tot la Slatina, cu alți profesori și intelectuali, întemeiază publicația periodică *Oltul* (1928 și 1931), publicând aici și poezii populare culese de elevi.

Pe 1 sept. 1930, se transferă la liceul militar din Iași unde participă la scoaterea revistei *Atheneum* (1 febr. 1935 - 1940) în care publică fragmente din cercetările sale comparative privind literatura română din perioada romantică (1830-1850). | Între 1930-1934 studiază la Paris ca bursier,

recoman- | 136 || 137 | dat de Facultatea de litere. Examenul de doctor în litere în filosofie îl trece la Universitatea [din] București cu calificativul „Summa cum laude” pentru lucrarea *Santa Cetate între utopie și poezie și Ideologia literară a lui Ion Eliade* [= Heliade] Rădulescu (1935). | După decesul profesorului Gh. Bogdan-Duică la Brașov la hotelul *[„]Coroana[”], din 21 sept. 1934 (atac cardiac), la o sesiune de bacalaureat – obține prin concurs, postul acestuia la Universitatea [din] Cluj – agregat în 1936 și profesor titular în 1940. | În cadrul cursurilor ținute la Universitatea Cluj-Sibiu, D. Popovici a realizat o primă și mare sinteză istorică a literaturii române moderne axată pe câteva mari direcții: | 1. literatura română în epoca luminilor | 2. romantismul românesc | 3. poezia lui Mihai Eminescu. | Demn de menționat că studiile 2 și 3 au fost publicate postum, sub îngrijirea fiicei profesorului: Ioana Petrescu, asistentă universitară la *Cluj-Sibiu și autoare de valoroase studii despre poezia lui Eminescu.

Profesorul D. Popovici s-a stins prematur din viață la 5 dec. 1952 și după el și fiica sa în *1990 (Dan Simonescu, **loco cit.*).

16. Cu anul școlar 1929/1930, prin plecarea profesorului titular Dumitru I. Popovici – se numește profesor titular de limba română *Aristotel Pârcălăbescu*, un alt profesor tânăr de valoare.

Născut în 1905, 14 mai, în comuna Gârla Mare - Mehedinți. Absolvă liceul [„]Gh. Șincai[”] din București în 1925 și Facultatea de litere [din] București în 1928 cu 3 bile albe și 2 roșii (cum laude). | Examenul de capacitate îl trece în aprilie 1929, la limba latină cu media 8,11 și a fost înscris pe tabelul de capacitate din 1929 cu specialitatea principală limba latină și secundară limba română.

La 1 sept. 1929 a fost numit profesor titular provizoriu | 137 || 138 | la liceul [„]Radu Greceanu[”], la catedra nr. 2 de limba română, la care din 1 sept. 1926, funcționa Gh. I. Vișoiu, și director al liceului din 1 ian. 1929.

În 1930/[19]31, pe timpul concediului pentru satisfacerea stagiului militar a fost suplinat de profesorul *Predescu P. Marin* din Buzzești-Olt și fost elev foarte bun al liceului [„]Radu Greceanu[”]. A. Pârcălăbescu a avut probleme cu definitivarea neputând fi definitivat în învățământ, deoarece materia de studiu – limba română la care fusese încadrat – nu era specialitatea lui principală, ci secundară, iar pentru limba latină – specialitatea principală nu avea ore la cursuri. | A cerut înscrierea din nou pe tabloul de capacitate dar Ministerul i-a răspuns că numai prin transfer poate trece la altă catedră.

La 1 sept. 1934, Pârcălăbescu se transferă de la liceul [„]Radu Greceanu[”] (catedra 2) la seminarul teologic [„]Sf. Andrei[”] din Galați, unde funcționează până la 1 sept. 1936, când se transferă la liceul [„]Vasile Alecsandri[”] din Galați, unde e și în anul 1945 (Arh. St. Buc., M.C.I.P.,

[ds.] 3940 / 1945, f. 218 și urm. – fișă personală). | În 1941, cerea transfer, în București, dar fără rezultat (Ibid., [ds.] 707 / 1941, f. 28).

17. După demisia profesorului director Gheorghe I. Vișoiu pe 1 iulie 1932, pe 1 sept. 1932, trece la Liceul [„]Radu Greceanu[“], profesor de limba română *Gheorghe V. Botez*, rămas disponibil după desființarea școlii normale [„]Preda Buzescu[“] din] Slatina, pe aceeași dată.

Născut la Ghidigeni-Tutova, în 17 februarie 1892, a absolvit școala normală din Bârlad în 1914, dând diferență la liceu în 1924, absolvent al Facultății de litere în 1928 și examenul de capacitate trecut în 1930: [specializările] română și drept (Ibid., [ds.] 537 / 1937, f. 28 și [ds.] 497 / 1937, f. 141). | **138 || 139** |

Învățător din 1914 [până] în 1930, după care trece profesor la școala normală de băieți [din] Slatina de la 1 sept. 1930 până în 1932. [E profesor] Definitiv din 1935. | În 1937, cere transfer în București, la una din catedrele de română vacante, având familia: frate, socri și nepot în București, de la 12 ani, pe care îi întreține el.

În anii 1921/[19]23 când funcționa în județul Satu Mare la liceul [„]Mihai Eminescu[“], înființase 20 [de] biblioteci populare, alcătuisese cărți școlare de limba română. În satul Cârja-Tutova înființase sfat de citire cu bibliotecă. | La Slatina a înființat [o] cooperativă de librărie.

Din 1938, a fost detașat la Straja Țării în București și din 1937, la O.E.T. București (Ibid., [ds.] 581 / 1938, f. 447 și [ds.] 781 / 1939, f. 258). | În acest timp, a fost suplinat la catedră de *Dumitru N. Bărbulescu*, absolvent al liceului [„]Radu Greceanu[“] în anul 1927/[19]28, bacalaureat în iunie 1928 cu media 6,00. | După desființarea Străjeriei în sept. 1940, se reîntoarce la catedră, unde funcționa și în 1946.

Deși nu e vizat expres, în raportul profesorului G. Giuglea – președinte al comisiei de bacalaureat [în] 1944 – se apreciază îngrijorător de mediocri candidații de la liceul [„]Radu Greceanu[“], la limba și literatura română. (A se vedea bacalaureat 1944, în lucrare).

18. În locul profesorului Aristotel Pârcălăbescu, la 1 sept. 1934, se transferă profesorul *Mihai Popa*, de la seminarul [„]Sf. Andrei[“] din Galați, profesor de română și latină.

Născut în 1905, în Galați, absolvă liceul local [„]Vasile Alecsandri[“] în 1925 și Facultatea de litere [din] București în 1929. Capacitatea [o susține] în 1931 pentru latină și română (Ibid., [ds.] 537 / 1937, f. 75 și [ds.] 630 / 1937, f. 198).

Deține catedra până în 1939, inclusiv, după care rămâne vacantă mulți ani.

În 1943, suplinește *Ciocan N. Constantin*, la latină.

19. Din anul școlar 1936/[19]37 se numește profesor de română, | 139
|| 140 | *Andrei Ionete*.

Născut în 30 nov. 1900, în comuna Oprelu-Olt, absolvent de școală normală [la] Slatina în 1921 (premiul I) și diferență de liceu în 1926. Licențiat în litere [la] București [în] 1929, trece examenul de capacitate la Cluj în 1931, la română și latină. | Din 1922 a fost învățător.

La 1 sept. 1936, se transferă la liceul [„]Radu Greceanu[”] de la școala normală de băieți din Deva. | În 1940, se transferă la liceul comercial de băieți din Craiova, după care catedra rămâne mult timp vacantă (Ibid., [ds.] 422 / 1936, f. 119[;] v[ezi] și [ds.] 581 / 1938; *Monitor[ul] Oficial*, [nr.] 129 bis din 5 iunie 1940 (ținutul Olt)).

20. Din 1944, la catedra ocupată de Andrei Ionete între 1936-1940, se numește în 1944 Dumitru N. Bărbulescu, care în 1945 e numit și subdirector al liceului, la propunerea [lui] N. I. Țilivea.

21. În anul școlar 1940/[19]41 a fost utilizată la catedra de limba română nr. 3 *Desvaldi Efrimescu Maria*, profesoară cu specialitatea principală română și secundară latina, cu examen de capacitate [la] Cluj [în] 1937, refugiată din Basarabia unde funcționează în orașul Bolgrad [din jud.] Ismail, la liceul de fete [„]Regina Maria[”] din 1937. Soțul Virgil Desvaldi, avocat[.] era secretar[ul] general al primăriei [din] Slatina (Ibid., [ds.] 697 / 1941, f. 24).

3. LIMBA LATINĂ

a) *Precizări programatice*

De la înființare în 1884 până la reforma învățământului din 1898 ([în timpul ministeriatului lui Spiru] Haret) – cât timp a fost gimnaziu real – limba latină nu a fost obiect de studiu la gimnaziul de băieți [din] Slatina. | 140 || 141 | Printr-o decizie din august 1899 a ministrului Take Ionescu – care înlocuise pe Spiru Haret – noua programă de studiu elaborată la 1 apr. 1899 în baza legii din 1898, s-a pus în aplicare în toate gimnaziile și liceele din țară, începând din cl[asele] III-VIII inclusiv.

De menționat că în 1899, studiul limbii latine s-a scindat în două: pe de o parte, s-a creat *gimnaziul* – ca școală de sine stătătoare – cu un total de 7 ore [de] latină pe săptămână, în 3 clase (II-IV), iar pe de alta, s-a trifurcat liceul, c[r]eându-se secțiile: | reală, fără limba latină [și] | clasică și modernă cu multă latină. Totodată, programa prevedea pentru gimnaziu că limba latină se studia spre a se putea **invedera latinitatea limbii materne* și

înțelege mai bine formele gramaticale române, luându-se cunoștință de originea lor, iar pentru liceu învățământul limbii latine are de scop a ne conduce la înțelegerea operelor literare ale scriitorilor clasici.

Din 1936, la licee s-au fixat 2 catedre de l[imba] latină reduse la o singură catedră în 1939, pentru ca la 1 sept. 1940, să se revină la programa analitică și orarul din 1936, cu 2 catedre de l[imba] latină (G. Popa Lis[s]eanu, *Învățământul limbii latine și [= în] gimnaziu și liceu*, 1904; Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 673 / 1941, f. 135).

b) Profesorii

1. *Augustin S. Crainic din sept. 1900 predă latina la cl. II de gimnaziu (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 148 / 1900, f. 50).

2. Din sept. 1909, N[icolae?] Mazăre e profesor de latină și geografie (Ibid., [ds.] 250 / 1902, f. 2 și [ds.] 625 / 1902, state [de plată]; *Anuar[ul] Oficial [al] M.C.I.P.*, 1910). Transilvănean din Lunca de Arieș, născut la 1 dec. 1865, N. Mazăre absolvise Facultatea de litere [din] București în 1897 – și după un an, la gimnaziul din Târgoviște (1895-[18]96 profesor suplinitor, trece la seminarul [din] Curtea de Argeș (1896-1901) după care e numit la gimnaziul din Slatina. | 141 || 142 |

Deși anul școlar 1902/1903 gimnaziul supus desființării, are numai clasele III-IV și din 12 profesori rămân numai 5 (G. Onicescu, A. S. André, D. Olinescu, S. Orășanu și capelmaistru N. Vasiliu de la reg[imentul] 3 Olt la muzică), N. Mazăre se transferă la seminarul din Iași (27. VII. 1902) unde se distinsese, funcționând și în comisia pedagogică pe minister (Ibidem).

3. Cu anul școlar 1902/1903, limba latină se predă de G. Micescu, director și profesor de latină, geografie, franceză și ulterior din cauza plecării profesorilor, predă 5 materii: religia, latina, *instrucția civică, istoria și geografia (Ibid., [dosare] 213 / 1904; 174 / 1903; 606 / 1903; *1443-3 [?], f. 404).

După ce în 1904/1905, gimnaziul nu mai are nici o clasă – fiind desființat complet – la reînființare în sept. 1905, la cererea orășenilor, G. Micescu, predă în continuare limba latină, împreună cu alte materii (A se vedea capitolul directori).

Despre capacitatea profesorului G. Micescu, suplinitor la limba latină, sunt mărturiile inspectorului I. S. Floru:

„Micescu n-are cunoștințe suficiente spre a fi profesor de latină, deși afirmă că e licențiat al Universității [din] București.

El posedă atât de puțin această limbă, încât face greșeli de accent la cuvinte foarte comune și se întâmplă uneori că elevii pronunță bine după regulă, iar profesorul corectează greșit. În clasa V elevii nu știau conjugările, elevii buni nu putea declina *bellum*, ~i, iar traducerea o făceau fără ordine sintactică”.

Și I. S. Floru adaugă (e vorba de o inspecție în 1914):

„Recunoaște și Miclescu că nu e *forte la latină, dar îi mai trebuie câțiva ani pentru pensie. Are ceva avere, [e] destul de înaintat în vârstă” (Ibid., [ds.] 2530 / 1914, f. 126-128; [ds.] 3531 / 1915, f. 27-28).

4. În anul școlar 1907/1908, în locul lui G. Miclescu predă latina, împreună cu istorie și franceză, T. H. Zamfirescu. El era abilitat *profesor titular*, în baza legii excepționale din 14 aprilie 1912, în baza vechimei ca suplinitor, | 142 || 143 | precum Aurel Cetățeanu și P. N. Munteanu, buni la toate și la nimic.

5. În 1907/[19]08, Lazăr Lazea de germană și istorie, predă și latina iar în anul școlar 1910/[19]11, predă latina, pe lângă germana și româna Popescu Anton (a se vedea l[imba] română) (Ibid., [ds.] 2271 a / 1914, f. 206 și 167).

6. Din sept. 1912/[19]13, e numit Florea Stoenescu de limba latină și germană.

Era născut în 1880 în Craiova, bacalaureatul în 1902, licențiat în litere în 1908, examenul de capacitate în 1912 pentru latină și altele. | Va face carieră la liceul [din] Tr. Severin, unde, la 1 sept. 1929, înlocuiește pe Al[exandru] Bărcilă la direcția liceului (Ibid., [ds.] 247 / 1912, p[ar]tea I, f. 304).

7. În anul școlar 1915/[19]16, profesor suplinitor de latină Emil Diaconescu (*Anuarul Oficial al învățământului secundar*, 1924/1925).

8. Între 1918/[19]19 și 1921/[19]22, Aurel Cetățianu [1], după ce mai înainte (1909-1914), predase și alt materii de studiu.

[1] G. Mihai, 2001: P, p. 96-97.

Născut la 23 iulie 1863, în comuna *Sub-Cetate [= Subcetate], jud. Hunedoara. Terminase studiile primare la Hațeg, cele secundare la Galați (1883) și cele universitare la Roma, de la 1 iulie 1888 - 9 apr[ilie] 1895. A obținut diploma de licență în litere și filozofie, echivalată de Universitatea [din] București la 16 oct. 1897. | A funcționat ca suplinitor la gimnaziile din:

Galați, Brăila, Călărași, Alexandria, Tecuci și Slatina (din 1909-1928) de unde s-a pensionat (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1926/[19]27 și 1928/[19]29).

Inspectorul I. I. Bujor, găsindu-l predând latina la cl. VI interpretări din metamorfozele [= *Metamorfozele*] lui Ovidiu, constată că elevii nu știau să accentueze și rugat de inspector să dicteze regula accentului, le-a spus: „dacă ultima silabă e scurtă accentul cade pe antepenultima” ceea ce nu e corect.

Inspectorul C[onstantin] Kirițescu în 1921, după mai multe inspecții | **143** || **144** | îi face o caracterizare generală:

„Se ceruse anterior să i se ia limba germană, [1]limba franceză și limba română, care pe rând îi fuseseră încredințate. Acum se face încercarea cu limba latină.”

C. Kirițescu găsea că profesorul A. Cetățianu nu putea fi văzut de inspectori la nici o inspecție: „D[omnia]sa se îmbolnăvește, de câte ori sosește un inspector în localitate; acest accident cronic e de notorietate publică în oraș și printre elevi care i-au diagnosticat maladia: «inspectorita acută».

„La inspecția din 23-26 febr. 1921, Cetățianu a lipsit fără arătare de motiv, de la ora de dirigiență, a doua zi a cerut voie să lipsească, fiind nevoit să meargă la spital, pentru tratament medical, iar seara la conferința cu profesorii, a lipsit neanunțat, la fel în 25 neanunțat.”

„Se cerea punerea la pensie din oficiu, ca o indispensabilă măsură umanitară, fiind un profesor bătrân devenit titular pe baza legii din 1912 care da dreptul a preda orice materie fără a cunoaște pe vreuna.”

A fost scos la pensie în nov. 1928 (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 221 / 1921, f. 367 și urm.).

9. Din 1 nov. 1919, „până la noi dispoziții” se numește profesor suplinitor de limba latină curs inferior – I. Marinescu, licențiat în teologie și învățător la școala nr. 1 [de] băieți [din] Slatina (Ibid., [ds.] 269 b / 1919, f. 614).

10. Ilie M. Popescu-Spineni [1], în 11 nov. 1919 cere suplinirea orelor vacante de limba latină la clasele V și VI (liceul avea acum 6 clase) plus lista română la clasa V de la școala normală de băieți care funcționa tot în localul liceului.

[1] L. Predescu, 1940/1999: E, p. 680 (c).

Traian Biju îl recomandă, cunoscându-l personal: „fost magistrat și cred că liceul ar face o bună achiziție în persoana sa”. | Cererea s-a aprobat

de minister, dar nu a funcționat (Ibid., [ds.] 260 a / 1919, f. 413; Casa Școalelor, [ds.] 325 / 1920, f. 14). | **144** || **145** |

În schimb de la 1 ian. 1920 a funcționat ca învățător provizoriu la școala primară din Spineni – satul Cuza Vodă.

În 15 mai 1920, se înființează în Spineni-*Voiești – căminul cultural *Spineni* și în 28 dec. 1920 postul de conducerea al căminului în frunte cu Ilie M. Popescu – îi schimbă denumirea în căminul „*Simion Mehedinți*”. | Mai târziu, marele geograf va vizita comuna și căminul [din] Spineni-Olt, condus de frații Ilie și Marin Popescu.

E numit provizoriu la liceul [„]Radu Greceanu[”] în 15 febr. 1920 până la 1 sept. 1921 și la liceul [„]Traian[”] din Tr. Severin o lună, între 15 febr. - 15 martie 1923.

Născut în 28 [sept.] / 19 oct. 1894 în Spineni-Olt, a absolvit seminarul central din București (8 ani) între 1907-1915, dând diferență de curs liceal la liceul [„]Gh. Lazăr[”] din București în sept. 1918, absolvind și școala normală [din] București în 1919. Licențiat al Facultății de drept [din] Iași (1915-1919) și licențiat al Facultății de teologie [din] București în 1920. [A urmat un] Seminar universitar [între] 1920-1922. | Examen[ul] de capacitate pentru limba latină [l-a trecut cu] (media 7,07) principal și geografie (8,50) secundar. | E profesor *titular provizoriu* de limba latină de la 1 sept. 1923. | A urmat la Universitatea din Paris studii de perfecționare în drept roman, în care a avut concediu de studii în trei ani (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[”]*, 1926/[19]27 – state de serviciu; I. Georgescu-Vâști, *Biografii din Spineni* (ms.); foto procurată prin amabilitatea [lui] Petru I. Simionescu-Păroși): | 21 mai 1924 - 31 aug. 1924 | 1 nov. 1924 - 31 aug. 1925 | 1 nov. 1925 - 1 apr. 1926, obținând diploma de doctor în drept cu teza: | *La fonction penitentielle *desarghes dans la vente sous Justinian*, Paris, 1925.

Între 1925-1940 a publicat numeroase lucrări pe teme controversate de drept roman (*Nexum: Observații critice asupra unui pretins contract roman; Contractele formaliste la Romani*, 1928; *Teoria generală a contractelor romane*, 1936 etc.) aducând prețioase științifice. | **145** || **146** |

La 15 dec. 1926, e numit profesor suplinitor de drept roman la Universitatea din Cernăuți, iar din 15 dec. 1927 profesor agregat, transferat pe 1 oct. 1929 la Facultatea de drept din Iași.

Spre mândria liceului [„]Radu Greceanu[”], de unde-și pormise ascensiunea, lecția de deschidere de la Universitatea [din] Cernăuți din 21 ian. 1927: *Metoda studiului dreptului roman* se publică și în *Anuarul liceului* pe 1926/[19]27.

Cunoscut bine și de profesorul S[imion] Mehedinți – ca și fratele său profesorul de geografie la Universitatea [din] București – Marin M.

Popescu-Spineni – nu e surprinzător că în anul 1953, academicianul Mehedinți îl propunea ca membru al Academiei Române, împreună cu N. Costăchescu și G. T. Kirileanu – numindu-l: | „juristul Popescu Ilie *Spineni, recunoscut și de străini pentru competența lui în dreptul roman”. | Și Simion Mehedinți continua: „Cu Costăchescu (decedat atunci) și cu G. T. Kirileanu, tustrei ați fi putu controla părea totdeauna problematică a bietului [Nicolae] Iorga despre tradiția romană cu privire la împărați” și alte fire de legătură cu imperiul” (G. T. Kirileanu, *Correspondență*, Buc., 1977, pag. 548). | S. Mehedinți se referea, desigur, printre altele, la comunicarea profesorului Ilie M. Popescu-Spineni la al 3-lea congres internațional de studii bizantine (Atena, 1930) *Asupra originii etnice a lui Justinian*, marele împărat legislator al Bizanțului, în care, combate origin[e]a slavă, susținând ideea *originii traco-dace și patria Dacia Mediteranea*”.

În 1944 s-a refugiat cu Facultatea de drept [din] Iași la Alba Iulia și în 1948 era scos din învățământ la numai 54 [de] ani, în plină capacitate creatoare, când profesorii universitari erau pensionați după 70 de ani.

S-a stins din viață la 27 aug. 1964 (I. Georgescu-Vâști, *op. cit.*).

11-12. Între 1920-1922, suplinitori în limba latină sunt și pr[ecotul] Gabriel Dumitrescu și Gh. Păltineanu.

Primul era căsătorit în Gruia-Argeș, avea proprietate în localitatea Florica-Argeș și a funcționat la liceul de fete [din] Slatina, înființat în 1919. Avea parohie în Slatina.

Gh. Păltineanu – absolvent al Facultății de litere, era slab la latină. La traducerea lui Titus-Liviu[s], la clasa VII în 1921, folosea locativul *Romae* cu preopozitia *ad*: *ad Romae* (!!) | 146 || 147 | neglijând regulile elementare de folosirea preopozitiilor: *ante*, *apud*, *ad*, *adversus*, care cer acuzativul (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 180 / 1921, f. 19; [ds.] 575 / 1922, f. 36).

13. În anul școlar 1922/[19]23, la cerere, se numește suplinitor *Lucian Krämer*, născut în 1884 la Rădăuți, de religie mozaică, profesor la Câmpulungul Bucovinei. Luase matur[itatea] (Reifezeunis) în 1903, studiile superioare la Viena.

A avut o atitudine necorespunzătoare la Slatina și deși ceruse să rămână și în anul școlar următor 1923/[19]24, i s-au făcut observații și nu a mai obținut prelungire. Fusese condamnat în Bucovina [la] 6 luni închisoare, grațiat, pentru abuz de autoritate (Ibid., [ds.] 320 / 1924, f. 20-202).

14. *Gustav Falk* suplinea și catedra de latină și drept a lui *Ilie Popescu Spineni*, pe lângă limba germană (a se vedea: limba germană).

15. În anii 1924/[19]25, în perioada concediilor de studii la Paris, ale profesorului titular *Ilie Popescu-Spineni*, a funcționat ca suplinitor *Toma Vasilescu* (Pe larg, la directori, în lurare).

16. Suplinitor al profesorului *Ilie Popescu-Spinei* a fost și *Marin Angelescu* în anul școlar 1925/[19]26 (până în aprilie 1926).

17-18. În anul școlar 1927/[19]28 suplinise la limba latină și: *N. Nediu*, de la școala secundară de fete și *Ion Ionașcu* (1927/[19]28-1928/[19]29) care va prelua direcția școlii normale de băieți (1929/[19]30).

[I]on Ionașcu, născut în Vrancea, [la] Tulnici, în 1902, viitor profesor universitar [la] București, specialist în istoria medievală a României. În 1934, a publicat *Biserici, chipuri și documente din Olt*, rod al unor asidue cercetări și explorări istorice a județului de la un capăt la altul (*Anuar[ul] L[iceului „]R[adu] G[receanu”]*, 1925-1930; Arh. St. Buc., M.I.C.D [= M.C.I.P.], [ds.] 537 / 1937, f. 11 și urm.; [ds.] 581 / 1938, f. 497; [ds.] 781 / 1939, f. 258, situații de[spre] mersul școlii).

19. Din 1934/[19]35, titularul celei de a doua catedre de limba latină (nr. 5) se numește *Mihai Popa*. | Ocupă catedra de latină până în 1939 inclusiv, când devine mult timp vacantă.

În sept. 1943, suplinitor e *Ciocan N. C[onstan]tin* (Ibid., *Ciocan N. C-tin*).

20. Pe 1 sept. 1939, la catedra de limba latină – fără elină – se numește *Predeșcu P. Marin*, profesor titular provizoriu. În 1937, fusese numit de latină la liceul de băieți [din] Odorhei, de unde la 1 sept. 1939, trece la Slatina. | 147 || 148 |

Născut în 1906, în Buzzești-Olt, a absolvit liceul [„]Radu Greceanu[”] în 1926 cu media 8,40 (al II-lea) și bacalaureatul în mai același an cu media 7,00 (al IX-lea), coleg cu Panțuresc S. Vasile, viitor strălucit magistrat (al III-lea pe regiune [la] bacalaureat). | A absolvit Facultatea de litere [din] București în 1930 și examenul de capacitate în 1935. În 1933 a suplini la L[iceul „]R[adu] G[receanu”]. | În iulie 1945 e membru în comisia de bacalaureat [de la] Slatina, iar președinția comisiei V. Al. Gorgos îl caracterizează: „profesor cu atitudinea părintească față de elevi. Note mici la lucrări scrise.”

În 1948, e încă profesor la liceul [„]R[adu] G[receanu”] (Ibid., [ds.] 609 / 1940, f. 227; [ds.] 703 / 1941, f. 357; [ds.] 3889 / 1945, f. 19 și urm.; *Monitorul Oficial*, 9 iunie 1948).

21. Profesor de limba latină și limba elină, pe 1 febr. 1946 se definitivează *Manea Teodor* care fusese utilizat din 1942 și care în 1944 fusese detașat la Corabia, [la] gimnaziul teoretic [„]Ștefan Popescu”]. În 1946 nu mai e la Slatina (Ibid., [ds.] 3659 / 1945, f. 153; [ds.] 1229 / 1944, f. 54). | 148 || 149 |

4. LIMBA ELINĂ

a) *Precizări programatice*

În programa gimnaziilor și liceelor din 1865, limba elină – prevăzută inițial din cl. V – a rămas obligatorie la clasele VI și VII. | În timp ce în gimnaziile și liceele reale, – limbile clasice greacă și latină – nu formau obiecte de studiu, începând cu reforma [lui] Haret din 1898-1899, limba greacă se învață în ultimele 4 clase de liceu: V-VIII, spre deosebire de latină: cl[asele] III-VIII; franceza [clasele] I-VIII și germana [clasele] II-VIII (*M[onitorul] Oficial*, nr. 1, 1 apr. 1899).

În programa de studiu liceale din 1928 – cu liceu de 7 clase, limba greacă e obiect de studiu în clasele VI-VII, iar în programa liceului de 8 clase din 1934 bifurcat, numai în clasele VII-VIII. | Programa din 1940 va limita limba greacă numai la clasa VIII-a și numai la secția literară.

b) Gimnaziul real Slatina, devenit prin unificare cu gimnaziile clasice – ciclu inferior al liceului – la 1900, gimnaziu unic, n-a avut probleme cu limba elină.

De abia prin transformarea în liceu, din anul școlar 1914/[19]15 când se înființează și cl. V, limba elină ar fi trebuit să se învețe din clasa VI (an școlar 1918/[19]19).

Limba elină se introduce însă în învățământul secundar prin legea din 1928.

Din anul școlar 1928/[19]29, profesorul *Toma I. Vasilescu* a predat pe lângă latină și drept și *limba elină* și a predat-o foarte bine. | Din septembrie 1939, când s-a transferat la liceele din București, catedra de limba greacă a fost vacantă.

Predescu D. Marin ocupa o catedră *numai de latină, fără elină* (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 739 / 1941, f. 101; [ds.] 1157 / 1942, f. 241). | 149 || 150 |

Numai în anul școlar 1939/[19]40, catedra de *limba latină și elină* a fost suplinită de M. Mihăilescu în timp ce în anii următori a fost vacantă, nesuplinită (Ibid., [ds.] 689 / 1940, f. 227). | În anul școlar 1943/[19]44, la această a doua catedră de *latină și elină* a fost utilizat *Manea Teodor*, detașat de la gimnaziu[l] comercial [din]Corabia (Ibid., [ds.] 3859 / 1945, f. 327, raport general de[spre] mersul școlii 1943/[19]44).

În 1944/[19]45, nu e profesor de latină-elină, ci numai de latină (Predescu P. Marin) (Ibid., [ds.] 4774 / 1945, f. 213). | **150 || 151** |

5. LIMBA FRANCEZĂ

a) Prevederi programatice

Cu [o] veche tradiție în învățământul românesc, începând cu secolul al XVIII-lea, limba franceză cunoaște în secolul al XIX-lea o largă înflorire, nu numai în academiile de la București și Iași, dar și în numeroase orașe, pe lângă școlile începătoare. | Așa se explică, că după prima lege a instrucțiunii pentru Principatele Române din 1864, în toate programele de studiu, limba franceză este înscrisă ca obiect de studiu în toate clasele gimnaziilor și liceelor, fără nici o limitare, ca și limba română, limba națională, ambele limbi latine.

b) Profesorii

1. *August[in] S. Crainic* în 1884.

2. Din dec. 1885, la propunerea directorului Crainic, ministerul numește ca suplinitor pe *August Saint-André*.

Al treilea profesor de limba franceză în Slatina – după Paul I. Legaud (1844-[18]47) și Washington Condemino (oct. 1847 - oct. 1848) – sub profesorul C. Stancioviți – A. S. André era născut la Constantinopol în 1843 și absolvise liceul francez din acest oraș.

Venise în Slatina în 1870 ca picier de șosele, căsătorindu-se aici. Între 1876-1881 a predat lecții de franceză la școala Ionașcu (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 498 / 1893, f. 212-213 și 240-242; [ds.] 90 / 1891, f. 277-291; [ds.] 3100 / 1876, f. 3). G. Poboran în istoria *Slatinii mărturisește că a învățat limba franceză cu acest profesor în această perioadă. În 1881 s-a stabilit la *Tr. Măgurele, de unde a revenit la Slatina.

În 12 dec. 1887 a organizat prima reprezentație în sala Cazinoului cu piesa *Athalie* de Racine, cu concursul [Jean] Racine, cu concursul domnișoare- | **151 || 152** | lor Gabriela și Ecat[erina] Munteanu, Maria

Mateescu și Zoe Hristescu în folosul bibliotecii gimnaziului, jucându-se în limba franceză (I[uliu] Moisil, „Amintiri de la gimnaziul [din] Slatina”, în *Anuarul L[iceului] „R[adu] G[receanu]”*, 1924/[19]25).

După desființarea gimnaziului în 1902, A. S. André trece la gimnaziul din Caracal în sept. 1903, reîntorcându-se în septembrie 1905. | În funcțiune până la 20 apr. 1906, când demisionează fiind acuzat de comportare imorală cu elevii – acte de pederastie cu doi din elevii clasei a II-a. Clasa a refuzat să se mai prezinte la cursurile de franceză. Reclamații, telegrame la Minister. Se face ancheta de [către] dr. Leon, inspector general al învățământului secundar, care-l sfătuiește să-și dea demisia. | Revine și el cu un memoriu către Minister, în care se declară victima unor înscenări incalificabile din partea directorului Gh. Micescu – pe care-l acuză de grave incorectitudini familiare (concubinaj cu soția frinarului C.F.R. Olaru Ilie) și ignoranța completă a limbii franceze, pe care a predat-o un timp fiind căzut de două ori în examenul de capacitate pentru istorie (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 1609 / 1906, f. 181-184, 197).

3. Pe 23 aprilie 1906, e numit suplinitor *I. Ionescu-Boteni* – născut în Boteni-Muscel în 1866 – care nu stă decât până la finele anului școlar, transferându-se la gimnaziul din Câmpulung pe 1 sept. 1906, iar în 1909 la gimnaziile și liceele din Capitală (Ibid., [ds.] 1524 / 1906, II, f. 103-105; [ds.] 1818 / 1906).

4. În locul lui Ionescu-Boteni – *Ion R. Ionescu* (vezi directori).

5. În 1908, *P. G. Munteanu* (idem) și *Ion R. Ionescu*.

6. În 1911-[19]12, *Aurel Cetățianu*, suplinitor la franceză.

Inspectat în clasa IV și dovedindu-se că nu are cunoștințele necesare, s-a recomandat să fie numai suplinitor pentru istorie, geografie, română, la care nu fusese inspectat. | Se aprecia că modul cum lucra era păgubitor pentru seriile de copii ce-i treceau prin mână (alte date la profesori[i] de latină (Ibid., [ds.] 324 / 1927, f. 134 și urm.)).

7-9. Din oct. 1912, suplinitor [a fost] *N. Tănăsescu*, născut în Craiova în 1879, licențiat în *filozofie [la] București [în] 1909. | **152 || 153** |

În concediu de studii, a fost suplinitor de *Florea Stoenescu*, născut în 1880 în Craiova, împreună cu *I. Stoian*, doctor în Litere și *filozofie, care trece profesor la Tr. Măgurele. | În 1914 *N. Tănăsescu* e transferat la gimnaziul [din] Târgoviște, iar *Florea Stoenescu* la Tr. Severin (*Anuarul gimnaziul „Radu Greceanu”*, 1913/[19]14).

10. După ce în martie 1907, Gh. Micescu fusese înlocuit, după câțiva ani e reprimat ca profesor și în dec. 1915, inspectorul C. Kirițescu îl găsește profesor de franceză la clasa I B. „D-l Micescu – scrie Kirițescu – nu știe să citească franțuzește, nu știe să traduc, vorbește incorect și pronunță și mai incorect.

„Pronunță pe *que* ca *ke*, *taille* ca *tel*... elevii pronunțau corect, dar profesorul Micescu îi corecta *tel*... „el se adresa elevilor: «*Assieds*» fără *toi*. *A votre place*... Encore *un fois* „și alte anomalii”. „Citește foarte rău, făcând legăturile anapoda.”

Și inspectorul Kirițescu conchide: „Se înțelege, după descrierea acestei lecții, cum învață franțuzește elevii cl. I de la liceul din Slatina și cum se vor prezenta anul viitor în cl. II” (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 3605 / 1916, f. 69-70).

11. Ion Stănculescu e profesor de franceză din anul școlar 1914/[19]15, când se aprobă și clasa V.

Născut în 1870 în Făcăeni-Ialomița, bacalaureat în 1891, doctor în litere și *filozofie de la Bruxelles, a funcționat din 1895 la Tecuci, Galați, Huși, Pomârla.

Inspectorul I. S. Floru aprecia că „*are accent prea franțuzesc*”, trăind prea mult străinătate iar inspectorul Kirițescu găsea că „e profesor bun”.

În timpul refugiul profesorilor în Moldova – 1917/[19]18 – nu au rămas la Slatina decât G. Popescu-Bragadiru, Gh. Micescu și Ion Stănculescu – acesta fiind numit *directorul liceului* – cu asentimentul comandamentului de ocupație. | Cursurile – 4 clase – au început la 1 nov. 1917, în | 153 || 154 | localul propriu până la 15 iunie când comandamentul austriac a rechiziționat localul, transformându-l în spital. | A funcționat o săptămână în localul primăriei și restul timpul, liceul a trecut în localul școlii primare nr. 1. Profesorii au fost recrutați din intelectualii orașului.

I[on] Stănculescu funcționează la Slatina până în anul școlar 1918/[19]19 inclusiv (*Anuarul M.C.I.P.*, 1908 și 1910; *Anuarul liceului* [„*Radu Greceanu*”], 1917/1918 și urm.; Arh. St. București, M.C.I.D. [= M.C.I.P.], [ds.] 2530 / 1914 și 3605 / 1916, f. 69-70).

12. În locul lui I. Stănculescu, s-a numit profesor de limba franceză Iosif Fröchen – angajat cu contract. Faptul că nu cunoștea limba română, constituia o piedică în predarea lecțiilor, cu toate acestea funcționează până în anul 1923. Climatul din Slatina nu-i convenea pentru el, soție și copii și

cerea transfer la Rm. Vâlcea, Reșița sau Caransebeș (Ibid., [ds.] 221 / 1921, f. 362 și urm.; [ds.] 469 / 1923, f. 121).

13-14. În anul școlar 1923/[19]24 suplinește *Lucia Mitulescu*, născută în Sinești-Olt în anul 1900, absolventă a Universității [din] București [în] 1923.

În același timp, suplinește și *C. Dinu* *detașată de la Turtucaia, având interese familiare [= familiale] la Slatina (Ibid., [ds.] 337 / 1924, f. 122 și *Anuarul învățământului secundar*, 1924/1925).

15. Cu 1 sept. 1925, în sfârșit, liceul [„]Radu Greceanu[“], are un profesor titular, cu examen de capacitate în mai 1925 – *specialitate principală limba franceză* (media 8,25, calificat I) și secundară limba română (8,78) în persoana profesorului *Vasile Constantinescu*.

Era născut în Pitești în 1900. Terminând studiile primare la Tr. Severin, cele secundare la liceul [„]I[on] C. Brătianu[“] din] Pitești (1920) și studiile universitare la București. | Între 1 sept. 1923 - 1 sept. 1925 fusese suplinitor la Pitești. Va sta la liceul [„]Radu Greceanu[“] până în sept. 1930, când se transferă în București, pentru a putea continua studiile (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1926/[19]27 – fișa personală. Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 249 / 1930).

16. În locul lui V. Constantinescu, va urma ca profesor titular provizoriu de limba franceză *Ilie D. Rădulescu*, care din 1925 era suplinitor de limba română și apoi de limba franceză (Asemenea: directorii).

17. În anul 1942, e numit profesor de fran- | 154 || 155 | ceză (fără examen de capacitate) *Negreș M. Grigore* – absolvent al liceului [„]Radu Greceanu[“] și bacalaureat, iunie 1934 (Rm. Vâlcea cu media 7,90 (V). Era născut în Slătioara, în 29 decembrie 1912). N-a stat mult timp (Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 3818 / 1945, 33; [ds.] 425 / 1934 (bacalaureat, iunie 1934, Rm. Vâlcea), f. 472 și urm. | 155 || 156 |

6. LIMBA GERMANĂ

a) Programele de studii

Studiul limbii germane în școlile secundare *reale* (programele din 1884 și 1888) a început ca obiect de studiu în toate clasele I-VII, spre deosebire de programa pentru gimnazii și licee din 1865 unde germana era numai facultativă.

Programa învățământului secundar unificat din 1899 o limitează numai la clasele II-VIII, pentru ca începând cu legea învățământului secundar din 1926 și programa respectivă, limitarea să sporească prin excluderea de la cursul inferior, fiind *obiect de studiu numai în cursul superior*: clasele IV-VII, prevedere preluată și de legile din 1934 și 1939/1940 în care cursul superior cuprinde clasele V-VIII. | Din oct. 1941, limba germană e obiect de studiu din clasele II-VIII (Arh. St. Buc., M.C.I.D. [= M.C.I.P.], [ds.] 723 / 1941, f. 148).

b) Profesorii

1. A. Crainic din sept. 1884 - oct. 1886.

2. În 4 oct. 1886 (când se deschide și clasa III-a) se repartizează de minister Ion S. Paul [1] pentru limbile germană și română; venind de la Caransebeș, unde profesase 3 ani la Institutul pedagogic și teologic local.

Fecior de moț, născut în 1857, martie 20, în satul Hidiș (Podeni), din neam de preoți, își face studiile primare și liceale la Aiud, Sibiu și Blaj, fiind trimis apoi la Viena, unde după 2 ani de Politehnică, se înscrie la Facultatea de litere și *filozofie din Budapesta, luând aici doctoratul cu „magna cum laude” cu teza *Noul curent popular în literatura română*, în ungurește, în 1883, după care trece la Caransebeș.

În timpul studenției la Viena, publica nuvela *Nu-i nimic* cu subiect din revoluția lui Avram Iancu. Aceasta împreună cu nuvela *Floriciă Ceterașul*, *Din revoluția dela 1848* în Munții moșilor, București, 1916 [2], fac din Ion Paul, cel mai bun cunoscător | 156 || 157 | al istoriei și legendei lui Iancu, – caracterizarea lui V[asile] Bogrea, care adaugă în 1924, într-o scrisoare către G. T. Kirileanu: „de ani de zile scormonește cărți și amintiri populare despre Regele Munților și moșii lui” (G. T. Kirileanu, *Correspondență*, ed[itura] Minerva).

[1] L. Predescu, 1940/1999: E, p. 642 (a-b); Dan MĂNUCĂ: *DGLR*, P-R, 2006, p. 107-108.

[2] *Nu-i nimic! Nuvelă de la 1848*, Viena, 1881; *Direcțiunea nouă în literatura frumoasă românească*, Budapesta, 1883; *Floriciă Ceterașul*, București, 1916. – L. Predescu, 1940/1999: E, p. 642 (a-b); D. Mănuică, *DGLR* (P-R), 2006, p. 108 (b).

G. Călinescu apreciază că nuvela *Floriciă Ceterașul* prin calitățile sale estetice *l-a înscris definitiv în istoria literaturii române* (G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, 1977, f. [= p.] 359).

Ca profesor de germană, făcuse din elevii slătineni buni cunoscători ai acelei limbi, putând traduce perfect din *Herman și Dorotea* (I[uliu] Moșil, „Amintiri de la gimnaziul «Radu Greceanu»”, *Anuarul Liceului „Radu Greceanu”*, 1933/[19]35, f. [= p.] 134).

Pe lângă germană, a predat și matematici, suplinind pe profesorii care se schimbau des, numai din dorința ca elevii să nu rămână în urmă cu materia de studii (Detalii în: I. Moșil, *loco cit.* și în *Anuarul liceului „Radu Greceanu”* pe 1924/[19]25, f. [= p.] 19 (jubileul de 40 de ani)).

Ion S. Paul, avea însă un ideal: să ajungă la Iași. Prin 1890, după trecerea unui examen, e numit profesor la liceul internat: liceu model – la Iași. | Era fericit că a meritat și el o soartă mai bună, după 3 ani la Caransebeș, în sărăcie în 4 ani la Slatina în noroi (Ion Breazu, „Între Ion Paul și Septimiu Albin (30 scrisori inedite)”, extras din *Țara Bârsei*, 1938). La Iași era un curent literar mai însuflețit, chiar ca la București. | La Iași a prins rădăcini puternice, trăind aici peste 30 de ani predând la toate școlile din localitate.

Înzestrat cu dar pedagogic excepțional, a publicat manuale didactice foarte apreciate:

– *Cartea de cetire* pentru licee, școli normale, militare, seminarii etc., 197 în colaborare cu prietenul său *Miron Pompiu*, fiind considerată de I[on] L[uca] Caragiale un adevărat eveniment pentru școlile noastre secundare, nu o nouă carte de cetire, după moda celor vechi, ci o carte de cetire nouă (I. L. Caragiale, în *Epoca*, 28-29 aug., 4 sept. 1897). Introdusă în toate școlile secundare din țară, s-a scos și ediția II.

– *Prima carte pentru studiul limbii germane* (1899) în | 157 || 158 | colaborare cu C. Meissner – autorizată de minister drept carte didactică, s-a bucurat de mare succes putând folosi și [fi] folosi[t] și azi cu bune rezultate. | Marele V[asile] Bogrea scrie că manualele didactice scoase de Ion Paul sunt adevărate manuale *clasice* (V. Bogrea, *necrolog în Societatea de mâine*, III, 1926, nr. 9, 28 februarie).

A colaborat la toate marile reviste ale timpului: „Arhiva”, „Convorbiri literare”, „Viața Românească”, „Luceafărul” și ziarul „România jună”. | Pe tărâmul pedagogiei și psihologiei românești a scris studiul „Pedagogia țărănească” (În [vol.] *Omagiu lui Titu Maiorescu*, 1900, p. 236-246) și „Țăranul român și cel ungar” adevărată pirogravură, după expresia lui V. Bogrea (V. Bogrea, *op. cit.*). | Pentru meritele sale didactice a fost numit director al învățământului primar și normal-primar 1910-1912. | În anii 1916-[19]18, ca mare preot, a fost însărcinat de marele cartier general ca redactor al ziarului *România* destinat ostașilor, iar celor pribegi în capitala Moldovei, I. Paul le-a fost de mare ajutor. [Octavian] Goga și [Barbu

Ștefănescu] Delavrancea, cât au stat în Moldova, au fost găzduiți la Paul și mulți alții.

„Dacă n-ar fi Paul, am muri de foame” mărturisea Goga (Onisifor Ghibu, *Amitiri*, f. [= p.] 127-129. Pentru toți era „moș Paul” (Ibidem).

După război, ținea mult să se întoarcă în pământul de obârșie, dacă nu [ca] profesor universitar, cel puțin *pedel* la o școală sau învățător, în satul natal (O. Ghibu, necrolog). După ce la Iași, când s-a înființat catedra de literatură română și estetică literară, Ministerul l-a numit pe [Garabet] Ibrăileanu – deși fusese recomandat numai cu 2 voturi față de 4 ale lui Paul – în ian. 1920 e numit profesor la Universitatea românească a Clujului, titular de *estetică literară*, predând până în 1926, când și-a dat obștescul sfârșit. | 158 || 159 | Ultima lui dorință pe patul de moarte a fost ca trupul lui să fie redat „*tinei ospitaliere a Moldovii*” (S[imion] Mehedinți (Soveja), în *Universul*, 1927; Cezar Gr. Cristea, „Schimb de țărână sfințită”, în revista *Învățămintul primar*, an IV, nr. 6 / 1927). | Și la jumătate de ani, moldoveanul V. Bogrea îl urma pe Paul, „într-un schimb de țărână sfințită” (Ibidem).

3. În locul lui Paul, din 1 dec. 1890, profesor de germană și română se numește *Simion Crainic* (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 573 / 1890), fratele lui A. Crainic, născut în 26 dec. 1859, care termină Facultatea de drept din Iași și școala normală superioară de aici în 1885.

Funcționează numai 2 ani la Slatina, după care trece la gimnaziul din Tecuci (1892-[18]94 și [„]Matei Basarab[”]) (1892/[18]94) și se stabilește la liceul [„]Unirea[”] din Focșani, unde a fost și director o perioadă (1905-1907 și 1912-1916).

Încetează din viață în 1916, iar la înhumarea rămășițelor pământești la Focșani, participă și fratele său între 18-21 apr. 1916 (*Anuarul liceului [„]Unirea[”] din Focșani, jubilei [= jubileul] de 60 de ani*).

Din iunie - oct. 1892, cât timp Crainic a fost internat la spitalul Brâncovenesc din București pentru ulcer perforant la piciorul stâng, Simion i-a ținut locul de director, timp în care el cerea suspendarea cursurilor pe 10 zile pentru instalarea noului mobilier al gimnaziului în noul local (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 326 / 1892; [ds.] 324 / 1892, f. 32).

4. Corneliu Pop Păcurariu

Din nov. 1892 în locul lui S[imion] Crainic, profesor de germană, e numit Corneliu Pop Păcurariu (Ibidem).

De la început nu e de acord cu importanța redusă ce se acorda limbii germane ca obiect de studiu, din modul cum era programată nerăspunzând instituției pentru care se introdusese (nr. de ore și redusa responsabilitate a

suplinitorilor). | Ministerul îi cere să facă raport detaliat pentru a face ca studiul limbii germane să fie folositor (Ibid., [ds.] 324 / 1892, f. 32). | **159**
|| **160** |

Ca transilvănean, el fusese mai înainte redactor la ziarul *Tribuna* din Sibiu, unde pentru articolele sale, i se intentase proces de presă din Ungaria și osândit la 2 ani închisoare la Năsăud, unde-și făcuse studiile liceale (I. Moisil, „Amintiri”, *op. cit.*).

De la Slatina e mutat la gimnaziul din Călărași.

5. Din mai 1893, data mutării lui Păcurariu – vine *Ilie Gherghel*, născut în 1860 în Sîndriceni-Dorohoi și absolvent al Universității din Viena care înainte funcționase un an la liceul „[M]atei Basarab[”] din București] (*Anuarul Oficial [al] M.C.I.D. [= M.C.I.P.]*, 1892-1910).

Nici la Slatina nu stă decât până în dec. 1893, când trece la liceul „[C]odreanu[”] - Bârlad (Arh. St. București, M.C.I.D. [= M.C.I.P.], [ds.] 153 / 1894, state [de salarii]). | În 1901, e la Liceul „[C]arol I[”] din Craiova și în 1906 cerea transfer în București, fără rezultat, rămânând mult timp la Craiova (Ibid., [ds.] 1524 / 1906, II, f. 8).

6. Prin plecarea lui *Ilie Gherghel*, lecțiile de germană și română le preia directorul A. Crainic, dar la 1 aug. 1894, e numit *Constantin Pop* ca profesor de germană (Ibid., [ds.] 153 / 1894, state [de salarii]).

La 7 aug. 1894, consiliul școlar (A. Crainic, A. S. André, C. Pop și A. Grăjdeanu) cere deschiderea unei clase *sucursale* (paralele) fiindcă în cl. I erau 90 [de] înscriși și numai 62 [de] locuri aprobate. Sprijinea cererea și prefectura Olt fiind *unica școală secundară din județ* (Ibid., [ds.] 262 / 1894, f. 30).

7. Din sept. 1895, *August Goldnerkreuz*, profesor de germană în loc[ul lui] C. Pop (Ibid., [ds.] 171 / 1895).

A participat la trimiterea telegramei – cu alți profesori (D. Vasiliu-Bacău, Chr. Stătescu) către Minister că directorul Crainic provoca scandal enorm, bătând elevii (Ibid., [ds.] 249 / 1896, f. 47), în urma cărui fapt, după anchetă, Crainic a fost mutat la Craiova și înlocuit cu N. Em. Teohari (a se vedea: directorul Crainic).

Și A. *Goldnerkreuz era reclamat la minister de farmacist I. Mihăilescu (farmacia Sf. Gheorghe) că-i datora bani pentru | **160** || **161** | medicamente, refuzând să plătească, deși lea și-o cheltuise în două zile cu jocul de cărți (Ibid., [ds.] 249 / 1896, f. 1).

8. Din sept. 1896, suplinește *Vasile Popovici*, absolvent al Facultății de teologie [din] Cernăuți (Ibid., [ds.] 141 / 1896).

9. În locul lui V. Popovici – care fusese numit și secretar al gimnaziului, e numit *Dionisie Olinescu* [1] pe 1 sept. 1898, care din 15 nov. 1897 înlocuise pe Bobeș Gh. la română și geografie (Ibid., [dosarele] 148 / 1897 și 88 / 1898).

[1] Dionisie Olinschi, romînzat: Olinescu – L. Predescu, 1940/1999: E, p. 614 (b).

D. Olinescu – născut în 1852 la Hliboca-Siret (Bucovina) era licențiat în drept de la Iași și Viena. | Din martie 1895, a fost custode la Fundația universitară [„Carol I”], apoi profesor suplinitor la gimnaziul [din] Vaslui (1895), liceul [din] Focșani (1896) și la gimnaziul [din] Slatina din 15 nov. 1897.

Funcționează profesor de germană până la 1 sept. 1904 – desființarea în fapt a gimnaziului [din] Slatina – trece la gimnaziul din Caracal, revenind după 3 ani (1907) de unde în 1908 trece ca ajutor de arhivar cl. I la Arhivele Statului [din] București sub direcția profesorului cernăuțean *Dimitrie* [= *Dimitre*] *Onciul* care urma lui Bogdan Petriceicu Hasdeu.

Pasionat cărturar, în timpul când preda germana la Slatina, își tipărește în tipografia „Societatea pentru încurajarea comerțului român”, două lucrări științifice: una juridică, alta istorică: | [1.] *Acțiunea pauliană în dreptul roman și român*: teză de licență, 1898, 183 pag., Facultatea de drept [din] Iași | [2.] *Mormântul lui Ștefan cel Mare*, Slatina, 1898, 26 pag. | În 1884, la Gherla, publicase *Tezaurul de la Pietroasa*, iar în 1908 la Cernăuți, studiul: | *Rămășițele traco-dace*, 16 pag. [și] | *Gothisch-Skytische Goldschniederkunst in Dacien und Panonien*, p[arte]a I | În revista [= *Revista*] de istorie, arheologie și filologie (RIAF).vol. XII. p. *152 publică | „O carte veche germană despre România din 1688” [1].

În iulie 1900, cât lucra la Slatina, D. Olinescu era ocupat la biblioteca [= bibliotecile] Academiei Române și Centrală din București | 161 || 162 | cu prepararea tezei de doctorat în *filozofie. Locuia în strada Dorobanți (Ibid., [ds.] 148 / 1897, f. 43).

10. Din 1905 de la reînființarea gimnaziului [„Radu Greceanu”] – profesor de germană e *Ion Gallin*, tot bucovinean – născut la 7 I. *1864 în Suceava. [Este] Licențiat în teologie [la] Cernăuți și în litere [la Universitatea din] București (Ibid., [ds.] 2241 / 1906).

În ian. 1906, având nevoie de concediu pentru a se prezenta la examenul de capacitate, nu se găsea în Slatina nici un titrat competent –

decât 1-2 bacalaureați – care-l suplinească. În cele din urmă, l-a supliniit C. Polihron student (Ibid., [dosarele] 1799 / 1905 și 224 / 1906). La fel, nu se găseau suplinitori nici pentru profesorul de matematici, Ștefan Corbeanu (Ibid., [ds.] 621 / 1905).

11. În anul 1907, profesor de germană e *Emil Cașolțeanu* – doctor în *filozofie, care predă și româna și istoria (pe larg: la directori).

12. În 1908, *Lazăr Lazea*, predă germana și preluase și catedrele de istorie și latină, fiindcă E. Cașolțeanu trecea la gimnaziul [„]Mircea cel Bătrân[”] din Constanța, iar Olinescu la Arhivele Statului (Ibid., [ds.] 2291 / 1908).

Lazea era transilvănean, născut în 1875 în *Netot [?]-Făgăraș și licențiat în filologie [la] București, 1901. După ce a funcționat la liceul [din] Botoșani și [cele din] Pomârla, Vaslui și Călărași, trece la 1 sept. 1908 la gimnaziul [„]Radu Greceanu[”] (*Anuarul Oficial M.C.I.P.*, 1910).

În febr. 1913 – când Lazăr Lazea nu mai era în viață, văduva soției Maria din Slatina reclama la Minister că ținea în pensiuie și locuință de peste 3 ani, doi profesori colegi ai fostului soț care nu plătiseră de doi ani (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 2764 / 1913, f. 23-32).

13. Între anii 1909-1911, gimnaziul funcționează în paralel cu școala elementară de comerț și mai predau germană și *Ștefan Goraș* (*Anuarul Oficial [al] M.C.I.P.*, 1910-[19]12), născut [în] 1875 în Mihoveni-Bucovina, absolvent [la] Facultatea | 162 || 163 | [de] litere [din] Cernăuți, *Nisipeanu Ion* din București, născut [în] dec. 1885, licențiat [în] litere și *filozofie. | *Popescu Anton* (născut [la] București, 1864, licențiat în litere [de la] București).

14. Între 1912-1919, din lipsă de absolvenți și licențiați cu specialitatea limba germană, predau ca suplinitori (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[”]*): | [1.] Traian Biju, profesor [de] geografie și germană (1912)[;] | [2.] Daniel Mirodot, profesor [de] istorie și germană (1912)[;] | [3.] Stoenescu Florea, profesor [de] latină și germană (1913)[;] | [4.] Emil Diaconescu între 1915-[19]16 și 1920-1922[;] | [5-7.] Ion Stănculescu, Cezar Stoica, Nae Polihron (sub ocupație, 1916-[19]17)[;] | [8.] Ion Țicăloiu în 1916 predă latina și germana[;] | [9.] *Aurel Cetățianu*.

Pe A. Cetățianu, inspectorul I. S. Floru îl găsește în 1914 predând limba germană, deși nu știa nemțește. | „Punctul său de sprijin – *spune Floru – era elevul din capul băncii Victor Biltz. La orice explicație «Ce zici Biltz? Așa e Biltz?». Elevii nu știau să scrie cu litere gotice, citind rău

nemțește.” | I. S. Floru, conchidea că A. Cetățianu e de inteligență mediocră, însă cu multă bunăvoință, promițându-i că va cere Ministerului să-i dea ore de limba română, iar cele de germană să se dea la cineva calificat, căci altfel, *limba germană, la Slatina e numai cu numele*” (Arh. St. București, M.C.I.D. [= M.C.I.P., ds.] 2530 / 1914, f. 126 și urm.).

În anul 1919, suplinitorul de l[imba] germană Tr[aian] Georgescu era la rândul său *suplinit* de avocatul N[icolae] Polihron din Slatina, – în mod normal suplinirea de suplinitori era oprită – și directorul Ion Lăzărescu îl împiedică pe Polihron să mai suplinească fiindcă în lecțiile sale făcuse aluzii care *loviau în sentimentul național. În locul avocatul N. Polihron propunea pe preotul Gavrilă Dumitrescu (Ibid., [ds.] 2600 / 1919, f. 197).

15. *Ion Andrieșescu* [1] a fost numit profesor de limba germană în baza examenului de capacitate din sesiunea 1919.

[1] Despre Ion Andrieșescu (1888-1944) vd. L. Predescu, 1940/1999: E, p. 33-34 (c-a); Eugen COMȘA: *EIR*, 1978, p. 34 (a-b).

Era născut în Iași la *1882. Licențiat din martie 1911 de la Universitatea [din] Iași, a funcționat ca suplinitor la liceul [„]Matei Basarab[”] între 22 dec. și 1 martie 1916 | 163 || 164 | Din 1 oct. 1915, a funcționat fără întrerupere la Muzeul național de antichități în calitate de conservator și mai târziu subdirector și director fiind Vasile Pârvan (Ibid., [ds.] 435 / 1925, f. 33-36).

Până în 1926, ocuparea catedrei de limba germană de către I. Andrieșescu – care n-a funcționat efectiv, fiind detașat la seminarul pedagogic universitar și numit conferențiar la Facultatea de litere [din] București – a constituit un lung prilej de supliniri.

16. Între 1921-1926, a funcționat ca suplinitor a lui Ion Andrieșescu, *Tcaciuc I. Vasile* și în continuare din 1926, când în sfârșit catedra a devenit vacantă – până la 31 aug. 1930, ca profesor titular.

Era născut în Lehăcenii Tăutului în Bucovina, în 1893. | De la 1925/[19]26 și 1934/[19]35, a funcționat la liceul comercial de băieți [„]Nicolae Titulescu[”]. Din 1935, la liceul [„]Ioniță Asan[”] din Caracal și din 1936-1942, la Pitești. | Din 31 oct. 1946 e transferat la liceul [„]Constantin Diaconovici-]Loga[”] din Timișoara (Ibid., [ds.] 737 / 1945, f. 186-193; [ds.] 3943 / 1945, f. 69 și urm.; *Anuarul învățământului secundar*, 1924/[19]25).

17. *Falk Gustav* e numit profesor de limba germană cu 1 sept. 1923, suplinitor din 1921 de Vasile I. Tcaciuc.

Falk era născut în 1888 în Sighișoara. | Făcuse studiile universitare la Viena și Cluj. | El suplinea și catedra de limba latină și drept a lui Ilie Popescu-Spineni, aflat în concediu de studii la Paris (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 420 / 1924, f. 1 și urm.).

18. *Gheorghe Geib* se numește profesor de germană la 1 sept. 1932. Rămăsese disponibil prin desființarea gimnaziului din Gura Humorului.

E născut în apr. 1888, în Bobești-Storojineț, absolvent [al] liceu[ui din] Cernăuți [în] 1907, [apoi urmează] Facultatea [din] Cernăuți [în] 1911, [cu] capacitatea [susținută] în 1913, [la] Cernăuți. | În apr. 1937 cere transfer la liceul [„]Dimitrie Cantemir[”] din București, motivând că lucrează la mai multe studii: | *Germanismele limbii române*[;] | *Mănăstirea Voroneț* etc. (Ibid., [ds.] 497 / 1937, f. 274). | **164** || **165** |

A rămas la liceul [„]Radu Greceanu[”] până în anul școlar 1937/1940 inclusiv.

Din 1941, catedra de limba germană devine din nou vacantă (Ibid., [ds.] 756 / 1941, f. 263; [ds.] 1157 / 1942, f. 241).

Din 1946 e profesor la liceul industrial [din] București și publică: | *Manualul de limba germană pentru cursul superior al liceelor industriale*.

19. Din anul școlar 1941/[19]42, catedra de germană e ocupată de profesorul *Dumitru N. Macovei*, cu întrerupere în 1942 și în continuare în 1943 și 1944. În anul 1945, Macovei e suplinitor (Ibid., [ds.] 4774 / 1945, f. 213) | **165** || **166** |

7. LIMBA ITALIANĂ

a) *Prevederi programatice*

Prevăzută ca obiect de studiu facultativ în grup opțional cu germana (1865) prin programa din 1899 – germana devenind obligatorie în clasele II-VIII – italiana e încadrată opțional cu engleza – numai la cursul superior ([clasele] V-VIII) sistem adoptat și prin programa din 1908.

Legea și programa învățământului secundar din 1928 trece italiana în grup opțional cu engleza dar și cu germana – *numai la cursul superior* (clasele IV-VIII, liceu de 7 clase) sistem adoptat și prin reforma din 1934 (clasele V-VIII – liceu de 8 clase bifurcat din clasele VII-VIII).

Programa din 1939-[19]40 statuează la fel.

În oct. 1941, printr-o circulară a Ministerului, *limba italiană se introduce ca obiect de studiu la egalitate cu limba germană*, cu același număr de ore la clasele II-VIII, la alegere. | În câteva zile, pe țară, se

înscriseseră 4.120 [de] elevi la germană, și numai 829 la italiană (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 723 / 1941, f. 148 și urm. și 171-172).

b) Profesori

În oct. 1942, catedra era încă vacantă, iar directorul Ilie Rădulescu raporta Ministerului că la italiană nu se găseau persoane calificate, referindu-se la profesorul *Negreș* [?] *M. Grigore*, suplinitor de limba franceză, cu ore și la liceul de fete (Ibid., [ds.] 114 a / 1942, f. 487 și verso și [ds.] 1062 / 1942, f. 7-8 și [ds.] 601 și [ds.] 723 / 1941, f. 171-172) (Vezi și franceza).

În 1943, s-a numit *Rosa del Conte* [1], sosită din Italia, în acest scop în cadrul acordului Ministerului cu Institutul de cultură italiană. Pe 7 ian. 1943 sosea la Slatina. | După numai două săptămâni, pe 21 ian. 1943, din motive de ordin familiar [= familial], cerea să fie numită la Cîmpulung-Muscel.

[1] Despre Rosa del Conte (n. 1907): Iordan DATCU: *DGLR* (C-D), 2004, p. 614-615. Nu se amintește despre prezența sa în Slatina-Olt.

În loc, se numea Lattonzi [?] Ana Maria, pe 12 febr. 1943 | **166** || **167** | dar fiind reținută în Italia, era înlocuită cu d[omnișoa]ra *Anditore Concetta*, numită în cele din urmă la liceul teoretic de fete (Ibid., [ds.] 1949 / 1943, f. 3, 6, 8, 180-184). | În 1944, Anditore vrea să plece din țară, când liceul de băieți avea 19 clase: 8 bugetare și 11 extrabugetare (Ibid., Casa Școalelor, [ds.] 376 / 1945). | În martie 1945, Anditore nu semnase încă contractul, așteptând alte clauze de salarizare (Ibid., M.C.I.P., [ds.] 3776 / 1945, f. 1 și 64). | **167** || **168** |

8. GEOGRAFIA

a) Precizări programatice

După separarea celor două obiecte de studiu în învățământul secundar – istoria și geografia, în obiecte independente – proces relatat la istorie – geografia se studia – potrivit programelor din 1884 și 1888 pentru gimnaziile reale – numai în clasele I-IV, spre deosebire de istorie obiect în toate clasele (*VII).

Începând cu reforma din 1898 (Haret) păstrat și în 1908, geografia se studia în ciclul inferior al liceului (I-IV) și din cursul superior, numai în cl. V-a: | cl. I: Noțiuni generale și geografia pe scurt a României, Europei și celelalte continente[:]; | cl. II: Europa[:]; | cl. III: Continentele fără

Europa[;] | cl. IV: Europa cu referire specială și ținuturile locuite de Români[;] | cl. V: Geografia economică a României și [a] Europei.

Prin programa analitică din 1928, geografia e materie de studiu în toate cele 7 clase – minus cl. VI. În clasa VII se studia România fizică, umană, economică.

În 1934 se introduce [ca materie] obligatorie în toate cele 8 clase (I-VIII), pentru ca programa din 1940 să o facă obligatorie în 6 clase din 8: I-V și VIII – fără clasele VI-VII.

Menționăm că prima catedră de geografie la Facultate de istorie și *filozofie a Universității [din] București ia ființă abia în anul 1900 cu profesor[ul] Simion Mehedinți din Soveja-Vrancea (1869-1962). | Cel dintâi profesor de geografie la școala centrală de la Sf. Sava a fost ardeleanul *Iosif Genilie* [1] († 1852) care în 1835 publică: *Geografia istorică, astronomică, naturală și civilă a continentelor în general și a *României în parte*, pentru tinerii din clasele de umanioare.

[1] L. Predescu, 1940/1999: E, p. 345 (c).

b) Profesorii

1. *A[ugustin] Crainic* a predat istoria și geografia pe lângă română, până la transferarea sa provizorie în sept. 1896 la | 168 || 169 | Craiova.

2-3. *Gh. Bobeș* preia de la Crainic orele de română și un număr de ore de geografie și istorie împreună cu *D. Vasiliu Bacău* (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 141 / 1896, state [de plată]) (A se vedea *istorie).

4-6. Prin plecarea lui Gh. Bobeș la 15 nov. 1897, *Dionisie Olinescu*, pe lângă orele de română, preia și orele de geografie, iar în sept. 1899, plecând și D. Vasiliu-Bacău, orele de istorie se preiau de Gh. Miclescu, iar orele de geografie de către *Ioan Popescu-Voitești*, licențiat în științe naturale, născut în 1876 în Voitești-Olt.

7. După o lună de la numire, în 2 oct. 1899, *I. Popescu-Voitești*, se înțelege cu *Andrei Lăzărescu*, profesor de geografie la gimnaziul din Tg. Jiu și cer Ministerului transfer reciproc, unul în locul altuia, dictat de interese familiare [= familiale], care se aprobă (Ibid., [dosarele] 219 / 1899, 249 / 1899). | Ambii – tineri profesori – se afirmă cu timpul: *I. Popescu-Voitești* [1] prin *lucrări de geografie, ajunge profesor universitar la Cluj*, iar *Andrei Lăzărescu la liceele din Ploiești și Craiova, autor de manuale școlare de geografie pentru învățământul secundar* (Geografia Europei și României).

[1] L. Predescu, 1940/1999: E, p. 681 (a-b).

8. *Andrei Lăzărescu* funcționează la Slatina și în anul școlar 1900/1901, dar în 1901/1902, *N. Mazăre*, de latină, suplinește și geografia (Ibid., [ds.] 625 / 1902). (A se vedea germana).

9. Prin desființarea gimnaziului și reducerea numărului de clase și profesori, *N. Mazăre* pleacă și *Dionisie Olinescu* preia din nou și geografia pe lângă germană și română (A se vedea germana).

10. În anul școlar 1905/1906, la reînființare, *Gh. Micescu*, directorul, pe lângă latină și istorie, predă și geografia. Despre felul cum predă latina și istorie, predă și geografia.

Dat fiind că el va predă geografia și într-o perioadă mai târzie la liceu[1] din Slatina (1915), redăm din raportul inspectorului *C. Kirițescu* (Ibid., [ds.] 3531 / 1915, f. 27-28), părerile acestuia:

„Cu ocazia inspecției ce am făcut liceului din Slatina (din sept. 1914, prin crearea clasei a V-a, se transformase în liceu în decembrie), am găsit pe d[omnu]l *Micescu*, predând | 169 || 170 | geografia la cl. I B (Inspecția e din 13 nov. 1915, deci [din] an[ul] școlar 1915/[19]16).

„Am rămas uimit de îndrăzneala cu care acest profesor a cerut și primit să predă un obiect de care n-are cea mai mică idee precum și de lipsa de respect pentru școală și pentru sine însuși de care dă dovadă, prezentându-se în clasă fără să fi preparat lecția, nici atât cât un elev mediocru al clasei sale. Ar fi greu a arăta detaliat în ce a constatat lecția d[omniei]-sale: o înșirare de aberații geografice, înșirate fără nici o logică, măcar aparentă.

Lecția era despre: latitudine și longitudine.

A venit fără glob și a rămas surprins când i-am cerut să-l aducă, explicându-mi că «este un glob negru cu linii trase pe el». (Nu s-a servit de el, explicând dispoziția meridianelor și a paralelelor precum și rotație, prin gesturi cu degetul în aer. A îndreptat desenul făcut de un elev pe tablă care notase polii prin puncte, reprezentându-i d[omnia]-sa *prin calote!*”

A spus că anotimpurile sunt provocate de faptul că pe când N[ordul] și S[udul] sunt fixe, Estul și Vestul se schimbă, oscilează! A așezat pe tablă, Estul la stânga și Vestul la dreapta și alte multe monstruoziități de acestea.

Lecția nouă «despre mișcările de rotație a pământului» n-a putut-o explica fiind absolut nepreparat și neavând nici o cunoștință cât de elementară, despre acest fenomen. A vrut să citească descrierea experiențe din carte, dar s-a oprit speriat la jumătate și a spus elevilor să o facă ei acasă.”

După câteva minute, s-a oprit, *nemaiaivând ce spune. A domnit o tăcere penibilă, de câteva minute, după care am cerut eu o hartă murală, cu ajutorul căreia – servindu-mă și de glob, am făcut elevilor lecția despre longitudine și latitudine.

La întrebările mele, în cancelarie d[omnul] Micescu n-a găsit nici o explicație. Mi-a trimis însă vorbă prin directorul liceului, că ar vrea să ia alt obiect în locul geografiei și că n-are intenție să împlinească 15 ani de serviciu ca să se retragă la pensie.

„Am dispus – încheie C. Kirițescu – ca D[omnia]-sa să nu mai intre la cl. I la geografie și am însărcinat pe d[omnul] Biju titularul de geografie, să facă aceste ore, reluând materia de la început.

„Aș fi de părere să se delege un d[omn] inspector, specialist în limba română ca să inspecteze pe d[omnul] Micescu și la acest | 170 || 171 | obiect, D[omnia]sa făcându-mi impresia că *e incapabil a preda orice materie*. De altfel, raportul d[omnului] Floru îl arată noul la limba latină, pe care tot o mai predă și anul acesta.”

11. Din lipsă de titulari, între 1906-1911 suplinesc catedra de geografie, în afară de Popescu Tiberiu – singurul titular – licențiat în științe naturale, și următorii: Corbeanu N. Ștefan de matematici[;] | C. M. *Glodaru [de matematici;] | I. Lăzărescu [de] științe fizico-chimice[;] | I. Nisipeanu [de] filozofie-drept (Ibid., [ds.] 2114 / 1911, f. 55).

12. În fine, în anul 1912, geografia își găsește profesorul titular care va rămâne fidel școlii din Slatina: | *Traian Al. Biju*, care ocupă această catedră timp de 32 [de] ani, când se pensionează, la 1 sept. 1944. | În 1930/[19]31 și 1931/[19]32, în timpul concediului de boală a fost suplinat de Margareta Rădulescu, soția profesorului Ilie Rădulescu (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1933/[19]34) (Pe larg la: directori).

13. În anul școlar 1944/[19]45, de la 1 sept. 1944, se numește profesor definitiv de geografie *Moroșanu N. Ion*.

Refugiat din Basarabia, unde în ultimul timp funcționase ca profesor la liceul comercial [de] băieți [din] Bălți – a *cărei arhivă se afla evacuată la liceul din Petroșani-Hunedoara, în 1944/[19]45, Ion [Moroșanu] funcționează ca profesor la liceul de fete [din] Slatina și liceul teoretic [„]Radu Greceanu[“] (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 4774 / 1945, f. 213). | El e autorul unor însemnate descoperiri arheologice și paleontologice din Cucovești-Bălți și întemeietorul muzeului de istorie [din] Slatina. În 1961, el se retrage din activitate. Se stinge din viață în 26 iulie 1967. Era născut în satul Frasin, județul Soroca în 1894. [Studiase la] Facultatea de geografie și

științe naturale la Cluj, după *război (V[ictor] Ursu, „Ion N. Moroșanu”, *Glasul Adevărului*, 25 febr. 1990; Dan Cosmulescu, „Ion N. Moroșanu”, *Oltpress*, 26 febr. și 1 martie 1994).

14. Cu 1 sept. 1946, la catedra de geografie e numit *Stoica Nicolae*, fost profesor la liceul comercial de băieți [din] Slatina din 1940, transferat de la liceul de băieți [din] Odorhei (*Monitor[ul] Oficial*, [nr.] 129 bis din 5 iunie 1940; Arh. St. Buc., M.C.I.D. [= M.C.I.P.], [ds.] 348 / *1930, f. 215).
| 171 || 172 |

Stoica D. Nicolae – originar din *Vața-Olt, născut [la] 18 oct. 1909, absolvent al liceului „Radu Greceanu” în iunie 1930 și bacalaureat [în] sept. 1930 cu [media] 6,50. | În *Facultate, [a fost] elev al marelui geograf român și primul profesor de geografie la Universitatea [din] București din 1900 – *Simion Mehedinți* (Soveja).

În 1947, *Stoica D. Nicolae* publică studiul: | *Orașul Slatina și cadrul lui geografic. Schiță de geografie fizică*, [apărut] în tipografia „Tiparul Oltului”. Studiul e precedat de un cuvânt introductiv al profesorului Vintilă Mihăilescu. | Reluând cercetările profesorului Biju despre *Slatina și populația ei*, 1941, în lucrarea prof. N. D. Stoica se prezintă așezarea orașului, forma, întinderea și marginile orașului (în amfiteatru), relieful, geologia, clima regiunii și locuitorii. | În 1944, Slatina avea 12.500 locuitori, reprezentând o creștere de două ori și jumătate față de populația din 1884: 5.020 locuitori. În 1899 [orașul avea]: 8.028 locuitori.

Încă din 1938, în anuarul *Soveja*, N. D. Stoica a publicat *Tranziția între deal și șes între Olt și Cotmeana* și alte articole [precum]: *Salinele de la Praid*, *Demografia la poporul român* etc.

În colaborare cu A. Rădoi, în cadrul Societății pentru răspândirea științei și culturii a publicat: | *Valea Oltului*, 1959, 59 pag. Împreună cu prof. universitar Djamo N. și *Christache Stan, în Editura didactică și pedagogică în 1978 [publică]: | *Geografia economică generală*, manual pentru cl[asele] X și XI [de] liceu. | După ce în 1970, cu același colectiv, publică: | *Geografia economică generală*, manual pentru anul II secția reală și anul III secția umanistă, liceul de cultură generală și pentru licee de specialitate.

Profesor în comisia de bacalaureat [la] Slatina, [din] 1945, e apreciat de președinte [drept]: „Examinator inteligent cu experiență și bună pregătire. Întrebări bine formate, chestii lucrate care urmăreau să pună în valoare judecata elevilor” (Arh. St. Buc., M.C.I.D. [= M.C.I.P.], [ds.] 3889 / 1945, f. 190 și urm.).

15. În iulie 1945, cere numire ca profesor titular provizoriu *Alexandru M. Popescu*, prin transfer de la catedra | 172 || 173 | de geografie a liceului teoretic [„]Tudor Vladimirescu[” din] Tg. Jiu, unde fusese utilizat (Ibid., [ds.] 3750 / 1945, f. 58). | Își motiva transferul [prin faptul] că e localnic din Slatina, cu casă proprie, 2 copii și 2 bătrâni. | Ministerul a decis utilizarea la Craiova și detașarea la Slatina.

[Revista] *Terra*, nr. 1 / 1980 va publica biografia și activitatea profesorului Alexandru Popescu din Slatina la 73 [de] ani. | S-a născut la 14 iulie 1907 în Dobrești-Dolj. Studiile liceale [le-a urmat la] liceul [„]N. Bălcescu[” din] Craiova (8 clase) între 1919-1926 și [trece] bacalaureatul în 1926. | În 1926-[19]29, [urmează] Facultatea de litere și filozofie [din] București, secția geografie. În toamna [anului] 1937 [ajunge] la liceul [„]Traian[”] din Tr. Severin un an și apoi la *Slatina [timp de] 32 [de] ani*, din care 7 ani [la] liceul comercial [„]Nicolae Titulescu[”] și 25 [de] ani [la] liceul [„]Radu Greceanu[”]. | Pensionat [în] 1969. | [A publicat următoarele] *Lucrări*: | *Geografia jud. Olt*, manual pentru cl. III[;] | *Slatina: file de istorie*[;] | *Slatina: pagini de monografie*, în colaborare[;] | *Județul Olt: caracterizare fizico-geografică* etc.

16. În anii școlari 1940/[19]41 și 1944/[19]45, a funcționat ca profesor suplinitor de geografie la liceul „Radu Greceanu” și *Pătru G. Ion*, cu examen de capacitate [în] febr. 1948, din Celei [jud.] Dolj (Ibid., [ds.] 3711 / 1945, f. 59 și [ds.] 3753 / 1945, f. 180). | 173 || 174 |

9. ISTORIA

a) Precizări programatice

Prin programa din 1859, obiectul se studia împreună cu al geografiei (istoria = geografie în mișcare, geografia = istorie statică), atât în divizia elementară (cl. I-II) cât și **umanităților* ([clasele] III-VI): geografia și istoria patriei (cl. I-II), istoria și geografia veche ([clasa] III)[,] istoria și geografia medie ([clasele] IV-V)[,] istoria și geografia critică ([clasa] VI) (Arh. St. București, M.C.I.D. [= M.C.I.P.], [ds.] 2666 / 1859). | Tot împreună – istoria și geografia – e și în programa gimnaziilor și liceelor din 1865.

Separarea studiului istoriei de al geografiei se face prin programa din 1876, devenind obiecte independente de studiu, adoptate ca atare de toate programele analitice care s-au succedat până la cea din 1940, inclusiv, istoria studiindu-se în toate clasele de la I-VII sau I-VIII, după sistemul fiecărei reforme în conceperea gimnaziilor și liceelor: istoria antică până la

căderea Romei (476 d. Chr.), istoria evului mediu și modernă până la pacea de *la Vestfalia (1618) [= din Westfalia, 1648], istoria *mediană [= modernă] și contemporană până la zi, Istoria Românilor, istoria medie și modernă până la pacea de la Rastadt (1714) și secolul al XVIII-lea și istoria contemporană la zi.

b) Profesorii

1. *A[ugustin] Crainic*, la început (1884) profesor pentru toate materiile de *partea literară* și din 1887/[18]88 – când se deschide și clasa IV –, profesor de română, geografie și istorie.

2. La 26 nov. 1893, se numește *Ion Pipoș* [= Șipoș?] transilvănean cu studii academice la Viena, profesor [timp de] 4 ani la gimnaziul clasic din Giurgiu – care preia de la Crainic, istoria și geografia, acesta rămânând cu româna și direcția școlii (Ibid., [ds.] 347 / 1893, f. 12; [ds.] 434 / 1925, f. 61).

Pipoș nu stă decât un an. A fost scos târziu la pensie de la liceul [„N. Bălcescu” din] Brăila în 1925, elogiât pentru știința și calitățile sale, deși prea indulgent, iar elevii nu prea învățau | 174 || 175 | din cauza aceasta.

3. În sept. 1894, în locul lui Pipoș, e numit *Ion Bidu*, suplinitor ca toți ceilalți (Ibid., [ds.] 171 / 1895, f. 34).

Născut în 11 martie 1863, în Câmpulung-Muscel, el e licențiat în litere din 1895. | Lucrare un an la liceul din Brăila (1893). | Tot un an stă și la gimnaziul [„Radu Greceanu”], după care trece în Capitală, la liceele [„Mihai Viteazul”] și [„Sf. Sava” din București], iar din 1904, la liceul din Giurgiu, [ca] profesor de germană, pentru care trecuse capacitatea.

La Slatina are neînțelegeri cu directorul Crainic care în iunie 1895, în cancelarie, ridicase scaunul la el, amenințându-l.

4. Din sept. 1895, se numește *Dimitrie Vasiliu-Bacău*.

Născut în 1865, în Bacău, era licențiat în litere de la Universitatea din București (Ibid., [ds.] 219 / 1899, litera V, f. 6; [ds.] 1988 / 1910, f. 186; *Anuarul Oficial M.C.I.D.* [= M.C.I.P.], 1910). | Rămâne profesor la Slatina timp de 4 ani școlari, dar în 1899 solicită transferul la liceul clasic din Brăila pentru a se apropia de familie, ceea ce i se aprobă pe 1 sept. 1899 dar nu la Brăila, ci la Tr. Măgurele, [apoi la] liceul [din] Galați, [la] liceul [din] Piatra Neamț și din 1906 la liceul [„Codreanu” din] Bârlad.

În 1910 ca profesor de franceză și geografie la liceul din Bârlad, e caracterizat de un inspector [drept]: | „Om scund, brun, gras, cubic, dar feșcheș [= fercheș], bine spilcuit.”

A participat la Slatina la acuzațiile contra directorului A. Crainic, în urma cărora acesta [din urmă] a fost mutat 2 ani la Craiova.

5. Din sept. 1899, se numește suplinitor *Gh. Micescu*, mutat de la gimnaziul din Câmpulung. A fost criticat de directorul Crainic pentru felul cum înțelegea și predă studiul istoriei (a se vedea la A. Crainic).

6. În 1907, e numit *T. H. Zamfirescu*, un suplinitor abilitat în baza legii excepționale din 1912 (vezi profesorii [de] latină).

În 1914, era profesor de latină la gimnaziul [din] Alexandria și cerea transfer în București sau Constanța, neputând suporta clima, apoi, locuințele igrasioase din Alexandria „nepriincioase sănătății lui zdruncinate”.

7-8. În acest timp, au predat istoria și *Emil Cașolțeanu*, *P. G. Munteanu* și *Ion R. Ionescu* (a se directorii).

9. În 1910, e numit suplinitor *Alexandru Cerbureanu-Popilian*. | 175
|| 176 |

Născut în 1898 la Curtea de Argeș și licențiat în litere [la Universitatea din] București din 1907 și drept din 1904 (Ibid., [ds.] 3239 / 1915, I, f. 364; [ds.] 260 a / 1919, f. 21 și în [ds.] 2530 / 1914; *Anuarul învățământului secundar*, 1924/[19]25). | În 1915, trece examenul de capacitate în istorie și drept.

În 1919, locuia în Slatina, str. Sopot [nr.] 2 și se plângea Ministerului că fiind numit ca suplinitor la Slatina, fusese înlocuit cu G. Micescu. De 4 ani fără catedră, din toiul războiului în 1916, soția lui fiind în învățământul primar din Slatina. | Cerea să rămână la Slatina, fiind mai bun ca *I. Stănculescu* și *A. Cetățianu*. Credea că activitatea lui deranjase profesorii petrecăreți din Slatina. Aluzie la cercul din jurul lui I. Lăzărescu. | Evacuat în 1916, la reîntoarcerea în Slatina nu mai găsisese nimic din lucruri.

În 1924/[19]25, era profesor la gimnaziul din Curtea de Argeș, înființat în 1919.

În 1914, I. S. Floru, inspectorul secundar găsea că nu-și pregătea lecțiile și nu știa să spună elevilor care a fost *Atalia* și *Meropa* din satira spiritului [= *Satira spiritului*] de Gr[igore] Alexandrescu (prima, tragedie de [Jean] Racine, a doua, tragedie a lui Voltaire).

10. Din 1912, prin numirea profesorului titular *Daniel C. Mirodot*, situația catedrei de istorie s-a stabilizat, luând sfârșit *cursa suplinirilor de câte un an școlar sau și mai puțin*, atât de păgubitoare învățământului.

[E] Născut la Zimnicea-Teleorman în 10 oct. 1881. A absolvit studiile secundare la gimnaziul din Alexandria (1898) și liceul [„]Matei Basarab[“] din București (1901), iar studiile universitare la Facultatea de litere și *filozofie [din] București în 23 febr. 1907 cu 6 bile albe și 4 roșii: „*cum laude*”. | Examenul de capacitate [l-a] trecut în 1 apr. 1908, specialitatea principală istoria (media 8,50) și secundară drept și economie politică (8,45) pe 1 nov. 1911 (Ibid., [ds.] 167 / 1907; [ds.] 128 / 1912, II, f. 202 și 208; [ds.] 2085 / 1912, f. 127; [ds.] 2117 / 1912, I, f. 339; *Anuarul Liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1925/[19]26). | E numit suplinitor la catedra de *limba română* la liceul [„]Mihai Viteazul[“] între 1 sept. 1907 - 1 sept. 1912. | 176 || 177 |

Pe 1 sept. 1912 se numește profesor titular provizoriu la gimnaziul [„]Radu Greceanu[“]. La 6 sept. 1912, cere să fie detașat la catedra de istorie a profesorului *Th. Aguletti* [?] – liceul [„]Mihai Viteazul[“], pe care o suplinim de când acesta fusese numit *directorul învățământului profesional*. | Motivele cererii lui D. Mirodot: nu putea părăsi Capitala, din interese familiare [= familiale]. Locuia în str. Laptelui [nr.] 16, București. | La Slatina, la catedra sa, cerea să fie numit ca suplinitor *Alex[andru] Cerbureanu-Popilian*, licențiat în litere, dar între timp se numea suplinitor *Aurel Cetățianu*.

În 1914, e preocupat de cercetările istorice și cere de mai multe ori concedii de studii: „pentru completarea cercetărilor asupra lucrării istorice pe care a început-o”. | Se numește suplinitor la catedra [lui] Mirodot, *Ștefan Gheorghiadu*, de la Dorohoi, dar și acesta cere concediu (Ibid., [ds.] 2315 / 1914, f. 1-10). | Pe prof. Mirodot îl preocupau în acest timp „actele de la Academia Română, relative la studiul istoric la care lucra de mai multă vreme, despre *Vofi]evozii din familia *Petre Rareș în Moldova și Muntenia* (Ibid., [ds.] 2315 / 1914, f. 11), lucrare din păcate nefinalizată.

În 1914, inspectorul I. S. Floru nota în raportul său de inspecție: „deși profesor cu bune studii și frumoase cunoștințe, a neglijat interesele catedrei de la Slatina” și în continuare: [„]lipsește mult, fiind suplinat de colegi care țin doar liniște. E un abuz cu acești suplinitori”.

„Deși profesor titular în Slatina, nu s-a așezat în Slatina, a rămas în București, suplinind când pe unul când pe altul, dând lecții particulare la pensioane și plătind colegilor care-l suplineau câte 2 franci pe oră” (Ibid., [ds.] 2530 / 1914, f. 233-234).

La altă inspecție, în același an, D. Mirodot, profesor provizoriu de istorie a putut lipsi până la 16 apr.: 150 de ore, iar de la 16 apr. tot timpul,

fiind supliniit de colegi, ale căror ore nu coincid cu ale sale, când de profesori de [științe] fizico-chimice, când cel de franceză, mai de obiect de maiștrii de muzică și gimnastică, – nu supliniit prin persoane calificate și statornice la catedră” (Ibid., [ds.] 2530 / 1914, f. 109).

A obținut definitivatul în mai 1916.

Între 1 sept. 1919 - 24 martie 1924 și 1 aprilie 1926 - 1 | 177 || 178 | iunie 1926 a fost directorul școlii normale de băieți [„]Preda Buzescu[“]. De acum, locuia cu familia în internatul școlii, unde mai locuia și în 1915- [19]16, la înființarea internatului Al. Iliescu (Obrocari). În timpul primului război mondial s-a refugiat la Chilia Veche (Tulcea) ca director al coloniei școlare locale (Ibid., [ds.] 158 / 1924, f. 353).

În 1921 și mai târziu, rapoartele de inspecție îl caracterizează în termeni laudativi: „Mirodot e un profesor care face lecții bine pregătite și metodic expuse”. | „De un temperament ponderat, a fost totdeauna unul din elementele moderatoare și calmante pentru profesorii școlii” (Ibid., [ds.] 221 / 1921, f. 362).

La inspecția din 20 iunie 1925, inspectoratul școlar al regiunii VII Pitești – Al. Batist – la clasa V, aprecia: „Prof. Mirodot profesor bun, muncitor și conștiincios, elevii au dat răspunsuri bune.

Nu abuza de metoda euristică ce face din elevii buni automate care așteaptă ca profesorul să apese butonul și să răspundă în stil telegrafic, pierzând obișnuința de a povesti o luptă, un fapt.”

A participat ca membru în multe comisii regionale de bacalaureat, fiind bine apreciat de Minister.

S-a pensionat pe 1 sept. 1942, la 60 [de] ani.

Un fiu al său – *Miron* – absolvent al liceului [„]Radu Greceanu[“] și bacalaureat în sept. 1928 (media 7,00) a urmat tot istoria, fiind numit în dec. 1933, profesor de istorie, dar ulterior profesor de partea literară la grupul industrial [din] Slatina. | După o perioadă la liceul din Pitești, se va stabili la Ploiești, prin căsătorie (Ibid., [ds.] 426 / 1925, f. 12-14. Date personale de la Nicolaidis L. D[umi]tru (bacalaureat) 1929) în 1992).

11. În febr. 1942, funcționează [ca] profesor suplinitor *Stănculescu D. Florea* (din Teslui-Olt), absolvent al liceului de 7 clase în iunie 1934 și bacalaureat în sept. 1934 (cu [media] 6,00), licențiat în litere [din] București, specialitatea istorie.

La inspecția din 25-26 febr. 1942, inspectorul Buldur [= Boldur] Gh., găsindu-l predând la clasa VIII cu lecția despre Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu și D[imitrie] Cantemir, aprecia: „expune monoton, accelerat, fără inflexiuni în voce, neputând fi urmărit de elevi, deși bogăție

de cunoștințe debitează.” (Ibid., [ds.] 1062 / 1942, f. 7-8 și 60; [ds.] 1147 / 1942, f. 146). | 178 || 179 |

La 1 apr. 1943, face parte din corpul didactic al liceului [„]Radu Greceanu[“].

În nov. 1943, cu examen de capacitate (media 8,41), funcționa la gimnaziul comercial de băieți „Regele Ferdinand”, catedra *Papahagi* [?] și cerea să fie numit suplinitor la istorie la colegiul național [„]Sf. Sava[“ din] București, dar Ministerul rezolvase astfel suplinirea (Ibid., [ds.] 1907 / 1943, f. 203). | La 1 apr. 1944, se confirmă asistent, cu titlu provizoriu la catedra de istoria Românilor de la Facultatea de istorie [din] București (*Monitorul Oficial*, 19 iulie 1944).

Din 1943, colaborează la *Revista istorică română* (director: C[onstantin] C. Giurescu) în probleme de istorie neelucidate: | „Despre Petru, fratele lui Ștefăniță Vodă (1517-1527)”[;] | „A fost un spătar Coman?” | „Lefile boierilor moldoveni la 1795”[;] | „Indici de nume” în colaborare cu alții la: C[onstantin] Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei sub *austrieci* (vol. I-III).

Din 1960, reia activitatea științifică, în colaborare, publicând manuale de istoria antică și medie pentru învățământul seral.

În 1981, semnează: conferențiar doctor [I]

[1] Damian MIOC, „Stănculescu, Florea”, *EIR*, 1978, p. 301-302.

12. Din 1942, profesor suplinitor de istorie e numit și *Florea R. Ion*, fost elev al liceului [„]Radu Greceanu[“] – absolvent și bacalaureat [în] sept. 1929 (media 6,00) (Ibid., [ds.] 1996 / 1942, f. 258). E și în 1943 și 1944 (Ibid., [ds.] 3859 / 1945, f. 326; [ds.] 4774 / 1945, f. 213).

Născut în Bărăști de Cepturi-Olt la 25 apr. 1908. La 1 sept. 1935 suplinitor la Câmpulung-Muscel. La 1 oct. 1940 a fost profesor în *învățământul muncitoresc până la 1 sept. 1942, când a trecut la Slatina, după ce trecuse și prin Basarabia pe la Cahul* (Ibid., [ds.] 3659 / 1945, f. 153 și urm.; [ds.] 3889 / 1945, f. 190 și urm.).

Din 1 sept. 1943, începuse strângerea de material pentru organizarea unui *muzeu* pe lângă liceu fiind și membru în comitetul de organizare a muzeului județean (Ibid., [ds.] *3756, f. 134 și urm.).

Inspecția specială pentru definitivare a avut-o în | 179 || 180 | 10-11 apr. 1945.

În iunie 1948 nu mai făcea parte din corpul didactic al liceului.

13. *Popescu I. Nicolae*, în nov. 1942, profesor titular la liceul comercial [din] Slatina – suplinește la liceul teoretic de băieți (Ibid., [ds.] 1149 / 1942, f. 489).

Inspectorul *Buldur Gh. îl apreciază elogios:

„Își iubește cu pasiune obiectul ce predă și prin claritate și sistem știe să fixeze în mintea elevilor săi, cunoștințe temeinice... procedează metodic combinând forma expozitivă cu cea interogativă unde e posibil.”

A fost elev al liceului [„]Radu Greceanu[”], absolvent [în] sept. 1930 (*particulari) și bacalaureat [trecut în] sesiunea sept. 1930, [la] Rm. Vâlcea, clasificat I cu 8,28 (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[”]*, 1934/[19]35, tabla absolvenților și bacalaureaților; și Arh. St. Buc., M.C.I.P., dosar 348 / 1930, f. 206, examen bacal[aureat] Rm. Vâlcea). [E] Născut în 9 oct. 1908 în Optași-Olt.

Pe 1 sept. 1946, trece de la liceul comercial [din] Slatina, profesor titular la liceul teoretic de băieți [din] Slatina, fiind numit în locul lui *Miron D. Mirodot (*Monitorul Oficial*, 2 sept. 1946).

Semnând *N. Popescu-Optași*, în 1963, publică studiul „Obrocarii Slatinei” – o analiză istorico-filologică a toponimului Obrocari (str. Alexandru Iliescu, Tudor Vladimirescu din 1949) (Extras din *culegerea *Studii și articole de istorie*, vol. V, 1963, [București]: Soc[ietatea] de șt[iințe] istorice și filologice, 10 pag.). | Colaborator *asiduu, în probleme de istorie locală la: *Oltul* (1968-1989); *Glasul Adevărului* (1989-1991) și *Oltpress* (1991-). Reținem [articolul] „Înființarea gimnaziului real din Slatina și transformarea lui în liceu (110 ani ai liceului [„]Radu Greceanu[”] în *Oltpress* – 4 febr. 1994. | 180 || 181 |

10. MATEMATICI

a) Prevederi programatice

Obiect de bază în învățământ, în toate programele analitice care s-au succedat, matematicile cu toate subramurile, s-au predat în toate clasele gimnaziilor și liceelor. | Așa de exemplu, programa de studiu din 14 sept. 1888 pentru gimnaziile reale – concepute cu 7 clase – prevede:

în cl. I și II	matematica și geometria în spațiu și plană
[în] cl. III	algebra până la ecuațiile de gradul II
[în] cl. IV	ecuații de gr. II: progresii, logaritmi
[în] cl. V	algebra, noțiuni despre serii și derivate; trigonometria plană
[în] cl. VI	trigonometria sferică; geometria descriptivă
[în] cl. VII	mecanica, cosmografia

După înființarea liceului bifurcat, prin programele din 1899 și 1908, în timp ce la cursul superior clasic și modern, prin cl. V începând, se făceau numai 2 ore săptămânal, la cursul superior se predă un număr de ore dublu și triplu.

Programa analitică din 1928 – liceu unic de 7 clase, nebifurcat, la clasa VII se include și astronomia, iar programele din 1934 și 1940 cu liceu de 8 clase, bifurcat cu un număr sporit de ore pentru matematici la cursul superior *furcat.

a) Profesorii

1. *Al[exandru] Proca*, ca profesorul cu partea științifică, în 1884 (a se vedea: directorii).

2. Demisionat din primii luni, se numește *Ion Crivăț*, licențiat în științe de la Universitatea [din] Iași (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 498 / 1893, f. 212 și urm.).

3. În nov. 1885, în locul lui Crivăț, transferat la gimnaziul clasic din Pitești, se numește *Vasile Sângeorgian*, fost profesor real din Tulcea, care se numește însă revizor al jud. Romanați. | 181 || 182 |

4. În locul său e numit *C. Dumitrescu*, vechi elev al Facultății din București (Ibidem).

5. La 4 oct. 1886, în loc[ul lui] *C. Dumitrescu*, se numește *Emanoil Constantinescu*, absolvent al școlii normale superioare din Iași. Avea să-și treacă examenul de licență și numai după două luni cere concediu pentru a se prepara de examen, suplinirea catedrei preluând-o profesorii *Io[a]n Paul* și *Iuliu Moisil* (Ibid., [ds.] 3955 / 1887, f. 3 și [ds.] 498 / 1893).

Numit la seminarul [din] Curtea de Argeș, renunță și la acest post, pentru a pleca la Iași, unde avea familia (Ibid., [ds.] 4857 / 1889, I, f. 41).

Rămas fără slujbă, cerea un bilet de tren „chiar clasa III, că n-are nici un ban” (Ibid., [ds.] 4758 / 1889, f. 11; [ds.] 4864 / 1889, f. 246; [ds.] 4866 / 1889, f. 143).

6. La 12 oct. 1882, *Corneliu Roman*, absolvent al școlii politehnice din Berlin (Germania), după ce inițial e însărcinat cu orele de caligrafie și desen, e trecut la catedra de matematici și contabilitate, dar la 1 dec. 1887 – după nici două luni – părăsește Slatina (a se vedea profesorii de desen). | În fața acestei situații, Ministerul apreciază că „nici unul din absolvenții noștri care

au făcut cerere, nu vor să meargă la Slatina, fiind totuși de părere că nu trebuie permisă „*suplinirea de suplinitori*” (Ibid., [ds.] 3955 / 1877, f. 416-417). | Și totuși, Iuliu Moisil și Io[a]n Paul au trebuit să suplinească catedra de matematici și contabilitate (Ibid., [ds.] 4514 / 1888, f. 19 și [ds.] 4025 / 1887, f. 79).

La 14 ian. 1888, directorul A. Crainic sesizează Ministerul că nu se mai poate continua cu suplinirea catedrei de matematici, nici unul dintre profesori nu are curajul să ia asupra-și *răspunderea morală pentru paguba ce ar îndura-o școlarii din pricina heterogenității rezultatului fondului de cunoștințe ce ar dobândi*, lipsind unitatea de metodă la predarea acestei ființe atât de importante (Ibid., [ds.] 4437 / 1888, f. 25).

7. Pe 12 ian. 1888, începe cursul de matematici și contabilitate ca profesor suplinitor *N. Mitescu*, despre care inspectorul A. Vitcu scrie că „pune mult zel, făcând lecții | **182** || **183** | suplimentare cu elevii, repetându-le materia din trecut” (Ibid., [ds.] 4514 / 1888, f. 5, 13 și [ds.] 4670 / 1888, f. 46). | Din noiembrie 1888 și *N. Mitescu* părăsește Slatina, iar lecțiile se fac din nou de Io[a]n Paul și Iuliu Moisil. | *N. Mitescu* ceruse concediu pe 3 luni de la 1 oct. 1888 - 1 ian. 1889 pentru a-și trece examenul de licență în matematici. Ministerul respinge cererea pe motiv că nu se pot *acorda suplinitori la suplinitori*, pe timp așa de îndelungat, putându-se pregăti și stând la post (Ibid., [ds.] 4446 / 1888, f. 46 și [ds.] 4441 / 1888, f. 99).

La această dată, gimnaziul avea numai 6 profesori (cu maistru): A. Crainic director și prof[esor de] istorie și geografie; Io[a]n Paul: româna, germana, drept ad[ministra]tiv și matematici; I[uliu] Moisil, științe fizico-naturale și matematici; A. S. André franceza, Oprea Dumitrescu muzica și C. Bucovineanu gimnastica.

8. Pe 1 mai 1889, se numește *Emil Constantinescu*, profesor suplinitor de matematici și contabilitate, fost profesor la liceul din Iași și care funcționează numai până în decembrie 1889 (Ibid., [ds.] 5088 / 1889, f. 7 și [ds.] 573 / 1890, f. 6).

9. În febr. 1890, la cerere, e numit *Neculai Em. Teohari*, absolvent al Facultății de științe [din] Iași, dar nu rămâne decât câteva zile, renunță la post, preferând numirea la gimnaziul nou înființat din Câmpulung-Muscel, ca *director* (Ibid., [ds.] 573 / 1890, f. 6). | Va reveni la Slatina, fiind și director (a se vedea detalii la: directori).

10. La 1 martie 1890, se numește *Alexandru S. Aricescu*.

Era născut în 1855 în Ploiești, licențiat în matematici de la Paris din 1887.

Începe cariera de profesor cu gimnaziul [din] Slatina (Ibid., f. 58 și *Anuarul Oficial M.C.I.D.* [= M.C.I.P.], 1902-[1]912), dar nu stă nici el decât până la 1 nov. 1890, când trece la gimnaziul [din] Alexandria, apoi la Giurgiu (1898) și din 1900 în București la liceele [„]Mihai Viteazul[”] și [„]Dimitrie] Cantemir[”] (1904) (Ibid., [ds.] 573 / 1890, f. 58). Chiar de la numire, cere concediu pentru a se prezenta la concursul pentru catedra de analiză [matematică] la Facultatea de științe [din] Iași ce se ținea în Capitală. I se aprobă din 16 apr. 1890 (Ibid., f. 7 și 11). | 183 || 184 |

11. Din dec. 1890, în loc[ul lui] Al. Aricescu, se numește *Teodor Vasilescu*, care față de predecesorii săi, bate recordul de durată, funcționând timp de 2 ani, până în nov. 1892 (Ibid., [ds.] 326 / 1892; [ds.] 237 / 1893 și *Anuar[ul] M.C.I.P.*, 1900).

12. În loc[ul lui] T. Vasilescu se numește *C. M. Vișinescu*, transferat de la liceul din Bârlad.

Era născut în 1855 în Iași, licențiat în matematici din 1884.

În 29 ian. 1893, Vișinescu se plânge la Minister contra directorului Crainic, că l-a pus în imposibilitate de a face curs în școală „căci ieri, orele 10,20 - 11,20 la cl. I a venit la *finea *oarii și a spune în fața elevilor că nu le explica bine”. Se mai plânsese și în 15 ian. și nu se luaseră măsuri de îndreptare contra acestui profesor suplinitor degradat”. *Pe viitor va fi silit să-l dea afară cu forța de la cursul lui”. | Ministrul instrucțiunii publice Take Ionescu decide să i se dea prof. Vișinescu C. avertisment pentru stilul petiției – folosind expresii nepotrivite calității de profesor și lipsa de condescendență pentru autoritatea școlară, urmând a-și alege expresiile de care se servește”. Se delegă inspectorul Găvănescu pentru anchetă (Ibid., [ds.] 347 / 1893, f. 4).

Pe 15 martie 1893, Vișinescu a fost mutat la gimnaziul [din] Tg. Jiu unde în acest timp se practica bătaia barbară a elevilor – dezvăluită ministerului de V. Rola Piekarski – fostul profesor de desen de la Slatina, – în urma cărui fapt, directorul Bobancu Ștefan era înlocuit din funcție și numit *C. Vișinescu*, provizoriu între 21 dec. 1893 - 2 febr. 1894, când acesta e înlocuit cu G. Petroșanu ca director (Ibid., [ds.] 237 / 1893).

C. Vișinescu va fi scos la pensie în 1915, după 33 [de] ani de serviciu, de la liceul din Tecuci (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 215 a / 1920).

13. În locul lui *C. M. Vișinescu* – în 15 martie 1893 – se numea *Traian Negrescu* de la gimnaziul [din] Tg. Jiu, căruia Bobancu îi făcuse referat la

Minister că transformase casa unde locuia în casă de prostituție (Dr. G. Gârdu, „Liceul din Tg. Jiu” în *Litua*, 1992). | 184 || 185 |

Din febr. 1894, pleacă și I[uliu] Moisi[il], iar Io[a]n Paul plecase din 1890. | În locul lui Moisi[il] se transferase *Gr[igore] Mălinescu* de științe fizico-naturale, care ca și Moisi[il] suplinea și catedra de matematică (Ibid., [ds.] 153 / 1894, state [de plată]). (A se vedea detalii la [științele] fizico-naturale).

15. Din 1 oct. 1894, vine de la liceul din Bârlad *Cristofor Stătescu*, profesor de matematici și contabilitate și de științe fizico-naturale în locul profesorilor: *Gr. Mălinescu* și *Ion Fodor* (Ibid.).

Cr[istofor] Stătescu era născut în Craiova la 1863 și din sept. 1896 trece la gimnaziul [din] Călărași ca director. | Prin 1924, era profesor de matematici la liceul [„Carol I” din] Craiova, [de] unde se pensionează la 1 nov. 1928 (Ibid., [ds.] 367 / 1925, f. 106; *Anuarul învăț[ământului] secundar*, 1924/1925 și *Buletin[ul] M.C.I.D.* [= M.C.I.P.], 1 oct. 1896).

16. În locul lui *Stătescu C.*, în sept. 1896, se reîntoarce *N. Em. Teohari*, de la Câmpulung-Muscel. (Pe larg: directori).

17. În sept. 1900, *N. Em. Teohari* se transferă la liceul din Pitești și pentru câteva zile vine *N. I. Dumitrescu* înlocuit cu *G. V. Constantinescu*.

18. Din 1902, în locul lui *G. V. Constantinescu* se numește Șt[efan] Orășanu (Pe larg la: științele fizico-naturale).

19. Din 1905, profesor de matematici *Ștefan N. Corbeanu* (a se vedea: prof[esori de] științe fizico-naturale).

20. Din 1907, cu *C[onstan]tin Marțian Glodariu* se întronează la catedra de matematici *un climat de stabilitate*, rupându-se cu *fluctuația de profesori pe câte un an sau sub un an*, la această materie fundamentală de învățământ.

Glodariu era născut în 1877 la Brașov și licențiat al Facultății de științe [din] București, [în anul] 1906, cu examen de capacitate în 1919: matematici și cosmografie.

Din 1 sept. 1909, a fost profesor și la școala comercială elementară de pe lângă gimnaziul [„Radu Greceanu”]. Fusese înaintate [= numit] pedagog la internatul liceului [„Sf. Sava” din] București, iar după ce a fost profesor de matematici la Slatina, a fost în- | 185 || 186 | locuit ca pedagog de Cezar Papacostea, în timp de subdirectorul internatul era I. I.

Heliade-Rădulescu-fiul (Ibid., [ds.] 1895 / 1907, f. 200 și *Anuar[ul] Oficial M.C.I.P.*, 1908-1912). | A funcționat la Slatina până în anul 1915/[19]16 când gimnaziul era liceu cu 6 clase și o clasă divizionară, el funcționând în acest răstimp la liceul [„]Ferdinand[“] din Bacău, unde activa și în anul 1926, însărcinat cu conducerea școlii normale din oraș (Ibid., [ds.] 242 / 1926, f. 91; *Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1915/[19]16 și urm.)

21-22. După *Traian Georgescu* care predă matematica sub ocupație, în anul școlar 1917/[19]18 și după *S. Simniceanu*, în anul școlar 1918/[19]19, fiul profesorilor de matematică stabili, întrerupt cu C. Glodariu, rămas în Moldova, la Bacău, după evacuare.

23. Cu 1 sept. 1919, se reia [firul profesorilor de matematică] cu *N. Diaconescu*, fiu al județului Olt și fost elev al gimnaziului.

Născut în 4 nov. 1881 în Șuica-Olt, urmează studiile primare în comună (1895[-1899]), cele gimnaziale în Slatina (1899[-1904]), cele liceale la Tr. Severin (1904[-1908]) și cele universitare la Facultatea de științe [din] București (nov. 1908). | Examenul de capacitate [il susține] în 1919 pentru matematici – specialitate principală, fără specialitate secundară (conform legii în vigoare[]).

La început preferă [o] funcție în Ministerul de Finanțe și Industrie (9 dec. 1908 - 21 mai 1920). | A fost între timp și profesor suplinitor la liceul [„]Mihai Viteazul[“] (24 oct. 1909 - 23 dec. 1909) și suplinitor la școala de agricultură [de la] Herăstrău (1913-[19]14) (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1925/[19]26).

La liceul de băieți [din] Slatina e numit titular provizoriu pe 1 sept. 1919 și definitiv pe 3 iunie 1927 ([sub] ministru[l] Ion Petrovici) (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 324 / 1927, f. 194). | De abia fusese numit provizoriu la Slatina și în 12 sept. 1919 cere *detășarea* în București ca suplinitor, având interese familiale [= familiale] care nu-i permit a se duce anul acesta la catedră. Locuia în str. Luterană [nr.] 8, București (Ibid., [ds.] 269 b / 1919, f. 452, 602, 611 și *1080). | **186 || 187** |

Cazul ajunge la cunoștința și a *prefectului de Olt, colonel[ul] Gh[eorgh]e Jitianu*, care trimite o telegramă cifrată la Minister arătând că „de la 8 nov. a părăsit orașul înaintând cerere de concediu *neasteptând aprobarea*. „Rog dispuneți trimiterea acestui profesor la liceu spre a-și face datoria și care se impune cu atât mai mult cu cât este din acest județ” (despre Gh. Jitianu, date biografice în I[ancu] S[an] Toma, *De la Bacea la Titulești*, [București], 1991, p. 82-85).

Fiindcă nu propusese suplinitor la Slatina, de abia în noiembrie 1919, cererea de detașare i se aprobă după ce propune suplinitor la catedră pe *C[onstan]tin Vișoianu*, în anul școlar 1919/1920.

Fiu al revizorului școlar de Olt, *Ioan I. Vișoianu* și profesor la Slatina la școala primară nr. 2 [de] băieți, cu studiile gimnaziale la Slatina (1908-1912), suplinitorul la matematici al profesorului N. Diaconescu – *C[onstan]tin I. Vișoianu*, va trece în diplomatie, colaborator al lui Nicolae Titulescu și după 23 august 1944, ministru al Afacerilor *Externe al României. După formarea guvernului P[etru] Groza, pleacă în Statele Unite ale Americii, unde încetează din viață la 3 ianuarie 1994, în vârstă de 96 [de] ani (născut în 1898 la Urlați).

Prin decretul regal din 28 ian. 1920, N. Diaconescu e numit prefect de Vâlcea (Ibid., [ds.] 216 a / 1920, f. 52). | Între 13 febr. - 8 martie 1922 a fost candidat pentru Senat (60 [de] ore lipsă) (Ibid., [ds.] 592 / 1922, f. 88).

În anul școlar 1925/[19]26 a fost transferat disciplinar, [ca] urmare a unui incident între el și directorul Traian Biju (Ibid. [ds.] 342 / 1925, f. 5, 56).

În anii 1928/[19]29 și 1929/[19]30 a fost prefectul județului Olt, pus în concediu și suplinat de profesorii Al. Stănculescu și Marin Dumitrescu (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[”]**).

Ca profesor de matematici „făcea lecții bune, metodice, lucrând cu clasa întreagă”. În raporturile cu elevii, inspectorul C. Kirișescu îl aprecia [ca fiind] „cam brusc, violent” (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 221 / 1921, f. 362 și urm.).

În dec. 1921, directorul Ion T. Țicăloiu raporta Ministerului că prof. N. Diaconescu refuza să facă orele de la clasele extrabugetare (I B, II B și cl. VIII) fiindcă nu se plăteau cu 160 lei ora, ci doar cu 150 lei ca cele bugetare și cerea modificarea programului în așa fel ca orele bugetare (17) să fie așezate | 187 || 188 | în 5 zile cu sâmbăta și luna liber (Ibid., [ds.] 229 a / 1921, f. 326-327). | „Noi regretăm – spunea Țicăloiu – că se găsesc dascăli care înțeleg că e demn să se tocmească cu comitetele școlare și care sunt atât de puțin legați de școală și-și părăsesc elevii, subordonând interesele școlii, intereselor personale.” | Ministerul dezaproba cererea prof. N. Diaconescu de a se preda orele la clasele extrabugetare mai scump ca cele de la clasele bugetare, lua act cu regret și ruga direcția să ia măsuri de suplinire, urmând ca gestul lui să se treacă în actele personale.

Ca majoritatea profesorilor de la liceul de băieți, N. Diaconescu avea ore și la școala normală de băieți și [la] școala secundară de fete.

La semicentenarul liceului (1934/[19]35) și-a depănat amintirile sale privind înscrierea (1896) la gimnaziul condus de *August Crainic, „profesor emerit și cel care ridicase faima acestui gimnaziu prin cartea ce se făcea aci

și disciplina pe care o infiltrasă elevilor.” | Amintește și de perioada tristă începând cu desființarea treptat[ă] a claselor începând cu 1901 – din fericire depășită, *grație mișcării slătinenilor* – ajutat de câțiva oameni de bine ca: I[on] H[agi] Popp, C. G. Dis[s]escu, Alex[andru] Iliescu etc. (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1934/[19]35, f. [= p.] 124-125).

S-a pensionat *pe 1 sept. 1939.

24. Din anul școlar 1923/[19]24, se înființează și a doua catedră de matematici, ocupată în timp cu suplinitori: | Gh. Vieroșanu (șt[iințe] fizice)[,] | Victor Biltz ([științe fizice])[,] | Al[exandru] Rafailescu[,] | Mihai Vergulescu.

Profesorul Mihai S. Vergulescu, fiu de învățător din Izvoarele-Olt, între 1920-[19]25, a fost profesor de matematici și drept la liceul [„]Andrei Mureș[e]anu[“] din Dej. | În 1928, ca profesor la liceul [„]Radu Greceanu[“], inspectorul general constată că nu se respectă programa analitică, nu nota elevii sau da note arbitrare, nu pregătea lecțiile, fiind sancționat cu cenzura și pierderea lefii pe 20 [de] zile (16 febr. 1928). | În 1932, funcționa la școala normală de băieți și după | 188 || 189 | desființarea în sept., era mutat la Constanța (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 321 / 1924, f. 157, [ds.] 342 / 1925, f. 57; [ds.] 356 / 1928, f. 26 și urm., 107 și urm.; [ds.] 242 / 1932, f. 278).

25. Din anul școlar 1934/[19]35, cea de a doua catedră de matematici e ocupată de *Mihalache N. Ionescu*, profesor titular până în anul școlar 1938/[19]39 inclusiv.

Născut în 5 dec. 1908, în Amărăști-Dolj, absolvă colegiul [„]Carol I[“] din Craiova în 1928 și Facultatea de științe [din București] în 1932, capacitatea o trece în 1935 [în] matematici și fizică. | În 1939 a tipărit *Probleme de algebră și geometrie: exerciții* (Ibid., [ds.] 537 / 1937, f. 63 și urm.; [ds.] 581 / 1937, f. 197; [ds.] 753 / 1939, f. 199; [ds.] 689 / 1940, f. 227; [ds.] 706 / 1941, f. 106; [ds.] 793 / 1941, f. 101 și urm.). | În 1941 cerea transfer la Craiova, Pitești, Ploiești sau București.

Rămâne în continuare la Slatina și în 1945.

26. Prin pensionarea profesorului *N. Diaconescu*, cu 1 sept. 1939, se numește în loc *Procopie I. Popescu*, prin transfer de la liceul comercial [din] Tr. Severin (Ibid., [ds.] 689 / 1940, f. 227 și [ds.] 548 / 1940, f. 225; [ds.] 697 / 1941, f. 108).

Născut în 5 sept. 1910 în Arcești-Romanați, absolvă liceul [„]Ioniță Asan[“] din Caracal în 1928 și Facultatea [de] Științe [din] București în febr.

1933. Capacitatea [o susține] în 1937 [în] matematici (media 8,50) și fizică (8,33), geografie (8,00).

Funcționa și în 1945 (Ibid., [ds.] 1092 / 1942, f. 8). | 189 || 190 |

11. ȘTIINȚELE FIZICO-CHIMICE ȘI ȘTIINȚELE NATURALE

– Din 1899 desprăjite –

a) Precizări programatice

În prima programă de studii de după legea *instrucției din 1864 – pentru gimnazii și licee (iulie - august 1865), în gimnazii, științele naturale se studiau împreună cu matematicile – științele fizico-chimice nefiind obiect de studiu – iar în liceele (cl. I-VII) științele naturale formau catedră comună cu științele fizico-chimice, matematica studiindu-se împreună cu cosmografia.

Programa gimnaziilor reale din 1884, prevede o catedră unică: *științe fizico-naturale* și la fel și programa pentru studiile din gimnaziile reale (7 clase) din 14 sept. 1888:

- Cl. I *introducere în științele fizico-naturale
- II Elemente de zoologice și botanică
- III Elemente de chimie, mineralogie și geologie
- IV Fizica teoretică și experimentală
- V Zoologia și botanica
- VI Chimia anorganică și organică
- VII Mineralogia și geologia

Prin reforma învățământului secundar și superior din 1898 – programa din 1 apr. 1899 separă *științele fizico-naturale* în: | *științe fizico-chimice* (materie în cl[asele] III-VIII[.]) | *științe naturale* (zoologia, botanica, geologia în clasele: I, II, IV, VI, VII și VIII (fără clasele III și V).

Programa din 1928 (liceu [de] 7 clase), păstrează separarea modificând sistemul de predare: | științele fizico-chimice în clasele:

- II fizica și chimia
- III idem | 190 || 191 |
- IV chimia neorganică (metale și metaloizi)
- V chimia organică și fizică
- VI fizică

Științele naturale se studiau în clasele I-III și V-VII, fără clasa IV-a. În clasa III-a – se studia și biologia generală (generația spontană, Pasteur, ereditatea etc.) | Cu științele naturale, în cl. VII-a se studia și *Igiena* (lupta contra bacteriilor, principalele maladii infecto-contagioase).

Prin programa liceului cu 8 clase bifurcat din 1934: | științele fizico-chimice se studiau în cl[asele] III-VII, iar | științele naturale în clasele: I, II, IV, V, VI, VII. | Cu științele naturale se predă și Igiena în cl[asele] III și VII-VIII.

Programa din 1940 stabilește [să se studieze]: | științele fizico-chimice în cl[asele] III-VIII iar | științele naturale în cl[asele] I-VII.

b) Profesorii

1. *Al[exandru] Proca* în 1884, ca *profesorul de partea științifică.

2. *I. Crivăț* în loc[ul lui] *Al. Proca* [care] demisionează. La 1 nov. 1885 și el se transferă la Pitești.

3. *Vasile Sângeorgian* în loc[ul lui] *Crivăț*. Fiind numit revizor școlar de Romanați, e înlocuit cu *Constantin Dumitrescu* la 7 dec. 1885 – „vechi elev[?]” al Facultății de științe [din] București.

4. Cu anul școlar 1886/[18]87, *C. D. Drugescu*, absolvent al Facultății de științe [din] București preia catedra de *științe fizico-naturale*.

5. După doi de la înființarea gimnaziului, se schimbă al cincilea profesor de științe fizico-naturale.

Din 1 oct. 1886, *C. D. Drugescu* demisionat e înlocuit cu *Iuliu Moisil*, absolvent al *școlii politehnice din Viena, secția chimie industrială (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 498 / 1893, f. 212 și urm.: „Istoricul gimnaziului” de A. Crainic).

Din părțile Născudului, născut în 1859, el suplinește catedra de *științe fizico-naturale*, predând și igiena. Împreună cu *Ion Paul* au predat lu [?] [și] orele de matematici și contabilitate în locul suplinitorilor demisionari | 191 || 192 | de la această materie de studii.

A rămas la gimnaziul din Slatina până în 10 febr. 1894, când trece la gimnaziul din Tg. Jiu. | A întocmit în urma excursiilor cu elevi în jurul Slatinii, „o colecție de plante sau Herbarium, cu așezarea plantelor uscate, adunate de elevi și aranjate de I. Moisil” pentru care făcea mai târziu reclamă că depozitul general se afla la librăria G. Mihăilescu-Slatina, la preț de 2,80 lei (*Amicul tinerimii*, I, [nr.] 1 (1895-1896)). | A desfășurat și activitate culturală, împreună cu V. Rola Piekarski – maestru de desen (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1924/[19]25, f. [= p. 23-29]). | Cu directorul A. Crainic nu s-a înțeles, acuzându-l că a suferit din partea lui

neplăceri, șicane și insulte (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 4514 / 1888, f. 23 și urm.).

La gimnaziul [„]Tudor Vladimirescu[”] din Tg. Jiu a fost și director al gimnaziului din sept. 1895 [până] în iulie 1905, când și-a dat demisia, fiindcă n-avea conform actualei legi a învățământului secundar[studii] formale, fiind doar absolvent al școlii politehnice din Viena, secția [de] chimie industrială (Ibid., [ds.] 207 / 1907, f. 22 și urm.; el era suplinitor nelicențiat și fără vechime pentru a fi numit titular (M. Of., 2 ian. 1901, p[arte]a I) în timp ce A. Crainic era suplinitor licențiat cu vechime de peste 15 ani și în 1899/1900 reușise și la examenul de capacitate – limba germană (M. Of., 16 febr. 1901 și 18 mai 1902, p[arte]a I)). Din 1900, a fost și director al școlii ceramice din Tg. Jiu.

După Tg. Jiu a trecut la Casa Școalelor în București la muzeu, până la pensionare.

A luat parte la jubileul de 40 [de] ani și la semicentenarul liceului [„]Radu Greceanu[”], 1923/[19]24 și 1933/[19]34 (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[”]*, 1923/[19]24 și 1933/[19]34).

S-a stins din viață în 1947. [1]

[1] L. Predescu, 1940/1999: E, p. 562 (c); D. N. Rusu, 2003: M, p. 546.

6. În febr. 1894, în loc[ul lui] I[uliu] Moisil e numit suplinitor *Gr[igore] Mălinescu*, [profesor] de științe fizico-naturale și igienă. | El demisionează în scurt pe 20 sept. 1894 din cauză că soția sa mijlocise adulterul soției lui C. Bucovineanu cu N. Tintoreanu (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 153 / 1894, f. 15; [ds.] 262 / 1894, f. 32-33).

7. În oct. 1894 se transferă *Chr. Stătescu*, profesor de matematici și contabilitate și științe fizico-naturale. (A se vedea profesorii de matematici. | 192 || 193 |

8. De la 1 sept. 1896, numai pentru științe fizico-naturale e numit *Gh[eorgh]e Botea* (Ibid., [ds.] 141 / 1896).

Născut în 9. XI. 1873 în Merenii de sus - Vlașca, Botea e licențiat în științe fizico-chimice din București (1897) și nu stă la Slatina decât un an. Ajunge profesor de [științe] fizico-chimice la liceul [„]Sf. Sava[”] din] București.

9. Pleacă și Botea și în loc e numit *Filaliti N. Gaftoescu* în sept. 1897, fost profesor suplinitor la gimnaziul din Călărași (Ibid., [ds.] 148 / 1897). | Din 28 ian. 1900, Gaftoescu se îmbolnăvește, dar continuă lecțiile până în

dec. 1900, când catedra de științe fizico-naturale se preia de *Andrei Lăzărescu*, profesorul de geografie și igienă, pentru scurt timp. | Fiind internat într-un institut de alienați, F. N. Gaftoescu nu se mai prezintă la post (Ibid., [ds.] 229 / 1901, f. 4; [ds.] 625 / 1902).

10. Cu anul școlar 1901/1902, catedra de științe fizico-naturale e ocupată de St. [= Ștefan?] *Orășanu*, an în care F. N. Gaftoescu încearcă să revină la post, dar numai câteva luni.

St. Orășanu era născut în 8. X. 1872, în Lacul Sărat, jud. Brăila, licențiat în științe naturale [de la Universitatea din] București [în] 1900, cu examen de capacitate în 1905 [la]: științe naturale (*Anuarul învățământului secundar din 1924/[19]25 și Anuar[ul] Oficial M.C.I.P.*, 1910-1912).

Anul 1901/1902 este ultimul an de viață al nomenclaturii: științe fizico-naturale, cu anul 1902/1903, St. Orășanu e titular la două catedre distincte – științe fizico-chimice și științe naturale (aplicarea reformei din 1898-[18]99 făcându-se după revenirea ministrului Spiru Haret în locul dr. [C. I.] Istrati (1901-1904) care la 1900 revenise la liceul de 7 ani.

Din sept. 1903 – [odată] cu desființarea gimnaziului rămân numai 3 profesori (G. Micescu, D. Olinescu și St. Orășanu) din 11 și numai clasa IV-a și St. Orășanu predă mai multe obiecte: științele fizice, științele naturale, matematica (fără contabilitate), franceza, muzica și igiena).

În 1920, St. Orășanu, profesor la liceul și școala normală din Plo[i]ești de științe naturale, cerea transfer la București, fiind căsătorit aici (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 215 a / 1920, f. 251). | 193 || 194 |

11. Din 1905/1906, St. Orășanu pleacă și e numit *Șt[efan] N. Corbeanu*, profesor suplinitor la catedrele: științe naturale, științe fizico-chimice și matematici.

Născut la 23. XI. 1874, în Călărași, își ia capacitatea în specialitatea matematici în 1909.

Rămâne la Slatina până în sept. 1907, când e numit la Botoșani, apoi la gimnaziul din Rm. Sărat (1908) după care e numit la școala normală din Câmpulung (din sept. 1910) (Ibid., [ds.] 621 / 1905; [ds.] 1799 / 1909, f. 42; *Anuar[ul] Oficial [al] M.C.I.P.*, 1910).

12. Din sept. 1906, pe lângă Șt. N. Corbeanu care rămâne profesor de matematici și geografie, e numit *Tiberiu Popescu*, profesor provizoriu la două catedre: | științe naturale [și] | științe fizico-chimice. | Cât timp Tiberiu Popescu a fost directorul gimnaziului, Ștefan N. Corbeanu a fost secretar. (Despre Tiberiu Popescu, pe larg la directori).

13. Pe 1 sept. 1907, în loc[ul lui] Tiberiu Popescu se numește *C. I. Niculescu*.

Era născut în 1875 în Ploiești și licențiat în științe [la Universitatea din] București din 1903, transferat la Slatina, după un an la gimnaziul [din] Alexandria (Ibid., [ds.] 3236 / 1915, f. 21 și urm.).

14. Din 15 dec. 1907, în locul său se numește *Ion Lăzărescu* de la gimnaziul din Tecuci, care face schimb cu C. I. Niculescu – ajung în 1915 profesor de științe naturale și igienă la liceul din Ploiești. | (Despre Ion Lăzărescu la: directori).

15. În anii școlari 1909-1910, se detașează la gimnaziul [din] Slatina: Ion R. Ionescu de la Fălticeni, Lazăr Lacea de la Pomârla, Zarnia Teodor de la Tr. Severin.

16. În 1912, 1914, 1919, Traian Biju, pe lângă geografie, predă și științele naturale, în timp ce Ion Lăzărescu era titular numai la științele fizico-chimice și igienă.

17. Sub ocupația din 1916-[1918], predau științele naturale și fizice, intelectuali din oraș, | Traian Georgescu [și] | Gr[igore] Penescu, inginer șef la jud. Olt. | 194 || 195 |

18. Cu anul școlar 1922/[19]23, din corpul didactic al liceului [„]Radu Greceanu[”] face parte: *Gheorghe I. Vieroșanu*, fizician reputat.

Născut la 19 martie 1899, în comuna Uda-Argeș, absolvă studiile secundare la liceul [„]I[on] C. Brătianu[”] din] Pitești și cele două universitare: științele fizico-chimice la Universitatea [din] București în 1921. Examenul de capacitate în 1923, specializarea principală: științele fizico-chimice cu media 8,56 și secundare: cosmografia cu 9,14 (Ibid., [ds.] 397 / 1934, f. 22-74 și Petre I. Simionescu, *Cartea satului Rîjlcetu Vierous*, ms., 1993; *Anuarul Liceului [„]Radu Greceanu[”]*, 1922/[19]23-1928/[19]29).

La 1 oct. 1922, e numit profesor suplinitor la liceul [„]Radu Greceanu[”], catedra de [științe] fizico-chimice, profesor[ul] titular Ion Lăzărescu, fiind detașat pe 1 sept. la școala comercială din Brăila.

În anii 1923-[19]26, Vieroșanu a fost detașat la școala superioară de comerț română din Salonic (Grecia). | Profesor definitiv [devine] în 1927. În 1926/[19]27 [e] profesor și director la liceul român din Grebena (Grecia) și la Coritza (Albania).

În 1927/[19]28 revine la liceul din Slatina și la 1 dec. 1928 e numit director la școala normală de băieți în loc[ul] profesor[ului] Daniel Mirodot, până în sept. 1929 când se transferă la liceul [„]I[on] C. Brătianu[”] din Pitești, unde a fost și director în aug. - 20 nov. 1933 și 1937-[19]38.

La 1 febr. 1938, Gh. Vieroșanu era profesor titular la gimnaziul comercial [„]Regele Ferdinand[”] din București și a fost detașat la Pitești, pentru a fi numit director în locul Ștefan Tatomireanu care era din 20 nov. 1933 și revenit în 1937. | Gh. Vieroșanu avea să fie înlocuit la direcție pe 1 sept. 1933 cu Garofoiu Ion (Ibid., [ds.] 587 / 1928; [ds.] 585 / 1938, f. 194-200). | În 1938 s-a transferat la liceul [„]Matei Basarab[”], iar din 1939 la liceul [„]Mihai Viteazul[”], pe baza activității sale didactice (Ibid., [ds.] 682 / 1939) până în 1949, când e trecut la o școală medie tehnică auto | **195 || 196** | și la o școală elementară (!), revenind la liceul [„]Mihai Viteazul[”] în 1955 până e pensionat (Petre I. Simionescu, *Cartea satului Rîjltu Vieros*, op. cit.)

Din 1959, manualul său de *Fizică* (oscilații, unde optice și structura atomului) pentru cl. XI (editat și în maghiară și germană), apare în fie[car]e an până în 1968, când publică manualul de *Fizică* pentru cl. XII. Din 19167, manualul de fizică e scris în colaborare cu alți autori până în 1976.

A încetat din viață în ian. 1991 (*Ibidem*).

19. La 1 sept. 1924, se numește ca profesor titular de științe naturale *Scarlat Angelescu* (*Anuarul Liceului [„]Radu Greceanu[”]*, 1926/[19]27 și [Arh. St. Buc.], M.C.I.D. [= M.C.I.P., ds.] 420 / 1924, f. 13).

Născut la Craiova, în 20 martie 1877, cu studiile primare la școala Obedeau, iar cele secundare la liceul [„]Carol I[”] (1897) și studiile universitare [la] București, [finalizate în] 1908. | Examenul de capacitate [l-a susținut] la 1 apr. 1924 pentru științe naturale ([media] 7,65) și fizico-chimice (15 martie 1923).

A fost comisar de poliție în București (1903-1905), împiecat diurnist la Ministerul de Finanțe (statistica generală) unde a avansat până la șef de secție *pr. cl. I, demisionând în sept. 1922.

Între 24 sept. 1922 - 1 sept. 1924 a fost profesor la Tg. Mureș. A încetat din viață la 14 martie 1927.

20. În anul școlar 1925/[19]26 se transferă de la liceul [„]Ioniță Asan[”] din Caracal, ca profesor de științe fizico-chimice *Victor Al. Biltz* (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 537 / 1937, f. 28; [ds.] 581 / 1938, f. 497; [ds.] 4774 / 1945, f. 213), fost elev al liceului [„]Radu Greceanu[”], călăuza profesorului Aurel Cetățianu la lecțiile de germană.

Născut în București, în 1900, a absolvit liceul din Slatina în 1919. Licențiat în științele fizico-chimice [la Universitatea din] București în 1923, [obține] capacitatea în 1923 [la: științe] fizico-chimice principal, cosmografia secundar.

A funcționat [ca] suplinitor la catedra de științe fizico-chimice pe timpul cât Gh. Vieroșanu a fost detașat în Grecia și Albania și titular la catedra rămasă vacantă după decesul profesorul Ion Lăzărescu (ian. 1935) pe care o deține și după 1945. | 196 || 197 |

21. Ca profesor suplinitor de științele naturale, în anul școlar 1927/[19]28, funcționează G. Crețu, care nu rămâne la Slatina nici un an, trecând la liceul [„]I[on] C. Brătianu[” din] Pitești (Ibid., [ds.] 418 / 1927, f. 261; *Anuar[ul] liceul[ui] „]I. C. Brătianu[”*], Pitești, 1930/[19]31).

În clasa I, la lecțiile pe care le făcea, era cu totul lipsit de prestanță și autoritate, unii elevi mai nărăviți îi lipeau pe spate, printre bănci, bilețel, la care el riposta prin amenințări și injurii. | Nu putea rămâne mai mult profesor la liceul [„]Radu Greceanu[”], directorul Biju era *în curent cu aceste comportări nedidactice.

22. Cu Ion O. Ionescu numit profesor suplinitor la științele naturale la 1 apr. 1928 – în loc[ul lui] G. Crețu – încă un elev dintre cei merituoși se încadrează în corpul didactic al liceului.

Născut [este] la Slatina în 20 dec. 1904. Dă examen de absolvire a 8 clase secundare [la] Slatina în sept. 1924, după ce în iunie 1924, promovase clasa VII (2 clase într-un an), împreună cu Achimescu C. C[onstan]tin, Bărcănescu Aristotel și alții (*Anuarul Liceului [„]Radu Greceanu[”*], 1923/[19]24, f. [= p.] 75 și 1924/[19]25, f. [= p.] 61). | A învățat bine în tot liceul, în cl. VI (1922/[19]23) obține premiul I.

Prin absolvirea a două clase (VII și VIII) în anul 1924, trecând examenul de absolvire a liceului în cadrul școlii, după legea veche (Haret), el a evitat contactul cu primul examen de bacalaureat, reintrodus la noi în 1925 și soldat cu rezultate dezastruoase pe țară, la admitere. Elevi foarte buni, ca Bărcănescu Aristotel și Achimescu C. C[onstan]tin sunt respinși în sesiunea primă de bacalaureat din iulie 1925, iar la Pitești, seria I de bacalaureat se încheie cu 25 % admiși (4 din 16 candidați) (Ibidem).

Absolvă Facultatea de științe [a Universității din] București în 1925 și examenul de capacitate îl trece în 1929 cu științele naturale [ca materie] principală ([media] 7,89) și igienă secundar. | După numirea ca suplinitor la 1 apr. 1928 și provizoriu în sept. 1929, obține definitivatul la 1 sept. 1933 (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 487 / 1933, f. 21 (13 ian. 1933) și [ds.] 689 / 1940, f. 65 și urm.).

Cu 1 sept. 1939 se transferă în București la liceul [„]Gh. | 197 || 198 | Șincai[”], iar în 1944 se numește subdirector al acestui liceu în locu. lui Radu Perianu (Ibid., [ds.] 1240 / 1944, f. 232). | În oct. 1947, e inspector general în Minister, președinte în comisia de încadrare a personalului didactic secundar (*Monitor[ul] Oficial*, 29 oct. 1947, f. *1).

23. Din anul 1935/[19]36 e numit profesor suplinitor de științe naturale și fizico-chimice și *Nicolae Mihăilescu*, care în 1937/[19]38 suplinește pe *V. Biltz* bolnav, până în 1938/[19]39 când e numit *Mihalache V. Ionescu* și suplinirea [lui] *N. Mihăilescu* încetează (Arh. St. Euc., M.C.I.P., [ds.] 537 / 1937, f. 2 și 28, 72; [ds.] 581 / 1935, f. 497; [ds.] 781 / 1939, f. 259).

24. În locul profesorului *Ion O. Ionescu* se numește *Țilivea I. Niculae*, profesor de științe naturale (A se vedea: directorii).

| 198 || 199 |

12. DREPT ȘI ECONOMIE POLITICĂ. FILOSOFIA

a) *Precizări programatice*

În august 1865, *științele sociale și religia* în gimnazii, iar în licee: *religia, filosofia și științele sociale* din sept. 1874, *se separă religia de economie politică și drept*.

În ședința consiliului general de *instrucție din 6 sept. 1866 (*Monitor[ul] Oficial*, 13/25 oct. 1866) P[etre] S[ebeșanu] Aurelian a apărut contra părerii [lui] *Ion Zalomit* – Introducerea dreptului administrativ și economia politică în gimnaziu documentând că în Anglia, economia politică se predă în multe școli primare chiar, iar în America, în școlile primare, se explică Constituția. | „Apoi – d[omnilor] – conchidea *F. S. Aurelian* – cred că ar fi trist la noi ca un elev să iasă din cl. IV gimnazială fără nici o noțiune de economie politică și drept administrativ[”].

În programa din 1884 pentru gimnaziile și liceele reale se includ [ca] materii distincte: | [1.] *studii[le] juridice* în clasele IV, V și VI (crept administrativ și constituțional, legislație civilă și comercială, economie politică)[;] | [2.] *filosofia*, în cl. VII, privind sistemele cele mai însemnate precum: originea speciilor, teoria *evoluției etc.

Începând cu programa din sept. 1888 pentru gimnaziile reale se merge mai departe și se includ patru obiecte distincte: | [1.] drept ad[ministrativ] și constituțional în cl. IV (2 ore)[;] | [2.] legislația civilă și drept comercial

– cl. V (2 ore)[;] | [3.] economie politică și noțiuni de finanț[e] – cl. VI (2 ore)[;] | [4.] filosofia în cl. VII (3 ore săptămânal).

În programa unificată din 1 sept. 1899, toate aceste materii se grupează în 2 obiecte: | [1.] [a] filosofia: în cl. VII *psihologia* (introducere, inteligență, sentimente, voință) | **199 || 200** | [b] în clasa VIII *logica* (logica formală, judecăți și silogisme, legile generale ale silogismului – metodologie, deducție, inducție)[;] | [2.] drept și economie politică: cl. VIII: noțiuni de drept constituțional și administrativ, elemente de economie politică (producția avuțiilor, repartitia, circulația și consumația lor).

Programa din 1908 aduce unele modificări celor două obiecte de studiu: | *instrucția civică, drept și economie politică* se învață în cl. IV (*instrucție civică) și cl. VIII (drept constituțional), iar filosofia se predă în cl. VII – logica și cl. VIII – noțiuni de psihologie.

Păstrând nomenclatura din 1908, reforma învățământului secundar din 1928 (liceu de 7 clase *nefurcat) schimbă numai clasele și ordinea studierii. | *Dreptul, economia politică și instrucți[une]a civică* se repartizează în 3 clase: | cl. III – instrucți[une]a civică (societatea omenească, datorii și drepturi, suveranitatea națională, puterile statului)[;] | cl. VI – dreptul constituțional și administrativ[;] | cl. VII – economia politică (definiția economiei politice, producție, circulație, consum, muncă, capital, preț, moneda). | *Filosofia* – în programa din 1928 – începe cu psihologia și noțiuni de pedagogie în cl. VI, iar logica cu introducere în *filozofie în cl. VII.

Prin programa din 1934 (liceu cu 8 clase *furcat) *dreptul* e obiect de studiu în cl[asele]: IV, VII și VIII, iar filosofia în clasele VI, VII și VIII.

În sfârșit, programa din 1939/[19]40, prevede *dreptul* numai în clasele IV și VII, iar filosofia se studiază [astfel]: | psihologia în cl. VI[;] | logica în cl. VI[;] | filosofia generală în cl. VIII. | Această programă introduce și un obiect nou: | *istoria culturii* în clasele III și VIII | **200 || 201** |

b) Profesorii

La început, din lipsă de profesori, absolvenți sau licențiați în specialitatea dreptului și economiei politice, această materie de studiu s-a predat, în funcție de posibilitățile școlii.

Au fost la început:

1. *A[ugustin] Crainic* ca singurul profesor cu „partea literară”.

2. Din 1886 a preluat dr. Ioan Paul.

3. Din 1888, *A. Grăjdeanu*, profesorul de religie preia orele de drept, păstrând dr. Io[a]n Paul orele de economie politică.

4. În 1897, N. Marinescu-Bircii – magistrat în Slatina predă gratuit orele de drept administrativ (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 98 / 1897, f. 17 și [ds.] 148 / 1897) care se preiau din nou de Grăjdeanu.

5. Cu desființarea gimnaziului și reducerea numărului de profesori, predă[u]: G. Micescu, P. G. Munteanu, T. I. Zamfirescu, I. Nisipeanu etc.

Despre toți, amănunte în corpul lucrării la alte obiecte de studii.

6. Din 1912, cu numirea ca profesor a lui *Daniel Mirodot* care avea ca specialitate secundară: dreptul și economia politică – se pune capăt fluctuației de profesori suplinitori, fără pregătire în specialitate.

D. Mirodot a predat mulți ani această materie de studii, cu competență.

7. Din 1922, la catedra de *filozofie se numește suplinitor *I. I. Zamfirescu*, licențiat în litere și *filozofie, directorul școlii comerciale *înființată în nov. 1922.

8. În acest timp (1922/1924) dreptul se predă de *Gh. Păltineanu* și *A. Ghimpeșanu* (Ibid., [ds.] 592 / 1922, f. 128, 153).

9-10. Din sept. 1926 predă dreptul *G. Vișoiu* – care-l avea ca specialitate secundară, împreună cu *Nicolae St. Dumitrescu*, acesta [fiind] profesor și la școala comercială (liceu comercial din 1938 iar din 1930 purtând numele lui Nicolae Titulescu).

11-12. *Ion Ionașcu* [1] a predat filosofia în anii 1927-1929, iar între anii 1930-1934 și *C[onstan]tin Scorțeanu*. Acesta [din urmă] fusese profesor de pedagogie la școala normală [din] Abrud, desființată în 1929, apoi la școala normală [din] Bălți, iar după desființarea acest- | 201 || 202 | teia, trece la școala normală [din] Slatina și în sept. 1932 – la desființarea și a acesteia – ca suplinitor la liceul [„]Radu Greceanu[”]. | Se transferă în 1934 la Alexandria și în 1937 la liceul industrial [din] Ploiești, prin desființarea școlii normale [din] Alexandria (Ibid., [ds.] 706 / 1941, f. 145).

[1] Nicolae STOICESCU: *EIR*, 1978, p. 177-178.

Pe lângă manualele școlare de învățământ primar a scris: *Pedagogia lui Rousseau în lumina pedagogiei moderne*; *Evoluționismul lui Spencer*; monografia satului Băneasa; *metodica primelor scrieri românești (*Ibidem*).

În 1945/[19]46 se menține utilizat ca profesor titular definitiv de pedagogie la școala normală de băieți [din] București (și educație cetățenească). Aprobarea pe acest post i-o dă *Toma Vasilescu*, directorul învățământului secundar (Ibid., [ds.] 3750 / 1945, f. 252).

13. Din anul școlar 1934/[19]35, profesor de *filozofie și drept se numește *Eugen Ghimpețeanu*.

Născut în comuna Luciu-*Buzău, în ian. 1901, absolvă școala normală în 1921 și liceul în 1927, Facultatea în 1930, capacitatea [o trece] în 1931. | A fost învățător din 15 oct. 1923 și profesor secundar din oct. 1932 (Ibid., [ds.] 581 / 1938, f. 417-502).

În 1948 e printre profesorii definitivi în funcțiune și gestionar public la liceu [„]Radu Greceanu[”] (*Monitor[ul] Oficial*, 9 iunie și 26 iunie 1948).
| 202 || 203 |

13. IGIENA

E inclusă în programele analitice din 1884 și 1888 pentru gimnaziile și liceele reale ca obiect de studiu numai în cl. IV (noțiuni de igienă publică și privată).

Programele școlilor secundare din 1899 și 1908 o prevăd: | în cl. IV cu anatomia și fiziologia omului (1 oră)[:] | în cl. VIII (real modern) (2 ore: bacterii, aer, alimente).

Din 1928, *Igiena omului* se studiază în învățământul secundar în cadrul *științelor naturale*: | în cl. III – igiena omului[:]| în cl. VII – lupta contra bacteriilor, principalele maladii infecțioase și contagioase.

La fel și în programele ce au urmat (1934 și 1940) igiena e obiect de studiu în clase[le]: IV și VIII (câte o oră). | 204 || 205 |

14. MUZICA

a) Precizări programatice

Obiect de studiu în toate clasele gimnaziilor și liceelor (1865), muzica – numitul *cântul* în programa din 1888, materie obligatorie numai în primele clase (I-IV) și *muzica vocală* în programa din 1899 – cu aceiași aplicare din 1908 devine obligatorie în toate cele opt clase ale liceului și astfel va rămâne în toate programele analitice care au urmat (din 1928: *muzica* – fără adjectivare).

b) *Profesorii (maiștri)*

1. Târziu, la trei ani de la înființare, Ministerul numește pe *Panait Glodeanu*, care nu se prezintă la post (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 498 / 1893, f. 219, „Istoricul gimnaziului” de A. Crainic), și în loc se numește *Ion Costescu*, care se prezintă pe 1 sept. 1887, când gimnaziul avea și cl. IV (*Ibidem*).

Născut în 2. XI. 1860 în Ismail-Basarabia, el era absolvent al Conservatorului de muzică din Iași.

Demisionează pe 24 sept. 1888 și trece în Capitală la gimnaziul [„]Gh. Șincal[“], liceul [„]Gh. Lazăr[“] și liceul [„]Sf. Sava[“] unde a desfășurat o bogată activitate.

A. Crainic îl numește: „un dascăl rar și neprețuit din toate punctele de vedere” (*Ibidem*).

În timpul scurt – 20 [de] zile – cât a funcționat la Slatina, a înființat corul la biserica catedrală și a organizat coruri de sărbători pentru păstrarea datinilor strămoșești (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1924/[19]25).

Mai curând, data numirii lui la gimnaziul din Slatina e 17. XI. 1886, cum e înscrisă în *Anuarul oficial al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice* pe 1910 – funcționând la Slatina până la 24 sept. 1887 când e numit *Ion Nanulescu* – un răstimp de peste 10 luni, în care se pot face și realizări în învățământ și poate fi apreciat, cum reiese din „istoricul” liceului.

În *Amintiri*, I (1976), istoricul C[onstantin] C. Giurescu, care l-a | **204** || **205** | avut profesor la liceul [„]Gheorghe Lazăr[“] – îi reține atât calitățile cât și unele curiozități didactice. A fost decorat de I. G. Duca cu [medalia] „Bene Merenti”.

Ion Costescu purta la el în clasă „coana batistă” și cutia cu bomboane – prima pentru copiii care nu știau să „solpeghieze” (în loc de [„]solfegieze[“]) pe care-i punea în genunchi într-un colț, după ce mai întâi întindea pe dușumea propria batistă: „ca să nu murdărești pantalonii fiindcă n-ai cheltuit tu [bani] pentru ei taică-tău” – adăuga Costescu. Într-unul din buzunarele pardesiului purta cutia cu bomboane, din care da câte una la cei care răspundeau bine. Strașnic econom, a lăsat prin testament, trei milioane [de lei] pentru Institutul Filarmonic Național, înființat de el.

2. *Ion Nanulescu* – se numește pe 24 sept. 1887 (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 4025 / 1887, f. 76).

În oct. 1887 era avertizat de minister pentru comandă de cărți prin lipskanii din oraș, neavând voie decât prin librării (*Ibid.*, [ds.] 4025 / 1887, f. 88).

S-a transferat în oct. 1888 la școala normală din Galați (Ibid., [ds.] 4670 / 1888). | Târziu, în 1922, e profesorul de muzică la liceul din Focșani fiind și laureat cu premiul I al Conservatorului de muzică [din] București. Cerea transfer în București, unde soția era înstitutoare (Ibid., [ds.] 494 / 1922, f. 70).

3. Din oct. 1888, ministerul numește pe *Oprea Dumitrescu* maistru de muzică, care cunoștea mai bine muzica bisericească decât notele (Ibid., [ds.] 4670 / 1888, f. 45).

Avea tipografie în Rm. Vâlcea și în Slatina în localul librăriei „încurajarea comerțului român”, o presă primitivă cu care se foloseau asociații cu lucrările specifice librăriei. | Costică și Fane Constantinescu – librari tipografi din oraș, în 1890 reclamă contra „profesorilor negustori de librărie” cerând mutarea lor în alte orașe. Ministrul a cerut avizul directorului A. Crainic care ia apărarea profesorilor asociați. | 206 || 207 |

Oprea Dumitrescu era criticat de A. Crainic – directorul, că reduce studiul muzicii la învățarea pe de rost a regulilor de teoria muncii neglijând latura educației, învățarea de cântece patriotice și populare, fapt pentru care ministerul îi da avertisment lui Oprea (Ibid., [ds.] 347 / 1893, f. 9, 12).

4. Din 1 oct. 1893, în loc[ul lui] Oprea Dumitrescu, se numește *Ion St. Paulian*, care se prezintă [la post] pe 8 oct. 1893 (Ibid., [ds.] 237 / 1893, f. 16).

Născut la 4 februarie 1864 în Craiova, numele *Paulian* l-a primit la naștere, folosindu-se – în cadrul modei timpului – prenumele tatălui său *Paul* (Paul Gheorghiu) (Viorel Cosma, *Ioan St. Paulian în lumina izvoarelor documentare*, Tr. Severin, 1973).

După absolvirea Conservatorului, a renunțat la cariera scenică, devenind profesor de muzică la gimnaziul real din Slatina. Profesorul său Gheorghe Ștefănescu i-a reproșat mereu gestul despărțirii de arta lirică: „Bine omule, pentru asta am muncit eu atâta cu d[umnea]ta, ca să ajungi la Slatina? Nu-i păcat de glasul d[umi]tale, să-l hodoroghești toată ziua cu copiii de școală și la corul bisericesc? Eu prevedeam în d[umnea]ta un element cu care eu și Opera Română să ne mândrim și când colo? Nu mă așteptam să-ți cro[i]ești o astfel de cale” (Ibidem, f. [= p.] 139).

Răspunsul lui I. St. Paulian la toate aceste întrebări le-a concretizat în *Amintiri* publicate în revistele *Semenicul* [din] Lugoj și *Izvorașul* [din Bistrița] Mehedinți din anii 1929-1930. | În *Amintiri* povestește [despre]: „Intrarea mea în învățământ, Slatina-Olt”, „Slatina, 1894”, „1895-1897” la Slatina și 1896-[18]97 ultimul an petrecut la Slatina. E în aceste amintiri

lumea orașului din acel timp, gimnaziul cu directorii, profesorii și elevii pe care i-a iubit și format.

Realizările lui în afara lecțiilor: *corul gimnaziului, corul bisericii catedrale Ionașcu*, care numai după 22 [de] zile | **206** || **207** | de muncă, debuta în ziua de Sf. Dumitru când – scrie el – copiii [„]au cântat frumos ca niște îngeri și conștiincios ca niște profesioniști”.

La schimbarea directorului A. Crainic cu *N. Em. Teohari* (1896), Paulian găsește prilejul să-i descrie cum i-a văzut el:

„Plecarea lui Crainic m-a îndurerat. Îmi plăcea mult energia, punctualitatea și loialitatea acestui om. În firea lui nu găseai zig-zaguri. Eu care i-am cunoscut toate tainele sufletului său și am văzut obiectiv toate năzuințele lui, pot în toată curățenia conștiinței mele mărturisi că *a fost dintre cei mai buni directori ai școlilor noastre*.

Interesul cel mare pe care-l arăta el pentru viața elevilor și în afară de școală, vizitarea lor în familii și la gazde, examinarea lor de către medic, consfăturile cu preotul, medicul și unii dintre profesori – sprijinirea celor merituoși și nevoiași, lupta lui nestrămutată de a-i obișnui în acea disciplină cârmuitoare de ordine și împlinirea datoriilor lor, vorbesc îndeajuns de ceea ce a fost directorul Augustin Crainic.”

Iar despre *N. Em. Teohari* [nota]:

„Noul director și profesor de matematici Teohari, este antipodul lui Crainic, fire de o extremă delicatețe, poet și prozator, suflet visător, părea căzut din alte sferi [= sfere]. La început, acest contrast zăpăcise și pe profesori și pe elevi. Mai târziu și noul director a strâns mai puternic frânele direcției și totul a mers normal” ([Ion St. Paulian]: „Amintiri (VII)”, în *Semenicul*, 3, nr. 12, 25 dec. 1930, f. [= p.] 17-20 și în Viorel Cosma, *op. cit.*)

Memorabilă e descrierea scenei primirii împăratului Franz Iosif, pe 10 sept. 1896, în gara Slatina, pe lângă fanfara regimentului și cu un cor organizat de el din aproape 100 [de] elevi ai gimnaziului – pe parcurs nefăcut nici la Tr. Severin și nici la Craiova – cor, care prin cântările sale, a impresionat mult asistența, făcându-l pe împăratul să-i ofere maestrului Paulian medalia „Crucea pentru merite” în aur – distincția, pe care la jubileul de 40 de ani ai liceului – (11 mai 1925) o va preda școlii – ca fiind obținută [„]prin meritele elevilor”. | La jubileul de 40 de ani, Paulian a povestit succesul repurtat de „corul gimnaziului” când trenul regal în care se afla fostul rege Carol I și oaspetele imperial, împăratul Fran- | **208** || **209** | cisc Iosif I al Austro-Ungariei, a oprit nu 5 minute – cât era programat, ci 20 [de] minute – grație vocilor îngerești ale elevilor gimnaziului și nu din dosul perdelelor de vagon ci după [= de pe] peron în mijlocul elevilor. | Atribuind tot meritul elevilor, Paulian a predat fostului elev din corul de

atunci, *col. Bucică* (în 1934 general) înalta decorație imprevizibilă, primită de el atunci, în urmă cu 29 [de] ani. | *Col. Bucică* a primit-o dar a adăugat că oricât ar vorbi de meritele foștilor săi elevi și ale *maistrului – decorația nu poate împodobi *tricolorul* românesc, predând elevului port drapel, semnele muncii de altădată. A rugat să se păstreze la locuri tainice, decorația dată de cel ce a înșelat o viață întreagă, încrederea Neamului de peste Carpați.

Ar fi normal să se afle și azi între colecțiile liceului.

La jubileul semicentenarului din 1934, deși era în viață, n-a mai participat – comunicând că la Tr. Severin erau reținuți cu înmormântarea profesorului P. C. Munteanu, fostul director al gimnaziului [„]Radu Greceanu[”]. Va înceta din viață la 6 aug. 1936 la Tr. Severin. Nu puteam să nu amintim că, împreună cu societatea *Doina* din Tr. Severin – organizată și condusă de el – în iunie 1935 – a adus omagiu la mormântul din Tg. Jiu al lui *Augustin Crainic* – primul director timp de 14 ani al gimnaziului de băieți [din] Slatina.

A compus și publicat: *Flori de câmp* – versuri, Craiova, 1888[;] | *Din sufletul unui neam*, versuri, Tr. Severin, 1909[;] | *Coruri pentru uzul școlilor secundare și societăți corale*, București, 1902[;] | Imnul național (cor mixt) versuri V[asile] Alecsandri: *Trăiască Regele*[;] | *Cântecul dorobanților*[;] | *Imnul Unirii*, etc.

5. Transferat la Tr. Severin, prin insistențele directorului Teodor Costescu la ministrul Take Ionescu (a se vedea: *Amintiri*) în locul lui se numește *Anton Colgiu* cu data de 1 sept. 1897. Venea de la Craiova și după 2 ani, la 1 sept. 1899 se transferă la gimnaziul [din] Caracal (*Anuar[ul] M.C.I.D.* [= M.C.I.P.], 1897).

6. Din sept. 1899, maistrul de muzică *C. Ghimpețeanu* de la gimnaziul din Caracal va funcționa la Slatina până la des- | 208 || 209 | ființarea din 1902, când se transferă în gimnaziul din Piatra Neamț (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 219 / 1899, f. 3; [ds.] 249 / 1902, II, f...).

7-8. După desființarea din 1902, prin plecarea profesorilor și maiștrilor spre alte școli, se însărcinează cu predarea orelor de muzică *capel maistrului regimentului 3 Olt, *N. Vasiliu*, care nu era însă mulțumit cu salariul de 40 [de] lei pe lună (*Ibid.*, [ds.] 625 / 1902, f. 38).

Se încearcă numirea de către directorul Gh. Micescu a lui Al. Grăjdeanu, profesor de religie, absolvent [al] seminar[ului din] Iași, dar Ministerul nu aprobă.

N. Vasiliu predă pe lângă muzică și desenul și caligrafia (*Ibidem*).

Din dec. 1902, maistru de muzică e *I. I. Leoveanu*, care înlocuiește pe N. Vasiliu (*Ibidem*).

9. În anul școlar 1903/1904 nu e profesor de muzică la fel și în 1904 – când gimnaziul nu are clase – și în sept. 1905, profesorul de religie, pr[eotul] *G. Pascal* va preda și orele de muzică vocală și caligrafie (*Ibid.*, [dosarele] 594 / 1905; 1709 / 1905 și 2608 / 1905).

10-11. Cu pauză în 1906, când profesorul de religie e pr[eotul] *N. Ionescu* – care nu putea preda muzica – din 1907 maistru de muzică e *Gh. Popescu-Bragadiru*, dar pr[eotul] *G. Pascal* revine ca profesor de religie în locul pr[eotului] *N. Ionescu*, predând și muzica vocală până în 1909, când *Dartanian G. Rădulescu* se numește în locul lui, dar pentru scurt timp.

12. În 1912, e numit *V. Buică*, născut în 1877, în Buda-Tutova. | A luat parte activă la societatea corală „Ciprian Porumbescu” din Slatina. Funcționase înainte la gimnaziul [din] Târgoviște și [la] gimnaziul [din] Alexandria (*Anuarul Oficial al M.C.I.P.*, 1910-1912; *Anuarul liceului [..] Radu Greceanu[]*, 1924/[19]25).

13. În 26 iulie 1914, *V. Buică* cere numire la Tr. Severin, de unde maistrul de muzică *Gheorghe Cucu* ceruse transfer pentru gimnaziul din Slatina, fiind mai aproape de Capitală, unde-și avea familia numeroasă și unde era și dirigintele [= dirijorul] corului mitropolitan.

La 1 oct. 1914, *Gh. Cucu* [1] e numit la Slatina, unde rămâne până la 1 apr. 1915, când își demisia, fiind silit de minister să opteze între postul de maistru [la] Slatina și cel de diriginte [= dirijor] al corului Mitropoliei | **209** || **210** |. | Pentru a le menține pe amândouă, *Cucu* făcea naveta între Slatina și București, lucru oprit de Minister (Arh. St. Buc., M.C.I.P. [ds.] 2368 / 1914, f. 61v; [ds.] 2374 / 1914, f. 250; [ds.] 3239 / 1915, I, f. 131-133 și *Nicolae Parocescu: Gheorghe Cucu*, Ed[it.] Muzicală, [Buc.], 1967).

[1] L. Predescu, 1940/1999: E, p. 239 (a-b); V. Cosma, 1970: M, p. 149-151; I. Datcu, 1998: D, I, p. 207-209.

Cucu a publicat lucrări cunoscute: | *10 cântece religioase pe 3 voci*, Buc., 1928 și 1930[;] | *Colinde populare*, 1932[;] | *Prohodul Domnului nostru Iisus Hristos*, 1933[;] | *200 [de] colinde populare culese de la elevii seminarului Nifon în anii 1924-[19]27* publicate postum în 1936 de C[onstantin] Brăiloiu[;] | *Liturghie pe 3 voci egale pentru uzul seminariilor*.

Laureat al Conservatorului din București [a fost] și diplomat de la „Schola Cantorum” din Paris.

Era născut în 11. 02. 1882 în Puești-Tutova. | A încetat din viață la 24 aug. 1932, urmare a suferinței de ficat (*Ibidem*).

14. În loc[ul lui] G. Cucu se numește *Traian Popovici* din București, dar înaintea lui se numise *Ioan Căpriță* fără să ceară[,] care pe aceeași zi – 1 sept. 1915, e transferat la Tg. Jiu și în aceeași zi la București (!!) *Traian Popovici*, cere la Iași sau Ploiești (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 3239 / 1915, II, f. 124-139).

15. În cele din urmă e numit *Gh. Popescu-Bragadiru* care mai fusese maistru de muzică în 1907 dar se retrăsese în învățământul sătesc, în care a activat vreme de 23 [de] ani.

Născut în 21. XI. 1870, în comuna Bragadiru-Teleorman, absolvise seminarul central [din] București în 1890, (intrând în învățământul primar (Tătărăști, Salcia, Poroschia) (*Anuar[ul] M.C.I.P.*, 1910). | 210 || 211 |

Absolvent și al Conservatorului de muzică, reușit la examnul de capacitate: „muzica vocală” cu media 8,23 (1911/[19]12) în 1915 cere a fi numit maistru de muzică, pe tablou fiind trecut I.

Pe 1 ian. 1916 e numit la liceul [„]Radu Greceanu[”], unde funcționează până la 20 dec. 1931, când demisionează, după 41 [de] ani în învățământ (primar din 1890, secundar din 1916) „crezând că și-a făcut îndeajuns datoria către Țară, simțindu-se obosit și lăsând loc altora mai tineri.” Demisia i-a fost primită cu mulțumiri, propus pentru „meritul cultural de 25 [de] ani”.

A încetat din viață repede la 1 apr. 1932 (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 295 / 1931, f. 208-209 și *Anuar[ul] L[iceului „]Radu Greceanu[”]*, 1932).

16. *Ion Bratu* trece la catedra vacantă de muzică de la liceu, prin desființarea școlii normale de băieți pe 1 sept. 1932.

Născut în Ciorăști [jud.] Rm. Sărat în 1891, I. Bratu absolvă 4 clase secundare în 1937 și Conservatorul de muzică [din] București în 1925 (*Ibid.*, [ds.] 397 / 1934, f. 191 și urm.).

Funcționează și în 1945 (*Ibid.*, Casa Școalelor, [ds.] 376 / 1945). | 211 || 212 |

15. DESENUL ȘI CALIGRAFIA

a) *Precizări programatice*

În 11 sept. 1861, Eforia *școlilor întocmise un jurnal prin care suprima catedra de caligrafie din toate clasele gimnaziilor (liceelor) pe motiv că în nici unul din gimnaziile (liceele) Europei nu se afla un curs regulat de caligrafie și că cele 4 clase primare sunt *îndestul pentru acest studiu. (A se vedea Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 2666 / 1859, f. 189-190). Ulterior s-a renunțat la acest punct de vedere.

Obiect de studiu în clasele I-IV (1865 și 1884, 1888) din 1899, desenul și caligrafia se învață în primele 3 clase (I-III) și în continuare numai desenul, fără caligrafie, și în clasele V, VI și VII, atât la liceul clasic și modern cât și la cel real. | Programa din 1908 prevede caligrafia la clasele I-II, iar desenul la toate cele 7 clase: I-VII fără clasa VIII. | Cu programa din 23 dec. 1928, caligrafia se predă numai în *primele două clase (I-II)*, 2 ore săptămânal, iar *desenul în toate cele 7 clase ale liceului*. | Prin programele din 1934 ([sub ministeriatul] dr. C[onstantin] Angelescu) și 1939-[19]40 ([sub ministeriatul lui] Petre Andrei) se menține această programă cu singura deosebire că desenul se predă în toate cele 8 clase (liceu bifurcat de 8 clase).

b) *Profesorii (maîștrii)*

1. A[ugustin] S. Crainic în 1884/[18]85 – ca profesorul cu partea literară (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 498 / 1893, f. 212 și urm.).

2. În al doilea an școlar 1885/[18]86 cu deschiderea și a clasei a II-a, ministerul numește pe *C. Barcian*, maistru suplinitor (Ibid., [ds.] 3952 / 1887, f. 261) care stă numai până la 1 ian. 1887, când demisionează fiind numit la gimnaziul din Roman. | La Slatina era și profesor de *geniu rural la școala de agricultură de la *Strehareț.

Prin plecarea lui, profesorul de franceză *A. S. André* va suplini gratuit la caligrafie, iar directorul Crainic la desen, | 212 || 213 | dar numai până la 9 sept. 1887, când acest fiind prea încărcat cu ore de studiu, prin deschiderea și a clasei a IV-a, cere să rămână numai *A. S. André*.

3. La 1 oct. 1887, se numește *Corneliu Roman*, maistru suplinitor pentru ambele materii, care – ca absolvent al școlii politehnice din B[e]rlin (Germania), în specialitatea „chimia tehnică” cere să fie schimbat la catedra de matematică „fiind acomodată studiilor făcute”. | În 12 oct. 1887, el se

însărcinează cu suplinirea catedrei de matematică și contabilitate dar în 4 dec. părăsea școala (Ibid., [ds.] 3955 / 1887, f. 214; [ds.] 214, f. 416-[4]17; [ds.] 4025 / 1887, f. 79, 81, 106).

În această situație, intervine și cunoscutul comerciant al urbei *I[oa]n H[agi] Pop[p]* (1) „cetățean și adorator al școlii” – cum se autointitulează – cerând ministrului să se ia măsuri de îndreptare, fiindcă, la plecarea lui C. Roman, se împlineau 4 ani de la înființarea gimnaziului local și nu erau încă fixați profesorii *specialiști la obiectele: matematici și contabilitate, științe naturale, caligrafie și desen.

(1) Ibid., [ds.] 4514 / 1888, f. 1-2; [ds.] 4670 / 1888, f. 53. Ioan H[agi] Pop[p] avea în Slatina, magazinul „La Crucea Albă” succedat în 1873, comerț cu mașini de cusut, biciclete, instrumente agricole și băuturi spirtoase; în 1908 vinde bicicleta cu 255 [de] lei, plătibili în rate lunare – [Arh. St. Buc.], M.C.I.P., [ds.] 769 / 1908, f. 186 [n. a.].

„La caligrafie e chiar directorul – scrie Pop[p] – dar scrie bine, iar la desen n-a fost și nu e nimeni. Dacă gimnaziu[l] va continua și pe viitor tot astfel, elevii aceștia nu vor fi buni pentru nici o specialitate.”

Episcopul Ghenadie recomandase pe profesorul de franceză având „o icoană de scris de caligraf”. În cele din urmă, A. S. André va preda și desenul.

4. Cu 1 martie 1891, în loc[ul lui] A. S. André se numește maistru suplinitor *Vitold Rola Piekarski* (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 653 / 1891, f. 12) care cere să nu i se aplice reținerea de 30 % din salariu, ce se făcea la gimnaziile reale, căci nu poate trăi cu familia.

Vitold Rola Piekarski [1] – de *origină poloneză, venise în țară în 1887, fiind născut la Smolensk pe Nipru (vechiul Boristene) în 1857. Tatăl său se trăgea din Silezia germană, mama [era] tot germană. Tatăl mamei se stabilise la Smolensk, în timpul invaziei lui Napoleon [Bonaparte], iar tatăl lui Piekarski fusese director de *poște rusești în Elveția, Franța, Austria, Bulgaria, România. | 213 || 214 | Absolvise școala de desen din Varșovia și [studiase] doi ani filosofia la Zürich.

[1] I. Moisil, 1926: V; L. Predescu, 1940/1999: E, p. 660 (b).

La gimnaziul din *Slatina, se întâlnește cu Iuliu Moisil cu care colaborează strâns, înființând secția „Olt” a Ligii pentru unitatea culturală a Românilor. Au strâns bani pentru întemnițații politici transilvăneni, au trimis telegrame dr. Io[a]n Rațiu la 14 iunie 1892, în urma devastării casei sale în cauza **Memorandumului*. | Doamenele din Slatina au trimis

telegrame în sprijinul **Memorandumului*. | Secția Olt a Ligii a înființat și un cabinet de lectură [de] ziare și reviste în casa Piekarski.

În sept. 1892, la cerere, el e mutat la gimnaziul [din] Tg. Jiu, unde, printre altele, a ajutat pe Al[exandru] Ștefulescu în descifrarea inscripțiilor și hrisoavelor slavonești, el cunoscând limbile: paleoslavă, polona, bulgara, rusa, latina, franceza și germana. | În febr. 1894, îl urma și Iuliu Moisil la Tg. Jiu.

Din 1906, s-a stabilit în București, ca și I[uliu] Moisil.

A încetat din viață în ospiciul Pantelimon, la 21 oct. 1909 și e înmormântat la cimitirul Cernica (I[uliu] Moisil, „V[itold] Rola Piekarski (Schiță biografică)”, în *Arhivele Olteniei*, V, 1926, nr. 27, f. [= p.] 310-320).

5. În sept. 1892, urmează *N. Tintoreanu*, până în aprilie 1894, când e îndepărtat din gimnaziu pentru imoralitate. | În apr. 1894, era plecat în Franța (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [dosarele] 326 / 1892, 153 / 1894; 262 / 1894, f. 19-30).

Orele de desen și caligrafie s-au suplinit de A. S. André și Ion Rizu (maistrul de gimnastică) (Ibid., [ds.] 171 / 1895).

6. Din nov. 1895, se numește *Albert Stambler*, absolvent al școlii de bele arte din Iași (Ibid., [dosare] 141 / 1896, 88 / 1898, 219 / 1899, 249 / 1899).

7-8. Pe 20 febr. 1899, în loc[ul lui] A. Stambler – destituit, e numit *P. Șerbănescu*, de la școala profesională de fete [din] Slatina, iar din 1 dec. 1899, *Ion Tincu*, absolvent al școlii naționale de belle arte (Ibid., [dosare] 2291 / 1908, 1799 / 1909). | 214 || 215 |

I. Tincu era născut în 1872 în București. La 1 sept. 1902, va trece la Ploiești și, prin desființarea gimnaziului [din] Slatina, orele de desen și caligrafie se preiau de A. S. André și din 1905 de pr[eotul] G. Pascal.

9. Din 1907, în loc[ul lui] *Musculin Gr[igore]*, mutat la gimnaziul [din] Tulcea, se numește *Teodor *Zarma*, de la Câmpulung, până în nov. 1909 când se transferă la *Tr. Severin. T. *Zarnia era născut în Monastir [Bitolia] - Macedonia în 1874, absolvisе liceu[l român din] Bitolia [în] 1897, [și era] absolvent [de] belearte [la] București, [cu] examen de capacitate [trecut în] 1906 (*Anuarul Oficial al M.C.I.P.*, 1910-[19]12; *Anuar[ul] învă[ă]mântului*] secundar, 1924/[19]25). [1]

[1] Numele său nu apare în „Tabloul absolvenților [Liceului Român din Bitolia] în curs de 25 de ani”, *Lumina*, III, Bitolia, 1905, nr. 10 (oct.), p. 303-306. Există un Emanoil Zarma din Abela care a

absolvit liceul în 1899 [ibid., p. 304, nr. 107] [n. r.].

10. *Eugen Ciolac* face schimb cu Teodor *Zarnia.

Născut în 1878 la Iași, făcuse școala națională de belle arte [la] Iași [absolvind-o în] 1905 (*Ibidem*).

În oct. 1910, e numit la liceul din Bârlad, dar revine [la] Slatina până la 1 sept. 1911 când reia orele la liceul din Bârlad (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 2123 / 1911, f. 322).

11. După E. Ciolac, urmează *Alexandru Onicescu*, născut în 1889 în Botoșani, absolvent al școlii naționale de belle arte [din] Iași [în] 1905, venind de la liceul din Bârlad.

A funcționat neîntrerupt la Slatina din 1911 până în 14 nov. 1921, când încetează din viață (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1921/[19]22, 1922/[19]23).

12. Din nov. 1915, [catedra o deține] *Gheorghe Ciontescu* eminent maistru de caligrafie și desen la liceul [„]Radu Greceanu[“].

Născut în 11 febr. 1885 în Cărbunești-Gorj, absolvent a 4 clase secundare și *școala [= al școlii] de belle arte [din] București, trece examenul de capacitate în 1912 în București. | Între 1913/[19]15 a fost director al școlii de meserii [din] Curtea de Argeș. | Între 1920, cerea transfer la școala normală de băieți [din] Craiova, având mama bătrână și 2 socri în Gorj (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 2236 b / 1920, f. 380). | 215 || 216 |

A încetat din viață la 5 nov. 1931 (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1931/[19]32).

13. Maistrului Gh. Ciontescu îi urmează *Mihai Stelu*, de la școala normală de băieți desființată la 1 sept. 1932. A funcționat între 1932-1937 inclusiv, după care a fost transferat la liceul din Pitești.

Era născut în 1896 în Craiova și [era] absolvent de 4 clase secundare în 1915 și *școala [= al școlii] de belle arte în 1925 și capacitatea [trecută] în 1929 (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 397 / 1934, f. 191).

14. Începând cu anul școlar 1938/[19]39 e maistru de desen și caligrafie **Ioan* [= Ion] *Irimescu* [1], născut în 1903 în Preuțești-Bacău, absolvent al liceului din Fălțiceni și [al] Academiei de arte frumoase [din] București (*Ibid.*, [ds.] 781 / 1939, f. 258-262).

[1] Despre *Ion Irimescu (1903-2005) vd. *MDE*, 2008, p. 639-640.

15. Din anul școlar 1940/[19]41, catedra e vacantă și e utilizat *Traian Bărgăceanu* de la liceul ortodox de băieți [din] Cernăuți (Ibid., [ds.] 793 / 1941, f. 101 și urm.).

În 1941/[19]42, e utilizat *Mihai Stelu* de la liceul din Pitești (Ibid., [ds.] 1157 / 1942, f. 241 și urm.) care funcționează și în 1945 (Ibid., [ds.] 3742 / 1945, f. 47 și urm.). | 216 || 217 |

16. EDUCAȚIA FIZICĂ

a) Prevederi programatice

Sub denumirea de început: gimnastică și arme (1884), gimnastica cu deprinderi militare (1888) sau numai gimnastică (1899, 1908), de la reforma liceului din 1928 se impune titulatura: educație fizică (gimnastică, jocuri, sport) – obiect de studiu, în toate clasele cu aplicațiune a principiului roman[:] *mens sana in corpore sano*.

b) Profesorii (maistrii)

1. *C. P. Bucovineanu* este primul maestru de arme (scrimă) și gimnastică, numit ca suplinitor în anul școlar 1886/[18]87 (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 498 / 1893, f. 212 și urm.; [ds.] 4514 / 1885, f. 17).

După un accident petrecut în familie: adulter comis de soția sa Ana din Slatina cu maestrul de desen N. Tintoreanu (Ibid., [ds.] 153 / 1894, f. 19; [ds.] 301 / 1895) părăsește gimnaziul din Slatina pentru Tr. Severin în nov. 1894 – după 8 ani de funcționare cu mult succes, elogiât la jubileul de 40 de ani și la semicentenarul liceului de foști elevi (general G. Jitianu), profesorul *I. Moisil* și directorul *Biju*.

S-a stins din viață la 8 ian. 1907, după un serviciu de 20 [de] ani (Ibid., [ds.] 1712 / 1907, f. 5).

2. Suplinește un timp, profesorul de franceză *A. S. André* până în 1896 când e numit maestrul de gimnastică *I. Rizu* care funcționează până la desființarea gimnaziului, când se transferă la gimnaziul [din] Tr. Măgurele, trecând mai târziu la Craiova și Tg. Jiu.

3. Între 1905-1908, suplinesc: | [1.] Ștefan N. Corgeanu, prof. de matematici[:]; | [2.] lt. Milcoveanu Ștefan, de la Regimentul 3 Olt[:]; | [3.] Teodor *Zarma, maestru de desen și caligrafie[:]; | [4.] Bărbulescu Ștefan,

instructor militar[;] | [5.] N. I. Bouliau, de fel din Caracal (**Anuarul liceului* [„]Radu Greceanu[’]) | 217 || 218 |

4. În sept. 1909, e numit maistrul *C. M. Ionescu*.

5. În 1910, *Gh[eorghe] Gheorghiu*, care în 1911, se transferă la liceul din Bârlad.

6. În 1912, *Ștefan Popescu*, fost maistru la gimnaziul [„]Alexandru cel Bun[’ din] Iași, care avea interese familiare la Rm. Vâlcea.

7. După o revenire a lui *C. M. Ionescu* în 1914, în 1919/[19]20, e numit *Teodor Caracostea* din București, care nu s-a prezentat, fiind suplinat de *V. Buleu*.

8. Din 1922 în 1932, funcționează *Mihai Voica*, născut în comuna Izvoarele-Olt, absolvent de școală militară de educație fizică din București în 1921.

9. Din 1933/[19]34 în locul lui *M. Voica*, e numit *Marcel Păsculescu*, licențiat al *O.N.E.F. [= Academia Națională de Educație Fizică?] București, de fel din Brăila. Absolvise școala normală [din] Brăila în 1920, iar în 1927 gimnaziul [din] Tr. Ocna (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 323 / 1929, f. 33).

10. Din 1934/[19]35, *Grigore M. Ionescu*, născut în 1905 în comuna Ghizdăvești-Romanați, detașat la Straja Țării și suplinat de *M. Voica* și *Radu Andrei* și alții.

Grigore M. Ionescu funcționa și în 1944/[19]45 (*Ibid.*, [ds.] 781 / 1939, f. 258, 262; [ds.] 4774 / 1945, f. 213). | 218 || 219 |

VI. *ELEVII*– *Examene de selecționare; în gimnaziu și liceu* –1. *Admitere în clasa I*

a) Legea *instrucției din 1864 și regulamentul de ordine și disciplină pentru licee și gimnaziu din 8 oct. 1866 (*M[onitorul] Oficial*], 16/28 oct. 1866) prevăd etatea de 10 ani cel puțin și cu cunoștințele claselor primare. Școlarii care aveau atestate de la școlile publice vor fi înscriși *fără alt examen*.

Un *examen sumar* se introduce prin regulamentul din 22 august 1885 pentru înscrierea în cl. I secundară a absolvenților cursului primar din școlile publice. Examenul sumar consta din: | [1.] o frază ușoară scrisă după dictare și analizată în scris[;] | [2.] o problemă ușoară de aritmetică după programul [= programa] cl. IV primară, tot [în] scris[;] | [3.] o lectură cu voce tare.

Ministerul D[imitrie] A. Stur[d]za motiva acest regulament pe faptul că în septembrie se înscriau în cl. I la școala secundare un foarte mare număr de școlar, absolvenți ai cursului prima dar din ei 49 % rămâneau repetenți la finele anului, într-un sistem când nota de admitere era 4. | Prin ridicarea notei de admitere la 6, rezultatul admiterii a fost și mai dezastruos, dovedindu-se o mulțime de școlari fără cunoștințe elementare primare, care nu știau scrie și citi cum trebuie înregistrându-se o invazie de copii ce nu erau capabili pentru învățământul secundar și care invadeau inutil școlile secundare (Arh. St. Buc., M.C.I.P., dosar[e] 4075 / 1887, 4077 / 1884; *Buletinul M.C.I.P.*, 1892).

Cei repetenți în cl. I secundară se înscriau fără examen iar cei respinși puteau repeta cl. IV secundară. Se limita la 2 | 219 || 220 | repetenți pe clasă și 3 per total curs.

De unde anul școlar 1884/[18]85 se dovedise an de pomină cu mulți repetenți, în urma introducerii examenului de admitere în cl. I, nivelul învățământului se ridicase. | La aceasta contribuise și regulamentul pentru promoția școlarilor din învățământul secundar (29 nov. 1885) care introduce note și pentru obiectele secundare (dexterități) și separat la purtare, care avea puternică influență asupra mediei de promovare, consecvent principiului că în școală nu se învață numai carte ci și ordine și disciplină, întărirea virtuților.

În această epocă, un membru al consiliului permanent al instrucției observă că: „de se va duce cineva la orice școală, va găsi că din 50 [de] elevi, abia 10 se găsesc care să fi venit regulat la școală... tot restul de 40 [de] elevi au câte 5, 10, 15 lipsuri pe lună – se plimbă pe străzi”.

La gimnaziul real [din] Slatina, în primul an [în] sept. 1884 – s-au înscris numai 38 [de] elevi, fără examen și ulterior cu examen sumar, dar fără probleme, numărul înscrișilor în cl. I fiind cu mult sub 50 (până în 1891).

b) Regulamentul școlilor secundare din 18 aug. 1889 *desființează examenul de admitere*, înscrierea în școlile secundare făcându-se în baza certificatelor de absolvire al învățământului public, primar, venind de la *școlile urbane*.

Absolvenții școlilor primare rurale nu se puteau înscrie în modul direct[,] puțini erau din aceștia – ci trecând un examen la o școală primară urbană, care în caz de reușită declara certificatul de la școala rurală valabil pentru învățământul secundar, fără alt examen. | Măsura aceasta își are explicația în starea de inferioritate a învățământului primar rural față de cel urban până la *unificarea lor din 1890-1896*, despre care am relatat în cursul acestei lucrări. Numărul înscrierilor în școli secundare a crescut peste măsură, an de an, adevărate invazii, necesitând clase divizionare, nejustificate.

c) *Reintroducerea examenului de admitere (concursul) în 1896.*

După 7 ani, prin noul regulament al școlilor secundare din 28 sept. 1896 (ministru Petru Poni) se reintroduce examenul de admitere în cl. I motivându-se că prin regulamentul din 1889 se primeau prea mulți copii, încât pe lângă compromiterea sănătății în clasă, se făcea imposibilă o instrucție serioasă, precum | 220 || 221 | și exercitarea unui control (*Monitor[ul] Oficial*, 31 aug. 1896).

În aceste condiții, cu înscriere numai pe baza certificatului de absolvire a claselor primare, emanat de la școlile urbane – numărul celor care promovau la finele anului era foarte mic. | În demonstrație, ministrul Poni, prezintă exemple concrete:

		în- scriși	promo- vați
Liceul [„Gh.] Lazăr[” din] București	cl. I ordinară	91	21
	cl. I divizionară	68	4
Liceul [„]Mihai Viteazul[” din] București]	cl. I ordinară	50	10
	cl. divizionară	86	18
	cl. [divizionară]	91	20
Liceul [„]Sf. Sava[” din] București]	cl. I ordinară	67	29
	cl. divizionară	50	15
	cl. [divizionară]	56	11

		în- scriși	promo- vați
Liceul [din] Pitești	cl. I ordinară	81	27
	cl. I divizionară	76	22
Gimnaziul [din] Slatina	cl. I ordinară	92	56
[Gimnaziul din] Călărași	cl. I ordinară	66	17
[Gimnaziul din] Tg. Jiu	cl. ordinară	89	37

Examenele demonstrează convingător că un mare număr de școlari erau prea slabi pentru cl. I secundară, pierdeau timpul în zadar, împiedicând și pe cei mai buni din colegii lor [de] a profita de lecțiile profesorilor. | Rezultatele erau dezastruoase în condițiile în care mai puțin de o pătrime din înscriși erau promovați, și în cea mai mare [parte] a școlilor secundare, numărul promovaților nu trecea de $\frac{1}{3}$ -a. | Ministrul Petru Poni caracterizează această situație ca un sacrificiu pe care-l face Statul român, fără exemplu în celelalte țări civilizate, de a da instrucți[un]e secundară gratuit, dar în zadar.

Fără a contrazicea legea instrucți[un]ei din 1864, prin regulamentul nou al școlilor secundare din 1896, înainte de începerea anului școlar, consiliul școlar al fiecărei școli secundare stabilește înainte de începerea anului școlar sub controlul ins- | **221** || **222** | pectoratului școlar, numărul de locuri care pot fi ocupate de școlari. Dacă numărul copiilor care s-au înscris nu e mai mare decât numărul locurilor disponibile, ei sunt primiți toți, numai cu certificatul școlilor primare, urbane sau rurale (În 1896 se realizase unificarea școlilor primare). | Dacă numărul cererilor de înscriere în cl. I secundară e mai mare decât numărul locurilor disponibile, atunci se face concurs. | Cei dintâi clasificați sunt primiți în gimnaziul în care au concurat, până la completarea locurilor, ceilalți putându-se înscrie la școlile unde au rămas locuri vacante. | Școlarii care nu reușeau la concurs, în loc de a-și pierde timpul în cl. I secundară, puteau urma încă un an în clasa IV primară, putând repeta concursul în anul următor.

Petru Poni e urmat la Ministerul Instrucțiunii de *Spiru Haret* care într-o circulară către direcțiile școlilor secundare din 10 oct. 1897, adaugă la motivațiile predecesorului său, altele tot așa de convingătoare. El începe [prin] a arăta că întrucât într-o clasă neputând fi mai mult de 50 [de] școlari, clasele divizionare (paralele) erau limitate de: | încăperile de care dispun școlile; | personalul didactic existent | și mai ales de fondurile acordate din buget în acest scop. | În consecință – scrie Haret – limitarea se poate realiza numai prin *concurs*, alegându-se cei mai buni și în măsură de a urma cu folos cursul secundar. Reglementat pentru prima oară în 1885, cu mult

folos, el a fost desființat în 1889, în dauna învățământului secundar. | Concursul – scrie Haret – e menit să ușureze clasele secundare de îngrămădirea excesivă care a urmat regulamentului din 1889 și care face imposibilă supravegherea a 80-100 de școlari. | Printre rezultatele negative [se numărau]: [a] clase umplute cu sute de școlari[;] | [b] neexaminați luni întregi, [sau] superficial examinați[;] | [c] număr colosal de repetenți ce rămân în toate clasele și mai ales în cl. I[;] | [d] timp scurs în zadar și de profesori și de elevi, buni pentru alte munci, mai spornice și pentru ei și pentru Țară. | 222 || 223 | Repetenții ocupau locurile altor candidați la cl. I, ei intrând de drept în numărul admisibil de 50. | În alte țări – observă Haret – învățământul secundar e plătit (la noi mai târziu, prin introducerea taxelor școlare) și deci selecția se face prin avere. La noi el e gratuit, ca în învățământul primar și deci selecția trebuie să se facă prin limitarea numărului admisibil la înscrierea în școli secundare și îndrumarea celorlalți spre școli tehnice (agricole, industriale, comerciale). | Liceul pregătește pentru *Universitate, dar nu toți sunt apti pentru aceasta.

Legea din 23 martie 1898 (Haret) – la 34 [de] ani după legea instrucți[un]ei din 1864 – preia concursul la admitere în cl. I [în] școli secundare – atât de temeinic fundamentat de Petru Poni și Spiru Haret – având dreptul [de] a se înscrie „numai cei *clasați întâi*”. | Clasele paralele sau divizionare se puteau înființa numai în caz de trebuință bine constatată, ca parte integrantă din școală.

După alți 30 de ani, noua lege a învățământului secundar din 15 mai 1928, modificată și republicată, în 7 mai 1934 (dr. C[onstantin] Angelescu) procedează la fel, reglementând examenul de admitere în cl. I, în situația când numărul înscrișilor e mai mare ca cel al locurilor disponibile, iar legea învățământului *secundar teoretic* din 4 nov. 1939 numește concursul „*examen de selecționare*” (art. 15).

2. Examenul de fine de an (sau din iunie)

a) *Prin legea învățământului secundar din 23 martie 1898*, și regulamentul legii din 26 aug. 1901, la finele fiecărui an școlar, școlarii erau supuși unui examen general asupra întregii materii, trecute în cursul anului. | Promovarea școlarilor dintr-o clasă în alta se făcea ținând seama de notele obținute la toate obiectele în [= din] cursul anului, de *notele de la examen*, de purtare și regularitatea frecvenței.

Cursurile școlilor secundare încetau în seara de 30 mai și elevii treceau examenul anual în *iunie* asupra fiecărui obiect în parte, fără dexterități. | 223 || 224 | Examenul e numai *oral*, iar notele se trec de profesorul fiecărui obiect în cataloage și se predau direcției chiar în ziua examenului,

după terminare, urmând a se proclama elevii care promovau în clasa următoare, ținând seama ca la fiecare obiect atât media anuală, cât și nota de examen să fie egală sau superioară lui 5 (*Monitor[ul] Oficial*, 10 oct. 1897) inclusiv nota anuală la purtare și frecvență să fie superioare lui 5. | Pe aceste baze se făcea și premiarea (pr[emiile] I cu cunună, II și III) ce se împărțeau la 29 iunie. | În aceeași clasă un școlar nu putea rămâne mai mult de 2 ani în total, nici mai mult de 3 ani repetent în tot cursul liceului. | Se excludeau din școală și din toate școalele de același fel, școlarii care, după 2 ani în aceeași clasă nu au putut promova.

b) În anul 1906, ministrul *instrucției Mihai[I] Vlădescu suprimă examenele de sfârșit de an (1) pe motiv că operația de selecționare nu era mai bine asigurată prin examenele de fine de an, decât pe baza mediilor obținute în cursul anului, atât în ciclul inferior cât și superior al liceului. | Ministerul nu excludea posibilitatea că într-un viitor apropiat se va găsi soluția cea mai bună. | Până atunci, în urma suprimării examenului de fine de an se recomanda ca zilele de la 1-25 iunie să nu fie considerate nici vacanță, nici zile de lecții, căci regulamentul în vigoare fixa durata acestora până la 31 mai inclusiv, urmând a se întocmi de [căt]re profesori programe de excursii școlare, lecții științifice practice, experiențe în laboratoare, serbări școlare.

(1) Ibid., 19 mai 1906: circulară [semnată de] ministru[I] M. Vlădescu către directorii școlilor secundare de ambe sexe din întregara ară [n. a.].

Situația suprimării examenelor de fine de an a durat aproape 20 de ani.

c) Legea din 28 martie 1925 pentru modificarea legii din 1898-1901 se *intitulează: | pentru înființarea examenelor de sfârșit de an[;] | de admitere în licee și | de bacalaureat.

În 1925, ministrul dr. C[onstantin] Angelescu deși avea în proiect reforma învățământului secundar (legea din 1925) a considerat că față de racilele sistemului în această ramură de învățământ, | 224 || 225 | nu se mai putea aștepta 3 ani, pentru a le curma (*M. Of.*, 12 martie 1925. *Dezbateri parlamentare*, p. 1619).

În liceele noastre, la acea dată, erau suprimate toate examenele de fine de an, erau suprimat bacalaureatul și înlocuit cu examen de absolvire general în cadrul școlii; în loc de examen de admitere în cursul superior al liceului (cl. V) era la fel un examen de absolvire [de] gimnaziu, iar notarea elevilor se făcea cu predicate (rău, satisfăcător, bine, foarte bine) în loc de cifre de la 1-10.

De la liceul „Radu Greceanu”, directorul Traian Biju, încă din iulie 1923, cerea Ministerului să se revină la examenele de sfârșit de ani absolut necesare pentru ridicarea liceelor noastre și totodată notarea elevilor să se facă cu cifre în loc de 4 calificative, căci – spunea el – se făcea nivelarea elevilor între cei notați cu suficient (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 493 / 1923, f. 77).

În consens cu profesorii liceelor, ministrul Angelescu combătea ideea că trebuie lăsați toți elevii care vin din învățământul primar sau din gimnaziu să meargă la licee (în același sens, [cu] P. Poni și [Sp.] Haret în 1896). | „Ar fi o adevărată nenorocire – spunea ministrul – Liceul e o școală specială, unde se prepară pătura civilă a viitorului, unde se prepară acei care vor merge la Universitate, care sunt chemați mâine să conducă această Țară... Nu toți elevii care vin de la gimnaziu sau de la școala primară sunt apti să urmeze aceste cursuri. Să facem selecție între cl. IV și a V-a la sfârșitul gimnaziului și la intrarea în liceu să selecționăm elementele apte spre a merge mai departe.”

Examenele de absolvire a liceului din sistemul legii din 1898 nu dau rezultate: mulți profesori lăsau la catedră suplinitori și erau elevi care timp de un an era[u] examinați *odată, cel mult de două ori, fiind greu pentru profesori să-și dea seama de starea culturală a acestor elevi. | În situația existentă când din cei 30.000 [de] studenți numai prea puțin[i] posedau la bază cunoștințele necesare pentru învățământul superior, legea din 8 martie 1925 (1) a atacat frontal toate marile racile ale învățământului secundar modifi- | **225** || **226** | când sistemul promovării elevilor desființând examenele de absolvire a gimnaziilor și liceelor, precizând: | [1.] introducerea examenelor de clasă la finele anului școlar[;] | [2.] în loc de examen de absolvire gimnaziu, examen de admitere în cl. V [la] liceu[;] | [3.] în loc de examen [de] absolvire liceu examen de bacalaureat[;] | [4.] înlocuiește notarea în vigoare cu predicate (calificative) prin note de la 1-10, necesară mai ales prin introducerea examenului de admitere în cl. V, care presupune o clasificare riguroasă, imposibil de făcut cu calificativele în vigoare: | 1 și 2 = f[oaarte] rău[,] | 3 și 4 = rău[,] | 5-6 binișor[,] | 7-8 bine[,] | 9-10 f[oaarte] bine (*Ibidem*).

(1) „Regulament din 11 apr. 1925 la legea din 8 martie 1925”, *M. Of.*, [nr.] 54, 8 martie 1925 și „Regulamentul” publicat în *M. Of.*, [nr.] 82 din 11 apr. 1925, *pusă în practică în cursul anului școlar 1924/[19]25; *Desbateri parlamentare*, *M. Of.*, 19 martie 1925, raport[or]: Ștefan C. Ioan). [n. a.]

Vom prezenta, în cadrul acestei părți din lucrare, toate prevederile legii.

Deocamdată ne ocupăm de prevederile privind examenele de fine de an – din legea și regulamentul din 1925 – care le reintroduce numai pentru elevii din ultimele clase de liceu, în timp ce promovarea elevilor în gimnaziu (primele 4 clase) se face – fără examen de fine de an, numai pe baza notelor din cursul anului la toate obiectele inclusiv purtarea și frecvența.

d) Va urma, peste trei ani, legea învățământului secundar din 15 mai 1928 care va generaliza examenul de sfârșit de ani, pe lângă notările anuale, atât pentru promovarea dintr-o clasă în alta a gimnaziului cât și pentru clasele ciclului superior al liceului.

Au urmat între 1929-1933, unele modificări ale legii învățământului secundar – autor Nicolae Iorga, prim ministru și ministru al instrucțiunii publice, iar în 1934, revenind liberal, dr. C[onstantin] Angelescu reia legea din 1928 cu unele modificări și completări, adoptând pentru examenele de fine de an soluția legii din 1928.

e) *În loc de examene de fine de an – sintetizarea materiei*

Sistemul românesc valabil până la legea din 4 nov. 1939 a învățământului secundar teoretic (Petre Andrei) care în această privință suprimă din nou toate examenele de fine de an la toate | 226 || 227 | clasele (I-VIII). | Promovarea dintr-o clasă în alta a gimnaziului (art. 17) și a liceului (art. 21) se face pe baza mediilor anuale, fără un examen special. | Luna mai – în sistem acestei legi – va fi întrebuintată de toți profesorii în toate clasele pentru sintetizarea materiei și pentru examinarea elevilor. Până la această dată, materia din programele analitice va trebui să fie terminată. | Fiecare elev trebuia să fie examinat în acest timp cel puțin 2 ori. | Lucrarea scrisă obișnuită se înlocuiește în trimestrul al III-lea cu o *teză generală și sintetică asupra întregii materii din cursul anului*. | La calcularea mediei generale, nota acestei teze va avea *valoarea de medie de sine stătătoare (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 1138 / 1942, f. 224; [ds.] 1256 / 1942, f. 6-27).

Se părea că soluția intermediară legiferată prin decretul-lege din 4 nov. 1939 (Petre Andrei) făcând în luna mai – o perioadă de lecții sintetice în materia clasei respective – în locul serbărilor școlare la care recusesse M[ihail] Vlădescu la 1906 – prelungită până la 1925 – cam mult – răspundea și observațiilor făcute de către consiliul inspectorilor generali care avea rezerve asupra reintroducerii lor, când spunea:

„Sigur este că acei elevi, care, în mod constant cu dorință de învățătură, au frecventat cu regularitate lecțiunile, făcându-și datoria fără întrerupere nu se pot socoti «torturați» dacă la un moment dat, se prezintă la

examen general asupra întregii materii, înaintea aceluiași profesori pe care i-a văzut deseori și cu care a stat de vorbă de atâtea ori.

„Dimpotrivă, elevii dibaci care știau să subtilizeze o notă la 3 luni, se vor vedea strămtorați a renunța la anumite trucuri, dacă năzuiesc a promova clasele.

„Ori, tocmai împotriva acestor[a] trebuie să se reacționeze și în privința acestora, noile dispoziții regulamentare sunt bine venite.

„Sunt și unele ciudățenii – observa consiliul inspectorilor generali ai învățământului secundar.

„Astfel, nu e firesc ca un elev notat un an întreg cu nota 8, în examen să obțină nota 3. Ori profesorul nu a fost destul de atent și integru, ori examinarea s-a făcut în pripă | 227 || 228 | și notarea în stare de enervare” (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 426 / 1925, f. 14).

Sintezele scrise – din legea din nov. 1939 – par să fi dat răspunsul cuvenit la atâtea rezerve ridicate de examenul oral de fine de an. În 1945, ele sunt încă în vigoare.

3. Admitere în clasa V (prima clasă a liceului)

Acest examen se creează pentru prima dată în învățământul secundar, prin legea din apr. 1925, desființându-se ca inutil examenul de absolvire al gimnaziului. | În sistemul legii, elevii care promovau cl. IV a gimnaziului, liceelor sau școlilor secundare de fete erau declarați absolvenți ai școlii respective. | Înscrierea în cl. V a liceului se va face numai pe baza depunerii unui examen de admitere, al cărui scop este de a alege dintre absolvenții cursului inferior pe cei mai bine pregătiți în limita locurilor disponibile în cl. V. | Examenul constă din probe generale asupra materiilor fundamentale: limba română, istoria *Românilor și geografia României și din probe speciale în legătură cu categoria școlii. Comisiile de examinare erau alcătuite din 5 profesori ai școlii, ministerul putând numi un delegat al său ca președinte al comisiei acolo unde va crede de cuviință. | Se dau 2 probe scrise: română și matematică (1 sept.) și examen oral în plenul comisiei la română, istorie și geografie (13 sept.). | Rezultatul examenului se calculează făcându-se o medie a notărilor probelor scrise și orale, prin adunarea acestor 2 medii și împărțirea la 2, se obține media generală. Dacă aceasta e de cel puțin 5,00 elevul va fi declarat reușit și înscris pe tabloul de clasificare întocmit în ordinea descrescândă a mediilor generale din care se înscriu în cl. V în măsura locurilor vacante, ținându-se seama că nu se admit în clasă decât 40 [de] elevi și din acest număr trebuie păstrate locurile elevilor repenți ai clasei.

Prin legea învățământului secundar din 15 mai 1928 – în afara măsurilor de tranziție de la liceul de 8 clase trifurcat | 228 || 229 | la liceul militar cu 7 clase – ca norme de viitor – prevede că înscrierea în prima clasă a liceului: cl. IV se face numai pe baza depunerii unui examen de admitere, cu același scop din 1925 de a alege în limita locurilor disponibile dintre absolvenții gimnaziilor pe cei mai apti pentru a urma cu succes studiile liceale. | În aceste norme de examen ca în 1925 [se adăuga în] plus limba franceză, între materii. | Nota medie pentru reușită, [era] cel puțin 6,00, în loc de 5,00.

Legea din 7 mai 1934 – liceu cu 8 clase bifurcat – prevede aceleași norme din legea din 1928, pentru examenul de admitere în cl. V de liceu. | Același lucru îl face și legea din nov. 1939, cu modificările ulterioare.

4. Examen de absolvire [la] gimnaziu (și curs inferior)

Legea din 1898 – aplicată din 1903 – a creat pentru prima oară examenul de absolvire a gimnaziului (cursul inferior) și a liceului (cursul superior) care prin legea din aprilie 1925, au fost înlocuite: | primul, prin examen de admitere în cl. V și | al doilea, prin examenul de bacalaureat. | Examenele se treceau în școala respectivă, înaintea unei comisii numită de minister și compusă din 4 profesori ai școlii sub președinția unui profesor, luat pentru gimnaziu dintre profesorii de *Universitate sau liceu, iar pentru licee dintre profesorii de universitate. | Școlarii care reușeau[,] obțineau certificat de trecerea examenului general. | Legea prevedea că scopul era [de] a dovedi mai ales influența studiilor asupra formărilor cugetării școlarilor, căutându-se a se face apel la raționamentul, iar nu la memoria candidaților.

La primul examen de la gimnaziul [„]Radu Greceanu[”] în 1903, toți membrii comisiei: președinte: N. Brânzeu, profesor [de] liceu [la] Pitești și D. Olinescu, G. Micescu, Șt[efan] Orășanu, profesori | 229 || 230 | [la] Slatina, laudă inovația examenului de absolvire, care făcea o bună selecție pentru cursul superior. | Din 38 [de] înscriși la începutul anului, s-au înscris la examen[ul] de absolvire 15, din care au reușit 11 și 4 [au fost] respinși. Cei mai mulți elevi se bazau pe memorizare [de] texte din manuale, fără judecata proprie. | La ortografie și pronunție slabi: scriau verbele cu literă mare, pronumele unite cu verbele, iar punctul și virgula [erau] puse la întâmplare (Ibid., [ds.] 265 b / 1903, f. 11-21 și [ds.] 265 a / 1903, f. 56-57).

Gimnaziul era în situație excepțională, în descompletară, [ca] urmare [a] încercării de desființare. | Se ținea examen și în septembrie, în mai, în iunie, cu taxa de 20 lei de candidat. Regulamentul școlilor secundare se modificase pentru examenul de absolvire prin jurnal al Consiliului de

Miniştri (*Monitor[ul] Oficial*, [nr.] 120 din 24 aug. 1903). | Examenul pentru absolvire [a] gimnaziu[lui] consta din proba scrisă la limba română, o traducere din limba franceză şi o problemă de matematică de rezolvat, precum şi o disertaţie vorbită de 15-30 [de minute].

În anul 1922, la liceul [„]Radu Greceanu[”] (transformat în gimnaziu în 1914/[19]15) se ţineau ambele examene de absolvire: de gimnaziu (cl. IV) şi liceu (cl. VIII). I. Ţicăloiu, directorul era preşedintele comisiei şi membri: prof. D. Mirodot, J. Fröcher, Traian Biju şi N. Diaconescu, secretar: V. Tcaciuc. | La cursul inferior, în iunie din 38 [de] elevi prezentaţi: | 13 au fost admişi din oficiu[,] | 9 [au fost admişi] în conferinţă[,] | 16 [au fost] respinşi din oficiu (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 538 / 1922, f. 32-60).

f) *Liceul [„]Radu Greceanu[”] la examenul de bacalaureat în primii ani după reforma din 1925*

În primii ani de aplicare a noului sistem de selecţionare a absolvenţilor de liceu (cu 8 clase) s-a vorbit în general de „un dezastru” înregistrându-se procente de admişi sub 50 %.

În sesiunea din iunie 1925, liceul [„]Radu Greceanu[”] a făcut parte din regiunea şcolară Piteşti, unde din 113 candidaţi înscrişi au reuşit 61 şi au căzut 52. | Din raportul preşedintelui comisiei, *prof. Ion Ursu*, reiese că elevii de la liceul [„]Radu Greceanu[”] s-au prezentat foarte slab, lăsând cea mai rea impresie la limba franceză. Elevii s-au plâns că au avut ca profesoară o suplinitoare care nu posedă bine limba franceză, deşi franceza s-a făcut din cl. I [până] în cl. VIII (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 378 / 1925, f. 67-68 şi 266-267). | Senatorul Romul Boilă făcea o comunicare în Senat în problema rezultatului de bacalaureat pe ţară: în 1925 – 35,92 %, 1926 – 44,81 %, 1927 – 44,06 %.

După eşecul din 1925, candidaţii de la liceul [„]Radu Greceanu[”] s-au reabilitat înregistrând rezultate foarte bune în anii următori, cum se poate vedea din tabloul anexă.

Profesorul *Dimitrie Gusti*, preşedinte de comisie la Timişoara în 1925 – mărturisea că a vrut să vadă cum funcţionează încercarea de a cenzura intrarea în universitate, pentru că an de an se constatare că Universitatea se transformase într-un liceu perfecţionat şi o fabrică de diplome fără nici o valoare, când chemarea adevărată era şi ar trebui să fie crearea de personalităţi” (Ibid., [ds.] 378 / 1925, f. 369).

g) *Examenul de bacalaureat în sistemul legii**Nicolae Iorga din 27 iunie 1931*– *critica sistemului* –

Nicolae Iorga era partizanul desființării bacalaureatului dar a socotit măsura ca inoportună și prin legea din 27 | 237 || 238 | iunie 1931 l-a păstrat doar în *condiții de bagatelizare* (Ibid., [ds.] 288 / 1932, f. 1-32, memoriul C. Kirițescu). | În sistemul acestei legi, jumătate din profesorii secundari ai comisiei regionale vor fi de la școlile de unde provin candidații: *probele scrise nu mai sunt eliminatorii și nu se mai dă probă scrisă la o limbă străină modernă, nici la latină.* | Notele numerice sunt înlocuite cu mențiuni. | Președintele comisiei e omnipotent iar profesorii membri figuranți. | Până la 1931, limba franceză era limba străină exclusivă, dar prin această lege urmează a fi aleasă dintre: germană, engleză, italiană, deși 100 % alegeau franceza.

Majoritatea președinților de comisii de bacalaureat au critica vehement legea N. Iorga, cerând modificarea ei, pe motiv că ridică acestui examen valoarea sa ca mijloc de selecție a elementelor ce vor să intre în învățământul superior.

C[onstantin] C. Giurescu, președintele comisiei de bacalaureat la Buzău[,] propunea: | [1.] proba scrisă să **redevie* eliminatorie ca fiind *decisivă* (cunoștințe, exprimare, ortografie, stil). În special proba de limba română notată cu insuficient trebuie să atragă respingerea candidatului. | [2.] să se **revie* la proba scrisă pentru o limbă modernă[:]; | [3.] notarea la scris și oral cu cifre în loc de *calificative*, care fiind în număr redus nu permit o nuanțare semnificativă (Ibid., [ds.] 287 / 1932, f. 253).

Directorul liceului [„]Radu Greceanu[“], Traian Biju califică această organizare a bacalaureatului „o scurtă perioadă de decădere” (1931-1933) sau o „parodie jalnică” în care procentul de admiși era ridicat la 70-80 % ca urmare a ușurărilor introduse, perioadă care urma unei „perioade eroice” (1926-1930) reluată în 1934.

h) *Bacalaureat 1934*

În concepția legii învățământului secundar din 7 mai 1934 – intrată în vigoare la data promulgării – absolvenții liceelor care doresc să continue studiile în învățământul superior, trebuie să depună un examen de bacalaureat, al cărui scop este de a verifica cunoștințele dobândite de elevi la materiile de | 238 || 239 | studiu cele mai importate și mai ales de a dovedi influența studiilor făcute asupra formării cugetării lor și cu chipul acesta de a selecționa dintre absolvenții liceului pe cei care dovedesc că sunt

în stare să urmeze studiile de specializare universitare. | Ceilalți dobândesc certificat de studiu liceal pentru funcții și legea recrutării armatei. | Ca în legea bacalaureatului din 1925, fiecare comisie de bacalaureat se compune dintre un [= dintr-un] președinte, profesor universitar și 7 (în loc de 6) profesori titulari definitivi din învățământul secundar. | Examenul consta din probe scrise și probe orale. Probele scrise (româna, franceza, latina sau matematici) sunt eliminatorii. Notarea [se făcea] cu cifre [între] 1-10. | În aprecierea rezultatelor se ține seama și de situația școlară a candidatului în cursul superior al liceului, în special la materiile la care va fi examinat. | Cei respinși în 5 sesiuni, nu mai au dreptul să se prezinte la examen. În legea din 1931 (N. Iorga) prezentarea era fără limită, iar prin legea din 1928, de 8 ori.

Prin instrucțiunile pentru lucrările examenului de bacalaureat pentru sesiune[a] iunie 1934 (pentru absolvenții liceului cu 7 clase), date în baza legii din 7 mai 1934 și a regulamentului acesteia (*M. Of.*, [nr.] 99 din 30 aprilie 1934) se mai prevede: | [1.] membrii comisiei dau declarații pe răspunderea și onoarea lor că nu au pregătit pe vreun candidat, pentru a putea fi înlocuit cu un alt membru; | [2.] examinarea se face conform indicatoarelor programatice; | [3.] la *filozofie se va da examen numai din *psihologie* și *logică*; | [4.] pentru prima oară se va da examen scris la *limba latină*, (cu texte din Iuliu Cezar sau Cicero); | [5.] pentru evitarea copierii, se așază câte un candidat în bancă; | [6.] lucrările scrise [erau] strict supravegheate; | [7.] examenul oral e public, în grupe de câte 3-5 candidați odată și examinați toți la un obiect, urmând în continuare la fel. Chestiunile se anunțau înainte. | [8.] se urmărește puterea de judecată, *nu enciclopedii vorbitoare*, nu amănunte. | 239 || 240 |

Pentru prima oară, președintele va întreba pe fiecare candidat asupra intențiilor după absolvirea liceului motivându-și hotărârea, măsură ce s-a aplicat și în continuare (*Ibid.*, [ds.] 415 / 1934, f. 372-379).

i) Bacalaureat 1936, 1937, 1938 și 1939

Prin înființarea liceului cu 8 clase, bifurcat în clasele VII-VIII, anul 1935 (an școlar 1934/[19]35) s-a scurs fără examen de bacalaureat.

Reluându-se din 1936, în continuare, examenul de bacalaureat s-a ținut în baza legii din 1934 și a instrucțiunilor ministerului expuse mai înainte. | În anul 1936, ministerul a alcătuit noi indicatoare programatice aprobate prin decizia din 17 ian. 1936 (*M[onitorul] Oficial*, [nr.] 30 din 6 febr. 1936) – un program minimal de cunoștințe fără de care nu se poate admite ca un tânăr să poată păși pragul institutelor de cultură universitară, în vederea specializării. | S-au fixat cunoștințele esențiale la obiectele fundamentale:

limba și literatura română, *Istoria Românilor, geografia României, filosofia (psihologia și logica), științele fizico-chimice și științele naturale.

Pentru instrucțiunile pentru sesiunile de bacalaureat din anul 1937, examinarea s-a făcut conform indicatoarelor programatice minimale din 1936. | Instrucțiune civică se examinează de profesorul de istorie deși în cursul liceului, dreptul s-a predat de profesorul de *filozofie, ce a fost introdusă în programa bacalaureatului în 1934. | Se da o deosebită atenție fișei personale a fiecărui candidat (personalitatea, situația familială [= familială], socială, materială) (Ibid., [ds.] 594 / 1938, f. 59-62). În compunerea comisiilor intrau numai profesori de la alte școli decât cele din care provin elevii de examinat.

Pentru sesiunile anului 1938, s-a comunicat că bacalaureatul trebuie să fie *un examen ce măsoară spiritul, nu memoria*, forța intelectuală căpătată, nu cunoștințele înmagazinate (Ibid., f. 59). | Prin decretul lege din 28 iunie 1938, s-a modificat alcătuirea comisiilor [astfel] încât să cuprindă și cel puțin un profesor de la școlile de la care provin candidații ce se operase prin | 240 || 241 | decretul lege din 1 apr. 1937.

În sesiunile anului 1939, bacalaureatul a avut loc în aceleași condițiuni (Ibid., [ds.] 799 / 1939, f. 2-19 și 111-116). Legea pentru organizarea și funcționarea învățământului secundar (P[etre] Andrei) fiind din 4 nov. – *cu aplicabilitate din anul 1940*.

j) Bacalaureat 1940-1943. Neaplicarea legii din 1939

Despre legea pentru organizarea și funcționarea învățământului secundar din nov. 1939 (P. Andrei), am relatat înainte, în această lucrare, precum și despre neaplicarea și, ca intervenind într-o perioadă de răscruce istorică a Țării. | Marea ei inovație constă în crearea liceelor model și în constituirea clasei a VIII[-a] drept clasă de bacalaureat cu 2 secții: literară și științifică, în care predau numai profesori agregați și în lipsă, cei mai distinși membri ai corpului didactic secundar sau chiar conferențieri și profesori universitari. | Elevii înscriși în clasa de bacalaureat, treceau prima parte a examenului de bacalaureat în ianuarie și cei ce reușeau, în iunie *examenul integral* de bacalaureat, repetat în septembrie de cei respinși în iunie. | Nimeni nu se putea prezenta la acest examen mai mult *de 3 ori*. Media generală de reușită [era] 6,00 și la nici o materie să nu fi avut o notă mai mică de 4,00.

Cum s-a remarcat în expunerea de motive, legea învățământului secundar din nov. 1939, urmărea pregătirea unei *elite*, care la vremea ei să poată conduce treburile publice, cu toată competența necesară. Ministrul

Petre Andrei, mare sociolog, nu bănuia ce se va întâmpla, după nici 6 ani de zile (1944-[19]45).

În urma înființării bacalaureatului (1925), timp de 14 ani se prezentaseră la examen 159.865 candidați din care au fost respinși numai 7.100 (circa 5 %). | În școlile superioare, calitatea studenților nu se ameliorase, dovadă – s-a spus – că bacalaureatul nu a făcut o *selecție reală* (Ibid., [ds.] 1256 / 1942, f. 6-27).

Prin legea din 1939, cei ce terminau 7 clase de liceu puteau îmbrățișa cariere fără să li se ceară bacalaureatul, de altfel ca în toate legile precedente. | Clasa VIII devenea clasă specială de bacalaureat, cum | **241** || **242** | s-a spus. | Prin lege se introducea [ca] obiect de studiu în liceu și dactilografia și stenodactilografia, o măsură înțeleaptă.

Cum suprima bacalaureatul, prin transformarea clasei a VIII[-a] în clasă de bacalaureat, legea suprimă și *examele de fine de an*, introducând *lecțiile sintetice* în luna mai. Și despre aceasta, s-a scris.

S-a văzut mai înainte și contextul politic din sept. 1940, când legea trebuia să intre în vigoare și cum s-a renunțat la aplicarea ei în 1940 și abrogarea ei expresă – în partea privind bacalaureatul – prin legea din 1943 – ([sub] ministru[1] *Ion Petrovici*).

În anii 1940, 1941 și 1942 s-au aplicat normele vechi privind examenul de bacalaureat din legea din 1934 cu modificări de amănunt din 1936-[19]38, așa cum hotărâse ministrul culturii naționale Traian Brăileanu printr-un ordin circular în sept. 1940 ([nr.] 160240).

De abia în 17 aprilie 1943, ministrul culturii naționale Ion Petrovici întocmește un decret-lege pentru abrogarea expresă a legii din 1939 (P. Andrei) privind bacalaureatul [și] legiferarea liceului cu 8 clase nu cu 7 clase ca în legea din 1939 și reintroducerea bacalaureatului pe cale legală. | Cităm din expunerea de motive:

„Ținând seama de împrejurările de azi și de experiența bacalaureatului, care are drept scop constatarea personalității elevului, felul cum și-a dobândit cunoștințele, verificarea influenței studiilor asupra cugetării lui, asupra sufletului lui, nu o repetare forțată a datelor de memorie, am modificat art. 21 din legea bacalaureatului din 1937, simplificând probele și reducând materia de studiu, care în loc de cunoștințe intuitive și practice, deveniseră un atribut al memoriei, care îngreuna examenul.

„Am menținut obiecte de cultură națională în ce privește țara noastră: româna, istoria, geografia, am menținut un obiect de cultură generală: *filosofia*, o limbă modernă cu circulație universală și pentru secția literară se mai adaugă *limba latină*, iar pentru secția științifică *matematica*.”

În concluzie, ministrul Petrovici a prevăzut să poată fi numit și un asistent calificat de la Facultatea de litere și științe. | Limba franceză

rămâne ca obiect de bacalaureat, iar opțiunea dintre franceză, germană sau italiană, va opera cu începere din iunie 1946. | 242 || 243 | Probele scrise sunt eliminatorii, iar notarea [se face] de la 1-10. | Candiđații respinși în 3 sesiuni nu mai au dreptul să se prezinte la examen[ul] de bacalaureat (5 sesiuni în 1937).

În timp ce în 1940, ambele sesiuni s-au fixat la Craiova, în 1941 la Caracal (iunie) și Pitești (toamna), în 1942, ambele sesiuni la Pitești – cea din toamnă în condiții dramatice cu 58 [de] licee din toată țara – în iunie 1945, examenul de bacalaureat s-a ținut în Slatina, pentru Caracal, Rm. Vâlcea și Tr. Măgurele, plus Slatina.

k) *Examenul de bacalaureat în anul 1944*
(sub bombardamente)

Prin instrucțiunile Ministerului culturii transmise școlilor pentru examenul de bacalaureat, din iunie 1944 – în condiții de război pierdut în Est și întors către Vest – s-a ținut, potrivit normelor în materie din 1943.

Date fiind condițiile grele de transport, s-a permis ca examenul să aibă loc în orașul de reședință al școlii sau în altă localitate, folosindu-se indicatoarele programatice din 6 febr. 1936, completate cu instrucțiunile pentru reducerea materiei din 1942 (broșuri) trimise liceelor cu program redus, simplificat (Ibid., [ds.] 1268 / 1944, f. 277-281). | Se recomandă ca orele de funcționare a comisiei să fie stabilite, în deplină libertate, ca de pildă, între orele 17-20 seara.

Directorul liceului Ilie Rădulescu a întocmit și trimis Ministerului tabele nominale cu profesorii titulari definitivii cu domiciliu în Slatina, care aveau dreptul să facă parte din comisie. De la liceul teoretic de băieți [figurau]: | Gh. V. Botez – română; Ilie D. Rădulescu - franceză; Traian A. Biju – geografie; Procopie I. Popescu – matematici și Ion Ghimpețanu – *filozofie și drept. | S-au întocmit și trimis tabele și cu profesorii și profesoarele refugiate, evacuate sau stabilite în Slatina, din Moldova, Bucovina și alte orașe. | Printre cei stabiliți în județ, se menționează și [numele lui] Marin Popescu-Spineni [1], conferențiar suplinitor, cu domiciliul în Spineni-Olt, specialitatea geografie (Ibid., f. 50).

[1] Florin Constantiniu, *EIR*, 1978, p. 270-271.

Comisia de bacalaureat cu nr. 20 pentru elevii și ele- | 243 || 244 |
vele liceelor din Slatina alcătuită de Minister a avut următoarea compunerea următoare:

Președinte	G. Giuglea	prof. univ.	Sibiu	româna
Membri	Felicia Băncilă	prof.	București	franceză
	Traian Biju	„	Slatina	geografie
	Lelia Lăzărescu	„	„	istorie

T. Sesserman	„	Suceava	filosofie
Vasile Ienceanu	„	„	latină
C[onstantin] *Pitul	„	„	matematici

Candidați înscriși pentru examenul de bacalaureat – centrul Slatina (localul liceului teoretic [de] băieți) au fost:

1.	Liceul	[de] băieți	Slatina	59
2.	„	[de] fete	„	20
3.	licee	diferite	București	14
4.	licee	de băieți și fete	Suceava	4
5.	„	„	Bacău	4
6.	„	„	P[iatra] Neamț	2
7.	„	„	Cernăuți	2
8.	câte un candidat de la liceele de fete și băieți din		Câmpina, Chișinău, Craiova, Fălticeni, Iași, Roman, Rădăuți, Tg. Jiu, Tr. Severin, Vaslui	10
Total				115

S-au prezentat 133 [de] candidați, probabil înscriși ulterior tabelului înaintat de directorul Ilie D. Rădulescu și secretarul Ilie S. Udrescu. | În instrucțiuni, profesorii examinatori erau rugați să evite aprecierile jignitoare la adresa candidaților, să nu-i ironizeze iar într-o zi să nu examineze decât 15 sau cel mult 25 [de] candidați. | Cu probe scrise eliminatorii și cu note numerice, la sfârșitul examenului oral, președinții de comisii, erau rugați să întrebe pe fie[car]e candidat asupra intențiilor sale după absolvirea liceului motivându-și hotărârea, date trecute în raportul către minister.

La 11 iulie 1944, după terminarea examenului, președintele prof. G[eorge] Giuglea, își începea raportul către Minister de- | 244 || 245 | scriind condițiile destul de neliniștite, cu alarme aproape zi și noapte și chiar cu bombardament la un pod de cale ferată de lângă Slatina.

Totuși, începând lucrările de la orele 6 dimineața s-au putut evita întreruperi care ar fi atins grav norma la execuție a examenului și a notării candidaților.

Se apreciază ajutorul lăudabil dat de Ilie D. Rădulescu[,], directorul liceului și de C. Niculescu, directorul școlii de agricultură din Strehareț, singurul local unde se putea ține, mai ferit, examenul oral. | Școlile din oraș serveau ca spitale militare.

S-au prezentat la examen 133 [de] candidați, din care au fost declarați admiși 107 – suna raportul – fiind judecați, firește, fără multă severitate. |

Majoritatea lor e produsul învățământului actual, cu slăbiciunile lui îndeobște cunoscute. Îndeosebi prof. G. Giuglea, menționează ca la limba și literatura română, candidații s-au prezentat ca pregătire, fel de exprimare și de judecată de calitate mediocră.

„S-au distins – remarca profesorul președinte al comisiei – 10-12 inși cu frumoase însușiri spirituale și cu pregătire bună cazuri rare care îndreptățesc continuarea bacalaureatului și în aceste vremuri grele, pentru a nu se întrerupe firul tradițional al acestei probe, la care trebuie supuși viitorii exponenți ai vieții culturale românești. Astfel, pentru majoritatea candidaților mai ales în ce privește limba și literatura română, examenul ar trebui întrerupt până la o normalizare serioasă a învățământului secundar.

„Tot datorită împrejurărilor actuale, se explică și felul cum candidații și-au declarat preferințele pentru carieră, alese mai mult cu sens practic. Cariera didactică n-au ales-o decât 10 și anume 8 pentru litere și 2 pentru științe, din care numai 3 bărbați”.

1) Bacalaureat 1945 – la schimbare de regim socio-politic

În iunie 1945, Ștefan Voitec, noul ministru la educația națională din guvernul [dr.] Petru Groza (din nov. *1944), se adresează cu un proiect de decret lege pentru înlocuirea art. 25 și 26 din legea pentru organizarea și funcționarea învățământului secundar teoretic din 4 nov. 1939 cu modificările ce i s-au | 245 || 246 | adus prin decretul lege [nr.] 240 / 1943, în vederea promulgării (Ibid., [ds.] 3889 / 1945, f. 190).

În expunerea de motive, se arăta că legea în vigoare nu a dat roadele așteptate pentru o justă selecționare și apreciere a personalității candidaților, a judecății lor bazată pe pregătirea ce au primit. | Se invocă „cerințele vremurilor noi în care trăim și interesele învățământului” care fac necesară modificarea prevederilor legale în vigoare în sensul:

a) S-a prevăzut ca membrii comisiei de bacalaureat să fie numai dintre profesorii titulari definitivii cu examen de capacitate (pleonasm! – nu există profesori titulari fără ex[amen] de capacitate – n.n.) de la liceele [din] Slatina, singur președintele putând fi din învățământul superior sau dintre inspectorii generali ai învățământului secundar.

b) S-a scos din probele scrise, aceia de opțiune pentru una din limbile moderne, lăsând dintre acestea (franceza, germana, engleza, latina) ca obligatorie *limba franceză*. Dispoziția de opțiune din legea actuală (1943) nu avea aplicare, de altfel decât cu începere din iunie 1946, iar prin limbile moderne admise pentru opțiune, se vedea că dispoziția nu a avut în vedere interesele învățământului, ci că a fost dictată de *spiritul fascist, ce a domnit în țară până la 23 august 1944*.

c) S-a repus între probele orale, materiile care servesc la verificarea tuturor cunoștințelor dobândite de elevi în cursul școlarității, nefiind admisibil ca cei care au urmat secția științifică să nu fie examinați la matematici și științe fizico-chimice.

d) S-a prevăzut posibilitatea pentru candidații care au făcut liceul în altă limbă decât cea română, să fie examinați în limba în care li s-a predat, cu rezerva pentru limba română.

În compunerea comisiilor de bacalaureat se păstrează prevederea introdusă în 1938 ca să facă parte cel puțin un profesor de la școlile de la care provin candidații supuși examinării. | Probele orale se vor da din: l[imba] și literatura română, istoria Românilor, geografia României, *filozofie, l[imba] și literatura franceză, l[imba] și literatura latină și științe naturale sau matematici și științele fizico-chimice, după secția urmată în clasele VII și VIII. | Se păstrează notarea cu cifra [de la] 1-10, reducându-se la 4 se- | 246 || 247 | siuni, numărul respingerilor la examenul de bacalaureat, peste care nu se mai puteau prezenta. Decretul-lege s-a publicat în *Monitorul Oficial* nr. 130 din 11 iunie 1945.

În aprilie 1945, elevii claselor VIII – literară și științifică – de la liceul [„]Radu Greceanu[”], cereau ca la examenul de bacalaureat să nu fie examinați la științele naturale cei de la secția literară – și la științe fizice (cei de la secția științifică), pe motiv că în ultimii 4 ani școlari – 1940/[19]41-1943/[19]44, liceele au funcționat deplorabil (profesorii concentrați, ani școlari începuți cu întârziere și terminați înainte de vreme) și n-au permis ca aceste materii să fie pregătite temeinic și nefăcute decât pe jumătate (Ibid., [ds.] 3868 / 1945, f. 23).

Examenul de bacalaureat pentru liceele din Slatina s-a dat în fața comisiei nr. 24 Slatina, prezidată de Victoria Al. Gorgos, și având ca membri [pe]:

[1.]	<i>Maria Desvaldi</i>	l[imba] română	Slatina
[2.]	<i>Florea Ion</i>	istorie	„
[3.]	<i>Nic[olae] Stoica</i>	geografie	„
[4.]	<i>*Elionor Usatiuc</i>	*filozofie	din altă parte
[5.]	<i>Marin Predescu</i>	l[imba] latină	Slatina
[6.]	<i>N. Țilivea</i>	șt[iințe] naturale	„
[7.]	<i>V. Biltz</i>	fizico-chimice	„
[8.]	<i>Leonida Trofin</i>	matematici	din altă parte

6. *Examenul de *corigere* [= corigență]

– Între condamnare și clemență –

a) Începuturile examenului de corigere sau
„promovarea de a doua oară”

În primul regulament din 16 oct. 1866, în aplicare legii *instrucției din 1864 „un școlar de n-a obținut nota de promovare prin *forță majoră*, poate a-și *corige notele slabe, printr-un examen depus la începutul anului școlar, după decizia conferinței profesorilor clasei” (art. 113).

Prin regulamentul din 17 oct. 1884, se vorbește de un nou | 247 ||
248 | examen de corectare, la începutul anului școlar (sept.) când de nu trece, repetă clasa”.

La numai un an, prin regulamentul din 13 aug. 1865, deși se prevede „un examen de promovare de a doua oară” ministrul *instrucției D[imitrie] Sturd[z]a cere „să se caute a se desființa în mod gradat examenele de corigență, care sunt vătămătoare și contrarii legii și perturbază începutul anului școlar”.

„Zic gradat – subliniază *G. Sturd[z]a – pentru că aceste examene, cu toate relele ce au adus școlii, sunt prea mult intrate în obiceiuri, pentru ca să se poată suprima de deodată, fără însemnate inconveniente” (*Monitor[ul] Oficial*, nr. 105 din 13 aug. 1885).

La gimnaziul real din Slatina, printr-un ordin din 30 oct. 1887, examenul de corigență s-a desființat – se menționează în istoricul gimnaziului („Istoricul școlii”, *Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[”]*, 1923/[19]24).

Totuși, prin noul regulament al școlilor secundare din 17 august 1889, examenul de „promovare a doua oară”, este păstrat, pentru ca după 7 ani de aplicare, în anul 1896 problema acestui examen să facă *obiectul* unei noi analize din partea ministrului instrucțiunii Petru Poni care, după ce constată că elevii care n-au obținut, la examenul din iunie nota regulamentară de promoție, sunt admiși, după regulamentul în vigoare, să treacă un nou examen în septembrie, numit „de corigere” – consideră această prevedere *una din cauzele care contribuie la slăbirea studiilor secundare*, reluând critica făcută de D[imitrie] Sturd[z]a în 1885. | Și Petru Poni justifică. Elevul rămas corigent este de *ordinar, trecut în septembrie în clasa mai înaltă, numai în urma unui *examen de formă*; câteodată *mila ori influența* de la care nu se poate sustrage profesorul examinator, sunt singurele considerațiuni care determină această promovare. Trecerea acestor școlari care nu sunt destul de pregătiți, contribuie a mări numărul repetenților. | Un școlar corigent într-un an rămâne mai mereu repetent în anul următor. |

Motivele invocate sunt suficiente de puternice pentru a se opera o îndreptare care se impunea. Ministrul Poni constată însă că | „din nenorocire, examenul de corigență se practică de un timp atât de îndelungat, înrădăcinându-se atât de tare | 248 || 249 | moravurile noastre școlare, încât nu a văzut *că le poate suprima deodată*” (*Monitoru[ul] Oficial*, 31 aug. 1896).

În 1896, s-a mărginit a îngreuna condițiile în care un elev poate rămâne corigent, urmând ca măsura radicală a suprimării totale a acestor examene de corigență să se facă mai târziu.

Pentru școlarii preparați în particular, examenul de corigență a fost suprimat cu începere de la 1 sept. 1897.

b) *Spiru Haret și selecția în școlile secundare*

Prin reforma sa din 1898, Spiru Haret căuta să stopeze examenul de *corigere [= corigență], odată cu promovarea din cl. II în clasa II.

Potrivit legii și regulamentului din 1898, după terminarea examenului din iunie, directorul proclama școlarii care e promovează în clasa următoare – respectiv școlarii care în fie[car]e obiect au obținut atât media anuală cât și nota de examen egală sau superioară lui 5 și dacă nota anuală la *purtare* și cea de *frecventare* sunt [de] asemenea egale sau superioare lui 5.

Școlarii care dintre mediile lor anuale și dintre notele lor de examen, vor fi avut numai una sau 2 inferioare lui 5, vor fi admiși a trece un *examen de corigere* [= corigență], asupra obiectelor la care au avut această lipsă, cu condiția însă ca nici media anuală, nici nota de examen la fiecare din aceste obiecte să nu fie mai mică de 3 și ca nota lor anuală la *purtare* și la *frecventare*, să fie egală sau superioară lui 5. Examenul de *corigere se ține de la 1 la 8 sept. inclusiv. | Vor fi declarați repetenți școlarii care au nota anuală la *purtare* sau pe cea de *frecventare*, mai mică decât 5, chiar dacă nici una din mediile lor anuale nici din notele de examen, nu va fi mai mică decât 5. (Repetenți pentru disciplină, afară de cei la învățătură).

În instrucțiunile lui [Spiru] Haret către directorii de școli secundare, se cere din partea acestora multă băgare de seamă ca la promoția [= promovarea] din cl. I în clasa II să nu se lase să treacă înainte școlari slabi.

| Această recomandare se impune – după Haret – cu deosebire pentru cl. I, din cauză că selecțiunea școlarilor, la intrarea lor în cursul secundar, se face prin mijloace nu destul de suficiente, fiind o datorie pentru școala secundară a arăta chiar de la început, celor care intra[u] *întrânsa dacă sunt sau | 249 || 250 | nu în stare să o ducă până la capăt.

Indulgența la promoțiile din cl. I în cl. II ar fi formată pentru copiii slabi, pentru că i-ar condamna a pierde câțiva ani în zadar, deoarece mai

curând sau mai târziu, tot li se va impune să părăsească școala secundară, pe care nu vor putea să o termine.

Acei ani – spune [Spiru] Haret – e mai bine să-i întrebuințeze chiar de la început, pentru a apuca o altă direcție, mai potrivită cu puterile lor. | Este o adevărată datorie și încă una din el mai însemnate, pentru profesori, a opri chiar de la cl. I pe acei pe care evidența-i arată nefiind în stare de a merge mai departe – încheie Haret instrucțiunile către directorii de școli secundare.

Prin regulamentul școlilor secundare din 17 mai 1908, elevii corigenți trebuiau să prezinte la examenul din septembrie – un caiet cu lucrări scrise în vacanță – condiție obligatorie pentru promovare, iar prin regulamentul din 16 oct. 1911, în loc de examen de corigență, elevii nepromovați treceau un *examen general* între 11-18 iunie în fața unei comisii – examen sumar oral – prin încheiere de proces-verbal pentru promovați sau repetenți.

c) *Examenul de *corigere a supraviețuit tuturor reformelor*

Prin legea pentru reînființarea examenelor din 8 martie 1925 și regulamentul din 11 aprilie 1925 (dr. [Constantin] Angelescu), se păstrează în general sistemul legiurii Haret, cu unele modificări, stabilind prevederi diferite pentru elevii din cursul inferior față de cei din cursul superior. | Se introduce conferința clasei pentru a decide pentru elevii cu note mici de 3,00 la o singură materie, având la celelalte medii superioare lui 5 – ca această notă să fie ridicată la 3,00 pentru ca elevul să fie declarat corigent, nu repetent.

Supraviețuind tuturor reglementărilor învățământului secundar, ministrul educației în 1943, în funcționarea examenelor de corigență, în condițiile grele impuse de stare de război, nu găsea altă recomandare decât o largă clemență pentru elevii aflați în atari situații (Arh. St. Buc., M.C.I.P., [ds.] 2067 / 1943, f. 9). | 250 || 251 |

ELEVI ÎNSCRIȘI (stat + particulari)1 sept. 1884 – 1 sept. 1945¹

¹ *Anuar* 1933/[19]34, 1934/[19]35, f. [= p.] 43-44 și *Arh. St. Buc.*, M.C.I.P., [ds.] 837 / 1939, f. 24.

Nr. crt.	An școlar	Nr. elevi		
		stat	partic.	
1.	1884/1885	38		cl. I
2.	1885/1886	33		cl. II-II
3.	1886/1887	30		cl. I, II, III
4.	1887/1888	44		[cl.] I-IV
5.	1888/1889	44		
6.	1889/1890	96		
7.	1890/1891	112		
8.	1891/1892	145		
9.	1892/1893	136		
10.	1893/1894	122		
11.	1894/1895	176		
12.	1895/1896	209		
13.	1896/1897	260		
14.	1897/1898	130		
15.	1898/1899			
16.	1899/1900	243		
17.	1900/1901	205		
18.	1901/1902	128		fără cl. I
19.	1902/1903	71		clasele III-IV
20.	1903/1904	31		clasa IV
21.	1904/1905			fără clase
22.	1905/1906	106		
23.	1906/1907	140	8	
24.	1907/1908	154	7	
25.	1908/1909	69	57	
26.	1909/1910	144	3	
27.	1910/1911	156	3	
28.	1911/1912	200	26	
29.	1912/1913	212	3	
30.	1913/1914	227	30	
31.	1914/1915	288	108	liceu în cl. V

Nr. crt.	An școlar	Nr. elevi		
		stat	partic.	
32.	1915/1916	408	76	cl. I-IV și I B
33.	1916/1917			fără clase
34.	1917/1918	177	81	cl. I-IV
35.	1918/1919	325	445	[cl.] I-VI
36.	1919/1920	296	209	[cl.] I-VI
37.	1920/1921	323	123	[cl.] I-VII, I B
38.	1921/1922	416	57	[cl.] I-VII, I B, II B
39.	1922/1923	469	98	[cl.] I-VIII, I-III B
40.	1923/1924	523	105	[cl.] I-VIII, I A, B, C, II-III
41.	1924/1925	688	108	
42.	1925/1926	729	117	
43.	1926/1927	673	173	
44.	1927/1928	646	112	
45.	1928/1929	560	168	
46.	1929/1930	361	109	
47.	1930/1931	338	90	
48.	1931/1932	403	70	
49.	1932/1933	370	88	
50.	1933/1934	401	115	
51.	1934/1935	400	86	
52.	1935/1936	479	74 ¹	
53.	1936/1937	531	91	
54.	1937/1938	543	?	
55.	1938/1939	493	?	
56.	1939/1940	443	?	
57.	1940/1941	468	?	
58.	1941/1942	486	?	
59.	1942/1943	?	?	
60.	1943/1944	607	?	
61.	1944/1945	?	?	
62.	1945/1946	820	?	
	[1884-1946]	17.425	2.824	

¹ *Anuar* 1935 / [19]36, p. 34 și 1936 / 1936/[19]37, p. 95: din 1937/[19]38 lipsesc date pentru elevii pregătiți în familie prezentați la examen particular. Pentru anii 1937/[19]38-1945/[19]46: Arh. St. București, M.C.I.P., [ds.] 537 / 1937, f. 15, 63 și 128; [ds.] 581 / 1938, f. 499; [ds.] 781 / 1939, f. 258; [ds.] 689 / 1940, f. 226; [ds.]

793 / 1941, f. 109; [ds.] 1157 / 1942, f. 249; [ds.] 1996 / 1943, f. 266; [ds.] 3859 / 1945, f. 327; [ds.] 3893 / 1945, f. 46. | 253 || 254 |

Din 1946, Direcția generală a *arhivelor statului nu posedă depuneri de documente în fondul Ministerului Învățământului.

Sunt în întârziere arhivele anilor 1946-1964 (în limitele termenului consacrat de 30 de ani).

Se speră ca proiectul de lege înaintat Parlamentului român ca arhivele să rămână închise timp de 90 de ani, să nu devină lege. (În acest sens, Dinu C. Giurescu, „Postfață”, la: Nicoleta Frank, *O *înfrângere în victorie*, Ed[itura] Humanitas, [București], 1991).

Din martie 1949, nici *Monitorul Oficial* (devenit cu această dată *Buletinul Oficial*) n-a mai publicat acte și mișcări de personal, până în ianuarie 1990, după revoluția din decembrie 1989, când publicația oficială își recapătă vechea denumire. | 255 || 256 |

*TABLOUL ABSOLVENȚILOR
GIMNAZIULUI ȘI LICEULUI „RADU GRECEANU”
DIN SLATINA*

(*Anualul liceului...* 1934/[19]35).

Seria I 1887/1888 11 absolventi

[1.] Birmănescu C[onstantin], [2.] Cristescu Alex[andru], [3.] Deleanu Costi, [4.] Iliescu Ilie, [5.] Nicolaescu Grigore, [6.] Niculescu Ion, [7.] Orăscu Alex[andru], [8.] Popescu Ion, [9.] *Poboran *Gh[eorghe]*, [10.] *Posulescu Gh[eorghe]*, [11.] *Simionescu Savu*.

Seria II 1888/1889 5 absolventi

[1.] Cârtescu Const[antin], [2.] Popescu Marin, [3.] Pretorian Spiru, [4.] Rădulescu Ilie, [5.] *Spulb Silvestru.

<i>Seria III</i>	1889/1890	10 absolventi
------------------	-----------	---------------

[1.] Angelescu Grig[ore], [2.] Bădescu Marin, [3.] Grigorescu Teodor, [4.] Ionescu Diamandi, [5.] Ionescu Mihail, [6.] *Jitianu Gh[eorghe]*, [7.] Nițescu Dumitru, [8.] Polihron Dumitru, [9.] *Popescu Dumitru*, [10.] Robescu Gh[eorghe].

Seria IV 1890/1891 7 absolventi

[1.] Nițulescu Hristea, [2.] Popescu Năstase, [3.] Popescu Radu, [4.] Rădulescu Gh[eorghe], [5.] Stănculescu *C., [6.] Stroescu *C., [7.] Vizireanu Florea.

Seria V 1891/1892 12 absolventi

[1.] Bechescu Gh[eorghe]. [2.] Cernătescu Alex[andru]. [3.] Georgian Ilie, [4.] M. Calistrat, [5.] Popescu Nicolae, [6.] Pisculescu Toma, [7.] Ștefănescu Ion, [8.] Ștefănescu Const[antin], [9.] Teodorian Ioan, [10.] Toncescu Dumitru, [11.] Tătaru Nicolae, [12.] *Tonescu Marin.

Seria VI 1892/1893 13 absolventi

[1.] Căzănescu Vasile, [2.] Găbunea Teodor, [3.] Marinescu Const[antin], [4.] Mihail N. Ioan, [5.] Popescu Ion, [6.] Popescu Dumitru, [7.] Savu Eliodor, [8.] Stănescu Const[antin], [9.] Stoicescu Florea, [10.] Teodoridis Const[antin], [11.] Uşureanu Ion, [12.] Vasilescu George, [13.] Zugrăvescu Alex[andru].

Seria VII 1893/1894 15 absolventi

[1.] Adrian Ion, [2.] Buhholzer Romeo, [3.] Cernoteanu R., [4.] Dumitrescu M. C., [5.] Diaconescu Vasile, [6.] Florescu Const[antin], [7.] Iliescu Haralambie, [8.] Iliescu M. Ion, [9.] Iliescu Teodor, [10.] *Lânaru Nic[olae]*, [11.] Porubski Scarlat, [12.] Popescu Ștefan, [13.] Rădulescu I. M., [14.] Șerbănescu Florea, [15.] Tănăsescu I. Ch. | 254 || 255 |

Seria VIII

1894/1895

*20 absolvenți

[1.] Bădescu Dumitru, [2.] Bugescu Ion, [3.] Constantin *Popov, [4.] Dumitrian I. C., [5.] Florescu I. Gh[eorghe], [6.] Ionescu Ion, [7.] Ionescu I. M. Ion, [8.] Ionescu Petre, [9.] Ispas I. Gh[eorghe], [10.] Iulian Gh. Iliescu, [11.] Marinescu Const[antin], [12.] Nicolau Gh[eorghe], [13.] Osiceanu Const[antin], [14.] Petrescu Ion, [15.] Polihron D. Const[antin], [16.] Rădulescu P. Nic[olae], [17.] Săndulescu St. C., [18.] Stănculescu Dumitru, [19.] Valmar Z. Iulian.

Seria IX

1895/1896

21 absolvenți

[1.] Bădescu Haralambie, [2.] Belu Ioan, [3.] Bucică N. Petre, [4.] Cofler M. Marin, [5.] Dumitru I. Zaharia, [6.] Florescu Const[antin], [7.] Jugureanu C., [8.] *Mândriloiu Dumitru*, [9.] Marinescu A. C., [10.] Marinescu I. Gh[eorghe], [11.] Mateescu Ion, [12.] *Mihalcea M. *Em.*, [13.] Munteanu I. Gh[eorghe], [14.] Negoescu Dumitru, [15.] Popescu Mihail, [16.] Popescu Nistor, [17.] Radu D. C[onstan]tin, [18.] Rădulescu M. Ion, [19.] *Silberstein David*, [20.] Stănescu I. Marin, [21.] Valmar Z. Mihail.

Seria X

1896/1897

28 absolvenți

[1.] Badea M. Filip, [2.] Băloiu P. Ion, [3.] Bardelli Francisc, [4.] *Brumusescu Ilie*, [5.] Constantinescu C. M., [6.] Constantinescu Gh. Gr[igore], [7.] Constantinescu B. Marin, [8.] Dumitrescu D. Ion, [9.] Dumitrescu I. Savu, [10.] *Donevschi Gh[eorghe]*, [11.] Florescu I. Ion, [12.] Florescu I. *Ion, [13.] Florescu I. C[onstan]tin, [14.] Filipescu Const[antin], [15.] Mihale T. Teodor, [16.] Mărculescu Odiseu, [17.] Marinescu I. Dumitru, [18.] Niculescu I. Ion, [19.] Niculescu I. Dumitru, [20.] Nic[olae] Haralambie, [21.] Popescu D. Nic[olae], [22.] Popescu M. Nic[olae], [23.] Popescu C. Vasile, [24.] *Popp I. Nicolae*, [25.] Simionescu R. G., [26.] Stoenescu V. Ion, [27.] Stoenescu Vasile, [28.] Șerbănescu I. C[onstan]tin.

Seria XI

1897/1898

32 absolvenți

[1.] Alexandrescu I. Gh[eorghe], [2.] Bardelli C. Romano, [3.] *Bellu G. Ion*, [4.] *Bellu N. Nicolae*, [5.] *Bucică N. Ion*, [6.] *Burcă I. C[onstan]tin*, [7.] Cioacă N. Alexandru, [8.] Cioteanu R. Ion, [9.] Const[antin] A. Dumitru, [10.] Demetrian E. Ion, [11.] Dragomirescu T. V., [12.]

Dumitrescu M. D., [13.] Filipeanu M. Gh[eorghe], [14.] Hristescu Gh. *Fl., [15.] Ionescu P. Andrei, [16.] Ionescu A. Stancu, [17.] *Lânaru A. Alex[andru]*, [18.] *Mărgăritescu I. P.*, [19.] Mihăilescu D. C., [20.] *Milcoveanu C. C.*, [21.] Mirescu Z. Teodor, [22.] Negulescu M. Gh[eorghe], [23.] Nicorescu I. Dumitru, [24.] Păucescu I. Gh[eorghe], [25.] Pavlovici M. M., [26.] Petrescu Grig[ore], [27.] Polihron D. Nic[olae], [28.] Popescu N. Alex[andru], [29.] Popescu I. C[onstan]tin, [30.] Popescu I. N., [31.] Popescu M. Ion, [32.] Popescu Gr. Toma.

Seria XII

1898/1899

31 absolvenți

[1.] Alexandrescu I. I., [2.] Andreescu I. *Fl., [3.] Beroniade D. Const[antin], [4.] Breazu I. Dumitru, [5.] Buiculescu I. C., [6.] Buruiană P. Dumitru, [7.] Constantinescu P. Gh[eorghe], [8.] Diaconescu G. Stan, [9.] *Diculescu Z. Const[antin]*, [10.] Florescu A. M., [11.] Greceanu D. Dumitru, [12.] Ionescu M. Emilian, [13.] Ionescu Nicolae, [14.] Marica I. Dumitru, [15.] Marinescu I. C[onstan]tin, [16.] Marinescu D. M., | 255 || 256 | [17.] Mihăilescu Gh. Gr[igore], [18.] Mihalcea M. Gh[eorghe], [19.] Milcoveanu C. M., [20.] Madroi I. C[onstan]tin, [21.] Negoescu B. Ion, [22.] *Nițescu N. Nic[olae], [23.] *Oroveanu I. Vintilă*, [24.] Petrescu I. Nic[olae], [25.] Predescu M. Nic[olae], [26.] *Preotescu Gh. Const[antin], [27.] Rădulescu F. Manole, [28.] *Zdreanță P. Florea*, [29.] Tănăsescu A. Gh[eorghe], [30.] Vișinescu G. Ion, [31.] Zamfirescu N. Sava.

Seria XIII

1899/1900

25 absolvenți

[1.] Băluțescu Gh[eorghe], [2.] Bădescu C. Nic[olae], [3.] Buiculescu N. *Hrist., [4.] Brăneanu P. Ilie, [5.] Bădescu D. Teodor, [6.] Const[antin] D. Haralambie, [7.] Const[antin] M. Ion, [8.] *Diaconescu I. Niculae*, [9.] Halciu M. Alex[andru], [10.] Hagiu M. Teodor, [11.] Ionescu I. Const[antin], [12.] Jiroveanu Nic[olae], [13.] Mateescu I. Dumitru, [14.] Milcoveanu C. *Sev., [15.] Mihăilescu S. M., [16.] Oprescu I. Dumitru, [17.] *Oroveanu Mircea*, [18.] Palangă Gh. C[onstan]tin, [19.] Rădulescu T. Dumitrescu, [20.] Rădulescu C. Gh[eorghe], [21.] Stăvarachi V. C., [22.] Sărdescu D. Gr[igore], [23.] Tănăsescu Nic[olae], [24.] Vitănescu T. Pavel, [25.] Zamfirescu I. Dumitru.

Seria XIV

1900/1901

27 absolvenți

[1.] Belu M. Ion, [2.] *Bălșanu I. Dumitru*, [3.] Bădescu I. C[onstan]tin, [4.] Bărbulescu N. Emil, [5.] Boiangiu F. Const[antin], [6.] Const[antin] I. Procop, [7.] Const[antin] B. Gh[eorghe], [8.] Diaconescu I. M., [9.] Duțulescu C. Ion, [10.] Eliescu T. C[onstan]tin, [11.] Marinescu R. Nic[olae], [12.] Mihalcea M. Toma, [13.] Mihăilescu Gh. M., [14.] Nicola

D. Dumitru, [15.] Nicolescu Ilie, [16.] Popp I. Ion, [17.] Porubski I. Ștefan, [18.] Popescu D. *Anast., [19.] Popescu T. C[onstan]tin, [20.] Popescu S. Radu, [21.] Rămurescu S. Tr[ai]an, [22.] Rădulescu D. C[onstan]tin, [23.] Rădulescu P. C[onstan]tin, [24.] Șerbănescu St. M., [25.] Stănescu M. Ilie, [26.] Stăvărache M. Ion, [27.] Fotescu M. Alex[andru].

Seria VI

1901/1902

28 absolvenți

[1.] *Aldea E. Aurel*, [2.] Bărbulescu N. Emil, [3.] Băzăvan Gh. Nic[olae], [4.] Cepărcanu I. Ion, [5.] Costescu M. Gh[eorghe], [6.] Diaconescu M. D., [7.] Florescu G. Alex[andru], [8.] Georgescu D. Gh[eorghe], [9.] *Ilinca D. Marin*, [10.] Lupoiu M. Dumitru, [11.] Lungu M. Stancu, [12.] Lungu M. Ion, [13.] Mărgăritescu I. Ion, [14.] Mihalcea M. Mih[ai], [15.] Mihăiescu I. Marin, [16.] Pascal Gr. Leon, [17.] Pleșoianu D. Ion, [18.] Popescu I. Dumitru, [19.] Popescu M. Teodor, [20.] Rădulescu I. Vasile, [21.] Rosescu I. Gh[eorghe], [22.] Șendrea [?] Const[antin], [23.] Stănculescu I. Ion, [24.] Teodorescu M. Alex[andru], [25.] Vasilescu B. Nicolae, [26.] Vernescu M. Eugen, [27.] *Voiculescu N. Zenobie*, [28.] Nicolescu Ilie.

Seria XVI [= VII]

1902/1903

21 absolvenți

[1.] Anghelescu I. V., [2.] Bădescu A. Marin, [3.] Becheanu M. V., [4.] Calafeteanu P. Mihai, [5.] Ciulei C. C[onstan]tin, [6.] Cruceriu G. Ion, [7.] Dosinescu M. V., [8.] Dumitrescu A. Dumitru, [9.] Milcoveanu Alex[andru], [10.] Munteanu C[onstan]tin, [11.] Mirescu Cicerone, [12.] Negoescu R. Alex[andru], [13.] Nițulescu I. C[onstan]tin, [13.] Nițulescu I. C[onstan]tin, [14.] Nițulescu A. Gh[eorghe], [15.] Paraschivescu Ion, [16.] Petrescu M. Nic[olae], [17.] Popescu R. *Anast., [18.] Petrovici Petre, [19.] Popescu S. Stoica, | 256 || 257 | [20.] Popescu I. Nic[olae], [21.] Popescu I. Ilie.

Seria XVII [= VIII]

1903/1904

12 absolvenți

[1.] Antonescu Const[antin], [2.] Barbu Ion, [3.] Diclescu Z. Ion, [4.] Enăchescu B. Z., [5.] Iliescu Const[antin], [6.] Ionescu Radu, [7.] Mitrescu I. C[onstan]tin, [8.] Tomescu Ion, [9.] Popescu Stoica, [10.] Popescu Florea, [11.] *Stan D. Marin*, [12.] *Tenișeanu D. Liviu*.

Anii școlari 1904/1905, 1905/1906 și 1906/1907 fără absolvenți la Stat.

Seria XVIII [= IX]

1906/1907

*30 absolvenți

[1.] Dumitrescu Grigore, [2.] Milcoveanu Tib[eriu], [3.] Truică Mihai (particulari).

Seria XIX [= X]

1907/1908

14 absolvenți

[1.] Alexandrescu Istrate, [2.] Bărbulescu N. Ion, [3.] Constantinescu Gh[eorghe], [4.] Dumitrescu G. Andrei, [5.] Hornstein Heinrich, [6.] Ionescu Emanoil, [7.] Lupescu Ion, [8.] Popescu A. Nic[olae], [9.] Racoviceanu Dumitru, [10.] Stănescu Nicolae, [11.] Sterian Emil, [12.] Stoica T. C[onstan]tin, [13.] Tomescu Matei, [14.] Vernescu Opreșan.

Seria XX [= XI]

1908/1909

30 absolvenți

[1.] Anghelescu Pascal, [2.] Antonescu Toma, [3.] Buruiană Alex[andru], [4.] Chirișescu Gh[eorghe], [5.] Călinescu Ioan, [6.] Dumitrescu D., [7.] Enescu Const[antin], [8.] Florescu Dumitru, [9.] Mateescu Gh[eorghe], [10.] Obogeanu C., [11.] Păcurariu Ștef[an], [12.] Pârvan M., [13.] Periteanu *Art., [14.] Pohl Ion, [15.] Popescu I. Ion, [16.] Popescu S. Ion, [17.] *Preotescu Gh[eorghe], [18.] Raicu Ion, [19.] Rossman Carol, [20.] Stoica Ion, [21.] Tobescu Const[antin], [22.] Turturescu N., [23.] Ghiulescu Const[antin], [24.] Ciulei C. Mircea, [25.] Cârstea P. Radu, [26.] Rădu N. Nic[olae], [27.] Rănereanu Gh[eorghe], [28.] Tomescu Gr. Gheorghe, [29.] Vasiliu N. Hariton, [30.] Penescu I. C[onstan]tin (sept. 1909).

Seria XXI [= XII]

1909/1910

18 absolvenți

[1.] Andreescu N. Victor, [2.] Bică I. Mircea, [3.] Chirișescu D. Savu, [4.] Dumitrescu I. Arit[on?], [5.] Dumitrescu C. Const[antin], [6.] Gheorghevi M., [7.] Ghimpeșanu A. A., [8.] Harmeliu I. Heinr[ich], [9.] Horovitz Gottlieb [= Gottlieb], [10.] Ionescu P. Nic[olae], [11.] Mateescu Anton, [12.] Mirică B. Ion, [13.] Negulescu C. Nic[olae], [14.] Niculescu Gh. C[onstan]tin, [15.] Popescu Anghel, [16.] Rădulescu D. Virgil, [17.] Rădulescu M. Ilie, [18.] Trică D. Ene.

Seria XXII [= XIII]

1910/1911

37 absolvenți

[1.] Becheanu M. Ion, [2.] Bercescu L. Virgil, [3.] Beroniade D. Ion, [4.] Buruiană P. C[onstan]tin, [5.] Calafeteanu C. C., [6.] Ciulacu Palidor, [7.] Cristu D. Șerban, [8.] Deculescu D. Th[eodor], [9.] Diaconescu D. Ștefan, [10.] Diculescu Z. Z., [11.] Drăghicescu Const[antin], [12.] Georgescu I. Corneliu, [13.] Iliescu V. Ioan, [14.] Ionescu Gh. Gh[eorghe], [15.] Ionescu Nicola, [16.] Mihalcea M. M., [17.] Mitrican G. Aurelian, [18.] Negulescu A. Cristu, [19.] Nițulescu Const[antin], [20.] *Oața M. Ion, | 257 || 258 | [21.] Pascal Cezar, [22.] Pascal G. Romulus, [23.]

Popescu Hristache, [24.] Popescu D. C[onstan]tin, [25.] Popescu D. Ion, [26.] Popescu R. Gh[corghe], [27.] *Preotesescu Florea, [28.] Rosulescu [= Roşulescu?] Gh. Gh[corghe], [29.] Stoenescu Gheorghe, [30.] Vasilescu M. Vlad[imir], [31.] Dumitrescu C[onstan]tin, [32.] Niculescu St. Ioan, [33.] Alexandrescu I. N., [34.] Bărcănescu Meletie, [35.] Epureanu Dumitru, [36.] Michăescu Marin (*part. iunie 1911), [37.] Şerbănescu Ioan (*partic.).

Seria XXIII [= XIV] 1911/1912 20 absolvenţi

[1.] Bărbulescu Marin, [2.] Belu Gheorghe, [3.] Checiulescu Const[antin], [4.] Constantinescu Nicolae, [5.] Constantinescu Vasile, [6.] Criveanu Const[antin], [7.] Criveanu M. Ion, [8.] Enache Ion, [9.] Goecea G. Ilie, [10.] Ionescu Grigore, [11.] Mihăescu Ion, [12.] Păcuraru Alex[andru], [13.] Popescu I. Marin, [14.] Popescu C. Vasile, [15.] Rădulescu Const[antin], [16.] Scherer R. Ion, [17.] Stavarache Christ[ache?], [18.] *Toma C. Alexandru*, [19.] *Vişoianu I. Constantin*, [20.] Cruţescu Nicolae.

Seria XXIV [= XV] 1912/1913 5 absolvenţi

[1.] Dumitraşcu Marin, [2.] Ionescu G. Ion, [3.] Nedescu I. Dumitru, [4.] Nicolau H. Nicolae, [5.] Vasilescu T. Vasile (particulari).

Seria XXV [= XVI] 1913/1914 46 absolvenţi

[1.] Bădiţa Mihalache, [2.] Bărbulescu Marin, [3.] *Biltz Mihail*, [4.] Cariade Ion, [5.] Călinescu Petre, [6.] Comănescu Teodor, [7.] Diaconu R. C[onstan]tin, [8.] Dinicu I. C[onstan]tin, [9.] Dobroneanu Ion, [10.] Dumitrescu Ştefan, [11.] Dumitrescu Haralamb, [12.] Dumitrescu St. N., [13.] Dumitrescu M. N., [14.] Dumitrescu M. Alex[andru], [15.] Dumitru Ion, [16.] **Goguilescu Const[antin]*, [17.] Lilu Şerban, [18.] Maican V. Nicolae, [19.] Mareş M. Ion, [20.] Marin P. Păun, [21.] Marinescu Dumitru, [22.] Marinescu St. Nic[olae], [23.] Mitran R. C[onstan]tin, [24.] Nicolescu Alex[andru], [25.] Popescu I. C[onstan]tin, [26.] *Popescu L. C[onstantin]*, [27.] Popoviceanu Mihai, [28.] Rădulescu C. Voicu, [29.] Riza T. Tascu [= Taşcu], [30.] Stăncescu Ion, [31.] Stoenescu P. C[onstan]tin, [32.] Teniseanu Marin, [33.] Vodiţa Dumitru, [34.] Voicescu Emil, [35.] Zahalca Marin, [36.] Zaharescu Alex[andru], [37.] Constantinescu A. C. (partic[ular]), [38.] Diculescu Z. Gr[igore] (part[icular]), [39.] Nicolescu R. Aurelian (part[icular]), [40.] Stoica Nicolae (part[icular]), [41.] Dincă E. Const[antin] (stat sept. 1914), [42.] Gregorian Florian, [43.] Mihalcea M. C[onstan]tin, [44.] Drăghicescu Victor (idem), [45.] Const[antin] D. Florea, [46.] Pascal Gh. Natalia (partic[ular], 1914).

Seria XXVI [= XVII]

1914/1915

39 absolvenți

[1.] Biltz M. Victor, [2.] Buzescu Const[antin], [3.] Caraghiorghie Const[antin], [4.] Constantinescu Gh[eorghe], [5.] Gherasim Marin, [6.] *Ghirgiu Alex[andru]*, [7.] Harmaliu Osias, [8.] *Gutman Isac*, [9.] Mihalache Nicolae, [10.] Rachieru Const[antin], [11.] Rădulescu Gh[eorghe], [12.] Stănescu Const[antin], [13.] Zoller A. Lazăr, [14.] *Poboran G. Natalia* (part[icular]), [15.] Stănculescu Gr. Jeana (part[icular]), [16.] Diaconescu St. Marin, [17.] Marinescu N. C., [18.] Mihăilescu I. M., [19.] *Oața M. Aurel, [20.] Ștefănescu I. Gh[eorghe], [21.] Vizirescu I. Ion, [22.] Vernescu D. Gh[eorghe], [23.] Alexiu I. Ion (cori- | 258 || 259 | genți din iunie), [24.] Buiculescu Alex[andru], [25.] Dogaru Ion, [26.] Dosinescu Badea, [27.] Franke Oscar, [28.] Georgescu Const[antin], [29.] Moraru Gh[eorghe], [30.] Pănescu Cicerone, [31.] Tezio S. Anton, [32.] Văduva Dumitru, [33.] Lăzărescu I. Valentin (part[icular]), [34.] Rafailescu Alexandru (part[icular]), [35.] Ionescu T. Dumitru (part[icular]), [36.] Adamescu D. C[onstan]tin, [37.] Bechean A. *C[onstan]ța, [38.] Miculescu C. T., [39.] Mitran Gh. Nic[olae] (particulari).

Seria XXVII [= XVIII]

1915/1916

21 absolvenți

[1.] Baronea I. Ion, [2.] Costea D. Florea, [3.] Dobrescu Anton, [4.] Dumitru M. Ilie, [5.] *Horovitz I. Filip*, [6.] Iotu I. Vasile, [7.] *Ionete Gh. Andrei*, [8.] Marinescu A. C., [9.] *Poboran G. Virgiliu*, [10.] Popescu C. C[onstan]tin, [11.] Rădulescu Const[antin], [12.] *Udrescu S. Ilie*, [13.] Voicu I. Alex[andru], [14.] *Ticăloiu [= Țicăloiu?] D. Zahiu*, [15.] Coriade V. Teodor, [16.] Cosma N. Ioan, [17.] Păduroiu I. Gh[eorghe], [18.] Pleșoianu T. Savu, [19.] Roșu Z. C[onstan]tin, [20.] Trutescu [= Truțescu?] Nicolae, [21.] Cilă I. Marin (partic[ular]).

Ocupația *dușmană[.] 1916/1918.

Seria XXVIII [= XIX]

ianuarie, iulie și
sept[embrie] 1918

52 absolvenți

[1.] Dumitrescu I. C[onstan]tin, [2.] Dumitrescu Nicolae, [3.] Marinescu Emil, [4.] *Mogos Nicola, [5.] Popescu St. Ion, [6.] Predescu Stancu, [7.] Roșca Vasile, [8.] Bute Gh. Nicolae, [9.] *Catana A. Nic[olae], [10.] Ceroianu C. Tudor, [11.] Crețianu D. Marin, [12.] Dumitrescu M. C., [13.] Dumitrescu M. V., [14.] Gogorici I. Gh[eorghe], [15.] Ionescu P. Dumitru, [16.] *Leanca I. C[onstan]tin*, [17.] Marinescu M. Gh[eorghe], [18.] Mihăilescu D. Luca, [19.] Nae G. Emil, [20.] Nicolau S. Ustian, [21.] Păcuraru N. Nicolae, [22.] *Poboran G. Gh[eorghe]*, [23.] Cambanis A. Mihai, [24.] Marinescu I. Ecal[erina?], [25.] Nicolescu A. V., [26.] Popa R.

Ion, [27.] Rădulescu P. Ion, [28.] Stănculescu G. *Em., [29.] Abramovici Ion, [30.] Alexandrescu Mihai, [31.] Benciu Const[antin], [32.] Dorobanțu Gh[eorghe], [33.] Georgescu Lucia, [34.] Perieșescu Const[antin], [35.] Pirciulescu Gh[eorghe], [36.] Stan G. Călin, [37.] Stoicescu Victor, [38.] Tipei Dumitru, [39.] *Dumitrescu Victor*, [40.] Voicescu Ion, [41.] Vasilescu Const[antin], [42.] Marin Alecu, [43.] Pietraru G. Ion, [44.] Dănescu C. Emil.

Prima serie de absolvenți [de] curs superior – elevi particulari

[1.] Alexiu Dumitru, [2.] Biltz Victor, [3.] Buzescu Const[antin], [4.] Harmaliu Osias, [5.] Dogaru C. Ion, [6.] Ionescu Nic[olae], [7.] Stănescu M. Ion, [8.] Zahalca A. Marin.

Seria XXIX [= XX]

1918/1919

65 absolvenți

sesiunea febr. 1919 și sept. 1919

[1.] Rădulescu Haralamb, [2.] Rădulescu Radu, [3.] Liță Ion, [4.] Ionescu V. C[onstan]tin, [5.] Diculescu Emil, [6.] Tănăsescu Vasile, [7.] Stănculescu Grig[ore], [8.] Ionescu F. Ștefan, [9.] Georgescu Nicolae, [10.] Grecea Gh[eorghe], [11.] Simniceanu Nic[olae], [12.] Poroineanu Gh[eorghe], [13.] Petrescu H. C[onstan]tin, [14.] Bratu Traian | 259 || 260

*A doua promoție[,] curs superior *particulari și curs inferior*

[15.] Dumitrescu M. A., [16.] Franchi Oscar, [17.] *Tăligrădeanu T., [18.] Andreescu I. Nic[olae], [19.] Belu D. Ștefan, [20.] Burea M. Radu, [21.] Dumitrescu M. I. - *Sih., [22.] Georgescu M. T., [23.] Marinescu N. Gh[eorghe], [24.] Nicolescu Gh[eorghe], [25.] Păsăreanu Gh[eorghe], [26.] Popescu Gh. Ștefan, [27.] Popescu I. C[onstan]tin, [28.] Rădulescu M. M., [29.] Rădulescu M. Dumitru, [30.] Scarlat Vasile, [31.] Stănescu St. Ștefan, [32.] Mănescu G. Ion, [33.] *Popovici I. Dumitru*, [34.] Rădulescu D.-C., [35.] Severin Sofia, [36.] Căpățină Gh[eorghe], [37.] *Dumitrescu M. I. *Tunpeni* [= Tîmpeni], [38.] Ionescu Gh[eorghe], [39.] Liciu I. C[onstan]tin, [40.] Tezio Mihail, [41.] Vasilescu Dumitru, [42.] Ionescu N. Emil, [43.] Bunea Nicolae, [44.] Vizirescu Smarand, [45.] Constantinescu Gh[eorghe], [46.] Ene M. Stancu, [47.] Ioniță Ion, [48.] Mihăilescu Ștefan, [49.] Minulescu Nicolae, [50.] Stănescu Izidor, [51.] Vernescu Nicolae, [52.] Bunea Florea, [53.] Dobrovanu C. G., [54.] Demetrescu P. M., [55.] Georgescu Gh[eorghe], [56.] Iordăchescu Const[antin], [57.] Mihai I. Ștefan, [58.] Popescu Gr. Elena, [59.] Popa I. Dumitru, [60.] Roșeanu R. Const[antin], [61.] Scărlătescu Dumitru, [62.] Becheanu A. Laura, [63.] Milcoveanu D. Elena, [64.] Barbilian Ioana, [65.] Nicolaides Euterpe.

Seria XXX [= XXI]

1919/1920

40 absolvenți

[1.] Alexandrescu Theodor, [2.] Conea Const[antin], [3.] Juracek Alex[andru], [4.] Nițu Voicu, [5.] Popescu Marin, [6.] Mărgărit Ilie, [7.] Comănescu Alex[andru], [8.] *Poboran Valeria*, [9.] Andreani Const[antin], [10.] Dumitrescu Atanase, [11.] Marinescu P. Ion, [12.] Petrescu C. Const[antin], [13.] Ionescu Nicolae, [14.] Pasalin Marin, [15.] Pârvan Marian, [16.] Popescu Nicolae, [17.] Popescu Petre, [18.] Achim S. Ion, [19.] *Catana Stancu, [20.] *Cosoianu Virgil, [21.] Crăciunescu C[onstan]tin, [22.] Christescu Nic[olae], [23.] Dumitrescu Emil, [24.] Florescu Anastase, [25.] Ionescu Eugen, [26.] Nicola Marin, [27.] Oproiu A. Ion, [28.] Popescu Matei, [29.] Popescu Radu, [30.] Rădulescu Dumitru, [31.] Simescu Alex[andru], [32.] Tonu Const[antin], [33.] Zamfir Marin, [34.] Ionescu Georgeta, [35.] Alexandrescu *Hr., [36.] Panaitescu R. *St., [37.] Ionescu Gh. Const[antin], [38.] Nicolaidis Virginia, [39.] Olănescu I. Const[antin], [40.] Racoviceanu Margareta.

Seria XXXI [= XXII]

1920/1921

38 absolvenți

[1.] *Achimescu C. C[onstan]tin*, [2.] Ciobanu I. Nic[olae], [3.] Constantinescu H. I., [4.] Constantinescu C. Amilcar, [5.] Dumitrescu Gh. M., [6.] Florescu B. C[onstan]tin, [7.] Florescu O. Ioan, [8.] Mazilu N. Gh[eorghe], [9.] Neagoe N. Stan, [10.] Nicolaescu Gh. Dumitru, [11.] Nicolescu M. *St., [12.] Popescu D. Victor, [13.] Popescu M. Victor, [14.] Procopovici I. Alex[andru], [15.] Stănculescu M. Al[exandru], [16.] Tunaru R. Traian, [17.] Zahalca A. Ion, [18.] Constantinescu R. Marin, [19.] Floarea M. Dumitru, [20.] Georgescu I. Ion, [21.] Gherasim St. Const[antin], [22.] Iliescu G. Marin, [23.] Ionescu M. Nicolae, [24.] Miteanu Valeriu, [25.] Nicolescu D. Ilie, [26.] Rachieru Dumitru, [27.] Rădulescu P. Nic[olae], [28.] Roșulescu G. Dumitru, [29.] Vernescu D. T., [30.] Leca D. Alexandru, [31.] Odoroagă C. Nicolae, [32.] Oncescu C. Iancu, [33.] Munteanu D. C., [34.] Scărișoareanu C. *St., [35.] Guttman A. Fany, [36.] Hiera Gr. Const[antin], [37.] Popescu Mircea, [38.] Ștefănescu Z. *Em. | 260 || 261 |

Seria XXXII [= XXIII]

1921/1922

50 absolvenți

[1.] *Bacșiș N. Florea*, [2.] *Cherulescu M. Alex[andru]*, [3.] Coteața I. C[onstan]tin, [4.] Criveanu M. Radu, [5.] Dobrogeanu M. N., [6.] Dumitrescu T. D., [7.] Dumitrescu T. Ion, [8.] Dumitrescu A. Teodor, [9.] Ionescu C. Ilie, [10.] Moșteanu G. Const[antin], [11.] Musuroană R. Ion, [12.] Nedelea M. Florea, [13.] Nicola S. Florea, [14.] Nicolescu G. Florea, [15.] Oncescu T. Pandeale, [16.] *Panturescu [= Panțurescu] S. V.*, [17.] *Predescu P. Marin*, [18.] Rădulescu M. C[onstan]tin, [19.] Riga T. Ilie,

[20.] Sandu M. Dumitru, [21.] Săvulescu I. Ion, [22.] Stoicescu I. C[onstan]tin, [23.] Alexandrescu C. M., [24.] Ștefănescu P. Ecat[erina].

Prima promoție de absolvenți ai liceului [„]Radu Greceanu[“]

[25.] Chelcea I. Const[antin], [26.] Georgescu A. Nic[olae], [27.] Măuceanu I. Ilarie, [28.] Nicolescu Gh. Ilie, [29.] Popescu I. Diomed, [30.] Răureanu E. Gh[eorghe], [31.] Iacob Eufrosina Milena, [32.] Nicola I. C[onstan]tin, [33.] Tesoiu N. Vasile, [34.] Georgescu M. Gh[eorghe], [35.] Marinescu M. Gh[eorghe], [36.] Păcuraru N. Nicolae, [37.] Popa V. Sever, [38.] Sfârâială D. Marin, [39.] Nedelcovici Alex[andru], [40.] Alexandrescu N. C., [41.] Comșa G. Nicolae, [42.] Daraban G. C[onstan]tin, [43.] Dumitrescu F. Ion, [44.] Ionescu I. Marcel, [45.] Ioniță M. Ion, [46.] Niță F. Călin, [47.] Scherer P. Petre, [48.] Stavarache C. Mihai, [49.] Valmar I. Mihail, [50.] Voinic M. Nicolae.

Seria XXXIII [= XXIV] 1922/1923 56 absolvenți

[1.] Barbu I. C[onstan]tin, [2.] Becheanu P. Teodor, [3.] Constantinescu V. V., [4.] Costache D. Const[antin], [5.] *Cosoianu Mihai, [6.] Dobroneanu C. Mihai, [7.] Dragomirescu B. N., [8.] Iacob T. Florea, [9.] Lămbescu D. Ion, [10.] Lăzărescu D. *Fl., [11.] Luței D. Ilie, [12.] Maican D. Nic[olae], [13.] Maican T. Ion, [14.] Morgan D. Napoleon, [15.] Neagu M. Marin, [16.] Neagoe T. Zamfir, [17.] Popescu D. Ion, [18.] Raicu V. Scarlat, [19.] Scarlat I. Florea, [20.] Stăncescu St. M., [21.] Stănescu St. Marin, [22.] Trocmaer N. C., [23.] Vețeanu V. Stan, [24.] Vizurescu I. Nicolae, [25.] Vlădescu A. Ion, [26.] Voicu I. Marin, [27.] Zmaranda I. Marin.

A doua promoție a liceului (curs superior)

[28.] Minculescu A. N., [29.] Rădulescu M. M., [30.] Stănescu P. Izidor, [31.] Papuc I. C[onstan]tin, [32.] Demetrescu P. *M-ra, [33.] Ionescu N. Emil, [34.] Nicolaidis Licurg Euterpe, [35.] Popovici I. Dumitru, [36.] Barat L. Solomon, [37.] Becheani A. C[onstan]tin, [38.] Constantinescu P. Marius, [39.] Diaconescu I. C[onstan]tin, [40.] Dumitrescu I. Ioan, [41.] Matei S. Marin, [42.] Mateescu T. Gheorghe, [43.] Mezdrea C. Nicolae, [44.] Miu I. Năstase, [45.] *Oanța M. Leontin, [46.] Căpățână N. Gh[eorghe], [47.] Iliescu N. Teodor, [48.] Andreoiu I. C[onstan]tin, [49.] Dumitrescu I. Alex[andru], [50.] Juracek Alex[andru], [51.] Mihai I. Ștefan, [52.] Olănescu I. C[onstan]tin, [53.] Poboran Gh. Gh[eorghe], [54.] Zamfirescu Gh. C., [55.] Dumitrescu I. Alex[andru], [56.] Dumitrescu I. V.

*Seria XXXIV [= XXV] 1923/1924 50 absolvenți
curs inferior*

[1.] Andreianu I. Alex[andru], [2.] Bălțeani Petre, [3.] Chiriacescu Gr. Nic[olae], [4.] Comșa I. Dumitru, [5.] Constantinescu V. I., [6.] Dănică N. Radu, || 261 | 262 || [7.] Dumitrescu I. Ionel, [8.] Dumitrescu N. D., [9.] Ene V. Stan, [10.] Florescu M. Florea, [11.] Greifenberg C. A., [12.] Guttman A. Elias, [13.] Hontaru I. Marin, [14.] Ionescu M. Nicolae, [15.] Marin C. Alex[andru], [16.] Marinescu M. C., [17.] *Mihailescu T. G., [18.] Nicu M. Ion, [19.] Müller C. Paul, [20.] *Oanța M. Emil, [21.] Oproiu I. Tudor, [22.] Papuc I. Emil, [23.] Păsăreanu C. Tr[ai]an, [24.] Păun E. Nic[olae], [25.] Pârvan R. Matei, [26.] *Peligrad C. Nicolae*, [27.] Petrescu M. Alex[andru], [28.] Popescu N. Alex[andru], [29.] Popescu C. Dumitru, [30.] *Popescu I. Procopie*, [31.] Rădulescu F. Ion, [32.] Scarlat A. Ion, [33.] Șerbănescu F. Ion, [34.] Șușanu D. Gh[eorghe], [35.] Țucu I. Ion, [36.] Diaconu F. Ion, [37.] Florescu Maria, [38.] Popescu I. Mihai (particulari).

*A treia promoție a liceului (curs superior). *Stat.*

[39.] Alex[andru] I. *Hrist., [40.] Popescu I. Matei, [41.] Popescu N. Mircea, [42.] Rădulescu Gh. D., [43.] Tezio S. Mihail, [44.] Zamfir Gr. Marin, [45.] Chiriacescu Gr. D. (particulari), [46.] Hristescu I. Nicolae, [47.] Comănescu D. A., [48.] Ionescu N. Georgeta, [49.] Nicolaidis Virginia, [50.] Poboran G. Valeria.

Seria XXXV [= XXVI] sept. 1924 particulari 17 absolvenți

[1.] Tonu C. C[onstan]tin, [2.] Bărbulescu Maxim, [3.] Becheanu Laura, [4.] Ciobanu Nicolae, [5.] Dobrescu Const[antin], [6.] Dumitru Marin, [7.] Dumitrescu Marin, [8.] Dumitrescu Ioan, [9.] *Ionescu O. Ioan*, [10.] Ionescu Dimitrie, [11.] Kessaris Nicolae, [12.] Mihai Georgeta, [13.] Mihăiescu Marin, [14.] Milcoveanu Elena, [15.] Rachieru Dumitru, [16.] Stănculescu Alexandru, [17.] Poboran Valeria.

Total 919 absolvenți (examen în cadrul școlii, înainte introducerii examenului de bacalaureat prin comisii regionale). | 262 || 263 |

ABSOLVENȚII LICEULUI „RADU GRECEANU” – SLATINA
Sept. 1925 - 1945 Sept. (inclusiv)

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
9920	Achim I. Ion	1925 Iunie	Stat	1926 Sept.	Sibiu	6,50	XXXVI (= XXVIII)
1	Achimescu C. Constantin	„	„	*1925 Sept.	Pitești	6,10	
2	Bărcănescu St. Arist[otel]	„	„	1926 Iunie	Cv.	6,00	
3	Demetrescu Savu Nicolae	„	„	–	–		
4	Florea M. Dumitru	„	„	1927 Iunie	Buc.	6,10	
5	Florescu B. C[onstan]tin	„	„	1925 Iunie	Pitești	6	
6	Ionescu M. Nicolae	„	„	1925 Sept.	Pitești	6	
7	Mazilu M. Gheorghe	„	„	1927 Iunie	Deva	6	
8	Popescu D. Victor	„	„	1925 Sept.	Pitești	6	
9	Popescu N. Victor	„	„	1929 Iunie	Oradea	6,75	
930	Procovici N. Alex[andru]	„	„	1925 Iulie	Pitești	6	
1	Rădulescu P. Nicolae	„	„	1925 Iul.	Pitești	6	
2	Roșulescu P. D[umi]tru	„	„	1925 Sept.	Pitești	6	
3	Sandu M. Dumitru	„	„	1925 Iul.	Pitești	6,10	
4	Șerban C. Gheorghe	„	„	–	–		
5	Vernescu D. Teodor	„	„	1925 Iul.	Pitești	6	
6	Gherasim St. C[onstan]tin	„	„	–	–		

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
7	Cosma P. Ion	1925 Iunie	part.	1926 Iunie	Craiova	6,70	
8	Vizirescu Smarand	„	„	1925 Sept.	Craiova	6	
9	Georgescu Lucia	1925 Sept.	part.	1931 Iunie	Caracal	satisf.	
940	C[onstan]tinescu Amilcar	„	„	1925 Sept.	Craiova	6	
1	Dobrogeanu Nicolae	„	„	1926 Sept.	Sibiu	7,50	
2	Dumitrescu V. *Gg.	1925 Sept.	part.	–	–		
3	Ionescu C[onstan]tin	„	„	–	–		
4	Nedea Florea	„	„	1926 Iunie	Pitești	6,70	
5	Preduț Gh[eorghe]	„	„	1925 Sept.	Pitești	6	
6	Albu M. Ioan	1926 Iunie	Stat	1926 Iunie	Cv.	6,80	xxxvii [= xxxviii]
7	Alexandrescu N. C.	„	„	1927 Iun.	Pitești	6,00	
8	Caracostea I. Gh[eorghe]	„	„	1926 Sept.	Sibiu	8,20	
9	Cristeanu A. C[onstan]tin	„	„	1926 Iun.	Pitești	6,10	
950	Dumitrescu F. Ioan	„	„	–	–		
1	Dumitru A. Teodor	„	„	1926 Iun.	Pitești	6,20	
2	Ionescu C. Ilie	„	„	1926 Iun.	Pitești	6	
3	Ionescu I. Marcel	„	„	1926 Iunie	Cv.	6,20	
4	Ioniță M. Ioan	„	„	1927 Iunie	Deva	6,20	
5	Lecca C. Alex[andru]	„	„	1926 Sept.	Buzău	6,00	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
6	Niță T. Călin	„	„	–	–		
7	Oncescu C. Pan[telimon]	„	„	1927 Iunie	Cluj	6,20	
8	*Paturescu S. Vasile	„	„	1926 Iun.	Pitești	7,80	
9	Predescu P. Marin	„	„	„	„	7,00	
960	Rădulescu G. C[onstan]tin	„	„	„	„	6,40	
1	Rădulescu N. C[onstan]tin	„	„	1927 Iun.	Pitești	6,00	
2	Trocmaer [?] M. C[onstan]tin	„	„	1926 Iun.	Pitești	7,30	
3	Cosma N. Elena	1926 Iunie	part.	1927 Iunie	Cv.	6,10	
4	Ionescu Urania	„	„	1927 Iun.	Pitești	6,00	
5	Riga Th. Ilie	„	„	1927 Iun.	Pitești	6,40	
6	Dumitrescu M. Emil	1926 Sept.	part.	1933 Sept.	*C-ti	sufic.	
7	Pițu Aurel	„	„	1927 Sept.	Sibiu	6,30	
8	Anastasiu Angela	„	„	1927 Iun.	Pitești	6,80	
9	Dragomirescu B. Nicolae	„	„	„	„	7,00	
970	Nicolescu Grigore	„	„	1926 Sept.	Pitești	7,10	
1	*Tocu Ioan	„	„	1926 Sept.	Pitești	6,00	
2	Georgescu Marghioala	„	„	„	„	6,00	263 264
973	Antonescu V. Stelian	1926 Sept.	Stat	–	–		
4	Daraban C. Const[antin]	„	„	1927 Iunie	Cv.	6,20	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
5	Iatan I. Nicolae	”	”	—	—		
6	Andreianu I. Alex[andru]	1927 Iunie	Stat	1927 Iunie	Pitești	7,60	XXXVIII [= XXIX]
7	Barat Solomon	”	”	”	”	6,00	
8	Barbu I. C[onstan]tin	”	”	”	”	7,40	
9	Constantinescu V.	”	”	”	”	6,00	
980	Costache B. C[onstan]tin	”	”	”	”	6,10	
1	Dobroneanu C. Mih[ai?]	”	”	1927 Iunie	Cv.	6,50	
2	Dumitrescu I. Alex[andru]	”	”	1927 Sept.	Pitești	6,00	
3	Lămbescu D. Ion	”	”	1927 Iunie	Pitești	6,10	
4	Lăzărescu I. Ion	”	”	1927 Iunie	Cv.	6,60	
5	Morjan D. Napoleon	”	”	1927 Iunie	Pitești	7,00	
6	Neagoie T. Zamfir	”	”	1928 Iunie	Pitești	6,10	
7	Popescu D. Ion	”	”	1927 Iunie	Cv.	6,10	
8	Popescu N. Alex[andru]	”	”	1927 Iunie	Pitești	6,40	
9	Raicu V. Scarlat	”	”	1928 Iunie	Pitești	6,10	
990	Teodorescu T. Spiru	”	”	1927 Iunie	Cv.	6,40	
1	Beiu Lucia (Lăzărescu)	1927 Iunie	part.	—	—		
2	Teodorescu Margareta	”	”	1927 Iunie	Sibiu	6,30	
3	Hiera G. C[onstan]tin	1927 Sept.	part.	1929 Sept.	Cv.	6,00	

LICEUL RADU GRECEANU – SLATINA 1884-1945

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
4	Teșoiu Vasile	–	–	1928 Iunie	Cv.	6,10	
5	Bărbulescu N. D[umi]tru	”	”	1928 Iunie	Cv.	6,00	
6	Marinescu M. Gh[eorghe]	”	”	1928 Iunie	Cv.	7,30	
7	Bădescu Nicolae	1928 Iunie	Stat	1929 Sept.	Pitești	6,50	XXXIX [= XXX]
8	Buiculescu Spiru	”	”	1929 Sept.	Pitești	6,00	
9	Chiriacescu Gr. Nic[olae]	”	”	–	–		
1000	Diaconescu I. C[onstan]tin	”	”	1928 Iunie	Pitești	6,00	
1	Dumitrescu N. D[umi]tru	”	”	1928 Iunie	Pitești	7,80	I clasif.
2	Gutman A. Elias	”	”	”	”	6,30	
3	Iacob I. Florea	”	”	1929 Sept.	”	6,00	
4	Ionescu I. Ion	”	”	1928 Iunie	Cv.	6,60	
5	Mitrăn M. Ilie	”	”	1928 Iunie	C[ara]- cal	satisf.	
6	Papuc I. Emil	”	”	1928 Iunie	Pitești	7,00	
7	Păunescu M. D[umi]tru	”	”	1928 Iunie	Cluj	satisf.	
8	Puchiu A. Petre	”	”	1928 Iunie	Pitești	6,00	
9	Scarlat A. Ion	”	”	1928 Iunie	Pitești	6,10	
1010	Angelescu Constanța	1928 Sept.	part.	1929 Iunie	Buzău	6,50	
1	Rădulescu Metodi	”	”	1929 Sept.	Pitești	6,37	
2	Stavarache Mihail	”	”	”	Cv.	6,00	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
3	T[eo]dorescu Sm. Rodica	”	”	1928 Iunie	Cv.	6,00	
4	Nicolaescu I. Petre	1928 Sept.	dir.	1930 Iunie	R[âmnicu] Vâl[cea]	6,00	
5	Hristescu I. D[umi]tru	”	”	1928 Sept.		6,00	
6	Zamfirescu I. D[umi]tru	”	”	1928 Iunie	Pitești	6,00	
7	Bărcănescu Temist[ocle]	”	”	1929 Iunie	”	6,12	
8	Anastasiu D. Ion	1928 Sept.	Ex. tranz.	1930 Iunie	R. Vâl.	6,00	
9	Coșoianu Mihail	”	”	—	—		
1020	Honțâru I. Marin	”	”	1928 Iunie	Pitești	6,00	
1	Popescu C. C[onstan]tin	”	”	—	—		
2	Buiculescu C. Tudor	”	”	1928 Iunie	Cv.	6,60	
3	Constantinescu N[ico]lae	”	”	1931 Iunie	C[ara]cal	satisf.	
4	Mandragiu Eugen	”	”	1928 Sept.	Cv.	6,00	
5	Miron D. Mirodot	”	”	1928 Sept.	T. Sev.	7,00	
6	Nicola C. Ion	”	”	1928 Sept.	Pitești	6,30	
7	Nicolaidis Dumitru	”	”	1929 Sept.	Pitești	6,62	264 265
1028	Oproiu I. Tudor	1928 Sept.	Ex. tranz.	1929 Sept.	Pitești	6,00	
9	Popescu I. Victor	”	”	1929 Iunie	Oradea		
1030	Proorocanu R. Vasile	”	”	1928 Sept.	Pitești	6,10	
1	Rădulescu P. D[umi]tru	”	”	1928 Iunie	Cv.	6,70	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Sterian I. Alex[andru]	„	„	1928 Iunie	Pitești	6,30	
3	Vasilescu A. Dumitru	„	„	1928 Sept.	Pitești	6,00	
4	Zamfirescu I. Ion	„	„	1928 Iunie	Pitești	6,10	
5	Chiriacez Sebastian	1928 Oct.	Ex. tranz.	–	–		
6	Daraban Nicolae	„	„	1929 Sept.	Pitești	6,00	
7	Ionescu M. D[umi]tru	„	„	1930 Sept.	R. Vâl.	6,00	
8	Manolescu Mihail	„	„	1929 Sept.	Pitești	6,00	
9	Mihăilescu Gheorghe	„	„	–	–		
1040	Paraschivescu Vasile	„	„	–	–		
1	Polidor Gh. Demostene	„	„	1929 Sept.	R. Săr.	6,00	
2	Șerban Vasile	„	„	–	–		
3	Dumitrana D. Ion	1929 Febr.	Ex. tranz.	1931 Iunie	C[ara]cal	Bine	
4	Ionciovici Ion-Veneru	„	„	–	–		
5	Moise Anghel	„	„	1930 Iunie	R. Vâl.	6,00	
6	Năstase Anghel	„	„	1929 Iunie	Pitești	6,00	
7	Pătrașcu Radu	„	„	1930 Iunie	R. Vâl.	6,63	
8	Vlădescu Ion	„	„	–	–		
9	Davidoiu Ion	1929 Mai	Ex. tranz.	1930 Sept.	R[âmnicu] Vâl[cea]	6,00	
1050	Pătru Mihai	„	„	1932 Sept.	Slatina	satisf.	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
1	Rădulescu Ion	„	„	—	—		
2	Barbu I. Ilie	1929 Iunie	Stat	1929 Iunie	Pitești	6,75	[XI = XXXI]
3	Bondrescu I. Aurel	„	„	„ Sept.	„	7,50	1 clasif.
4	Bălan M. C[onstan]tin	„	„	„ Sept.	„	6,37	
5	Caracostea C. Ion	„	„	„ Iunie	„	6,12	
6	Diaconeasa Traian	„	„	„	„	7,12	
7	Dogaru M. Alexandru	„	„	„	„	6,37	
8	Gurlui C. D[umi]tru	„	„	—	—		
9	Radu G. Gheorghe	„	„	1929 Sept.	Pitești	6,50	
1060	Vișan P. Lina [?]	„	„	1929 Iunie	Pitești	7,75	
1	Vlădescu F. C[onstan]tin	„	„	1929 Sept.	„	7,13	
2	Voicescu C. Alex[andru]	„	„	„ Iunie	„	6,50	
3	Săndulescu I. Gh[eorghe]	1929 Iunie	part.	„	„	6,62	
4	Petrescu V. Virgil	1929 Sept.	part.	„	„		
5	Popescu I. E. Aurel	„	„	1932 Sept.	Buc.	satisf.	
6	Vergulescu S. Vasile	„	„	1929 Sept.	Pitești	6,13	
7	Călin M. Mihail	„	Stat	1929 Sept.	Pitești	6,12	
8	Ciucescu I. Tănase	„	„	1930 Iunie	R. Vâl.	6,00	
9	Ioan H. Florea	„	„	1929 Sept.	Pitești	6,00	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
1070	Iordache Gr. Ioan	”	”	–	–		
1	Negreanu N. Ion	”	”	1930 Iunie	R. Vâl.	6,00	
2	Oproiu I. Alex[andru]	”	”	1929 Sept.	Pitești		
3	Pirciu M. Vasile	”	”	1929 Sept.	Pitești		
4	Popescu Gh. Emanoil	1929 Sept.	Stat	–	–		
5	Popescu Gh. Ion	”	”	1929 Sept.	Pitești		
6	Prodănescu P. Paul	”	”	–	–		
7	Stoicescu N. Vasile	”	”	1929 Sept.	Pitești		
8	Bratu Gh. Gh[eorghe]	1930 Iunie	Stat	1930 Iunie	R. Vâl.	6,00	[XLI = XXXII]
9	Buiculescu C. Nic[olae]	”	”	”	”	6,75	
1080	Catrinescu Iosif	”	”	”	”	8,00	
1	*Capitanu D. Cristea	”	”	1930 Sept.	”	6,75	
2	Cionescu C. C[onstan]tin	”	”	” Iunie	”	8,75	I clasif. 265 266
1083	Desvaloi [?] A. Virgil	1930 Iunie	Stat	1931 Iunie	C[ara]cal	bine	
4	Diaconeasa I. Aurel	”	”	1930 Iunie	R. Vâl.	6,25	
5	Dumitrescu Tiberiu	”	”	”	”	6,50	
6	Geană N. Spirache	”	”	”	”	6,87	
7	Mateescu Gh. C[onstan]tin	”	”	1931 Iunie	C[ara]cal	Bine	
8	Petrescu N. Valentin	”	”	1930 Iunie	R. Vâl.	6,37	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
9	Popescu M. Tiberiu	”	”	”	”	6,62	
1090	Popescu N. Teodor	”	”	”	”	6,75	
1	Preoteasa N. Tudor	”	”	”	”	6,38	
2	Safta C. Ilie	”	”	” Sept.	”	6,38	
3	Savu Gh. Nicolae	”	”	”	”	6,75	
4	Stoica D. Nicolae	”	”	”	”	6,50	
5	Ștefănescu Gh. Nicolae	”	”	1931 Iunie	C[ara]cal	satisf.	
6	Vitan P. C[onstan]tin	”	”	—	—		
7	Bellu I. Grigore	1930 Sept.	Stat	1930 Sept.	R. Vâl.	6,38	
8	C[onstan]tinescu C. Vasile	”	”	1931 Iunie	C[ara]cal	satisf.	
9	Diaconescu St. Marin	”	”	1930 Sept.	R. Vâl.	6,00	
1100	Epure I. Gheorghe	”	”	1931 Iunie	C[ara]cal	bine	
1	Ioniță I. Vasile	”	”	1930 Sept.	R. Vâl.	6,00	
2	Iotu D. Gh[eorghe]	”	”	1930 Sept.	R. Vâl.	6,50	
3	Kleinberg L. Marius	”	”	1931 Iunie	C[ara]cal	satisf.	
4	Pârvescu D. C[onstan]tin	”	”	1930 Sept.	R. Vâl.	6,00	
5	Riga Th. Emilian	”	”	”	”	6,00	
6	Săndulescu M. Ioan	”	”	1931 Iunie	C[ara]cal	satisf.	
7	Sandu M. Florea	”	”	1930 Sept.	R. Vâl.	6,00	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
8	Tecucianu A. Stelian	„	„	1931 Iunie	C[ara]cal	satisf.	
9	Zahalca A. Traian	„	„	1930 Sept.	R. Vâl.	6,25	
1110	Dumitrescu Gheorghe	„	partic.	–	–		
1	Iordăchescu N. Ștefan	„	„	1930 Sept.	R. Vâl.	6,50	
2	Neacșu Marin	„	„	1932 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
3	Popescu I. Nicolae	„	„	1930 Sept.	R. Vâl.	8,38	I clasat
4	Barbu V. Dumitru	1931 Iunie	Stat	1931 Iunie	C[ara]cal	satisf.	XLII [= XXXIII]
5	Biju Tr. Mircea	„	„	„	„	f. bine	
6	Cosma R. Mihail	„	„	„ Sept.	„	satisf.	
7	Diaconescu Gh. N[ico]lae	„	„	„ Iunie	„	satisf.	
8	Dumitrescu D. Ion	1931 Iunie	Stat	„	„	f. bine	
9	Florescu Gh. Ion	„	„	„	„	f. bine	
1120	Georgescu Gh. C[onstan]tin	„	„	„	„	bine	
1	Georgescu Gh. Tiberiu	„	„	„	„	bine	
2	Georgescu I. Mihail	„	„	„	„	satisf.	
3	Ilie St. Petre	„	„	„	„	bine	
4	Isache R. Ion	„	„	„	„	bine	
5	Ispir Gh. Petre	„	„	„ Sept.	„	satisf.	
6	Marcu I. Toma	„	„	„ Iunie	„	satisf.	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
7	Mateescu D. Nicolae	”	”	”	”	satisf.	
8	Nedelea M. C[onstan]tin	”	”	”	”	f. bine	
9	Nicolescu R. C[onstan]tin	”	”	” Sept.	”	satisf.	
1130	Predescu C. G[heor]ghe	”	”	”	”	bine	
1	Soreanu Meniu [?]	”	”	”	”	bine	
2	Stăncescu D. C[onstan]tin	”	”	”	”	bine	
3	Teodoreanu I. Th[eodor]	”	”	”	”	f. bine	
4	Coteanu I. C[onstan]tin	1931 Sept.	Stat	1932 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
5	Ilie M. Florea	”	”	1931 Sept.	C[ara]cal	satisf.	
6	Iotu D. Marin	”	”	1932 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
7	Marin I. Marin	”	”	1932 Sept.	Slatina	bine	
8	Nanu I. Ion	”	”	1931 Sept.		satisf.	266 267
1139	Rizea I. Nicolae	1931 Sept.	Stat	1932 Sept.	Slatina	bine	
1140	Șerban I. Ilie	”	”	1931 Sept.		satisf.	
1	Grigorescu Gh. Th[eodor]	1931 Sept.	part.	–	–		
2	Marinescu Marin	”	”	–	–		
3	Sâia Ștefan	”	”	–	–		
4	Constantinescu V. A.	”	”	1932 Sept.	Slatina	suf.	
5	Ionașcu *St.	”	”	1931 Sept.	Cv.	satisf.	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
6	Mitran Petre	„	„	„	„	satisf.	
7	Stroe M. Constantin	1931 Iunie	Stat	1931 Iunie	C[ara]cal	satisf.	
8	Andronie I. Petre	1932 Iunie	Stat	1932 Iunie	R. Vâl.	satisf.	XLIII [= XXXIV]
9	Cârstea B. Ion	„	„	1932 Sept.	Slatina	bine	
1150	C[onstan]tinescu R. Simion	„	„	„	„	satisf.	
1	Dogaru P. C[onstan]tin	„	„	1932 Iunie	R. Vâl.	f. bine	
2	Dumitrescu M. Paul	„	„	„	„	satisf.	
3	Ionescu M. Mihai	„	„	„	„	bine	
4	Joița S. Dumitru	„	„	„	„	satisf.	
5	Lăzărescu I. Paul	„	„	1932 Sept.	Slatina	satisf.	
6	Leju S. Ion	„	„	1932 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
7	Mihai M. Ion	„	„	„	„	bine	
8	Nicolae P. Ion	„	„	„	„	bine	
9	Nicolescu C[onstan]tin	„	„	„	„	bine	
1160	Petre I. Titus	„	„	„	„	satisf.	
1	Popescu I. Andrei	„	„	„	„	satisf.	
2	Radu I. Ilie	„	„	„	„	satisf.	
3	Rădulescu Gh. G[heor]ghe	„	„	„	„	foarte bine	
4	Rădulescu P. Ilie	„	„	„	„	foarte bine	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
5	Semo H. Ieruchem	„	„	„	„	satisf.	
6	Teșoiu N. Marin	„	„	„	„	bine	
7	Țițoiu M. D[umi]tru	„	„	„	„	satisf.	
8	Vasile M. Constantin	„	„	1932 Sept.	Slatina	satisf.	
9	Greculescu P. Nic[olae]	1932 Iunie	part.	„	„	satisf.	
1170	Procopovici O. Emil	„	„	–	–		
1	Parocescu D. Nic[olae]	„	„	1932 Iunie	R. Vâl.	bine	
2	Cruțeru I. Ion	1932 Sept.	Stat	1932 Sept.	Slatina	bine	
3	Dinu I. Ilie	„	„	„	„	satisf.	
4	Florescu C. Ion	„	„	„	„	satisf.	
5	Ionescu M. C[onstan]tin	„	„	„	„	bine	
6	Ioniță M. Ilie	„	„	„	„	satisf.	
7	Petcu G. Gheorghe	„	„	„	„	bine	
8	Popescu R. Eugen	„	„	1942 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
9	Rădulescu Gr. Gh[eorghe]	„	„	1932 Sept.	Slatina	bine	
1180	Zamfir M. Teodor	„	„	„	„	bine	
1	Angelescu V. Alex[andru]	1932 Sept.	part.	„	„	satisf.	
2	Drăghicescu P. *Eleon	„	„	„	„	satisf.	
3	Garaicu N. G[heor]ghe	„	„	1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
4	Ivan G. Ion	„	„	1932 Sept.	Slatina	satisf.	
5	*Ster. I. Miranella-Jana	„	„	„	„	satisf.	
6	Vajaiche Alexandru	„	„	„	„	satisf.	
7	Bellu I. C[onstan]tin	1933 Iunie	Stat	1933 Iunie	R. Vâl.	bine	XLIV [= XXXV]
8	Blaj Achim C[onstan]tin	„	„	„	„	bine	
9	Bulbeș G. Titu	„	„	1933 Sept.	R. Vâl.	satisf.	
1190	Dragonu N. C[onstan]tin	„	„	1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
1	Dumitrescu N. N[ico]lae	„	„	1933 Sept.	Cv.	sufic.	
2	Grigorescu I. Radu	„	„	1933 Sept.	R. Vâl.	satisf.	
3	Ion D. Haralambie	„	„	„	„	satisf.	
4	Ionescu O. Alex[andru] Ion	„	„	„	„	bine	267 268
1195	Ionescu St. C[onstan]tin	1933 Iunie	Stat	1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
6	Marin C. Alexandru	„	„	„	„	bine	
7	Nicolescu C. Ion	„	„	„	„	satisf.	
8	Peligrad D. Ion	„	„	1933 Sept.	Cv.	sufic.	
9	Popescu D. Nicolae	„	„	1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
1200	Rădulescu C. Radu	„	„	1933 Iunie	R. Vâl.	bine	
1	Rotaru D. Marin	„	„	1933 Sept.	Cv.	sufic.	
2	Stănculescu St. Vintilă	„	„	1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
3	Stănescu P. Alex[andru]	„	„	„	„	satisf.	
4	Tănăsescu Sp. Alex[andru]	„	„	1933 Sept.	Cv.	satisf.	
5	Tomescu N. Teodor	„	„	1933 Iunie	R[âmnicu] Vâl[cea]	bine	
6	Truță M. Petre	„	„	„	„	satisf.	
7	Vlad I. Gheorghe	„	„	1933 Sept.	Cv.	satisf.	
8	Dosinescu V. Ioan	1933 Iunie	part.	1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
9	Ene N. Ilie	„	„	1933 Sept.	Cv.	satisf.	
1210	Popescu D. Nicolae	„	„	1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
1	Popescu I. Dumitru	diferență de sem[estru]		1934 Sept.	Brăila	6,00	
2	Strigoiu M. Ilie	„	„	1933 Sept.	Cv.	satisf.	
3	Corbeanu F. Ion	1933 Sept.	Stat	„	„	sufic.	
4	Davidescu M. Liviu	„	„	—	—		
5	Davițoiu V. Vasile	„	„	1933 Sept.	Cv.	sufic.	
6	Dosinescu V. Decebal	„	„	1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
7	Dumitrescu M. C[onstan]tin	„	„	1933 Sept.	Cv.	sufic.	
8	Georgescu S. Vasile	„	„	—	—		
9	Grecioiu I. Ștefan	„	„	1934 Sept.	Cv.		
1220	Iancu R. Ilie	„	„	—	—		
1	Ilie F. Dumitru	„	„	1933 Sept.	Cv.	bine	

LICEUL RADU GRECEANU – SLATINA 1884-1945

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Iliescu M. Ion	”	”	”	”	sufic.	
3	Ionescu M. *Veronică	”	”	–	–		
4	Ionescu M. Ion	”	”	1933 Sept.	Cv.	satisf.	
5	Manolescu B. G[heor]ghe	”	”	”	”	satisf.	
6	Mătușa M. Gheorghe	pr[imit] la reex[aminare] tr. Iunie 1931		1933 Iunie	R. Vâl.	satisf.	
7	Naicu P. Nicolae	” ” ” ”		1933 Sept.	Cv.	sufic.	
8	Orlov T. Ivan	” ” ” ”		1933 Sept.	Cv.	satisf.	
9	Penciu D. Ștefan	” ” ” ”		1933 Sept.	Cv.	satisf.	
1230	Popa C. Ion	” ” ” ”		1934 Sept.	Cv.	6,00	
1	Popescu D. Marin	” ” ” ”		1933 Sept.	Cv.	satisf.	
2	Popescu I. *Vic. N[ico]lae	” ” ” ”		–	–	–	
3	Pulcă I. C[onstan]tin	” ” ” ”		–	–	–	
4	Sfranciog St. Ilie	” ” ” ”		1933 Sept.	Cv.	satisf.	
5	Ioțu I. Petre	1933 Sept.	part.	–	–	–	
6	Popa I. Victor	”	”	–	–	–	
7	Scorțeanu C. Cornel	”	”	1933 Sept.	Cv.	bine	
8	Albulescu St. Iancu	1934 Iunie	Stat	1934 Sept.	Cv.	6,40	XLV [= XXXVII]
9	Berindei Gr. Vintilă	”	”	1934 Iunie	R. Vâl.	7,00	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
1240	Bucică P. Nicolae	„	„	„	„	6,40	
1	Cacnis G. Spiru	„	„	„	„	7,40	
2	Dinu I. Gheorghe	„	„	„	„	6,30	
3	Dumitrescu I. Ilie	„	„	1934 Sept.	Cv.	6,43	
4	Gheorghe M. Emanoil	„	„	1934 Sept.	Cv.	6,40	
5	Golea I. Ion	„	„	1934 Sept.	Cv.		
6	Ionescu D. Stancu	„	„	1934 Iunie	R. Vâl.	6,60	
7	Ionescu G. Valeriu	„	„	1934 Sept.	Cv.	6,60	
8	Ionescu M. Al. Sergiu	„	„	„	„	6,30	
9	Marinescu Z. Petre	„	„	„	„	6,10	
1250	Marincioiu P. Stelian	1934 Iunie	Stat	1934 Iunie	R. Vâl.	6,70	
1	Mihăilescu C. Păun	„	„	„	„	6,50	
2	Mihăilescu Z. Ion	„	„	1934 Sept.	Cv.		
3	Năstase M. Gh[eorghe]	„	„	1934 Iunie	R. Vâl.	9,10	I
4	Negreș M. Grigore	„	„	„	„	7,90	
5	Nicolae F. Marin	„	„	1934 Iunie	R. Vâl.	6,20	
6	Nicolescu R. C[onstan]tin	„	„	„	R. Vâl.		
7	Oroveanu T. Mihai	„	„	„	„	6,50	
8	Rădulescu D. C[onstan]tin	„	„	1934 Iunie	R. Vâl.	6,70	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
9	Rotaru Gh. Marin	”	”	”	”	6,80	
1260	Toma S. Iancu	”	”	”	”	8,20	
1	Toma C. Zaharia	”	”	”	”	7,40	
2	Tudor Pr. Petre	”	”	1934 Iunie	R. Vâl.	6,50	
3	Soreanu D. Ștefan	”	”	”	”	6,50	
4	Voiculescu N. Alex[andru]	”	”	1934 Sept.	Cv.	6,70	
5	Gălbenușe N. Ion	1934 Iunie	part.	–	–	–	
6	Sandu B. Dumitru	”	”	1934 Iunie	R. Vâl.		
7	Voiculescu A. Paulina	”	”	–	–		
8	Bădescu R. Ion-Amed[eu]	1934 Sept.	Stat	1934 Sept.	Cv.	6,00	
9	C[onstan]tinescu M. Florea	”	”	–	–		
1270	Crețulescu N. G[heor]ghe	”	”	1934 Sept.	Cv.		
1	Diaconeasa E. Const[antin]	”	”	–	–		
2	Diaconescu C. Paul	”	”	1934 Sept.	Cv.		
3	Fifoiu D. Marian	”	”	–	–	–	
4	Ionescu Gr. Dumitru	”	”	–	–	–	
5	Ionescu I. Dumitru	”	”	1934 Sept.	Cv.		
6	Lungu I. Nic[olae]	”	”	–	–		
7	Mândruloiu D. D[umi]tru	”	”	1934 Sept.	Cv.	6,00	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
8	Mihail D. Dan-Marcel	”	”	1934 Sept.	Cv.	6,20	
9	Mihăilescu I. Nicu	”	”	—	—	—	
1280	Păcioianu C. Grig[ore]	”	”	—	—	—	
1	Popa I. Stancu	”	”	—	—	—	
2	Săndulescu P. D[umi]tru	”	”	—	—	—	
3	Stănculescu D. *Fl[orea]	”	”	1934 Sept.	Cv.	6,00	
4	Vlădoianu C. Ioan	”	”	1934 Sept.	Cv.	6,00	
5	Constantinescu A. Gh[eorghe]	1934 Sept.	Part.	—	—	—	
6	Crăciun St. Ilie	”	”	—	—	—	
7	Firan D. Tudor	”	”	—	—	—	
8	Nijloveanu D. Ion	”	”	—	—	—	
9	Piciu C. Statie	”	”	—	—	—	
1290	Cătănescu D[umi]tru	”	”	—	—	—	
1	Ghiță D. Gheorghe	”	”	—	—	—	
2	Matei E. Constantin	”	”	—	—	—	
3	Negreanu Maria	”	”	—	—	—	
4	Pădureanu A. Ion	”	”	—	—	—	
5	Verdeș N. C[onstan]tin	”	”	—	—	—	
6	Mihai C[onstan]tin ²	1936 Iunie		1936 Iunie		7,10	XLVI [= XXXVII]

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
7	Ghițulescu (Posnca) C. Dumitru	„		„		6,60	
8	Bugescu G. Alexandru	„		„		6,40	
9	Geib G. Kurt Rudolf	„		„		6,40	
1300	Caracostea C. C[onstan]tin	„		„		6,20	
1	Dumitrescu P. Alex[andru]	„		„		6,20	
2	Păuna H. Septium	„		„		6,10	
3	Bălan C. Nicola	„		„		6,00	
4	Buzescu A. C[onstan]tin	„		„		6,00	
5	Diaconescu T. Ștefan	„		„		6,00	
6	Epuran I. Ion	„		„		6,00	
7	Gherase G. D[umi]tru	„		„		6,00	269 270
1308	Nicola A. Virgil	1936 Iunie		1936 Iunie		6,00	
9	Parocescu D. Mircea	„		„		6,00	
1310	Peligrad D. D[umi]tru	„		„		6,00	
1	Sobolak L. Ludvig	„		„		6,00	
2	Cruceru I. Virgil	1935 Sept.	part.	„		6,00	
3	Enache I. Ion	1936 Sept.		1936 Sept.		7,30	
4	Mihăilescu D. Gh[eorghe]	„				6,80	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
5	Damian I. Ilie	„				6,30	
6	Ivan C[onstan]tin	„				6,30	
7	Gherase I. D[umi]tru	„				6,10	
8	Băceanu C. Marin	„				6,00	
9	Nicolescu C. Gheorghe	„				6,00	
1320	Trăistaru (Simulescu) C. Aug[ustin]	„				6,00	
1	Bârzeanu D. Nicolae	1935 Sept.	partic.			6,50	
2	Badea D. Teodor	„	„			6,00	
3	Nijloveanu D. Ion	1934 Sept.	partic.			6,00	
4	Păcioianu C. Grigore	„	Stat			6,00	
5	Săndulescu M. D[umi]tru	„	„			6,00	
6	Rădulescu G. I. Claudiu ³	1937 Iunie		1937 Iunie		8,00	XLVII [= XXXVIII]
7	Voiculescu Z. Dan			„		7,40	
8	Ștefănescu G. Ion					6,20	
9	Bodescu G. Ion					6,00	
1330	Cernat I. Petre			„		6,00	
1	Enăchescu N. Dan			„		6,00	
2	Manea G. Ștefan	1935 Sept.		„		6,00	

LICEUL RADU GRECEANU – SLATINA 1884-1945

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
3	Popescu I. Gh[eorghe]	1937 Iunie		„		6,00	
4	Simionescu I. Petre	„	*lit.	„		6,00	
5	Tache F. Radu	1935 Sept.	„	„		6,00	
6	Trașcă M. Gh[eorghe]	1937 Iunie		„		6,00	
7	Ulea G. Ion	„		„		6,00	
8	Dumitrescu D. D[umi]tru	„		1937 Sept.		6,70	
9	Marinescu N. Mircea	„		„		6,10	
1340	Munteanu D.	1937 Sept.		„		6,00	
1	Opreșcu P. C[onstan]tin	1937 Sept.	part.	„		6,00	
2	Panaiteșcu I. C[onstan]tin	„	Stat	„		6,00	
3	Voicu I. Ion	1937 Iunie		„		6,00	
4	Barbu V. *Gh[eorghe] ⁴	1938 Iunie		1938 Iunie	R. Vâl.	7,20	
5	Brătulescu Nic[olae]	„		„	„	6,10	XLVIII [= XXXIX]
6	Cocuz Nero	„		„	R. Vâl.	7,40	
7	Iliescu M. Nic[olae]	„		„	„	7,60	
8	Mateescu D. Gh[eorghe]	„		„	„	res- pins	
9	Măicăneanu I. Nic[olae]	„		„	„	8,50	VII [?]
1350	Mărculescu T. Florea	„		„	„	6,70	
1	Mihalache N. C[onstan]tin	„		„	„	6,30	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Obrocea Gh. Gh[eorghe]	„		„	„	res-pins	
3	Rădoi T. Stere	„		„	„	7,20	
4	Rădulescu A. Ștefan Cornel	„		„	„	7,80	
5	Rădulescu St. Mircea	„		„	„	6,00	
6	Stănculescu St. Virgil Romeo	„		„	„	6,80	
7	Tomescu I. Nicolae-Ioan	„		„	„	8,60	VI [?]
8	Biju Tr. Victor Corneliu	„		„	„	7,80	
9	Bobeică M. Ion	„		„	„	res-pins	
1360	Buzescu I. Emilian	„		„	„	6,60	
1	Cosma I. Aristotel	„		„	„	6,80	
2	Dumitrescu I. D[umi]tru	„		„	„	6,70	
3	Ionescu S. Vasile	„		„	„	6,60	
4	Mihail O. Radu	„		„	„	7,70	
5	Pană D. Ion	1938 Iunie		1938 Iun.	R. Vâl.	res-pins oral	
6	Podeanu I. Ion	„		„	„	6,00	
7	Scurtu I. Serghe	„		„	„	res-pins teze	
8	Stănilă C. Ilie	„		„	„	6,80	
9	Șerbănescu N. Radu	„		„	„	6,50	

LICEUL RADU GRECEANU – SLATINA 1884-1945

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
1370	Ștefan I. Gh[eorghe]	”		”	”	7,40	
1	Tomescu N. Mircea	”		”	”	6,60	
2	Constantinescu V. Marin	”		”	”	res-pins oral	
3	Păduraru Radu	”		”	”	res-pins oral	
4	Popescu M. Mircea	”		”	”	res-pins oral	
5	Trucă M. Florea	”		”	”	res-pins oral	
6	Obrocea D. Grigore	1937 ”		”	”	res-pins oral	
7	Stoica M. Pavel			”	”	6,70	*vech...
8	Alexandru I. C[onstan]tin			”	”	r[es-pins] teze	”
9	Fagan B. Petrică			”	”	r[es-pins] oral	”
1380	Alexandru I. *C[onstan]tin ⁵	vechi		1938 Sept.	neprezentat (a 5-a oară)		
1	Bobeică M. Ion	”		”	”		
2	Constantinescu V. Marin	”		”	”		
3	Elman T. Solomon	1938		”	”	res-pins	
4	Garaicu N. Ion	1937				”	
5	Marica D. Nic[olae]	1938				”	
6	Mateescu D. Gh[eorghe]	”				”	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
7	Mihăilescu I. Aurel	”				”	
8	Negreanu I. Marin	1934				”	
9	Obrocea D. Grigore	1937				”	
1390	Pană D. Ion	1938				”	
1	Popescu M. Mircea	1937		1938 Sept.		”	
2	Scurtu Sergiu	”		”		”	
3	Tomega C. Nic[olae]	”		”		”	
4	Trucă M. [?] Florea	1936		”		”	
5	Constantinescu V. Marin ⁶	vechi				res-pins	
6	Dănescu I. Petre	1939		1939 Iunie		7,40	XLIX [= XL]*X
7	Dobrescu I. Virgil	”		”		6,20	
8	Dragomirescu V. Sabin	”		”		6,00	
9	Elman *L. Solomon	vechi		”		res-pins	
1400	Floarea C. Florea	1939		”		6,40	
1	Floarea R. Florea	”		”		6,00	
2	Gheorghe C. Marin	”		”		res-pins	
3	Ghițuleasa C. Ion	vechi Bâr-lad		”		7,70	VII
4	Gonțoiu M. Ștefan Gh[eorghe]	1939		”		6,60	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
5	Hortopan Gh. Gh[eorghe]	”		”		7,60	VIII
6	Ionescu Gr. D[umi]tru	vechi		”		res-pins	
7	Ionescu I. Victor	1939		”		6,20	
8	Marinescu I. Alex[andru]	”		”		7,10	
9	Matei A. D[umi]tru	vechi		”		6,10	
1410	Pîrvulescu C. Ion	1939		”		6,90	
1	Stoichicescu A. Gh[eorghe]	”		”		res-pins	
2	Tomescu N. Nic[olae]	”		”		6,90	
3	Vitan C. Ștefan	”		”		6,10	
4	Ciontescu A. Ion ⁷	”		1939 Sept.		6,10	
5	Druga E. Petre	”		”		res-pins	
6	Jivan I. Alex[andru]	”		”		6,20	271 272
1417	Lică [?] F. Ion	1939		1939 Sept.		res-pins	
8	Moculescu C. Nic[olae]	”		”		”	
9	Popa T. Alex[andru]	”		”		”	
1420	Predețeanu Gh. Gh[eorghe]	”		”		”	
1	Rădulescu C. Petru	”		”		6,00	
2	Strancana I. Florea	”		”		6,00	
3	Stăncescu P. Mircea Ioan	”		”		res-pins	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
4	Stoichescu A. Gh[eorghe]	vechi		1939 Sept.		6,10	
5	Tănăsescu Grigore M.	”		”		res-pins	
6	Trucă M. Florea	”		”		res-pins	
7	Gheorghe C. Marin	”		”		6,00	
8	Mateescu D. Gh[eorghe]	”		”		res-pins	
9	Badea D. Ion ⁸	1940 Iun.		1940 Iunie		6,40	L [= XLI]
1430	Balintescu A. Alex[andru]	”		”		7,20	
1	Călugărița V. Gh[eorghe]	”		”		6,20	
2	Bîrzianu D. Vasile	”		”		res-pins	
3	Chera V. C[onstan]tin	”		”		6,00	
4	Ciuturoianu N. Ioan	”		”		res-pins	
5	Cocuz V. Secundus	”		”		6,40	
6	Coman N. Andrei Emil	”		”		6,00	
7	Constantinescu C. Mihai	”		”		7,40	
8	Constantinescu T. Ștefan	”		”		7,50	
9	Davințoiu V. Teodor	”		”		6,70	
1440	Dejorjan P. Ion	”		”		6,00	
1	Dumitrescu P. Mihail	”		”		6,00	
2	Ghinescu M. Florente	”		”		6,90	

LICEUL RADU GRECEANU – SLATINA 1884-1945

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
3	Giuculescu D. Alex[andru]	”		”		7,60	
4	Ionescu I. Dumitru	”		”		res-pins	
5	Marin I. D[umi]tru	”		”		”	
6	Marinescu I. D[umi]tru	”		”		6,20	
7	Marinescu A. Ilie	”		”		6,50	
8	Marinescu V. Ilie	”		”		6,50	
9	Rădulescu G. D[umi]tru	”		”		res-pins	
1450	Savu N. C[onstan]tin	”		”		6,20	
1	Stănoiu St. Marin	”		”		res-pins	
2	Strîmbeanu St. Ion	”		”		8,00	[1]
3	Ionescu Gr. D[umi]tru	vechi 1934		”		res-pins	
4	Lică I. Ioan			”		”	
5	Marian I. Ernest	1940 Iunie		”		6,30	
6	Minculescu Fl. Nic[olae]	”		”		6,00	
7	Popa I. Alex[andru]	”		”		res-pins	
8	Predețean Gh. Gh[eorghe]	”		”		”	
9	Stănescu P. Mircea Ion	”		”		6,80	
1460	Tănăsescu Gr. Mihail	”		”		6,60	
1	Angelescu C. Ion	”		1940 Oct.		6,40	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Angelescu Alex[andru]	”				7,00	
3	Bîrzanu D. Vasile					7,00	
4	Dan M. Marin					7,10	
5	Diaconescu D. Ioan					6,30	
6	Dicu D. Ion		Tighi- na			8,00	
7	Ghimăș [?] D. Iancu					6,50	
8	Hasim M. Cazim					6,50	
9	Oncescu Gr. D[umi]tru					ab- sent	
1470	Lungeanu P. Paul	vechi	Făl- ciu			6,60	
1	Lupașcu [?] C. Alecu	vechi	Ro- man			7,40	
2	Predețeanu Gh. Gh[eorghe]	vechi				7,20	
3	Preoteșcu F. Constantin					6,16	
4	Rădulescu St. Dumitru					7,10	272 273
1475	Stancu St. Marin					7,40	
6	Șerbănescu I. Dan					ab- sent	
7	Truică M. Florea					7,80	
8	Zeveleanu M. Gh[eorghe]					6,70	
9	Burcea [?] P. Grigore					6,50	
1480	Alexie S. Gh[eorghe]					6,00	
1	Boboc D. Ion ⁹	1941 Iunie		1941 Iunie	Caracal	res- pins	LI [= XLII]

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Buzgurescu P. Vasile	„		„	„	„	
3	Costeanu Gh. Vasile – Vâlcea	„		„	„	7,00	
4	Crinu C. Maria – *Stănești Muscel	„		„	„	6,40	
5	Diaconescu S. Ion	„		„	„	res-pins	
6	Demetrescu N. Gh[eorghe]	„		„	„	„	
7	Enăchescu N. Șerban	„		„	„	„	
8	Georgescu Gh. Anton	„		„	„	6,00	
9	Iliescu M. Emil	„		„	„	6,00	
1490	Ionescu R. C[onstan]tin	„		„	„	7,80	VII
1	Matei A. Gh[eorghe]	„		„	„	7,00	
2	Mitre T. *Vic.	„		„	„	7,60	
3	Necșulescu D. Ion	„		„	„	6,50	
4	Păunescu I. Nic[olae]	„		„	„	6,00	
5	Popescu A. Ernest Bârlad	„		„	„	6,80	
6	Popescu Băldescu H. [?] Emilian	„		„	„	res-pins	
7	Popescu D. C[onstan]tin	„		„	„	7,00	
8	Popescu A. Nicolae	„		„	„	res-pins	
9	Popescu I. Păun	„		„	„	6,20	
1500	Predescu C. Gh[eorghe]	„		„	„	6,00	
1	Preduna I. Gh. Marin	„		„	„	res-pins	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Prietea [?] C. C[onstan]tin	„		„	„	6,60	
3	Rosman F. C. Mihai	„		„	„	res-pins	
4	Scr... [?] Ion	„		„	„	6,00	
5	Stănculescu I. Ion	„		„	„	res-pins	
6	Stăncescu D. D[umi]tru	„		„	„	8,30	IV
7	Stoian V. Marin	„		„	„	6,00	
8	Stoicescu I. Ion	„		„	„	res-pins	
9	Șerbănescu I. Radu	„		„	„	„	
1510	Voiculescu F. Dan C[onstan]tin	„		„	„	7,00	
1	Călin V. Alexandru ¹⁰	„		1941 oct.		7,30	III
2	Dobran A. Ion Gorj	vechi		„		6,40	
3	Dragoman A. D[umi]tru – Vâlcea	„		„		res-pins	
4	Gălbenușă D. Ioan	„ 1934		„		6,00	
5	Predună I. Gh. Marin	1941		„		6,80	
6	Șerbănescu I. Radu	„		„		6,50	
7	Stoicescu I. Ion	vechi		„		6,50	
8	Diaconescu St. Stan	1941		„		7,50	II
9	Belu I. Nicolae ¹¹	1942 iunie		1942 iunie		8,20	LII [= XLIII]
1520	Boboc D. Ion	vechi		„		6,40	
1	Buzescu I. Ion[,] Soroca	1942 iunie		„	Pitești	6,90	

LICEUL RADU GRECEANU – SLATINA 1884-1945

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Buzgurescu P.	„		„		6,90	
3	Coman Gh. Moise	„		„		7,00	
4	Chițu I. Ilie	„		„		6,00	
5	Cizar A. Bella Al. G. T.	„		„		res-pins	
6	Constantinescu D. Gh[eorghe]	„		„		7,40	
7	Constantinescu A. Teodor	„		„		6,60	
8	Crucerul P. Marcel	„		„		6,10	
9	Deac P. Romulus	„		„		8,00	
1530	Dorobanțu F. Vasile	„		„		6,00	273 274
1531	Dumiaru D. Nicolae	1942 Iunie		1942 Iunie		res-pins	
2	Dumitrescu Florea Ion	„		„		6,50	
3	Dumitrescu E. Gr[igore]	„		„		6,00	
4	Georgescu L. Petre	„		„		8,00	
5	Ionescu P. Anton	„		„		7,10	
6	Ionescu N. Ion	„		„		7,10	
7	Ionică Fl. Ion	„		„		7,50	
8	Jijău I. Gh[eorghe]	„		„		6,40	
9	Marin I. Ion	„		„		6,60	
1540	Marinescu I. Gh[eorghe]	„		„		7,10	
1	Marincescu C. Ion	„		„		6,50	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Militaru M. Marin – Piatra	”		”		6,00	
3	*Mircodat D. Cristian	”		”		res-pins	
4	Mitrăn I. Florea	”		”		”	
5	Negoescu P. Matei	”		”		res-pins	
6	Nicolescu C. St. Vartolomeu	”		”		6,60	
7	Nicolae I. *V.	”		”		7,30	
8.	Pârvan R. Stelian	”		”		6,10	
9	Popescu F. Horea	”		”		res-pins	
1550	Popescu N. Nicolae	”		”		6,80	
1	Peptea M. Radu	”		”		8,60	
2	Predețeanu Gh. C[onstan]tin	”		”		7,50	
3	Rădoi T. Marin	”		”		6,30	
4	Rădulescu St. Nic[olae]	”		”		6,60	
5	Roșulescu St. Aurel – Cahul	”		”		6,00	
6	Sorescu I. Ion	”		”		6,30	
7	Stavre P. Anghel	”		”		6,10	
8	Teodorescu M. C[onstan]tin	”		”		res-pins	
9	Tomescu T. Alex[andru]	”		”		6,80	
1560	Turcu St. Eugen	”		”		8,60	
1	Vișan F. Marius	”		”		6,70	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Zebelean Gh. C[onstan]tin	„		„		8,00	
3	Stănculescu I. Ion – Bărcănești	vechi 1941		1942 Sept.	Pitești	6,30	
4	Bădescu C. Eugen D[umi]tru ¹²	1943 mart.		1943 mart.	Slatina	6,00	LIII [= XLIV]
5	Bădița I. Gh[eorghe]	„		„	„	6,62	
6	Chera C. Gh[eorghe]	„		„	„	6,00	
7	Chera V. Gh[eorghe]	„		„	„	6,00	
8	Ciorobea N. C[onstan]tin	„		„	„	6,25	
9	Dogaru D. Nic[olae]	„		„	„	6,00	
1570	Dumitrescu P. Decebal	„		„	„	6,00	
1	Ene R. Florea	„		„	„	6,00	
2	Georgescu L. Emanuel	1943 mai		1943 mai		6,37	
3	Ghinescu M. Virgiliu	„		„		7,12	
4	Ionescu A. Vasile	„		„		7,37	VI
5	Ionescu V. Nicolae Ion	„		„		7,75	III
6	Ivanovici D. Gabriel	„		„		7,12	VI
7	Lăzărescu G. Petre	„		„		7,37	V
8	Marica D. D[umi]tru Ion	„		„		6,62	
9	Mărgărit C. Marius	„		„		6,00	
1580	Mihalache C. Ion	„		„		7,25	VI
1	Mirodot D. Nic. Daniel Cristian	vechi 1942		„		6,00	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Neață I. Mihalache	1943 mai		„		6,25	
3	Nicula C. Ion	„		„		7,00	
4	Olariu G. Alex[andru]	„		„		8,00	
5	Otobica I. Voicu	„		„		6,12	
6	Popa I. Valeriu	„		„		6,37	
7	Popa M. Ilie	„		„		6,12	
8	Popescu C. Vasile	„		„		6,12	274 275
1589	Popescu I. Vladimir	1943 mai		1943 mai		6,00	
1590	Rădulescu I. Aureliu	„		„		6,00	
1	Rădulescu I. D[umi]tru	„		„		7,57	VI
2	Simionescu S. D[umi]tru	„		„		res-pins	
3	Stănescu N. Zenobie	„		„		6,00	
4	Tenea I. Movidiu	„		„		6,75	
5	Teodoru P. C[onstan]tin	„		„		6,25	
6	Turcitu D. Ion	„		„		7,25	VII
7	Virbănescu M. Iulius Iulian	„		„		6,00	
8	Vioreanu D. C[onstan]tin	„		„		6,00	
9	Voica Al. Nic[olae] Mircea	„		„		6,50	
1600	Abagiu F. Petre ¹³	1944 iunie		1944 iunie	Sl[atina]	6,25	LIV [= XLV]
1	Bârlea R. C[onstan]tin	„		„	„	6,00	

LICEUL RADU GRECEANU – SLATINA 1884-1945

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Cîrstea D. Nic[olae]	„		„	„	6,00	
3	Cernătescu Gh[eorghe]	„		1944 Iun.	Slatina	7,50	X
4	Ciolacu I. Florea	„		„	„	7,12	
5	Ciubac M. Mircea	„		„	„	6,00	
6	Ciuca I. Valeriu	„		„	„	7,12	
7	Constantinescu D. Gh[eorghe]	„		„	„	7,12	
8	Constantinescu I. Gh[eorghe]	„		„	„	6,87	
9	Cracă I. Marin	„		„	„	6,00	
1610	Diaconu Gh. C[onstan]tin	„		„	„	7,25	VIII
1	Dobrescu I. Ion	„		„	„	6,00	
2	Georgescu M. Teodor	„		„	„	7,87	VII
3	Gheorghe C. Vasile	„		„	„	7,25	
4	Glonț St. D[umi]tru	„		„	„	6,75	
5	Gogiulescu St. Valeriu	„		„	„	7,37	
6	Iliescu M. Ion	„		„	„	6,75	
7	Ivănescu P. Marin	„		„	„	6,75	
8	Letescu C. Toma	„		„	„	6,25	
9	Magheran M. Alex[andru]	„		„	„	6,12	
1620	Marinescu M. Ion	„		„	„	7,25	
1	Marinescu I. D[umi]tru	„		„	„	7,12	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
2	Marinescu P. Adrian Mihai	„		„	„	6,62	
3	Marinescu Gh. Marin	„		„	„	6,62	
4	Mihăilă St. C[onstan]tin	„		„	„	8,50	V
5	Mitre St. Aurel	„		„	„	7,87	
6	Noale E. Carlo Gh[eorghe] Val[eriu]	„		„	„	6,50	
7	Oteșteanu D. Emil	„		„	„	6,00	
8	Brasaliu D. Iulian	„		„	„	7,00	
9	Păcuraru D. Mircea	„		„	„	6,00	
1630	Pătrașcu F. C[onstan]tin	„		„	„	6,62	
1	Păun T. D[umi]tru	„		„	„	6,00	
2	Pîrvan P. Gh[eorghe]	„		„	„	7,00	
3	Pîrvulescu C. Iuliu	„		„	„	6,87	
4	Petrescu I. Gh[eorghe]	„		„	„	6,75	
5	Popescu A. Toma	„		„	„	6,62	
6	Popescu P. Marius	„		„	„	7,50	
7	Popescu Gh. Valentin	„		„	„	7,25	
8	Popescu V. Mircea	„		„	„	8,25	VI
9	Popescu I. Mircea Dan	„		„	„	6,37	
1640	Preda T. D[umi]tru	„		„	„	7,62	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
1	Ștefănescu F. Florea	„		„	„	7,12	
2	Stoica Gh. Alex[andru]	„		„	„	6,37	
3	Truică F. Marin	„		„	„	6,12	
4	Turcu St. C[onstan]tin	„		„	„	7,12	275 276
1645	Udrescu L. Coriolan Al[exandru]	1944 iunie		1944 iunie	„	9,50	I
6	Udriște F. Octavian	„		„	„	7,75	
7	Velescu N. Nicolae	„		„	„	6,00	
8	Vișinescu D. Ion	„		„	„	6,87	
9	Vlădescu Gr. Paul	„		„	„	6,00	
1650	Racoviceanu I. Camil ¹⁴	„		1944 oct.	Pitești	6,13	
1	Voiculescu M. Ion – Soroca					res-pins	
2	Rățoiu M. Marcel – Baia					„	
3	Săvulescu I. Ioan[,] Voinești-Muscel					„	
4	Nechita I. Mihai – Vaslui ¹⁵	1945 iunie		1945 iulie		9,50	I-LV [= XLVI]
5	Gogiulescu St. Ștefan	„		„		9,20	II
1656	Marincea I. Ștefan – Teleorman	„		„		9,20	III
7	Hiera C. Gh[eorghe] – Slatina	„		„		8,40	
8	Ionescu V. Mihail Alex[andru]	„		„		8,30	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
9	Dicu I. Paul – Valea Ungurei	”		”		8,10	
1660	Bărăscu I. Iulian	”		”		7,90	
1	Ciuciu M. Aurică	”		”		7,80	
2	Gogiulescu St. Mihai Petre	”		”		7,80	
3	Marin I. Florea	”		”		7,60	
4	Oanță O. Gh. Zaharia	”		”		7,50	
5	Șerbănescu I. Victor	”		”		7,40	
6	Becheanu Gh. Mihail	”		”		7,20	
7	Primejdie C. Gh[eorghe]	”		”		7,20	
8	Gavrilescu P. Dinu Alex[andru]	”		”	”	7,10	
9	Gheorghiu Gh. Petre	”		”	”	7,10	
1670	Obrocea Gh. Mircea	”		”	”	7,10	
1	Bărăscu I. Mircea	”		”	”	7,00	
2	Parhoti M. Eugen – Chișinău	”		”	”	7,00	
3	Dan F. Alex[andru]	”		”	”	6,80	
4	Filipescu I. Nic[olae]	”		”	”	6,70	
5	Moraru N. Nicolae – Ismail	”		”	”	6,70	
6	Duțu N. Virgil	”		”	”	6,80	
7	Verescu Popovici P. Iuliu Mircea	”		”	”	6,60	
8	Dincuțu R. Corneliu	”		”	”	6,50	

Nr.	Numele și prenumele	Data absolvirii ultimei cl[ase] de liceu		Data obținerii bacalaureatului		Media	Seria
9	Jidovu D. Ilie – Văleni	”		”	”	6,40	
1680	Dumitrescu F. Cornelius	”		”	”	6,30	
1	Savu St. Aurelian – Vața	”		”	”	6,30	
2	Stănciugel M. C[onstan]tin	”		”	”	6,20	
3	Turcu M. Sterie	”		”	”	6,20	
4	Georgescu P. Cornelius	”		”	”	6,20	
5	Dumitru D. Nicolae	”		”	”	6,00	
6	Dumitru M. Răducanu	”		”	”	6,10	
7	Gheorghe P. Andrei[,] Ismail	”		”	”	6,10	
8	Ichim I. Vlad – Dorohoi	”		”	”	6,10	
9	Zamfirescu I. Marin	”		”	”	6,10	
1690	Diaconescu T.	”		”	”	6,00	
1	Georgescu L. Stelian	”		”	”	6,00	
2	Ghițulescu I. Marin	”		”	”	6,00	
3	Lutaș I. Iuliu	”		”	”	6,00	
4	Mateescu D. Cicerone	”		”	”	6,00	
5	Săraru C. D[umi]tru	”		”	”	6,00	
6	Stăvărache D. Anghel Decebal	”		”	”	6,00	
1697	Vanghele N. Vasile	”		”	”	6,00	276 277

Note

(Tabloul absolvenților)

¹ Pentru absolvenții de la nr. 920-1295, conf[orm] *Anuarului Liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1934/1935.

² În 1935 n-au fost examene de bacalaureat (an școlar 1934/[19]35) prin înființarea liceului cu 8 clase.

³ Arh. St. Buc., dosar 577 / 1937, f. 357 și *Anuar* 1936/[19]37.

⁴ [Arh. St. Buc., ds.] 602 / 1938, f. 174 și urm. și 183 și urm.

⁵ [Ibid., ds.] 602 / 1938, f. 63-64.

⁶ [Ibid., ds.] 799 / 1939, f. 2-19.

⁷ [Ibid., ds.] 799 / 1939, f. 111-119.

⁸ [Ibid., ds.] 689 / 1940, f. 4 și urm. și 207 și urm.

⁹ [Ibid., ds.] 810 / 1941, f. 6 și urm.

¹⁰ [Ibid., ds.] 811 / 1941, f. 46 și urm.

¹¹ [Ibid., ds.] 1171 / 1942, f. 2 și urm.

¹² [Ibid., ds.] 2023 / 1943, f. 243 și urm. și 259 și urm.

¹³ [Ibid., ds.] 1284 / 1944, f. 2 și urm.

¹⁴ [Ibid., ds.] 1279 / 1944, f. 19.

¹⁵ [Ibid., ds.] 3889 / 1945, f. 190 și urm.

Obs. În tabel se adaugă 9 absolvenți restanțieri din 1934 care au trecut bacalaureatul în iun. 1935 (*Anuarul liceului [„]Radu Greceanu[“]*, 1934/[19]35, pag. 216):

	Media
Crăciun Stanca Ilie	6,00
Diaconescu E. Constantin	6,10
Fifoiu Gh. Marin	6,00
Matei E. Constantin	6,00
Popa I. Stancu	6,00
Constantinescu M. Florea	6,00
Firan T. Tudor	6,00
Lungu I. Nicolae	6,00
Mihăilescu I. Nic[olae]	6,00

REVOLTE ANTICOMUNISTE ALE ȚĂRANILOR DIN JUDEȚELE OLT ȘI ROMANAȚI ÎNAINTE DE DECLANȘAREA OFICIALĂ A PROCESULUI DE COLECTIVIZARE.

Prof. drd. Jeana PĂTRU
Colegiul Național „Ioniță Asan” Caracal.

Summary:

Anti-communist Revolts of the Peasantry of the Olt and Romanatzi Districts before the Official Collectivization Process

From ancient times, history – as a science – is related to the interest to the past and the specific details of a community. Especially for the recent history, the absence of official information can be supplied by the appeal to the oral history, because the witnesses are still alive. In this manner, the voices of the heroes, known and unknown, double the historical document and complete information. So, perceptions on communism are revealed in documents and also testimonies. But they are different according to the source, because political documents are in total opposition on what the survivors are saying regarding the same topic, for instance collectivization. This is what our paper tries to establish – an objective way to observe the difference between the ‘negative’ and the ‘positive’ actor, depending on the source –, because shortly after the communism regime was implemented in Romania, the administrative institutions of the regions of Olt and Romanatzi joined the central power in order to oversee the population. Dominant here, as in entire Romania, was an anxiety concerning what the new regime was supposed to do; communism means a total change of life, having ratios of meal, similar clothes, a controlled media, restrictions regarding traveling in the country and abroad, new taxes, in a word forbiddance all over Romania. In the above-mentioned regions, the community suffered the rigors of the agrarian politics of the communist period. Since all these took place within a system based on dictatorship, as well as the entire collectivization process, fill in pages of recently written history because there are almost no written sources that reflect the truth as it happened. The collectivization process represents probably the most dramatic experience that the Romanian village has ever had to go through. The Romanian Workers’ Party simply copied and implemented the stalinist model of socialist restructure of agriculture. The peasants had to endure unimaginative repression, pressures and humiliations. Their fight against collectivization took place at different levels. Bloody confrontations between them and the oppressive communist institutions took place as well and the revolts came as a respond to the communist official pressures to enlist all peasants on mutual households.

Even if I use 'traditional' sources, the truth is completely revealed by the emotional testimonies of those who experienced the events and / or their consequences, in the regions where the communists imposed the so-called civilization as punishment.

Keywords: communism, collectivization, revolt, repression, punishment.

§ 1. Între experimentele propuse de sistemul comunist, colectivizarea agriculturii s-a dovedit a fi unul dintre cele mai complexe și costisitoare, cu repercursiuni de lungă durată asupra dezvoltării societăților unde s-a aplicat. Pornind de la un model teoretic, elaborat și dezvoltat de intelectuali marxiști și de politicieni străini de lumea satului, fenomenul colectivizării a fost tratat ca o componentă fundamentală în edificarea comunismului¹.

§ 2. Uniformizarea societății implica și o transformare a satului tradițional, după un model industrial mai mult ideologic decât economic, după cum s-a dovedit ulteriori. Liderii comuniști au încercat să ofere procesului de colectivizare obiective cât mai reale dar, din păcate pentru popor, scopul era unul politic. Trecerea de la o economie de tip capitalist la o agricultură socialistă a fost, de departe, proiectată în cabinetele sovietice. Astfel, în Directiva NK 003 / 1947 pentru țările din orbita sovietică, se arăta că: „*Politica față de mica gospodărie țărănească urmează acest curs pentru a face gospodăria particulară nerentabilă. După aceea trebuie începută colectivizarea. În cazul în care ar interveni o rezistență mai mare din partea țăranilor, trebuie redusă împărțirea mijloacelor de producție repartizate lor, concomitent cu creșterea obligațiilor de predare a cotelor. Dacă nici așa nu se ajunge la rezultatul scontat, trebuie organizat ca agricultura să nu poată asigura aprovizionarea cu alimente a țării, astfel ca necesarul să trebuiască acoperit prin import*”².

Modelul de agricultură pe care-l propuneau sovieticii avea la bază atât experiența acumulată în anii războiului civil și în perioada imediat următoare, cât și experimentele efectuate în teritoriile ocupate între 1939-1940, în special în țările baltice. Baza teoretică fusese elaborată de V.I. Lenin și I.V. Stalin, dar pentru liderii comuniști est-europeni chemați acum să o aplice, colectivizarea nu reprezenta un lucru nou, având în vedere intensă lor pregătire ideologică efectuată sub supravegherea Cominternului în perioada interbelică.

¹ Dan CĂTĂNUȘ, Octavian ROSKE: *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică, 1949-1953*. București: Institutul Național pentru Studii Totalitarismului [infra: I.N.S.T.], 2000, p. 11.

² Directivele de bază ale N.K.V.D. pentru țările din orbita sovietică, Moscova, 1947. VI. 6 (strict secret) K-AA / CC 113. Indicația NK / 003 / 47, apud D. Cătănuș, O. Roske, o.c., p. 14.

Din punct de vedere instituțional s-a recurs la introducerea structurilor de tip sovietic: colhozurile (fermele agricole) având drept corespondent Gospodăriile Agricole Colective; sovhozurile (fermele de stat) – Gospodăriile Agricole de Stat; tozurile – întovărașirile agricole; S.M.T.-urile – Stațiuni de Mașini și Tractoare. Dacă mai existau ezitări cu privire la adoptarea unor anumite modele, consilierii sovietici aveau grijă să dea indicațiile necesare³.

§ 3. Liderii comuniști din România au infirmat zvonurile despre o posibilă colectivizare deși erau evidente obiectivele lor cu privire la politica agrară, exprimate atât în perioada în care s-au aflat în ilegalitate – programul Partidului adoptat la Congresul de constituire din 1921, Congresul al V-lea din decembrie 1931, diferite broșuri, ziare de partid –, cât și în perioada 1944-1949.⁴

Politica declarațiilor contradictorii urmărea să creeze o stare de confuzie, de neîncredere în *rămășițele* democrației. Mai mult, guvernul Petru Groza va aplica o reformă agrară⁵ care a avut consecințe de scurtă durată dar care, în acea etapă, a oferit Partidului Comunist Român o imagine de devotat și sincer apărător al intereselor țărănimii. Treptat, pe măsură ce P.C.R. câștigă lupta cu democrația, intenția *transformării socialiste a proprietății agrare* devine evidentă. „*Victoria deplină a socialismului nu este posibilă atâta timp cât mai continuă să existe, la orașe și sate, proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, inclusiv a pământului*”.⁶

Sprijinul juridic al politicii agrare a fost dat, în primul rând, de o serie de normative, cu caracter organizatoric, privind funcționarea Ministerului Agriculturii, a grupelor de întraajutorare, a asociațiilor simple anuale, a TOZ-urilor, a G.A.C.-urilor, G.A.S.-urilor, S.M.T.-urilor, privind rolul sindicatelor, organizațiilor de partid, de tineret, de femei, al Sfatului Popular.

O caracteristică a acestor pachete de legi și decrete a constatat în faptul că ele au legiferat un lucru deja înfăptuit. Comuniștii români au aplicat *tehnica faptului împlinit*. Multe legi și decrete, în loc să prefățeze și să

³ În documentele studiate cu privire la colectivizare apar doi consilieri sovietici pe probleme de agricultură: Veretnicov și Ciomiciov.

⁴ Cezar AVRAM: *Politici agrare în Oltenia anilor 1949-1962. Mutații socio-economice în satul românesc*. Craiova: Edit. de Sud, 1999, p. 37.

⁵ Legea nr. 107 și Decretul nr. 816 din martie 1945.

⁶ Gheorghe GHEORGHIU-DEJ: *Sarcinile Partidului Muncitoresc Român în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii. Raport făcut la ședința plenară a C.C. al P.M.R. din 3-5 martie 1949*, ed. II-a, București: Edit. P.M.R., 1952, p. 40.

creeze cadrul juridic necesar înfăptuirilor, au fost promulgate după câteva luni, când deja obiectul legii funcționa.

Decretul nr. 33 din 22 mai 1948⁷ prin care s-a înființat Administrația Fermelor de Stat și a Stațiunilor de Mașini a însemnat, de fapt, doar o schimbare de titulatură întrucât încă din 1945 au fost înființate fermele de stat și stațiunile de închiriere a mașinilor agricole, iar prin Decretul-Lege nr. 939 din 27 noiembrie 1946 a luat ființă Regia Autonomă a Exploatațiilor Agricole, Zootehnice, a Industriilor Agricole și Mașinilor (R.E.A.Z.I.M.)⁸.

§ 4. Începutul anului 1948 a stat sub semnul loviturii de stat care a dus la *abdicarea* regelui Mihai și proclamarea Republicii Populare Române, acțiune comandată comuniștilor din România încă de la impunerea guvernului Petru Groza de către însuși I.V. Stalin. Această lovitură de stat a arătat clar ce tip de dictatură se ascundea sub formula mult trâmbișatei și fals intitulatei „guvernări democratice”⁹.

Prima clasă socială care și-a arătat deschis nemulțumirea față de noua realitate politică antiromânească a fost țărănimea, lovită direct de represiunea politică aplicată în teritoriul rural de forțele Inspectoratului General al Jandarmeriei¹⁰. Represiunea la sate a pornit de la identificarea vinovaților prin culegerea de informații de către instituțiile specializate cum a fost Serviciul de Informații din cadrul Statului Major al Jandarmeriei¹¹. Obiectivele informative urmărite au cunoscut o creștere exponențială după impunerea comuniștilor la conducerea țării dar și ca o consecință directă a ocupării țării de către Armata Roșie.

⁷ *Monitorul Oficial* [infra: *M.Of.*], 1948, nr. 117 (mai 22), p. 4512-4513.

⁸ *M. Of.*, 1946, nr. 275 (nov. 27), p. 12238-12245. R.E.A.Z.I.M. deținea în 1947 o suprafață de 152.312 ha din care 74.088 ha teren arabil (48,6 % din suprafața totală deținută). În 1948 sectorul de Stat cuprindea 9.030.700 ha – (38 % din suprafața de 23.750.000 ha) din care 2.871.500 ha teren agricol. Calculat după: *Anuarul statistic al R.P.R. 1957*, București: Edit. de Stat, 1957, p. 58; Costin MURGESCU: *Reforma agrară din 1945*, București: Edit. Academiei R.P.R., 1955, p. 173-174.

⁹ Pentru definiția acestui concept eufemistic vd. Gheorghe GHEORGHIU-DEJ: „Raportul politic al Comitetului Central la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, octombrie 1945” și „Partidul Comunist Român în lupta pentru democratizarea țării. Raport informativ făcut la Consfătuirea reprezentanților unor partide comuniste care a avut loc în Polonia la sfârșitul lunii septembrie 1947”, *Articole și cuvântări*, [București]: Edit. Partidului Muncitoresc Român, 1958, p. 5-85 și 86-106. Primul document a fost publicat inițial în 1945 la Edit. Partidului Comunist Român în două variante de câte 96 p. și coperti albe, respectiv, roșii; cf. *Scânteia*, nr. 568, 1946. VII. 8. Ulterior în nr. 1044 din 1948. II. 13 a fost publicat și al doilea document.

¹⁰ Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale [infra: D.A.N.I.C.], fond Inspectoratul General al Jandarmeriei [infra: I.G.J.], 1947, ds. 2, f. 17-18.

¹¹ *Ibid.*, f. 110, 113-114.

Posturile locale de jandarmi au fost încadrate cu persoane noi care trebuiau să servească noul regim politic. Periodic, acestea întocmeau rapoarte în care prezentau starea de spirit a sătenilor. Rapoartele erau, apoi, trimise organelor județene. Informațiile din rapoartele înaintate de Jandarmerie surprindeau aspecte dintre cele mai diverse cu privire la: impozitele și cotele agricole, zvonurile despre colectivizare. În funcție de sursă, pe nota informativă era trecută mențiunea „*informație sigură*” sau „*informație posibilă*”.

Într-o notă informativă din 2 martie 1946 trimisă de șeful postului de jandarmi Găneasa (jud. Olt) se arăta că populația din localitate era neliniștită de pe urma zvonului că Statul ar mări impozitele de la 200.000 lei pentru fiecare pereche de boi și 300.000 lei pentru casele cu mai mult de două camere¹².

Perioada 1945-1946 a fost marcată de o puternică criză de alimente, favorizată și de seceta care s-a abătut asupra țării, cele mai afectate zone fiind cele de răsărit. Situația a căpătat aspecte dezastruoase pentru populație silită la noi impuneri economice: impozite și cote agricole. Deși prin aceste metode de constrângere economică regimul comunist încerca să distrugă clasa proprietarilor de pământ – moșieri și chiaburi –, în realitate măsurile cu caracter economic au lovit, fără deosebire, în toate categoriile de țărani. Starea de spirit a țăranilor, proprietari mari sau mici, descrisă în notele informative ale jandarmeriei, reflectă îngrijorarea și nemulțumirea că nu mai pot să-și furnizeze cele necesare hranei. În comuna Găneasa (jud. Olt) morarii refuzau să mai vândă uiumul populației fiind obligați de lege să-l predea Statului. Erau familii care nu se mai hrăniseră de 3-4 zile (Gheorghe Duduială, Elena P. Ciorcârlan, Nicolae Păun, Dumitru Văduva). Unele familii au fost găsite leșinate de foame în casă¹³.

După naționalizarea principalelor obiective industriale, zvonurile despre naționalizarea tuturor întreprinderilor particulare s-au generalizat producând o adevărată fobie.

De exemplu, Ion Predețeanu din Sâmburești (jud. Olt), proprietarul unei mori țărănești aflate în curtea propriei case a demontat moara și a mutat-o în localitatea Ciomăgești, satul Stănuleasa. Motivația proprietarului a fost că dorea să o dea zestre unei fete pe care o crescuse și care urma să se mărite. Autoritățile locale ale Jandarmeriei aveau altă interpretare: deoarece moara se afla în curtea casei, naționalizându-se moara, aceeași soartă urma să aibă și casa. Or, proprietarul dorea să evite o astfel de pierdere¹⁴.

¹² Direcția Județeană Olt a Arhivelor Naționale, Slatina [infra: D.J.A.N. Olt], fond: Legiunea de Jandarmi Romanați, 1946, ds. 6, f. 20.

¹³ Ibid., f. 27.

¹⁴ D.J.A.N. Olt, fond: Legiunea de Jandarmi Olt, 1948, ds. 157, f. 57.

În localitatea Jitaru (jud. Olt), directorul școlii, Ilie Apostolescu, hotărâse să dea jos de pe pereții claselor toate icoanele producând nemulțumirea și protestul localnicilor precum și ale preotului Ștefan Florescu¹⁵.

Chiar dacă era *complet interzisă folosirea violenței și a constrângerii față de persoanele puse sub anchetă*,¹⁶ represiunea la sate a crescut odată cu inițierea campaniei de colectare a cotelor obligatorii instituită pentru a strânge cât mai multe produse agricole necesare „*asigurării hranei populației muncitoare de la orașe și din regiunile care sunt lipsite de surse proprii de aprovizionare*” Armatei Roșii de ocupație și plății despăgubirilor de război către sovietici¹⁷. La acestea se adăuga și îndeplinirea treptată a cererilor conform cărora „*micile gospodării țărănești trebuie desființate pentru a-i lipsi pe țăranii mici proprietari de mașini și vite*” deoarece „*aceasta va deschide calea spre absorbirea lor în sistemul colectivist*”.¹⁸ Din punct de vedere juridic, încă de la începutul anului 1945 s-a permanentizat obligativitatea ca producția unora dintre culturile agricole (cereale păioase, porumb, fasole, mazăre și semințe de floarea soarelui, in, cânepă și soia) să fie declarată oficialităților locale în termen de cinci zile de la treierat sau recoltat.

Instituțional, colectarea se făcea prin organele administrației locale coordonate din 1948 de către o instituție specializată: Comisiunea de Stat pentru Colectarea Cerealelor care avea structuri la nivelul județelor, plaselor și comunelor.

În cazul Câmpiei Române, în anul 1948 locuitorii județului Romanți s-au aflat printre primii opozanți ai jefuirii proprietarilor de pământ. S-au înregistrat revolte în localitățile: Piatra Olt, Pleșoi, Gropșani, Golfîn, Apele Vii, Zvorsca și Gostavăț dar și acțiuni de împotrivire individuală. Legislația civilă și penală a fost permanent modificată pentru a justifica arestările și condamnările numeroase la care era supusă populația rurală.

§ 5. Din punct de vedere documentar, comuna Piatra (Olt) deschide seria acestor revolte¹⁹. Încă din 1945 se înființase în localitate o gospodărie agricolă de stat care primise, ca zestre, pământul, clădirile, dependințele, utilajele și mașinile agricole ale fermei model Ion Marian (fostul ministru al

¹⁵ Ibid., f. 61.

¹⁶ Serviciul Poliției: Ordinul Circular nr. 37.065 din 1948. VIII. 10, în: D.A.N.I.C., fond I.G.J., 1947, ds. 4, f. 54; 1948, ds. 14, f. 152.

¹⁷ *M. Of.*, 1944, nr. 264 (nov. 14), p. 7334-7340.

¹⁸ Legea nr. 53 pentru stabilirea disponibilităților, consumul, vânzarea, cumpărarea și circulația produselor agricole și Decretul nr. 176 din 1945 publicate în *M. Of.*, 1945, nr. 26 (ian. 26), p. 496-500.

¹⁹ D.A.N.I.C., fond I.G.J., 1947, ds. 2, f. 50.

Agriculturii a fost arestat și condamnat la 10 ani închisoare stingându-se din viață în 1954).

În 1948 în localitatea Piatra s-a înregistrat una dintre revoltele țăranilor nemulțumiți de creșterea cotelor agricole. Astfel, la ora prânzului zilei de 18 ianuarie, câteva sute de locuitori (4-500 inițial, 3-400 sau 300 ulterior) s-au opus măsuri de blocare a porumbului care se executau în satul Criva, comisia locală fiind, în acel moment, în curtea țăranului Marin Militaru. Mulțimea revoltată a insultat comisia care realiza această operațiune, cerându-i să înceteze. Mai mult, Marin Oprea l-a lovit pe inginerul Victor Șeu, președintele comisiei. De asemenea, a fost lovit și primarul comunei. Comandantul Sectorului de Jandarmi a cercetat și a dispus reținerea instigatorilor: Petre Vâlcea, Petre Felișanu și Nicolae Cocoloș precum și a agresorilor Marin Oprea, Gheorghe P. Ștefan și Tudor Năstase, aceștia urmând a fi trimiși în judecată la Tribunalul Militar din Craiova. În acest timp, spiritul de solidaritate a adunat în fața sediului primăriei din comună, circa 2-300 de protestatari conduși de Constantin Chelaru și Marin Tomescu care au blocat intrarea și au cerut punerea în libertate a celor reținuți. Comandantul de sector, primarul și notarul au somat mulțimea să se împrăștie. Acest obiectiv a fost atins numai după intervenția unuia dintre reținuți care a făcut apel la mulțime să dea dovadă de calm. A doua zi, comandantul Legiunii de Jandarmi și prefectul județului s-au deplasat la fața locului pentru cercetări. Acestora li s-a alăturat comisarul Ștefan Săndulescu, delegatul Inspectoratului Regional de Siguranță din Craiova. În final, măsurile represive luate au constat în trimiterea celor reținuți în judecata Tribunalului Militar din Craiova. Cercetările ulterioare au stabilit că *autorul principal* a fost Petre Vâlcea, președintele filialei locale a Frontului Plugarilor care a convocat la primărie o adunare de partid. Pe lângă înlocuirea inginerului de către Prefectură, s-a mărit și numărul arestațiilor cu patru persoane. *Lotul* astfel format (Petre Vâlcea, Nicolae Cocoloș, Marin St. Oprea, Tudor Năstase, Nicolae Temelcu, Manea, Ilie, Ioșca Marin, Radu Gh. Bonea) a fost înaintat de către Serviciul Județean de Siguranță Craiova la Parchetul Militar local cu dosarul nr. 4434 din 20 ianuarie 1948.²⁰

§ 6. Starea de agitație din județ a continuat în aceeași perioadă printr-un eveniment similar în comuna Zvorsca²¹. Cercetările ulterioare ale unei comisii de anchetă au stabilit următoarele: la 28 ianuarie comisia de colectare, condusă

²⁰ Col. Ioan SUCIU, sublt. Ovidiu POPESCU: „Raportul informativ nr. 208 din 27 ianuarie al Biroului de Informații al Inspectoratului de Jandarmi Craiova”, D.A.N.I.C., fond I.G.J., 1948, ds. 20, f. 1-3.

²¹ [Buletin Polițienesc] Nr. 93 din 1 martie 1948: Rezultatul cercetărilor întreprinse în legătură cu evenimentele semnalate prin Buletin nr. 24 din 25 ianuarie 1948, D.A.N.I.C., fond I.G.J., 1948, ds. 23, f. 147-148.

de pretorul Dumitru Titoiu, se afla în curtea locuitorului Petre Nica atunci când a fost anunțată de către soția primarului Sârbu Zamfir, că „*o mare mulțime vine peste ei să-i omoare*”. Speriați, membrii comisiei au fugit, pretorul fiind prins, lovit și obligat să încheie un proces verbal prin care accepta ideea „*nu mai este porumb în comună*”. După împrăștierea mulțimii, autoritățile au început cercetările prin care au identificat ca instigatori și capi instigatori și capi 15 persoane care – cu actele adresate – au fost depuse la Parchetul Tribunalului Militar din Craiova.²²

O altă *rebeliune* din luna ianuarie s-a consemnat în comuna Gostavăț în ziua de 30. Comisia de colectare „*a fost amenințată și oprită din continuarea operațiunii de colectarea de către mai mulți locuitori, în timp ce se ridica porumbul de la proprietarii Dumitru și Jean Demetrian*”. Ca instigatori, au fost nominalizați Ion I. Dulgheru, Gheorghe Negrea, Marin Drăgan și Dumitru Gh. Mitrache.²³

În aceeași încordată zi de 30 ianuarie, starea de agitație a populației din județul Romanați s-a consemnat și în comuna Scărișoara. La ora 1 noaptea s-au tras două focuri de revolver pe fereastra camerei care era destinată d-lui Marințescu, din comisia de colectare. Acesta lipsea, fiind găzduit în altă parte, fiind prezent doar fiul proprietarului. Chiar dacă nu s-au înregistrat victime, autoritățile au declanșat o anchetă.

Toți „*dușmanii poporului muncitor*” intrați în atenția instituțiilor represive au fost urmăriți, arestați și deferiți justiției îngroșând rândurile celor care au cunoscut calvarul regimului de exterminare practicat de administratorii sistemului concentraționar din Republica Populară Română.

§ 7. Nu se poate stabili, deocamdată, cu certitudine, numărul țăranilor reprimăți în timpul colectivizării înainte și după 1949. Folosind surse de arhivă, istoricul Ion Bălan apreciază că în perioada 1945-1964, au fost întemnițați 35.472 țărani în întreaga țară.²⁴ Pe de altă parte, un bilanț făcut de Ministerul Afacerilor Interne în 1959 indică, pentru perioada 1944-1959, un număr de persoane, arestate și condamnate²⁵. Se estimează că raportul dintre țărani și intelectuali din totalul cifrei represiunii este de 3:1 în

²² [Buletin Polițienesc] Nr. 93 din 1 martie 1948: Rezultatul cercetărilor întreprinse în legătură cu Evenimentele semnalate prin Buletin nr. 30 din 30 ianuarie 1948, D.A.N.I.C., fond I.G.J., 1948, ds. 23, f. 148.

²³ Buletin Polițienesc de evenimente Nr. 32 din 1 februarie 1948: Raport telefonic Nr. 6345 / 1948 al Legiunii Romanați: „Starea de spirit a populației”, D.A.N.I.C., fond I.G.J., 1948, ds. 22, f. 124.

²⁴ Ion BĂLAN: *Colectivizarea în regiunea București, 1950-1962*, București: I.N.S.T., 2012, p. 18.

²⁵ Octavian ROSKE, Dan CĂTĂNUȘ: *Colectivizarea agriculturii în România. Represiunea, 1949-1953*, București: I.N.S.T., 2004, p. 12.

favoarea primilor, în timp ce arestații din rândul partidelor istorice nu ar ocupa mai mult de 10 % din spectrul represiunii²⁶. Acest raport este reflectat și de statistica internărilor administrative. Astfel, în coloniile de muncă au fost internate în 1952 un număr de 11.913 persoane. Pentru perioada 1953-1954 cifra reconstituită este 2.591. În funcție de profesie, persoanele internate se încadrează în următoarele categorii:

1. țărani	4.865
2. muncitori	4.624
3. funcționari	3.423
4. fără profesie	2.420
5. avocați	1.968
6. învățați și profesori	857
7. preoți	823
8. comercianți	694
9. ofițeri și subofițeri	514
10. medici	408
11. elevi și studenți	315
12. pensionari	296
13. ziaști și artiști	218
14. foști polițiști	76
15. moșieri	45
16. foști patroni de mari întreprinderi ...	33

Preponderența țăranilor în statisticile arestărilor se reflectă și la nivelul anului 1959 când, după unele cifre ale securității, s-ar fi aflat în detenție 4.928 țărani, număr care depășește plafonul reconstituit de Ministerul Afacerilor Interne (3.139) în același an pentru totalul persoanelor arestate și condamnate.

În mod paradoxal, mult mai mari sunt cifrele avansate chiar de liderii partidului comunist. La Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 30 noiembrie – 5 decembrie 1961, Gheorghe Gheorghiu-Dej susținea că: „*în numele luptei împotriva chiaburilor peste 80.000 țărani, în majoritatea lor țărani muncitori, au fost trimiși în judecată, dintre ei peste 30.000 au și fost judecați în procese publice*”.²⁷ Întrucât abuzurile sunt puse, exclusiv, pe seama măsurilor întreprinse de Ana Pauker și Teohari Georgescu, cifra lansată de Gh. Gheorghiu-Dej trebuie tratată cu prudență. La aceeași Plenară din 1961, Nicolae Ceaușescu vorbea despre 89.000 țărani arestați dintre care 37.000 mijlocași și 7.000

²⁶ Radu CIUCEANU, Puica BUHOCI: *Mișcarea de rezistență în Oltenia*, V, București: I.N.S.T., 2007, p. 359.

²⁷ Gh. Gheorghiu-Dej, *Sarcinile*, p. 206.

săraci numai pentru segmentul de timp 1950-1952.²⁸ Probabil că liderii de partid au utilizat alte surse decât cele pe care le ofereau alte surse decât cele pe care le ofereau serviciile speciale întrucât există diferențe considerabile între cifrele comunicate în fața plenarei de partid și cele incluse într-un raport al Serviciului C din Ministerul Afacerilor Interne datat 1 decembrie 1961. Ministerul Afacerilor Interne, utilizând date puse la dispoziție de direcțiile regionale, a întocmit un raport privind situația arestărilor operate în perioada 1951-1952 intitulat *Notă-raport cu privire la situația arestărilor făcute de către organele M.A.I. și procuraturii în rândurile țăranilor în anii 1951-1952*. Din acest raport reiese că 34.738 țărani au fost arestați în perioada respectivă. Aceștia sunt împărțiți în trei categorii:

1. chiaburi	22.008
2. țărani cu gospodărie mijlocie	7.226
3. țărani cu gospodărie mică	5.504

În întreaga țară au avut loc 439 procese publice. Raportul este semnat de șeful Serviciului C, col. Mihai Nedelcu. Raportul permite și analiza represiunii pe zone geografice. Iată statistica oferită de Ministerului Afacerilor Interne pentru Direcția Regională Oltenia: 940 țărani arestați dintre care: 842 chiaburi, 94 țărani cu gospodărie mică și 4 țărani cu gospodărie mică. Aceștia au fost judecați și condamnați. Tribunalul Militar din Craiova a condamnat 897 dintre aceștia. În comunele din raioanele Plenița, Băilești, Balș, Segarcea și altele au avut loc 24 procese publice. Au fost condamnați 33 chiaburi din care 10 au fost trimiși în colonii de muncă.

Înainte de promulgarea Decretului nr. 83 din 1949,²⁹ au fost pregătite tabele cu cei care urmau să fie expropriați. În noaptea de 2/3 martie 1949 echipe speciale au trecut la executarea decretului. În urma aplicării acestui decret, în cele 5 județe ale Olteniei au fost făcute următoarele exproprieri³⁰:

²⁸ D.A.N.I.C., Fond Comitetul Central al Partidului Comunist Român: Cancelarie, 1961, ds. 53, I, f. 222 citat de D. Cătănuș, O. Roske: *Colectivizarea*, I, p. 31-32.

²⁹ Decretul 83 din 1949 a fost publicat în *Buletinul oficial [al R.P.R.]*, 1949, nr. 1 (III. 2).

³⁰ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, Craiova [infra: D.J.A.N. Dolj], Serviciul Administrativ, 1949, ds. 22, f. 47, 51-63; 1949, ds. 205, f. 31; 1949, ds. 197, f. 1-63; 1952, ds. 81, f. 7.

REVOLTE ANTICOMUNISTE ALE ȚĂRANILOR DIN JUDEȚELE OLT ȘI ROMANAȚI ÎNAINTE DE DECLANȘAREA OFICIALĂ A PROCESULUI DE COLECTIVIZARE

Nr. crt.	Județul	Expropriați	Conace	Moșii	Ferme	Suprafața arabilă expropriată (ha)	Suprafața arabilă totală (ha)	Fânețe	Păduri	Expropriați cu domiciliul forțat
1.	Dolj	444	308	342	5	60.735	92.501	88	11.086	276
2.	Gorj	58	50	69	2	2.071	1.975	1.093	8.915	57
3.	Mehedinți	71	62	93	2	3.426	10.273	723	5.631	56
4.	Vâlcea	93	86	117	1	3.045	11.114	812	5.762	91
5.	Romanați	393	274	364	4	39.263	48.978	194	3.615	272
	Total	1.059	780	985	14	108.540	164.841	2.910	35.009	752

De remarcat este faptul că mulți dintre proprietari dețineau, la acea dată, suprafețe ce depășeau, cu mult, 50 ha: ing. Brătășanu, din Urzica Mare, 695 ha. Toți proprietarii expropriați expropriați găsiți la domiciliu au fost stabiliți în orașe cu domiciliul forțat. Au existat și situații în care au fost arestați: Anghelina Ecaterina din Braneți sau judecați și închiși: Nicolae Bărlănescu din Pleșoi.

Decretul nr. 83 din 1949 a prevăzut pedepse între 5-15 ani muncă silnică și confiscarea averii acestora. Cu executarea decretului, conform textului, erau însărcinate Ministerele: Agriculturii, de Justiție (prin Judecătoria populare transformate, prin legea nr. 5 din 1952 în „tribunal popular”) și de Interne. Suprafața agricolă aflată sub incidența acestui decret a intrat în posesia Statului care, ulterior, o va da G.A.S.-urilor, instituțiilor și întreprinderilor de Stat, sfaturilor populare, unor țărani săraci și mijlocași în sistem de acord (dădeau Statului 60 % din producție).

§ 8. Pentru înființarea primelor G.A.C.-uri și G.A.S.-uri, s-au folosit și suprafețele expropriate de la fermele model existente în județele Romanați și Olt. Astfel, în județul Romanați, între anii 1940-1945 existau ferme model la Piatra (proprietar: Ion Marian), Olari (proprietar: C.C. Neamțu), Brâncoveni (proprietar: prințul Basarab-Brâncoveanu), Câmpeni (proprietar: Ioan C. Floreșteanu), Drăgănești-Olt (proprietari: Vasile și Maria

Manolescu), Știrbei (proprietar: Barbu Știrbey). Erau ferme care numărau circa 1.000 ha. De exemplu, ferma Ion Marian de la Piatra avea o întindere de 946 ha³¹ (dintre care 449 ha erau teren arabil, 232 ha fânețe și izlaz, 5 ha livadă, 2 ha pepinieră și 4 ha grădină de zarzavat, la care se adăugau 254 ha de teren neproductiv: pietriș, bălți, drumuri, conace). Ferma dispunea de trei conace. Fiecare dintre acestea avea în componență birouri, clădiri pentru personalul administrativ, ghețarie, magazine, pătule, bucătării, castel de apă, ateliere de reparații mașini, remiză pentru mașini, uzină electrică, instalații de uruit furaje, seră, loc pentru uscat tutun etc. Inventarul mort era constituit din două tractoare cu trei și cinci brazde, garnituri de treierat păioase și porumb, secerători, secerătoare-legătoare, patru semănători, două cositoare, prășitoare, cultivate, tăvălug etc. Ferma avea ca activitate: creșterea animalelor (20 de boi din rasa Bucșani, 39 de vaci rasa Schwyz, 31 cabaline, 564 ovine, 600 porcine), pomicultura, viticultura, apicultura și piscicultura. Această fermă care avea toate recomandările pentru o fermă model, va fi supusă exproprierii iar Ion Marian arestat și condamnat la ani grei de închisoare sub acuzația de „criminal de război” pentru că făcuse parte dintr-unul din guvernele mareșalului Ion Antonescu (3 iulie 1943 – 24 aprilie 1944).

Formele de represiune vor cunoaște aspecte mult mai grave pe parcursul desfășurării acestui proces. Pe lângă expropriere se vor adăuga bătăi, arestări și condamnări (cu sau fără proces), procese publice, exmatriculări din școli și facultăți (ale copiilor celor indezirabili pentru noul regim), internări în spitale de psihiatrie.

³¹ D.A.N.I.C., Fond: Exproprieri jud. Romanați, 1945, ds. 18, f. 5.

Documentar

„ÎMPĂMÂNTENIREA” DOCTORULUI
ERNEST DE LAPOMMERAYE
(19 SEPTEMBRIE 1828 – 27 OCTOMBRIE 1885)

Prof. Cornel MANOLESCU
(Slatina-Olt)

§ 1. Doctorul Ernest de Lapommeraye, francez de origine, a venit în țară în timpul războiului Crimeii (1853). În 16 August 1862 este numit medic al județului Teleorman.

„*Prin decret cu data <de> 16 august 1862, după propunerea D-lui Ministru Secretar de Stat la Departamentul din Întru, se numește D-nu Doctor în Medicină, Iacov Banciu actualul Medic al districtului Teleorman, în postul de medic al districtului Oltul în locul D-lui **Doctor în Medicină De la Pomerai**, iar acest va trece în aceeași calitate la Județul Teleorman în locul numitului, de la 1-iul viitorului Septemvrii*” [Monitorul. Jurnalul Oficial, 1862, pag. 3].

În 1863 „*Prin Decrete cu data de 28 Maiu 1863, dupe propunerea făcută prin raporturi de D<omnul> Ministru Secretar de Stat la Departamentul din Întru, sînt numiți și permutați:*

D<omul> Doctor în medicină Alecsandru Diamandescu, actual Medicu al orașului Tecuciu în postu de Medicu primar la județul Teleorman în locul D-lui Ernest de la Pomerai chemat în alt post.

*D<omnul> Doctor în medicină **Ernest de la Pomerai**, actual Medicu-primar de la județul Oltu în locul D-lui Doctor Iacob Banciu mutat în alt post.*” [Monitorul. Jurnal Oficial, 1863, nr. 101, pag. 1].

A fost căsătorit cu Eliza Hiotu (n. 1839 – † 1904), a patra fiică a lui Constantin Hiotu, născut în București la 1784, paharnic al Țării Românești, căsătorit cu Uța. A avut patru fete:

1. Constantina (Constandina în actul de naștere), născută la 28 februarie 1862, căsătorită cu Vasile Argeșeanu, cu care a avut un fiu, Gheorghe Argeșeanu, viitor general (născut <la> Caracal). Divorțată în 1888, s-a recăsătorit cu Dona.

2. Anica, născută <în> 1871, aprilie 29, căsătorită în 20 aprilie 1902 cu căpitanul Ioan Russo (născut în 1869, <în> comuna Plăinești <din> Basarabia, comiciat în Craiova). Ioan Russo a decedat la 35 <de> ani, în 4 mai 1906.

Cauza morții: meningo-encefalită [Registrul de Stare civilă, Slatina, 1906, nr. 256].

3. Alexandrina (30 aprilie 1873 – † 1926), căsătorită în 16 aprilie 1896 cu căpitanul Pendelie Urdăreanu («născut în» 1858 «la» Craiova «și decedat în anul 1902 la» Craiova), fratele mamei lui Nicolae Titulescu. Fiul lor a fost Ernest Urdăreanu, fost mareșal al Palatului «Regal».

4. Alice, căsătorită cu magistratul Vasile Roman. Probabil că s-a născut înainte de 1862.

Sora Elizei de Lapommeraye, Pulheria Hiotu, s-a căsătorit cu Ion Munteanu («născut în» 1816, la Focșani), ofițer în polcul¹ nr. 1 mai târziu senator de Olt. Au avut 10 copii: 4 băieți și 6 fete.

Dintre băieți îl amintim pe Constantin (Costică) Munteanu, prefect al județului Olt în perioada 1 aprilie 1905 – 10 februarie 1907 și președinte al Comisiei Interimare a Primăriei Slatina (1 aprilie 1921 – ianuarie 1922), iar dintre fete pe Elena (n. 1855 la Târgoviște), căsătorită cu Mihail C. Deleanu, primar al orașului Slatina (1901-1905) și președinte al unei Comisii Interimare (ianuarie – martie 1921). [Cornel MANOLESCU, *Conducătorii orașului Slatina de la Vintilă Vodă (1530) și până în zilele noastre*, ms.]

§ 2. „În ședința de la 15 Februarie 1875 a Adunării deputaților, Comisiunea de indigenat luând în deliberare petițiunea D-lui de Lapommeraye, doctor în medicină, ce a adresat Onor Camerei la 28 Ianuarie 1875, și prin care arată de **de la 1853** se află venit în țară, se roagă a i se da împămîntenirea în virtutea art. 16 din Codul civil, dispensându-l de stagiul prevăzut de citatul articol prezentând pe lângă petițiunea sa întru sprijinirea acelei cereri și următoarele acte:

1. Extractul din registrele de naștere din anul 1828 de la prefectura departamentului Seinei, prin care se constată că este născut la **19 Septembrie 1828**.

2. *Declarațiunea consulatului general al Franciei din București sub No. 32, prin care se vede că nu există nici o piedică legală ca să renunțe la calitatea sa de Francez, pentru a obține naturalizațiunea în România.*

3. Act de cununie din 1855, Noembrie 24, prin care se constată că este căsătorit cu «o» Român«că».

4. Certificatul No. 78 din 1856, Martie 25, eliberat din partea inspectorului șef al miliției românești, prin care D«omnul» Ernest de Lapommeraye s'a înrolat între oficeri sanitari ai miliției, servind un an, în care timp D-sa ca ajutor în serviciul medical pe lângă spitalul Mihai Vodă,

¹ Termen de origine rusă desemnând o: „Unitate militară în Țările Române, la sfârșitul Evului Mediu, corespunzătoare regimentului.” – DEx, 1998, 2009, s.v.; DS, 2002, s.v.

s'a distins într'un mod particular în timpul epidemiei holerei, arătându-se plin de abnegațiune și devotament.

5. Un act subscris de 100 de cetățeni din județul Olt, prin care asemenea se vede că D<omnul> doctor de Lapommeraye se află ca medic în acel district mai bine de 10 ani și că D<umnea>lui, dotat cu adevărate cunoștințe științifice, a corespuns în tot timpul de epidemii și diverse boli la îndeplinirea misiunii sale în interesul omenirii suferinde, arătându-se tot d'auna desinteresat și infatigabil, și prin conduita sa exemplară ca om în societate, a știut tot d'auna a'și atrage stima și recunoștința concetățenilor.

Cominisiunea având în vedere cele menționate, precum și serviciile ce a adus județului Olt D<omnul> doctor Lapommeraye în curs <de> mai bine de 10 ani

Majoritatea comisiunii în număr de trei membri a opinat a i se acorda împământenirea cu dispensa stagiului prevăzut la art. 16 din Codicele civil.

D. C. Văleanu în minoritate a fost de următoarea opiniune:

I. Că cererea reclamantului nu este de cât de la 28 Ianuar anul curent, ceea ce nu s'a făcut pentru alta la momentul cererii să i se dea și indigenatul prescris de lege și ast-fel indirect s'ar călca prerogativele legii care ar rămâne ca o literă moartă;

II. Că'i lipsește, ceea ce este mai esențial, actul de botez deslușitor că este de religie creștină; căci copia înfățișată din partea prefecturii departamentului Senei nu vorbește nimic despre aceasta.

III. Că chiar de a fi ridicat acest articol despre religie, punctul cel mai principal, totuși fiind-că cererea reclamantului nu este de cât de la 28 Ianuar 1875, și serviciul său, atât ca ajutor <al> batalionului al II<-lea>, regimentul No. 1, în curs de un an, iar nu ca medic, din care serviciu apoi s'a retras pentru a'și face studiele de medic, cât și ca medic de județ salariat funcțiune ordinare personală, salariată, nu poate intra în categoria celor prescrise la alin. I de sub art. 16 din lege cu dispensa de tot timpul stagiului, nefăcând alte servicii de cât ca funcționar salariat, ca și alții asemenea D-sale, că în principiu asemenea funcțiuni, ne intrând în categoria menționatului aliniat, ca la momentul cererii să i se dea și dispensa și dispensa stagiului.

Difer de opiniunea majorității ca, după ce reclamantul va aduce mai întâiu bilet de botez constatator că este de religie creștină să i se acorde indigenatul cu stagiul de zece ani, după care termen să se bucure de drepturile cetățenești.

Atât părerea majorității precum și a minorității, sub semnatul ca raportor vine cu tot respectul a o supune la deliberarea și apreierea Onor Adunării, rugând'o ca să decidă cum va găsi de cuviință.

RAPORTOR A. Polizu-Micșunescu*.

La cuvântul C. Văleanu, care expune motivele pentru care este împotriva acordării împământenirii dr. Lapommeraye.

«D-le președinte, noi avem o procedură statistică că, adică când se ridică vre o contestațiune asupra acordării vre unui indigenat, acea lucrare să dă la o parte și rămâne a se discuta în urmă.

Dar dacă D-voastră voiți să faceți o excepțiune pentru acest indigenat și să'l puneți în discuțiune, atunci iau cuvântul a vorbi, ca minoritate, spre a vă lumina mai în detaliu asupra motivelor ce mă au făcut să fiu în contra majorității comisiunii, D-voastră puteți face cum veți voi; sunteți suverani, și în puterea suveranității.

D-voastră puteți vota cum veți voi; însă eu, ca membru al comisiunii, neputând face altfel de cât a mă ține strict în limitele legii și ale constituțiunii, sunt dator să mă explic pentru ce sunt în contra opiniei majorității.

Domnilor, acest domn Lapommeraye 'mi este chiar prieten, dar de mi-ar fi frate, tot n'aș putea trece peste datoriile mele, în rolul în care mă găsesc, crezând că noi legiuitorii, nu putem să avem considerațiuni personale și hotăruri, când este vorba de aplicațiunea legilor.

Eu, D-lor, în comisiune m'am împedicat atât de actul de botez, care este actul cel mai esențial în materie de indigenat și pe care D<omnul> Lapommeraye nu'l are. Dar, D-lor, chiar dacă ați voi să treceți peste acest considerant, de primă importanță constituțională, ceea ce nu'mi vine să crez că a'ți face'o totuși acest om n'a cerut indigenatul decât la 28 Ianuarie anul curent și, după lege, străinii nu se pot scuti de stagiul de cât numai când ar aduce țarei servicii meritore de acelea prevăzute de lege ca privilegiate pentru dispensa stagiului, precum se deslușește la alin. 1 de <la> art. 16 din Codul civil, ceea ce acest domn n'a făcut; căci n'a făcut servicii de asemenea natură.

Prin urmare nu crez că putem să acordăm indigenatul cerut, de cât cu stagiul prevăzut de art. 16 din Codul civil; și acesta după ce mai întâiu va aduce actul de botez; căci alt-fel ar fi să derogăm de la lege și constituțiune».

D-l G. Manu aduce argumente în favoarea acordării indigenatului dr. de Lapommeraye:

«D-lor, nu mi se pare curios că D<omnul> Văleanu, pe de o parte se declară amic cu D<omnul> Lapommeraye, și pe alta amicitia sa este așa de rea în cât nu știe nici de ce religiune este. Eu crez că cine-va când cunoaște pe un om, așa cum spune D<omnul> Văleanu că cunoaște pe D<omnul> de Lapommeraye, trebuie să știe măcar la ce biserică se duce de se închină.

Așa dar eu crez că D<omnul> Văleanu când zice că este amic D-lui de Lapommeraye e numai ca să ne inducă în eroare de a respinge acest indigenat, arătându-ne că D-sa este independent, pe când mie mi se pare că sunt alte motive care are în contra».

D<omnul> C. Văleanu: «Cer cuvântul».

D<omnul> G. Manu, continuă discuția:

«Înțeleg să venim să contestăm pe un om și să nu voim ca el să devină Român; însă armele întrebuițate trebuie să fie leale și mai cu seamă legale.

Ei bine, când D<omnul> Văleanu, – și acésta 'mi pare foarte rău să 'i-o spun – în raportul D-sale lasă a se înțelege că acest om nu ar fi de religione creștină; 'mi pare rău zic că D<omnul> Văleanu întrebuițează aci asemenea arme.

Apoi, să lăsăm că numele de Lapommeraye ne indică că e de religione creștină, fiind din Francia, știe că acest domn este catolic iar nu israelit, dar când alergăm la actul său de naștere, în care se zice că părinții săi sunt catolici, și când însuși ofițerul stării civile cu martorii creștini arată că este catolic, cum ne ar mai putea D<omnul> Văleanu induce în eroare?

Și 'mi pare destul de rău că D<omnul> Văleanu cearcă să facă aceasta, când se știe că acest domn e catolic, că este însurat cu o Româncă, că este de 20 <de> ani și mai mult în țară, când copii săi sunt și botezați în religionea noastră.

Iată ce am avut de zis în privința religiei sale.

Acum ce cere acest om? Cere numai să profite de dispozițiunile art. 16 care zice că cineva când a dat servicii țării, când purtarea sa este bună, când copiii săi sunt născuți în țară și de religionea noastră, acel om se poate dispensa de stagiul.

Dacă D<omnul> Văleanu, crede că acest domn cere indigenatul în perspectiva de a obține o pensie din partea Statului, 'l pot despre aceasta, căci acest domn nu are dreptul la pensie. Prin urmare nu vrea să ceară indigenatul ca să poată obține o pensie, ci cere numai pentru că copiii săi, fiind născuți aici, să devină Români.

Nu cere, încă odată, indigenatul ca să aibă dreptul la pensie, căci nu ocupă nici un post salariat al Statului. Afară de aceasta, nu are nici etatea pentru pensie, căci este născut la 1826, va să zică abia are etatea de 47 <de> ani.

Dacă ar avea vr'un drept la pensie, aceasta nu 'l poate obține de cât tocmai când va ajunge la etatea de 60 de ani. Prin urmare, să fie liniștit despre aceasta D<omnul> Văleanu.

Și eu am fost indispus în contra acelor străini care, stând în țară la noi, și ocupând într'un timp oare-care o funcțiune vin de cer indigenatul, ca să poată primi o pensiu.

O asemenea cerere de indigenat trebuia neapărat să indisună pe oricine dintre noi. Ei bine, nici acest inconvenient nu-l înfățișează D<omnul> de Lapommerai.

Nu interesul material l face a cere indigenatul, ci dorința de a avea naturalizarea pentru copii ei.

Vă rog dar să primiți concluziunile majorității comisiunii, căci sunt drepte, legale și dezinteresate.

Voci – Închiderea discuțiunii.

Deputatul L. Eraclide, cere amânarea acordării indigenatului «până ce persoana în chestiune ne va trâmite actul său de botez».

«D-lor deputați, în adevăr, dacă am intra în fondul chestiunii, D<omnul> Manu, are mare dreptate.

Dar, dacă vom căuta chestiunea constituțională și procedura ce această cameră a urmat tot-dauna, actul principal ce trebuie noi să l avem înainte spre a putea acorda împământenirea cuiva este actul de botez. Nimeni nu poate să conteste acest drept al Camerei, drept care este în dispozițiunea noastră. La dosar nu există un asemenea act. Prin urmare, v'aș ruga să bine voii, a nu crea un precedat rău în această privință, deschizând astfel o ușă ce mâine, poimăine va fi în dezavantajul țării.

Cu toată responsabilitatea, cu toate meritele acestui domn, merite despre care D<omnul> Manu, ne încredințează, cu toate acestea pentru stricta legalitate, D-voastră nu puteți vota indigenatul acesta pe câtă vreme această persoană nu vă prezintă actul său de botez.

D-lor, ați respins – și pot cita nume – Români din Transilvania, pentru că le-a lipsit actul de botez. Ați respins <de> asemenea pe un alt Francez, unde iarăși pot cita nume, pentru că nu a înfățișat actul de botez. Însă și comisiunea de indigenat a suspendat cererile de indigenat, ale unor persoane de merit, tot pentru acest motiv; ce-va mai mult; sunt telegrafiști în serviciul Statului, ale căror indigenate, Comisiunea, în urma unei încheieri, a dispus a se suspenda până când i se vor prezenta actele de botez din partea lor. Dacă în urma unei declarațiuni din partea D-lui Manu, veți adopta acest indigenat, apoi mâine, poimăine, vor veni poate și alte stațiuni care vor fi în defavoarea constiuiunii. Unde mergem cu aceasta?

Pe lângă stagiul, proba cea mai principală ce constituțiunea zice că trebuie să prezinte acela care cere naturalizarea, este actul de botez.

Acum, în privința stagiului, fac grație, în fața declarațiunii D-voastră, despre meritele acestui bărbat și mă unesc cu D-v. Dar cred că nu este o

mare întârziere dacă D-voastră, veți acorda un timp ca să depeseze spre a i se trâmite actul de botez, și aceasta spre a îndeplini stricta procedură constituțională. Rog chiar și pe D<omnul Mihail> Cogălniceanu care a cerut cuvântul spre a vorbi pentru, să se gândească bine că nu prin acest vot să deschidem o ușă și altor asemenea cereri. Alți amănat atâtea indigenate pe simplu cuvânt că le-a lipsit actul de botez.

Vă rog dar a amăna și <pe> acest<a> până ce persoana în chestiune ne va trâmite actul său de botez».

D<omnul> M<ihail> Cogălniceanu: «D-lor, nu voi fi eu acela care voi veni să cer la Camera, să facă o încălcare de lege, însă sunt dator să constat că Camera, prin înuși lege, are dreptul de a dispensa de stagiul. Voi veni pe urmă să cercetez dacă Camera să cuvine să uzeze de acest drept sau ba; dar voi să atac argumentele D-lui Eraclide, în privința actului de naștere, căci toată baza argumentelor sale o întemeiază pe lipsa actului de botez: s'au refuzat zice D<umnea>lui, și la alții și s'a suspendat cererea lor de indigenat, pe temeiul că lipsia actul de botez. Așa e, s'a suspendat, dar pentru ce? pentru că nu se știe la ce religiiune aparține.

În privința persoanei de față însă, când sunt atâți deputați care vin și afirmă, când sunt acte la dosar, care arată cine este D<omnul> de Lapommeraye, când D<umnea>lui este însurat cu o Româncă, din timpul când căsătoria era un act bisericesc, putem noi, să zicem cum că această persoană este de o religiiune necreștină? (aplauze).

Onor. D<omn> Văleanu a zis: acest domn, este amicul meu, cu toate acestea l combat, pentru că n'are actul de botez. Mă adresez la D<omnul> Văleanu, care dacă este amicul său trebuie să cunoască toate împrejurările, și l întreb dacă s'a dus vreo-dată la D<omnul> de Lapommeraye, în zi de Sămbătă, și a găsit ușa închisă ca să l poată bănuî de Ovreu? atunci numai ar putea să zică: este amicul meu, dar cu toate acestea nu l cred creștin. Ei bine, eu mă adresez la D<umnea>lui să mi spuie dacă crede că D<omnul> de Lapommeraye, amicul său, este de religiiune judaică sau mahometană, și atunci eu voi vot pentru amânarea și aducerea actului de botez; dar când în dosar se zice că D<omnul> de Lapommeraye, este născut din părinți catolici».

Voci: Nu se zice catolici.

D<omnul> I. Ritoridi. D-le Cogălniceanu, eu pot să afirm că am asistat la căsătoria D-lui de Lapommeraye, care s'a făcut de către un preot catolic, și de către unul ortodox.

D-l M. Cogălniceanu își continuă pledoaria în vederea susținerii acordării indigenatului pentru Ernest de la Lapommerai.

«Ascultați, D-lor, eu nici odată n'am să fiu în contact cu D<omnul> de Lapommerai, ca să fiu în luptă în interesele locale de acolo; cunosc pe D<omnul> de Lapommerai de la anul 1863, când 'mi s'a prezentat în cabinet fiind eu ministru și când D-sa, a venit și a cerut împământinirea și 'mi s'a arătat ca supus legilor țării; de atunci nu l'am mai văzut, dar știu, și nimeni din cei de la Olt, care'l cunosc nu vor nega, știu că este de religie catolică.

Dacă D<omnul> Văleanu, va afirma că nu este de religie catolică, și că este de religie judaică sau mahometană, eu vă declar că voi vota negru la această împământinire.

În cât se atinge de stagi, aceasta e chestiune de aprețiere a Camerei, eu cred că atunci când este de 25 de ani în țară, și la 1864, a cerut împământinirea, eu cred zic că un asemenea om, nu se poate pune la stagi, și că nu voi greși cătu'și de puțin, dispensându'l de stagi.

Nu știu care'i sunt opiniunile politice, nu are să voteze nici odată cu mine, nici nu mă îngrijesc cum va vota, dar socotesc că Adunarea nu va face de loc un act de ilegalitate dând împământinirea acestui om, care în împrejurările ce le cunoaștem toți, vine și cere ca România să devie patria sa.

Așa dar, D-lor, încă odată vă repet să nu iți în îndoială cum că deschideți ușa necreștinilor, căci D-l de Lapommerai este creștin; și în ceea ce privește chestiunea stagiului, ea fiind o chestiune de aprețiere, cred, căt pentru mine, că votând pentru împământinirea D-lui de Lapommerai, dau țării mele un bun cetățean».

Voci. Închiderea discuțiunei.

D-l G<heorghe> Chițu este pentru D<omnul> Lapommerai.

«D-lor am luat cuvântul în contra închiderei discuțiunei, nu pentru acelaș motiv pentru care'l cere și D<omnul> Văleanu, ci fiind că eu sunt pentru D<omnul> Văleanu, iar nu în contra D-sale; și v'așu ruga să binevoiați a nu închide discuțiunea, pentru că mă măgulesc a crede că v'așu esplica în puține cuvinte pentru ce actul de naștere al D-lui Lapommerai nu coprinde nimic în privința părinților săi, ci din contra, de parte de a primi o presumțiune că D-sa nu este catolic, trebuie să primiți presumțiunea generală că în actele de naștere ce se fac în Franța după codicele Napoleon, nu se pune religieua dominantă în Stat, astfel precum se face și la noi de la legea nouă încoace, astfel precum se făcea înainte sub legea veche unde nu se vorbea de căt de botez, fără să se zică nimic de

naștere, și se lua actul de botez drept epoca nașterii. Tot ast-fel și în Franția, prin care constată nașterea nu se vorbește nimic dacă este creștin sau nu, când acela care s'a născut are părinți catolici).

Voci. Aceasta nu este contra închiderei discuțiunei.

D<omnul> **Vice-președinte.** Binevoiți a vorbi contra închiderei discuțiunei.

D<omnul> **G. Chițu.** «Atâtea aveam să zic, și'mi pare bine că onor. Cameră a bine-voit a mă asculta».

Se supune la vot indigenatul D-lui Ernest de Lapommeraye, iar rezultatul scrutinului este următorul:

Votați	9
Majoritatea reglemantară	0
Bile albe pentru	7
Bile negre contra	2

D<omnul> **Vice-președinte.** Adunarea a primit indigenatul D-lui de Lapommeraye.” [Monitorul Oficial al României, 1875, nr. 43, febr. 23, pag. 1067-1069].

§ 3. În Monitorul Oficial al României nr. 32 din 11 februarie 1877 era publicată „Lista de persoanele eligibile la Senat, din jud. Olt pentru anul 1877”. Printre acestea figura și „doctoru Ernest de Lapommeraye”.

„Prin înaltul decret sub No. 20 Măria> Sca> Domnitorul a bine-voit, în virtutea art. 9 și 10 din legea pentru instituirea Stéoa României a conferit acest ordin, în gradele aci indicate D-lor medici și altor persóne al căror urmează:

Crucea de Cavaler de Lapommeraye” [Monitorul Oficial al României, 1878, nr. 5, ian. 6].

În baza art. 31 al Legii de recrutare din 24 februarie 1878, dr. Ernest de Lapommeraye este numit medic recrutor la județul Olt „pentru a asista la operațiunile consilierilor de revizie pentru formarea contingentului 1878” [Monitorul Oficial al României, 1878, nr. 89, apr. 21].

În 1884 era pe lista definitivă cu persoanele eligibile la Senat pe anul 1884.

§ 4. A decedat pe 27 octombrie 1885:

„Registrul stărei civile
Pentru morți

Din anul una mie optu sute optzeci și cinci, luna octombrie douăzeci și nouă, ora zece dimineața. Actul de moarte a lui Ernest De Lapommeray catolicu vârsta cincizeci și șapte (de) ani(,) profesiunea Medicu, căsătoritu cu D-na Elisa De Lapommeray în vârstă de patru zeci și doi(,) domiciliată în această comună supraviețuitoare morții alaltăeri(,) orele șase seara în casa sa din strada Solomon.

Martori.....

Maladia(,) abces al ficatului.” [Registrul Stării Civile Slatina, 1885].

Documentar

LISTA DE LUCRĂRI

† Iancu Stan TOMA

După fișele D-lui Gheorghe Mihai, director al Direcției Județene Olt a Artivelor Statului între 1968-1988, Iancu Stan Toma s-a născut în 1915 aprilie 15 în comuna Timpeni (azi: Movileni), jud. Olt. A urmat 5 clase primare la școala primară din Timpeni între 1922-1927, Liceul „Radu Greceanu” din Slatina-Olt între 1927-1934 și Facultatea de Drept a Universității din București între 1934-1938. Doctor în drept al Universității din București (1940). A încetat din viață la București în 1999 aprilie 9 (sau 13).

Prezentul material reproduce un manuscris în format A 4 cu 1 + 9 f. dactilografiate pe o singură față. Manuscrisul are coperti pe care imprimat numele autorului și anul 1993. Pe foaia de titlu, nenumerotată, se reiau numele autorului, titlul, localitatea de apariție (București) și anul 1989*. Tot aici și dedicația ms.: „Pentru Muzeul de istorie al jud. Olt | I. St. Toma”. La Muzeul Județean Olt ms. a fost înregistrat sub inv. 5212.

S-a reproduș întreg textul manuscrisului respectînd ortografia originalului. Notele autorului se află la final, f. 6-9. Le-am reproduș în subsol indicînd însă fila din ms. orig. Singurele modificări în text constau în transcrierea titlurilor de lucrări cu caractere italice. Grafia este cea din 1989 (cînd s-a dactilografiat manuscrisul).

S-au folosit:

* – sic.

[...] – notațiile editorului

<...> – întregiri de cuvînte.

† Gheorghe MIHAI.

| I. UN PRIM BILANȚ: 1948

În *Monitorul Oficial* (partea I B)<,> nr. 124 din 31 mai 1948, f. [= p.] 4754, Ministerul Învățămîntului Public – Direcția Învățămîntului Superior – în conformitate cu dispozițiunile art. 64 din legea relativă la organizarea învățămîntului superior – publică raportul comisiei de chemare pentru ocuparea conferinței vacante de Drept Public de la Facultatea de Drept din Cluj (nr. 57618 / 1948) în care este vorba și de subsemnatul.

Redăm textual:

„Subsemnații profesori titulari: Eugeniu Speranța*, președinte, Erast D. Tarangul și Tudor Drăganu de la Facultatea de Drept din Cluj; George Sofronie de la Facultatea de Științe Comerciale din București și Ioan C. Vintu de la Facultatea de Drept din București, membri în comisia instituită de a face propunere de chemare prin numire de titular la Conferința de Drept Public aflată vacantă la Facultatea de Drept din Cluj, instruindu-ne [= întrunindu-ne?] în zilele de 19 și 20 ianuarie 1948 în localul Facultății de Drept din Cluj, luând în discuțiune în conformitate cu art. 64 din Legea învățământului superior, persoanele ce îndeplinesc condițiunile de recomandare, a considerat că cei mai calificați a fi recomandați pentru ocuparea prin numire, a Conferinței de Drept Public de la Facultatea de Drept din Cluj, sînt domnii:

„– Iancu Toma*, doctor în drept de la Facultatea de Drept din București și referent titular la oficiul de studii al Ministerului Afacerilor Interne și domnul Titus A. Crișan, doctor al Facultății de Drept din Cluj, asistent la această facultate și suplinitor al catedrei de Drept Internațional Public și al Conferinței de Drept Public, aflate vacante la această facultate.
1]

12 „– Dl. Iancu Toma*, are o susținută și continuă activitate științifică și de organizator în Dreptul Public, precum și un început de activitate didactică. Studiile domniei sale îl consacră ca pe unul din apreciații publiciști români și ele îmbrățișează un cîmp larg de activitate în care sînt tratate probleme noi din dreptul public,* care pun în discuție problematica și metodologia însăși a acestor ramuri a dreptului.

„– Timp de 10 ani neîntrerupți, domnia sa a avut o activitate științifică apreciată în mod deosebit. Astfel dl. Toma a publicat următoarele studii:

1. *Sfîrșitul procedurii civile?* (1939)¹
2. *Formele în dreptul administrativ* (1939)²
3. *Camera Fasciilor și Corporațiilor* (1940)³
4. *Anularea parțială a actelor administrative* (1944)⁴
5. *Cauza în dreptul administrativ* (1940/<194>5) – 64 pag.⁵
6. *Administrația locală în Germania* (1941)⁶
7. *Un act administrativ necercetat: propunerea* (1941)⁷

[6 ¹ În revista *Forme*, prof.* revista lunară de drept, arta* științe sociale, director Eug<en> Herovanu*, I, vol. 3, februarie 1939.

² *Forme*, I, nr. 5, aprilie 1939, pag. 126-130. În această revistă am publicat și mai multe recenzii la lucrări de specialitate romine* și străine (1939-1940).

³ *Revista de Drept Public*, nr. 1-2 / 1940.

⁴ *Ibidem*, nr. 1-2 / 1940 și extras.

⁵ Teze [= Teză] de doctorat, tipărită în* Editura „Marvan”<;> un capitol este publicat în *Revista de Drept Public*, nr. 1-2 / 1940.

⁶ *Revista de Drept Public*, nr. 1-4 / 1941, pag. 23*.

⁷ *Ibidem*, pag. 417-427.

8. *Motivarea actelor administrative* (1942)⁸
 9. *Anularea din oficiu a actelor administrative* (1942)⁹
 10. *În jurul actului administrativ verbal* (1943)¹⁰
 11. *Îmbogățirea fără cauză în jurisprudența administrativă română* (1943)¹¹
 12. *Limbă și stat. Problema stilului oficial* (1943)¹²
 13. *Oficiile de studii* (1943)¹³
 14. *Îndreptarea justiției administrative* (1943)¹⁴
 15. *Domnia în concepția învățăturilor lui Neagoe Basarab* (1943)¹⁵
 16. *Ilegalitate și responsabilitate în materie administrativă* (1944)¹⁶ – 79 pag.
 17. *Dreptul administrativ sovietic* (1945)¹⁷ – 136 pag. 2|
 18. *Repararea daunelor de război**. *Studiu de drept public comparat* (1945)¹⁸
 19. *Introducere în știința administrației* (1947)¹⁹ – 87 pag.
 20. *Între dreptul constituțional, politică și teoria statului* (în mss.)²⁰ – 36 pag.
- „În afară de aceasta, domnia-sa a publicat numeroase articole restrânse și adnotări în *Buletinul Ministerului Afacerilor Interne* și numeroase recenzii în *Revista de Drept Public*.

⁸ Ibidem, nr. 1-2, 1942.

⁹ Ibidem, nr. 1-2, 1942.

¹⁰ Ibidem, nr. 1-2 / 1943, p. 134-141.

¹¹ *Revista de Drept Public*, nr. 3-4 / 1943, p. 414-431.

¹² *Buletinul Ministerului Afacerilor Interne*, nr. 12 / 1943, p. 1677-1695 și extras.

¹³ Ibidem, nr. 9 / 1943, pag. 1217-1237 și extras în cadrul Bibliotecii Oficiului de Studii al M.A.I. | Studiul cuprinde: cum s-au născut, ce sînt și ce trebuie să fie (Biblioteca Oficiului de Studii M.A.I.) nr. 42.

¹⁴ Ibidem, nr. 7-8 (1943), pag. 969-980 și cuprinde: între reforma administrativă și reforma justiției administrative; justiție administrativă nu contencios; între jurisdicție administrativă ordinară (1925) și specială (1939), propuneri de lege făcîndă (Biblioteca Oficiului de documentări și studii administrative M.A.I., nr. 41).

¹⁵ *Revista de Drept Public*, nr. 3-4 / 1943 și extras în cadrul Bibliotecii Institutului de Științe Administrative al României. Studiul e inclus în bibliografia de lucrări recente (vezi: Manole Neagoe, *Neagoe Basarab*, Editura Științifică, 1971).

¹⁶ *România Administrativă*, an XXIII, nr. 1-3 / 1944 sub pseudonimul I. Oltescu.

¹⁷ În colaborare cu prof. Jean Vermeulen, Editura Marvan, 1945.

¹⁸ Studiul e publicat în mai multe numere din *Buletinul M.A.I.*, 1945, nr. 4-6, pag. 244-266; nr. 7, pag. 477-493; nr. 8-9, pag. 672-697 și nr. 19 [= 10?] - 12, pag. 927-939 și extras în cadrul Bibliotecii Oficiului de studii M.A.I. 6|

19 În Editura Marvan, în cadrul Bibliotecii Institutului de Științe Administrative al României. | Lucrarea e citată de repetate ori în: Antonie Iorgovan și Valentina Gilescu: *Manualul de drept administrative și știința administrației*, Editura Universității București, 1986.

²⁰ Depus cu lucrările la Facultatea de Drept <din> Cluj (comisia examinatoare).

„Ca activitate didactică, dl. Toma a funcționat în calitate de profesor de drept public la Centrul de pregătire tehnică profesională administrativă din București și în mod onorific pentru lucrările de institut de la Catedra de Drept Constituțional la doctoratul Facultății de Drept din București.

„Ca organizator, dl. Toma a funcționat începând din 1938 ca secretar de redacție și membru în comitetul de redacție al *Revistei de Drept Public*²¹.

„D-sa este membru activ al Institutului de Științe Administrative și referent titular la Oficiul de studii al Ministerului Afacerilor Interne, în care calitate lucrează în comisiunea de reformă administrativă de la Ministerul Afacerilor Interne.

„În continuare, d-sa a organizat și supravegheat apariția și publicația *Buletinului Ministerului Afacerilor Interne* în al cărui comitet de redacție a funcționat²².

„Comisiunea consideră de datoria sa să sublinieze această deosebită activitate a domnului *Toma* în domeniul dreptului public care îl îndreptățește pentru cariera universitară.

„Dat fiind însă, că, prin Hotărârea Consiliului profesoral al Facultății de Drept din Cluj, luată în ședința din 31 octombrie 1946, s-a stabilit că în cadrul conferinței de drept public urmează să se facă cursuri și lucrări în special în materia Dreptu- 3||4 lui Internațional, precum și o oră de Drept Administrativ, Comisiunea găsește că dl. *Titus Crișan* este cel mai calificat să ocupe conferința vacantă, deoarece d-sa îndeplinește cu

²¹ La *Revista de Drept Public* (1926-1943) în anul 1938 secretar de redacție a fost Al. E. Silvan, în 1939, Ion G. Vintu, conferențiar universitar, iar din 1940, în continuare, după trecerea doctoratului în drept, subsemnatul. | În afara studiilor menționate, ca secretar de redacție în afară* de îngrijirea apariției revistei, am întocmit și semnat rubrici ca: revista revistelor, reforme și idei, buletin bibliografic, iar la recenzii mai mult de jumătate din ele sint lucrări proprii, precum 4 din 7 în 1941; 7 din 11 în nr. 1-2 / 1942; 6 din 12 în nr. 3-4 / 1942; 10 din 13 în nr. 1-2 / 1943 și 9 din 10 în nr. 3-4 / 1943.

²² La *Buletinul M.A.I.* (1941-1945) – scos la imprimare în statul unde e sediul Direcției Generale a Arhivelor Statului prin grija Oficiului de Studii, condus de valorosul director Corneliu Rudescu, în afara celor semnalate în text, am mai publicat: | – „Țara Moșilor (O schiță a problemelor administrative locale)”, în nr. 5 / 1941, pag. 862-867 | – „Primării, nu notariate”, pag. 872-874. | – „Administrație fără finanțe”, nr. 11 / 1943, munca de folos obștesc și prestația în natură*. | – „Funcția pedagogică a administrației. Răspuns unei păreri (E. Botiș)”, nr. 7-8 / 1943, pag. 1038-1042. | – „În jurul statului model”, nr. 3 / 1944, pag. 503-505. | – „Probleme din viața administrativă a plășii Petroșani Hunedoara”, nr. 5 / 1944, pag. 750-759. | – „Reorganizarea funcției de inspecție în cadrul M.A.I.”, nr. 7 / 1945, pag. 515-519. | Numeroase recenzii la lucrări românești și străine de drept și administrație, precum și îngrijirea pe o perioadă* a rubricii „Poșta redacției”, cunoscând că buletinul M.A.I. avea în 1943 și redacții regionale în cadrul inspectoratelor administrative. | Prin conținutul său de idei, studii și fapte administrative larg și competent, *Buletinul M.A.I.* în perioada 1941-1945 se înscrie în istoria științei administrative românești printre cele mai reușite reviste de specialitate.

precădere condițiunile prevăzute de Legea învățămîntului superior, în legătură cu această conferință. (Urmează semnăturile celor 5 profesori ai Comisiunii)”.

II. COMPLETĂRI LA BILANȚUL DIN 1948

Bilanțul comisiunei universitare de la Cluj nu cuprinde toate lucrările publicate de subsemnatul în acea perioadă. | Ca lucrări tipărite pînă în anul 1948, dar nereținute prin raportul Comisiei, menționez următoarele:

21. *Contenciosul administrativ și constituția din 27 februarie 1938*²³
- 24.* *Istoria unui concept; statul de drept (1941)*²⁴ – 17 pag.
25. *Ministerul Internelor (istorie, organizare actuală, drept comparat, reorganizare, contribuție la reforma statului (1942)*²⁵ – 106 pag.
26. *Comuna în legislațiile fascistă și național-socialistă* cu prefață de profesor C.G. Rarincescu, 1942²⁶ - 276 pag.
27. *Ideea de spațiu în administrație. Elemente de politică spațială (1943)*²⁷ – 46 pag.
28. *Principiul conducerii charismatice. Studiu de drept constituțional comparat (1938)*²⁸ – 84 p.*
29. *Statutul sinistraților de război (1945)*²⁹ – 79 pag.
30. *Codul Armistițiului (1945)*³⁰ – 174 pag.
31. *Dreptul constituțional după cel de-al doilea război mondial (1948)*³¹ – 122 pag.

²³ Studiu publicat în *Analele Facultății de Drept din București*, an I, nr. 1 / 1939, pag. 205* lucrare de institut cu prof. C.G. Rarincescu; în *Analele Facultății de Drept București*, nr. 4 / 1939, am publicat și 2 recenzii.

²⁴ În *Cercetări juridice*, an I, nr. 3, iulie 1941, pag. 3-19. Studiul e recenzat în *Buletinul M.A.I.*, 1941, 15 aug. (supliment informativ), pag. 41. Ț

²⁵ Editura Marvan, 1942. Biblioteca Institutului de Științe Administrative al României, nr. 32; lucrarea e citată în prefață la inventarul Ministerului Lucrărilor Publice (nr. 1304) de la Arhivele Statului București, pag. 3, nota 1.

²⁶ În Biblioteca Institutului de Științe Administrative al României. Prefața la lucrare e redată și în *Buletinul M.A.I.*, nr. 1-2 / 1943.

²⁷ În *Revista de Drept Public*, nr. 1-2 / 1943 și extras în cadrul Bibliotecii Institutului de Științe Administrative al României.

²⁸ În *Revista de Drept Public*, nr. 3-4 / 1942 și extras. Studiul este recenzat în *Analele Facultății de Drept din București*, nr. 1-4 / 1943, pag. 238-239 de către prof. Mircea Djuvara, fost ministru de justiție – care-l caracterizează: „*admirabil studiu*” subliniind: „Dl. Toma valorosul publicist a mai îmbogățit literatura noastră juridică cu o nouă lucrare în care aflăm din nou obișnuitele sale calități de sirguintă și profunzime”.

²⁹ București, Editura Gorjan, 1945.

³⁰ În colaborare cu C. Rudescu, directorul Oficiului de Studii M.A.I. și prefața M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei române de armistițiu.

³¹ Apărută după data concursului de la Cluj, în anul 1948.

32. *Destinul dreptului administrativ (Despre trei direcții noi în disciplina dreptului administrativ. Sensul nou al conceptului de administrație*³².

33. *Paul Negulescu* (date biografice, raporturi cu C.G. Disescu*, lucrările profesorului)³³.

III. LUCRĂRI DE ISTORIE (CERCETĂRI DE ARHIVE)

1. *Începuturile sigiliilor sătești în Țara Românească (Documente inedite)*³⁴ – 65 pag. [1989].

2. *De la Bacea la Titulești. Satele de pe valea Vedița (Doroftei) – Olt: Pagini de istorie* – 450 pag. [1991].

3. *George Ardeleanu. Cîntec al școlii naționale din Slatina-Olt* – 220 pag.

4. *Liceul „Radu Greceanu” Slatina. Monografie* – 300 pag. [1994].

5. *Slătineanul Dimitrie Iarcu. Contribuții documentare* – 110 pag. 5]

³² *România Administrativă*, an XXII, nr. 1-2, iunie - iulie 1943 (revistă lunară de doctrină și practică administrativă, director: Cornel Popescu și I.G. Ispir, secretar de redacție: Marin N. Pațac). Din iulie 1943, Cornel Popescu, inspector general administrative e însărcinat cu conducerea *Buletinului M.A.I.* și înlocuit la *România Administrativă* cu LI. Preutescu. Din octombrie 1943, Cornel Popescu trece secretar general <în> M.A.I. iar colaborările de la *România Administrativă* nu se mai fac de cei din M.A.I. decît cu pseudonimul* (Popescu semnează Radu Popescu, numele tatălui său fost preot în Țimava de Jos - Vlașca), iar subsemnatul public aici sub *I. Oltescu* și *Aluta* (pseudonimul dat de C. Popescu) următoarele lucrări. | – Pe marginea legii administrative (după 5 ani de aplicare), nr. 5-6 / 1943. | – Descentralizarea administrativă (nr. 7-8 / 1943). | Puterea discreționară a administrației (nr. 9-10 / 1944). | *Ilegalitate și responsabilitate în materie administrativă* (vezi nota 16). | Recenziile sînt semnate: *Aluta*.

³³ *România Administrativă*, nr. 5 / aug. 1943 (Academia RSR*, cota P. II. 5049, sala 3). | După cite știm, e prima lucrare despre profesorul Paul Negulescu, publicat cu trei ani înainte de decesul său în 1946 și conceput ca o monografie completă asupra magistrului. | Sînt prefigurate capitolele studiului: introducere, istoria dreptului românesc, dreptul constituțional, dreptul administrativ, politica administrativă (reforma administrativă), dreptul internațional administrativ, Institutul de Științe Administrative și Revista de Drept Public, Școala românească de drept public. 8]]9 Revista *România Administrativă* – acest număr – e recențată în *Revista de Drept Public*, nr. 3-4 / 1943. Parte din lucrare: *Paul Negulescu – profesorul de drept public (1874-1946) – omul și opera* – mi-a rămas culeasă în șpalț tipografic – cu 7 scrisori de la profesor din ultimul an de viață, trimise subsemnatului de la Băile Herculane, cu ultimele gînduri pentru *Revista de Drept Public*. 9] ³⁴ Studiu predat în noiembrie 1989 la redacția *Revistei Arhivelor*, reținut, dar nepublicat. 5]

Etnografie

ELEMENTE DE RITUAL FUNERAR ȘI POSTFUNERAR ÎN LUMINA DESCOPERIRILOR ARHEOLOGICE ÎN AREALUL OLTENIEI

Drd. Florentina-Claudia BALAȘ

Resumen:

Elementos de ritual funeral
a la luz de las excavaciones arqueológicas en Oltenia

La interpretación de los resultados de las exploraciones arqueológicas según una perspectiva etnológica permite la explicación de prácticas funerarias durante los periodos históricos y la continuidad de esos hasta hoy día.

El estudio de las necrópolis atestiguadas en el territorio de Oltenia y la corroboración de las informaciones ofrecidas por el material arqueológico con las etnográficas y sociológicas permiten la interpretación de las creencias, costumbres, relaciones sociales, reglas de comportamiento etc. sincrónicamente y diacrónicamente.

PALABRAS CLAVES: rito, ritual funeral, incineración, inhumación, banquete funeral, libaciones.

Una din temele majore, în același timp și una din problemele cele mai dificile pe care le comportă cercetarea științifică este cunoașterea vieții spirituale a popoarelor „primitive”. Având în vedere „opacitatea” descoperirilor arheologice în acest sens, pentru a avansa pe acest drum este nevoie de o reconstituire inversă, adică dinspre prezent spre trecut. Deosebit de fructuoasă este aplicarea perspectivei etnologice, care permite demonstrarea unor particularități rituale caracteristice unor etnii, pentru explicarea practicilor funerare, precum și continuitatea acestora din urmă.

Mormintele reprezintă un imens material de studiu aflat la dispoziția cercetătorului, fiind o sursă unică în reconstituirea unor aspecte din viața socială și religioasă a celor mai vechi populații. Componenta necropolelor este profund influențată de ritualul funeral.

Ritul și ritualul funerar exprimă un sentiment religios și reflectă credința individuală și colectivă în viața de dincolo de pragul mormântului, o componentă importantă a spiritualității popoarelor. Ritul funerar cuprinde toate procedurile care se aplicau corpului neînsuflit. În afara fenomenului religios, acest rit era influențat și de o serie de factori aleatorii, cum ar fi dorința personală a individului, hotărârea comunității, tradiția locală. Ritualul funerar cuprinde toate pregătirile care se făceau pentru ultima călătorie a sufletului celui decedat. Ritualul este strâns legat de religie, credințele comunității, de obicei, și este marcat de un puternic conservatorism.

Comportamentul mortuar a pus în evidență faptul că nu există, în mod obligatoriu, o concordanță între rit și ritual. Rituri funerare diferite (incinerarea, înhumarea, expunerea sau aruncarea cadavrului, etc.) pot avea elemente rituale comune (inventarul, ofrandele, ceremoniile). Din acest punct de vedere, istoric am zice, mai important este ritualul care exprimă elementele specifice religiei practicate. Investigația arheologică a ritului și ritualului funerar oferă o serie de detalii despre vârsta, statutul social, sexul, împrejurările în care a survenit decesul și nu numai atât. Continuitatea și unitatea de cultură materială și spirituală se reflectă și în descoperirile arheologice.

La începuturile arheologiei, practicile funerare erau abordate dintr-o perspectivă filosofică, luând în considerare mai ales latura psihologică, mai exact emoția grupului social în fața pierderii unui membru al său, precum și sistemul credințelor de ordin magico – religios, considerându-se că ambele aspecte au determinat evoluția și diversitatea marcantă a comportamentului funerar. Cu timpul, cercetarea arheologică a mormintelor și necropolelor a trecut și la o abordare sociologică, mai ales după apariția binecunoscutei lucrări a lui Arnold van Gennep [1996], totodată încercându-se și reconstituiri cultural-istorice legate de difuziunea „modelelor” de înmormântare în diferite perioade istorice.

Demersul sociologic în cadrul studiului obiceiurilor funerare are la bază mai puțin documentarea strict arheologică și mai mult datele de ordin etnografic ce surprind în întregime ceremonialul funerar, ceea ce, nu de puține ori, conduce la teoretizări, la construcții uneori dincolo de arheologia propriu – zisă. Înregistrările etnografice își găsesc mai greu paralele în descoperirile arheologice, atât din punctul de vedere al metodei de lucru, cât și a distanței în timp, comparațiile pripite, lipsite de subtilitate ducând la rezultate proaste. Desigur însă că perspectiva etnologică, etnografică sau sociologică nu trebuie abandonată complet, importantă este ordonarea documentelor din teren pe baza definirii exacte și a analizei lor descriptive.

Pentru reconstituirea unor modele preistorice sunt necesare date etnografice și etnologice, necesitate din care a rezultat mai noua știință, etnoarheologia. Simplul studiu al obiectelor descoperite arheologic nu oferă date despre aspectele vieții diferitelor comunități preistorice și antice. Studiul ocupațiilor, modului de viață, meseriilor și meșteșugurilor sezoniere și tradiționale din spațiul în care se află comunitatea permite arheologului și echipei sale tehnice să modeleze mai bine unele situații și aspecte ale vieții.

În fața morții unuia dintre membrii săi, grupul social este forțat să recunoască schimbarea radicală de statut a defunctului. Răspunsul solidar, responsabil și complex al comunității umane la această profundă schimbare îl reprezintă ceremonialul funerar în totalitatea sa, în fapt întreaga articulație a riturilor de pasaj [A. v. Gennep, 1996, p. 29; M. Pearson, 1999, p. 147-156] destinată rezolvării acestei probleme. Debutând cu constatarea morții fizice a unui individ, ceremonialul funerar are o durată cuprinzând mai multe episoade, fiecare reprezentând anumite categorii de rituri de trecere – riturile de prag, de separare, de reintegrare [A. v. Gennep, 1996, pp. 32-47]. Dintre aceste episoade, înmormântarea propriu-zisă, prin recuzita și procedeele sale lasă cele mai consistente urme materiale, restul secvențelor ceremoniale se pot reconstitui numai coroborând informațiile furnizate de sociologie, etnografie, etnologie. Pe baza observațiilor directe, din surse scrise, se poate reconstitui succesiunea episoadelor ceremonialului funerar, ținând cont de faptul că acesta se desfășoară conform unui scenariu, unor reguli precise, respectate cu mare atenție. Aceeași regularitate se poate constata în baza cercetării arheologice și în ceea ce privește locul destinat amplasării definitive a cadavrului. Destul de dificilă de studiat este structura spațiului funerar, prin această noțiune înțelegându-se în mod expres cimitirul. O atenție deosebită trebuie acordată amplasării cimitirelor, și în acest caz existând reguli care stabilesc raportul dintre așezarea celor vii și „așezarea” celor morți.

Modul de tratare al cadavrului cuprinde pregătiri făcute anterior înmormântării propriu – zise, puțin susceptibile de a lăsa urme materiale ce pot fi înregistrate arheologic, dar cunoscute din însemnările etnografice. Diferitele modalități de depunere a cadavrului – poziția, orientarea capului și implicit cea a privirii – sunt în strânsă legătură cu cutumele care fixează aceste obiceiuri, ca parte integrantă din întregul ansamblu al obiceiurilor funerare specifice unei regiuni la un moment dat.

EVOLUȚIA RITULUI FUNERAR ÎN SPAȚIUL OLTENIEI

Pe baza rezultatelor cercetărilor întreprinse timp de mai bine de șaizeci de ani pe teritoriul Olteniei, domeniul spiritual cel mai bine cunoscut este acela al riturilor funerare. Riturile de înmormântare aruncă o vie lumină asupra vieții religioase, dar nu sunt mai puțin revelatoare pentru starea economică, socială și culturală a societății umane, aflată pe diferite trepte de dezvoltare.

Toate descoperirile arheologice de pe teritoriul Olteniei pun în evidență evoluția ritului funerar din acest spațiu, din paleolitic și până în Evul Mediu. Dată fiind complexitatea subiectului, ne vom mărgini numai la prezentarea riturilor funerare semnificative, proprii fiecărei epoci în parte.

Pentru oamenii din epoca timpurie a pietrei – paleolitic (1.400.000/1.200.000-15.000 î. Hr.) și mezolitic (15000-7000/6500 î. Hr.) – moartea era un fenomen pe cât de teribil pe atât de misterios. De aici și sentimentul lor de teamă la vederea cadavrelor și adorarea cvasidivină a celor morți. Urme ale riturilor funerare din paleolitic nu s-au descoperit prin cercetările efectuate pe teritoriul României. Prin analogie cu rezultatele cercetărilor din alte țări, se poate presupune că între practicile funerare din paleoliticul carpato- dunărean a existat și aceea a înmormântării craniilor izolate sau în grupuri, în orice caz separate de restul corpului și depuse în afara așezărilor omenești. Este de presupus că aceeași practică funerară era caracteristică și pentru mezoliticul din spațiul carpato – dunărean, fiind confirmată într-o oarecare măsură de descoperirea, într-un cimitir neolitic de la Cernavodă, aparținând culturii Hamangia, a unui mormânt în care au fost depuse direct pe sol un număr de șapte cranii [D. Berciu, 1966, p. 30]. Această practică a înmormântării craniilor separate de corp poate fi explicată ca avându-și originea în concepția simplistă a oamenilor din epoca pietrei care vedeau în craniu sediul tuturor energiilor și al vieții și considerau că prin amputarea capului cei morți erau puși în imposibilitatea de a-i tulbura pe cei vii. Pe de altă parte, înmormântarea craniilor a fost pusă în legătură cu anumite practici magice, prin care cei rămași în viață căutau să-și însușească o parte din calitățile defunctului [H. Dumitrescu, 1954, p. 416-417].

În epoca nouă a pietrei – neoliticul (6600-3800/3700 î. Hr.) – continuă înmormântarea craniilor, de data aceasta făcându-se exclusiv sub podeaua locuinței, după cum o atestă descoperirile arheologice din diferite zone ale țării, iar pentru Oltenia descoperirile de la Bălănești, județul Olt [H. Dumitrescu, 1954, p. 417].

O consecință a credințelor despre craniu, moștenite din mezolitic este folosirea, în perioada neoliticului timpuriu (6600-5500 î.Hr.) a craniului

drept obiect de cult. În perioada 1977–1979 în urma săpăturilor efectuate în localitatea Grădinile [M. Nica, 1981, p. 32], județul Olt, au fost descoperite așezări datând din perioada neoliticului timpuriu. Cercetarea lor a scos la iveală, sub complexul locuinței nr. 2, pe fundul gropii nr. 1, unde erau depuse ca ofrandă, respectând o anumită ordine, un craniu și coarnele a cinci bouri vânați [ibid., p. 34]. Alături de resturi ceramice au fost identificate și oase depuse pe fundul gropii, oase de animal, prezența lor reprezentând cel mai probabil urmele unui ospăț. Caracterul de cult al gropii nu poate fi pus sub semnul întrebării. Depunerea intenționată de resturi pe fundul gropilor, de resturi de la animalele vâdate și consumate sunt întâlnite și în alte locuințe din neoliticul târziu (4500-3800/3700 î.Hr.) de la Verbița [D. Berciu, 1965, p. 35] și Cârcea [ibid., p. 37-38], județul Dolj. Acest obicei se va menține până în epoca dacică, după cum o atestă o serie de descoperiri inedite din așezarea dacică de la Gropșani, județul Olt.

Epoca neolitică a adus schimbări majore în viața oamenilor. Ideile și sentimentele religioase se dezvoltă și se perfecționează. Acum se încheagă, în diferite obiceiuri, cultul morților, ideea acestui cult fiind fundamentată pe respectul și totodată teama față de morți. Între credințele epocii intră, în primul rând, reprezentarea duală a ființei umane: corp și suflet sau „umbră”. Practica înhumării a fost singurul rit funerar al acestei perioade. În cadrul ritului funerar, în perioada la care facem referire, se întâlnește o intensă variație atât în ceea ce privește modul de depunere a cadavrelor în groapă, cât și în privința numărului scheletelor descoperite într-un mormânt.

Referitor la modalitatea înmormântărilor, se distinge pentru neoliticul timpuriu și dezvoltat înmormântări cu schelete în poziție întinsă dar și în poziție „chirchită”. Toate înmormântările s-au făcut în apropierea așezărilor. Caracteristice perioadei neolitice sunt mormintele cu ofrandă săpate sub locuințe. Tot mai des sunt semnalate și mormintele cu „ocru roșu”. În orientarea cadavrelor pe direcția Est – Vest cu privirea îndreptată către Est regăsim un semn al credinței într-o eventuală revenire pe pământ a celor morți, al credinței în continuarea vieții după moarte.

Inventarul funerar al acestor morminte este sărac, se reduce de obicei la unelte agricole și de vânătoare, podoabe, obiecte de cult și ceramică. Obiceiul străvechi al spargerii rituale a unor vase de lut și al depunerii cioburilor deasupra și în jurul cadavrului este atestat și în aceste morminte și se va menține cu fidelitate și în epocile următoare. Ofrandele aduse cu ocazia înmormântării erau oferite parte divinității, parte celui decedat în scopul unei atitudini favorabile față de cei vii [D. Berciu, 1965, p. 37-38]. O altă grupă de morminte neolitice o reprezintă cele cu scheletele în poziție „chirchită”. S-a dovedit că această practică funerară nu caracterizează numai

perioada neolitică, ci va dăinui mult timp după aceea. Explicația acestui mod de depunere a cadavrelor în groapă a fost căutată în concepția supraviețuirii celor morți uneori și sub forma unor forțe malefice și în credința generală că prin „chircirea” cadavrelor și legarea picioarelor, ca și prin așezarea unei cantități însemnate de pământ și pietre deasupra întregului conținut funerar, cei morți vor rămâne inofensivi pentru supraviețuitori [E. Comșa, 1987, p. 201]. Mircea Eliade [1992, p. 77 sq.] considera că acest obicei al înmormântării în poziție „chircită”, poziție embrionară, are la bază o strânsă legătură mistică dintre moarte, inițiere și *regresus ad uterum* și că ea evidențiază îndeosebi speranța unui nou început al vieții, însă nu o existență redusă doar la dimensiunile ei biologice.

Tot din plină epocă neolitică datează și mormintele de înhumare săpate sub podelele locuințelor [E. Comșa, 1987, p. 28]. Obiceiul îngropării defuncțiilor sub podelele așezărilor era generalizat pe tot cuprinsul țării încă din neoliticul timpuriu. Primele necropole apar abia în neoliticul dezvoltat [id., 1960, p. 84-87]. În marea lor majoritate aceste înhumări atestă o practică generală, aplicată copiilor și tinerilor, altele au însă un caracter adiacent, sau de ofrandă. În mormântarea copiilor și tinerilor sub podelele locuințelor s-ar putea explica prin mentalitatea întâlnită la toate popoarele vremii potrivit căreia realitatea morții era de neconceput, de unde și concepția așa – numitului „cadavru viabil”, credința că în corpul celui decedat ar supraviețui energii latente capabile să mențină corpul relativ viu. Abia mai târziu, în epoca bronzului, se va fi ajuns la înțelegerea morții ca fenomen opus al vieții, iar legătura cu cei morți a început să se piardă treptat, în consecință au început să fie construite „locuințe” separate pentru morți sau morminte propriu-zise [H. Dumitrescu, 1954, p. 415].

Pentru perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului (3800-3500 î. Hr.) este caracteristic un alt complex de înmormântări, și anume cele „cu ocră roșu” [D. Berciu, 1961, p. 82]. Aceste morminte conțin fără excepție schelete în poziție „chircită” având pe deasupra și în jur ocră roșu, simbolizând sângele, energia vitală, viața [id., 1966, p. 180]. Această practică este o dovadă clară a credinței în nemurire.

Sintetizând, putem spune că populația de pe teritoriul Olteniei din epoca pietrei a cunoscut de timpuriu ideea de nemurire, înțeleasă la început simplist, doar ca o continuare a vieții pământești. Această credință și-a găsit expresie la început în practica înmormântării craniilor, apoi în ritualul neolitic al înhumării în tumuli¹, sub podelele caselor, în vopsirea cadavrelor cu ocră

¹ Termenul de *tumul* derivă din latinescul *tumulus* și se folosește pentru a desemna curganele sau movilele de pământ sau piatră ridicate în preistorie și antichitate ca

roșu și în concepția „cadavrului viabil”. Credința în nemurire avea să dăinuiască, sub diferite forme, și în epoca următoare, cea a bronzului.

În trecerea de la neolitic la epoca bronzului (3500-1200/1100 î. Hr.) se constată o continuitate în sectorul religios, ca și în celelalte sectoare culturale. Această continuitate este concretizată cel mai bine în cultul morților, pe de o parte în supraviețuirea practicilor înmormântărilor „cu ocră” [D. Berciu, 1966, p. 153] în perioada bronzului incipient și a celor în poziție „chircită” dar fără ocră, ce se va menține în tot decursul epocii [ibid., p. 153].

S-a dovedit că în epoca bronzului apare o nouă practică, a incinerării, care, treptat, se va generaliza, înlocuind vechiul rit al înhumării. Dată fiind noutatea ritului incinerării, la început această practică avea să fie aplicată numai copiilor. Primele morminte de incinerare aveau să apară în necropole birituale. Pe măsura intensificării noului rit apar vaste cimitire plane, exclusiv de incinerare, sau așa-numitele „câmpuri de urne”, cum o atestă descoperirile de la Cârna [V. Dumitrescu, 1961, p. 16], Balta Verde [D. Berciu, 1950, p. 20] și Ostrovul Mare [id., 1966, p. 180]. Cenușa mortuară și resturile cinerare ale defunctului erau depuse în urne, acoperite de o ceașcă sau o lespede de piatră. Arderea cadavrului nu se săvârșea niciodată în mormânt, ci în locuri special amenajate pentru focul sacru, *ustrinum*. Vasele adiacente, conținând ofrande în hrană, erau arse împreună cu cadavrele defuncților. Și în epoca bronzului se întâlnește obiceiul spargerii unor vase de lut ars și al depunerii cioburilor în mormânt. Semnificația ritului incinerării trebuie pusă în legătură tot cu vechea credință în nemurire. O dovadă în plus că această credință stă la baza ritului incinerării o constituie „ferestrele sufletului” [D. Berciu, 1939, p. 109] obținute prin găurirea urnelor și a capacelor de urnă.

Studiul necropolelor plane sau tumulare a demonstrat că toate aceste elemente de rit și ritual funerar s-au îmbogățit și mai mult în epoca fierului. În prima perioadă a fierului, Hallstatt (1200/1100-450/350 î. Hr.) s-a practicat în continuare ritul incinerării, după cum se poate aprecia în urma descoperirilor de până acum, dar s-au folosit două tipuri distincte de înmormântări: în „câmpuri de urne”, când cenușa era depusă în urne însoțite de vase adiacente cu ofrandă în cadrul unor necropole plane ca cele de la Balta Verde [E. Moscalu, 1981, pp. 20-23], Ghidici [M. Nica, 1995, pp. 236-238] și Hinova [M. Davidescu, 1981, p. 41] și în tumuli, după cum demonstrează descoperirile de la Vârtop, Portărești [C.M. Tătulea, 1981] și Plopșor [D. Berciu, 1939, p. 305-309]. Morminte de incinerare reprezentând

monumente funerare. De aici derivă și denumirea de morminte tumulare, adică acoperite cu movile de pământ.

ambele tipuri de înmormântări s-au descoperit la Ferigile [A. Vulpe, 1967, pp. 80-87], Gura Padinei, Vârtop și Drăgoești [D. Tudor, 1978, p. 355]. Studiind necropola de la Ferigile, care a fost încadrată în faza a – III - a, (cca. 400 a. Chr.), de la sfârșitul Hallstattului și începutul culturii geto-dace, arheologii și antropologii au ajuns la concluzia că este o necropolă de copii, aproape în totalitate de sex masculin [D. Nicolăescu-Plopșor & W. Wolski, 1975, p. 92].

Unele ritualuri, cum este cel întâlnit la Ferigile, indică teama terifiantă de revenire a unor defuncți înhumați, eventual chiar și a celor care fuseseră incinerati. În acest caz este vorba de așa – zisa „ritualitate defensivă” [L.V. Thomas, 1985, p. 126]. Concepțiile despre lumea de aici și lumea de dincolo sunt atât de diferite, de contradictorii, încât se poate deduce că defuncților nu li se rezervă aceeași soartă după moarte [A. v. Genep, 1996, p. 131]. Etnologia furnizează numeroase exemple că nu numai copiii, ci și cei decedați brusc, în urma unui accident sau a unei boli, la naștere, copiii nebotezați, sinucigașii, devin adesea obiect de reprobațiune și frică mistică deoarece un deces prematur reprezintă o perturbare a ordinii sociale, ceea ce a dat naștere unor practici funerare aparte și a unor ritualuri profilactice specifice, atestate în perioada Evului Mediu și epoca modernă timpurie [V. Spinei, 1996, p. 92-94] chiar până la sfârșitul secolului XX [M. Străin, 2002, pp. 312-319]. Cercetările etnologice au reliefat că au existat comunități la care copiii neintegrați încă în comunitate erau aruncați sau arși pentru că se considera că nu au încă un suflet, că aceștia nu pot pătrunde în lumea morților și, rămânând fără adăpost, devin foarte primejdioși, deoarece doresc a se răzbuna pe cei vii. Această concepție a fost răspândită de-a lungul diferitelor epoci istorice, la diferite culturi, fiind înregistrată și de etnografii români până la sfârșitul secolului XX [I. Ghinoiu, 1992, p. 82 sq.]. Din motive mistice cel mai probabil, copiii aflați sub pragul adolescenței care din punct de vedere religios nu aveau un statut bine definit, întrucât nu trecuseră prin anumite rituri inițiatice [A. v. Genep, 1996, p. 35] nu fuseseră încă integrați în comunitate și de aceea nu puteau fi înmormântați potrivit riturilor funerare tradiționale.

Pentru a explica existența unor necropole separate de copii sau morminte de înhumație ale unor copii în perioade când ritul principal era incinerarea se fac trimiteri atât la scriitorii antici cât și la analogii etnologice. Obiceiul de a înmormânta copiii în locuri separate de al adulților sau urmând un rit funerar, altul decât cel practicat pentru restul comunității, a apărut ca expresie a credințelor despre moartea și sufletul copiilor, surprinse pentru prima dată încă din paleolitic. Însăși biserica creștină a fost nevoită să preia credințele legate de moartea prematură a copiilor, menținându-le din Antichitate până aproape de zilele noastre.

În cazul incinerării, după ce cadavrul era incinerat într-o groapă amenajată special – *ustrinum* – rugul era distrus, iar cenușa, o parte din oasele cinerate, bulgări de lut ars și pietre luate din rug erau puse în urne și depuse în gropile sepulcrale.

Folosirea ofrandei în ritul funerar în hallstatt devine curentă. Dacă la început descoperirile funerare au arătat că ofrandele erau simple, alcătuite dintr-o singură specie, acum apar ofrandele multiple, constând în animale domestice și vânat. Analizând gradul de calcinare, s-a putut deduce că ofranda era arsă împreună cu defunctul, resturile fiind culese și depuse în aceeași urnă [D. Nicolăescu-Plopșor & W. Wolski, 1972, p. 100].

Ca și în epocile anterioare, din inventarul acestor morminte nu lipsesc niciodată vasele de ofrandă, sparte ritual și depuse peste cadavru sau în jurul acestuia.

Latene-ul (sec. V-III î. Hr.), a doua epocă a fierului, poartă pecetea aceleiași continuități a culturii getice. În ceea ce privește ritul funerar, descoperirile arheologice demonstrează că schimbări majore au avut loc în preajma secolelor III-II î. Hr. Toate descoperirile de pe teritoriul Olteniei dovedesc că în societatea geto-dacă s-a practicat ritul incinerației pentru persoanele adulte, numai copiii erau înhumați. Tumulii funerari, mai rari și având un inventar mai bogat, au fost atribuiți unor aristocrați.

Cercetarea necropolelor geto-dace demonstrează că geto-dacii practicau două rituri funerare: incinerarea și înhumarea. Cele două rituri, total diferite, converg totuși către una și aceeași explicație: restituirea prin distrucție, către natură a materiei constitutive. Este vorba, în fond, despre același fenomen, dematerializarea, separarea părții eterne (sufletul) de partea perisabilă (corpul). La originea înhumării ar putea sta un cult teluric pentru care procesul separării suflet / corp decurgea lent, reintegrarea corpului în circuitul natural al materiei având un model evolutiv, ca în alegoria bobului de grâu. Incinerarea ar putea avea ca punct de plecare un cult solar iar separarea părții eterne (sufletul) de partea perisabilă (corpul) trebuia să se producă rapid, momentul acesta având valențele unei revelații.

În epoca romană (106-275) în Dacia cucerită au pătruns prin intermediul coloniștilor noi elemente religioase, urmarea acestui fapt fiind un adevărat sincretism religios, în care practicile funerare au căpătat un aspect nou, diferit de cel din Latene-ul geto-dacic. Principalul rit al autohtonilor continuă să fie incinerația, încep să apară și unele încercări de adaptare a ritului înhumării. Se practică înhumarea copiilor, și nu ca o regulă generală, ci numai în cazuri izolate. Aspectul spiritual al menținerii acestui rit funerar în cazul copiilor a fost mai puțin luat în considerare. Studii comparate ale unor societăți arhaice au demonstrat că unele dintre acestea

consideră lăcașul morților ca fiind locul din care vin copiii [G. Durand, 1998, p. 231], altele, care practicau incinerarea, își înhumau totuși copiii [A. Toplean, 2006, p. 130] în speranța că pământul le va da o nouă viață [M. Eliade, 1992, p. 230]. Este posibil ca familia și întreaga comunitate să fi crezut că prin înhumare trupul copilului nu va dispărea, ci va putea renaște într-o altă lume în care să își continue existența, o astfel de explicație putând fi dată protejării cadavrului prin introducerea în vase sau acoperirea cu fragmente ceramice [A. Sonoc, 2006] sau, mai rar, în sicrie de plumb [D. Tudor, 1968, pp. 413-415], practică întâlnită și în Oltenia. Acum apar mormintele în formă de albie. Mormintele de incinerare încep să fie tot mai rare. Inventarul funerar era constituit din podoabe de bronz, vase, un opaiț, uneori și o monedă. Cele mai importante descoperiri arheologice din această perioadă de pe teritoriul Oleniei sunt cele de la Sucidava, Locusteni, Romula-Malva, Desa și Slăveni.

Odată cu apariția primelor elemente religioase creștine la nordul Dunării, ritul funerar al incinerării scade tot mai mult, fiind înlocuit cu înhumarea. În perioada de sfârșit a secolului III î. Hr. și în următoarele secole continuitatea religioasă strâns legată de cea etnică, constă pe de-o parte în păstrarea incinerării iar pe de altă parte în adoptarea treptată a înhumării pe măsura progresării credinței creștine în Dacia. La răspândirea ritului funerar al înhumării a contribuit și influența creștinismului. Păstrarea unor tradiții păgâne dacice și romane se datorează și duratei lungi a procesului de creștinare. Adoptarea de noi spiritualități în detrimentul celor ancestrale nu se putea face decât treptat, având în vedere că sectorul cel mai tradiționalist al societății era cultul morților [*Dinogeția*, 1967, p. 367]. De aceea, urmele vechilor credințe rămân adesea active mai multe generații, după cum o demonstrează apariția înhumărilor de factură creștină în necropolele din Oltenia, alături de practici funerare mai vechi (incinerarea).

Din perioada Evului Mediu timpuriu (sec. VIII-XI) pe teritoriul Olteniei au fost descoperite necropole birituale. S-a constatat că în această perioadă planul gropilor de mormânt era în general rectangular, cu sau fără colțuri rotunjite, dar mai rar se întâlnesc și alte cazuri, cum ar fi planul ovoidal, fapt demonstrat de cercetarea necropolei de la Obârșia [O. Toropu & O. Stoica, 1972], județul Olt. Studiul acestei necropole a arătat că în această perioadă se proceda la amenajarea interioară a gropilor mormintelor, una dintre variante fiind utilizarea sicriilor din lemn sau acoperirea cadavrului cu o platformă de lemn. Mormintele încep să fie organizate în grupe familiale, ca în necropola de la Obârșia.

Inventarul mormintelor de înhumare constă din accesorii vestimentare (cataramă, fibule, nasturi), podoabe (inele, pandantive, mărgelă, cercei, brățări), piese de cult (cruciulițe, medalioane cu reprezentări religioase, ouă

de lut ars, etc.), arme (vârfuri de săgeți, cuțite), piese de uz gospodăresc (amnare, vase ceramice). În unele morminte au fost identificate și piese de cult cu valoare de simbol. Ofrandele de carne de animal (bovine, ovine) sunt prezente la Obârșia și au analogii în spațiul slovac. Ofrandele de carne de pasăre, legate posibil de credința veche a sufletului văzut ca o pasăre este întâlnită doar la Obârșia, unde sunt numeroase descoperirile de boabe de grâu, de orz, secară, linte, mei, interpretate tot ca ofrande [O. Toropu, 1976, p. 156-160].

Depunerea de monede, practică înrudită cu anticul obol al lui Charon este rar întâlnită în perioada Evului Mediu timpuriu din Oltenia. Dacă se ia în considerare faptul că în acea vreme s-a înregistrat o reducere a circulației monetare, bucățile de metal, plăcuțele de bronz, cuiele de bronz, fără a fi asociate unor sicrie pot fi interpretate ca având aceeași semnificație ca moneda pusă mortului pentru plata luntrașului Charon. Într-unul din mormintele de la Obârșia a fost descoperită o plăcuță de aur în gura unui schelet. În trei morminte de la Obârșia au fost descoperite trei seceri (câte una în fiecare mormânt). Ele au fost puse în legătură mai degrabă cu un ritual magic [V. Sîrbu, 1993, p. 79] decât cu o practică a depunerii uneltelor în morminte [O. Stoica & C. Bold, 2000]. Aceste piese de inventar arheologic pot fi folosite pentru a reconstitui numai elemente de ritual, însă un tablou complet poate fi redat doar de izvoarele scrise. Astfel, din toate categoriile de inventar amintite valoare de obiecte ritualice au doar ofrandele animale și vegetale, obolul lui Charon, cărbunii aprinși, piesele de cult, vasele de lut, secerile, celelalte categorii sunt legate de „moda” vremii, starea socială, ocupație [V. Trebici & I. Ghinoiu, 1986, p. 56].

În studiul necropolelor, arheologia a insistat destul de mult asupra poziției brațelor. S-a constatat că existau mai multe variante, chiar și în cadrul aceleiași necropole. În foarte multe cazuri brațele erau așezate drept, pe lângă corp, îndoite pe umăr sau așezate pe piept. Probabil că și poziția brațelor constituie un element ritual, însă destul de dificil de cercetat. Astăzi, Biserica Ortodoxă Română reglementează, în baza vechilor canoane, poziția brațelor persoanelor decedate, și anume aceea a brațelor așezate pe piept, ținând o iconiță. Vechile canoane datează încă din secolul IV, când au fost reglementate o serie de norme bisericești păstrate de tradiție și care erau aplicate pe teritoriul Imperiului Bizantin dar și în afara acestuia, oriunde existau comunități creștine [*Credința*, 1995, p. 297].

Cercetările arheologice, alături de cele antropologice, etnografice, etnologice și etnoarheologice, aduc o contribuție importantă la cunoașterea riturilor de înmormântare practicate pe teritoriul Olteniei.

MENTALITĂȚI ȘI PRACTICI ANCESTRALE LA MAREA TRECERE

Considerațiile privitoare la evoluția ritului și ritualului funerar din perspectivă arheologică reprezintă o premisă necesară înțelegerii perpetuării unor practici precreștine în ritualul funerar și postfunerar, în tradițiile populare la marea trecere. O astfel de practică ancestrală este ritualul *refrigerium*.

Refrigerium este un termen de origine latină (*refrigero*, -are, -avi, -atum) [G. Guțu, 2008, p. 520 s.v.] însemnând a (se) răcori, a (se) răci. În Roma antică „*refrigerium*” se referea în mod strict la o masă comemorativă pentru morți consumată în cimitir [M. Eliade, 2000, p. 20]. Aceste mese aveau loc în ziua înmormântării, în cea de-a noua zi după înmormântare și apoi anual. În perioada timpurie a creștinismului s-a continuat acest ritual. Alimentele erau consumate ritual lângă morminte sau în catacombe, în onoarea martirilor creștini și a tuturor rudelor decedate. Termenul a fost preluat și în liturgica creștină, unde era folosit pentru a exprima ideea necesității „răcoririi” sufletelor celor plecați în lumea de dincolo.

Cercetările arheologice și studiile antropologice au acreditat ideea existenței unui sens al vieții și al morții care pot fi surprinse în structura și semantica obiceiurilor legate de ciclul vieții [M. Mesnit & A. Popova, 1997, p. 96]. Aceleași studii și cercetări arată și valorile simbolice și metafizice ale apei. Mircea Eliade distinge două stadii în condiția postmortem: supraviețuirea și nemurirea [M. Eliade, 2000, p. 22]. În creștinism, sufletul defunctului supraviețuiește până la Judecata de Apoi după care își câștigă nemurirea. Această supraviețuire a sufletului după moarte este o prelungire larvară a existenței umane [ibid., p. 208]. De aceea s-a purtat o grijă deosebită ca sufletul defunctului să nu sufere de sete în lumea de dincolo. Cum defunctul urmează, în credințele populare, existența sa terestră și în lumea de dincolo, trebuiau să i se asigure mijloacele concrete sau simbolice din această viață. Lucrul cel mai important care trebuia asigurat defunctului era ca el să nu sufere de sete. Libațiile aveau o mare importanță pentru viața postmortem. În tot sud-estul Europei cultul morților este bogat în libații răcoritoare. Solidarizarea magică a omului cu apa îi conferă posibilitatea de germinare într-o nouă „naștere” în lumea de dincolo. În toate religiile apa are acest sens general de stadiu primordial, bogat în virtuți generative. Libațiile funerare au rolul de a facilita și de a asigura detașarea sufletului de corp. În sens magic, apa care calmează setea defunctului oprește experiența sa, îl ajută să moară în mod real, să se detașeze definitiv de condiția umană. Așa cum afirma Mircea Eliade, numai după ce a ajuns în „*refrigerium*” și a băut apă până la sățietate defunctul moare în mod real. Această „adăpare”,

răcorire, are sens religios, apa fiind considerată prin excelență o substanță vitală, iar cel ce „bea” participă la viață și dincolo de moarte.

În Oltenia, apa este folosită în ritualul înmormântării din momentul decesului până chiar la șapte ani. Este folosită și pentru grupul defuncților pe familii, la sărbătorile anuale care le sunt consacrate în mod special, numite „sâmbetele morților” sau „sâmbetele moșilor”, cunoscute cu numele de „moși” – moșii de primăvară, de vară, de toamnă și de iarnă [M. Pop, 1976, pp. 45-48]. Referindu-ne la actele individuale în ritualul de înmormântare, imediat după deces corpul este spălat, apa aceasta fiind aruncată într-un loc curat, pe iarbă sau pe un strat de flori [S.F. Marian, 1995].

În baza credinței că sufletul celui decedat rămâne timp de șase săptămâni în apropierea casei, urmașii au grijă să pună un vas cu apă la fereastră sau la streșina casei [E. Bernea, 1998, p. 70]. Un alt obicei în care apa are rol primordial și care se practică în județele Olt, Vâlcea, Gorj și Mehedinți este acela de a merge timp de trei zile după înmormântare, în zori, la cimitir, pentru a stropi mormântul cu apă².

O practică legată de cultul morților în legătură cu „refrigerium” este „slobozirea apelor”, descrisă amănunțit de folcloriștii Simion Florea Marian și Teodor Burada. După înmormântare, o fată va duce timp de trei sau șase săptămâni, apă la două sau trei case, pentru sufletul celui mort [Ș. Dorondel, 2004, p. 156]. „Căratul apei” și „slobozitul apei” sau „dezlegarea apei” care au loc cu un ceremonial aparte la patruzeci de zile de la deces sunt două momente distincte ale acestui ritual postfunerar [ibid., p. 157-160].

Dintre vasele ceramice care constituie inventarul funerar al necropolelor geto-dacice descoperite pe teritoriul Olteniei, ceașca și strachina, întâlnite și azi în ritul funerar și postfunerar, simbolizau obiectele sacre, cu care decedatul trebuia să participe în cer la ospățul nemuririi. Ceașca poate fi pusă și în legătură cu obiceiul refrigerium, fiind un obiect necesar sufletului pentru a-și potoli setea. Acest articol ceramic în aparență foarte simplu impresionează printr-o prezență masivă în toate necropolele dacilor unde funcția sa ritualică este bine stabilită, fiind vorba în realitate nu despre un vas cu destinație pur alimentară ci și despre unul folosit pentru tămâiere. Suntem prin urmare în fața unei jertfe de aer, pe care o regăsim practic nemodificată în ritualul funerar al ortodocșilor români. Grijă de a nu rătați drumul după moarte ridică în mod logic problema destinației celui plecat în călătorie.

² Informator: Maria Popescu Maria (n. 1938), com. Șerbănești (Olt).

Simion Florea Marian consemna în studiul său că printre dorințele multora se număra și aceea ca după moartea lor urmașii să le facă punți și poduri, puțuri sau fântâni pe marginea drumurilor, la hotar sau la răscruci, pentru ca trecătorii, răcorindu-se cu apă să poată zice „să fie de sufletul celui ce le-a făcut și pentru care le-a făcut”. După cum se observă, acest rit postfunerar poate fi pus în legătură cu problema refrigerium-ului.

O fântână în cinstea celui decedat se construiește fie în decursul a patruzeci de zile de la deces, până la șase luni sau la un an de la deces. Lângă fântână se ridică și o cruce – troiță pe care se inscripționează numele celui în memoria căruia a fost făcută. Fântâna poate fi construită și de mai multe familii, toți inscripționând pe crucea – troiță numele morților lor, dar acesta este în afara „sorocului” rânduit unui mort. (Obiceiul de a construi fântâni pentru a-i comemora pe cei morți este practicat în special în județul Vâlcea, dar este întâlnit destul de frecvent în tot cuprinsul Olteniei. Unele persoane obișnuiesc ca din timpul vieții să ridice câte o fântână, „spre a fi de pomenire”³ după moarte. Înainte ca fântâna să fie dată în folosință, preotul oficiază o slujbă pentru a i se face „sfeștania”⁴, urmând apoi un parastas pentru cei comemorați. Cei prezenți la slujba de sfințire beau apă din câni sau oale de pământ. La sfârșitul slujbei, aceste vase de ceramică sunt lăsate în fântână „spre pomenirea morților”⁵ în numele cărora s-a ridicat. Motivația acestui gest o putem căuta făcând trimiteri la unele descoperiri arheologice.

Pe teritoriul țării, cu precădere în zona de sud, au fost descoperite puțuri de proveniență geto-dacică și toate conțineau un anumit număr de vase de pământ. În mitologia poporului român puțurile sunt considerate „puțuri rituale”. Coroborând rezultatele arheologiei cu informațiile oferite de etnologie prezența vaselor și resturilor de vase de pământ în aceste puțuri a fost explicată prin faptul că această practică este expresia unei forme de cult votiv. Un cult al izvoarelor, al apei au avut toate popoarele indoeuropene și probabil că au avut și dacii. Asemenea obicei, păstrat până în zilele noastre, reprezintă vechile credințe în „spiritele bune” care sălășluiesc în apă. Dovezi despre existența unor superstiții legate de izvorul de apă în lumea daco-romană ne furnizează descoperirea din raza fostului oraș roman Sucidava din secolele II–III, aflat în vatra orașului Corabia pe teritoriul fostului sat Celei. Lângă o fântână de pe malul Dunării au fost descoperite șapte ulcioare din lut, dintre care șase erau dispuse în cerc iar al șaptelea în mijloc cu gura în jos [O. Toropu & C. Tătulea, 1987, pp. 229-230]. Descoperirea a fost pusă în legătură cu o posibilă superstiție, numărul șapte fiind un număr magic, pe care egiptenii îl considerau simbolul vieții eterne [I. Evseev, 1999, p. 446] și care la romani semnifica totalitatea.

³ Informator: Nicolae Lupu (n. 1923), com. Amărăști (Vâlcea), 2009.

⁴ Informator: Rada Cioponea (n. 1918), com. Grădiștea (Vâlcea), 2009.

⁵ Informator: Ioana Glăvan (n. 1938), com. Jaroștea (Vâlcea), 2009.

Aprovizionarea cu apă a locuitorilor orașului era asigurată în secolele II–III de fântânile construite în diferite puncte. În interiorul tuturor fântânilor de la Sucidava au fost descoperite căni și resturi de oale de lut. Prezența acestor resturi ceramice în fântâni argumentează existența la geto-daci și mai apoi la daco-romani a ritualului funerar *refrigerium*, practică păstrată până azi în ritualul funerar și postfunerar.

Atenția deosebită acordată fântânilor, atestată în Oltenia, evidențiază faptul că sacrificiul apei este destul de frecvent la români. Apa este considerată o substanță sacră. Săparea unei fântâni este o faptă bună, de prim rang, pentru odihna postumă a sufletului celui care săpat-o. Un alt obicei, fundamental la români care nu permite derogări este dăruirea apei către drumețul însetat, aceasta în același scop: odihna postumă a sufletului.

O reminiscență din cultul funerar al strămoșilor este și obiceiul folosirii monedelor în ritualul înmormântării. În antichitatea greco-romană era larg răspândită credința că sufletele morților, pentru a intra în lumea de dincolo trebuiau să lea un obol bătrânului Charon pentru a-i trece peste Styx. De când datează această practică funerară la români ne-o dovedesc descoperirile arheologice. Din păcate, izvoarele narative privitoare la daco-geți sunt extrem de sărace, lacunare și adesea pline de echivoc. Monedele cunoscute și susceptibile de a fi interpretate în sensul de „obol al lui Charon” provin din mormintele din perioada daco-romană. Abia după cucerirea romană a fost introdus în ritul funerar al autohtonilor obiceiul de a pune un ban defuncților, destinat lui Charon, pentru imaginara trecere cu barca a sufletelor lor peste apa râului Styx din Infern.

Faptul că abia după cucerirea romană începe a fi folosită moneda în ritualul funerar nu-l demonstrează descoperirile arheologice funerare datând din acea perioadă. În Oltenia, în situl arheologic de la Romula, județul Olt a fost atestată tradiția depunerii „obolului lui Charon” atât în cazul înmormântărilor în sarcophage de piatră [C.M. Tătulea, 1994, p. 123] dar și în mormintele de înhumare cu inventar sărac, din partea de nord a sitului arheologic, unde moneda fost găsită, de obicei, în gura defuncților [ibid., p. 124].

Tradiția depunerii „obolului lui Charon” în Oltenia a fost atestată încă din Antichitatea târzie prin descoperirea de la Sucidava. În necropola din partea de nord a Sucidavei [O. Toropu & C. Tătulea, 1987, p. 91] din cele șase sute de morminte datând din secolul IV p. Chr. care au fost cercetate, aproximativ o sută aveau în inventar și câte o monedă depusă ritual. Tradiția depunerii „obolului lui Charon” în morminte, cu toate că își are originea într-un imaginar funerar care presupunea credința într-un Infern subteran, s-a adaptat noilor reprezentări ale lumii de dincolo legate de credința în nemurirea astrală și, în final, resemnificată pe baza

reprezentărilor eschatologice legate de acest tip de nemurire a putut supraviețui în tradițiile funerare creștine populare.

Un alt element ritual care și-a dovedit continuitatea în timp este praznicul funerar, care se practica în lumea veche greco-romană dar care în lumea daco-romană a căpătat un nou sens, o nouă semnificație spirituală. Ospățul funerar se caracterizează printr-un substanțial aspect ritual [O. Văduva, 1997, p. 138]. Și în prezent se împart ofrande bogate la înmormântări sau la diferite termene după înmormântări. Termenul de pomana s-a generalizat de-a lungul secolelor în detrimentul noțiunii sinonime de ofrandă, sacrificiu, jertfă.

În preistorie, ospățul funerar avea loc concomitent cu înmormântarea. Despre existența acestui ritual „vorbesc” oasele descoperite în necropole și care au fost interpretate de către arheologi ca fiind urme ale unui ospăț în cinstea celui decedat. La romani, unul dintre cele mai răspândite ritualuri postfunerare era cel al mesei funebre. Se organiza un prânz sau o cină foarte simplă ce avea loc la mormântul celui decedat cu ocazia pomenirii a ceea ce se numea „dies natalis”, ziua lui de naștere, adică a morții lui. Plecând de la acest obicei, în creștinism au fost stabilite anumite „soroace” pentru comemorarea morților. Herodot [V: 8], descriind pe traci menționează printre altele și obiceiul acestora de a jertfi animale pentru a face „un mare ospăț funerar”. Mai târziu, și la geto-daci este atestat arheologic acest obicei, de a organiza un ospăț la înmormântare, înainte de depunerea cadavrului în mormânt dacă se practica înhumarea sau în timp ce cadavrul era ars pe rug, dacă se practica incinerarea [M. Petrescu-Dâmbovița, 1978, p. 26]. O secvență asemănătoare întâlnim și azi în anumite zone ale Olteniei în cadrul ceremonialului înmormântării, când masa comemorativă, pomana din ziua înmormântării se organizează imediat după slujba oficiată de preot la casa celui decedat, înainte de fi scos mortul din casă și dus la cimitir. Izolat, în localități din județul Olt după slujba ținută acasă de către preot, sicriul este scos în curte și așezat în mijlocul celor prezenți la pomana mortului⁶.

Ospățul funerar este atestat arheologic pentru prima dată în ritualul funerar al geto-dacilor odată cu săpăturile întreprinse în anul 1971 în cetatea de la Mărgăritești, județul Olt [D. Nicolăescu-Plopșor & W. Wolski, 1972, p. 57]. Ospetele cu carne friptă au fost semnalate încă din epoca bronzului [ibid., p. 58]. Ceea ce aduce nou descoperirea de la Mărgăritești este faptul că acum apare pentru prima dată ospățul funerar cu carne fiartă [ibid., p. 60].

Poporul român are înrădăcinată credința că până la Judecata de Apoi morții au nevoie de hrană. În acest sens familia, rudele apropiate, refac periodic resursele de hrană ale celor morți prin pomeni, mesele

⁶ Informator: Maria Lupu (n. 1940), com. Osica de Sus, sat Greci (Olt), 2009.

comemorative. Multumesc-ul la un astfel de dar primit este „să fie de sufletul mortului”, accentuându-se astfel ideea nevoii de hrană care este îndeplinită prin acest gest, mortul - călător fiind hrănit. Aceste mese comemorative au loc la trei și nouă zile, la șase luni și apoi din an în an pe o perioadă variind de la șapte la nouă ani de la deces. Nu se acceptă refuzul la masa de sufletul mortului, deoarece mortul ar fi jignit printr-o neacceptare. Din cele mai vechi timpuri, faptul mâncării la aceeași masă a fost simbolul unei relații prospere. Și în acest caz, mesele comemorative mențin relațiile dintre cei vii și cei morți, sunt indicele unei relații în cei mai buni termeni între lumea viilor și a morților. Prin această comensualitate, oamenii încearcă să umanizeze lumea de dincolo, în care și ei vor ajunge la un momendat.

Riturile funerare ale românilor transmit o serie de ritualuri, forme culturale arhaice dintre cele mai vechi și interesante din Europa. O astfel de practică funerară întâlnită în Oltenia, mai puțin în județul Olt, este aceea de a pune în coșciug, sub căpătâiul mortului, un număr de pietricele, de regulă nouă [E. Bernea, 1998, p. 38], număr cu semnificație sacrală atât în creștinism cât și în mitologiile păgâne. Nouă fiind ultima cifră, anunță deopotrivă un sfârșit și un început, o mutare pe un alt plan. Aici putem regăsi ideea de naștere nouă și de germinare, dar și cea de moarte. Numărul nouă exprimă sfârșitul unui ciclu, închiderea unei verigi.

Acest obicei de a pune în coșciug pietricele este întâlnit în județele Gorj, Dolj, Vâlcea, Mehedinți. Cercetările de teren efectuate în localitățile Galicea Mare, Desa, județul Dolj, Bârda, Malovăț, Giurgeni, Bratilov, Obârșia – Cloșani, județul Mehedinți au scos în evidență faptul că sub căpătâiul celui decedat se pun nouă pietricele, de regulă șase albe și trei cenușii, obicei parțiat și în județul Vâlcea. În județul Mehedinți, sub căpătâiul celui decedat se așează două pernțe una cu iarbă verde, ca simbol al nemuririi, iar cea în cea de-a doua se pun nouă muguri de copaci (trei de plop, trei de salcie și trei de fag) și nouă pietricele [A. Stănciulescu-Bârda, 1988, p. 97]. Prezența mugurilor arborilor neroditori are o semnificație ritualică, „ca mortul să nu dea roade”⁷, adică să nu mai atragă după sine și alți membri ai comunității. În comuna Strehaia, sat Ciochiuța, am putut înregistra obiceiul de a pune sub căpătâiul celui decedat un număr de nouă pietricele laolaltă cu trei cioburi dintr-o cană și un ciob dintr-o oglindă⁸.

În completarea informațiilor etnografice despre acest obicei întâlnit în cadrul ritualului funerar vin și rezultatele descoperirilor arheologice. În diferite necropole săpate sistematic au fost descoperite pietricele depuse

⁷ Informatori: Maria Cruceru și Elisabeta Ionescu, com. Giurgeni (Mehedinți), 2009.

⁸ Informator: Mihaela Ghimiș (n. 1956), com. Strehaia, sat Ciochiuța (Mehedinți), 2009.

ritualic. Astfel, în cimitirul neolitic de la Ostrovul Corbului, județul Mehedinți, s-au descoperit vase cu nisip și pietricele [P. Roman & A. Dodd-Oprițescu, 1989, p. 14]. În urma cercetărilor făcute în necropola de la Ocnița Cosota, județul Vâlcea, vechea Buridava dacică de la începutul secolului II î. Hr. s-au recuperat pietricele arse [D. Berciu, 1981, p. 126] care, după toate probabilitățile, au fost aruncate pe rug în timpul incinerării, cu o anumită semnificație, apoi culese și depuse în mormânt alături de resturile cinerare [ibid., p. 122].

Folosirea pietricelelor în ritualul înmormântării este atestată arheologic și în Evul Mediu, în urma săpăturilor din Craiova-Făcăi (punctul Cimitir). În cimitirul cercetat au fost descoperite vase tip borcan date din secolele XIV–XV, care conțineau câte 24 pietricele [O. Stoica & C. Bold, 2000].

Toate aceste descoperiri dovedesc că încă din neolitic exista această practică funerară a așezării de pietricele în morminte. Este greu de precizat cu certitudine care va fi fost scopul acestui obicei. În prezent, substratul lui s-a pierdut, rămânând o simplă practică magică, explicată prin formula „așa trebuie făcut, să nu se facă mortul strigoi”⁹.

Câteva informații scrise antice vorbesc despre o cu totul și cu totul altă semnificație a acestui obicei. La Pliniu cel Bătrân găsim consemnat că „Deșertăciunea omenească, meșteră să se înșele pe ea înșeși, socotește în felul tracilor, care pun în urmă pietre de culori diferite, după cum o zi este bună sau rea, iar în ziua morții le numără și astfel judecă pe fiecare” [IIR, 1964, p. 407]. Această practică funerară este de factură scitică, fiind amintită în însemnările lui Phylarchos, istoric din secolul III a. Chr.: „Sciții, înainte de a se culca, își aduc tolba, aruncă în tolba o pietricică albă, iar dacă au avut necazuri, una neagră. Când cineva moare i se ia tolba și i se numără pietricelele. Dacă înlăuntru găsesc mai multe pietricele albe îl socotesc fericit pe răposat. De aici proverbul celor care spun că ziua bună ne vine din tolba” [ibid., p. 151].

Peste tot în Oltenia există practica de a arunca o mână de pământ peste sicriu de către cei prezenți la înmormântare, rostindu-se și formula sacră „Să-i fie țărâna ușoară” și care ne trimite la cunoscuta inscripție „Sit tibi terra levis”, săpată pe capacul unui sicriu din piatră datat în anul 235, descoperit la Napoca. Izolat, în unele localități din județul Olt și la Craiova, județul Dolj, în cimitirele Sineasca și Ungureni se obișnuiește ca cei prezenți la înmormântare să arunce peste coșciugul coborât în mormânt câteva pietricele de culoare albă si apoi o mână de pământ.

Folosirea pietricelelor albe, negre sau intermediare, așezate sub căpătâiul defunctului, aruncate peste coșciug sau așezate în oale în mormânt este legată de viața defunctului, trăită cu „zile albe” sau „zile negre”. Pot fi

⁹ Informator: Floarea Gecan (n. 1926), com. Desa (Dolj), 2009.

interpretate ca o calificare a calității vieții trăite pe pământ pentru Marea Trecere.

Orice sistem religios al lumii are ca punct de plecare felul cum au fost înțelese viața și moartea. Concepția cu privire la continuarea vieții dincolo de moarte, la postexistență, a modelat, în timp, culturi și civilizații. Credința în forțe imateriale care guvernează Universul material a produs dihotomia trup-suflet, spirit-materie. Acest model al structurii ființei umane este cel mai vechi, conceperea lui aparținând omului aflat în stadiul de hominid. Întreaga evoluție a omului are la bază extrapolarea tipologiei morții. Pornind de la modele mitice, omul primitiv a atribuit sufletului calitatea de sacru, astfel că anthroposul se poate defini ca fiind un amestec de sacru (sufletul) și profan (corpul).

Experiența onirică a omului paleolitic stă și ea la baza construcției modelului dualist al ființei umane. Credința primitivă în realitatea visului explică apariția în vis a unor persoane moarte prin faptul că acestea își continuau existența, supraviețuiau într-un alt plan, într-o altă lume. Visul devine astfel vehiculul vieții spre „lumea de dincolo”, marcându-i continuitatea. Visul anulează granița dintre cele două lumi, face posibilă interferența lor. Nu se poate preciza cu certitudine momentul în care omul primitiv a fundamentat această credință în postexistență din care avea să se dezvolte pe parcursul a mii de ani cultul morților, al moșilor și strămoșilor. Ea este fondată pe dorință și este o defensă în fața angoasei. Devine o soluție în fața amplificării angoasei pe care o produce faptul morții. Omul primitiv nu era nici panteist, nici naturalist, era un om care se mișca într-un spațiu sacru, natural și viu pe care îl percepea ca manifestare directă a divinității. Trăia la răscrucea dintre inteligibilul experiențelor sale și invizibilul unei lumi fascinante, care putea să-i fie favorabilă sau nu. Imaginarul a devenit astfel imagine. Confruntat mereu cu o fenomenologie pe care adesea nu și-o putea explica în mod rațional, dar pe care trebuia să o depășească pentru a supraviețui, a apelat la ceea ce numim azi mediatori. Credințele imaginarului funerar organizează și conferă sens și protecție în fața erupției non-sensului și haosului instaurat odată cu moartea.

Reprezentările imaginarului funerar s-au structurat în timp sub forma unui set de credințe prin care este interpretată lumea de dincolo. Singura mărturie despre existența unor astfel de credințe încă din paleoliticul mijlociu (120.000/ 100.000 – 35/ 30. 000) o reprezintă riturile funerare. Creatorul musterianului este Neanderthalul, iar spre sfârșitul acestei perioade apare și homo sapiens. Primele dovezi care atestă grija față de cei morți datează din această perioadă a musterianului. Cadavrele nu mai sunt abandonate, apar primele morminte. Alături de cel înmormântat se depuneau ofrande: unelte de piatră, dinți de animale, corpul era presărat cu ocră roșu, interpretat ca fiind o imitație a sângelui. Folosirea ocrului ca substitut al

sângelui dovedește că sângele a fost asociat cu viața, era concretizarea acelui principiu care exista în om și care-l menținea în stare vie, principiu ce se va materializa în concepția existenței sufletului, de mai târziu. Credința într-o supraviețuire post-mortem pare demonstrată prin utilizarea ocrului roșu, substituit ritual al sângelui, deci „simbol” al vieții. Obiceiul de a presăra cadavrele cu ocrul roșu este universal răspândit, în timp și spațiu.

Pornind de la aceste considerente putem afirma că practica stropirii cu vin de către preot a cadavrului la sfârșitul slujbei săvârșite la mormânt, înainte de a fi închis coșciugul este o prelungire în timp a obiceiului ancestral de a presăra cadavrul cu ocrul roșu. În acest context putem aminti inedita descoperire de la Obârșia, județul Olt, unde, într-unul din mormintele necropolei au fost identificate și semințe de struguri [O. Toropu & O. Stoica, 1972].

Vița de vie și vinul sunt legate de cele mai vechi credințe ale omenirii, fac parte din fondul mitologic universal [P. Petrescu, 1983, p. 193]. Vinul are numeroase semnificații și valori simbolice. El este, printre altele, și simbolul vieții, culorile lui, alb sau roșu alcătuiesc o sinteză chtono-uraniană [J. Chevalier & A. Gheerbrant, 1995, p. 465]. Vinul, ca băutură miraculoasă, era un element central și în cultul lui Dionysos [J.G. Frazer, 1980, p. 196].

Purtător al unor simboluri și valențe euharistice, vinul este asociat cu evenimente marcante din riturile de trecere: naștere, căsătorie, moarte. Substanță esențială în îndeplinirea ritualurilor funerare dar și în cadrul comemorărilor (parastaselor), vinul este mijlocitorul efectuării contactelor dintre membrii lumii de aici cu „lumea celor trecuți la cele veșnice” [I. Mircea, 1984, p. 514]. Pelerinajele la morminte, însoțite sau nu de bocete, libațiile sau stropirea cu vin și apă a colacilor, colivei, agapele funerare, darurile oferite sub formă de alimente, între care este inclus și vinul, sunt repere obligatorii în desfășurarea acestor ceremonialuri postfunerare [S. Ispas, 1998, p. 7]. Vinul folosit în libații, cu care se stropește mortul înainte de a fi înmormântat, sau care se consumă la agapele funerare este pe de o parte purtător al unei semnificații euharistice (sângele lui Hristos, care se varsă „spre iertarea păcatelor” celor răposați) iar pe de altă parte este substanța simbolică, purtătoare și diversificatoare a vieții [ibid., p. 11].

Studierea mormintelor izolate și a necropolelor, încadrate cronologic în diferite perioade istorice a demonstrat că ritul funerar, de-a lungul evoluției sale, a suferit o serie de modificări generate pe de o parte de evoluția spirituală a societății iar pe de altă de contactele cu alte popoare, mai ales în perioada migrației. Pentru economia studiului nu am insistat cu prezentarea ritului funerar în perioada postromană. Migrațiile și epidemiile din această perioadă au influențat atât modul de viață cât și reprezentările spirituale ale populației autohne, influențând profund procesul de creștinare. Descoperirile arheologice evidențiază practicarea pe teritoriul Olteniei a

ritului incinerării, în diversele lui variante, până în secolul al XI-lea, când putem vorbi de generalizarea ritului înhumării. Renunțarea la practicarea incinerării s-a produs numai atunci când creștinismul în toate formele lui, a fost adoptat în proces ce s-a putut definitiva decât către sfârșitul secolului al X-lea, când se poate vorbi de începuturile organizării vieții statale și odată cu ea și de organizarea bisericii [E. Zaharia, 1967, p. 117]. Creștinismul venea, în acea perioadă cu tendința convertirii popoarelor la o viață nouă, altoindu-se pe un fond străvechi de tradiții păgâne, pe care, neputându-le elimina, le-a dat un nou conținut, religios [H.I. Marrou, 1999, pp. 22-25]. Acest fapt explică supraviețuirea multor practici păgâne, dintre care cele legate de cultul morților sunt cele mai numeroase.

Relicve ale ritului funerar al incinerării sunt păstrate și azi în obiceiurile de înmormântare din Oltenia. O astfel de practică funerară este „pârilitul mortului” sau „arsul mortului”. Ritualul se desfășoară a doua zi după înmormântare, în prezent putând fi înregistrat în județele Dolj (comunele Măceșu¹⁰, Băilești¹¹, Gângiova¹², Afumați¹³, Dobridor¹⁴), Mehedinți (comunele Obârșia Cloșani¹⁵, Jiana¹⁶, Malovăț¹⁷, Strehaia¹⁸) și Vâlcea (comuna Livezi¹⁹). Obiceiul este îndeplinit de trei femei, rude ale celui decedat. A doua zi după înmormântare, în zori, merg în cimitir și înconjoară mormântul de jur împrejur cu câlți, înfig trei fuse și câtei de usturoi în pământ în zona capului, picioarelor și la mijlocul mormântului „ca să nu se facă strigoi” [G. Vrabie, 1970, pp. 188-189].

Un aspect local înregistrează acest rit în județul Mehedinți, unde peste câlți se presară semințe de in sau tărâțe de grâu. Se dă foc la câlți și în timp ce mormântul este cuprins de flăcări femeile îl tămâie. Anumite acte rituale din cadrul acestui obicei precum și o parte din recuzita folosită se regăsesc și în cadrul riturilor funerare. Putem însă afirma că acest rit postfunerar are particularitățile lui, conferite de interdicțiile rituale care trebuiau respectate – interdicția de a vorbi din momentul plecării de acasă până la întoarcere. Timp de patruzeci de zile după înmormântare, zilnic, mormântul este tămâiat iar la sfârșitul perioadei oala folosită în acest scop este spartă ritual pe mormânt.

¹⁰ Informator: Ilinca Nicolae (n. 1935), com. Măceșu de Sus (Dolj), 2009.

¹¹ Informator: Georgeta Becheru (n. 1942), or. Băilești (Dolj), 2009.

¹² Informator: Gheorghe Barbărasă (n. 1930), com. Gângiova (Dolj), 2009.

¹³ Informator: Leontina Cocora (n. 1947), com. Afumați (Dolj), 2009.

¹⁴ Informator: Marieta Purcaru (n. 1952), com. Dobridor (Dolj), 2009.

¹⁵ Informator: Maria Crăciunel (n. 1937), com. Gângiova (Mehedinți), 2009.

¹⁶ Informator: Matilda Purcaru (n. 1940), com. Jiana (Mehedinți), 2009.

¹⁷ Informator: Alexandra Stănciulescu (n. 1945), com. Malovăț (Mehedinți), 2009.

¹⁸ Informator: Mihaela Ghimiș (n. 1956), com. Strehaia, sat Ciochiuța (Mehedinți),

¹⁹ Informator: Maria Bărbuț (n. 1949), com. Livezi (Vâlcea), 2009.

De ritul incinerării amintește și o altă practică funerară răspândită în mai toate ținuturile românești, atunci când coșciugul era confecționat în gospodărie. Talașul care rezulta în urma făturii scândurilor coșciugului era strâns cu mare grijă. O parte era pus în coșciug unde i se da foc iar cealaltă parte era pusă pe fundul coșciugului peste care se așeza o pânză albă²⁰. Etnografic, forme ascunse ale incinerării, păstrate în ritualul „pârlitul mortului” sau „arsul mortului” întâlnim și la bulgari [V. Vaseva, 1994]. Descoperirea de cărbuni arși în gropile funerare, purificarea cu fum și tămâie a defunctului reprezintă reminiscențe ale vechiului rit păgân al incinerăției.

Un alt rit postfunerar care poate fi pus în legătură cu vechea incinerare geto-dacă, pe care o întâlnim în tot spațiul Olteniei este cel numit „focurile morților”, consemnat și de Simion Florea Marian în studiul său [S.F. Marian, 1995]. Conform tradiției, aceste focuri rituale se aprind în curtea casei, în cimitir, sau în curte și apoi în cimitir. Peste focuri, adevărate ruguri funerare, „se dă de pomană pentru sufletul morților”, iar focul este ocolit ritual și tămâiat. În dimineața zilei de Joi Mari din săptămâna mare, trebuie să ardă focurile morților deoarece se presupune că la acestea focuri vin sufletele morților și se încălzesc. Acest ritual postfunerar înregistrează unele variante locale. Astfel, în unele zone ale Olteniei, femeile obișnuiesc să facă, după datină, o turtă din făină de grâu, crestată pe margine, pe care o numesc „pâinea uităților” sau „uitata”²¹. Altele fac un colac pe care îl dau celui care aprinde „focul morților”.

În Oltenia, „focurile morților” se aprind miercuri seara spre Joia Mare, cu lujeri uscați de boj sau bețe de alun uscate. Lângă foc se așează o masă pe care se pune un vas cu apă, colaci, iar în jurul mesei scaune, de regulă câți morți sunt în familie. Cât timp arde focul membrii familiei stau în picioare, tăcuți iar când se sting flăcările se spală pe mâini cu puțină apă din vasul de pe masă, împart colacii cu lumânări aprinse, iar cenua focului este strânsă cu grijă și împrăștiată prin grădină și prin vie²². Femeile merg apoi în cimitir, înainte de răsăritul soarelui și aprind la capătul mormintelor sau direct pe mormânt un foc. Cenușa se strânge într-o oală nouă de pământ și se îngroapă lângă cruce sau se lasă pe locul unde a ars focul.

În nordul județului Olt aceste focuri rituale sunt aprinse în curtea casei, în pragul porții, și în timp ce focul arde un colac un colac în formă de „U”, numit uitata se dă celui mai vârstnic membru al familiei²³. În Mehedinți „focurile morților” ard numai pe morminte, în cimitir²⁴.

²⁰ Informator: Marin Munteanu (n. 1937), com. Brebeni (Olt), 2009.

²¹ Informator: Maria Barbu (n. 1947), com. Brebeni (Olt), 2009.

²² Informator: Florea Dinicioiu (n. 1950), com. Goești (Dolj), 2009.

²³ Informator: Ileana Bănuță (n. 1940), com. Vulturești (Olt), 2009.

²⁴ Informator: Constantina Cheiță, com. Malovăț (Mehedinți), 2008.

Riturile funerare și postfunerare „arsul mortului”, „focul morților”, reținute de cercetători pentru spațiul Olteniei sunt legate de de vechiul rit geto-dac al incinerării, care a supraviețuit sub aceste forme în ritul funerar al înhumării până azi.

Reminiscențele păgâne, persistente și numeroase, în legătură cu cultul morților, pomenirea morților și riturile și ritualurile de înmormântare, sunt perpetuate în creștinismul românesc.

Analiza unor elemente, particularități și semnificații ale ritului și ritualului funerar în spațiul Olteniei ne permite să constatăm o anumită stabilitate a componentelor acestora de-a lungul istoriei. Abaterile de la dogmele creștine, așa cum sunt ele identificate de investigarea arheologică, cercetările antropologice și etnografice, pot fi explicate numai prin faptul că în spațiul oltenesc comunitățile umane au rămas multă vreme reticente față de noile practici creștine și au continuat să efectueze riturile și ritualurile de înmormântare din vechile tradiții.

Deși reminiscențe ale unor practici ancestrale pot fi observate și azi, acestea sunt pe cale de dispariție datorită procesului ireversibil de disoluție, decontextualizare și a pierderii semnificațiilor originale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BERCIU Dumitru, 1939: „Arheologia preistorică a Olteniei”, *Arhivele Olteniei*, XVII, Craiova.

BERCIU Dumitru, 1950: „Șantierul de la Balta Verde”, *Studii și cercetări de istorie veche*, I, București, 1950.

BERCIU Dumitru, 1961: *Contribuții la problemele eneoliticului în România în lumina noilor cercetări*, București.

BERCIU Dumitru, 1965: *Din istoria Dobrogei, I: Geți și greci la Dunărea de jos din cele mai vechi timpuri până la cucerirea romană* de Dumitru BERCIU, D[ionisie] M. PIPPIDI, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.

BERCIU Dumitru, 1966: *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre*, București: Edit. științifică.

BERCIU Dumitru, 1981: *Buridava dacică*, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.

BERNEA Ernest, 1998: *Moartea și înmormântarea în Gorjul de nord*, București: Edit. Cartea Românească.

CHEVALIER Jean, GHEERBRANT Alain, 1995: *Dicționar de simboluri*, vol. 3: P-Z, trad. rom., București: Edit. Artemis.

COMȘA Eugen, 1960: „Riturile funerare din epoca neolitică pe teritoriul României”, *Omagiu Constantin Daicoviciu*, București: Edit. Academiei Republicii Populare Romîne.

- COMȘA Eugen, 1987: *Neoliticul pe teritoriul României. Considerații*, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.
- Credința ortodoxă*, 1995, Iași: Edit. Trinitas.
- DAVIDESCU Mișu, 1981: „Tezaurul de podoabe tracice de la Hinova, jud. Mehedinți”, *Arhivele Olteniei*: serie nouă, 1, Craiova.
- Dinogetia*, I, 1967 = Gheorghe ȘTEFAN, Ion BARNEA, Maria COMȘA, Eugen COMȘA, *Dinogetia*, I, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.
- DORONDEL Ștefan, 2004: *Moartea și apa. Ritualuri funerare, simbolism acvatic și structura „lumii de dincolo” în imaginarul țărănesc*, București: Edit. Paideia.
- DUMITRESCU Hortensia, 1954: „O descoperire în legătură cu ritul de înmormântare în cuprinsul culturii ceramicii pictate Cucuteni-Tripolie”, *Studii și cercetări de istorie veche*, V, 1954, nr. 3-4.
- DUMITRESCU Vladimir, 1961: *Necropola de incinerare de la Cîrna*, București: Edit. Academiei Republicii Populare Romîne.
- DURAND Gilbert, 1998: *Structurile antropologice ale imaginarii. Introducere în arhetipologia generală*, trad. rom., București: Edit. Univers Enciclopedic, 1998.
- ELIADE Mircea, 1992: *Tratat de istorie a religiilor*, trad. rom., București: Humanitas.
- EVSEEV Ivan, 1999: *Enciclopedia semnelor și simbolurilor culturale*, Timișoara: Edit. Amarcord.
- FRAZER James George, 1980: *Creanga de aur*, trad. rom., București: Edit. Minerva.
- GENNEP Arnold van, 1996: *Riturile de trecere*, trad. rom., Iași: Polirom.
- GHINOIU Ion, 1992: „Casa românească. Plecarea și sosirea sufletelor”, *Ethnos*, 1992, nr. 1.
- GUȚU Gheorghe, 2008: *Dicționar latin-român*, București: Humanitas.
- HERODOT, 1961: *Istorie*, trad. Adelina Piatkowski și Felicia Vanț-Ștef, vol. I, București: Edit. științifică.
- IIR*, I, 1964 = *Izvoare privind istoria Romîniei*, I, București, 1964.
- ISPAS Sabina, 1998: „Simbolistica viței de vie în textul epic versificat”, *Datini*, 1998, nr. 2, p. 7-11.
- MARIAN Simion-Florea, 1995: *Trilogia vieții*, III: *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*, București: Edit. Grai și Suflet – Cultura Națională.
- MARROU Henri-Irène, 1999: *Biserica în antichitatea târzie*, trad. rom., București: Teora.
- MESNIT Marianne, POPOVA Assia, 1997: *Etnologul între șarpe și balaur. Eșeu de mitologie*, trad. rom., București: Edit. Paideia.
- MIRCEA Ioan, 1984: *Dicționar al Noului Testament. A-Z*, București.

MOSCALU Emil, 1981: „Probleme ale culturii traco-geto-dacice din Oltenia”, *Oltenia. Studii și cercetări*, 3, Craiova, 1981, p. 20-23.

NICA Marin, 1981: „Grădinile, o nouă așezare a neoliticului timpuriu din sud-vestul Olteniei”, *Arhivele Olteniei: serie nouă*, 1, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România, p. 32-34.

NICA Marin, 1995: „Câteva date despre necropola și locuințele hallstatiene timpurii de la Ghidici, punctul «Balta Țarova», jud. Dolj”, *Cercetări arheologice în aria nord-tracică*, I, București, p. 236-238.

NICOLĂESCU-PLOȘOR Dardu, WOLSKI Wanda, 1972: *Elemente de demografie și ritual funerar la populațiile vechi din România*, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.

PEARSON Mike, 1996: *The Archaeology of Death and Burial*, College Station: Texas University Press.

PETRESCU Paul, 1983: *Arcade în timp*, București: Edit. Eminescu.

PETRESCU-DĂMBOVIȚA Mircea, 1978: *Scurtă istorie a Daciei preromane*, Iași: Edit. Junimea.

POP Mihai, 1976: *Obiceiuri tradiționale românești*, București: Edit. Minerva.

ROMAN Petre & DODD-OPRIȚESCU Ann, 1989: „Interferențe etnoculturale din perioada indo-europenizării reflectate în cimitirul neolitic de la Ostrovul Corbului”, *Thraco-Dacica*, X, București, 1989, nr. 1-2.

SÎRBU Valeriu, 1993: *Credințe și practici funerare, religioase și magice în lumea geto-dacilor*, Brăila: Edit. Istros (Muzeul Brăilei).

SONOC Alexandru, 2006: „Observații cu privire la propunerile de clasificare a mormintelor din necropolele romane din provincia Dacia”, *Acta Musei Bruckenthal*, 1, Sibiu, 2006, p. 89-113.

SPINEI Victor, 1996: „Observații privind ritul incinerării în regiunile carpato-dunărene în a doua jumătate a mileniului I d. Hr.”, *Pe drumul credinței*, Iași, 1996, p. 82-100.

STĂNCIULESCU-BÂRDA Alexandru, 1988: „Contribuții privind monografia satului Bârda, județul Mehedinți”, *Mitropolia Olteniei*, Craiova, 1988, nr. 6.

STOICA Onoriu, BOLD Cornelia, 2000: „Dovezi arheologice privind practicarea magiei în sec. 14-15 la Craiova”, *Oltenia. Studii și comunicări*, seria III: 4, 2000, nr. 1-2, p. 40-45.

STRĂIN Marian, 2002: „Imaginea oficială a strigoiului”, *Identitate și alteritate*, 3: *Omagiu Profesorului Liviu Maior din partea Catedrei de Istorie Modernă a Universității «Babeș-Bolyai»*, coord. Nicolae BOCȘAN, Sorin MITU, Teodor NICOARĂ, Cluj-Napoca.

TĂTULEA Corneliiu Mărgărit, 1981: „Cercetări în cimitirul medieval de la Portărești, jud. Olt”, *Oltenia. Studii și comunicări*, 3, Craiova, 1981, p. 47-60.

TĂTULEA Corneliu Mărgărit, 1994: *Romula-Malva*, București.

THOMAS Luis-Vincent, 1985: *Rites de mort. Pour la paix des vivants*, [Paris]: Librairie Arthème-Fayard.

TOPLEAN Adela, 2006: *Pragul și neantul. Încercări de circumscriere a morții*, Iași: Polirom.

TOROPU Octavian, 1976: *Romanitatea târzie și străromânii din Dacia traiană sud-carpatică*, Craiova: Scrisul românesc.

TOROPU Octavian & STOICA Onoriu, 1972: „La Necropole preféudale d’Obîrșia-Olt”, *Dacia: nouvelle série*, XVI, București, 1972, p. 163-177.

TOROPU Octavian, TĂTULEA Corneliu [Mărgărit], 1987: *Sucidava-Celei*, București: Edit. Sport-Turism.

TREBICI Vladimir, GHINOIU Ion, 1986: *Demografie și etnografie*, București: Edit. științifică și enciclopedică.

TUDOR Dumitru, 1968: *Oltenia romană*, ed. III-a, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.

TUDOR Dumitru, 1978: *Oltenia romană*, ed. IV-a, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.

VASEVA Valentina, 1994: „Cimitirul ca «așezare a morților»”, *Ethnos. Revistă științifică de etnografie, folclor, artă populară*, 3, București, 1994, p. 104-108.

VĂDUVA Ofelia, 1997: *Magia darului*, București: Edit. enciclopedică.

VRABIE Gheorghe, 1970: *Folclorul. Obiect, principii, metodă, categorii*. București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.

VULPE Alexandru, 1967: *Necropola hallstattiană de la Ferigile*, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.

ZAHARIA Eugenia, 1967: *Săpăturile de la Dridu. Contribuție la arheologia și istoria perioadei de formare a poporului român*, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.

RECUZITA MATERIALĂ A
RITURILOR POSTFUNERARE.
MODELĂRILE DIN ALUAT
REPERE SIMBOLICE

Drd. Florentina-Claudia BALAȘ

Resumen:

Los accesorios materiales de los rituales postfunerarios.
Modelaciones de levadura. Puntos simbólicos de referencia.

Según las creencias antiguas, el difunto continúa su vida en el otro mundo con las mismas necesidades como durante su vida terrestre. Para satisfacer estas necesidades se ofrecen dádivas (ofrendas) o limosna. En Oltenia se trata de las dátivas de luz, de vasos, de comida y bebida.

El pan de difuntos (la oblada) para los banquetes funerarios son trenzados y adornados por diversos motivos ornamentales. Los panes de difuntos son preparados por ciertas personas, de costumbre mujeres viejas que conocen las costumbres y saben como se preparan. Se debe respetar su forma, significado y destino.

PALABRAS CLAVE: trigo, pan ritual de difuntos (oblada), ofrendas, ritos postfunerarios.

Alimentele alcătuiesc un important capitol al devenirii umane. Alimentația constituie o condiție fundamentală a existenței. În diferitele ei ipostaze, oferă imaginea relației ce se stabilește la nivelul mentalului popular, între cultură și natură. În acest sens, alimentul odată deposedat de valoarea nutritivă capătă în imaginarul tradițional o proiecție¹ corespunzătoare semnificației pe care omul i-o acordă. În calitatea lui de emițător – receptor, omul uzitează de un cod culinar și unul comportamental pe care încearcă să le armonizeze. În genere, aceste coduri sunt cunoscute de toți membrii comunității. Spunem „în genere” pentru că sunt nenumărate situațiile în care acele „chei” ale codurilor alimentare și comportamentale au

¹ În psihologia contemporană, prin „proiecție” se definește orice interpretare pe care intelectul nostru o dă fiecărui semn perceptut.

fost uitate, explicațiile fiind reduse la formulele simpliste „așa se spune”, „așa se face”.

Hrana odată pregătită devine un fapt de cultură [C. Levi-Strauss, 1995, p. 407] cu profunde semnificații culturale, etnice, morale și sociale proprii unei comunități.

GRÂUL, ISTORIE A VIEȚII ȘI A MORȚII

În cultura universală întâlnim o adevărată mitologie agrară cu zeități consacrate, a căror sărbătorire vine să confirme caracterul lor agrar. Grecii au cultivat grâul și aveau un adevărat cult al pâinii, celebrat la sfârșitul lunii septembrie. Romanii au făcut din coptul pâinii o adevărată artă – ars pistorica. De această sintagmă putem lega denumirea obiectului cu care se „ștampilează” pâinea, pistornic / pistolnic.

Creștinismul a asimilat unele simboluri alimentare care vor deveni elemente de bază ale ritualurilor. Pâinea, vinul și uleiul au rol de alimente sacre, fiind prin excelență imagine și vehicol al miracolului euharistic.

În Evul Mediu european ierarhia pâinii reflecta ierarhia socială. Pâinea albă era rezervată celor bogați, pâinea semi-albă păturii mijlocii iar pâinea „neagră” era destinată celor defavorizați. Triada grâu - făină - pâine avea să domine istoria Europei în acea perioadă. Preocuparea principală a orașelor, a satelor, a țăranilor și a negustorilor deopotrivă era această traidă. Pentru toți, în egală măsură, a trăi însemna „a mânca o pâine”.

Pâinea are și ample semnificații cultice, religioase, în istoria omenirii. Religia dominantă a Europei, Creștinismul, a recunoscut două forme de pâine rituală: sfânta euharistie și pâinea binecuvântată, sau așa – numita pâine sfințită. Există mai multe feluri de pâine sfințită, ce sunt consumate în circumstanțe diferite, în funcție de semnificația ritualului, de transformările ritualului serviciului religios. Pâinea reprezintă unul din obiectele ce se sfințesc în cadrul cultului diverșilor sfinți. Pornind de la acest simbol alimentar, în cadrul creștinismului are loc separarea dintre catolicism, ce are la bază pâinea nefermentată, azima, și ortodoxism, unde, în cadrul euharistiei se folosește pâinea dospită sau pâinea „crescută”. Încă din secolul al IV-lea î. Hr. În mediile creștine s-a consolidat tradiția ca după fiecare serviciu religios, și în special duminica, să se ofere pentru acasă pâine euharistică. Se consideră că această pâine sfințită posedă puteri miraculoase, ocrotind pe cei ce o consumă de pericole.

Mentalul tradițional este încărcat cu semnificații și gesturi în care se cristalizează un mod de viață și o viziune asupra lumii și a universului. Astfel, existența omului este concepută ca o trecere în care parcurge mai multe etape sau „praguri”. Grâul reprezintă elementul care însoțește viața

omului în marile treceri. Drumul grâului sau al bobului de grâu, iar apoi metamorfozarea lui în pâine sau colac parcurge un întreg proces tehnologic și spiritual.

Grâul, în ipostaza spicului sau a bobului de grâu este simbol al hranei și al nemuririi și este prezent în cadrul diferitelor mistere și ceremonii agrare, el prefigurează moartea și învierea simbolică (misterele Eleusis, închinare zeității agrare Demeter). Folosirea grâului fiert, sub formă de colivă în riturile de înmormântare semnifică renașterea la toate nivelurile vieții. Grâului i se atribuie o origine divină. La români grâul este prezent într-o formă sau alta în toate obiceiurile de peste an în care el reprezintă, fie un mijloc de stimulare a fertilității, fie un scop al actelor de magie agrară (ritualuri agrare).

Sacralitatea grâului la români este reprezentată de imaginea „grâului cristoforic” care pentru Blaga, este însăși imaginea transcendenței care coboară pe pământ (în terminologia blagiană grâul este semnul sofianismului poporului român). Grăuntele de grâu este unul din simbolurile vegetale ale lui Iisus Hristos: „dacă te uiți atent la bobul de grâu vezi în el chipul lui Iisus”, spune o vorbă din bătrâni, așadar moartea și viața spirituală se găsesc încapsulate în simplitatea unui bob de grâu.

Pâinea reprezintă devenirea sau transformarea tehnologică și spirituală a grâului. Este simbol al hranei esențiale pentru om dar și aliment spiritual reprezentând hrana spiritual cotidiană: „pâinea noastră cea de toate zilele”, este simbol al lui Iisus Hristos: „eu sunt pâinea vieților” (Ioan, 6: 35). În taina euharistiei pâinea și vinul se transformă în trupul și sângele lui Iisus prin care creștinul se împărtășește.

Cultura tradițională românească asociază ciclul de existență al grâului (semănat, încolțire, recoltare, secerat, făină) cu cel al omului (nașterea, botezul, căsătoria și moartea). În acest sens, Ion Ghinoiu afirmă: „conform gândirii magice, spiritul grâului locuiește în corpul plantei mamă până când aceasta face sămânță, se usucă și moare, după care se retrage în adăpostul impenetrabil al noii semințe devenind, prin generații succesive, nemuritor. Dar avatarurile spiritului grâului care încolțește (se naște), crește și se înmulțește continuă nu numai în sămânța (înhumată), ci și în sămânța măcinată, transformată apoi în alimentul sacru (pâinea, colacul) și în final, însuflețită printr-un rit de incinerare, coacerea în cuptor, sub țest, pe vatră. Prin comparație cu viața omului, ciclul plantei este *lumea de aici*, spiritul grâului viu, ciclul seminței, de la sămânța recoltată la sămânța semănată, și *lumea de dincolo*, a grâului mort. Precum omul, spiritul grâului are preexistență, existență și postexistență” [I. Ghinoiu, 1999, p. 48]. Acest paralelism simbolic este ilustrat de Ghinoiu schematic, omul parcurgând

următoarele stadii sau *praguri de trecere*: concepția - întemeierea casei copilului (prag de trecere); viața sufletului în pantecele (mornântul) matern (preexistență); nașterea copilului (prag de trecere); ciclul vieții: de la naștere la moarte (existență); moartea omului (prag de trecere); ciclul morții: drumul mitic spre împărăția divină (postexistență). Grâul, de asemenea parcurge următoarele *praguri de trecere* sau existențe: semănatul (prag de trecere); viața seminței de grâu în pântecele pământului (preexistență); încolțitul sau nașterea plantei (prag de trecere); ciclul plantei: de la sămânța încolțită la sămânța recoltată (existență); seceratul sau moartea grâului (prag de trecere); ciclul seminței: de la sămânța recoltată la sămânța semănată (postexistență).

Devenirea seminței de grâu până ajunge pâine sau colac, alimente care deseori au nume de sfinți (Crăciun, Arhangheli, Sfinți, Sfințișori) parcurge un drum cu valențe spiritual dar și tehnologice. Grâul prin spargerea *casei locuite*, prin înlăturarea tegumentului și zdrobirea violentă a bobului în particule mărunte în piuă, la râșniță sau moară, este eliberat de spirit.

În pregătirea pâinii din aluat se exprimă ideologic nemurirea sufletului la fel ca și în cazul colacului: *existența* este simbolizată de sămânța de grâu; pragul de trecere - pisarea, râșnițarea sau măcinarea seminței; *postexistența* prin: 1. adăugarea apei și obținerea aluatului; 2. frământatul și dospitul aluatului; 3. modelarea chipului (adesea formă circulară sau împletită cu nume de sfinți); prag de trecere: arderea sau coacerea în cuptor – însuflețirea colacului; *preexistența*: colacul animat cu viață; prag de trecere: pomană – mâncatul sacramental. Semnificația grâului, a pâinii sau a colacului (fie de nuntă, botez, de praznic sau de pomană) este diversă și plină de încărcătură spirituală. Pâinea și sarea sunt, de altfel, elementele tradiționale de întâmpinare a celui alt, a străinului „alterus” care devine, prin prezență, martor și membru temporar al comunității respective. În comunitățile rurale pâinea pe lângă valoarea ei de aliment de bază, însoțește marile treceri ale omului: nașterea (colacul ursitoarelor pentru bun augur), nunta (colacul miresei – simbol al belșugului, al fertilității și norocului) și moartea (colacul pentru pomană care facilitează trecerea spre viața de dincolo).

Parte componentă a recuzitei rituale, cerealele, roade ale pământului, cu simbolismul legat, în esență, de natură și de forța ei de regenerare, stau la baza unor direcții frazeologice profund marcate de statutul acestor alimente în conștiința colectivă. Dat fiind rolul alimentației în activitatea cotidiană și cea ritualică a individului, este firesc ca reprezentarea sa în limbă să fie foarte importantă.

Un fapt foarte interesant în frazeologia românească este acela că grâul, deși omniprezent în credințele populare („spiritul grâului” [J.G. Frazer, 1980, p. 260] fiind esențial în stimularea magică a creșterii plantelor prin rituri calendaristice (*Plugușorul*, *Buhaiul*, *Drăgaicele*, *Cununa* etc.)), nu beneficiază de o frazeologie foarte bogată. Grâul este imagine a rodniciei și, prin aceasta, devine simbol al valorii în structuri precum: *nu e grâu fără neghină* („nu e nici un lucru perfect, fără cusur”), *când se culcă grâul se scoală stăpânul* („când grâul se culcă pe holde este semn că spicul e plin și stăpânul lanului se va îmbogăți”. O expresie care conservă caracterul ritualic al acestei cereale este *a fi cu grâul în gură*, „a fi gata să moară” [I. Zanne, 1895-1912, p. 190], evocându-se concepțiile despre viață și moarte specifice popoarelor de agricultori, concepții care se regăsesc și în textele biblice și a căror materializare rituală este coliva.

În schimb, alimentul gătit, pâinea, în diferitele sale forme ritualice, dovedește o frazeologie bogată. Alcătuirile frazeologice ale acestui cuvânt pendulează, ca atmosferă, între polii vieții afective [G. Tohăneanu & T. Bulza, 1976, p. 112]. Pe de o parte, ilustrează obiectul unei posibile autorități în *a avea* (sau *a ține*, *a fi cu*) *pâinea și cuțitul (în mână)* sau *a pune mâna pe pâine și pe cuțit*, „a avea la îndemână toate mijloacele, toată puterea”, pe de altă parte, marchează eșecul în asumarea existenței prin lipsa de valorificare a resurselor, *a mânca pâinea degeaba*, „a trăi fără folos”.

În conștiința populară românească, pâinea pe care o atinge cineva reprezintă soarta, puterea și norocul lui. De aceea, dacă de la gură îți cădeau fărâməturi de pâine, era un semn prevestitor de nenorocire [A. Gorovei & G.F. Ciaușanu, 2000, p. 220]. De asemenea, ultima bucată, numită „bucățica norocului”, „bucățica puterii”, concentrează în gândirea populară o putere magică de influențare a vieții omului [O. Văduva, 1996, p. 67]. Așadar, expresia *a lua (cuiva) pâinea de la gură*, cu sensul de „a lipsi (pe cineva) de posibilitatea de a-și câștiga existența”, conservă în ea dramatismul surpării unui destin, al depozitării de puterile vitale. În aceeași măsură, *a mânca pâinea și sarea cuiva*, „a se hrăni la masa cuiva, a se bucura de ospitalitatea cuiva”, sau *a mânca pâine și sare dintr-un (sau, rar, pe un) taler (cu cineva)*, „a trăi împreună”, sunt sinonime cu a primi din norocul cuiva, a împărți destinul cu cineva. Acest fapt este demonstrat și de ritualurile de înfrățire ale românilor în cadrul cărora protagoniștii jură pe pâine și pe sare [P. Caraman, 1995, p. 212]. În contemporaneitate valoarea simbolică a acestui aliment se conservă. A fi dat afară dintr-o slujbă reprezintă pentru conștiința colectivă *a-și pierde pâinea*, adică a pierde sursa fundamentală a vieții. În acest context, compararea omului bun cu pâinea, *a fi bun ca pâinea (caldă)* (sau

pâinea cea de grâu, pâinea lui Dumnezeu), se constituie în apelativul cel mai potrivit.

Dacă pâinea prezintă atât o ipostază cotidiană cât și una rituală, *colacul* dovedește o conotație marcat rituală, așezându-se în aceeași axiologie pozitivă a pâinii [O. Văduva, 1996]. În tradiția românească, *colacul* e simbol al fertilității și preparat ritual strâns legat de cultul morților [I. Evseev, 1998, p. 91]. Ofrandă, *colacul* este, inevitabil, prilej de bucurie. Expresii precum *așa colac*, „ce noroc!” sau *a umbla* (sau *a aștepta*) *după colaci calzi*, „a umbla după lucruri bune și plăcute venite de-a gata”, ilustrează tranziția sensului dinspre sobrietatea darului ritualic spre facilul propovăduit de profitul fără efort. Ipostaza acestui aliment, întru totul căzută în profan, e ilustrată de expresiile: *a trecut baba cu colacii* sau *i-a mâncat cioara colacul*, „se spune persoanelor care au pierdut o ocazie”, *pe la noi umblă câinii cu colaci în coadă*, „e belșug mare”), *cum e sfântul și colacul*, „darul e pe măsura persoanei”. Urme ale vocației rituale a acestui aliment se păstrează în structurile *să dai colacul zilei (turta) c-ai scăpat*, „să mulțumești c-ai scăpat”, *dă-i colac și lumânare!*, „renunță!”, *nu i s-au prins colacii*, „nu i-a mers, nu i-a reușit”. Marcarea rituală cea mai pregnantă se înregistrează la nivelul frazeologismului *colac peste pupăză*: „se zice când cineva nu este mulțumit cu ce a primit, ci mai vrea, ori când peste un necaz sau o nenorocire mai vine alta”. Suntem de acord cu descifrarea oferită de Stelian Dumistrăcel, care, pe baza a diferite izvoare, a ajuns la concluzia că expresia evocă situația neobișnuită în care o nenorocire, o înmormântare (reprezentată prin colac) vine peste cineva care a avut înainte o mare grijă, o nuntă (simbolizată printr-o împletitura din aluat, pupăza) [S. Dumistrăcel, 2001, p. 344-347].

PÂINEA CONSACRATĂ. COLACUL

Pâinea implică un adevărat proces de prelucrare pe fondul căruia s-a produs o întrepătrundere a riturilor agrare cu cele ale morților. Obiceiuri ce țin de cultul grâului și al pâinii se armonizează cu cele din ciclul vieții. Cultul grâului și al pâinii, unul din cultele păgâne, nu a fost desființat de creștinism, ci a fost valorificat în virtuțile sale creștine. Astfel a apărut *colacul*, mesager consacrat între orizontul lumii „de dincolo” și cel al vieții cotidiene. *Colacul* este potențat ca aliment dar și ca ofrandă mai ales în cultul morților.

Conform tradiției, a face pâine este o activitate ce comportă o anumită ritualistică din care nu lipsesc actele obligatorii și interdicțiile. Cernutul, frământatul și coptul sunt activități exclusiv feminine, secvențele obligatorii de preparare a pâinii având un evident caracter ritual. Pâinea poate fi

frământată și pusă în cuptor numai de o femeie „curată”. O zi bună pentru copt pâinea era considerată vinerca, zi respectată și în prezent în unele localități din Oltenia. Cernutul se făcea dimineața, în zori, pe nemâncate, în tăcere și coca se plămădea cu apă neîncepută. Atât frământatul cât și băgatul pâinii în cuptor se făcea cu mâna dreaptă. Frământatul cu mâna dreaptă era considerat benefic, spornic și în numele Domnului. O explicație asemănătoare o pot avea și versurile dintr-un bocet din Gorj: „Dar tu să-mi apuci / Către mâna dreaptă, / Că-i calea curată / Cu boi albi arată / Cu grâu semănată.” [C. Brăiloiu, 1936].

Aici este vorba de conotația „drumului de dreapta” care conduce sufletul celui răposat spre odihna veșnică.

Pâinea rituală (bradoși, bolindeți, căpețele, colaci) era investită cu puterea de a risipi nenorocirile, în cultul morților este ofranda care previne întoarcerea morților sub formă de strigoi. Obiectele folosite la prepararea pâinii (căpisterea/covata, lopata, cuptorul) erau considerate a fi ele însele încărcate cu puteri magice. Modul tradițional de preparare a pâinii includea numai vase și unelte din lemn, exsistînd interdicția de a atinge aluatul cu unelte din fier. Această interdicție se explică prin faptul că munca fierarilor căpăta un caracter demoniac [M. Eliade, 1997, p. 366], metalele, prin magia lor negativă profanau puritatea simbolică a aluatului lucru ce ar fi influențat întreaga viață a individului.

Pâinea și grâul, în ritualul funerar și postfunerar, prin funcționalitatea lor simbolică încetează să mai acționeze în sensul vieții. Asigurarea odihnei veșnice, parcurgerea tuturor vâmlor fără ca sufletul să aibă de suferit nu se poate asigura fără grâu și pâine.

Conform tradiției, sufletul celui decedat are nevoie de o călăuză și de practici călăuzitoare care să-i asigure „drumul la dreapta”, fiind lipsit de protecție și amenințat din toate părțile după părăsirea trupului în care a sălășluit. Pentru a ajunge în „lumea de dincolo” sunt necesare practici ceremoniale. Se crede că și după deces sufletul este capabil să vadă și să sancționeze atitudinile nedemne ale urmașilor. În virtutea acestei credințe se practică o mulțime de obiceiuri din desfășurarea cărora nu lipsesc pâinea și grâul. „În sicriu se pune colac sau pâine, grâu și țărână, ca sa nu-i pară rău mortului după munca lui și să ia cu el sporul”. Teamă de celor rămași de a nu se întoarce mortul întruchipat în strigoi, de a nu lua cu el sporul casei și chiar de a nu mai deceda și alți membri ai familiei justifică practicile de îmbunare a spiritelor. Dar și obiceiul de a arunca în urma mortului boabe de grâu.

În unele zone ale Olteniei se obișnuiește să se facă un pom al mortului. „Pomul de la mort se face dintr-o ramură împodobită cu fructe

coapte sau uscate și cu colaci din făină de grâu. Se face pom, noi îi zicem pomiosor, se face și atunci cand moare omul dar și la pomeni”². Cel mai adesea, rolul fructelor și al colacilor ține strict de funcția lor de alimente pentru suflet în timpul călătoriei prin vămile văzduhului. Pornind de la acest considerent putem aprecia că în ritul funerar și postfunerar se manifestă o grijă deosebită pentru asigurarea hranei mortului sau sufletului acestuia pentru încă patruzeci de zile, dar mai ales în primele zile de la deces. Bucata de pâine, pusă afară, lângă fereasta casei, timp de patruzeci de zile după ce a decedat acolo cineva ne apare cu menirea de a întreține încă legătura materială cu sufletul răposatului până ce acesta va trece de vămile văzduhului.

„Când pleacă la groapă cu mortul, se cheamă un copil și i se dă peste prag o strachină cu făină, să aibă mortu’ pe lumea ailaltă”³.

Colacul nu lipsește nici din secvențele ceremoniale ale slobozirii apelor. Ritualul căratului apelor se încheie cu o recompensă materială pentru fata care a cărat apa mortului. Ei i se dau „cana, lumânarea și colacul sau pâinea”⁴. Și în acest ritual colacul (pâinea) are rol de aliment pentru celui mort. După cum se poate observa din cele expuse de noi până acum, în zona Olteniei, în cadrul ritualului funerar și postfunerar o atenție deosebită se acordă colacilor. Fantezia creatoare a locuitorilor zonei se împletește cu unele concepții arhaice.

Colacul este unul dintre obiectele rituale cel mai bine marcate simbolic. Este obiect al sacrificiului ritual, o ofrandă rituală adusă în numele unei posibile renașteri, în cazul nostru al învierii. În strânsă legătură cu simbolismul colacului stă și gestul ritual al aprinderii focului în cuptor pentru coacerea colacilor, acțiune cu valențe magico – simbolice ale renovării, repetării Cosmogoniei. La moartea unui individ se produce un dezechilibru care trebuie reinstaurat. Acest dezechilibru îl putem lega de relația necopt – copt ce devine identică cu cea de dezechilibru – echilibru. Acțiunea de coacere a aluatului poate fi asemănată cu renașterea Soarelui, cuptorul reprezentând în toate culturile matricea feminină. În acest context considerăm că putem aduce în discuție și problema legată de coacerea colacilor din aluat dospit, care simbolizează, credem noi, o altă relație, anume cea dintre creștere – descreștere și depășirea unui stadiu primar și trecerea la un nivel superior. Dospirea este un simbol al devenirii care permite transformarea, trecerea dintr-o stare în altă stare așa cum moartea transformă omul în spirit.

² Informator: Elena Mustăța (n. 1955), Desa (Dolj), 2011.

³ Informator: Elisaveta Stănică (n. 1936), Desa (Dolj), 2011.

⁴ Informator: Cecilia Chilom, (n. 1945), Cetate (Dolj), 2011.

Colacii întrebuițati la mesele rituale și la slujbele funebre sunt împlețiți și împodobiiți cu diferite motive ornamentale. Colacii sunt făcuți de anumite persoane, de obicei femei învârstă, care știu „rânduiala” obiceiurilor, știu cum și în ce condiții se fac colacii. Trebuie respectată forma, semnificația și menirea lor. Majoritatea colacilor au formă rotundă sau ovală. Din aluat li se adaugă fiecăruia anumite elemente: cruci, brăie împletite, „mâini”, „aripi”, „bubureți”, etc.. toate aceste „accesorii” au rolul de a individualiza personajul pe care îl reprezintă. Pentru pomană de înmormântare și parastasele fiecărui mort se fac anumiți colaci: bolindeții sunt colaci mici, în număr de nouă, care se ung cu miere de albine sau cu zahăr și se dau de pomană calzi atunci când se coc și ceilalți colaci. Cei care primesc acești colindeți sunt de regulă copiii. În județele Olt și Dolj li se spune bolindeți dar în alte localități din Oltenia li se spune moșurei sau colindeți.

Sâmbicioarele sunt nouă colaci mici, ca niște chifle, ce se dau de pomană celor care au lucrat sicriul și stâlpul. „Se dau pe capacul tronului”⁵. „Colacul uităților” sau „Uitata” este un colac ceva mai mare decât bolindeții și sâmbicioarele, care se dă de pomană pentru toți „morții mai de dinainte pe care i-au uitat toți și nu mai sunt știuți da trebuie să le dai și lor de pomană”⁶. Pomneții se coc în număr de 44 și se împart în biserică, în timpul slujbei de înmormântare, împreună cu o lumină și o pomneată. „Înainte se da o bucată de pânză albă din care se putea face un guler, da’ acu se dau batiste și se leagă un ban”⁷. În Oltenia se mai fac colacul mare al mortului, prescurea mortului, „colacul lui Dumnezeu”, al lui Iisus Hristos, colacul Maicii Precista sau colacul Maicii Domnului, „i se mai zice la acesta și colacul Precistii”⁸, Colacul Sfântului Arhanghel, i se zice și „Arhanghelul”⁹. „Se fac mulți colaci, colacul Punții Raiului, noi îi zicem „Puntea Raiului”, colacul Câmpului cu dor de i se mai zice „Câmpu cu dor”¹⁰. Pentru pomană de țărână se coace „colacul de țărână” și „prescurea de țărână”¹¹.

Împrejurările în care reprezentările din cocă erau investite de colectivitatea tradițională cu anumite funcții oferă posibilitatea grupării acestora în trei mari categorii: sociale, festive și rituale. Funcția socială poate fi identificată în majoritatea obiceiurilor, redând concret

⁵ Informator: Ioana Glăvan (n. 1938), Salcia (Dolj), 2009.

⁶ Informator: Păuna Naicu (n. 1932), Brebeni (Olt), 2009.

⁷ Informator: Gheorghiza Militaru (n. 1925), Ipotești (Olt), 2009.

⁸ Informator: Florea Bughiu (n. 1919), Șerbănești (Olt), 2009.

⁹ Informator: Maria Cocci (n. 1930), Movileni (Olt), 2009.

¹⁰ Informator: Ioana Vladu (n. 1938), Vădăstrița (Olt), 2009.

¹¹ Informator: Maria Prodan (n. 1930), Vișina Veche (Olt), 2009.

complexitatea în cadrul unității de ansamblu a unor aspecte spirituale ale vieții poporului.

Prezența colacilor în obiceiurile tradiționale de înmormântare era indispensabilă. Modelați în multiple forme colacii erau atribuite însoțitoare ale tuturor riturilor de trecere fiind împărțiți celor prezenți în momente bine precizate ale ceremoniei. Fiecare formă ornamentată diferit avea o destinație prestabilită corespunzătoare raporturilor sociale existente între familie și cei cărora le erau oferite respectivele pâinișoare. Ca urmare colacii care rămân la biserică sunt mari și mai deosebit ornamentați, oferirea lor are loc în contextul unui ritual magico-religios, dar în fapt ei fac parte din sistemul schimburilor de daruri între membrii unei grupări sociale primind semnificații sociale.

Pentru sacralizarea actului preparării acestor colaci, tradiția a instituționalizat existența „căpităresei” (prescurăresei), o femeie curată, deci bătrână, supusă în prealabil uni ritual religios, singura indicată să prepare colacii pentru înmormântare. Ornamentarea colacului îi conferă o funcție festivă, subliniind prin prezența lui atmosfera de sărbătoare în anumite ocazii. Forma și ornamentele erau realizate prin transpunerea în limbajul formalizat al simbolurilor unor vechi credințe. În acest fel decorarea pâinii făcea parte din ritualul pregătirilor iar consumarea și dăruirea ei puncta festiv momentele principale ale sărbătorii sau ceremonialului. Funcția festivă a colacilor de mireasă eate subliniată de o simbolistică bogată în semnificații. Motivul caracteristic al colacilor de nuntă era împletitura decorată cu păsări și flori din aluat și crenguțe de busuioc proaspăt.

Funcția rituală a pâinii este legată de rituri și credințe demult uitate. Existența neîndoieinică a unor primare funcții rituale a pâinii ornamentale în obiceiurile tradiționale este susținută de ideea îndeobște cunoscută a înlocuirii treptate a sacrificiului uman închinat vechilor zei ai antichității, prin sacrificii animaliere și apoi simbolice între care pâinea ocupa un loc de prim ordin.

Multe din semnificațiile magico-rituale ale pâinii în cadrul acestor obiceiuri au persistat în timp coexistând paralel cu altele noi sau subsumându-se acestora. Deși puterea de conservare a tradiției le-a ocrotit de la o dispariție totală, contribuția mereu înnoitoare a generațiilor care s-au succedat a dus la simplificarea lor și adăugarea pe parcurs a unor semnificații de altă natură, corespunzătoare transformării continue a mentalității populare. Deși colacii nu se mai prepară în casă, formele vechilor produse se mai păstrează încă, ele fiind comandate la unități de panificație, sau se cumpără din comerț chifle și colăcei pentru înmormântare, ori covrigi pentru sărbătorile Crăciunului. În acest fel funcțiile rituale integrate în procesul de preparare se pierd, rămânând cele sociale și festive.

PANIORNAMENTICA

Tradiția pâinii sfințite se leagă de o simbolică rituală specifică. Pâinea va purta diferite simboluri: cercul, crucea, pasărea, șarpele, funia, oul, arborele vieții, simboluri solare. Semnele de pe pâinea rituală se obțin prin aplicarea pistronicului, obiect sculptat în lemn de esență tare.

Termenul *colac*, împrumutat de la slavii din sudul Dunării, denotă în panificație, așa cum am precizat până acum, produsele destinate dăruirii în amintirea celor decedați. Colacii se modelează fie în formă de cerc, goi la mijloc, fie în formă de disc, rotunzi și plini, fie combinând inelul cu umplutura.

Cercul este forma păstrată cu cea mai mare frecvență în modelările din aluat. Imagine simbolică arhetipală, „cercul este înzestrat cu puterea de a apăra, căci simbolic semnifică veșnicia” [P. Evdochimov, 1992, p. 125]. Cercul îl regăsim ca formă a colacilor în tradiția românească. În antropologia modernă s-au scris numeroase studii pe tema simbolismului cercului și a forței lui magice de apărare, considerat unul din cele patru simboluri fundamentale universale [J. Chevalier & A. Gheerbrant, 1994, p. 295]. El apare perfect, fără început și fără sfârșit, fără variație. Cercul simbolizează timpul, spațiul cerul. Cercul este „simbolul geometric care exprimă cel mai bine universul, infinitul, eternul, absolutul” [S. Boncompagni, 2004, p. 166].

Fără îndoială că dintre semnele și simbolurile născocite de locuitorii străvechi ai meleagurilor carpato-dunărene, spirala a fost printre primele apărute și totodată cel mai important simbol sacru, fapt ce i-a asigurat o existență multimilenară. Chiar dacă în decursul celor peste 8 milenii de existență continuă dovedită și, anterior acestora, de alte 9 milenii de prezență presupusă, simbolistica spiralei a suferit unele modificări, ea a rămas totuși simbolul principal pentru zeitatea supremă. Evident, odată cu creștinismul, simbolul sacru desăvârșit devine crucea Mântuitorului, iar spirala, prin sincretism, rămâne simbolul călătoriei spre lumea de dincolo, materializată la români prin lumânarea mortului și sinonimele acesteia: toiagul, statu, privighetoarea sau lumina, toate denumiri pentru o lumânare specială rulată în plan-spiral menită să slujească celui decedat în ritualul de trecere spre lumea de dincolo [I. Ghinoiu, 1999, p. 167].

Modelarea unor colaci sub formă de spirală sau funie răsucită își are originea în strânsa relație dintre sfera fecundității și sfera morții. Spirala reprezintă o linie a vieții, fiind percepută ca o reprezentare a unui parcurs individual, și totodată triumful vieții asupra morții. Analizând din această perspectivă acest simbol, putem spune sensul închis în pâinile ritualice al

spiralei duble sau al literei „S” este acela că orice moarte anunță o naștere, pentru că orice naștere derivă dintr-o moarte, iar ciclul vieții umane este închis în ciclul natural al morții – renașterii.

Pe colacii folosiți în ritualul funerar și postfunerar un loc central ocupă svastica. Există o literatură bogată despre svastică, deoarece reprezintă unul dintre cele mai vechi simboluri. Cu toate acestea, de foarte puține ori s-a făcut referire la prezența svasticii în cultul morților. Nicolae Densușianu menționează, în lucrarea sa *Dacia preistorică*, alături de cerc sau discul solar, de crucea Sfântului Andrei și semnul „misterios, însă favorabil” al svasticii. Marele istoric consideră svastica ca fiind un simbol al divinității supreme a pelasgilor, al lui Jupiter Tonans, „reprezentând fulgerul sau peste tot lumina, viața, sănătatea și averea”. Svastica reprezintă grafic planeta Venus, simbol principal în cultul morților la vlahi. Pe unii colaci care se modelează în zona de sud a Olteniei, svastica ocupa locul central, având rolul de călăuză și lumină pentru cel care a murit. Bătrânele care mai știu a modela colacii își explică acest semn al svasticii, cu cele patru elemente ale ei, pe care ele îl folosesc ca fiind un semn bărbătesc. Nu este nici lumină, nici ghid, ci paznic al mesei celui plecat.

Astfel, luminat cu lumina svasticii de pe colaci cel mort „vede” îmlinindu-se cel mai vechi vis pe care omul îl are, acela de a fi nemuritor și de a trăi etern în rai.

Pasărea un alt simbol realizat din aluat este circumscris fondului arhaic de credințe conform cărora, după moarte, sufletul se transformă în pasăre [G. Pavelescu, 1942]. De asemenea, pasărea este un advuvant al sufletului în lumea „de dincolo”. Pasărea simbolizează totodată legătura dintre cer și pământ, dintre om și divinitate. În acest cadru ideatic putem îngloba și imaginea păsării realizată din aluat, cu unele referințe concrete: cuc, pupăză. Cucul reprezintă unul din cele mai importante simboluri în mito - folclorul românesc. El este prezent în riturile agrare, în cultul strămoșilor. Este simbolul singurătății, al dispariției, al destinului frânt. Acest simbol este prezent în riturile funerare, prevestind moartea.

În grafica aluaturilor folosite în riturile funerare și postfunerare s-au menținut semnele solare. Nu lipsesc nici semnele primare, din care au derivate toate celelalte. Un exemplu ar fi repetarea cifrei opt, raportată la conceptual fundamental de echilibru cosmic.

O altă imagine cu valoare simbolică este cea a omului, omul fiind considerat în culturile străvechi o sinteză a lumii, un model emblematic al universului, un microcosmos, imaginea sa semnificând un rezumat simbolic al vieții. Partea corpului bine reprezentată în simbolistică este mâna. În Oltenia, ea apare modelată în aluat și așezată în pomul mortului [R. Vulcănescu, 1985, p. 485].

Se crede că cel care a murit fără lumânare nu poate deschide ușa raiului fără cheia pe care o primește la pomană. Secretul facerii pâinii este transmis din generație în generație, iar bătrânele respectă cu sfințenie tradiția preluată de la mamele lor. Așa se explică de ce colacul numit Cheia Raiului seamănă cu vechile chei de la porțile de lemn ale caselor de munte. Importantă pentru a proba vechimea acestei pâini este și partea de jos a „cheii”, care are formă elipsoidală și este împărțită în șapte zone, trimitere clară la cele șapte ceruri din credința românească. Sub formă de pasăre, sufletul are de trecut prin șapte ceruri, care sunt tot mai greu de străpuns și are de plătit vama la poarta fiecărui cer.

*

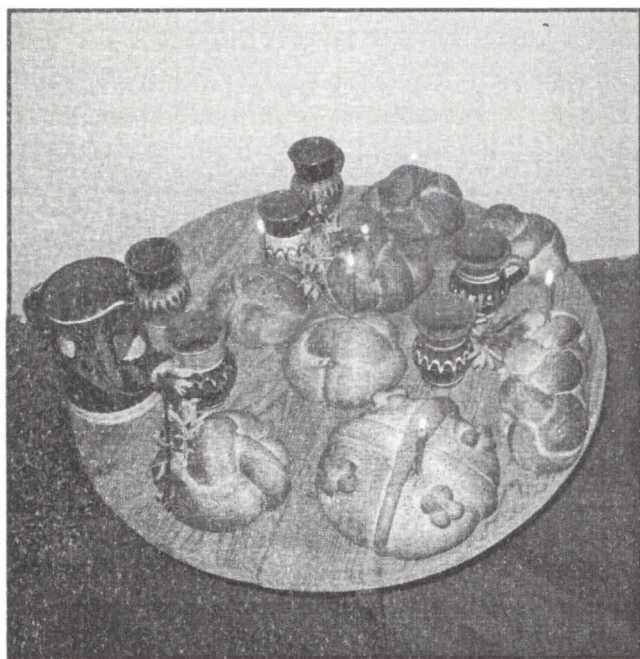
Prezența pâinii ornamentate, *colacul*, în riturile funerare este indispensabilă, indiferent că îl întâlnim sub formă rotundă, pe care este redată imaginea crucii, amintind simbolul soarelui ori în formă de scară, trimițându-ne cu gândul la scara sufletului.

Semnificațiile acestor simboluri sunt extreme de complexe și trimit la fondul precreștin, la constantele acestui fond, mărturii gasindu-se din abundență în acel polivalent sincretism care este religiozitatea populară. Confecționarea lor din aluat are pe lângă simbolul formelor menționate, și un simbol al materiei, pâinea fiind obținută din rodul grâului care, în concepția tradițională semnifică învierea. Această funcție materializată în variatele aspecte întâlnite în credințele populare funerare de revigorare a sufletului, de regenerare, de renaștere sau reînviere s-a extins și la colacii folosiți atât la înormântare cât și în toate riturile postfunerare.

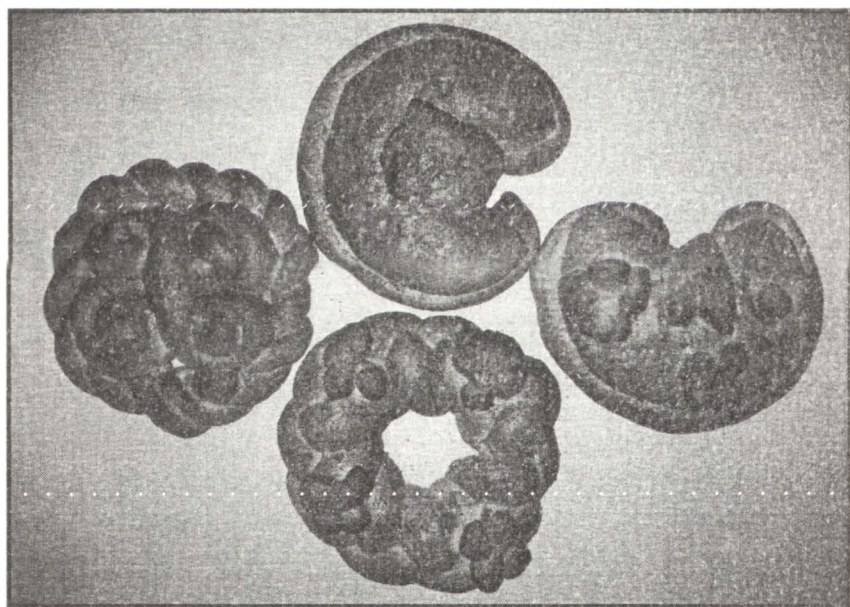
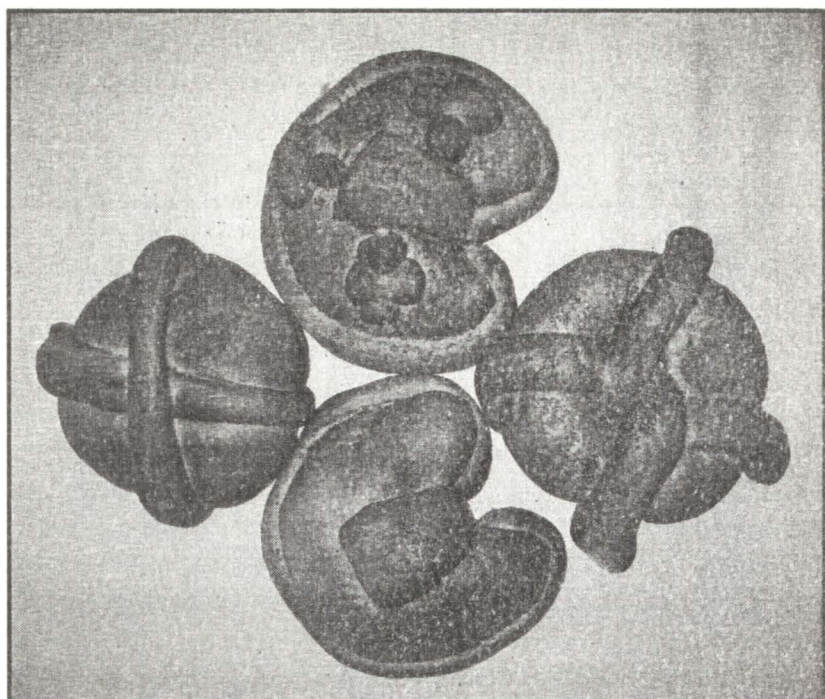
După învățăturile tradiției, drumul spre nemurire îl poate afla oricine, cu o condiție: să cunoască magia pâinii și limba sfântă a simbolurilor pe care le poartă.

Referințe bibliografice

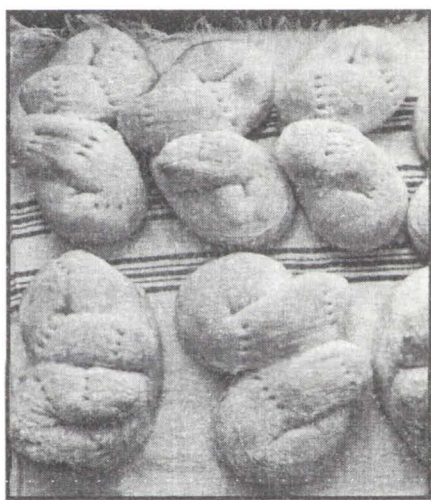
- BONCOMPAGNI Solas, 2004: *Lumea simbolurilor*, trad. rom., București: Humanitas.
- BRĂILOIU Constantin, 1936: *Ale mortului. Din Gorj*, București.
- CARAMAN Petru, 1995: *Studii de folclor*, vol. III, București: Edit. Minerva.
- CHEVALIER Jean, Gheerbrant, 1994: *Dicționar de simboluri*, trad. rom., vol. I, București: Edit. Artemis.
- DUMISTRĂCEL Stelian, 2001: *Până-n pânzele albe. Expresii românești*, Iași: Institutul European.
- ELIADE Mircea, 1997: *Șamanismul și tehnicile arhaice ale extazului*, trad. rom., București: Humanitas.
- EVDOCHIMOV P., 1992: *Arta icoanei. O teologie a frumuseții*, trad. rom., București: Edit. Meridiane.
- EVSEEV Ivan, 1998: *Dicționar de magie, demonologie și mitologie românească*, Timișoara: Edit. Amarcord.
- FRAZER James George, 1980: *Creanga de aur*, trad. rom., București: Edit. Minerva.
- GHINOIU Ion, 1999: *Lumea de aici, lumea de dincolo: ipoteze românești ale nemuririi*, București: Edit. Fundației Culturale Române.
- GOROVEI Artur, CIAUȘANU Gheorghe F., 2000: *Credinți și superstiții ale poporului român*, București: Humanitas.
- LEVI-STRAUSS Claude, 1995: *Crud și gătit*, trad. rom., București: Edit. Babel.
- PAVELESCU Gheorghe, 1942: „Pasărea suflet. Contribuții pentru cunoașterea cultului morții la românii din Transilvania”, *Anuarul Arhivei de Folclor*, VI, București, p. 35-41.
- TOHĂNEANU Gheorghe, BULZA T., 1976: *O seamă de cuvinte românești*, Timișoara: Edit. Facla.
- VĂDUVA Ofelia, 1996: *Pași spre sacru. Din etnologia alimentației românești*, București: Edit. enciclopedică.
- VULCĂNESCU Romulus, 1985: *Mitologie română*, București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România.
- ZANNE Iuliu, 1895-1912: *Proverbele românilor*, vol. I-X, București: Edit. Librăriei Socec.

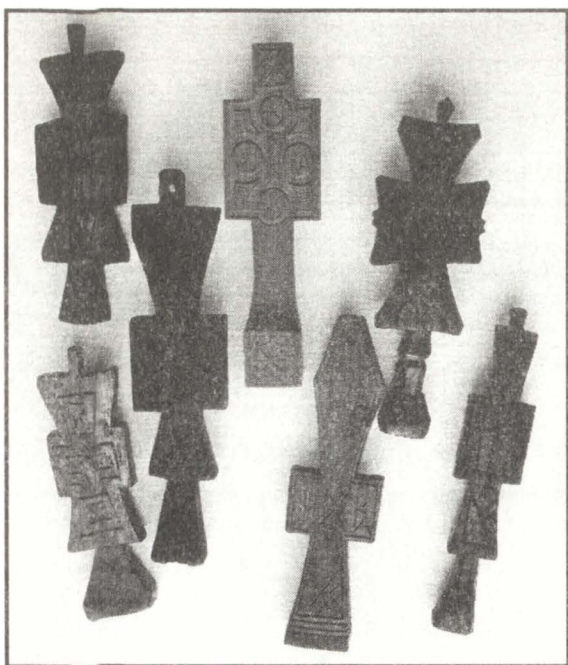
Masă cu ofrande funerare

Colaci „ai mortului”

Primii colaci copți în cuptor în ziua înmormântării, care se stropesc cu vin îndulcit și se împart copiilor. În diferite localități din județul Olt se numesc bolindeși sau „prepeșnic”, în județul Dolj se numesc „colacii din gura țestului”.

Pistornice din patrimoniul Muzeului Județean Olt.

Patrimoniu

RESTAURAREA UNUI BUTOIAȘ DE PĂCURĂ PICTAT AFLAT ÎN PATRIMONIUL MUZEULUI JUDEȚEAN OLT

DR. IOHANA-RALUCA Popescu

Summary

About richness home interior old peasant, on furniture and household items casnic- as presented in ages past - talking, abundantly, as recorded in sheets dowry inventories and descriptions or representations răzlețele painters and draughtsmen of the second half of the last century. I quote: low tables, dish shelves, cabinets, corner, drums, shelves and chests.

KEYWORDS: Piece, household, barrel, rustic interior, restoration, preservation, storage, museum.

Realizat prin asocierea unor elemente din cele mai variate – arhitectura interioară, mobilier, țesături, ceramică, pictură, obiecte de uz casnic – care în asamblări cu o pondere diferită și cu funcții din cele mai variate dau un tot armonios, interiorul casei țărănești va îmbrăca o pluralitate de forme și variante. Această bogată morfologie este generată de mai mulți factori.

Imaginea evoluată a interiorului casei țărănești a pornit de la o formă inițială simplă, conservată, cel puțin parțial, în adăposturile modeste ale păstorilor, care dăinuiesc de milenii. În evoluția lui, pe măsura schimbărilor intervenite în baza materială, interiorul casei dobânda noi însușiri, răspunzând mereu unor alte cerințe. În etapele sale de dezvoltare, el lasă mereu să se vadă amprenta factorilor dominanți ai diferitelor momente istorice.

Interiorul este alcătuit din variate piese de mobilier, printre care patul și masa, lavița și scaunele, butoiașele, blidarul și lăzile de zestre; acestora li se adaugă numeroase obiecte de uz casnic, unelte de trebuință apropiată, precum și nelipsitele podoabe din țesături, lemn, piele sau metal,

vase ceramice de tot felul¹. Toate acestea sunt distribuite în interior după o ordine stabilită în decurs de veacuri, marcând structura interiorului, unitară pe tot teritoriul țării – unitate provenită din același mod de trai, aceeași concepție de viață și gândire, aceeași origine etnică. Unele diferențe structurale neesențiale, care apar într-o regiune sau alta, se datoresc condițiilor locale de viață, de climă sau unor influențe inerente conviețuirii sau vecinătății cu alte popoare².

Pe lângă cele două coordonate ale piesei de mobilier în sine, funcție – aspect artistic, intervine o a treia: interdependența într-un spațiu dat. Piesa de mobilier sau obiectul de uz casnic nu trăiesc numai prin sine, valoarea lor este determinată și de raportul ce se stabilește între ele și arhitectura interioară, de modul de amplasare în încăpere, de relația cu celelalte piese de mobilier sau cu alte genuri de artă³.

Despre bogăția interiorului locuinței vechi țărănești, despre piesele de mobilier și obiectele de uz casnic – așa cum se prezentau în veacurile trecute – vorbesc, cu prisosință, atât inventarele consemnate în foile de zestre, cât și răzlețele descrieri sau reprezentările unor pictori sau desenatori din a doua jumătate a secolului trecut. Sunt de citat: măsuțe joase, blidare, dulapuri, colțare, butoiașe, polițe⁴.

Lemnului, a cărui viață doar fibrele-i circulare o știu, meșterul i-a redat trăirea, l-a înnobilit, uneori printr-o singură lovitură de topor, alteori prin câteva linii sau cercuri. Oricare ar fi autorul obiectului ornamentat, gospodarul simplu sau meșterul specializat, se impun însă anumite precizări. Lemnarul, pe suprafața lemnului își exprimă starea sufletească, dorința de a investi obiectul respectiv cu o „personalitate”, este dorința înviorării vineții lui cotidiene⁵.

Meșteșugurile în lemn au apărut și s-au diversificat în timp, pe măsură ce s-au perfecționat mijloacele tehnice pentru prelucrarea diferitelor esențe lemnoase, odată cu care a sporit și seria produselor. Inițial, acestea le-au confecționat meșterii locali prezenți peste tot, deoarece nu toți sătenii au știut cum se contruiesc casele, ca să reziste viscoalelor în timpul iernii,

¹ Panoiu Andrei, *Mobilierul vechi țărănesc*, Editura Meridianu, București, 1975

² Pauncev Milcana, *Mobiler și feronerie populară*, București, 1971

³ Pauncev Milcana, *Mobiler și feronerie populară*, București, 1971

⁴ Florescu I. Al., *Civilizația lemnului*, Ed. Ceres, București 1976, p.53

⁵ Tereza Moses, Ioan Godea, *Ghidul Secției de Etnografie*, Muzeul Țării Crișurilor Oradea 1973, p. 25

furtunilor în timpul verii. Astfel s-a creat specializarea în confecționarea obiectelor din lemn nu numai în cadrul și în folosul gospodăriei proprii, ci și pentru aprovizionarea altor gospodării. Favorizate de abundența și calitatea materiilor prime, unele sate s-au specializat în *prelucrarea lemnului*, satisfăcând cerințele unor tot mai întinse arii în care își desfășeau produsele, confecționate cu meșteșug.

Un astfel de obiect este și butoiașul de păcură, cel ce reprezintă subiectul prezentului material.

Prin urmare, degradările specifice obiectelor sunt evolutive, se petrec într-o anumită succesiune, se intersectează sau se determină reciproc. După cum știm temperatura și umiditatea duc la modificări dimensionale ale lemnului care tensionează puternic și inegal straturile picturale.

La condiția piesei înainte de restaurare, au contribuit mai multe cauze dintre care, pe baza caracterului degradărilor de natură fizico-mecanice, chimică și biologică, am putut discerne:

- îmbătrânirea naturală a materialului constitutiv;
- condiții improprii de păstrare (depozitare inadecvată);
- funcția obiectului (de uz caznic).

Fenomenul natural de îmbătrânire al materialului este inevitabil căci în timp, materialele constitutive ale operei de artă au un comportament specific: lemnul se închide la culoare, se modifică dimensional. Îmbătrânirea naturală a lemnului și modificările dimensionale pe care acesta le presupune sunt în general cunoscute. Condițiile microclimatice existente sunt optime pentru accelerarea procesului de îmbătrânire. Starea suportului (a lemnului) este foarte importantă pentru buna conservare a piesei în întregime.

Lemnul este un material organic foarte sensibil la schimbările (variațiile) care se produc în gradul higrometric al mediului ambiant fiind un participant activ la variațiile de umiditate și temperatură. Absorbția apei produce umflarea acestuia, în timp ce pierderea apei produce contragerea sa, acest joc al lemnului ducând la degradări fizice manifestate prin schimbări structurale și modificări ale parametrilor săi mecanici. Rezultă astfel, deformarea și fisurarea lui.

Un factor important este și omul care, provoacă uzura, accelerează sau încetinește procesul de îmbătrânire cu toate măsurile și acțiunile întreprinse.

De asemenea, umiditatea ridicată a dus la ruginirea elementelor metalice făcându-și apariția produșii de coroziune care au pătruns în fibra lemnoasă.

Cercetarea științifică a piesei constituie o condiție preliminară absolut necesară în vederea selectării tehnicilor adecvate de restaurare și conservare. Ea cuprinde atât munca de investigație pentru descoperirea cauzelor degradării, cât și un studiu aprofundat al tipurilor de deteriorări suferite de obiecte în timp, însoțit de un studiu bibliografic de identificare a centrului de producție a piesei.

Deci, este necesar ca studiul vizual al obiectului să fie completat de un studiu amănunțit ce constă într-o serie de *investigații fizice, chimice, biologice și bibliografice*, bazate pe o multitudine de metode tot mai perfecționate, investigații ce vizează înțelegerea particularităților elementelor materiale și de structură și de producție ale pieselor și a ansamblurilor patrimoniului național, obținându-se astfel o imagine obiectivă și completă a acestuia.

Investigarea fizico-chimică și biologică a pieselor patrimoniului cultural este o etapă indispensabilă în procesul de cercetare a operei în cauză deoarece *ceea ce nu va fi bine cunoscut nu va putea fi bine păstrat (Louis Pasteur)*.

În vederea unei aprecieri corecte și complete a stării piesei, condiție fundamentală pentru stabilirea unui diagnostic și ulterior a unui tratament adecvat, se pot nota următoarele tipuri de deteriorări:

- suportul este din lemn cu defecte;
- nu există strat de preparare, pictura fiind aplicată direct pe suport;
- murdărie ancrasată în stratul pictural;
- prezența numeroaselor depuneri de grăsimi, murdărie aderentă,

superficială și ancrasată;

- lacune, cracluri, clivaje ale straturilor picturale;
- desprinderi ale stratului de culoare, în unele porțiuni, fiind vizibil suportul.

Fluxul tehnologic al restaurării-conservării:

- fotografierea piesei (ansamblu și detalii în zonele degradate).
- curățire mecanică superficială a piesei prin desprăfuire cu pensoane cu păr moale de diferite dimensiuni.
- îndepărtarea murdăriei aderente cu ajutorul operației de curățire mecanică (bisturiu) și cu solvenți (alcool etilic).

- curățirea straturilor picturale s-a realizat prin subțierea selectivă a murdăriei cu un amestec ce are ca bază alcoolul izopropilic, apă distilată și amoniac. Acest amestec l-am utilizat pe acele porțiuni care au prezentat murdărie grasă datorată uzului casnic.

- curățirea picturii cu soluție C₂₀₀₀, în diverse concentrații care au fost stabilite în urma testelor de curățire. Operația de curățire, fiind spectaculoasă și având un mare impact vizual, este susținută și de fotografii (detalii).

- consolidarea suportului de lemn fragilizat cu Paraloid B82 dizolvat cu alcool etilic în concentrație de 12% sau Paraloid B72 dizolvat în acetonă în proporție de 8 -10%.

- curățirea suprafețelor nepictate cu soluție apoasă compusă din: apă 48%, alcool etilic 48%, detergent romopal OF/10 3%, amoniac 1%.

- integrarea cromatică pe zonele unde stratul de culoare lipsea, a fost realizată cu ajutorul retușului punctiform, astfel: porțiunile cu pierderi mici de culoare le-am integrat în culori de tempera sau acuarelă în amestec cu emulsie de gălbenuș de ou, apă distilată și antiseptic, iar zonele cu pierderi mari nu se refac.

- protejarea finală a piesei am efectuat-o cu o soluție din a cărei compoziție au făcut parte un vernis pe bază de rășină naturală (dammar în terebentină 12%) prin pensulare cu penson cu păr moale, în strat subțire și rapid.

- partea metalică a obiectului prezenta un strat superficial de rugină ce a fost curățat cu o perie de sârmă cu peri subțiri. A urmat apoi desprăfuire și lăcuire cu Paraloid B52, concentrație 5%.

În privința modului de păstrare a obiectului supus discuției, recomand ca acesta să fie păstrat în depozit într-o încăpere a cărei umiditate relativă (U.R.) să se încadreze în intervalul 55-65%, iar temperatura (T.) să fie cuprinsă între 18-20°C, evitându-se orice fel de fluctuație ale acestor valori. În situația în care butoiașul pentru păcură va fi expus, este recomandat ca sursa care iluminează spațiul să nu fie mai mare de 180 lăcuși.

În prezent, artefactul se află în depozitul secției de etnografie al Muzeului Județean Olt.

Bibliografie:

Florescu I. Al., *Civilizația lemnului*, Ed. Ceres, București 1976, p. 53

Panoiu Andrei, *Mobilierul vechi țărănesc*, Editura Meridianu,

București, 1975

Pauncev Milcana, *Mobiler și feronerie populară*, București, 1971

Tereza Moses, Ioan Godea, *Ghidul Secției de Etnografie*, Muzeul
Țării Crișurilor Oradea 1973, p.25.

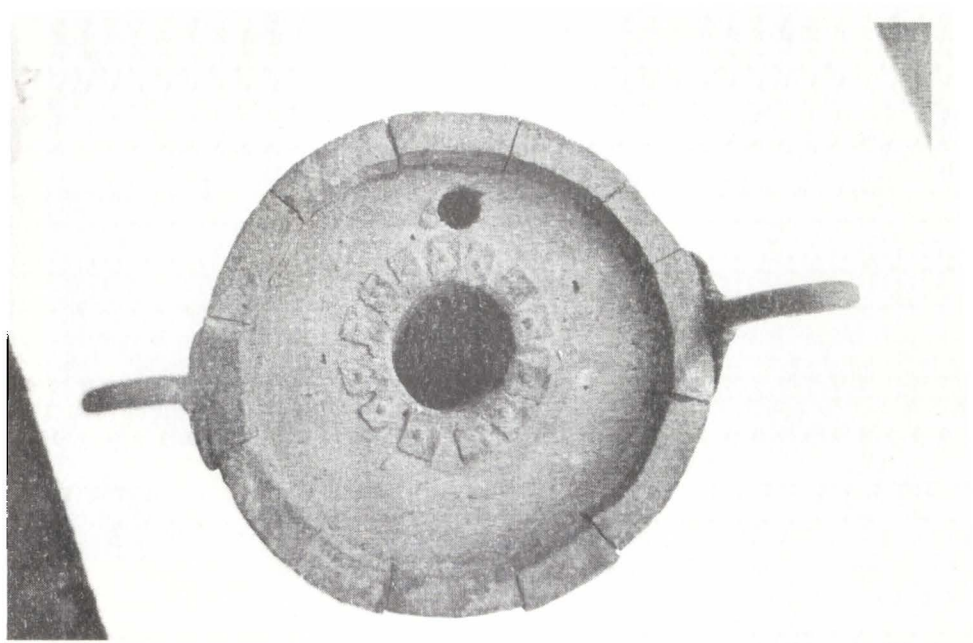

Fig. 1. Ansamblu înainte de restaurare.

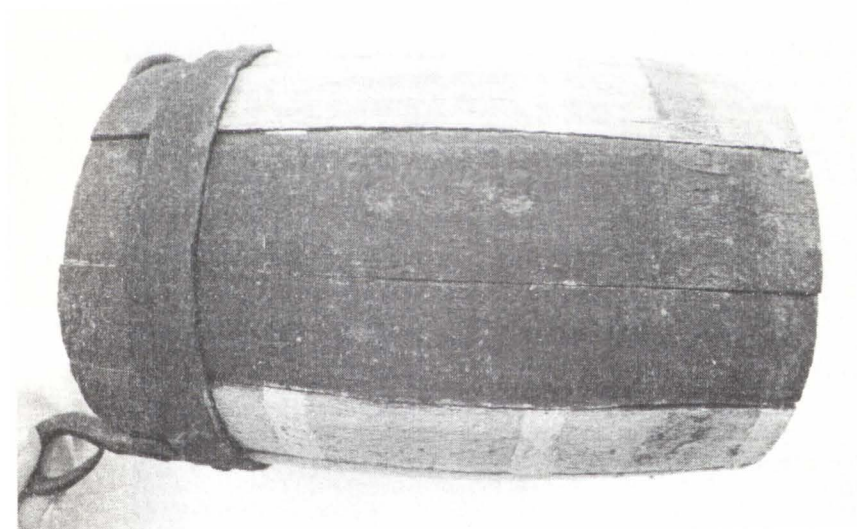

Fig. 2. Detaliu – operația de curățare.

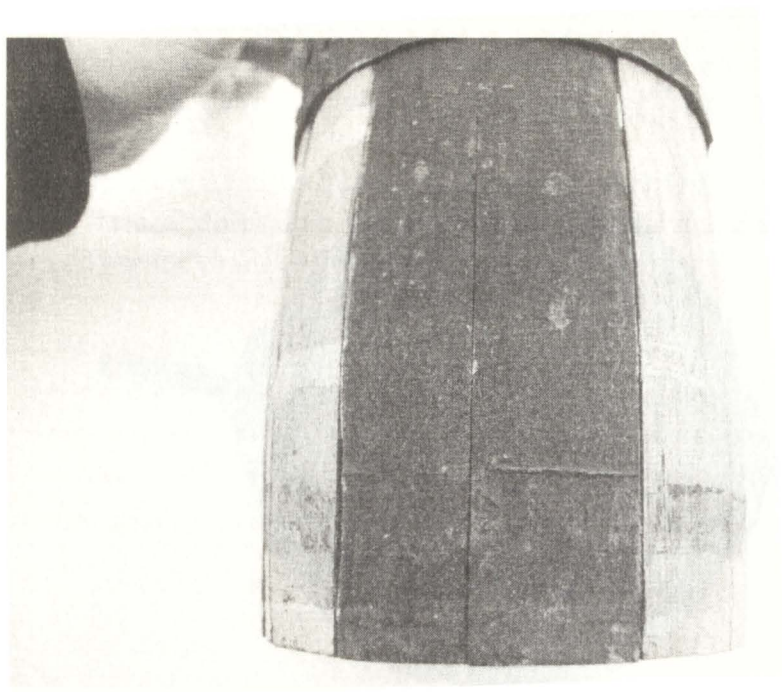

Fig. 3. Detaliu – operația de curățare.

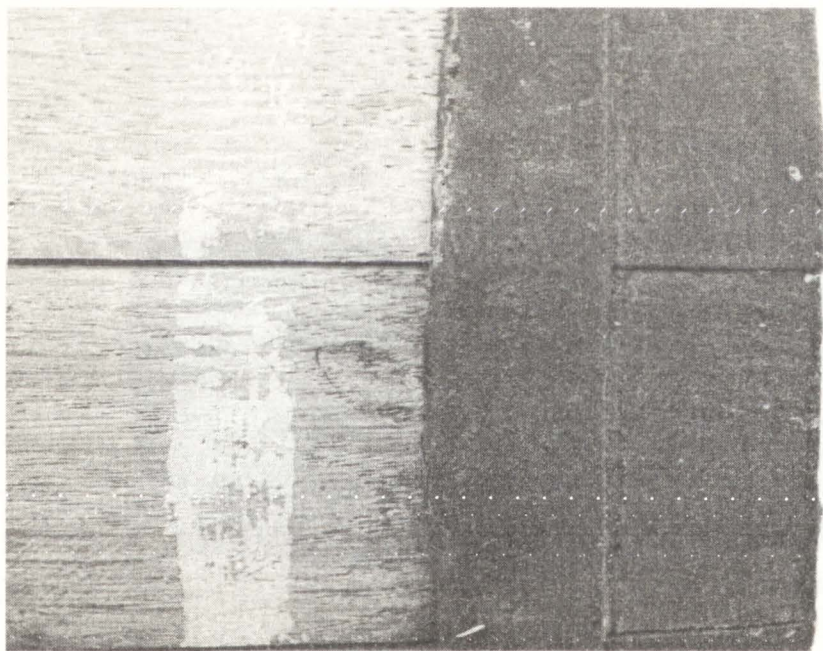

Fig. 4. Detaliu – operația de curățare.

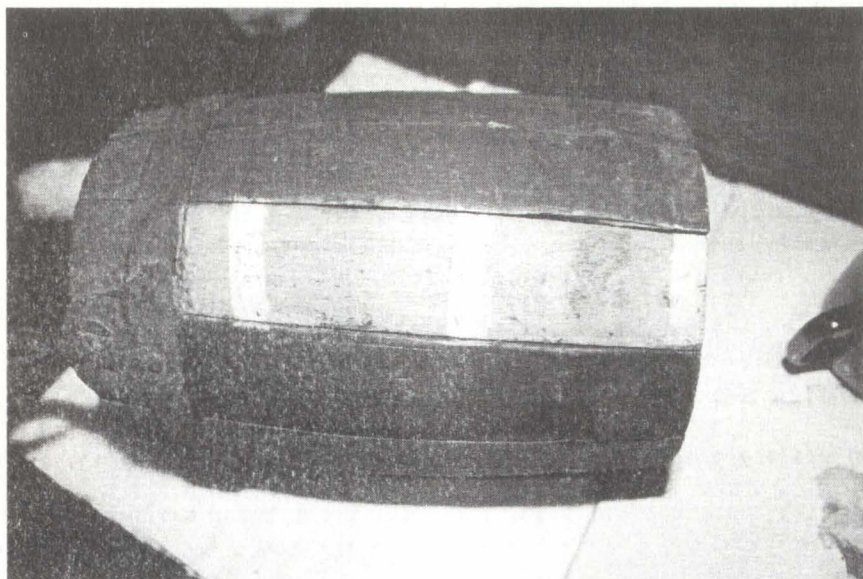

Fig. 5. Detaliu – operația de aplicare vernis.

Fig. 6. Detaliu – după efectuarea operațiilor de restaurare

Fig. 7. Ansamblu după efectuarea operațiilor de restaurare.

RESTAURAREA UNUI CIOLTAR

Iuliana DUMITRANA

Abstract:

Restoration of a Caparison

Item was restored heritage is part of Department of Ethnography. The object has undergone conservation and restoration treatments *Karamani* respecting the original technique. Finally, proposals were made for storing in optimal conditions.

KEY WORDS: caparison, Olt Departmental Museum, Corabia, restoration, *Karamani*.

Piesa luată în studiu face parte din colecția Muzeului Județean Olt, Secția Etnografie, fiind achiziționată în anul 1970 din localitatea Corabia. Piesa este inventariată în registrul general cu nr. 1620. Cioltarul, cunoscut în literatura de specialitate sub denumirea de *valtrap*, este o țesătură din lână cu dublă funcționalitate: utilitară și decorativă. Având formă dreptunghiulară sau pătrată, era așezat pe spatele calului sub șa (care în trecut era confecționată din lemn) având rol de protecție.

Descrierea piesei

Piesa care face studiul acestei lucrări este o țesătură de lână lucrată în războiul orizontal în două ițe cu motive ornamentale realizate în tehnica *Karamani* cu găurele prin alesătură cu mâna pe rostul deschis.

Compoziția ornamentală are o dispunere atât în plan vertical cât și orizontal care se poate repeta la infinit. Motivul geometric este realizat de romburi concentrice în trepte pe toată suprafața piesei. Trecerea de la un nivel la altul al motivului se face după mai multe fire de băteală.

Dimensiunile piesei sunt: $L = 108$ cm, $I = 75$ cm. Urzeala este din bumbac iar băteala din lână policromă (roșu, verde, alb, albastru, violet).

Desimea în urzeală D_u este de trei fire / cm și desimea D_b în băteală de 7 fire / cm.

Piesa se compune din două foi unite prin „cheiță” care pe lângă funcția de cusătură obișnuită o are și pe aceea de broderie cu scop decorativ. Pe

lungimea a trei laturi piesa prezintă ciucuri lungi de 7-8 cm de diferite culori realizați din lână prin răsucirea a două fire și înnodarea lor la extremitate. Cealaltă latură pe lungimea piesei nu prezintă ciucuri, are urzeala tăiată și nefixată și reprezintă de fapt zona cea mai deteriorată a piesei. Această latură era festonată cu arnici roșu pentru a împiedica desprinderea bătelii de pe firele de urzeală ceea ce a determinat deșirarea acesteia după o anumită perioadă de folosire.

Analize efectuate

Analize vizuale, au fost efectuate în vederea determinării tehnicii de execuție, a zonelor degradate și a gradului de degradare.

Analizele fizice au constatat și în probe de ardere pentru determinarea naturii fibrelor textile și teste de verificare a migrării colorantului.

Starea de conservare

La intrarea în laborator piesa a fost fotografiată și investigată constatându-se prezența următoarelor degradări: depunere de praf și murdărie, ciucuri lipsă, destrămări ale firelor de băteală, urzeala nefixată la unul din capete.

Descrierea lucrărilor de restaurare efectuate

Înainte de a descrie aceste lucrări vreau să amintesc faptul că obiectele textile sunt deseori degradate datorită uzurii funcționale, a factorilor ambientali, a celor biologici și că fazele procesului de restaurare se succed de la caz la caz în funcție de degradările acestui suport, de tehnica și natura materiei prime folosită la confecționarea lor. În toate cazurile se folosesc materiale și substanțe reversibile care nu afectează starea obiectului, substratul lui original. S-a început cu pregătirea locului e muncă, a instrumentelor și materialelor pentru tratamente.

Curățarea mecanică uscată s-a efectuat prin desprăfuire cu aspiratorul de masă și prin periere cu perii moi. Prin această operație impuritățile a

căror aderență la suportul textil e minimă sunt îndepărtate, evitându-se pericolul redepozitării acestora în cursul tratamentelor umede.

Testul de migrare a coloranților. Pentru efectuarea testului s-au ales trei zone pe piesă cuprinzând astfel toate culorile bătelii. Suprafața de testat a piesei a fost așezată pe un pat absorbant format din finet, tifon, pânză de bumbac și hârtie de filtru. Cu ajutorul seringii de 10 ml am umezit cu apa distilată cele trei zone lăsând lichidul să pătrundă bine în țesătură. S-a acoperit suprafața cu hârtie de filtru, pânză albă și o placă de marmură. După 30 minute s-a verificat dacă colorantul a migrat și s-a constatat că rezultatul este negativ. S-a trecut apoi la testarea în aceleași zone cu soluția de spălare *Radix Saponaria* în concentrația de trei ori mai mare la temperatura de 25 grade C.

Curățirea umedă. Soluția concentrată de spălare s-a făcut din 50 gr. *Radix Saponaria* și 2 l apă. Piesa a fost curățată cu o soluție de spălare de concentrație 10 % (o parte soluție concentrată la zece părți apă distilată) la temperatura de 25 grade C prin imersare în baia de spălare, murdăria îndepărtându-se prin pensulare cu perii moi. Operația de clătire s-a făcut până la îndepărtarea completă a detergentului. În ultima apă de clătire am folosit 1 % glicerină pentru emolieră țesăturii, 1 % alcool pentru evaporarea mai rapidă a apei și 2 % acid acetic pentru înviorarea culorilor.

Uscarea s-a efectuat pe sita bazinului în plan orizontal respectându-se perpendicularitatea firelor de urzeala pe cele de băteală. Îndepărtarea surplusului de apă s-a realizat prin tamponare cu hârtie de filtru.

Restaurarea propriu-zisă

Pentru restaurare a fost necesară montarea piesei pe un gherghef. Acele de prindere au fost introduse prin grijă printre firele de urzeală și băteală fără ca acestea să fie înțepate. Pe porțiunile unde băteala nu s-a destrămat iar festonul era intact, pentru întărirea marginii urzeala a fost introdusă cu dus întors. În zonele unde băteala s-a destrămat s-au introdus fire de urzeală mai lungi și prinse în gherghef pentru a putea introduce firele de băteală. Am confecționat ciucurii din fire de lână respectând nuanțele și grosimea originală. La final marginea rămasă fără ciucuri a fost consolidată prin prinderea pe *verso* a unei benzi de material din bumbac spălat în prealabil pentru îndepărtarea apretului. Am prins apoi plăcuța cu nr. de

inventar iar în vederea conservării piesei în urma părăsirii laboratorului au fost făcute câteva propuneri de depozitare: păstrarea în condiții de repaus prin rulare, depozitarea într-un climat al căror parametri să aibă următoarele valori: $T = 18$ grade C și $U = 45-60$ %, ferirea piesei de radiații luminoase.

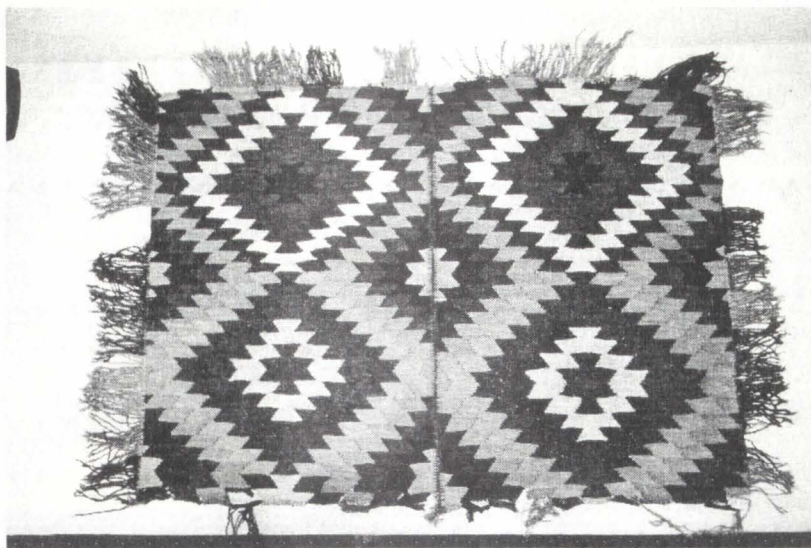

Fig. 1. Ansamblu înainte de restaurare.

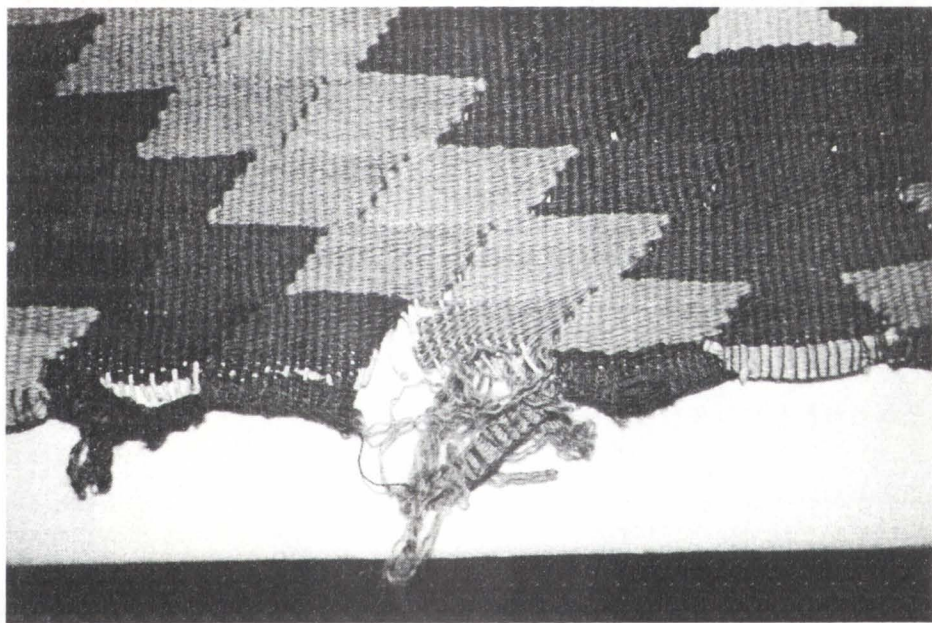

Fig. 2. Detaliu înainte de restaurare.

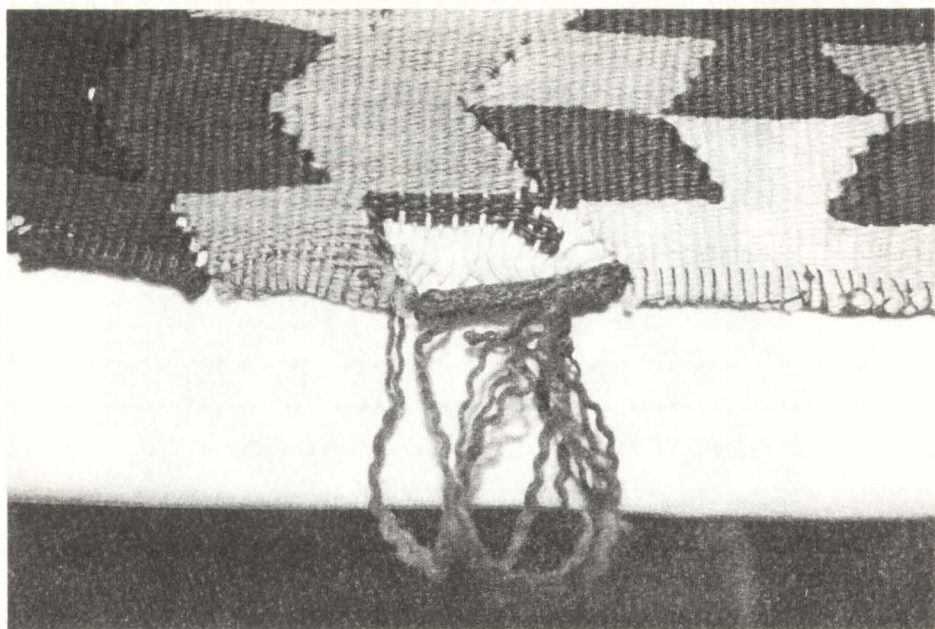

Fig. 3. Detaliu înainte de restaurare.

Fig. 5. Detaliu înainte de restaurare.

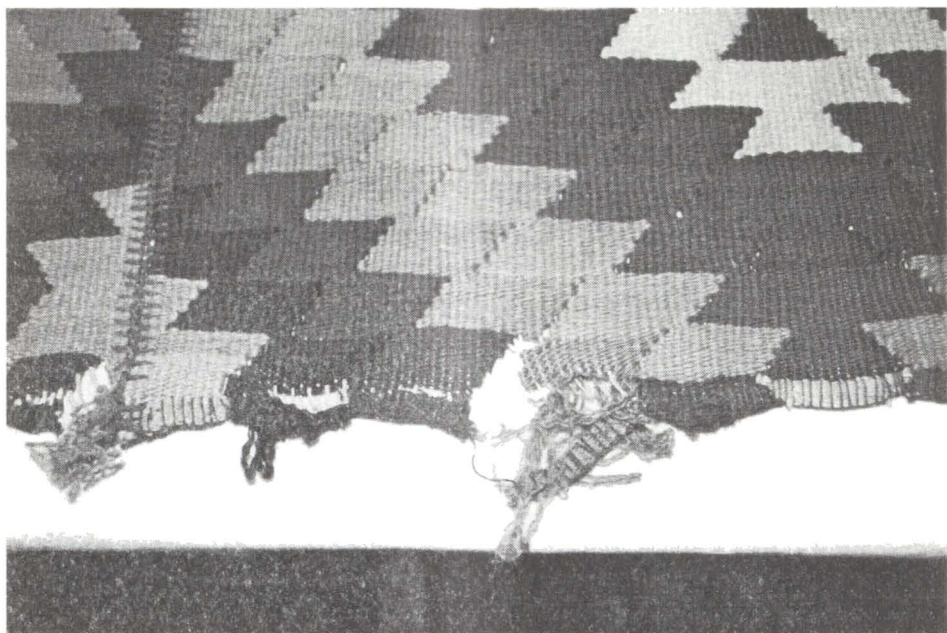

Fig. 6. Detaliu înainte de restaurare.

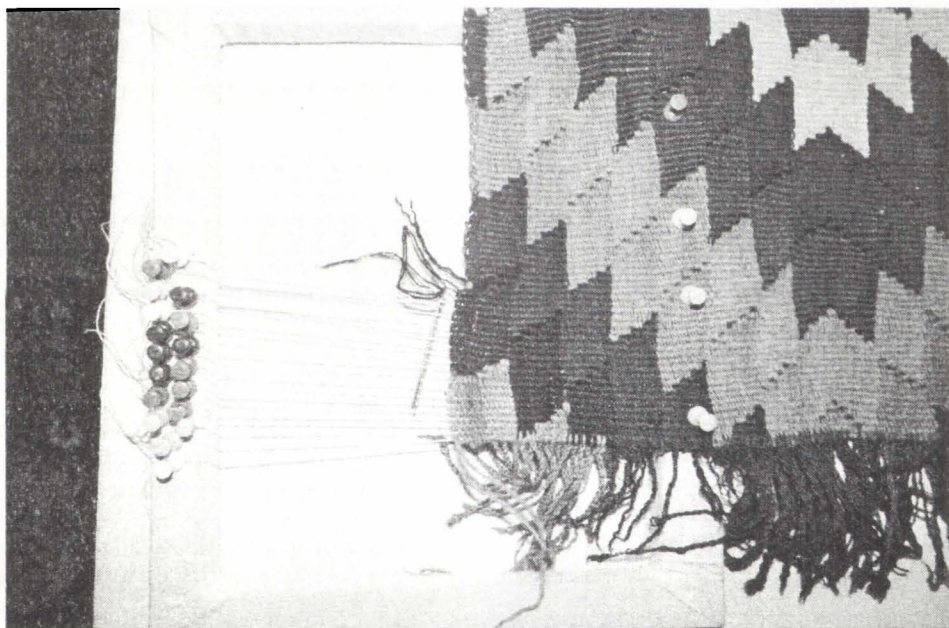

Fig. 7. Detaliu din timpul procesului de restaurare.

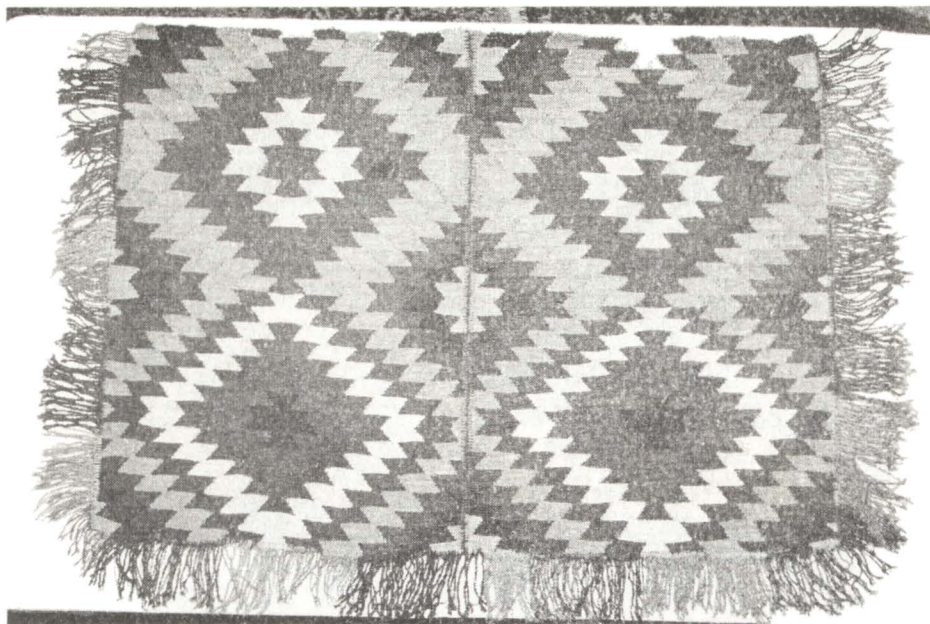

Fig. 8. Ansamblu după restaurare.

TRATAREA OBIECTELOR DE FIER CU AJUTORUL ACIDULUI TANIC (METODA TANINĂRII)

Ing. Virginia IONESCU

Fierul este cunoscut și prelucrat din cele mai vechi timpuri. Este un metal stabil în aer uscat dar se corodează ușor sub acțiunea agenților fizico-chimici din mediul înconjurător.

Coroziunea obiectelor din fier este un fenomen chimic sau electrochimic din care rezultă, parțial sau pe toată suprafața de contact a obiectului cu mediul înconjurător, diferite combinații ale fierului dintre care cele mai răspândite sunt cele cu oxigenul, dând în forma cea mai avansată rugina (hidroxid feros) și cele cu clorul, rezultând sărurile respective (clorura feroasă și clorura ferică). Mai puțin numeroase sunt combinațiile fierului cu sulful care au loc atunci când obiectele se găsesc alături de substanțe organice.

Umiditatea joacă un rol deosebit de important în procesul de corodare mai ales când este asociată cu clorura de sodiu în sol sau în atmosferă (în special în atmosfera marină). De asemenea, gazele sulfurice, praful și funinginea din atmosfera industrială a orașelor au o influență nocivă.

Tratarea obiectelor din fier, în special cele găsite în șantierelor arheologice, începe cu stabilizarea compușilor de coroziune. Straturile de coroziune de pe suprafața obiectelor de fier care au stat în pământ o perioadă îndelungată de timp sunt mai mult sau mai puțin poroase. Din acest punct de vedere acestea se comportă diferit la tratamente pe același obiect. În aceste straturi pătrund atât săruri din sol (unele din ele provocând noi reacții) cât și infiltrații acide diferite care au dus la apariția unor săruri de fier, astfel că ne putem aștepta ca unele obiecte care sunt complet mineralizate să mai conțină totuși săruri. Se poate pune în evidență acest lucru prin investigații specifice sărurilor. Un obiect umed scos din pământ, care este inițial întreg dar are săruri în stratul de coroziune, prin pierderea apei își poate modifica aspectul deoarece aceste săruri vor cristaliza începând de la suprafața obiectului spre interior. Fenomenul cristalizării are loc cu presiuni și tensiuni foarte mari începând de la suprafață spre interior. Aceste presiuni provoacă în zonele de minimă rezistență fisuri, declanșând

procesul de dezagregare ceea ce duce la pierderea formei obiectului. De aceea, la scoaterea obiectelor arheologice din sol sunt necesare măsuri preventive care se aplică acestora până să ajungă în laboratorul de restaurare și anume: îndepărtarea mecanică a resturilor de pământ, învelirea în hârtie de filtru neutră și transportul în pungi rezistente; obiectele nu se amestecă între ele pentru că unele conțin săruri, altele nu și există în acest caz riscul contaminării.

Dacă există posibilitatea ca obiectele să fie transportate în vase cu apă, lichidul va fi neutru din punct de vedere chimic ($\text{pH} = 7$) la care se vor adăuga 10 ml de alcool etilic la litrul de apă și 1 % tymol cristale. Tymolul se adaugă pentru protecție împotriva bacteriilor care, acționând asupra fierului fac să se degaje hidrogen care este agresiv pentru straturile de oxizi. Acțiunea hidrogenului asupra straturilor de oxizi duce la formarea bioxidului de carbon care, la rândul său, favorizează atacul asupra obiectului, reducând fierul la sulfat feros. Următorul pas în tratarea obiectelor din fier este îndepărtarea sărurilor care se face numai prin tratament umed în laboratorul de restaurare. Se aplică băi succesive cu apă distilată care dizolvă repede sărurile solubile cât și sărurile feroase și ferice cu halogenuri formate în interiorul obiectului după atacul unor acizi cum ar fi acidul sulfuric și acidul azotic. Nu se vor putea înlătura sărurile cauzate de atacul acizilor slabi (acidul carbonic și acidul fosforic) și anume: carbonați, fosfați și hidroxizi. În băile de spălare se pun câteva picături de alcool etilic și tymol 1 %.

După desalinizare obiectul se va scurge de excesul de apă, iar pentru înlăturarea completă a apei se va imersa în alcool etilic sau se va lăsa pe hârtie de filtru la temperatura camerei. După 24 de ore obiectul se va usca cu aer cald (nu fierbinte) pentru a înlătura orice urmă de apă. Fluxul următor în tratarea obiectelor din fier este stabilizarea acestora prin metode fizice, chimice sau termice.

Stabilizarea prin metode fizice constă în împregnarea obiectului cu pelicule aderente și transparente care să asigure protecție împotriva agenților nocivi din mediul înconjurător. Stabilizarea prin metode termice nu este radicală și se face mai mult la obiectele feroase din mediul marin.

Prin metode chimice de stabilizare a unui obiect din fier se urmărește dizolvarea ruginii cu ajutorul unui acid sau a unei baze, transformându-l în săruri solubile. Una din metodele chimice de stabilizare a fierului corodat chimic este și tratarea cu acid tanic (metoda taninării). Nu se pretează la taninare obiectele care au fost curățate radical, ci numai acelea care au la suprafață un strat continuu de coroziune. Se poate aplica atât obiectelor ușor ruginite cât și pentru cele foarte corodate ameliorând astfel proprietățile protectoare ale structurilor de coroziune.

Taninarea trebuie să fie precedată de scoaterea sărurilor, dar cu toate acestea rezultatul nu este satisfăcător în timp fără dublarea cu alte metode de conservare pentru că penetrația taninului fluid este diferită. Aplicat pe obiectele din fier, taninul reacționează cu metalul dând tanatul de fier care formează o peliculă protectoare negru-bleu a cărei calitate depinde de metoda de aplicare. Această peliculă împiedică un timp suprafețele cele mai sensibile să reacționeze cu umiditatea din aer. Suprafețele trebuie curățate de praf și de depuneri organice (grăsimi, uleiuri). În principiu, obiectul care trebuie tratat se demontează, iar dacă acest lucru nu este posibil, se va avea grijă ca taninul să nu intre în contact cu eventualele componente de natură organică (lemn, piele, os) pe care le-ar păta ireversibil. De asemenea, nu trebuie înlăturat stratul de coroziune de pe obiectele care urmează să fie tratate.

Pentru operația de taninare se prepară o soluție 10 % de tanin în apă distilată la care se adaugă alcool etilic ca agent de înmuiere care ajută la pătrunderea soluției de tanin în straturile poroase. Soluția se poate încălzi ușor pentru dizolvarea mai rapidă a acidului tanic. În momentul dizolvării se va purta o mască de protecție antipraf deoarece acidul tanic este o pulbere foarte ușoară care se răspândește repede în atmosferă.

După dizolvare, dacă aciditatea soluției de tanin este mai mare de 2,4 se adaugă câțiva mililitri de soluție de acid fosforic 10 % pentru a reduce aciditatea la 2,2-2,4 și cu această soluție se va lucra. Soluția de tanin 10 % obținută trebuie păstrată la frigider într-un vas de sticlă închis etanș și căruia i se aplică o etichetă de identificare.

Pentru a obține o mai bună acoperire cu tanin este recomandat ca să se lucreze cu o soluție diluată de tanin (2-3 %) încălzită la 50° C și care se aplică în mai multe straturi.

Pentru aplicarea soluției de tanin se folosesc două periute de dinți cu păr tare: una pentru aplicarea soluției de tanin, alta pentru perierea obiectului uscat. În timpul tratamentului se folosește echipament de protecție deoarece soluția de tanin pătează ireversibil.

Taninarea constă în aplicarea unui strat de soluție de tanin 2,4 % încălzită la 50° C cu una din periute pe toată suprafața obiectului. Perierea se continuă pentru a repartiza soluția de tanin în mod egal pe toată suprafața și a facilita pătrunderea oxigenului, ceea ce va duce la obținerea unei culori uniforme. Se va observa o schimbare rapidă a tentei începând cu stratul de rugină. Îndată ce aceste suprafețe sunt acoperite cu o peliculă uniformă de tanat de fier, acidul tanic începe să reacționeze cu suprafețele mai puțin corodate. Prezența acidului fosforic permite obținerea unei reacții omogene pe toată suprafața. Când primul strat de tanin s-a uscat, se freacă suprafața

obiectului cu cealaltă perie de păr dur (care este uscată) pentru înlăturarea tanatului de fier care se cojește. Apoi se aplică un nou strat de soluție de tanin și procedura se repetă până la obținerea unui strat de tanin de grosimea și culoarea dorită.

Soluția de tanin se va schimba cu alta proaspătă ori de câte ori aceasta se va înnegri.

În cazul obiectelor din oțel călit apar anumite nuanțe. Stratul gros de coroziune de pe obiectele de fier reacționează de asemenea mai lent decât peliculele de rugină sau metalul complet curățat. Acoperirea cu tanin nu face decât să întârzie sau să încetinească coroziunea formând un film de pasivizare dar acțiunea nu este definitivă. De aceea nu este necesar și nici recomandat să se facă o acoperire de protecție pe o suprafață astfel tratată.

Pentru a prelungi protecția, obiectele trebuie păstrate în condiții ambientale stabile, umiditate relativă UR 50 %, ferite de praf și de orice abraziune.

Manipularea obiectelor taninate se va face cu mănuși de protecție iar depozitarea lor se va face separat de materiale absorbante (piele, os, lemn, hârtie) pentru că se pătează ușor. Dacă după un timp apar pete de rugină pe obiectele taninate se reia tratamentul cu tanin fără a înlătura stratul anterior.

Imaginile de mai jos reprezintă obiecte din fier înainte și după taninare, respectiv:

- fig. 1,2 – reprezintă un număr de înmatriculare automobil (față, spate) înainte de restaurare
- fig. 3,4 – reprezintă un număr de înmatriculare automobil (față, spate) după restaurare
- fig.5,6 – reprezintă un fier de călcat cu cărbuni (exterior, interior) înainte de restaurare
- fig.7,8 – reprezintă un fier de călcat cu cărbuni (exterior, interior) după restaurare

Fig. 1. Număr de înmatriculare automobil - față - înainte de restaurare.

Fig. 2. Număr de înmatriculare automobil - spate - înainte de restaurare.

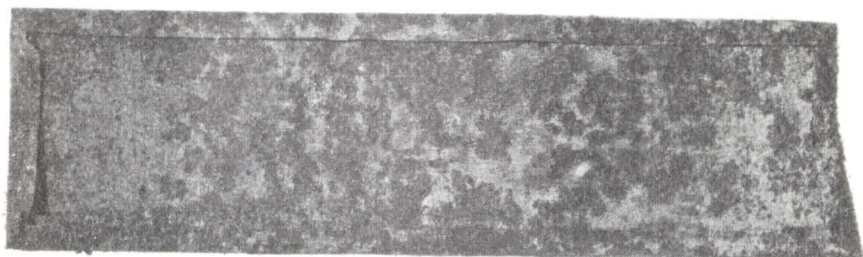

Fig. 3. Număr de înmatriculare automobil - față - după restaurare.

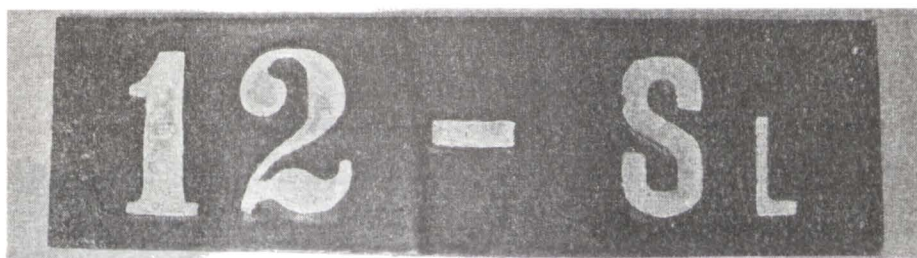

Fig. 4. Număr de înmatriculare automobil - spate - după restaurare.

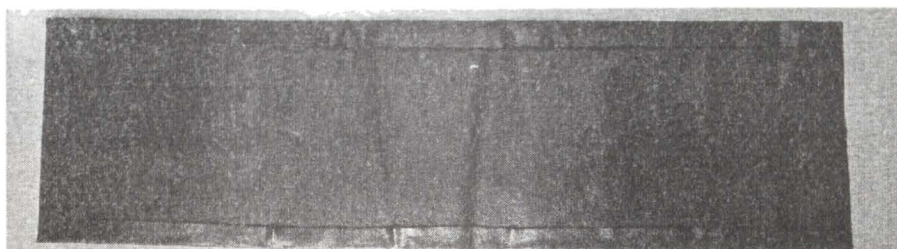

Fig. 5. Fier de călcat cu cărbuni.
Imagine exterioară înainte de restaurare.

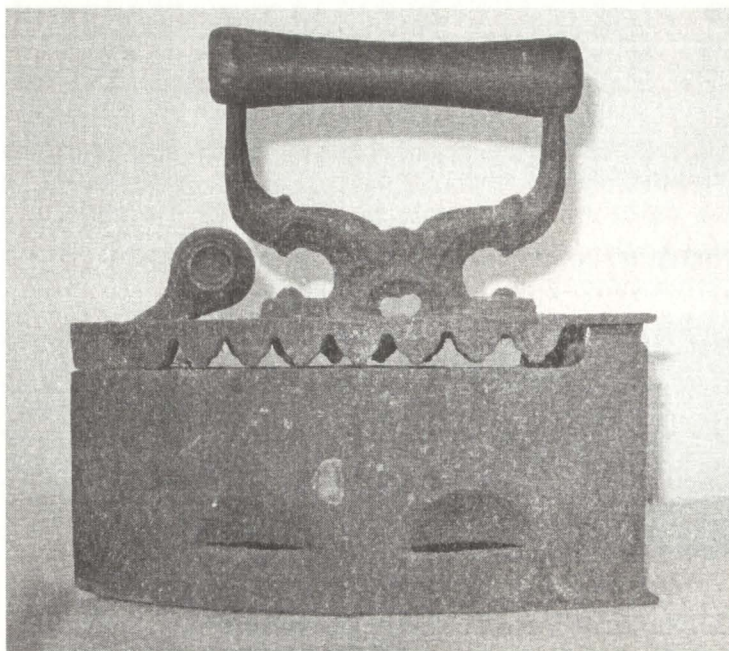

Fig. 6. Fier de călcat cu cărbuni.
Imagine interioară înainte de restaurare.

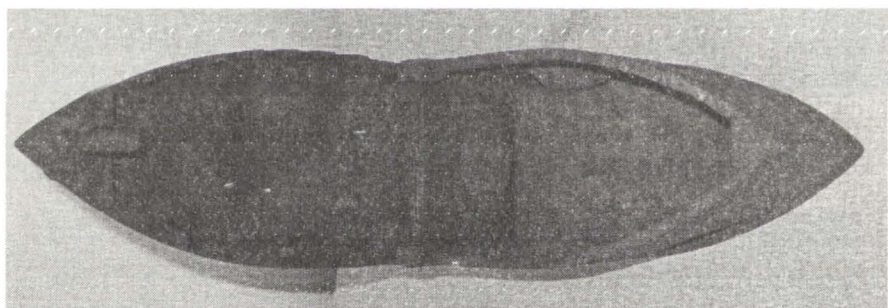

Fig. 7. Fier de călcat cu cărbuni.
Imagine exterioară după de restaurare.

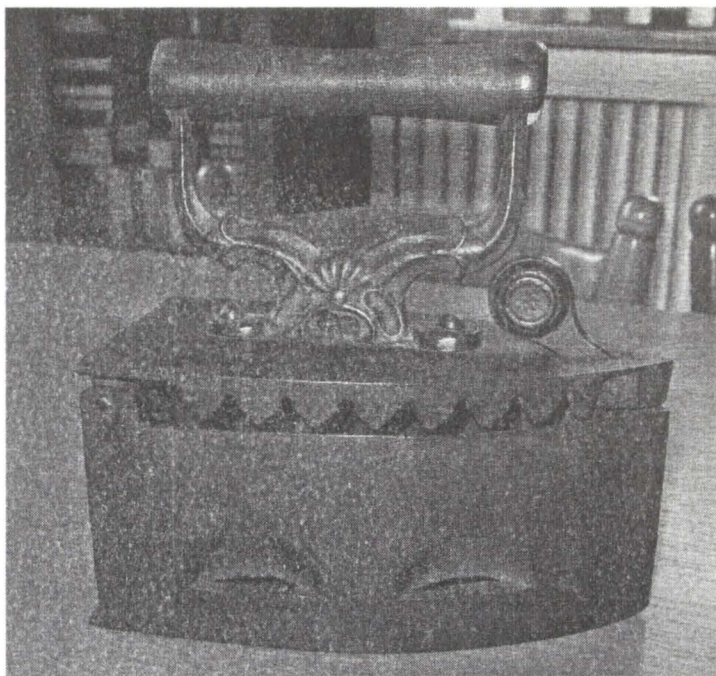
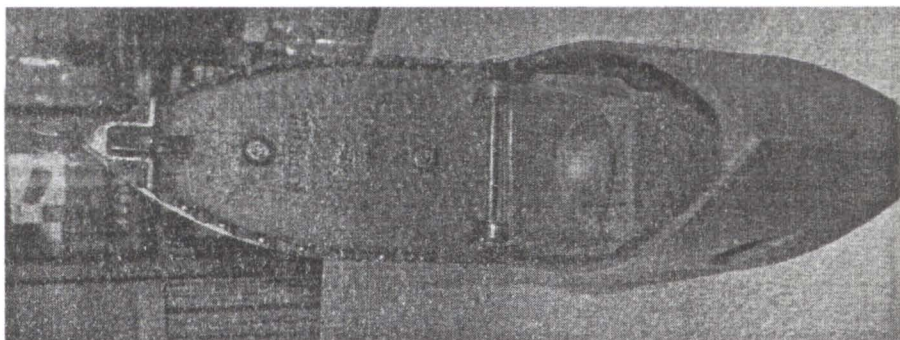

Fig. 8. Fier de călcat cu cărbuni.
Imagine interioară după de restaurare.

Tiparul executat la Imprimeria Editurii

MJM

Str. Felix Aderca, Bl.7, parter, 200410-Craiova

Telefon: 0251 419 661; 0786 035 474;

e-mail: redactia@edituramjm.ro;

www.edituramjm.ro;

IMPRIMAT ÎN ROMÂNIA

ISSN 2247 - 2789